Prin corabia aceasta se închipuieşte Sobornicească Biserică a Lui Hristos, a cărei temelie este Credinţa cea Ortodoxă în Sfânta Treime. Iar scândurile şi grinzile sunt dogmele Credinţei şi tradiţiile. Catargul este Crucea. Vântrelele, nădejdea şi dragostea. Cârmuitorul, Domnul nostru Iisus Hristos. Prorarii şi marinarii, Apostolii, şi Diadohii Apostolilor, şi toţi Cuvioşii. Gramaticii şi notarii, învăţătorii cei după vremi. Călătorii, toţi Ortodocşii Creştini. Marea, este viaţa acesta. Suflarea cea lină şi zefirul, sunt suflările şi harurile Sfântului Duh. Vânturile, ispitele cele împotriva ei. Iar cârma ei, prin care se îndreaptă către limanul Ceresc, este cartea aceasta a Sfintelor Canoane.
Dumnezeiescul Hrisostom (Tom 6, foaia 429, stih 10, şi tom 7, foaia 502, stih 20; Ediţia din Etoni)

Întru slava Tatălui, şi a Fiului, şi a Sfântului Duh, a unuia Dumnezeu.

PIDALION

Sau cârma corăbiei înţelese a Soborniceştii şi Apostoliceştii Biserici a Ortodocşilor. Adică toate Sfintele Canoane, a Sfinţilor Apostoli, a Sfintelor Sinoade Ecumenice, locale şi a Sfinţilor Părinţi de pe alocurea. Traduse din greceşte în româneşte de Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit Chirio Chir Venianin Costachi.

Iar acum întâia-ş dată, în zilele Prea Înaltului Domn Mihail Grigoriu Sturza Voievod
Cu blagoslovenia Înalt Prea Sfinţitului Arhiepiscop şi Mitropolit al Moldovei Chirio Chir Meletie.

Tipărită prin sârguinţa şi cheltuiala Prea Cuviosului Arhimandrit şi Stareţ al Sfintelor Mânăstiri Neamţul şi Secul, Chir Neonil.

Îndreptate şi îndeplinite de Protosinghelul Neofit Scriban în tipografia Sfintei Mânăstiri Neamţul, în anul 1844 de Ieromonahul Teofan şi de Monahul Cleopa tipograful.

INSCRIPŢIE ASUPRA STEMEI DOMNEŞTI

MIHAIL STURZA VOIEVOD DOMN AL ŢĂRII MOLDOVEI,

O Cruce şi o Coroană, o Stea o Alurghidă,
Un Bour, o Cunună, ce stă pe o Egidă,
Un Schiptru, şi o Spadă, ba şi un Sfânt Patron,
Sau dat DOMNULUI nostru când s-a suit pe Tron,
Lui MIHAIL lui STURZA ca PRINŢ şi VOIEVOD,
Să fie-n Moştenire, de fericire rod.
Întreaga stăpânire, şi a Armelor Putere,
În mâna sa stau puse, şi a Moldovei vrere,
Deci dar acestea toate, a Providenţei sunt,
Ce duce Omenirea către un scop Preasfânt.

Lui dar se cuvine ca tot ce vom lucra,
S-aducem să supunem spre a se încununa ,
Primeşte Bune DOAMNE aceste spre-nchinare,
Primeşte această Carte, sub 'Nalta apărare.

CĂTRE CITITORI,

Începând de la cele mai mari trupuri ale lumii văzute, şi încheind la cele mai mici fiinţe şi trupuri microscopice şi înţelese, ale lumii nevăzute nu aflăm că ar putea ele oarecum fiinţa sau a se mişca decât numai după oarecare legi.

Învoirea cea minunată a elementelor, mişcarea cea Universală a firii, scopul şi armonia lor de la sine arată pe sfintele şi preaînţeleptele legi ce li s-au pus de către Atotputernicul Ziditor.

Deci precum în rânduiala Universului şi a firii nimic se vede fără de oarecare legi, aşa şi în rânduiala morală, nici o societate şi nici un aşezământ nu se poate cârmui fără de oarecare legi; deci, cu cât mai vârtos clerul, poporul şi bisericile creştineşti.

Şi iarăşi precum nici un Domnitor înţelept nu ocârmuieşte poporul cu lesnire şi ferice, fără ca mai întâi să le facă cunoscută voia sa, sau legiuirile după care vor ele a se ocârmui; cu cât mai vârtos Biserica care este sufletul cârmuirii şi a legilor fără de care nici societatea nu poate fi trainică; clerul este sufletul unui popor; deci dacă clerul nu va şti calea pe care trebuie să meargă spre a nu rătăci şi a nu cădea în pierzare, apoi cum va arăta el turmei sale calea care duce la fericire şi mântuire. Dar apoi a le face cunoscute lor pe acestea nu este altă [cale], decât a le publica lor în acei termeni cu care ele se înţeleg între ele.

Biserica Moldovei, s-au mai bine bisericile Naţiei Române, din potrivă au păţit, căci Codica sa de Legi, sau Canoanele Bisericeşti, nu i-au fost ei împărtăşite în întregime, prin graiuri ce sunt înţelese fiilor turmei sale, sau deşi i-se împărtăşeşte ceva, însă numai poate prin broşuri, manuscrise, care din veac în veac se tălmăcesc de către vreun prieten sau fiu al ei adevărat.

În sfârşit, în anul mântuirii 1652 sau dat la lumină în Târgovişte, capitala Ţării Româneşti, Nomocanonul lui Alexie Aristin, tălmăcit de Daniil monahul panoneanul, îndreptat de ieromonahul Ignatie Petriţă, tipărit cu cheltuiala Mitropolitului Ştefan. Întitulându-l româneşte, Îndreptarul Legii sau Lege Dreptariu. Dar apoi acest Nomocanon[1], precum este ştiut, este o prescurtare a Canoanelor, amestecate cu legi politiceşti, iar nu o completa şi simpla Codică de Canoane.

Această carte de la arătatul an, 1652 până astăzi ne având norocire de a se retipări, a ajuns un lucru atât de rar, încât o episcopie sau o mitropolie, se poate socoti foarte norocită dacă, încă i-a mai rămas vreun exemplar întreg!

Pricinile neretipăririi pot fi de mai multe feluri, şi iarăşi, unele iertate, iar altele neiertate, precum între altele este aceea de a nu fi cunoscute la tot clerul şi tuturor credincioşilor de osebitele legiuiri a Sfintei Biserici... Care aceasta din urmă, s-a întâmplat şi acestei cărţi, tocmai pe când era să vadă întâia oară lumina tiparului, în greceşte, precum mărturiseşte fericitul patriarh Neofit, în scrisoarea sa din 1802, care s-a tipărit în locul acesteia.

Şi care carte poate că şi la noi are acest fel de neprieteni... Pe care, deşi cu o singură trăsătură socotesc îndeajuns a-i încredinţa despre Adevăr; adică, este Biserica învăţătoare şi propovăduitoarea Luminii, sau nu? Este un organism social, sau nu? Unde se aplică prorocescul cuvânt: „Lumină sunt Poruncile Tale pe pământ. Lumină cărărilor mele este Legea Ta. Şi arătarea Cuvintelor Tale luminează şi înţelepţeşte pe prunci.” [Psalm 118, 105, 130] Cum să înţelegem cuvântul Sfântului Pavel: „Că elinilor şi barbarilor, înţelepţilor şi neînţelepţilor

[1] Nomocanoane sunt mai multe, precum a patriarhului Fotie, a lui Vastar, şi a altora.

datori sunt.” [Romani 1, 14] Totuşi le voi răspunde cu acest mare cuvânt al Sfântului Grigorie Teologul: „Cum nu este necuviincios lucru, că legea romanilor, nimănui nu este iertat a nu o şti, deşi neştine ar fi ţăran şi cu totul neînvăţat; nici este lege care să ajute pe cei care lucrează din neştiinţă; iară învăţătorii mântuirii, oare să poată a nu şti principiile mântuirii, care deşi altminterea sunt foarte simple şi neadânci pentru înţelegere.” [În Cuvântul la Marele Atanasie]Afară de acesta şi sfântul Chiril al Alexandriei zice:„ Să auzim dar toţi câţi îi lenevim la cetirea scripturilor câtă vătămare suferim, şi câtă sărăcie, că nu înţelegem vreo vieţuire cândva, cei ce nu ştim legile acestea după care trebuie a vieţui.”(la Matei Sira cap. 13.52).

Şi cu adevărat, cât ar fi de ne potrivit clerului să ştie legile şi formele după care trebuie a purta proceduri particulare şi materiale cu acei ce li s-au încredinţat spre ai păstori la apa odihnei, şi ai povăţui către mântuire şi Împărăţia lui Dumnezeu. Iar legiuirile sau canoanele bisericeşti a le fi cu totul neştiute! Ba încă ceea ce ar fi şi mai rău, când am voi să împiedicăm pe cei ce ar voii de a le ştii, ascunzând Lumina sub obroc.

Preasfinţitul Mitropolit Veniamin, simţind mai mult această necuviinţă, şi trebuinţa de a se publica în limba românească, adunarea tuturor canoanelor bisericeşti, cu obişnuita sa râvnă pentru înmulţirea canoanelor române, s-a apucat şi a tălmăcit în limba românească această carte de pe exemplarele tipărite la anul 1800 în Lipsca, adunate de Sfântul Sinod al Constantinopolului, din tomurile ce se zic Sinodicale sau Pandecte ale Canoanelor Bisericii Răsăritului, tălmăcindu-le în limba nouă grecească, potrivit cu însemnările ce ne-au lăsat Ioan Zonara[2], şi după dânsul Theodor Balsamon[3], câte odată şi după Alexie Aristin[4] de multe ori după anonimul traducător[5] şi alţii care şi alţii[6] care se află greco-latine cele mai multe. Afară de care a adăugat la sfârşit şi alte canoane de ale altor Părinţi, care nu sunt

[2] Ioan Zonara, a fost în timpul lui Alexie Comnin la 1118 de la Hristos, fiind mare drugarios mai întâi a Viglei, şi protasicrit, pe urmă s-a făcu monah, în Mănăstirea Sfânta Glicheria, şi îndemnându-se de oarecare precum însuşi zice în Precuvântarea Canoanelor, el mai bine şi mai înţelepţeşte decât toţi le-au tălmăcit, deşi toate tălmăcirile acestea nu s-au păstrat, a scris Istoria Universală până în zilele lui Alexie Comnin, şi a tălmăcit Canoanele Învierii ale Octoihului Sfântului Damaschin. El este foarte lăudat nu numai de învăţaţii contemporanii cu el, ci şi de alţi mulţi.

[3] Theodor Valsamon, a stătut în zilele lui Manuil Comnin şi a patriarhului Mihail Anhialul, pe la sfârşitul veacului al XXII-lea, după Zonara şi chiar de Alexei Aristin, fiin diacon a marii biserici, şi nomofilax şi hartofilax şi cel dintâi al blahernilor. Iar la anul 1203 împărăţind Isachie Anghel şi patriarhul Gheorghe Sifilinie, a scris oarecare canoniceşti întrebări şi răspunsuri către Marcu al Alexandriei. După luarea Constantinopolului de către veneţieni, la 1204 s-a hirotonisit şi patriarh al Antiohiei. Acesta din îndemnarea lui Manuil Comnin şi a patriarhului Mihail, încă diacon fiind precum însuşi zice în Precuvântarea Nomocanonului, adică a celor 14 titluri sau prescurtare a legilor împărăteşti a lui Fotie, sau cu alte cuvinte Nomocanonul lui Fotie, a făcut subînsemnări, Canoanelor Apostolilor, şi Sinoadelor şi altele. Şi a urmat mult lui Zonara, deşi altminteri stă departe de dânsul după părerea unora. Vezi la subînsemnarea Precuvântării Pidalionului grec.

[4] Alexie Aristin, era tot în anii lui Manuil Comnin, mai în urmă puţin de Zonara, şi mai înainte de Valsamon, pe la anii 1166. Diacon şi nomofilax făcându-se a bisericii mari, a făcut prescurtare tuturor Sfintelor Canoane, care şi Nomocanon se numeşte, şi aceasta este acela care s-a tipărit în româneşte la Târgovişte la anii 1652 după un manuscris grec tălmăcit. Vezi în Precuvântarea ce-i face Mitropolitul Ştefan, şi în Poarta lui.

[5] Anonimul traducător, cum că a fost altul decât Aristin, şi că mai în urmă decât acela, mărturisesc însăşi cele zise de dânsul, că la Canonul 75 Apostolesc vorbeşte despre prescurtarea ce a făcut-o Aristin: Cel ce a prescurtat acest Canon, nu l-a înţeles bine. Căci la cel de-al 19-lea canon al Anchirei, despre acest Aristin vorbeşte, însă o seamă pentru că ar fi Simeon Magistrul şi Logofătul, care ne-a lăsat oarecare tălmăciri ale Canoanelor.

[6] Adică din Nomocanonul lui Matei Vlastar, care trăia pe la 1335 şi urmat tălmăcirilor lui Zonara, iar mai cu seamă lui Valsamon, dintr-a lui Iosif egipteanul şi presbiterul, ce a parafrasit şi tâlcuit Canoanele arăbeşte, fiind pe la anul 1398. Din Nomocanoanele lui Ioan al Antiohiei, şi ale lui Ioan Scholasticul, ce a fost presbiter Antiohiei, pe urmă apocrisiar în Constantinopol, ale lui Anastasie al Antiohiei după Zonara (Dositheu Dodicavivlion foaia 514) şi după ce s-a izgonit patriarhul Eutihie, s’a făcut de Iustinian patriarhul Constantinopolului. Şi ca Sfânt se serbează la 3 februarie (pe vechi !) care după Dosithei altul este de Ioan al Antiohiei, iar după alţii acesta şi este.

întărite de Sinod Ecumenic, şi care nu au putere ca acelea lui Ioan Postnicul, a Sfântului Nichifor, şi a lui Nicolae patriarhul Constantinopolului, despre care vezi biografiile lor şi la începutul canoanelor lor, şi în subînsemnările, de la precuvântarea Pidalionului grecesc. Lămurindu-le cu însemnări teologice, filologice, istorice şi părinteşti, ba încă le-au subînsemnat şi cu legiuiri împărăteşti, mai vârtros ale lui Iustinian Digeste[7], Codice[8], Institutele[9], Novelele[10] care au fost mai potrivite, iar care se împotriveau lor s-au răsuflat (scos). Aşijderea a lui Ioan Chitrus, a lui Nichita şi a lui Petru diaconul şi hartofilaxul bisericii celei mari. Şi în sfârşit, a adus învăţătura despre nunţi, scoasă din cartea numită Iuris Greco-Roman (Juris Greco-Romanam), şi întărite spre a se publica în limba nouă. Dându-i ca titlu Pidalion, adică cârmă, potrivit asemănării ce face Sfântul Ioan Hrisostom, Bisericii lui Hristos cu corabia. Precum se vede aceasta la începutul cărţii acesteia. Unde între altele se zice că, cârma corăbiei acesteia, adică a Bisericii acesteia sunt Dumnezeieştile Canoane.

Eu aflându-mă catehet exortator (care îndeamnă şi însufleţeşte) şi spiritual pe lângă şcolile publice din Mănăstirea Sfinţii Trei Ierarhi, după o nedreaptă şi grozavă calomnie, am fost silit a veni la această Sfântă Mănăstire, unde nu am încetat de la sfintele învăţături, şi de a semăna Grâul Cuvântului lui Dumnezeu.

În dată însă, după acest vifor al vieţii mele, am fost numit profesor public la şcoala din politiea (localitatea, târgul, aşezarea) Fălticenilor. Cu îndatorire din partea Prea Fericitului Mitropolit Veniamin, de-a învăţa manuscrisul acestor Sfinte Canoane şi a sta pe lângă tipografie la ieşirea lor de sub tipar; precum mai pe larg se arată în scrisoarea Înalt Preasfinţiei Sale cu numărul 110 din anul 1842, ianuarie 26 care se păstrează în hârtiile mele.

Dar fiindcă deosebitele împrejurări ale Înalt Prea Sfinţiei Sale, ale mănăstirii şi însăşi ale mele, nu am înlesnit darea ei la lumină atunci, rămânând eu la Fălticeni cam 2 ani. Şi de acolo numit fiind egumen Mănăstirii Mogoşeşti din ţinutul Dorohoiului. Poate că după vechea zicere: „Toată piedica spre mai bine...”

În sfârşit, în 12 august 1843, la cererea Preacuviosului Arhimandrit Chir Neonil şi Stareţul de atunci al acestei sfinte mănăstiri, mi s-a poruncit de Prea Înălţatul Domn Stăpânitor, ca părăsind egumenia-mi, să mă aşez în această Sfântă Mănăstire spre a preda ştiinţa religioasă şi limba elină, tinerilor părinţi, şi să îndreptez această sfântă carte. Şi aceasta a fost cea mai sigură ocazie pentru un atât de mult aşteptat, şi atât de mare lucru pentru creştini.

Deci iată că, cu ajutorul lui Dumnezeu, a ieşit de sub tipar. Eu m-am silit în tot chipul spre a-i da o sintaxă mai românească, însă numai pe cât m-a iertat sfinţenia lucrului, căci ştiut este că la asemenea cărţi, trebuie a jertfi eleganţa limbii, urmând scumpătăţii celei mai de aproape a înţelesului termenilor originalului, ba încă de multe ori şi înseşi literei. Pentru aceea, am întrebuinţat multe cuvinte tehnice, necunoscute poate tuturor, însă pe toate le-am făcut înţelese, însemnându-le cu steluţă şi punându-le cuvânt înţeles, sau şi pe cel propriu, la marginea aceluiaşi rând.

Iar cea mai de aproape şi mai pătrunzătoare băgare de seamă, am avut de a o face înţeleasă şi lămurită şi de a fi întru toate, precum vorbele şi zisele, aşa şi idea întocmai cu a originalului. Şi unde nevoia m-a silit am pus în paranteze, când în

[7] Digeste înseamnă orânduire, iar aici însemnează legile lui Iustinian, pe care le-au adunat de pe la deosebite naţii, în cincizeci de cărţi, şi le-au numit Digeste. Cine însă le-au mai prescurtat, care a fost pricina şi altele, vezi la subînsemnările Pidalionului grec, sau în precuvântarea ce o face mitropolitul Ştefan la Îndreptarea Legii, tipărită în Târgovişte la 1652.

[8] Codică în greceşte înseamnă lege, luându-se apoi şi în înţeles de carte de lege, sau membrană, sau pergament. Aici se înţelege careta de legi a lui Iustinian, împărţită în trei codice.

[9] Instituta sau Institutele înseamnă introducere, iar aici însemnează propedia, sau înainte învăţătură a legilor, care a făcut-o Iustinian, pentru mai lesnicioasa înţelegere a ştiinţei legilor.

[10] Novelă înseamnă orânduirea nouă a oricărui împărat, iar aici înseamnă lege politică.

original erau fraze eliptice şi idiomuri, cuvântul necesar spre a face înţeles textul. Mai vârtos când verbul era foarte depărtat în perioade de subiectul său.

Am înmulţit tâlcuirile şi trimiterile ce rămăseseră netălmăcite, precum şi multe însemnări lăsate, care se cer neapărat pentru lămurirea cuprinderii canoanelor. Din tâlcuiri multe mai că n-ar fi trebuit în limba noastră, însă m-am temut a le lăsa ca unele ce şi ele au luat tărie Sinodicească. Şi că sunt mai vârtos ale vrednicului de aducere aminte Zonara. Toate mărturiile din Scriptură s-au cercetat, şi s-au pus întocmai versurile Sfântului Grigoire Teologul şi ale Sfântului Amfilohie, atingătoare de care cărţi ale Sfintei Scripturi sunt primite, fiindcă au rămas netâlcuite, s-au adăugat scara (indexul) locurilor şi a materiilor mai însemnate, icoana şi desenul Bisericii de la începutul cărţii şi altele. Încât pot a mă măguli că neştine poate să o citească cu însăşi încrederea ce o are în original. În sfârşit, fiindcă tălmăcirea Prea Sfinţitului Mitropolit Veniamin a fost făcută în grabă, silit de nevoia ce vedea că o are Biserica şi neamul său, apoi la îndreptarea şi îndeplinirea ce am făcut am avut în vedere nu numai originalul publicat la Atena, ci şi cel publicat la Sankt Petersburg, care este tălmăcit şi tipărit cu o deplină luare aminte şi lămurire. Pe lângă acestea trebuie să mărturisesc şi neobosita stăruinţă osteneală şi cheltuială ce au jertfit Prea Cuviosul Arhimandrit şi Stareţ Chir Neonil, care cu aprinsă râvnă se arată pentru luminarea clerului şi înmulţirea a tot felul de cărţi sfinte şi morale. Fără de a cărui sprijin, împrejurările poate mă împiedicau a face şi atâta.

Deci primiţi iubiţilor aceste puţine şi mici osteneli ce le aduc Bisericii şi naţiei, primiţi această sfântă carte care este îndată şi cea întâi după Sfintele Scripturi. Şi care veţi binevoi a o citi şi a o avea, de veţi întâmpina vreo greşeală, îndreptaţi-o cu duhul blândeţilor, căci afară de scurtimea timpului celui de nouă luni, în care s-a tipărit un atât de mare lucru, şi deşi cu toate puterile, ca un om, m-am îngrijit a nu se face greşeli totuşi este ştiut, că, nimeni nu este fără de păcat, afară de Unul Dumnezeu. Pe lângă care, cu toată supunerea şi cu cea mai adâncă umilinţă mă rog, ca oricare, în deosebite timpuri, veţi binevoi a citi aceste puţine şi slabe trăsături ale condeiului meu, vă rog, ziceţi întru rugăciunile voastre măcar un mic cuvânt, pentru mine ticălosul, şi pentru toţi acei ce s-au ostenit de la începutul tălmăcirii ei şi până la ieşirea de sub tipar. Mai vârtos aceia pe care Milostivul Dumnezeu va binevoi, ca să trăiţi şi atunci, pe când trupul meu şi al acelora vor fi cenuşă şi în mormânt întunecos! Nu uitaţi pe cei ce au trecut de la voi! Gândiţi la cele trecute şi la cele ce vă aşteaptă, că aşa şi viaţa voastră de faţă, se va îndrepta potrivit veşnicului şi adevăratului nostru interes! Mai rugându-vă încă o dată ca să nu mă uitaţi în rugăciunile voastre, totodată cu tot sufletul şi inima mea, umilit rog pe Preaînduratul Dumnezeu, ca să vă învrednicească acelor bunuri ale Sfântului Apostol Pavel: «Pe care ochiul nu le-a văzut şi la inima omului nu s-au suit... »

Aşişderea: «Şi tuturor celor ce voiesc a vieţui, cu dreptarul acesta, pace peste ei şi milă, şi spre tot Israelul lui Dumnezeu...» (Galateni 6, 16)

Protosinghel NEOFIT SCRIBAN

În Sfânta Mănăstire a Neamţului.
Anul 1844, Noiembrie, 10.

Prea Sfinţiţilor Arhierei ai patriei, Cucernicilor Preoţi împodobiţi prin lucrarea Sfântului Duh cu veşmântul preoţiei Domnului, fraţi şi fii iubiţi întru Iisus Hristos.

Iarăşi cu ajutorul lui Dumnezeu, ieşita la lumină, în limba românească şi cartea de canoane întitulată Pidalion, adică cârma Bisericii, în care după Hrisostom, credincioşii stau ca într-o corabie mântuitoare de potopul păcatului,

sub cârmuirea arhiereilor şi a clerului următori lui Iisus Hristos şi Apostolilor, prin lumina învăţăturilor şi a canoanelor lăsate de Sfinţii Părinţi, plutim către limanul fericirii, juruit de Rostul Dumnezeiesc, celor ce fără prihană cugetă şi umblă în voia şi în Legea Domnului. În aceasta se cuprind Legiuirile Dumnezeieştilor Apostoli, ale Sfintelor Sinoade Ecumenice şi locale şi ale osebiţilor Părinţi şi Dascăli ai Ortodoxiei, şi sub titlul sus numit, au fost tipărite în elino-greceşte în Leipzig la anul 1800.

Trebuinţa sau mai bine zis nevoia de o asemenea carte a fost pentru Biserica mare. Că precum vasul care înoată pe luciul oceanului, fără de organul (instrumentul) povăţuitor, de bună seamă s-ar face pradă la furia furtunilor şi la zbuciumările talazurilor turbate, azvârlindu-se departe de la calea sa. De asemenea şi vasul Bisericii, al căruia întâi cârmaci a fost şi este Însuşi Mântuitorul ei Iisus Hristos, lipsită de legiuirile şi graiurile dogmatice şi morale ale învăţăturii Sale preaînţelepte, s-ar fi făcut în loc de casă de rugăciune şi lăcaş Celui Prea Înalt, peşteră de furi. Şi dacă Iisus prin asemenea rostiri canonice, cu care a insuflat pe următorii Săi, nu ar fi certat marea eresurilor şi valurile patimilor încât să se facă linişte în Biserică, de bună seamă, ca oarecând vasul în care se aflau Apostolii înotând fără cârmă, bântuindu-se şi aproape de cufundare fiind, de multe ori cârmacii şi credincioşii ei s-ar fi văzut nevoiţi a striga: „Doamne, mântuieşte-ne că pierim…”

Iubiţilor mei în Hristos fraţi şi fii! Cunoscute vă sunt şi starea Bisericii patriei noastre pe care Marele Arhiereu a o încredinţa smereniei mele cu 50 de ani mai în urmă, şi acelea câte, sprijinit de daru-I am lucrat în via Sa, cu jintire. Parte a lumina clerul şi a-l rândui în faţa poporului, dorind să se învrednicească a zice cu conştiinţa nejignită: „Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor!”. Parte a zidi şi a curăţi casa Domnului, pentru ca norul luminos al darului Său, că nu apună de la altarul tămâierii, de la care noul Israil trebuie a se adăpa prin învăţătura Evangheliei, cu apa cea vie din care cel care bea numai însetoşează, şi îndreptat prin fapte, bine primite să-i fie şi jertfele aduse, şi ascultate rugăciunile către Fiul înălţate ziua şi noaptea în locul acesta. Parte m-am îndeletnicit cu organizarea şi reforma dicasteriilor bisericeşti, spre care scop dorind ca din Sion să iasă Legea şi Cuvântul Domnului din Ierusalim, am tradus în sfârşit şi această carte canonică. Ca să nu se zică lipsiţi de ea, ca şi despre judecătorii Legii Evangheliei: „Povăţuitori orbi. Nici pentru necazul sărmanilor şi suspinul mişeilor să se scoale Domnul, şi să se pună nouă împotrivă întru mântuirea lor.” Rânduind pe Preacuvioşia Sa Protosinghelul Neofit SCRIBAN spre ai îndrepta greşelile ce s-ar fi întâmpla în manuscris, şi poftind pe Prea Cuviosul Arhimandrit şi Stareţ al Sfintelor Monastiri Neamţul şi Secul, Chir NEONIL spre a o tipări, cu cheltuiala sa în tipografia aceleiaşi Sfinte Mănăstiri.

Preasfinţiţilor arhierei şi cucernicilor preoţi! Primiţi-mi această umilită jertfă cu braţele bunei voinţe deschise, sub ochiul priveghetor al Mântuitorului, cunoscătorul inimilor şi preţuitorul lucrurilor, după adevăr, că mulţi pot face mai mari şi mai multe întru prisosinţa cunoştinţelor. Iar eu întru lipsa avuţiei ştiinţelor cu care aceea sunt înzestraţi, cu inimă doritoare aduc, ca văduva fiilor, tot ceea ce pot, întru încredinţare că dacă fiecare din noi va face tot ceea ce poate spre binele Bisericii patriei, omenirii, nu va pierii cetatea noastră. Deci primind această cârmă canonică, şi povăţuindu-vă de legile ei, mergeţi spre lumina ce vine dinaintea strălucirii sale, ca să vă luminaţi mintea cu cunoştinţe veşnice. Căci cuvintele ei sunt curate ca argintul prin foc, ispitit pământului, lămurit de şapte ori. Şi ca aceste canoane ce aduc la viaţă păzindu-se, să nu ne aducă moartea călcându-se, sfinţiţii judecători să fie nu numai cititori, dar şi împlinitori graiurilor ei, căci nu din lege ne vom îndrepta, ci din fapte. Ca atunci să putem zice: „Fericiţi suntem Israile, că cele plăcute Lui Dumnezeu am făcut”. Şi poporul cel ce pentru neştiinţa sa şedea întru întuneric, acum prin publicarea acestei cărţi păzite cu sfinţenie, au văzut Lumină mare…

Al dragostei voastre de amândouă fericirile doritor, şi duhovnicesc părinte.
Veniamin fostul Mitropolit al Moldovei.
În Sfânta Mânăstire Slatina anul 1844.

COPIE ÎNTOCMAI TĂLMĂCITĂ DE PE TIPĂRITA COPIE A CĂRŢII PREASFINŢITULUI PATRIARH NEOFIT

De vreme ce Hristos este Însuşi Adevărul, şi cela ce se împotriveşte adevărului se împotriveşte dar Însuşi lui Hristos, pentru aceasta, şi noi după datorie mărturisim tot adevărul cărţii acesteia, spre deplina încredinţare a cititorilor ei. În vremea patriarhiei noastre celei dintâi s-a adus la noi această retipărită (carte de canoane), această canonicească carte, prin preaînvăţatul Agapie Peloponisiul, cu socoteala spre a se cerceta şi vrednică judecându-se, să se dea în tipar spre folosul de obşte al drepcredincioşilor arhierei celor ce atunci se aflau pe lângă noi şi împreună cu noi şezători în Sinod; şi toţi împreună socotind, singur fericitul întru pomenire fostul Patriarh al Constantinopolului Gherasim, Mitropolit Derkon atunci aflându-se, încă împreună cu el şi Meletie fost al Larisiei, întru teoria cărţii s-au înduplecat, iară în tipar a se da s-a împotrivit, propunându-i, că cele canoniceşti ale Bisericii nu se cuvin a se da în obşte, prin limba proastă, ca nu cele ale sfintelor canoane să se facă cunoscute poporului celui prost. Şi noi stându-le împotrivă le-am zis, că de sunt acestea aşa, nu se cuvenea nici în limba elinească a se da din început Sfintele Canoane, fiindcă în timpul acela cu acea limbă vorbeau şi însuşi lucrătorii cei de meşteşuguri groase, şi norodul. Acestea zic împotrivă punându-le noi, deşert s-a arătat cuvântul acelora şi fără tărie. Şi iar cu socotinţa noastră şi împreună cu socotinţa Sfinţiţilor Arhierei, sinodiceşte s-a hotărât, a se teorisi cartea pentru aceasta s-a şi încredinţat cuviosului şi preacuvântăreţului[11] dascăl şi sfinţitului propovăduitor al marii biserici a Lui Hristos, lui chir Dorothei unui ca ştiutor de Sfintele Canoane şi împodobit cu multă învăţătură şi faptă bună, care făcând teoria încredinţatei lui cărţi de-a dreptul ne-a înfăţişat-o, nimic adăugând întru dânsa, ne-a rugat să o trimitem şi la preaînţeleptul cuvântăreţ dascăl chir Atanasie Pariul, aflându-se atunci în insula Chios, şi la fostul Prea Sfinţit al Corintului chir Macarie ce petrecea acolo; la care trimiţându-o noi am luat şi de la dânşii buna mărturie pentru carte. Aşa am rânduit, şi s-a trimis cartea la tălmăcitorii din Sfântul Munte, ca cu cheltuiala noastră să se transcrie şi să se îndrepteze. Care şi s-a făcut cu scopul ca şi în tipar să o dăm iarăşi cu însăşi cheltuiala noastră. Însă întru acea vreme paretisindu-i[12] de prostasia[13] Ecumenicului Tron, ne-am lipsit de folositoare de suflet plată cea de acest fel; pentru aceea şi preacuvioşii părinţi din Sfântul Munte, din a lor sărăcie adunând după putinţă, şi mulţi alţii din cei petrecători în afara Sfântului Munte, au dat-o în tipar. Şi Teodorit conducătorul tipografiei, fiindcă a adăugat într-o carte ca aceasta, fără cunoştinţa tălmăcitorilor şi a bărbaţilor vrednici de cuvânt, care după bisericeasca poruncă au teoretisit cartea, adăugiri ale lui care au multă necuviinţă; pentru aceasta pe drept cuvânt adăugirile acestea s-au acoperit cu hârtie albă ca nu cele adevărate cu neadevăratele adăugiri amestecându-se, evghenia[14] cărţii să o vateme, şi în loc de folos cititorilor nu mică vătămare să le pricinuiască şi trupească şi sufletească.

1. Pentru că în adăugirile acestea zice că Domnul nostru Iisus Hristos a înviat sâmbăta.

[11] Învăţător
[12] Demisionându-i
[13] Conducere, cancelarie, mai marii
[14] Boierie, nobleţe

2. Ca să se facă plecări de genunchi în ziua duminicii şi chiar în ziua Cinzecimii.
3. Că sâmbăta are aceleaşi pronomii[15] ca şi duminica pentru că şi ea este închipuirea Învierii.
4. Că cu un chip viclean înnoieşte vechile sminteli ce au urmat în Sfântul Munte despre pomenirile morţilor, care cu darul Lui Hristos şi au fost şi sunt încetate cu totul. De vreme ce Sfânta Biserică a Lui Hristos mai înainte purtând grijă de obştească pace a mânăstirilor, prin trei scriitori soborniceşti ai ei cu înfricoşate blesteme au oprit a nu se porni cineva nici a zice nici a scrie despre acestea.
5. Că prihăneşte pe toate tipicele Sfântului Munte ca pe unele care nu ar grăi toate acelaşi lucru şi ar fi potrivnice; care sunt potrivnice sobornicescului şi obştescului tipic, şi sunt mai desvăţătoare şi mai arătătoare decât locurile cele neluminat arătate ale sobornicescului tipic.
6. Că curat se împotriveşte în adăugirile acestea canoanelor Sfintelor Sinoade ecumenice şi locale şi predaniilor Bisericii Lui Hristos.
7. Şi că mai de pe urmă a cutezat preaîndrăzneţul a scrie într.o carte ca aceasta întru cele ce pomenesc despre antihrist, un atâtde înfricoşat şi cutezător cuvânt încât ne-am îngrozit nu numai a-l da în scris, ci nici măcar numele al numi, pentru primejduirea ce putea urma şi pentru covârşirea necuviinţei, însă aceste adăugiri se află în paginile următoare ale cărţii ce ne stă de faţă tipărită de el: 96, 104, 167, 183, 184, 203, 204, 212, 300, 380, 383, 399, 449, 502, 504, 533, 548 şi 549[16]. Şi dacă vreunul din cei ce au cumpărat din aceste canoniceşti cărţi de prin alte locuri ale pământului, ar voi a şterge arătatele neadevărate adăugiri, şi ar voi a-şi îndrepta cartea sa, găsească numele paginilor de mai sus întru care se află adăugirile. Că pentru acesta s-a şi făcut şi s-a întărit această mărturie prin patriarhiceasca noastră iscălitură şi pentru întărirea cărţii şi pentru obştescul folos, şi fie darul lui Dumnezeu cu credinţă citesc.

1802, August

NEOFIT FOST AL CONSTANTINOPOLULUI PATRIARH

-----ꕥ-----

PROLEGOMENA
ÎN DEOBŞTE DESPRE SFINŢITELE CANOANE.
CE ESTE CANONUL?

Canonul, după Zonara (în tâlcuirea Epistolei 39 a marelui Atanasie) chiar cu adevărat este un lemn, obşteşte numit cot, pe care îl întrebuinţează meşterii spre a îndrepta lemnele, sau pietrele, ce lucrează ei. Că punând cotul acesta asupra celor ce se lucrează de ei, de sunt acelea strâmbe, în lăuntrul, sau în afară, le tocmesc, şi le fac drepte. Din aceasta însă, după metafora, Canoane se numesc, şi pietricelele, ori bilele (ce se întrebuinţează la balotaţie) spre alegeri: şi hotărârile, atât cele ale Apostolilor, cât şi cele ale Sinoadelor Ecumenice, şi ale celor locale, şi ale Sfinţilor Părinţi celor din parte, care se cuprind în cartea aceasta. Pentru că şi acestea, ca atâţia coţi drepţi şi netezi, leapădă cu adevărat de la cei sfinţiţi cu preoţia, şi de la clerici, şi de la cei lumeşti, toată nerânduiala, şi strâmbarea moravurilor. Şi pricinuiesc lor toată buna rânduială şi îndreptare Bisericii, şi a stării creştineşti, şi a faptei bune.[17]

---

[15] Prerogativă, privilegiu, drept, putere

☞Vezi că pricinele însemnate aici de preafericitul patriarh, în această carte nici cum s-au pus.

[16] Însemnează că aceste numere se află numai în prima ediţie.

[17] Însemnează însă, că pentru a înţelege cineva mai lesne Canoanele, acestea, se cuvine a şti acest 14 preţuiri, sau cinstiri ce de Obşte se socotesc la toate Canoanele.

„Cum că de către toţi se cuvine a se păzi Dumnezeieştile Canoane nestrămutate. Că cei ce nu le păzesc se supun sub înfricoşate certări ori canonisiri.

---

1. Cum că, Canoanele se osebesc de hotărâri, de legi, de decreturi, şi de poruncitoarele trimiteri, căci Canoanele Sinoadelor chiar nu cuprind, Dogmele Credinţei (decât rareori), ci pe buna rânduială, aşezarea Bisericii. Iar hotărârile Sinoadelor, cuprind chiar pe singure Dogmele Credinţei. Măcar că unii ori cu abuz (rea întrebuinţare) şi Canoanele se numesc hotărâri. Precum aceasta se arată din câteva Canoane ale celorlalte Sinoade, şi mai ales din cel al 5-lea al Sinodului din Cartagina, şii din Practicalele lui, unde se zice că s-au citit acele 20 de hotărâri ale Sinodului din Niceea, adică acele 20 de canoane ale lui. Se osebesc Canoanele de Legi, căci Legi chiar se numesc cele politiceşti şi din afară ale împăraţilor; Iară Canoanele sunt dinlăuntru şi Bisericeşti, şi mai tari decât Legile, precum mai jos vom spune osebit. Se osebesc Canoanele de Decreturi, precum învaţă Gratian în îmărţirea a 3 Canoanele, ori de particularnic (local) Sinod s-au rânduit, ori de Ecumenic s-au hotărât, ori s-au adeverit. Iară Decretul este acela ce Patriarhul cu Sinodul său hotătăşte, spre a nimăruia (nimănuia) sfătuire sau răspuns. Se osebesc şi de poruncitoarele trimiteri; căci acestea se rânduiesc, ori de vre-un Papă, ori Patriarh, ori şi împreună cu Sinodul lor spre dogmaticeasca sfătuire (Dositei foaia 600 din Dodicavivlion).
2. Se cuvine a şti cineva că Canoanele câte nu cuprind arătat certare acelora ce le calcă, după tăcere, dau voie Arhiereului celui de loc, fără patimă să rânduiască cuvenita şi potrivita certare, adică canonisirea lor, care o ar socoti, precum zice Valsamon în tâlcuirea Canonului 45 al Sinodului 6. Vezi certările, ori canonisirile Pustnicului Ioan, împreună cu Canoanele lui cele nepomenite în celelalte Canoane.
3. Se cuvine a şti că unul şi acelaşi păcat, unele Canoane îl ceartă mai în îndelungată vreme, iar altele mai în puţină. Fiindcă după mai multă, ori mai puţină pocăinţă a celor ce au păcătuit, aşa mai mult, ori mai puţin, se rânduieşte şi iertarea lor (despre care vezi şi subînsemnarea Canonului 12 al Sinodului 1); şi după mai multă, sau mai puţină creştere, şi întărire a Bisericii.
4. Se cuvine a şti fieştecine, că după Capul 4 al Titlului 1 al lui Fotie, Canoanele nu se aşează de un Episcop, ci de Obştime, şi de Sinodul Episcopilor; precum zice Canonul 47<?> al marelui Vasilie: „Să se adune la un loc cei mai mulţi Episcopi. Şi aşa să se aşeze Canonul", şi cel al 6-lea al lui Grigorie de Nisa, zicând: „La noi aşezarea Canoanelor de un Episcop, nu are stăpânire, nici este vrednică de crezare.
5. Cum că cel vorbeşte din Canoane Sinodiceşti, cuvântul lui este vrednic de crezare, după cel al 6-lea a lui Grigorie de Nisa.
6. Că cel ce face după Canoanele aceaste, are neprimejduire, după însuşi cel 47 al marelui Vasilie.
7. Cum căcel ce calcă Canon Sinodicesc, se cuvune să ia, precum am zis, certarea, care rânduieşte Canonul cel călcat de el, după cel al 2-lea al Sinodului al 6-lea. Iar Sinodiceşti Canoane sunt şi se numesc, nu numai cele aşezate de Ecumenicele Sinoade, ci încă şi cele localnice, şi pe lângă acestea, şi cele de oarecari Sfinţi în deosebi scrise. Şi mai ales au putere de Canoane Ecumenice, atât cele de localnice Sinoade, cât şi cele alcătuite de oarecari sfinţi. Pentru că de Ecumenice Sinoade, de al patrulea, zic, şi de al şaselea, şi de al şaptelea, s-au cercetat, şi s-au întărit. Precum se vede în Canonul 1 al celui al patrulea, şi al şaptelea, şi în cel al 2-lea al cinşeselea Sinod.
8. Cum că ceea ce, Canoanele nu scriu arătat, aceea din cele scrise în asemenea Canoane, se cuvine a se judeca şi a se încheia, şi vezi tâlcuirea Canonului 15 al Sinodului al 6-lea şi din Scripturile Părinţilor celor din parte, ori şi din deslușirea dreptului cuvânt să se judece.
9. Cum că toate cele rare, şi iconomicos, şi de nevoie urmate, ori din vre-un obiceiu rău, şi de Obşte a zice, toate cele ce afară de canon s-au făcut, Lege, sau Canon şi pildă a Bisericii nu sunt; şi vezi tâlcuirea Apostolescului Canon 68. Însă şi iconomia aceasta şi nevoia trecând, iarăşi Canoanele stăpânesc. Vezi subînsemnarea Canonului 46 şi Canonul 13 al Sinodului 1.
10. Cum că canonisirile cele mai multe ce se rânduiesc de Canoane fiind de atreia persoană poruncitoarea care nu este de faţă, negreşit au trebuinţă de a doua persoană ce este de faţă (care este Sinodul) pentru ca să se lucreze. Şi vezi subînsemnarea Canonului al 3-lea Apostolesc.
11. Cum că Canoanele şi Legile s-au pus pentru cei îndeobşte, şi nu pentru cei particularnici. Şi pentru cele ce se întâmplă mai de multe ori, şi nu pentru cele ce urmează mai rar.
12. Cum că Canoanele Ecumenicelor Sinoade, mai multă tărie au decât cele ale celor localnice, şi cele al celor localnice, mai multă tărie au decât cele ale Părinţilor celor din parte. Şi mai ales decât cele neîntărite de vreun Sinod Ecumenic, şi citeşte zicerea Preasfinţiului Fotie despre aceasta.
13. Cum că unde nu este Canon, sau Lege în scris, stăpâneşte bunul obicei, care cu drept cuvânt şi în mulţi ani au fost cercat, şi care nu se împotriveşte vreunui Canon în scris sau Lege, ţinând rânduială de Canon şi de Lege. Şi vezi subînsemnarea Canonului 1 al Sinodului din Sardica.
14. Cum că toate cele rău judecate şi închipuite, nici Canon, nici Lege, nici vremea, adică obiceiul nu le adeveresc, după legiuitori

„Episcopilor, acestea s-au rânduit vouă pentru Canoane de către noi. Voi însă rămânând întrânsele vă veţi mântui şi pace veţi avea, iar nesupunându-vă vă veţi munci, şi luptă unii cu alţii necurmată veţi avea. Plata neascultării cea cuvenită luând-o. (Apostolii în sfârşitul [epilogul] cuvântării Canoanelor.)

„Am judecat cu dreptate ca Canoane cele de cele de Sfinţi aşezate până acum în fiecare Sinod să stăpânească."(Canonul 1 al Sinodului IV)

„S-a socotit de către Sfântul Sinod acesta, să rămână şi de acum adeverite şi întărite spre vindecarea sufletelor şi spre tămăduirea patimilor Canoanele cele primite şi întărite de către Sfinţii şi Fericiţii Părinţi cei mai înainte de noi, dar încă şi predanisite nouă, anume ale Sfinţilor şi slăviţilor Apostoli, şi ale Ecumneicelor IV Sinoade după nume, ale celor locale anume, şi cele ale părinţilor în parte anume. Şi numărul a-i fi iertat rău a le schimba, şi a surpa Canoanele cele mai-nainte arătate."

„Iar de s-ar prinde cineva că a chenotomisit [a izvodit din nou] vreun Canon din cele zise, ori că se apucă să răstoarne, vinovat va fi după Canonul cel de acel fel; precum acela hotărăşte, să primească certare şi prin acela în care greşeşte, să se vindece" (Canonul al 2-lea al Sinodului VI)

„Bucurându-ne pentru acestea, precum când află cineva dobânzi multe, îmbrăţişare primind la piept dumnezeieştile canoane şi o întărim pe aşezarea acestora întreagă şi neclătită a acelor aşezate de către Trâmbiţele Sfântului Duh. Adică, de întru tot lăudaţii Apostoli, şi ale celor VI Sinoade Ecumenice, şi ale celor de pe alocuri adunate... Şi pe ale Sfinţilor Părinţilor noştri... Şi pe cei ce acelea îi anatematisesc, şi noi îi anatematisim. Iară pe cei cei îi caterisesc, şi noi îi caterisim iară pe cei ce îi afurisesc şi noi afurisim. Şi pe cei ce îi dau certării, şi noi aşişderea îi supunem. (Canonul I al Sinodului VI)"

„Deci legiuim ca Bisericeştile Canoane să ţină rânduiala de legi, cele de către Sfintele patru Sinoade aşezate, ori adeverite, adică de cel în Nicheea, şi de cel în Constantinopol şi de cel dintâi din Efes şi de cel din Halkidon. (Novela 131 a lui Iustinian)"

„Legiuim dar ca rânduială de legi să aibă Bisericeştile Canoane, cele aşezate de Sfintele cele şapte Sinoade, ori adeverite (prin ziceri adeverite, se arată Canoanele Sinoadelor locale şi ale Părinţilor celor din parte, cele adeverite de Sinoadele Ecumenice, după Balsamon.) Că Dogmele mai înainte ziselor Sfinte Sinoade ca pe Dumnezeiştile Scripturi le primim, şi Canoanele ca pe legi le păzim. (Cartea a 5-a, titlul 3, cap.2 din Basilicale, la Fotie titlul 1, cap.2)"

„Rânduirea a treia a titlului al 2-lea din Novele. Voieşte ca, Canoanele celor 7 Sinoade să se ţină, (ori să stăpânească) şi dogmele lor, ca Dumnezeiştile Scripturi. (la Fotie, titlul 1, cap. al 2-lea) "

„Leon Înţeleptul, (în cartea a 5-a din Basilicale, titlul 3, cap.1) zice, primesc pe Sfintele şapte Sinoade Ecumneice ca pe Sfânta Evanghelie."

„S-a hotărât de Sfinţii Părinţi a se întrebuinţa şi după moarte a se anatematisi, cei ce ori în Credinţă, ori în Canoane ar păcătui (al V-lea Sinod Ecumenic în trimiterea către Iustinian, foaia 392 al tomului al 2-lea). Vezi iubitule înfricoşat cuvânt."

„Cei ce pun în defăimare Sfintele şi Dumnezeieştile Canoane ale Sfinţilor Părinţilor noştri, care, şi pe Sfânta Biserică o sprijinesc, şi pe toată Credinţa petrec împodobind-o, o povăţuiesc către Dumnezeiasca evlavie, fie anatema. (Sinodul din Constantinopol, cel după Constantin Porfirogenetul, foaia 977 din tomul al 2-lea al Sinodicalelor, adică Tomul Unirii)."

Cum că Dumnezeieştile Canoane sunt mai tari decât împărăteştile legi.

În praxa a doua a Sinodului al II-lea se scrie: „Prea slăviţii boieri au zis: Măritului Stăpânitor al lumii (adică lui Marchian împăratul) i-au plăcut, ca nu

după împărăteştile cărţi, ori după pragmaticile forme [şi aşa se numesc cărţile împărăteşti], să urmeze preacuvioşii episcopi, ci după Canoanele cele legiuite de Sfinţii părinţi. Sinodul a zis: Împotriva Canoanelor, nici o lucrare să poată. Canoanele Părinţilor să se ţie. Şi iarăşi: Îi rugăm, ca fără zicerea împotrivă lucrările cele de oarecare, în toate eparhiile, spre vătămarea canoanelor, să rămână nelucrătoare; ci să stăpânească Canoanele prin toate... Toţi acestea le zicem. Toate lucrările să se surpe. Canoanele să stăpânească... După hotărîrea Sfîntului Sinod, şi în toate celelalte eparhii hotărârile Canoanelor să stăpânească.

Iară de va produce cineva vreo formă împotriva celor hotărâte acum, s-a socotit de tot Sfântul şi Ecumenicul Sinod să fie fără tărie. (Canonul 10 al celui de-al doilea Sinod Ecumenic)"

„Pragmaticile forme cele ce se împotrivesc Canoanelor sunt fără tărie. (Cartea 1, titlul al doilea, rândul 12; la Fotie titlul 1, cap. 2)"

„Că acelea cu adevărat, adică Canoanele, cele de împăraţi, şi de Sfinţii Părinţi aşezate şi întărite se primesc ca Dumnezeieştile Scripturi. Iar legile, numai de împăraţi s-au primit, ori s-au aşezat, şi pentru acesta nu au tărie mai multă decât Dumnezeieştile Scripturi, nici decât Canoanele. (Balsamon în Scolie la cap. al doilea de mai sus a lui Fotie)"

„Nu-mi spune legile cele din afară, căci şi vameşul legea dinafară plineşte, dar însă se osândeşte (Hristostom cuvântul 57 la cea de la Matei.)" Şi iarăşi: „Nici toţi împăraţii, de multe ori nu se ostenesc cu conglăsuire la legi. Cuvântul 6 la Andriante.)"

Zice însă Blastar că mare ajutor dau Dumnezeieştilor Canoane, legile cele iubitoare de buna cinstire de Dumnezeu: „Unele adică împreună ajutorându-le, iar altele, şi plinindu-le, cînd se întâmplă a se trece acelea cu vederea. (Cap. 5, litera k)"

Că Dumnezeieştile Canoane şi decât Tipicele sunt mai puternice,
când acelea se împotrivesc acestora şi mai ales cele în parte şi locale.

Că zice Blastar: „Din Novela 131 a lui Iustinian ai putea cunoaşte, că tipicele cele făcute de ctitori sunt datori a le primi,de nu cumva se împotrivesc Canoanelor (Cap.16, litera l)"

Epigramă la Sfintele Canoane

Precum Treimea'naltă, cu legi preaînţelepte,
Pe lumea'ceasta toată, a pus să se îndrepte,
Ş'acestă rânduială nu poate să se strice,
Căci est'Un preaputernic ci' oricine'i tare, ferice;
Aşa, şi lumea toată, a lui Hristos numită,
Cu Sfinte Legi, Canoane, ce ţin fericită;
Căci ele'ndreaptă omul, feresc de la păcate,
Primiţi cu bucurie acestă Sfântă Carte;
C'aşa precum cu cârma, corabia se poartă,
Aşa zic cu aceasta Biserica se'ndreaptă.

P. N. Scriban

Câţi vor umbla cu Canonul (dreptarul) acesta, pace peste ei şi milă. (Galateni 7, 16)

Suprascriere la Sfintele Canoane a Sfântului Ioan Hristostom

„ Am auzit şi am ţinut... Nu ai ţinut, pe sineţi te-ai osândit. În jumătate ai ţinut, şi de nu vei ţine, vei zice însă, nu am ştiut. Că cel ce se osândeşte pe sine

pentru că nu a ţinut, se sârguieşte spre a ţine. (În Cuvântul 4, Despre pocăinţă, foaia 785, a tomului 6, tipărit la Veneţia)

A SFÂNTULUI MAXIM

„Mulţi suntem cei ce zicem, puţini însă cei ce fac; dar însă Cuvântul lui Dumnezeu nimeni nu este dator a-L mincionoşi pentru lenevirea sa. Ci a mărturisi cu adevărat neputinţa sa, iar nu a ascunde Adevărul lui Dumnezeu. Ca să nu facem vinovaţi, împreună cu călcarea Poruncilor, şi de reaua tălmăcire a Cuvântului lui Dumnezeu." (Capitolul 85 a celei de-a doua sute, a celor pentru dragoste, din Filocalie)

PROLEGOMENA DESPRE CANOANELE SFINŢILOR APOSTOLI

Feluri de Sinoade, sau mai bine a zice adunări ce s-au făcut[18] de Sfinţii Apostoli, după oarecare[19]. Cea dintâi adică în anul 33, sau 34 de la Hristos pentru alegerea Apostolului, în locul lui Iuda vânzătorul, când punându-se înainte Iosif şi Matia, au căzut sorţii pe Matia. [Fapte 1] Iar a doua, când fiindcă inima şi sufletul celor ce crezuseră era una, câţi aveau ţarini şi case ori altceva, le vindeau şi aduceau câştigurile la picioarele Apostolilor, ca să-i chivernisească pe cei ce nu aveau, măcar că adunarea aceasta nu se înţelege arătat din povestirea Faptelor. A treia când s-a ales cei şapte diaconi ca să slujească meselor. [Fapte 6,2] A patra, când după ce au auzit Apostolii şi fraţii cei din tăierea împrejur, cum că Petru a botezat pe păgânul Cornelie şi pe ce cei împreună cu dânsul cu dânsul, se priceau cu Petru. A cincea, când Apostolii şi prezviterii s-au adunat ca să cerceteze toate acestea, adică de nu pot a se mântui credincioşii cei ce nu se taie împrejur după legea lui Moisi, precum aceasta o zice oarecare ce se pogorâse din Iudeea la Antiohia. Pe care aceasta, chiar Sinod şi adunare a Apostolilor se cade a o numi tot cel ce cu judecată, ori mai bine a zice pildă şi prototip [original] al Sinoadelor de după acestea, fiindcă cuprinde şi numele şi însuşirile caracteristice ale Sinoadelor. „Că s-au sculat oarecare din cei din eresul fariseilor, zicând: că se cade a-i tăia împrejur pe ei." [Fapte 15, 5] (Iată pricirea şi prigonirea pentru care trebuia Sinodul.) „Şi s-au adunat Apostolii şi prezbiterii." [Fapte 15, 6] (Iată Sinodul şi adunarea anume ce se zice.) „Şi multă întrebare făcându-se." [Fapte 15, 7] (Iată cea întâia cercetare pentru ea.) „Atunci s-au părut Apostolilor şi prezbiterilor împreună şi întregii adunări." [Fapte 15, 22] „Şi s-au părut Sfântului Duh şi nouă" [Fapte 15, 28] şi celelalte. (Iată alegerea şi hotărârea.) Şi s-a făcut adunarea acesta în al 17-lea an după Înălţarea Mântuitorului. A şasea adunare a Apostolilor s-a făcut în anul 56, ori 59, când după ce a intrat Pavel la Iacov fratele Domnului. „Au venit la dânsul toţi prezbiterii." [Fapte 21,18] Iar oarecare vor ca să se fi făcut şi altă adunare a Apostolilor în Antiohia, care să fi dat nouă Canoane precum însemnează oarecare Părinţi Apuseni. (Pentru care vezi subînsemnările Canonului 85 Apostolic.) Încă şi altele, dintre care cea prea mare şi vrednică de cuvânt adunare, zic Apusenii să se fi făcut în anul 44, când Apostolii erau să se despartă

[18] Am zis mai vârtos adunări, pentru că Sfântul Marcu al Efesului la Sinodul cel ce a fost la Florenţa a răspuns către Latini: noi adunare a Apostolilor numim un Sinod, precum Silvestru marele eclesiarh scrie în cartea a şasea, capitolul 6 şi drept ca un preaînţelept a răspuns. Că Sinod cu adevărat este strângerea bărbaţilor celor aleşi ai Bisericii, din feluri de eparhii şi de clime ale Pământului, într-o oarecare cetate. Iar adunarea este împreună înfăţişarea cea a însuşi acestora şi într-o zi hotărâtă la un loc şi un timp. Iar adunarea este împreună înfăţişarea cea a însuşi acestora într-o zi hotărâtă, la un loc şi un timp.

[19] Dositei Patriarhul Ierusalimului, în cartea numită Dodicavivlion le numeşte pe acestea. (foaia14 până la 18) Asemenea şi Spiridon Arhimandritul; Milias, foaia 1015 a tomosului al 2-lea al adunării Sinoadelor, cuvânt cu cuvânt le-a luat de la Dositei. Însă amândoi fără de rânduială cuprind adunările acestea ale Apostolilor, după număr. Pentru acesta noi urmând mai vârtos rânduiala capetelor Faptelor Apostolilor, în mai bună rânduială le-am aşternut, schimbând numărul.

unul de altul, la care au alcătuit şi Simbolul Credinţei (pentru care vezi subînsemarea întâi a Canonului 1 al Sinodului al VI-lea), care Simbol se zice a Sfinţilor Apostoli.

Acestea aşa zicîndu-se, la care adunare din acestea s-au dat prin Climent Dumnezeieştii Apostoli pe aceste 85 de Canoane ale lor, nici o scumpătăţită ştiinţă pentru acesta nu ne-a predat vechimea. După socotinţă[20] însă poate cineva a zice cum că i-au rânduit pe aceştia în timpul adunării lor celei zise prea mare şi vrednică de cuvânt, când voiau ei să se despartă şi să se samene ei spre propovăduirea Evangheliei.

Dar fiindcă mulţi eretici şi poate şi oarecare din Apuseni (am zis însă poate, căci după mărturia lui Antonie Forestul Iezuitul, întru pregătirea cea pentru Sinodul lor cel ecumenic ce s-a adunat în Trident au întărit pe toate aceste 85 la număr. Mustrându-se la nobelelor iscodiri de Canoanele acestea, îşi deschid gurile împotriva lor zicând: ori toate ori unele nu sunt Canoane aşezate ale Sfinţilor Apostoli, noi cu multă sârguinţă ne-am silit a le îngrădi cu mii de zăvoare şi cu toate săgeţile celor puternici, după cântare, ca şi din însăşi singura privire [teoria] mulţimii a tot întrarmării, să se teamă de dreptate fiecare luptător. O zic mai arătat. Ne-am silit să aflăm care Canoane ale Sinoadelor adeveresc din cuvânt în cuvânt pe Apostoleştile Canoane acestea şi care le adeverează cu singur numele, Apostoleştii. Şi care le adeveresc pe ele cu singur numele, Apostoleşti.

Şi cele ce din cuvânt în cuvânt se adeveresc, sunt acestea:
Cel al 5-lea Apostolesc de al 13-lea al Sinodului al VI-lea;
Cel de-al 17-lea şi al 18-lea, de al 3-lea al Sinodului al VI-lea;
Cel de-al 22-lea şi al 23-lea, de al 8-lea al Sinodului I şi al II-lea;
Cel de-al 26-lea, de al 6-lea al Sinodului al VI-lea;
Cel de-al 27-lea, de al 9-lea al Sinodului I şi II-lea;
Cel de-al 29-lea, de al 5-lea al Sinodului al VII-lea;
Cel de-al 30-lea, de al 3-lea al Sinodului al VII-lea;
Cel de-al 34-lea, de al 9-lea al Sinodului din Antiohia;
Cel de-al 38-lea, de al 12-lea al Sinodului al VII-lea;
Cel de-al 40-lea, de al 24-lea al Sinodului din Antiohia;
Cel de-al 44-lea, de al 25-lea al Sinodului din Antiohia;
Cel de-al 53-lea, din practicalele Sinodului al VII-lea;
Cel de-al 64-lea, de al 55-lea al Sinodului al VI-lea;
Cel de-al 73-lea, de al 10-lea al Sinodului I şi al II-lea.

Iar cele cu singure numele, Apostoleşti, sunt acestea.

Cel al 12-lea, al 13-lea şi 16-lea Apostoleşti, din Epistola lui Alexandru al Alexandriei, pe care o trimite către Alexandru al Constantinopolui. (Teodorit Cartea I, cap.4 iar de alţii cap.3 al Istoriei Bisericeşti).

Cel al 14-lea şi al 15-lea Apostoleşti, de al 15-lea al Sinodului I, ci şi de Epistola ce o trimite marele Constantin către Evsebie al Chesariei (Evsebie la Viaţa lui Constantin. Cartea a 3-a, cap.59 şi 60 şi de către alţii 61).

[20] Am zis după socotinţă, şi nu cu adevărat. Pentru că Sfântul Meletie (în Cuvântul pentru azime) aducând spre mărturie Apostolescul Canon cel pentru azime zice că, Climent a scris Apostoleştile Canoane, cu porunca lui Petru şi a lui Pavel. (iar cum că acelaşi cuvânt al Apostolilor rânduiri celor de Climent scrise se află şi în Apostoleştile Canoane, prea cu adevărat, o va mărturisi împreună fiecare înţelept dintr-o singură simplă citire.) Ci şi Gheorghe Sugdurí, la rugăminţile lui Petru şi a lui Pavel zice că: unindu-se în Antiohia Petru şi Pavel a făcut Apostoleştile Canoane acestea. Încă şi însuşi Climent acesta în Canonul 85 Apostolesc îşi scrie numele său. Iar Sfântul Climent a fost nu numai ucenic şi următor al Apostolului Petru, precum pomeneşte Epistola purtătorului de cuvânt Ignatie către Tralisieni care zice: „Anegclitos şi Climent lui Petru (slujind) fiind Episcop al Romei, ori fără mijlocire după Petru, ori al patrulea", adică după Petru, şi după Linos, şi după Clitos, ori după Anaclitos, ori Anegclitos. Ci şi ucenic a lui Pavel, precum aceasta o arată Epistola lui Pavel către Filipeni, care zice: „Şi împreună cu Climent, şi cu ceilalţi împreună lucrători ai mei."(Filipeni 4,3)

Cel al 34-lea şi cel al 35-lea, de al 50-lea al Sinodului al III-lea.

Cel al 74-lea de Sinodiceştile însemnări cele făcute în Constantinopol pentru Agapie şi Bagadie, adică de sinodul local din Constantinopol, despre care vezi după cel din cetatea Sardicii.

Toate acestea 85 Apostoleşti se adeveresc de Canonul al 2-lea al Sinodului al VI-lea şi al Sinodului al VII-lea încă şi Novelele 6 şi 137 lui Iustinian, zic adeverindu-le pe acestea zic: „Şi acesta credem că va fi, dacă luarea aminte a Sfintelor Canoane se păzeşte pe care Apostolii le-au dat cei ce cu dreptate se laudă, şi sunt închinaţi, şi însuşi văzători au fost şi slujitori ai Dumnezeiescului Cuvânt, şi Sfinţii Părinţi o au păzit şi o au învăţat".

Pomeneşte de ele, şi Teodosie şi Valentian în Sacra, purtându-se ei împotriva lui Irineu Episcopul Tirului. (Vezi foia 610 din Dodecabiblonul lui Dosithei.) Le adeveresc pe acestea şi tâlcuitorii canoanelor: Zonara, zic Balsamon, Alexie Aristin, Simion Magistrul şi Logofătul; Ieromonahul Matei Blastar, Iosif Egipteanul, Fotie. Şi le adevereşte pe acestea şi Ioan Damaschin, zicând: „Canoanele Sfinţilor Apostoli prin Climent (în cartea a patra, cap. 18 Despre Ortodoxie) sunt 85". Cum că Canoane ale Sfinţilor Apostoli sunt, zice şi Ioan Antiohianul în titlul 8 şi Ioan cel din scolastici Arhiepiscopul Constantinopolei, în precuvântarea adunării Canoanelor, aşa zice: „Sfinţii ucenici şi Apostoli ai Domnului, au dat prin Climent 85 de Canoane". Las a zice cum că şi cele 25 de Canoane ale Sinodului celui din Antiohia, nu numai că se conglăsuiesc după noimă cu cele Apostoleşti, ci şi întregi ziceri din ele cuprind semănate printr-însele. Dovadă că sunt adevărate Apostoleştile Canoane este şi conglăsuirea şi potrivirea cea după noimă a celorlalte Canoane, atât a celor Sinodale, cât şi a Părinţilor celor din parte, care se vede în fiecare Canon Apostolesc în această carte. Anevoie este cu adevărat, iar mai bine a zice cu neputinţă să creadă cineva, cum că din sineşi şi după întâmplare s-au conglăsuit cu ele atâtea Sinoade Ecumenice, atâtea locale, şi atâţia Părinţi din parte. Şi dimpotrivă cu totul prea lesne este să creadă cineva, cum că Canoanele cele atâtea şi atâtea, având înaintea lor pe acestea Apostoleşti, ca pe atâtea pilde originale şi temelii prea întemeiate [fundamentele], după imitaţie [urmare sau pilduire] s-au conglăsuit cu ele, şi asupra acestora s-au mai zidit.

Canoanele cele ale Sfinţilor şi întru tot lăudaţilor Apostoli,
în limba noastră tălmăcite

Canonul 1

Episcopul să se hirotonească de doi episcopi, sau de trei[21].

[al 1.4; al 7.3; al Sob. din Antiohia can. 19; al Sob. din Laodikia can. 12; al Sob. din Sardica can. 6; al Sob. din Constantinopol can.1]

Tâlcuire

[21] Anaclit Episcopul Romei zice cum că: Canonul acesta întâiul este cuvânt al Apostolului Petru, şi că, după legiuirea Canonului acestuia, au hirotonit pe Iacov fratele Domnului aceşti trei Apostoli Petru, Iacob şi Ioan şi măcar că dumnezeiescul Hrisostom zice, că l-a hirotonit pe el Domnul. Ci poate, că Domnul adică l-a ales pe el episcop al Ierusalimului.(hirotonia cea după Hrisostom, în loc de alegere luându-se), iar aceşti trei Apostoli, după Înălţarea Domnului prin dumnezeiasca sfinţită săvârşire l-au hirotonit pe el. Precum şi Dositei mărturiseşte în cartea pentru cei ce au patriarhisit în Ierusalim. Dar pentru ce episcopul adică se hiroteneşte de trei sau de doi episcopi; iar presbiterul şi ceilalţi clerici de unul numai? De crezut este cum că acesta este pricina cea dinlăuntrul, şi mult mai de aproape. Că de vreme ce după Apostolul „Cel mai mic de cel mai mare se blagosloveşte"(Evrei 7,7) care osebit pentru preoţie s-au zis, la hirotonia presbiterului (adică a preotului), mai mic fiind, ajunge un singur episcop, ca unul ce este mai mare şi mai covârşitor cu treapta decât acela. Iar la a episcopului, de asemenea tagmă şi de asemenea treaptă fiind, şi nu mai mic fiind, nu ajunge un singur episcop, ca de unul ce este de asemenea treaptă, şi nu decât acela mai mare. Deci ca cel mai mare pe cel mai mic să blagoslovească, doi sau trei pe cel unul hirotonesc. Fiindcă negreşit, mai buni, adică mai mari, sunt cei doi decât cel unul, precum zice Solomon (Ecleziast stih 4).

Zicerea „episcop”, mai întâi adică li chiar se dă, de Dumnezeieştile şi Sfintele Scripturi , lui Dumnezeu celui ce pe toate le priveşte şi le cercetează, precum mărturiseşte Iov zicând: «Aceasta este partea omului necredincios de la Domnul, şi agonisita averilor lui de la Cercetătorul» (adică de la Dumnezeu) (cap 20, stih 29). Şi iarăşi: «Iar certarea Ta a păzit pe duhul meu» (cap.10, stih 12); şi Domnul nostru Iisus Hristos, precum zice Petru verhovnicul Apostolilor pentru Dânsul: «Că eraţi ca nişte oi rătăcite. Ci va-ţi întors acum la Păstorul şi Învăţătorul sufletelor voastre»(Epistola întâi, cap.2, stih 25). Iar al doilea şi după Dar, glasul acesta să dă celor de Dumnezeu aleşi, precum zice pentru Eleazar Însuşi Dumnezeu: «Episcop [Cercetător] Eleazar fiul lui Aaron preotul» (Numerele 4,16). Şi către Iezechia zice Dumnezeu: «Fiul omului, pândar te-am dat pe tine casei lui Israil» (Cap. 3, Stih 12). Şi în scurt să zic, episcopi se numesc în Scriptura cea Veche, atât luătorii aminte şi păzitorii ocârmuirilor şi a locurilor celor din lăuntru şi bisericeşti, precum este scris pentru cel mai sus Eleazar, cum că avea purtare de grijă pentru tot Cortul (Numerele 4,16), şi pentru arhiereul Iodae, cum că aşezat purtători de grijă în Casa Domnului: «Şi a pus preotul luători aminte în Casa Domnului.»(4 Împăraţi 11,18), cât şi luători aminte a lucrurilor şi ocârmuirilor celor din afară şi politiceşti, precum s-a scris: «S-a mâniat Moisi pe cei mai mari ai oştii, pe cei peste mii, şi pe cei peste sute.» (Numere 30, 14). Nici unul din Apostoli s-a hotărât, ori s-a numit episcop, când vieţuia Domnul pe pământ, Care singur este Episcopul sufletelor noastre, ci pe singură stăpânire de vindeca toată boala, şi de a scoate pe draci o aveau ei (Matei 10, Marcu 3). Iar după Învierea din morţi şi Înălţarea Mântuitorului nostru, trimiţându-se aceştia de Dânsul, precum El s-a trimis de Tatăl, în toată lumea, şi toată stăpânirea de a lega şi dezlega luând ei, şi toate darurile Prea Sfântului Duh în ziua Cincizecimii, nu numai numele cel apostolesc îl aveau, din însăşi lucrurile, ci cu adevărat şi pe însuşi cel episcopesc, precum mărturiseşte Sfântul Epifanie că zicând: «Cei întâi Pertu şi Pavel însuşi Apostolii, au fost şi episcopi». Asemenea şi toţi ceilalţi precum adeveresc Părinţii. Pentru aceasta au şi rânduit de trei, sau de doi episcopi să se hirotonească episcopii cei din cetăţi. Ci şi Ei prin sate şi prin cetăţi propovăduind, precum zice Sfântul Climent Episcopul, I către Corinteni: «Cercetând cu duhul, aşeză părţile propovăduirii lor, în episcopi, şi diaconi ai celor ce urma să creadă. Pentru aceea şi purtătorul de Dumnezeu Ignatie scriind către credincioşii cei ce erau în Trallesa porunceşte: „Cinstiţi şi pe episcopul vostru ca pe Hristos, precum au rânduit vouă fericiţii Apostoli”. Şi aceasta adică pentru zicerea Episcop. Iar zicerea hirotoniei se face de la aceasta: „întind mâinile”. Şi are două însemnări. Fiindcă, hirotonie se numeşte şi hotărârea şi alegerea a vreunui dregător, care se făcea cu întinderea mâinilor norodului, după zicerea lui Demostene. „Măcar pe oricare voievod de oşti aţi hirotoni.” [Cuv: 1, asupra lui Filipp] Şi mai ales după obiceiul Bisericii care din vechi stăpânea, când fără împiedicare, mulţimile adunându-se, hirotonea, adică alegea prin întinderea mâinilor, pe arhierei, precum zice Zonara, măcar că la urmă pe acesta Soborul cel în Laodikia, întru al cincilea canon al său l-a stricat, zicând că: „Nu se cade hirotoniile sau alegerile a se face, în fiinţa de faţă a celor ce se învaţă credinţa”. Iar hirotonie în ziua de astăzi se numeşte, cea prin rugăciuni şi prin chemarea Sfântului Duh, făcându-se sfinţita săvârşire a arhiereului, punând întru aceeaşi vreme şi mâinile sale, pe capul celui ce se hirotoneşte, după hotărârea aceea Apostolească: «Mâinile în grabă pe nici unul să pui». Şi este lucrul acesta tuturor prea cunoscut. Deci porunceşte Canonul acesta, că, tot arhiereul (ori mitropolit de ar fi, ori arhiepiscop, ori episcop) să se hirotonească de doi episcopi ori de trei[22]. Şi să vede că chipul cuvântului este pe dos. Că cel mai curat, şi mai ales ar fi fost, de ar fi zis aşa: episcopul să se hirotonească de trei episcopi, ori (mai

[22] Iar episcopii cei ce se hirotonesc, trebuie a fi trecuţi cu vârsta, adică, numai puţin de 50 de ani, afară numai, dacă în vreo mică eparhie nu se află cineva trecut cu vârsta, după rânduielile cele Apostoleşti. Cartea a doua cap.1 şi după epistola 52 a Sfântului Ciprian. Ori şi peste treizeci de ani după Novela 137 a lui Iustinian.

puţin) de doi. Aşa rânduielile Apostolilor fără formăluire pe însuşi canonul acesta l-au aşezat zicând: „Iar episcopul poruncim a se hirotoni de trei episcopi, ori însă cel mai puţin de doi”[23].

SIMFONIE [unire de glasuri]

Întru un glas cu Canonul acesta, şi multe alte Canoane legiuiesc: „Că trebuie cu adevărat, ori toţi episcopii eparhiei (după al 4-lea al Soborului I şi al 3-lea al Soborului 7 şi al 19-lea al celui din Antiohia) ori mulţi (după al 13-lea al celui din Cartageni) să se adune şi să hirotonească pe episcopul. Dar fiindcă aceasta este anevoie, cel mai puţin trebuie să-l hirotonească trei, şi ceilalţi să se facă împreună hotărâtori la hirotonia lui prin scrisorile lor. Şi adeverind pe acest apostolesc cel al 58-lea al Soborului din Cartageni , zice: forma cea veche se va păzi ca nu mai puţini[24] de trei episcopi să fie de ajuns la hirotonia episcopului, mitropolitul adică, şi alţi doi episcopi. Pe însăşi aceasta zice şi Canonul cel întâi al Soborului local din Constantinopol. Încă şi al 12-lea al celui din Laodikia rânduieşte cum că cu judecata episcopilor celor de primprejur trebuie a se aşeza episcopii la stăpânirea Bisericească. Iar dacă după întâmplare va rămâne într-o eparhie un singur episcop care chemându-se de mitropolitul, nici nu va merge, nici prin scrisori nu va împreună alege pe cel ce urmează a se hirotoni arhiereu, atunci trebuie mitropolitul să se împreună aleagă şi să-l hirotonească pe el cu episcopii apropiatei străinei eparhii, asemenea şi pe însuşi mitropolitul înşişi aceşti apropiaţi cu locul trebuie a-l alege şi a-l hirotoni, după Canonul al 6-lea al celui din Sardica. Iar rânduielile apostolilor (cartea a 8-a, cap. 27) poruncesc că cel ce se va hirotoni de un episcop să se caterisească, dimpreună cu cel ce l-a hirotonit, afară numai dacă după nevoie de prigoană, ori altă oarcare pricină nu pot mulţi a se aduna, şi cu alegerea acestora se va hirotoni de unul. Precum Sidirie s-a hirotonit episcop Palebiskei, după Sinesie, nu de trei ci de un episcop de Filon, pentru că nu puteau episcopii a se înfăţişa în vremurile acelea.

Canonul 2

Presbiterul (ori preotul) şi diaconul, şi ceilalţi clerici să se hirotonească de un episcop.

Tâlcuire

Canonul acesta rânduieşte că fiecare preot şi diacon şi ceilalţi clerici[25], ipodiaconi adică, anagnoşti şi psalţi, şi cei de aici, să se hirotonească numai de un episcop[26].

---

[23] Iar episcopul se hotărăşte de împăraţii Leon şi Constantin aşa: „Episcopul este luător aminte şi purtător de grijă al tuturor sufletelor celor ce se adună în bisericile eparhiei sale, având putere săvârşitoare peste presbiter, diacon, anagnost, şi psalt [cântăreţ] şi monah. Iar însuşirea episcopului este cu cei smeriţi adică a se împreună smeri, iar pe cei ce se mândresc a-i defăima… Şi mai întâi a se primejdui pentru turmă, şi pe strâmtorarea acelora a sa chinuire a o face (în pravilele împăraţilor 8, foaia 92 a cărţii, a 2-a a lui Ghiur). Iar mitropolit pentru aceasta se numeşte episcopul, după Gavriil al Filadelfiei (în cuvântul pentru preoţie). Pentru că este ca maica cetăţii sale, pe care este dator a o hrăni duhovniceşte cu învăţăturile şi cu viaţa şi cu sfinte năravurile sale, şi cu veniturile eparhiei sale”. Vezi şi la Canonul 58 cel apostolesc. Iar cum că obicei prea folositor urma în Biserica lui Dumnezeu, cei ce urmau a se hirotoni episcopi, a se face întâi monahi, apoi a se face episcopi, vezi la subînsemnarea Canonului 51 Apostolesc.

[24] Poate pentru aceasta au zis nu mai puţini de trei, nu împotrivindu-se canonului apostolesc, ci pentru că în vremurile acelea era mai multă mulţimea episcopilor decât în vremurile Apostolilor, în care era şi nevoia prigoanei.

[25] Clerici prost şi de obşte se numesc toţi aceia care au punere de mână ieraticească şi bisericească de la episcopul şi de la cei de aici ai rânduielii bisericeşti, până la anagnost şi psalt [cântăreţ] şi catehet şi portar, după Canoanele 26, 68 şi 70 apostoleşti, şi după canoanele 24 şi 30 ale Laodikiei şi după epistolia Marelui Vasile cea către horepiscopii cei de sub dânsul şi după Nomiconul lui Fotie, titlul I, cap 31. Pentru care şi Novela 123 a lui Iustinian zice aşa: „Iar presbiterii şi diaconii şi ipodiaconii şi anagnoştii şi psalţii, pe care toţi clerici îi numim, care şi canonici se zic după al 6-lea al Antiohiei şi după alte canoane”. Iar chiar clerici se numesc toţi cei ce afară de altar au hirotesie. Iar Valsamon, tâlcuind la Canonul 51 al Marelui Vasilie, zice

Canonul 3

Dacă vreun episcop ori presbiter afară de rânduiala Domnului cea pentru jertfă, va aduce alte oarecare la jertfelnic, ori miere, ori lapte, ori în loc de vin, băuturi meşteşugite, ori păsări, ori oarecare vite, ori legume afară de rânduire, să se caterisească. Afară de mănunchi de grâu nou, ori struguri la vremea cuviincioasă. Dar să nu fie iertat a se aduce altceva în altar, decât untdelemn la candelă, şi tămâie la vremea aducerii înainte. [Apostolesc 4; Sob.6: 28, 32, 57, 95; din Cartagina: 44; a lui Theofil: 8]

Tâlcuire

Când Domnul nostru Iisus Hristos a predanisit Apostolilor Taina Dumnezeieştii Sfintei lucrări, a rânduit lor să nu osebească cu nici un alt fel fără numai cu pâine şi cu vin amestecat cu apă, Însuşi El întâi făcând aceasta la Cina cea de Taină, precum în Liturghia Sfântului Iacob, fratele Domnului, s-a scris: „Din vin dregând (Paharul adică) şi din apă”. Pentru aceasta şi Dumnezeiştii Apostoli în Canonul acesta rânduiesc, cum că oricare episcop, ori preot călcând rânduirea ce Domnul a rânduit pentru Jertfa aceasta nesângeroasă, ar aduce pe Sfânta Masă alte oarecare feluri, ori miere (de pildă), ori miere, ori lapte, ori în loc de vin, băuturi meşteşugite, adică toată băutura cea beţivă, precum rachiul ce se face din feluri de roduri, ori bere ori altceva asemenea; ori va aduce păsări ori niscaiva vite, ori legume, unul ca acesta să se caterisească[27].Ci aduce-se la Altar mănunchiuri de spice noi de grâu, (precum evreii aceştia le aduceau Lui Dumnezeu: «Că spice noi, zice, prăjite? <coapte> nu veţi mânca, până ce nu veţi aduce voi darurile Dumnezeului vostru. Şi iarăşi, veţi aduce mănunchiuri pârga secerişului vostru la

---

că: „Şi monahii clerici se numesc”. Şi s-au numit clerici după Hrisant (Sintagmation foaia a 20-a). De la clerul (sau sorţul) ce au aruncat Apostolii pentru Matia. Iar în ziua de astăzi clerici se numesc mai vârtos cei ce au boierie şi cinuri bisericeşti, atât cei sfinţiţi cât şi lumenii.

[26] Însemnează că, măcar deşi episcopii, presbiterii, diaconii şi ipodiaconii se zic chiar să se hirotonească, iar anagnoştii şi psalţii să se pecetluiască, adică să se hirotesească, după Zonara, şi cei asemenea lor (că hirotesia este mai de obşte decât hirotonia), iar iconomii, ecdichii [Arătătorii dreptăţii], prosmonarii [Străjuitorii] să se pună înainte, după Canonul 2 al Soborului IV. Iar Simeon al Tesalonicului, episcopii, presbiterii şi diaconii se hirotonesc, iar ipodiaconi se hirotesesc, iar anagnoştii se pecetluiesc [se blagoslovesc]. Cu toate acestea Canonul acesta, nici o deosebire nu face, ci la toţi clericii zice numele hirotoniei. Şi acesta încă însemnez-o, după Hrisostom (în Cuvântul Întâi cărtre Filipeni, foiaia a 5-a, tomul 4) cum că şi episcopul, presbiter, şi diacon se numeşte (ca unul ce cuprinde lucrările acestora) şi dimpotrivă, presbiterii episcopi se numesc (ibidem), iar că prezbiterii, şi diaconii se alegeau precum episcopii, arătat este din Canonul al 3-lea al Soborului al VII-lea; şi al 7-lea a lui Teofil; şi Chiril al Alexandriei tâlcuind la capitolul 8 al Numerilor, zisa aceea: «Şi vei aduce pe leviţi înaintea Domnului, şi îşi vor pune mâinile lor pe leviţi », zice pentru cei ce se cheamă la Sfinţita lucrarea lui Hristos hotărăsc noroadele, cu toate că hotărâre de astăzi nu se lucrează în ziua de astăzi. Iar forma mărturiei care se dă celor ce vor să se hirotonească preoţi şi diaconi, vezi la sfârşitul cărţii, care mărturie iscălită fiind de preoţii cei mai aleşi, şi de clerici se vede că are loc de alegere.

[27] Trebuie să ştim că certările ce le poruncesc canoanele, adică acestea: să caterisească, să se afurisească, şi să se anatematisească, acestea după meşteşugul gramaticii a treia persoană care nu este de faţă, la care spre a se da porunca acesta de nevoie trebuie a fi a doua persoană, o tâlcuiesc mai bine. Canoanele poruncesc soborului episcopilor celor vii să caterisească pe preoţi, ori să afurisească, ori să anatematisească pe mireni, când calcă canoanele. Însă dacă soborul nu va pune în lucrare caterisirea preoţilor, ori afurisirea, anatematisirea mirenilor, preoţii aceştia şi mirenii, nici caterisiţi nu sunt cu lucrul nici afurisiţi , ori anatematisiţi. Învinovăţiţi însă sunt, aici spre caterisire, ori afurisire, ori anatematisire, iar acolo spre Dumezeiasca osândă. Precum şi când un împărat va porunci slugii sale să bată pe un altul, care i-a greşit, dacă sluga cea poruncită nu va lucra porunca împăratului, acela ce a greşit împăratului a rămas nebătut, învinovăţit însă spre bătaie. Drept aceea tare greşesc cei fără minte care zic, cum că în vremurile acestea toţi cei sfinţiţi care în afară de Canoane s-au hirotonit, sunt cu lucrarea caterisiţi. De cei sfinţiţi prihănitoare limbă este aceea ce nebuneşte pe acest fel de cuvinte le bârfeşte, neînţelegând că porunca Canoanelor fără de punerea în lucrare a persoanei a doua, adică a soborului, este nesăvârşită. Fără mijlocire şi mai înainte de judecată, ne lucrând de sineşi. Însuşi Dumnezeieştii Apostoli arătat se tălmăcesc pe sineşi cu al 46-lea Canon al lor, fiindcă nu zic că îndată acum cu lucrul se află caterisit oricare episcop sau preot va primi botezul ereticilor, ci a se caterisi poruncind, adică a sta de faţă la judecată; şi de se va dovedi că a făcut acesta atunci să se dezbrace cu hotărârea voastră de preoţie, aceasta poruncim.

preot.) şi struguri.” [Leviticon 23: 10,14] Însă nu ca o nesângeroasă jertfă a Trupului şi Sângelui Domnului, nu fie! Ci ca o pârgă, şi întâi arătate roduri în vremea cuviincioasă, când se vor coace[28]. Drept aceea nu este iertat a aduce cineva alt ceva în Sfântul Altar, afară de untdelemn pentru luminare, şi tămâie la vremea ce se săvârşeşte Dumnezeiasca Liturghie.

Simfonie

Întru un glas cu Canonul acesta şi cel de aici al 4-lea rânduieşte, că celelalte poame să nu se aducă la jertfelnic, ci la casa episcopului, ca nişte întâi arătate. Ar cel al 44-lea al Soborului din Cartaghei rânduieşte altceva, a nu se aduce la Sfintele Taine, decât numai pâine şi vin amestecat cu apă[29]. Iar cel 28(κη) al soborului 6(∀) Porunceşte, ca strugurii ce se aduc în sfântul Altar, trebuie a se blagoslovi de Preot cu osebită rugăciune şi blagoslovenie, de cea a Tainilor, ca noi luând cu blagoslovenie din mâinile Preoţilor, că mulţumim lui Dumnezeu, că prin buna întocmirea vremilor iconomiceşte cele spre îndestularea vieţii noastre. Iar pe Preoţii cei ce nu fac aşa, ci unesc strugurii aceştia cu Trupul şi Sângele Domnului, caterisirii îi supune. Iară cel 32 al aceluiaşi mustră pe armeni, ca pe unii ce aduc vinu numai, şi nu amestecat cu apă. Iar cel 99 al aceluiaşi, opreşte şi a se aduce la Jertfelnic cărnuri fripte. Iar cel 57 al aceluiaşi, anume opreşte a se aduce la jertfelnic lapte, şi miere. Măcar că acestea se aduceau mai înainte după zisul Canon 44 al soborului din Cartaghei, pentru prunci. Iar cel al 8 al lui Theofil rânduieşte ce să se facă, câte vor rămâne din aducerile înainte şi din ape.

Canonul 4

Celelalte poame toate la casă trimită-se, pârgă Episcopului, şi Presbiterilor, şi nu la jertfelnic. Şi arătat este, cum că Episcopul, şi Presbiterii, le vor împărţi Diaconilor, şi celorlalţi Clerici. [Apos. 3; Sob.6: 28, 32, 57, 59; Cart: 44, Theofil 8]

Tâlcuire

Canonul acesta rânduieşte, că toate celelalte poame, (afară de spicele de grâu, şi de struguri, şi de unt de lemn, şi de tămâie) să nu se aducă în sfântul Altar, ci să se trimită la casa Episcopului şi a Preoţilor, când sunt întâi arătate. Ca cei ce

---

[28] Pentru această pricină, precum se vede la Praznicul Adormirii Preasfintei de Dumnezeu Născătoarei, aduceau struguri la Patriarhul în Altarul Bisericii celei din Vlaherna, după sfârşitul Dumnezeieştii Liturghii, precum zice Valsamon. Iar în ziua de azi, obiceiul cel mai în multe locuri se zice, este a se aduce struguri cei de acest fel la Praznicul Schimbării la Faţă a Mântuitorului, şi a se blagoslovi de preoţi. Şi ar putea cineva a se nedumeri, pentru ce numai spicele grâului şi strugurii să se învrednicească de atâta cinste, şi să se aducă în lăuntru în altar, şi nu vreo altă roadă? Poate pentru acesta, pentru că din acestea se face pâinea şi vinul, care se prefac în Trupul şi Sângele Donului. Şi cum că noile mănunchiuri nu sunt legume, precum a tâlcuit Valsamon, se arată din însuşi Canonul acesta, care pe legume arătat le-a oprit. Pe mănunchiuri şi Teodorit spice noi le-a tâlcuit la tâlcuirea celei leviticeşti, şi Filon Iudeul. Iar Canonul 44 a Soborului din Cartageni, anume zice: Să se aducă pârga de struguri şi de grâu.

[29] Mai arătat decât toţi Proorocii şi mai desluşit a proorocit pe acestea trei feluri creştinească jertfă Solomon zicând, ca din partea Ipostaticii înţelepciuni a lui Dumnezeu, în capul al nouălea a Pildelor. „Veniţi de mâncaţi pâinea mea. Şi beţi vinul care am dres vouă. Iară în loc de, care am dres, Arăbeasca tălmăcire are, cel amestecat cu apă (?). Vezi (Ravvenul Samuil, alcătuire de aur. Cap. 20) Şi însemnă, cum că unirea vinului şi a apei în Potir, odată se face la Dumnezeiasca Liturghie. La punerea înainte numai la început adică. Că apa cea caldă care în vremea împărtăşirii singură la urmă se pune, pentru altă pricină pune. Şi vezi sub însemnarea Canonului 32(λβ) al Soborului al şaselea. Drept aceea rău fac oarecare făcând a doua unire în vremea Heruviceştii cântări, şi punând vin şi apă în Potir. Şi de acum înainte [să] înceteze (despre) această nerânduială. Ca să nu cadă sub canon şi sub certare. Că niciodată întru altă vreme se face a doua unire fără numai când se întâmplă a se vărsa sfintele, ori a uita Preotul, şi vezi la acelaşi sub însemnare a Canonului al 32(λβ)-lea al Soborului al şaselea.

trimit acestea, vrednică mulţumire se înalţă lui Dumnezeu prin trânşii, căci le-au dăruit nişte bunătăţi ca acestea. Şi este arătat că Episcopul şi Preoţii nu se vor îndulci de ele singuri, ci le vor împărţi şi Diaconilor, şi celorlalţi Clerici ca şi ei să se împărtăşească.[30] Vezi tâlcuirea Canon 3 Apostolesc.

CANON 5

Episcopul, sau Presbiterul, sau Diaconul, pe femeia sa să nu o lepede cu pricinuire de evlavie. Iar de o va lepăda, că se afurisească, iar mai rămânând să se caterisească. [Canon 13, 48; Sob: 6; Gang:4; Cart: 4, 33]

TÂLCUIRE

Legea cea veche adică ierta celor căsătoriţi a-şi despărţi pe femeile sale, când voia, şi fără de nici o binecuvântată pricină. Iar Domnul la Evanghelie, o a oprit aceasta foarte. De unde şi Apostolii urmând rânduirii Domnului, opresc aceasta în Canonul acesta, şi zic: Episcopul, sau Preotul, sau Diaconul, să nu îşi lepede femeia, adică să nu o despartă cu sila, adică fără de învoiala aceleia, pentru pricinuire şi chip de evlavie. Iar de o va despărţi, să se afurisească, până ce se va îndupleca ca iarăşi să o ia în casa sa. Iar de va rămânea întru pizma sa, şi nu va voi a o primi, să se caterisească de Preoţie de istov. Fiindcă cu aceasta ce face să vede, că necinsteşte nunta, care după Apostolul este cinstită; şi că socoteşte patul şi împreunarea necurate, care de însuşi Apostolul, s-au numit nespurcate. [Evr. 13: 1, Col. 4] Las a zice, că şi la această despărţire mijloceşte precurvie, precum au zis Domnul: „Cela ce ş-ar lăsa pe femeia sa, afară de cuvânt de curvie, o face pe ea să prea ea să preacurvească.” [Mat. 5: 32] Dar şi Apostolul a zis: „Legatu-te-ai cu femeie, nu căuta dezlegare. Şi, să nu vă lipsiţi pe unul de altul, fără numai dacă din învoire, ca să vă zăboviţi cu postul şi cu rugăciunea.[31]” [1 Cor. 7: 5, 27]

SIMFONIE

Aşa şi Soborul al 6-lea în Canonul 13 rânduieşte, ca să rămână statornice şi nedespărţite căsătoriile celor sfinţiţi, şi fiind acestea mai înainte de a se sfinţi însuraţi, să nu se oprească pentru nuntă de a lua Preoţia. Nici să fie datori când se hirotonesc a mărturisi, că după ce se vor face Preoţi să se despartă de femeile lor. Precum un nelegiuit obicei ca acesta a stăpânit la Roma. Iar deşi canonul al 4-lea şi al 33 al Soborului din Cartagina zic că Episcopii şi Preoţii şi Diaconii şi

---

[30] Mai curat înşişi Apostolii pentru acestea rânduind în rândurile lor Cartea 2 Cap 27 zic, că poamele şi protofanisima (adică cele ce întâi se arată), şi zeciuielile grâului, a vinului, şi unt de lemnului, şi a celorlalte seminţe, că se trimită la Episcop, şi la Preoţi; ca ei să le împartă la Clerici. Adică, la cei afară de Altar, câte o parte; iar la cei din lăuntru Altarului, câte două părţi. Dar vezi şi Cartea a patra a aceloraşi rânduiri Cap 6, 7, 9, 10. Ca să te înveţi de la care trebuie a primi Clerici acest fel de daruri şi coşciugele, şi de la care să nu le primească. Vezi şi sub însemnarea Canonului al 8 al lui Theofil.

[31] Înseamnă că în vremurile vechi era iertat a avea Episcopii femei, pentru aceasta şi Canonul acesta rânduieşte să nu despartă Episcopul pe femeia sa. Iară din vremea Soborului 1 se vede s-au luat obiceiul a nu se însura sfinţiţi, şi mai ales Arhiereii, însă câţi voia, şi nu de nevoie precum aceasta se arată din cuvintele ce au pus înainte sfântul Pafnutie Mărturisitorul şi Episcopul unei cetăţi a Tivaidelor de sus la Soborul 1 precum vom zice în următoarea sub însemnarea aceluiaşi Canon adeveritor al obiceiului acestuia, încă nu era. Iar sfântul şi a toată lumea Soborul (6) mai în urmă, şi prin Canon a întărit obiceiul acesta, rânduind în al 12-lea Canon al său, de nevoie singuri Episcopii să nu aibă femei. Nu stricând pe acest Apostolesc (că nu rânduieşte, ca Preoţii cei ce au femei să le lepede, adică să le despartă în silă şi fără învoirea lor, care este împotriva Apostolescului Canon: Ci cu amândoura învoire, şi cu mulţumire despărţindu-se femeile, aşa cei ce le aveau pe ele Preoţii, ori Diaconii, ori Ipodiaconii, să se Hirotonească Episcopi, după Canonul 48 al aceluiaşi) ci înainte purtând grijă zice, pentru mântuirea şi mai multa sporire Creştinilor, şi pentru neprihănirea Arhiereştii vrednicii. Fiindcă şi Moise, după ce s-a învrednicit Proorocescului Dar de aceia cu femeie nu s-a împreunat, după sfântul Epifanie. (Tomul 2, Cartea 3 alegerea 87)

Ipodiaconii să fie întreg înţelepţi, şi să se depărteze de femeile lor, după hotarele lor; dar tâlcuitorii Canoanelor, Zonara şi Valsamon, şi mai ales Soborul al 6-lea în Canonul 13, tâlcuind Canoanele cele de mai sus: să se depărteze numai la vremea efimeririi lor (a săptămânii, după obişnuinţa limbii noastre), şi nu totdeauna, afară de Episcopi şi vezi acolo.[32]

CANON 6

Episcopul, sau Presbiterul, sau Diaconul, lumeşti purtări de grijă să nu ia asuprăşi, iar de nu să se caterisească. [Apostolesc 81, 83; al Sob. 4: 3, 7; a celui 7: 1; al celui I-II: 11; din Cart: 18]

TÂLCUIRE

Nu este iertat celor Preoţiţi (ori sfinţiţi) a se împletici pe sineşi în lucruri lumeşti, ci să se îndeletnicească la Dumnezeiasca slujbă a făgăduinţei lor, şi să păzească mintea lor slobodă de fieştece tulburare şi zarvă lumească. Drept aceea şi Canonul acesta rânduieşte, ca Episcopul, sau Preotul, sau Diaconul, că nu primească asuprăşi purtări de grijă lumeşti. Iar de le primeşte acestea, şi nu voieşte a le lepăda de la sine, ci rămâne întru ele, să se caterisească. Iar Cartea cea pravilicească a lui Fotie Titlu 8 zice că Episcopii nu se cade a primi purtări de grijă, şi a se face epitropi, nici ai însuşi rudeniilor sale. După a 13, 14, 15 Titlu 1. Cartea a 3-a a celor împărăteşti. Afară numai dacă epitropia aceasta este c să se împartă pomene, şi milostenii pentru ruda lor cea moartă, după neara 68 a înţeleptului Leon. Citeşte şi Canoanele însemnate la margine unite cu acesta, care opresc pe Clerici de la lumeştile purtări de grijă.

CANON 7

Dacă vreun Episcop, ori Presbiter, ori Diacon, sfânta zi a Paştilor mai-nainte de primăvăreasca Isimerie cu Iudeii o va săvârşi, să se caterisească. [Apos: 70, 71; Sobor6: 11; Anti: 1; Laod: 37, 38; Cart: 60, 81, 117]

TÂLCUIRE[33]

---

[32] Fiindcă Latinii aduc înainte pe Dumnezeiescul Epifanie, că în alegerea 50 zice, pe bărbatul unei femei nu-l primeşte Biserica spre Preoţie, de nu se va înfrâna despre dânsa, cu care să uneşte la socoteală, şi Inochentie şi Dialogul: se cade a zice, cum că nouă nu ne pasă ce au zis, sau ce au socotit oarecare Părinţi. Ci ce zice Scriptura şi Soboarele cele de toată lumea, şi socoteala obştească a Părinţilor. Că socotinţa unora nu întăreşte dogmă în Biserică. Zice încă şi Sozomen Cartea 1, Cap. 23 „Pafnutie Mărturisitorul la întâiul Sobor în Niceea nu a lăsat să se oprească nunta Preoţilor, măcar de o voiau oarecare, ci au zis că nunta Preoţilor este întreagă înţelepciune, şi trebuie a se lăsa fieştecare în voia sa, după predania cea vechie a Bisericii. Că scrie şi Pavel lui Timotei, Diaconii să fie bărbaţi au unei femei. Şi lui Tit „De este cineva neprihănit, bărbat al unei femei"; şi Soborul cel din Gangra anatematiseşte pe ce ce nu se împărtăşesc de Preot însurat, Canon 4. Căci a împiedica nunta Preoţilor, este socoteală a ereticilor, şi mai ales a Maniheilor, precum zice Augustin, eres. 40 şi 46. Că mai ales şi pildele mărturisesc. Că Felix Episcopul Romei, a fost fiu al Preotului Felix. Papa Agapit fiu al Presbiterului Gordian. Papa Ghelasie, fiu al lui Valerie Episcop. Şi mulţi alţii, au fost fii de Preoţi; şi mărturiseşte acelaşi Epifanie la acelaşi loc, că socoteala aceea, numai la unii se urma şi nu la toţi. Dar poate că cu sfătuitor chip o zice acesta, nu cu silnic.

[33] Pentru aflarea Pashăi (Paştilor), îndreptare prea alese, şi care nu puteau a se face mai bune, zice Mathei Vlastar, au aşezat şi au dat sfântul şi de toată lumea Soborul 1, după Canonul 1, al Soborului din Antiohia. Care în Canoanele Soborului 1, ne se află. Dar precum şi la Mathei Vlastaris, şi în sfintele Evanghelii tipărite, şi în alte cărţi multe. Deci pe amărunţita (amănunţita) cunoştinţă a Pascaliei aceştia noi lăsând a o învăţa deosebit şi chiar Pascaliocuvântătorii noştri, atâta numai zicem la aceasta subînsemnare, cum că patru oarecare de nevoie se caută pentru Paştile noastre: (1) Că Paştile trebuie a se face totdeauna după echinocţiu de primăvară, (2) Că nu se cade a se face întru aceeaşi zi, cu legiuitele Paşti ale Iudeilor (care amândouă acestea să hotărăsc de acest al 7-lea Apostolesc Canon) (3) Ca să nu se facă chiar şi nehotărât după echinocţiu, ci după cea întâi Lună plină a lui Martie, care se va întâmpla după echinocţiu. (4) Ca să se facă în întâia Duminică ce se va întâmpla după Luna plină (iar aceste două din predanie le avem, şi nu din Canon). Drept aceea ca să se păzească câte patru rânduirile acestea deopotrivă în toată lumea, şi să prăznuiască

Două echinocţii face soarele în an, adică una, în timpul primăverii, iar alta în timpul toamnei. Şi să zic echinocţii (isimerii), fiindcă atunci întocmai este ziua cu noaptea, şi dipotrivă, noaptea cu ziua. Şi echinocţiul de toamnă (tomnateca isimerie), se face în luna septembrie, când soarele intră în prima Miră (?) a zodiei ce se cheamă cumpănă. Nu acei în stele şi simţite, ci acei fără de stele şi gândite. Iar echinocţiul de primăvară (cea primăvărească isimerie), se face în luna martie, când soarele intră în prima Miră (?) a zodiei ce se cheamă berbec, nu acelui simţit şi în stele, a celui ce este schimbăcios, ci a celui gândit şi fără stele ce este neschimbăcios după astronomi. Deci echinocţiul de primăvară, pentru nepotrivirea a însăşi mişcării soarelui de la apusuri către răsărituri, nu se face totdeauna întru una şi aceeaşi zi, ci în vremea Sfinţilor Apostoli, era în 22 a lui martie, după rânduiala aceloraşi Apostoli (Cartea 5, cap

---

Creştinii întru aceeaşi vreme, şi întru aceeaşi zi Sfântele Paşti, şi să nu aibă trebuinţă în fiecare an de astronomi, şi de Soboare, au tocmit de Dumnezeu înţelepţiţii Părinţi dreptarul cel pentru Paşti. Dar înseamnă că pentru nerânduiala [greceşte anomalia] mişcării Lunii, nu se păzeşte a patra rânduire totdeauna, ci câteodată se calcă. Fiindcă după acelaşi Vlastar, după 300 de ani, cu două zile după întâia plinălunie (Lună plină) urmează a se face legiuitele Paşti, în zi de Duminică. Iar aceste două zile, care prisosesc din nerânduiala aceasta, adăugându-se, trec uneori peste Duminica 1 care se întâmplă după plinalunie (Luna plină) a lui Martie, în care Duminică noi prăznuim Stâlpările, şi în cea viitoare facem Paştile. Iar din această puţină călcare, nici o abatere din Blagocestie, nici ceva necuviincios, ori primejdie sufletească nu urmează. Pentru aceasta şi Dumnezeiescul Hrisostom (în Cuvântul cel către cei ce postesc la Paştile cele dintâi) zice: Scumpătatea timpului, şi pândire a zilelor Biserica lui Hristos nu ştie. Fiindcă de câte ori mănâncă Pâinea aceasta de viaţă făcătoare, şi bea Paharul acesta, vesteşte moartea Domnului. Şi Paşti săvârşeşti: ci fiindcă la Soborul întâi s-au adunat Părinţii şi au rânduit când să se facă Paştile, cinstind Biserica pretutindenea pe învoire şi pe unire, au primit rânduiala care ei au făcut. Deci trebuia după Hrisostom, şi Latinii mai mult să cinstească învoirea şi unirea Bisericii decât pe pândirea vremilor (adică pe a echinocţiului, care s-a pogorât acum la 11 Martie, fiind în vremea Soborului 1 la 21 Martie) şi să prăznuiască Paştile cu noi, şi să nu necinstească pe cei 318 de Dumnezeu purtători şi de rane purtători Părinţi, care o au legiuit aceasta după Dumnezeiasca luminare, socotindu-i pe aceştia ca pe nişte fără de minte, şi ocărând Biserica pe maica noastră a tuturor. Că, (zice după urmare Hrisostom) de ar fi şi greşit Biserica, negreşit nu s-ar fi pricinuit atâta mare bine, din amărunta paza aceasta a vremii, cât de mare rău s-au pricinuit din osebirea aceasta, şi din dezbinarea cea din Catoliceasca Biserică. Fiindcă zice „Nu poartă grijă Dumnezeu şi Biserica pentru acest fel de pândire a vremilor şi a zilelor, de cât pentru singură unirea şi pacea. Şi vezi iubitul, cum Dumnezeiescul Hrisostom numeşte schismatici pe Latini, pentru că din nou au izvodit Pascalia lor şi Calendarul, nu pentru că nu este aceasta, după echinocţiu dreaptă. Pentru că şi noi vedem că echinocţiul a rămas cu adevărat 11 zile înapoi. Ci pentru că cu aceasta s-au deosebit de noi, care este o vinovăţie neiertată, după acestaşi Sfânt. Că zice întru acelaşi cuvânt, a posti cineva, şi a face Paştile în această vreme, ori în aceea, după 21 a lui Martie, să zicem, precum facem noi, ori după 11 a lui Martie, precum fac Latinii, aceasta nu este vinovăţie. Iar a dezbina cineva Biserica, şi a se împotrivi cu prigonire, şi a face împerecheri şi despărţiri, şi a deosebi pe sineşi pururea de Obştescul Sobor al Bisericii, aceasta este păcat neiertat, şi de prihană vrednic, şi are multă muncă şi pedeapsă. Că trebuie să ştie ei că şi Soboarele cele de toată lumea, care s-au făcut după cel întâi, şi ceilalţi Părinţi, vedeau cu adevărat şi ei, ca nişte înţelepţi ce erau, că mult s-au pogorât echinocţiul. Dar încă n-au voit a o strămuta din 21 martie, unde o au găsit Soborul 1. Cinstind mai mult pe învoirea şi unirea Bisericii, decât pe amărunţimea echinocţiului, care nu pricinuieşte, nici la aflarea Paştilor noastre o tulburare, nici vătămare Blagocestie. Iar mai ales că amărunţimea aceasta şi pricinuieşte Latinilor, două necuviinţe mari, adică, a prăznui ei Paştile, ori cu Iudeii, care este împotriva acestui Apostolesc Canon, ori mai înainte de Iudei. Şi cum că mai mult place lui Dumnezeu rânduiala Pascaliei, şi în scurt a zice, a Calendarului nostru, de cât rânduiala Pascaliei şi a Calendarului Latinilor, este văzut din minunile ce au arătat şi arătă până acum pentru aceasta. Căci în părţile Heliopolis cei din Egipt, unde sunt Piramidele cele două mari, în fieştecare an lucrează Dumnezeu minune ca aceasta: Adică, în seara Joii cei mari a noastre (nu a Latinilor) pământul varsă moaşte şi oase vechi de oameni. De care să umple un câmp lat, care stau până în Joia înălţării, şi atuncea se ascund şi nicidecum se văd, până iarăşi în Joia cea mare. Aceasta nu este vreo basnă [basm], ci adevărat lucru, şi mărturisit de Istoricii vechi şi noi, iar mai ales de Gheorghie Coresie Hiotul, şi de pururea pomenitul Nectarie Patriarhul Ierusalimului, care în hronograful Arabicesc îl povesteşte fila 266 şi cu ochii săi l-a văzut, precum din cele ce zice mai jos se vede. (Iar oasele acestea omeneşti mai înainte vestesc, învierea morţilor ce va să fie, precum le-a văzut şi Proorocul Iezechiel.) Dar scrie şi pomenita Coresie, că Paştile scria către Papa Leon (precum se arată în Epistola 63 a lui Leon) cum că Prăznuind oarecând Paştile, Răsăritenii în 22 a lui aprilie, iar Apusenii în 25 a lui martie, un izvor de apă fiind uscat mai înainte, s-a umplut de apă în 22 a lui aprilie, la Paştile noastre, şi nu la al Latinilor. Vezi pe Dosithei cartea 12 pentru Patriarhii cei ai Ierusalimului care povesteşte de o minune ce s-a făcut la Beligrad, adeveritoare calendarului nostru, şi surpătoare calendarului latin, pe care o a văzut un Paisie Patriarh al Ierusalimului, un aluat ce s-a plămădit de o latincă în ziua Proorocului Ilie, s-a prefăcut în piatră uşoară, numită Chisira.

17) ori după alţii în 23. Iar în timpul primului Sobor a toată lumea, era în 21 martie, după Sevastos şi alţii. Şi acum în vremurile noastre, se face în 11, ori şi 10 a lui martie. (că după astronomii vechi, Ptolemeu şi alţii, o noapte şi o zi se pogoară în 134 de ani; precum se vede în cartea numită „Tomos agapis", foaia 540). Acestea aşa mai înainte fiind cunoscute, Canonul acesta apostolesc rânduieşte, căci care Episcop, ori Presbiter, ori Diacon, ar prăznui Sfintele Paşti mai înainte de echinocţiu de primăvară, împreună cu legii Paştile Iudeilor, să se caterisească. (Fiindcă din Iudei, cei mai înţelepţi, păzeau să prăznuiască după echinocţiu Paştile, după Vlastar, precum a rânduit Moise aceasta. Iar cei mai ţărănoşi, o prăznuiau înainte de echinocţiu, după cum arată Canonul acesta, şi după urmare de două ori întru acelaşi an prăznuiau Paştile; precum aceasta înseamnă Epistolia împăratului Constantin, ca pentru Paşti[34], ce se află în cartea 1 a Istoriei lui Teodorit, capitolul al 10-lea şi al 9-lea cum zic alţii. Dar când să se săvârşească aceasta? După echinocţiu şi după Paştile legii. După echinocţiu, căci echinocţiul fiind măsură despărţitoare a unui an deplin, dacă înaintea echinocţiului vom prăznui, facem de două ori Paştile întru acelaşi an, şi după urmare de două ori însemnăm moartea Fiului lui Dumnezeu. Iar de o vom prăznui după echinocţiu, numai un Paşti facem în an, şi prin urmare o moarte a lui Hristos vestim. Pentru aceea şi însuşi Apostolii în aşezământurile lor (cartea 5, cap 17) acestea zic. „Se cade voi fraţilor zilele Paştilor cu scumpătate a le face, cu toată sârguinţa, după schimbarea echinocţiului, ca nu de două ori în an, a unei pătimiri să faceţi pomenire, ci odată în an, aceluia ce odată a murit. Şi iarăşi după paştile iudeilor, întâi, ca înainte să fie închipuirea, adică Junghierea Mielului, şi apoi să urmeze ceea ce se închipuia, adică Moartea Domnului şi Învierea." Încă şi alta, ca să nu o prăznuim în altă zi a săptămânii, precum prăznuiesc iudeii, în oricare zi se întâmplă 14 a lunii, ci totdeauna Duminică, precum şi aceasta, în acelaşi loc Apostolii o zic. Că pentru aceasta şi câteodată când se întâmplă a fi legiuitele paşti [ale iudeilor] în zi de Duminică, noi nu prăznuim întru aceeaşi Paşti, ci în viitoarea Duminică, ca să nu prăznuim împreună cu iudeii. Fiindcă şi după însuşi adevărul lucrurilor, atunci întâi iudeii paştile lor au prăznuit, şi apoi Învierea Domnului s-a făcut, al cărui chip şi aducerea aminte aduc Paştile care pe tot anul acum noi le prăznuim.

SIMFONIE

Şi cum că cu iudeii nu se cade a împreună prăznui, ori darurile sărbătorilor lor şi azimele a le primi, şi Apostolescul Canon 70 ci şi 37 şi 38 al celui din Laodiceea rânduieşte. Ci nici se cade a ne ruga împreună cu ei, după Apostolescul Canon 65, nici untdelemn a aduce în sinagoga lor. După Apostolescul Canon 71. Şi caterisește pe cei hirotesiţi Canonul 1 al Soborului din Antiohia pe care nu păzesc hotarul cel pentru Paşti a întâiului Sobor, ci o săvârşesc cu iudeii. Iar Canonul 70 şi 81 şi 117 a celui din Cartagina rânduieşte pentru zilele Paştilor când să se afle, şi unde să se scrie, şi la ceilalţi să se spună. Iar Canonul 11 al Soborului 6 opreşte încă şi de a chema vreun creştin pe iudei spre lecuire, ori a se scălda cu dânşii.

CANON 8

[34] Că marele Constantin cel întocmai cu Apostolii, pe lângă alte bunătăţi ce a făcut, a adaos şi aceasta, să roage pe întâiul Sobor a toată lumea să rânduiască ca să se prăznuiască Sfintele Paşti în toată lumea întru una şi aceeaşi zi. Că nu au suferit fericitul să vadă pentru praznicul acesta despărţită Biserica lui Hristos, şi că se fac multe soboare în osebite părţi, şi că apusenilor li se stă împotrivă pentru aceasta despre Asieni, Apusenii urmând obiceiul bătrânilor celor mai înainte de ei, iar Asienii, urmând lui Ioan Evanghelistul, şi celorlalţi Apostoli, precum scrie Policarp al smirnei către Victor al Romei. După Eusebie cartea 5 cap 13. Vezi şi cuvintele lui Hrisostom cele pentru Paşti. În care minunat aligoriseşte pe cele ale Paştilor vechi în Hristos.

Dacă vreun Episcop, ori Presbiter, ori Diacon, sau oricare din catalogul Preoţesc, aducerea înainte făcându-se, nu se va împărtăşi, spune pricina, şi de va fi bine cuvântată, aibă iertare. Iar de nu o va spune să se afurisescă, ca unul ce s-a făcut pricinuitor de vătămare norodului, şi prepus a făcut întru el asupra celui ce o a adus, ca şi cum nu sănătos o a adus.[35]

TÂLCUIRE

Canonul acesta va, ca toţi şi mai ales cei Hirotonisiţi, să fie înainte gătiţi şi vrednici a se împărtăşi cu Dumnezeieştile Taine, când se face aducerea înainte, adică sfinţita slujbă a Trupului Domnului. Iar dacă cineva din ei nu se va împărtăşi fiind faţă la Dumnezeiasca Liturghie, să spună pricina, pentru care nu s-a împărtăşit[36], şi de va fi dreaptă şi binecuvântată să ia iertare. Iar de nu voieşte să o spună, să se afurisească. Fiindcă se face pricină de vătămare norodului, pentru că dă prilej să prepue norodul, că Preotul ce a liturghisit este nevrednic, şi pentru aceasta n-a voit a se împărtăşi de la el.

CANON 9

Toţi credincioşii cei ce intră (în biserică) şi aud Scripturile, dar nu îngăduiesc la rugăciune, şi la Sfânta împărtăşire, ca unii ce fac nerânduială în Biserică trebuie să se afurisească. [A celui 6: 66; Antiohi: 2; Timot 3: 13]

TÂLCUIRE

Amândoi tâlcuitorii Sfinţitelor Canoane, Zonara şi Valsamon, tâlcuind Apostolescul Canonul acesta, cu un glas zic, cum că, creştinii câţi intră în Biserică, când se săvârşeşte Dumnezeiasca Liturghie, şi aud Dumnezeieştile Scripturi, dar nu aşteaptă până în sfârşit, nici se împărtăşesc, aceştia trebuie să se afurisească, fiindcă pricinuiesc nerânduială în Biserică. Şi Zonara zice aşa: „De la toţi Canonul acesta cere, Sfânta Jertfă săvârşindu-se, până la sfârşit să îngăduiască la rugăciune, şi la Sfânta Împărtăşire. Că şi mirenilor atunci ades a se împărtăşi li se cere." Iar Valsamon: „Rânduirea Canonului acestuia prea iute este. Că afuriseşte pe cei ce intră în Biserică, şi nu aşteaptă până la sfârşit, nici se împărtăşesc.[37]

---

[35] Întru alte tipărituri nu se află aceasta, ca şi cum sănătos oa adus.

[36] Din Canonul acesta se dezleagă păruta împotrivire ce se naşte întru următorul Apostolesc Canon al 9-lea. Şi între Hrisostom, şi între celelalte Canoane a Soboarelor şi ale Părinţilor. Căci, Apostolescul Canon 9, rânduieşte să se afurisească toţi creştinii aceia care intră la Liturghie, şi aud scripturile şi nu se împărtăşesc. Şi Hrisostom zice, să iasă afară din Biserică, şi să nu se roage împreună cu credincioşii, cei ce nu sunt gătiţi a se împărtăşi. „Că zice (în voroava 3 către efeseni) nu eşti vrednic a te împărtăşi? Nu eşti dar vrednic nici împreună a te ruga cu cei vrednici de a se împărtăşi. Auzi pe Diacon că strigă, câţi sunteţi în pocăinţă ieşiţi. Câţi nu se împărtăşesc, sunt în pocăinţă. Pentru ce auzind pe Diacon că zice, câţi nu puteţi a vă ruga, ieşiţi, tu stai cu obrăznicie, şi nu ieşi? Iar Canoane ale Soboarelor şi ale Părinţilor la multe părţi orânduiesc dimpotrivă, să stea împreună cu credincioşii, şi să se roage împreună în vremea Liturghiei mulţi din cei ce se pocăiesc, încă să nu se împărtăşească. Deci pe această părută împotrivire o dezleagă şi o învoieşte Canonul acesta al optulea, poruncind, celui ce împreună se roagă cu credincioşii şi nu se împărtăşeşte, să spună pricina de care se opreşte şi nu se împărtăşeşte. Pentru că cu troposul acesta, şi împreună se roagă până în sfârşit, şi nici se împărtăşeşte, nici se afuriseşte. Că poate i se fi întâmplat ceva omenesc, adică, ori apă să fi băut, ori să fi vărsat, ori altceva să fi pătimit.

[37] Neprecurmare de la dumnezeiasca împărtăşire învaţă Canonul acesta. Iar deşi zice Valsamon, la Canonul al 8-lea Apostolesc, că este cu neputinţă a s împărtăşi creştinii în fiecare zi, iată că i se astupă gura de Canonul acesta, şi nevrând mărturiseşte, cum că este prea iute, pentru că afuriseşte pe cei ce fug şi nu se împărtăşesc. Căci cum ar fi voit Dumnezeieştii Apostoli să legiuiască lucru ce nu era cu putinţă a se păzi? Apoi Canonul nu zice în fiecare zi. Ci pe cei ce nu îngăduiesc la Sfânta împărtăşire, când se săvârşeşte Dumnezeiasca Liturghie. Iar celor ce rău tâlcuiesc Canonul şi zic că afuriseşte pe cei ce nu aşteaptă la Liturghie, până ce se vor împărtăşi cei vrednici, le astupă gura Mateu Vlastar la slova alfa cap 25 zicând: „Eu socotesc, că creştinii

SIMFONIE

Întru un glas cu Canonul acesta rânduieşte şi cel al 2-lea al Soborului din Antiohia, zicând: „Toţi cei ce intră Biserică în vremea Dumnezeieştii Liturghii, şi aud Sfintele Scripturi, dar se întorc (asemenea să zicem să feresc ca şi cum pentru evlavie, şi smerenie, după tâlcuirea preabunului tâlcuitor Zonara) de Dumnezeiasca Cuminecătură, după vreo oarecare nerânduială. Aceştia zic, să se afurisească. Pe îndesirea împărtăşirii o adevereşte şi Canonul 66 al Soborului 6 poruncind creştinilor în toată săptămâna cea luminată, să se zăbovească cu Psalmi şi cu laude, şi să se împărtăşească de Dumnezeiştile Taine. Ci încă şi din Canonul 3 al Sfântului Timotei îndesirea împărtăşirii se socoteşte.” Că dacă acela iartă pe cel ce se învredniceşte a se împărtăşi, nu însă în toate zilele, ci numai Duminica (deşi în alte prescrieri este, numai la vremi), următor este că cei ce nu se îndrăcesc să iartă a se împărtăşi încă mai des. Iar oare carii vor, că, pentru aceasta acesta Timotei, în Canonul 3 rânduieşte, ca Sâmbăta şi Duminica prin învoire să nu se împreune bărbaţii cu femeile, ca adică să se împărtăşească. Fiindcă în vremea aceea numai în zilele acestea, precum am zis, se săvârşea Dumnezeiasca Liturghie. Şi adevereşte pe socoteala lor aceasta şi Dumnezeiescul Iustin, zicând în a doua Apologie (sau dezvinovăţire) „Că în Ziua Soarelui, adică Duminica, se adună toţi creştinii la Biserică (care pentru aceasta şi Kiriaca (Domneşti) se numea)” şi să împărtăşea cu Dumnezeieştile Taine. Şi cum că dea pururea creştinii se cade a îndesi la Dumnezeiasca împărtăşire, o adeverează de la apus Dumnezeiescul Ambrozie zicând aşa: „Vedem pe mulţi fraţi că se adună mai cu lenevire la Biserică, şi mai ales că Duminicile nu sunt de faţă la Taine.” Şi iarăşi acestaşi prihănind pe cei ce nu des se împărtăşesc, zice pentru Pâinea cea de Taină: „Dumnezeu a dat nouă Pâinea aceasta pentru toate zilele, şi noi o facem numai de o dată în an.” Iar de la Asia, mai ales după mai osebit chip Dumnezeiescul Hrisostom o cere de la creştini. Şi vezi înainte cuvântarea tâlcuirii Epistolei către Romani, în Cuvântul 8 şi către Evrei în Cuvântul 18 la Fapte. Şi în Voroava 5 a Epistolei 1 către Timotei. Şi în Voroava 17 a celei către Evrei. Şi în Cuvântul către cei ce se lipsesc de Dumnezeieştile adunări, în Voroava 28 a celei 1 către Corinteni. În Cuvântul cel la fericitul Filogonie. Şi în Cuvântul pentru Post. În care vezi cât se nevoieşte, şi câte Ritoriseşte limba aceea frumoasă, ca să îndemne pe creştini să se împărtăşească, întru aceeaşi vreme, şi cu vrednicie, şi ades. Dar vezi şi pe marele Vasilie în Epistolia către Kesaria Patrikia. Şi în Cuvântul 1 pentru Botez[38]. Ci şi cel ce va lua aminte rugăciunile a toatei Dumnezeieştii Liturghii, oare nu vede arătat, cum că toate acestea privesc spre a se împărtăşi creştinii cei ce se adună la Liturghie, câţi adică sunt vrednici?

CANON 10

---

cei vechi, precum se sârguiau să creadă drept, întocmai se sârguiau şi să vieţuiască drept. Pentru aceasta şi multe obiceiuri bune ce le pomenesc Dumnezeiştile Canoane, care se obişnuiau în vremurile de atunci, acestea acum în vremurile noastre sunt într-alt fel şi deosebite. La atâta ne-au adus răzvrătita şi lenevicioasa viaţa care o vieţuim, încât nici să credem că vreodinioară creştinii au fost ajuns la atâta faptă bună, ca să se împărtăşească ades la fiecare Liturghie.

[38] Şi marele Grigorie al Tesalonicului legiuieşte în decalogul cel după Hristos, că creştinii să se cuminece în toată Duminica, şi în fiecare mare preznic (Filocalie faţa 951). Asemenea zice şi Simeon al Tesalonicului că să nu lase creştinii să treacă 40 de zile, ci pe cât este cu putinţă şi mai curând să se împărtăşească, şi în fiecare Duminică, de este chip, şi mai ales bătrânii, şi bolnavii (cap 360) ci şi ortodoxa mărturisire, zice, că creştinii cei mai evlavioşi să se mărturisească în toată luna. Iar dacă aceasta, este arătat că şi să se împărtăşească în fiecare lună, însă să se împărtăşească cu cuviincioasă înainte gătire a zdrobirii inimii, a mărturisirii, a împlinirii Canonului, şi a postului după putere. Pentru care vezi la sub însemnarea Canonului 13 al Soborului 6.

Dacă cineva cu cel scos de la împărtăşire (achinonitos) măcar, în casă de s-ar împreună ruga, acesta să se afurisească. [Apostol: 11, 12; Antioh: 2; Cart: 9]

TÂLCUIRE

Numele, (achinonitos) ne împărtăşit, are trei însemnări. Căci, ori arată pe cel ce stă împreună în Biserică şi se roagă împreună cu ceilalţi creştini, dar nu se împărtăşeşte cu Dumnezeieştile Taine. Ori arată pe cel ce nici se împărtăşeşte, nici stă împreună şi rugându-se cu credincioşii în Biserică ci se afuriseşte (să deosebeşte) de dânşii, şi iese afară din Biserică şi de la rugăciune. Ori în cele din urmă arată, că fiecare Cleric ce se va face de Cliros (achinonitos) ne împărtăşit: Episcopul să zicem, de Episcopii cei împreună cu el, Preotul, de Preoţii cei împreună cu el, ori Diaconul, de Diaconii cei împreună cu el, şi ceilalţi după urmare. Şi fiecare neîmpărtăşit, adică osebit de credincioşii cei din Biserică, este întru aceeaşi vreme şi Tainelor neîmpărtăşit, dar fiecare de Taine neîmpărtăşit, nu este ne împărtăşit şi de adunarea credincioşilor (?). Precum sunt Clericii cei ce s-au caterisit, şi dintre cei ce se pocăiesc cei ce stau împreună: Care, nici se împărtăşesc, nici din Biserică ies, ca cei ce se catihisesc (adică, se învaţă credinţa) precum am zis. Iar Canonul acesta, ne împărtăşit înţelege, după a doua însemnare. Pentru care şi zice, oricine s-ar ruga împreună cu acela ce pentru păcate s-a osebit (s-a afurisit) de la adunare, şi de la rugăciunea credincioşilor, măcar şi de nu s-ar împreună ruga în Biserică, ci în casă, unul ca acesta, ori Hirotonisit de va fi, ori mirean, să se afurisească asemenea cu acela, de la Biserică, şi de la rugăciunea cea cu creştinii. Pentru că această împreună împărtăşire de rugăciune, pe care o face cu cel afurisit (osebit, sau despărţit) cunoscându-l şi ştiindu-l acest fel, priveşte spre necinstea şi defăimarea celui ce l-a despărţit, şi îl cleveteşte pe el, ca şi cum cu nedreptate l-a despărţit (afurisit).

CANON 11

Dacă cineva Cleric fiind, cu caterisit Cleric împreună s-ar ruga, să se caterisească şi el.

TÂLCUIRE

În două chipuri se poate a se tâlcui Canonul acesta. Că dacă adică acesta, împreună s-ar ruga, se va lua în loc de, împreună va liturghisi, toată noima Canonului este aceasta. Oricare Cleric împreună va liturghisi în ştiinţă cu Cleric caterisit, să se caterisească şi el asemenea cu acela. (Care aceasta este şi mai dreaptă) dacă zicerea, se roagă împreună, însemnează chiar după zicerea sa, a se împreună ruga; înţelegerea Canonului este aceasta: Oricare Cleric s-ar împreună ruga în ştiinţă cu Clericul acela ce nu numai s-a caterisit, ci şi a îndrăznit după caterisis să lucreze ceva din ale clirosului ori şi de s-a caterisit adică, pentru păcate de Clericatul său, iar după caterisis, iarăşi căzând întru aceleaşi păcate, s-a despărţit încă şi de adunarea, şi de rugăciunea credincioşilor, unul ca acesta zic, să se caterisească, asemenea cu acela.

CANON 12

Dacă vreun cleric, ori mirean, afurisit, adică neprimit, ducându-se în altă cetate se va primi, fără de scrisori recomenduitoare, să se afurisească, şi cel ce l-a primit, şi cel ce s-a primit. [Apostol: 32, 33; Al 4-lea Sobor: 11, 13; al 6-lea Sobor: 17; Anti: 6, 7, 8, 11; Sard: 7, 8, 9; Laod: 41, 42; Cart: 97, 117]

TÂLCUIRE

Altul este cel afurisit, şi altul cel neprimit. Că cel afurisit adică, se desparte de la Biserică, şi de la rugăciunea credincioşilor. Iar cel neprimit, pentru multe chipuri de Arhiereu nu se primeşte. Deci Canonul acesta pe amândoi pomenindu-i împreună, numai pentru cel neprimit arată aici. Pentru aceea şi acest, nu este tălmăcitor numelui afurisit, ci parte de cuvânt deosebitor, care osebeşte pe cel afurisit de cel neprimit[39]. Drept aceea hotărăşte aşa. Dacă cleric ori mirean se vor face neprimiţi de Arhiereul lor. (Mireanul poate, pentru că s-a prihănit de el pentru vreo greşeală. Iar clericul, pentru că cere să se hirotonisească, şi Arhiereul cercetând cele pentru el, a aflat oarecare îndoieli, pentru care nu l-a primit la Hirotonie.) Apoi se vor duce la alt Oraş, şi s-ar primi de Arhiereul de acolo, fără să aibă scrisorile Arhiereului lor, recomenduitoare şi de credinţă, şi de viaţă, şi de Hirotonie, iar mai ales de prihănirea lor[40], să se afurisească şi Arhiereul care i-a primit aşa, şi ei căci cu acest fel de chip s-au primit de el. Acela adică, căci afară de Canoane, fără de scrisori i-a primit pe ei, iar aceştia, ori căci n-au avut purtare de grijă să ia scrisori recomenduitoare de cinstea lor, ori căci spunând minciuni, au amăgit pe Episcopul şi i-a primit.

---

[39] Canon Apostolesc 10, 11 se vede că, pomenesc pentru cei ce s-au afurisit şi s-au caterisit, ci rămân în Eparhia, în care s-au afurisit. Iar acesta, pentru cei ce s-au afurisit, şi în altă Eparhie s-au dus.

[40] Trei scrisori era obicei a lua Clericii ce mergeau de la un loc la altul. Două adică acei ce erau neprihăniţi la cinste. Din care, una se numea ipaticească, pentru că arăta în vremea căruia Ipat, şi în care zi s-a hirotonisit, după canonul 97 al Soborului din Cartagina, iscălită de Arhiereu ca să se vadă rânduiala celor ce mai înainte s-au hirotonisit, şi a celor mai pe urmă. Iar cealaltă se numea slobozitoare şi pacinică, care arăta, că aceştia au slobozire şi nu se opresc a lucra cele ale Clirosului la locul acela, unde s-ar duce după Canonul 1 şi 8 al Antiohiei. Şi 17 al celui 6 şi 13 al celui din Cartagina. Dar lua pe lângă acestea şi a treia scrisoare Clericii aceia, care s-au prihănit adică la cinstea lor, încă s-au dezvinovăţit, care se numea recomenduitoare şi Canonicească, pentru că recomanda şi dezvinovăţea faima (ipolipsul) lor cel ce se prihănise, după 41 al celui din Laodiceea şi 8 din Antiohia, şi mai ales 11 al Soborului 4 şi după acest 12 Apostolesc Canon, şi cel ce lua carte slobozitoare şi pacinică, nu avea trebuinţă să ia şi ipaticească, ori recomenduitoare. Iar cel ce lua recomenduitoare, ori ipaticească, nevoie era să ia pe lângă acestea slobozitoare. Drept aceea şi Dumnezeiescul Hrisostom (în Voroava 11 a Epistoliei către evrei, şi către Efeseni) zice „Trebuie Arhiereii să cerceteze pe Clericii şi Preoţii străini care merg în eparhia lor, dacă să zic pe sineşi Clerici şi Preoţi. Pentru că nu este fără primejdie necercetata împărtăşire, şi primirea lor." Şi precum se luptă şi mult cercetează de sunt cu adevărat pravoslavnici şi credincioşi, aşa trebuie a cerceta de sunt cu adevărat hirotonisiţi Preoţi; Şi nu cu nebăgare de seamă, să se împărtăşească cu cei ce cu adevărat sunt Preoţi, şi cu cei ce se zic pe sineşi Preoţi, nefiind. Căci dacă aşa cu neluare aminte toţi întocmai se vor primi, toate lucrurile Bisericii vor cădea. Iar dacă cei ce s-au dus la alt loc vor cere numai hrană, şi chiverniseală ca nişte săraci, cele de acest fel să nu aibă a le cerceta Arhiereul. Însă însemnează că carte slobozitoare lua şi Episcopii, de la Mitropolitul lor ducându-se de la locul lor, după Canonul 31 din Cartagina, ci şi săracii lua scrisori pacinice, ca să umble pentru milostenie, după 11 al Soborului 4. Şi să trimitea de Episcop şi scrisori către împăratul, şi către boierii palatului îndemnătoare pentru ajutorul sărmanilor şi săracilor, şi pentru izbăvirea osândiţilor, după al 7, 8 şi 9-lea din Cardichia. Iar Episcopii cei ce se duc către împăratul, şi Presbiterii, şi Clericii, trebuie să aibă scrisori şi de la toţi Episcopii eparhieie, iar mai ales de la Mitropolitul, după al 11-lea Canon al Soborului din Antiohia. Iar scrisorile acestea către împăratul, zice Armenopul, că se numesc pacinice Epistolii (în Partea 3 Epigrafi 2 a scurtării Canoanelor). Dar am zis mai sus, că scrisorile cele recomenduitoare, erau recomenduitoare şi credinţei. Pentru că după ce armenii au schimbat felul Botezului, zicând: în Numele Tatălui al celui mai mare, şi al Fiului al celui mai mic, şi al Duhului al celui mai de jos, după mărturia lui Chedrino. Şi pe, Slavă Tatălui, şi Fiului, şi Sfântului Duh, răsturnându-l zic ei: Slavă Tatălui, prin Fiul, întru Sfântul Duh. Şi după urmare fiindcă mulţi să făţărniceau că sunt pravoslavnici; ca să nu se amăgească pravoslavnicii, s-au rânduit să se scrie Cartea cea recomenduitoare întru acest chip: T. F. S. D. Adică, Tatăl, Fiul, Sfântul Duh. Şi după pricină se pecetluia scrisoarea cu amin. Înseamnă pe lângă acestea că se obişnuia a se trimite de la cei de curând hirotonisiţi, şi către cei de curând hirotonisiţi Patriarhi trei feluri de scrisori, care se numeau, Sobornniceşti, împrumutatnice, şi în scăuetnice. Şi Sinodiceşti adică se ziceau scrisorile, care le trimite fiecare din Patriarhi la ceilalţi Patriarhi, mărturisind dreptslăvitoare Credinţă, după socotinţa Catoliceştii Biserici, aşa numindu-se, pentru că Sinodiceşte se scria. Iar împrumutatince erau, scrisorile acelea care cereau pe Patriarhi să împreună voiască prin răspuns la hirotonia Patriarhului acelui. Şi înscăuetnice se zice, scrisorile acelea care se făceau la începutul provivasirii (suirii) Patriarhului în scaunul cel patriarhicesc. Precum am zice, cele ce se numesc acum Sirharitica (heretisitoare). Vezi pe Dositei la foaia 469 a Cărţii numită Dodecavivlion. Iar pe forma recomenduitoarei şi a slobozitoarei scrisori, vezi la sfârşitul cărţii.

CANONUL 13

Iar de ar fi afurisit, prelungească-se asupra lui afurisirea[41] fiindcă a minţit, şi a amăgit pe Biserica lui Dumnezeu. [Apost: 12; Cart: 116]

TÂLCUIRE

Canonul acesta este unit cu Canonul 12, şi după înţelegere, şi după alcătuire şi grăire. Fiindcă acela adică, precum am zis, a vorbit de Clericul, şi mireanul cel neprimit. Iar acesta vorbeşte de clericul şi mireanul cel afurisit, zicând aşa: Dacă vreun cleric ori mirean, vor fi afurisiţi de Arhiereul lor, iar mergând într-alt loc vor ascunde şi nu vor mărturisi, cum că sunt afurisiţi, şi pentru ascunderea aceasta, s-ar primi de Arhiereul locului aceluia, care nu ştia afurisirea lor. Asupra unora ca aceştia să se adauge mai mult afurisirea, fiindcă au spus minciuni, şi au amăgit pe Biserica şi Arhiereul locului aceluia.

CANON 14

Episcopului să nu-i fie slobod lăsându-şi nemernicia (parichia) sa, la alta a sări, măcar de şi de cei mai mulţi de s-ar sili, fără numai de va fi vreo binecuvântată pricină, care îl sileşte pe el a o face aceasta, ca ceva mai mult folos să poată a face celor de acolo, sub cuvânt de blagocestie (*evsevie) şi aceasta încă nu de sineşi, ci cu chemarea multor Episcopi, şi cu rugăminte prea mare.

TÂLCUIRE

Alta este sărire şi păşire, de la o Eparhie la alta, şi alta este mutare şi trecere[42] şi sărire adică este, când cu lăcomie de mai multă avere, şi cu de sineşi voie pornindu-se Arhiereul, va lăsa Eparhia sa (de nu cumva neavând Eparhie petrece fără lucrare) şi va răpi alta fără cuvânt, care şi se osândeşte, şi sub Canoniceşti certări cade, după 1 şi al 2-lea Canon al celui din Cardichia. Iar mutare este, când pentru mare nevoie, şi întărire a blagocestiei (eusebiei), de mulţi Episcopi rugat fiind Arhiereul, va trece de la o Eparhie la alta, spre mai mult duhovnicesc folos al eparhiaţilor acelei Eparhii (şi aceasta încă poate la o vreme, şi nu întru toată viaţa sa) care şi se iartă după oarecare iconomii[43]. Pentru aceea şi Canonul acesta rânduieşte, cum că, nu este iertat Episcopul a lăsa Eparhia sa, cu lăcomie şi de sineşi, fără nici o binecuvântată pricină, şi a sări la alta, măcar şi de alţii de ar fi silit a face aceasta. Ci atunci să treacă la altă Eparhie mai mică, ori mai mare, ori văduvitoare, când este vreo binecuvântată, şi dreaptă pricină, ce îl sileşte la aceasta. Adică, când poate să pricinuiască creştinilor Eparhiei aceleia, mai mult câştig sufletesc, şi folos duhovnicesc, cu blagocestivul cuvântul învăţăturii sale, decât altcineva. Însă, şi aceasta să nu o facă de la sineşi, adică cu a sa pornire, ci cu judecata şi alegerea multor

---

[41] În altele se află, că până acolo se sfârşeşte Canonul acesta, iar cea de aici nu se află.

[42] Iar la Valsamon şi la Vlastar se deosebeşte mutarea, şi trecerea. Că mutare este adică, când se va muta vreun Arhiereu înţelept şi îmbunătăţit (având însă Eparhie) la mai mare, ori şi mai la mică Eparhie, pentru întărirea blagocestiei ce se primejduieşte. Precum Grigorie Teologul s-a mutat de la Sasimi la Constantinopol. Iar trecerea este când vreun Arhiereu stă fără lucrare (pentru că, poate s-a stăpânit Eparhia sa de păgâni) va trece la altă văduvită Eparhie cu socotinţă Obştească a soborului pentru înţelepciunea lui şi îmbunătăţirea. Dar amândouă acestea se iartă să se facă, precum zice Valsamon, pentru Canonul acesta, şi pentru al 16-lea al celui din Antiohia.

[43] Vezi pe pururea pomenitul Patriarhul Dositei Cartea 3 pentru cei ce au Patriarhisit în Ierusalim, faţa 220. Dar însemnează şi Armenopul arătat (partea 1 epigrafi 4 a scurtării Canoanelor) cum că trecerea aceasta a Episcopului, care din Canonul acesta se arată, este numai la o vreme, şi nu pe totdeauna, pentru folosul norodului, şi iarăşi să se întoarcă la Eparhia sa.

Episcopi, şi cu mare rugăminte, şi poftire[44]. Citeşte şi Canoanele cele unite la socoteală, la margine însemnate.

CANON 15

Dacă vreun Presbiter, ori Diacon, sau oricare din catalogul clericilor, părăsind (parikia) nemernicia sa, la alta se va duce, şi desăvârşit mutându-se, va petrece întru alta, fără de socotinţa Episcopului său. Acesta poruncim de aceea să nu mai liturghisească. Mai ales dacă, chemându-l Episcopul lui să se întoarcă, nu a ascultat, rămânând întru nerânduiala sa, ca un mirean însă acolo împărtăşească-se. [Sobor 1: 15, 16; Sobor 4: 5, 10, 20, 23; Sobor 6: 17, 18; Sobor 7: 15; Anti: 2; Sardi: 15, 16, 17: Carta: 63, 98]

TÂLCUIRE

Canonul al 6-lea al Soborului 4 porunceşte să nu se Hirotonească Preot, ori Diacon, ori altul oarecare Cleric aşa chiar şi nehotărât la fiecare Biserică, ci hotărât la Biserică de Oraş, ori de sat, ori la Mănăstire. Deci care dintru dânşii cu chip ca acesta se va Hirotonisi, rânduieşte Apostolescul Canonul acesta, să nu lase Biserica sa cea rânduită, şi să meargă la alta a unei străini Eparhii, fără de socotinţa, şi slobozitoarea scrisoare a Episcopului său. Iar de o ar face aceasta, poruncim săă nu lucreze la Biserica aceea nici o slujire de ale Preoţiei, ori a clericiei, şi mai ales de l-a chemat înapoi Episcopul său ca să se întoarcă, iar el rămânând în nerânduiala sa, şi întru pizma sa, nu a făcut ascultare a se întoarce. Însă ca un mirean roagă-se împreună cu creştinii Bisericii aceleia, şi împărtăşească-se împreună cu dânşii. Citeşte şi Canoanele cele la margine însemnate.

CANON 16

Iar dacă Episcopul, la care ei se află, întru nimic socotind arghia (oprirea) cea hotărâtă asupra lor, îi va primi pe ei ca pe nişte clerici, să se afurisească, ca un învăţător de nerânduială. [Sobor 6: 7, 18; Anti: 3; Cartag: 63, 64]

---

[44] Precum preasfinţitul Proclu de la Kizic, şi Teologul Grigorie de la Sasimi, şi mulţi alţii cu acest fel de iconomicesc şi de nevoie chip, lesându-şi Episcopiile, şi Mitropoliile ce avea mai înainte, s-au mutat la scaunul cel a toată lumea al Constantinopolului. Precum Meletie, de la Sevastia la Verria, apoi la Antiohia. Şi Alexanndru, de la Flaviada (care era sub Anavarzia) la Ierusalim. Şi marele Evstatie, de la Verria cea din Siria, la Antiohia. Şi alţii. Şi de vreme ce (zice Dositei în Cartea 3 numită Decavivlios faţa 221) iconomia aceasta la mulţi s-a făcut, şi mai vârtos în vremurile de acum, pricină de răutate, pentru aceasta zice, când se face mutare, este afară de cuvânt şi afară de Lege. Fiindcă cele ce s-au făcut după vremi cu iconomie, şi după nevoie, Lege a Bisericii nu se fac. Drept aceea şi sinodicescul răspuns ce l-a dat Manuil Patriarhul Constantinopolului la anul 1250 cum că episcopul după ce a făcut paretisis de Episcopia sa, poate a se muta la altă Episcopie, cu sfatul Mitropolitului, şi acelorlalţi Episcopi. Răspunsul acesta zic, este pierzător, şi ca unul ce se împotriveşte Canoanelor este de lepădat. Pentru aceea şi Areta al Chesariei zice: „Mutările pentru lăcomie şi cu pofta de slava deşartă se lucrează, amândouă fiind vrednice de ură, una, ca o slujire de idoli, iar alta ca o boală satanicească. Ci şi Iulie al Romei scria către evseviani, şi de socotiţi cu adevărat întocmai şi asemenea cinstea Episcopilor, şi nu din mărimea Cetăţilor judecaţi pe Episcopi, se cădea celui ce mică i s-au încredinţat, a rămâne întru cea ce i s-a încredinţat, şi a nu defăima pe ceea lui încredinţată, şi a trece la ceea ce nu i s-a încredinţat, ca pe cea de la Dumnezeu dată, să o defăimeze, iar pe slava deşartă a oamenilor să o iubească. Şi Papa Damas scria către Pavlii, noi pe cei ce trec de la o Eparhie la alta, până atunci străini de împărtăşirea noastră îi avem, până când se vor întoarce la a lor Eparhie.” Dar zice şi Teodorit: Cuvânt 5 cap 10 „Dacă Episcopul va trece de la un loc la altul, şi se va Hirotonisi în locul său alt Episcop, să rămână argos de vrednicia Arhierească, cel ce a lăsat turma sa, până ce va muri acela ce s-a Hirotonisit pentru Eparhia lui.” Vezi şi cartea 7 a lui Socrat cap 36: însemnează căci pentru iconomie, şi pogorâre de Episcopi s-a făcut, adică de la mai mare Eparhie la mai mică. Că Ioann Codonatul de la scaunul Alexandriei s-a mutat la Tiron. Dar a zis şi oare care legiuitor, că, pe cel ce a luat două Episcopii, de a doua nuntă îl numim.

TÂLCUIRE

Singur Episcopul Carhidoniei are voie din învechită obişnuire a lua ori de unde ar voi (şi negreşit că de la Episcopii cei supuşi lui) Clerici, şi a-i împreună număra în Bisericile Eparhiei sale, după Canonul 64 al acestuiaşi Sinod, iar celorlalţi Episcopi, niciodată li se dă o voie ca aceasta. Pentru aceasta şi Apostolescul Canonul acesta, atârnat fiind de Canonul cel mai de sus, şi după grăire, şi după noimă, zice: iar dacă Episcopul întru a cărui Eparhie se află clericii aceştia străini, cu toate că ştie, cum că, ei sunt opriţi, după Canoane de Arhiereul lor, ci ar defăima oprirea aceasta, şi i-ar primi pe ei ca pe nişte clerici lucrând ale Clirosului[45] lor adică, un Episcop ca acesta zic, să se afurisească. Pentru că se face învăţător de neregânduială, şi de sminteli. Citeşte şi Canoanele cele unite însemnate la magine.

CANON 17

Cel ce cu două nunţi s-a împleticit după Botez, ori a avut posadnică (ţiitoare), nu poate a fi Episcop, ori Presbiter, ori Diacon, sau orice din catalogul cel Ieraticesc. [Sobor 6: 3; Vasilie: 12]

TÂLCUIRE

Păcatele câte le-ar face omul înaintea Botezului, nu pot a-l opri de Preoţie şi de Cliros. Fiindcă credem, cum că, i le spală toate sfântul Botez. Nu însă şi câte ar face şi după ce se va boteza. Pentru aceasta şi Canonul acesta rânduieşte, cum că, cel ce după sfântul Botez, de două ori se va însura (Dar se însoară de două ori nu numai cel ce va lua cu nuntă a doua femeie, ci şi cel ce cu sfinţită cuvântare se va logodi cu a doua femei, sau va lua cu nuntă pe cea logodită cu altul)[46] sau are muiere ţiitoare[47], nu poate a se face Arhiereu, ori Preot, ori Diacon, oricât de puţin a se împreună număra în Catalogul, ori în treapta cea Ieraticească.

---

[45] Soartei.

[46] Logodna ce se face după închipuirea împăratului Alexie comnino, şi după însemnarea Patriarhului Nicolae, adică cu obişnuitele sfinţite Rugăciuni, şi cu obişnuita la cei ce se logodesc sărutare, şi când bărbatul este de 15 ani, iar femeia de 13 după legiuirea cea mai nouă a împăratului Leon celui înţelept. Logodna, zic, care se face cu chipul acesta, nu se osebeşte de nunta cea desăvârşit, după hotărârea împăratului Nichifor Votaniat, şi după Patriarhul Constantinopolului Ioann Xifilin, şi după Soborul cel cu dânsul, care a întărit pe hotărârea lui Nichifor, fiindcă şi legea cea politicească, precum nu iartă a se însoţi rudeniile celor însoţiţi, când au împiedicare după obişnuitele trepte, cu acestaşi chip nu iartă a se însoţi nici rudeniile celor după lege logodiţi. Ci şi Sobornicescul Tom legiuieşte cu singure acestaşi pricini să se dezlege logodna, cu care se dezleagă şi nunta. Iar alta, şi pentru că Canonul 98 al Soborului 6 cu vina preacurviei osândeşte pe cel ce ar lua femeia pe cea cu altul logodită, încă acela fiind viu. Iar precurvia, arătat este că se zice către femeia măritată. Drept aceea Soborul ca pe o nuntă împlinită a socotit pe logodnă. Deci fiindcă după dovezile acestea, logodna în rânduială de nuntă se socoteşte, ceea ce se face după legi, pentru aceasta de două nunţi se socoteşte şi cel ce numai s-a logodit cu a doua femeie, ori cel ce a luat pe cea cu altul logodită. Iar celelalte logodne, care numai cu cuvinte se fac, şi goale arvune, încât după amănunţimea Bisericii, nici logodne sunt, nici se numesc, aşa asupra acestora Sobornniceştile Canoane pot a-şi arăta lucrarea lor. (Şi vezi pentru logodirea mai pe larg la Cap 11 a învăţăturii celei pentru însoţire.)

[47] Posadnică (ori ţiitoare) după Patriarhul Fotie, este femeie cinstită, cu care cela ce împreună locuieşte, făcând arătată mărturie pentru împreună locuirea aceasta, se arată la mulţi, că o are femeie a sa. Iar de nu face mărturia aceasta, înverşunare lucrează cu dânsa. Ori şi într-alt chip. Posadnică este aceea ce vieţuieşte împreună cu bărbat după lege, fără a se blagoslovi cu nuntă. Dar însemnează, că măcar de şi posadnica aceasta se ierta de legile cele dinafară. Însă de legile Bisericii noastre nu se iartă creştinilor, nicidecum să aibă acest fel de muieri, drept aceea şi Canonul 31al Sfântului Nichifor zice: „Că de are cineva o posadnică ca aceasta, şi nu voieşte a o lăsa, nici a se blagoslovi prin cununie cu dânsa, nu trebuie Preoţii a primi în Biserică, nici proaducerile lui, şi Liturghiile; fiindcă prin faptă ocăreşte şi necinsteşte legile şi Canoanele Bisericii." Şi Petru Hartofilacul şi Diaconul Bisericii mari în al 5-lea răspuns al său, zice: „Că nu se cuvine a primi cineva de la casa celui ce are femeie necununată cu lege, nici proaducere, nici lumânări, nici unt de lemn, nici tămâie." Dar se deosebeşte curva de posadnică, căci aceasta păcătuieşte cu mulţi, iar posadnica cu unul.

CANON 18

Cel ce va lua văduvă, ori lepădată, ori curvă, ori slujnică ori din cele de la Teatre, nu poate a fi Episcop, sau Presbiter, sau Diacon, sau orice din catalogul Ieraticesc. [Sobor 6: 3, 26; Vasilie: 27]

TÂLCUIRE

Dacă Preoţii Iudeilor erau opriţi a-şi lua femeie, curvă, ori izgonită de bărbatul ei [Levi 12: 7, 13], ori măcar având ea nume prihănit: <<Că muierea curvă, zice, şi spurcată nu îşi vor lua, şi muierea lepădată de bărbatul ei. Că sfânt este Domnului Dumnezeului său.>>[Matei 12:5] Cu cât mai vârtos aceasta este oprită despre Preoţii Evanghelie? <<Că iată mai mare decât Altarul este aici.>> Pentru aceasta şi Apostolescul Canonul acesta rânduieşte, că cel ce va lua femeie văduvă, ori izgonită de bărbatul ei, ori curvă, ori roabă, ori pe una din muierile cele ce se află la comedii şi la Teatre, şi se făţărnicesc în multe feţe, nu poate să se facă Episcop, ori Preot, ori Diacon, sau cât de puţin să se numere împreună în tagma Ieraticească. Fiindcă toate muierile acestea sunt clevetite, ori prihănite. Iar cei sfinţiţi (Ierosiţi) din toate părţile trebuie a fi neprihăniţi, şi ne prinşi [I Tim 3: 2]. Precum zice fericitul Pavel. Iar Canonul 3 al Soborului 6 zice: Că Presviterii, Diaconii, ori Ipodiaconii, care au luat văduvă, ori după Hirotonie au căzut în nuntă fără de lege, aceştia despărţindu-se de muierile lor, să se oprească de Preoţie la puţină vreme, şi să se certe, cu canon. Apoi iarăşi să-şi primească treptele Preoţiei sale, iară la mai mare treaptă să nu sporească, măcar că Soborul al 6-lea atunci cu pogorământ a iconomisit pe unii ca aceştia, de atunci însă şi în urmă, a hotărât acestaşi Sobor. Să stăpânească iară-şi Apostolescul Canonul acesta.

CANON 19

Cela ce două surori a ţinut, ori nepoată de soră, nu poate fi Cleric. [Sobor 6: 3, 26; Neoche: 2; Vasilie: 23, 47; Teof: 5]

TÂLCUIRE

Dintre nunţi, altele se zic necuvioase, câte se fac cu rudenii ori cu eretici. Iar altele fără de lege, precum este când cineva va lua muiere, pe cea căreia tatăl său din pruncie i-a fost epitrop. Şi altele osândite, precum când va lua cineva femeie pe cea afierosită lui Dumnezeu, Călugăriţă. Dar cu Obştesc nume, toate nunţile acestea pot a se numi nelegiuite. (Precum Soborul al 6-lea în Canonul 3 de obşte nelegiuite numeşte pe nunţile cele cuprinse în Canoanele 17 şi 18 ale Apostolilor.) Iar acest Canon numai pentru nunţile necuvioase vorbeşte hotărând. Oricine va lua femeie pe două surori, ori va lua pe nepoata cea mare a sa, nu poate a se face Cleric. Pentru că fiecare necuvioasă nuntă, ori din sânge, ori din cuscrie este, nu numai împiedică pe cineva a nu se face Cleric, ci şi îl supune certărilor. Că marele Vasilie pomenind de cei ce iau două surori în Canonul 78 şi 87 al său, îi canoniseşte 7 ani, să se depărteze de Dumnezeieştile Taine. Iar Canonul 2 al Soborului din Neocezareea, rânduieşte să se scoată afară de la împărtăşirea Dumnezeieştilor Taine muierea aceea, care va lua doi fraţi. Iar Canonul 27 al marelui Vasilie hotărăşte, că Presviterul carele în neştiinţă va cădea în nuntă nelegiuită, adică care se rudeşte, să nu aibă numai cinstea şederii, iar de celelalte lucrări ale Preoţiei să se depărteze, şi nici în ascuns, nici în arătare să blagoslovească pe cineva, şi nici să împărtăşească pe cineva. Pe însuşi Canonul acesta al marelui Vasilie îl pomeneşte anume Soborul 6 în Canonul 26 al său, adăugând Soborul, că mai întâi să se despartă nelegiuita nuntă, şi aşa să aibă cinstea şederii. Iar al 5-lea Canon a lui Teofil zice, că cela

ce înainte de Botez a luat pe nepoata sa, şi după Botez s-a Hirotonisit Diacon, nu se caterisește. Dacă aceea a murit, ori el o a lăsat mai înainte de a se împreuna cu ea trupește. Iar legea cea politicească Cartea 60 Titlul 37 poruncește, că toate necuvioasele nunţi să se despartă, şi să se certe. Iar cei ce se împreunează cu două surori, sau nepoata lor (precum Apostolescul acesta Canon poruncește) poruncește să li se taie nasurile, şi să se bată şi ei, şi muierile cele ce cu dânşii împreună s-au stricat. Iar de nu vor voi a se despărţi unii ca aceştia, trebuie cu domnească stăpânire să se despartă.

CANON 20

Clericul ce dă chezăşii, să se caterisească. [Sobor 4: 30]

TÂLCUIRE

Două însemnări are, a da cineva chezăşii. Pentru că, ori dă cineva pe sineşi chezaş pentru altul, ori dă pe altul chezaş pentru sine. Iar acest Canon după întâia însemnare luându-se a da cineva chezăşii, zice. Ori care cleric ar da pe sineşi chezaş pentru altul, să se caterisească. Fiindcă după chipul acesta, făcuta chezăşuire, în cele mai de multe ori la omeneştile cuviinţe să obişnuieşte, adică la pricini de vămeşii, şi de biruri, şi la pricini de bani, şi în scurt a zice la interesurile neguţătoreşti. De care lumeşti şi mireneşti lucruri, clericii trebuie să fie slobozi. Şi mai ales la chezăşuirile cele de acest fel, urmează şi alte multe ispite, în care ei nu trebuie de voie a se arunca pe sineşi. „Că de vei lua (zice Parimiastul) în chezăşie pe prietenul tău, vei da vrăşmaşului mâna ta, pentru aceasta, zice, nu da pe sineţi în chezăşuire ruşinându-te.” [Pilde 6: 10; 22: 26] Că de nu vei avea, de unde vei plăti? Vor lua aşternutul cel de sub coastele tale. Pentru câştigurile şi lucrurile lumeşti, precum am zis, nu trebuie clerici a da pe sineşi chezaş. Pentru că deşi suntem porunciţi a ne pune sufletul nostru pentru dragostea fratelui nostru, nu însă la omeneştile cuviinţe, după marele Vasilie. Iar pentru folosul fraţilor, după scopul bunei plăceri a lui Dumnezeu, nu numai chezaşi trebuie a da pe sineşi clericii; ci şi pe însuşi sufletul lor. Precum de pildă: Dacă un cleric, întâmpinând pe unul ce cu nedreptate se trage ca să se pună în închisoare, fiindcă nu are pe nimenea să dea chezaş pentru sineşi către judecătorul. Iar fi milă de reaua întâmplare a lui, şi ar da pe sineşi chezaş pentru fratele, unul ca acesta, zic, cleric, nu numai nu se caterisește, ci şi se laudă de Dumnezeu, şi de oameni, ca unul ce a plinit Evangheliceasca şi Dumnezeiasca poruncă. „Că zice, izbăviţi pe cel ce se nedreptăţeşte. Şi pe cei ce-i trag spre moarte, scoate-i, şi a răscumpăra pe cei ce se ucid nu te scumpi.” [Isaia 10: 17; Pilde 24: 11] Şi acesta adică pentru întâia însemnare, a nu da cineva pe sineşi chezaş pentru altul, precum s-a zis. Iar Ecumenicul Sinod 4 după a doua însemnare luând aceasta, a da chezăşuiri, au cerut, în Canonul 30 al său, ca să dea Episcopii Egiptului chezaşi pe alţii pentru sineşi, că nu se vor duce din Constantinopol până ce se va Hirotonisi Arhiepiscopul Alexandriei, şi cu chipul acesta se unesc Canoanele, acest Apostolicesc adică, şi acel al Soborului 4 şi nu se împotrivesc între ele. Fiindcă cel Apostolicesc după altă însemnare a luat pe a da chezăşuiri, iar cel al Soborului 4 după alta.

CANON 21

Famenul, dacă din bântuirea oamenilor s-a făcut, ori în goană s-a lipsit de cele ale bârbaţilor, ori de s-a născut aşa, şi este vrednic, facă-se Episcop. [Apost: 22, 23, 24; Sobor 1: 1; Sobor 1 şi 2: 8]

TÂLCUIRE

În trei se despart famenii, în hadâmbi, în sfârmaţi, şi în scopiţi. Şi hadâmbii adică sunt aceia ce s-au născut din pântecele maicii lor, fără de boaşă şi fără părţile cele născătoare de copii, pentru care a zis Domnul: „Sunt fameni, care s-au născut aşa din pântecele maicii lor (precum a fost Dorotei, Presbiterul Bisericii celei din Antiohia, cum mărturiseşte Evsebie în Bisericeasca Istorie Cartea 7, cap 32).” [Matei 19: 12] iar sfărmaţii sunt aceia, a cărora născătoarele de copii părţi le-au sfârmat şi le-au strâns părinţii lor, când erau prunci, şi le-au făcut netrebnice spre facerea de copii cu strânsul acela. Iar scopiţii sunt aceia, care şi-au lepădat părţile născătoare de copii, ori cu cuţit, sau cu alt meşteşug şi unealtă. Acestea aşa fiind cunoscute, zice acest Canon, dacă cineva s-a făcut famen din răutatea şi vătămarea oamenilor, ori în vreme de goană, li s-au tăiat de gonaci mădularele cele născătoare de copii al bărbaţilor; ori de s-a născut aşa din pântecele maicii sale; dar este vrednic pentru Preoţie, să se facă Episcop. Fiindcă el nu s-a făcut pricinuitor unei scopiri ca aceasta. Ci ori de la fire ori de la oameni răi, a pătimit râul cel de acest fel. Pentru care trebuie mai ales să se miluiască, şi nu să se urască, şi să se pedepsească. Pentru scopire încă, rânduiesc şi Canoanele următoare, 22, 23 şi 24 ale Apostolilor. Iar pentru boală se va scopi de către doftori, ori de către barbari: acesta să rămână în cler. Iar mirean fiind, să se facă cleric; iar care sănătos fiind, s-a scopit pe sineşi, acesta, cleric fiind, să înceteze de a lucra cele ale clericiei sale; iar mirean fiind să nu se facă cleric. Iar al 8-lea Canon al Soborului 1 şi 2 pe însuşi acest Canon al celui 1 Sobor, punându-l înainte, zice: oricare cleric va scopi pe altcineva, ori însuşi cu mâna sa, ori va pune pe altul, să se caterisească. Iar dacă Preoţi ori mireni, vor scopi pe cei ce au oarecare patimă, nu se osândesc.

CANON 22

Cela ce şi-a tăiat mădularele sale, să nu se facă cleric, că de sine ucigaş al luişi este, şi vrăjmaş al Zidirii lui Dumnezeu. [Apost: 21, 23, 24; Sobor 1: 1; Sobor 1 şi 2: 8]

TÂLCUIRE

Cel mai sus zis Canon hotărăşte pentru cei scopiţi cu sila, iar acesta pentru cei scopiţi de voie, zicând: oricare s-ar scopi pe sineşi cu voia sa, sănătos fiind, ori cu mâinile sale, ori ar pune pe altul şi l-ar scopi, să nu se facă cleric[48]. Fiindcă el însuşi este ucigaş luişi, şi vrăşmaş al făpturii lui Dumnezeu. Pentru că Dumnezeu l-a făcut pe el bărbat, cu toate născătoarele de copii mădulare; iar el lepădându-le pe ele, se preface pe sineşi întru o străină, şi de mirare fire. Pentru că nici bărbat este, căci nu poate să lucreze cele ale bărbaţilor, şi să nască om asemenea lui. Nici iarăşi femei, căci nu poate a pătimi cele ale femeilor, adică a

[48] Fiindcă oarecare eretici cu rea socoteală, şi mai ales ualisienii auzind pe Domnul zicând: „De te sminteşte ochiul tău cel drept, scoate-l pe el.” Asemenea, şi, dacă mâna ta ori piciorul tău cel drept te smintesc, taie-le pe ele, rău şi cu greşeală a tâlcuit zicerea. Pentru aceea şi zic ei, cum că trebuie cineva a ciunti, şi a tăia mădularele acelea, care îl îndeamnă spre păcat. Precum Dumnezeiescul Epifanie pomeneşte de ereticii cei de acest fel. Deci pentru aceasta câţi ca aceştia se vor afla, care să-şi ciunteze mădularele trupului lor, sănătoşi fiind, supuşi sunt şi ei certării Apostolescului Canonului acestuia, precum sunt şi vrăjmaşi ai făpturii lui Dumnezeu. Fiindcă Cuvintele Domnului cele mai sus zise, nu se înţeleg după slovă, ci se tâlcuiesc tropologhiceşte. Adică, de avem rudenii, ori prieteni atâta de mult apropiaţi şi iubiţi nouă, precum sunt mădularele trupului nostru, prietenia însă a unora ca aceştia de la dragostea lui Dumnezeu, şi de la mântuirea sufletului nostru, precum Dumnezeiescul Hrisostom, Teofilact, Epifanie, şi alţi Părinţi tâlcuiesc zicerea cea de acest fel. Şi însemnează, că pe scopiţi, Teologul Grigorie adică îi numeşte, bărbaţi întru femei, şi femei întru bărbaţi. Iar marele Vasilie (în Epistolia către Simplikia) pe neamul scopiţilor îl numeşte, necinstit, atot pierzător, nebărbat, de fier osândit, şi alte multe, adăugând cum că, nici întru mărturie este vrednic de crezare. Iar Dumnezeiescul Apostol, vinovat blestemului judecă pe cel ce s-ar scopi pe sineşi. Că aşa blestemă pe nesupuşii Galateni „O de s-ar tăia de tot (de s-ar scopi, precum tâlcuieşte Hrisostom şi Teofilact) cei ce răzvrătesc pe voi.” [Galateni 5:12]

se în greca, şi a naşte, ca femeile. Ci oarecum este o a treia grozăvie, şi cum ar zice cineva, este un mijloc între bărbaţi, şi între femei. Vezi şi tâlcuirea celui al 21-lea Apostolesc.

CANON 23

Dacă oarecare cleric fiind, pe sineşi se va ciunti, caterisească-se. Că ucigaş al luişi este. [Apost: 21, 22, 24; Sobor 1: 1; Sobor 1 şi 2: 8]

TÂLCUIRE

Şi aceste Canon asemenea cu cel mai de sus, pentru scopire pomeneşte. Acela însă porunceşte să nu se facă cleric, oricare mirean fiind, s-ar scopi pe sineşi. Iar acesta zice, că dacă cineva cleric fiind mai înainte, apoi s-ar scopi pe sineşi sănătos fiind, ori pe altul ar pune de l-ar scopi, să se caterisească. Fiindcă este ucigaş luişi. Şi nu numai Dumnezeieştile Canoane, ci şi legile cele politiceşti pedepsesc pe cei ce vor scopi, ori pe sineşi, ori pe alţii, cu feluri pedepse, adică cu răpirea averilor sale, cu izgonire, cu a aceeaşi pătimire, adică să se scopească şi el de lat om. Şi dacă vreun rob s-ar scopi de către stăpân, fiind sănătos, ori bolnav, poruncesc legile să se facă slobod. Fotie cap 14 a titlului întâi.

CANON 24

Mireanul pe sineşi ciuntindu-se, să se afurisească trei ani. Căci vrăşmăşuitor al vieţii sale este. [Apostol: 21, 22, 23; Sobor 1: 1; Sobor 1 şi 2: 8]

TÂLCUIRE

Iar de va fi mirean cel ce s-ar ciunti, şi s-ar scopi pe sineşi sănătos fiind, ori pe altul ar pune, şi l-ar scopi, porunceşte acest Canon să se deosebească de la Dumnezeieştile Taine, şi de adunarea creştinilor în Biserică trei ani. Pentru că cu scopirea aceasta se face vrăşmaş vieţii sale.

CANON 25

Episcopul, ori Presbiterul, ori Diaconul, întru curie, ori în călcare de jurământ, ori în furtişag, prinzându-se, să se caterisească, şi să nu se afurisească. Că zice Scriptura: „Nu vei izbândi de două ori pentru aceeaşi." Asemenea şi ceilalţi clerici. [Sobor 1: 9; Sobor 6: 4, 21; Neocezareea: 1, 8; Car: 35; Vasilie 2, 17, 32, 44, 51, 70]

TÂLCUIRE

Toţi cei preoţiţi şi clerici trebuie a fi curaţi, şi nevinuiţi, pentru aceasta şi acest Canon rânduieşte aşa. Ori care Episcop, ori Preot, ori Diacon s-ar prinde, adică s-ar dovedi, că a făcut curvie, ori călcare de jurământ, sau furtişag (de capu adică, după Canonul 28 al Postnicului, adică care aduce asupră-i pedeapsă de moarte), iar pedeapsa de moarte nu este tăierea capului, ori altă moarte, precum tâlcuieşte Valsamon, sholiasind capul 25, al titlului 9 al Nomocanonului lui Fotie, ci izgonirea, orbirea, tăierea mâinii, şi altele asemenea[49] să se

[49] Dar însemnează pe lângă acestea, că de vreme ce furarea de cele Sfinţite are rudenie cu furtişagul, şi decât ea mai grea, pentru aceasta şi Episcopul ori Preotul ori Diacon care s-ar prinde în furare de cele Sfinţite, se caterisește după Canonul 10 al Soborului 1 şi 2 şi de vreme ce vinovăţia (catosiosiei – furări de afierosiri) este asemenea cu a furării de cele Sfinţite. Dar însemnează şi aceasta, că de vreme ce cel Apostolesc 61 Canon opreşte a nu se Preoţi cel ce mai-nainte de Hirotonie se va vădi, că a curvit, ori a preacurvit, ori alt păcat oprit despre cei credincioşi a făcut. Iar păcatele ce le pomeneşte acest Canon sunt oprite, apoi dar, nu

caterisescă de Preoţie, dar să nu se afurisească, şi de la Biserică, şi de la rugăciunea creştinilor. Pentru că zice Dumnezeiasca Scriptură, nu vei pedepsi de două ori, pentru unul şi acelaşi păcat. Întocmai cu cei Preoţiţi se caterisesc de clerul lor, dar nu se afurisesc, şi câţi Clerici s-ar prinde întru zisele aceleaşi păcate. Dar în Canonul acesta se cuprind două lucruri vrednice de luare aminte: unul adică, că Preoţiţii şi Clericii, măcar că nu se afurisesc de la împărtăşire, adică de la adunarea şi rugăciunea creştinilor celor ce intră în Biserică, ca cei ce se catehisesc, după Canoanele 2, 32, 51 ale Marelui Vasilie, nu se împărtăşesc însă cu precuratele Taine ca nişte nevrednici fiind, şi sub Canon, până când ar găsi de cuviinţă Arhiereul lor, ori Duhovnicul lor[50]. Şi altul încă, că cei ce s-au prins, nu în toate, ci întru singure păcatele acestea, care le pomeneşte acest Canon, Preoţiţi adică, şi Clericii (iar de cap prinde şi în altele asemenea acestora, adică în preacurvie, ori în furare de cele sfinţite) se caterisesc numai şi nu se afurisesc. Pentru că sunt şi alte păcate, în care câţi Preoţiţi şi Clericii se vor prinde, şi se caterisesc şi se afurisesc împreună. Precum sunt cei ce cu bani s-au Hirotonisit, ori cu stăpânirea boierilor, după Canonul 29 şi 30 al Apostolilor. Şi însemnează, că cei ce Preoţiţi, şi Clericii, ce pentru păcatele mai sus însemnate se caterisesc adică, dar nu se afuriseau, iar dacă şi după caterisire iarăşi cădeau întru aceleaşi, ori în alte păcate, atunci şi de la Biserică desăvârşit se afuriseau, ca cei ce se catehiseau. Pentru aceea şi Canonul 1 al Soborului din Neocezareea rânduind, că, Preotul de va curvi, ori va preacurvi se afuriseşte de la Biserică, ca mirenii ce se pocăiesc. Aceasta zic prea bine se învoieşte cu acest Apostolesc, măcar şi de s-ar înţelege că zice pentru Preotul cel ce de două, sau de trei ori a curvit, sau a precurvit.

SIMFONIE

Ci şi Canonul 8 al acestuiaş din Neocezareea Sobor zice, că, să caterisește Preotul care vieţuieşte împreună cu muierea sa ceea ce a precurvit. Iar Canonul 21 al Soborului 6 zice, Clericii cei de istov caterisiţi pentru canoniceşti vinovăţii, dacă de bunăvoie se vor pocăi, să-şi tundă părul capului după chipul clericilor. Iar de nu se vor părăsi de păcat cu voia lor, să-şi ţie părul ca mirenii. Iar Canonul 17 al marelui Vasilie zice, că Presbiterii care s-au jurat să nu lucreze cele al Preoţiei (din oarecare nevoie şi primejdie) a arătat adică nu trebuie să Ierurghicească, ca să nu smintească arătat adică pe cei ce îi ştiu că s-au jurat, ci întru ascuns. Însă să se pocăiască pentru jurământul ce a făcut. Iar Canonul 70 al acestuiaşi rânduieşte: Că dacă Diaconul, ori Presbiterul va păcătui cu femeie până la sărutare, va înceta de Preoţie la o vreme după Zonara, iar cu Dumnezeieştile Taine se va învrednici a se împărtăşi împreună cu ceilalţi Preoţi şi Diaconi. Iar de se va vădi că a păcătuit ceva mai mult decât sărutare, se va caterisi. Iar Canonul 4 al Soborului 6 caterisește pe Episcopul, sau Presbiterul, sau Diaconul ce se va împreuna cu muiere afierosită lui Dumnezeu, adică cu

---

numai că sunt caterisitoare de Preoţie, ci tot odată sunt şi împiedicătoare de Preoţie, şi cei ce mai înainte de Preoţie întru acestea s-au vădit, nu se Preoţesc.

[50] Ir de ar zice cineva, că, Clericii cei caterisiţi îndoit se pedepsesc dacă nu se vor împărtăşi, învaţă-se, că nu se pedepsesc îndoit, fiindcă împreună cu caterisirea nu se şi afurisesc de la Biserica după acest Canon (şi aceasta pentru că nu li se mai dă lor Clericia şi Preoţia, precum zice Vasilie Canon 3) şi nu pentru că nu se împărtăşesc. Căci de ar fi aşa, şi mirenii urma a se pedepsi îndoit, car nu se cade. Căci când ei păcătuiau de moarte, nu numai că se goneau din Biserica credincioşilor cu cei ce se catehiseau, ci nici se împărtăşeau, dar însă nu se zice că se pedepsesc îndoit. Căci depărtarea de Dumnezeiasca împărtăşire, nu li se socotea pedeapsă. Dar ce zic acestea? Învaţă-se cel ce aceasta pune înainte, cum că nu numai a se depărta se cade Clericii caterisiţi de împărtăşire, ci se cade şi prin zdrobirea trupului, şi prin toată robia a se depărta şi de îndulcirile, pentru care a pierdut Preoţia, după Canonul 2 al lui Vasilie. Fiindcă singură depărtarea împărtăşirii, nu este destul a-i vindeca de patimi. Însemnează încă, că nu numai, cei ce după Hirotonie au curvit, ori au preacurvit, ori alte împiedicătoare păcate au făcut, ci şi cei ce mai înainte de Hirotonie, dacă după Hirotonie le vor mărturisi acestea, ori se vor vădi, întocmai se caterisesc şi ei, după Canonul 9 al Soborul 1 pe care citeşte-l.

călugăriţă. Iar Ioan postnicul zice, că dacă cineva mai-nainte de a se Preoţi (sau de a se Hirotoni) a căzut în păcatul malahiei (care şi curvie îndeosebi se zice de unii din sfinţi), acesta să se certe, apoi să se Hirotonească. Iar de a căzut după Hirotonie, să rămână argos un an, şi să se canonisească, cu alte certări, şi aşa să Ierurghisească. Iar dacă după cunoştinţa păcatului, iarăşi va mai cădea de două şi de trei ori întru aceeaşi patimă, unul ca acesta să se caterisească, şi să e pună în rânduială de citeţ (Anagnost).

CANON 26

Dintru cei ce au intrat în Cleros, neînsuraţi, vrând să se însoare, poruncim, numai Anagnoştii (Ceteţii) şi Psalţii. [Sobor 4: 14; Sobor 6: 6; Cartag: 19, 33; Vasilie: 69]

TÂLCUIRE

Presbiterii, şi Diaconii, şi Ipodiaconii, mai-nainte de a se Hirotonici, au voie a-şi lua femeie (prin cununie), şi după nuntă să se Hirotonisească, iar dacă după Hirotonie s-ar însoţi cu femeie, se caterisesc de la treapta lor după Canonul 6 al Soborului 6. Iar Citeţii şi cântăreţii şi Clericii cei mai josiţi au voie a se căsători, şi după ce se vor face Clerici fără de păcătuire, şi să păşească înainte şi la mai mare treaptă. Drept aceea acest Canon, porunceşte unii ca aceştia să se însoţească cu femeie, şi nu cu de altă credinţă, după Canonul 14 al Soborului 4 de toată lumea. Iar Canonul 9 al celui din Cartagina rânduieşte. Cum că Citeţii când vor ajunge la vârsta de 14 ani, să fie siliţi ori a se însoţi prin nuntă, ori să mărturisească înfrânare, adică a păzi feciorie. Iar după ce se vor însoţi să nu fie siliţi a se înfrâna mai mult de ce este rânduit, după Canonul 33 al acestuiaşi. Iar Canonul 69 al marelui Vasilie zice, că Citeţul de va cădea cu logodnica sa mai-nainte de a se cununa, să fie argos un an, apoi să se primească, iar la mai înaltă treaptă însă să nu se suie. Iar de ar fura nunta fără de logodnă, să înceteze de slujba sa. Iar Canonul 6 al Soborului al 6-lea anume pune înainte pe acest Canon[51].

CANON 27

Episcopul, sau Presbiterul, sau Diaconul, ce va bate pe credincioşii care ar păcătui, ori pe necredincioşii ce ar fi nedreptăţit, ori prin unele ca acestea ar voi a-i înfricoşa, poruncim să se caterisească. Că nicăieri Domnul ne-a învăţat aceasta. Ci dimpotrivă, el bătut fiind, nu bătea, ocărându-se, nu ocărârea, pătimind, nu îngrozea. [Sobor 1 şi 2: 9; Anti: 5; Carta: 57, 62, 76, 83, 99, 100, 106, 107; Episto 1 Petru: 2:22]

TÂLCUIRE

Învăţând Domnul pe Ucenicii săi Dumnezeieştile sale Porunci, zicea: «Cele ce zic vouă Ucenicilor mei, tuturor (creştinilor) le zic.» [Marcu 13: 37; Matei 5: 39] Iar una din Poruncile lui este, ca să întoarcem obrazul nostru cel stâng, celui ce ne-ar lovi peste cel drept. Deci dacă de toţi creştinii trebuie a se păzi porunca aceasta, cu mult mai vârtos de cei Ierosiţi (adică sfinţiţi, ori Preoţiţi). Şi mai ales de Episcopi, pentru care scria Dumnezeiescul Pavel către Timotei: «Cum că Episcopul se cade a nu fi bătăuş.» [1 Timotei 3: 3] Pentru aceasta şi Canonul acesta, zice: Oricare Episcop, ori Preot, ori Diacon loveşte pe creştinii ce îi greşesc, ori pe necredincioşii ce ar nedreptăţi pe alţii, şi voieşte adică, ca cu lovire cele de acest fel, se fac să se teamă de el ceilalţi, poruncim să caterisească

[51] Iar pentru Hirotesirea şi Epanghelma Anaghioştilor, şi Psalţilor, vezi Canonul 33 şi 75 al Soborului 6.

unul ca acesta. Pentru că Domnul întru nici o parte a Evangheliei ne-a învăţat să facem aceasta. Iar mai ales cu totul dimpotrivă cu pilda sa ne-a învăţat. Pentru că bătându-se de ostaşi, şi de Iudei, în vreamea patimii, n-a ridicat mâna sa să-i bată şi el, prihănindu-se şi ocărându-se, nu ocăra, nici prinănea. Şi pătimind pe Cruce, nu îngrozea că îi va pedepsi, ci ruga pe Tatăl său ca să-i ierte. Ai căruia Domn următori se cade a fi cei Ierosiţi, mustrând însă pe cei ce păcătuiesc şi nedreptăţesc, ca şi ceilalţi să se teamă. Precum zice Pavel, şi înţelepţindu-i, uneori cu învăţătura şi sfătuirea, iar alteori şi cu Bisericeştile certări, dar nu şi izbăvind cu urgie, şi cu mânie, pentru necinstea, să zicem, ori pentru greşeala ce le-a făcut unii ca aceştia, ori bătându-i şi toiegindu-i. Pe însuşi acest Canon şi Canonul 9 al Soborului 1 şi 2 pomenindu-l, zice: Cum că nu numai se caterisesc Ierosiţii acei ce vor lovi însuşi cu mâna lor, ci şi acei ce vor pune pe alţii să bată.

CANON 28

Dacă vreun Episcop, ori Presbiter, ori Diacon, caterisit după dreptate, pentru vinovăţii arătate, ar îndrăzni a se atinge de Liturghia (slujba) cea oarecând încredinţată lui, acesta de istov tae-se de la Biserică.

TÂLCUIRE

Acest Canon, rânduieşte, că dacă vreun Episcop, ori Preot, ori Diacon s-ar caterisi după dreptate şi după Lege, pentru vinovăţii, arătate şi dovedite[52], Episcopul de Sobor, iar Preotul, şi Diaconul, ori de Episcopul lor, ori de Soborul lor, şi apoi după o legiuită caterisire ca aceasta, de ar fi îndrăznit a întrebuinţa Liturghia cea dată lor oarecând[53] (Liturghie aicea înţelege, şi pe Arthieria

---

[52] Clericii cei după dreptate pentru vinovăţii arătate caterisiţi de Sobor întreg (adică de toţi Episcopii din acea Eparhie, şi de Mitropolitul) nu mai pot a face apelaţie, adică a se cerceta judecata lor, la mia mare Bisericească judecătorie. Fiindcă unora ca aceştia nu li se mai dă loc de dezvinovăţire, ori nădejde de întoarcere la starea lor de alt Sobor, după Coanele 4 şi 15 al Antiohiei. Iar de este aceasta adevărată precum şi este, apoi ajutorul apelaţiei nu se dă la fiecare ce s-ar osândi, precum nu drept zice Valsamon la tâlcuirea Canonul 12 al Antiohiei, nici toate pricinile pot a se apelarisi la mi înalt judeţ. Pentru că nici hotărârea aleşilor judecători nu se ridică la altă judecătorie, după Canonul 109 şi 140 al Cartaginei; Nici a clericului aceluia ce se va duce de la nemernicia şi Biserica sa, caterisirea ceea ce s-a făcut după sfătuirea Episcopului său, după Canonul 3 al Antiohiei, are loc deacia de dezvinovăţire. Nici aceluia ce lăsând pe Soborul cel mai mare, va alerga la împăratul, după Canonul 12 al acestuiaşi. Nici a Patriarhului hotărâre, nici poate a mai întinde judecata sa la mai mare judecătorie, acela ce cu orice chip s-ar mulţumi şi ar tăcea când se făcea hotărârea judecăţii sale. Deci din acestea zice să încheie cum că, este neadevărat Canonul acela, pe care împotriva lui Atanasie îl puneau înainte Arienii, iar împotriva lui Hrisostom îl puneau înainte Teofil al Alexandriei. Care zice aşa: „Ori care Episcop, ori Presbiter, cu dreptate, s-au cu nedreptate caterisit, dacă el de sineşi ar lua iarăşi Biserica ca mai-nainte de a se face Sobor, lui nu i se mai dă loc de desvinovăţire la alt Sobor. Că este arătat, că aceste fel de Canon, nu face osebire între cel drept şi nedrept; ci întocmai îe amândoi osândeşte în aceeaşi pedeapsă şi osândă. Şi pentru aceasta se împotriveşte Dumnezeieştii Scripturi, car nu voieşte să se pedepsească dreptul la păgânul [Facere 18]. Se împotriveşte încă şi canonului 14 al Cardiciei, fiindcă acesta, că cel ce cu nedreptate s-a caterisit, şi mai-nainte de Sobor s-a întorc la Biserica sa, nu aibă de aici loc de dezvinovăţire. Iar al Sardichiei cu mai amară numai şi mai amară numai şi mai grele cuvinte înţelepţind pe unul ca acesta, nu zice, că să nu afle loc de dezvinovăţire la alt Sobor. Drept aceea acest Canon, fiindcă s-a făcut de Arieni, şi nu zice drept, s-a stricat de Soborul din Sardichia.

[53] Dar s-ar nedumeri cineva, dacă Hirotonia, Botezul, sfinţirea (Apei), şi celelalte ce ar fi îndrăznit cei ce cu dreptate, şi pentru arătate vinuiri de Sobor s-au caterisit, de au oare putere şi fiinţă, ori de sunt cu totul fără putere, şi neînfiinţate, şi ca cum nici cum necaterisit? Se vede că după oarecare, sunt fără putere şi cu totul fără fiinţă, şi pentru aceasta este trebuinţă a se face din început, ca cum nu s-ar fi făcut cu totul mai înainte. Căci, dacă Hirotoniile, şi alte sfinţite săvârşiri, ce le-ar face afară de Enorie vreun Episcop, sunt fără putere, după Canon 13 al Antiohiei, cu cât mai mult lucrurile cele îndrăznite, a celui cu dreptul şi după lege caterisit sunt fără putere şi fără fiinţă? Iar de ar zice cineva că după Dumnezeiescul Hrisostom (Voroava a 2-a a Epistolieie a 2-a către Timotei şi 11. A celei către Tessaloniceni 1 şi după 8 a celei către Corinteni 1) „Că darul nu pe toţi Hirotoniseşte, prin toţi însă şi prin însuşi cei nevrednici lucrează; Răspundem, că şi prin toţi cei necaterisiţi lucrează, dar nu şi prin cei caterisiţi, şi deshirotoniţi." Am zis pentru lucrurile cele îndrăznite a

Episcopului, şi pe Ieria Preotului şi Diaconului). Unii ca aceştia zic, afurisească-se desăvârşit de la Biserică. Una adică pentru îndrăzneala cea peste măsură şi obrăznicia lor, iar alta că la cei Ierosiţi, după caterisis, altă Canonicească pedeapsă nu rămâne, decât a se despărţi desăvârşit şi de Biserică. Şi aceasta cu dreptate. Căci dacă după Canonul 14 al Soborului din Sardichia cel ce nu se caterisește cu dreptate, ar îndrăzni a lucra cele ale suartei sale, mai-nainte de altă Sobornicească judecată trebuie a se înţelepţi cu amare şi aspre cuvinte. Dacă, după cel al 5-lea al Soborului 1 cel ce este scos din adunare, nu după dreptate, ci după oarecare micşorare de suflet şi prigonire a Episcopului său, nici acestea poate a întrebuinţa ceva Ieraticesc lucru mai-nainte de Sobornicească certare. Cu cât mai vârtos nu poate a lucra ceva de ale Preoţiei, cel cu dreptate, pentru vederate păcate caterisit? Şi dacă marele Vasilie, pe Grigorie cel ce era numai oprit de el, îl înfricoşează cum că-l va osândi cu anatema, de va îndrăzni a lucra ceva mai-nainte de îndreptarea sa, cum nu se cuvine desăvârşit a se rupe din Biserică, cel cu dreptate şi pentru arătate păcate caterisit, şi după caterisis va îndrăzni a lucra vreo lucrare Preoţească.

CANON 29

---

celui cu dreptate şi pentru arătate păcate caterisit, cum că trebuie de al doilea a se face, ca cum ar fi înfiinţate, şi nu ar fi. Căci de ar fi aşa, trebuie acest caterisit, când se desvinovăţea, şi să se mai Hirotonească de al doilea. Ci însă, după Canonul 56 al Cartaginei cel ce opreşte Hirotonisirile cele de al doilea, acesta nu s-a Hirotonisit de al doilea. Deci avea puterea Preoţii (deşi pe lucrare nu o avea din pricina caterisirii). Drept aceea şi lucrările cele de dânsul îndrăznite nu trebuie a le mai îndoi. Că cela ce cu dreptate s-a caterisit, şi dinlăuntru de sineşi pentru nevrednicia sa, şi din afară de la Sobor, a pierdut lucrarea Preoţiei. Iar cel ce cu nedreptate s-a caterisit, numai din afară, şi nu de la sineşi s-a lipsit de a lucra. Şi poate a se asemăna, precum zic oarecare, cela ce cu dreptate s-a caterisit, ca un meşter, a căruia şi mâinile de sineşi s-a zgârcit, şi nu pot să apuce, şi uneltele meşteşugului său i le-au luat. Drept aceea, şi mâinile, să zicem, de ş-ar mişca, în zadar le mişcă, şi lucrul cel de dânsele făcut, se pare adică a fi, ci cu adevărul nu este; atât pentru ciunţia lor, cât şi pentru lipsa uneltelor. Iar cel ce cu nedreptate s-a caterisit se aseamănă cu meşterul, care mâinile îşi are sănătoase, nu are însă şi uneltele meşteşugului. Pentru aceea şi când i se vor da iarăşi, poate a le lucra şi meşteşugul a-şi lucra. Şi lucrul lui este cu adevărat lucru. Iar cel ce este ciunt, adică cel cu dreptate caterisit, nici mai-nainte de a i să da, nici după ce i se vor da uneltele, poate a le apuca, şi a face cu ele vreo ispravă. Iar de ar zice cineva că nu trebuie a se poftori Hirotoniile şi Botezurile celui cu dreptul caterisit, căci Canonul opreşte îndoirile Botezului şi ale Hirotoniilor, învaţă-se că opreşte, cu adevărat, pe îndoirile Botezurilor celor adevărate, şi ale Hirotoniilor asemenea, nu pe ale celor neadevărate, care sunt cele de cei cu dreptate caterisiţi făcute. Şi marele Vasilie însă în Canonul 3 zice, că Diaconulcel odată caterisit de ajuns are pe osânda caterisirii. Şi în scurt toţi clericii cei ce au păcătuit păcatul cel de moarte din treapta lor se pogoară zice în Canon 32 al său, şi nu li se mai dă lor Clerul şi Preoţia. Iar dacă nu li se mai dă, arătat că şi sfinţitele lucrări care le-ar face, se socotesc ca cum s-ar fi făcut şi de mireni, în locul cărora ei s-au aruncat. Iar Manuil Malaxos Notarul la Patriarhul Constantinopolului a poruncit câţi s-au Hirotonisit de Arhierei caterisiţi, de au ştiut caterisirea lor, să fie şi ei caterisiţi să nu se Hirotonească de al doilea. Iar de nu a ştiut, să se Hirotonisească de al doilea de Arhierei necaterisiţi. Şi Teodor Studitul zice, că Preotul caterisit nici un lucru Ieraticesc face, ci este lumesc (mirean) ca şi mai-nainte, şi Dar al Sfântului Duh nu are pentru că s-a luat de la el. Şi de va da vreunuia Preoţia, acela nu este Preot. Acestea aşa zicându-se, de mine se socotesc acestea zise a fi cu îndoială, şi ce să zic hotărâtor, nu ştiu. Fiindcă nici acesta de faţă Apostolesc, nici cel 4 al celui din Antiohia, zic ceva pentru acestea, care din amândouă, sfinte lucruri, cutezându-se de către cei ce cu dreptul sunt caterisiţi, se socotesc ca cum nu ar fi, ca şi cele de către eretici, după cel 46 Apostolesc, sau ca cum ar fi. Iar mai ales şi mai cu deosebire, pentru că văd pe cel 6 al Soborului 4 Ecumenic că zice că nu are tărie Hirotonia celui hirotonisit nehotărâtor nu ca una ce nu ar fi Taine cele ce se vor lucra de dânsul; ci ca una ce rămâne nelucrătoare, şi nu se pune în lucrare şi în faptă, şi nu pentru alta, Ci numai pentru necinstea şi ocara celui ce a Hirotonisit. Şi fiindcă cele asemenea din cele asemenea se cuvine a se încheia şi a se judeca; Apoi şi cele neîntărite care rânduieşte Canonul 13 al celui din Antiohia, se cuvine a se înţelege şi a se lua precum Soborul 4 le-a înţeles şi le-a primit, şi nu precum cei mai de sus le-au înţeles şi le-au luat. Vezi însă şi în tomul 2 al Practicalelor Sinoadelor foaia 993 că s-au adunat întreg sobor în Constantinopol în zilele împăratului Ioann Comnino, şi al Patriarhului Mihail Oxitul în anul 1143. Care sobor prihăneşte pe Leontie, pentru că a botezat de al doilea pe cel botezat de un Iereu caterisit pentru vinovăţii arătate, fiindcă a socotit că nu este deplinit botezul cel făcut de Iereu caterisit. Ci şi Iosif Vrienie în epistolia cea către Nikita zice, că sunt sfinte şi deplinite cele îndrăznite de către cei caterisiţi. Însă şi aceasta o mărturiseşte şi înţeleptul Evghenie Vulgarul în cercetările cele criticale ale Gramaticii lui Neofit, aducând ajutotor pe Nicolae Cabasilan.

Dacă vreun Episcop prin bani ar apuca vrednicia aceasta, sau Presbiterul, sau Diaconu, să se caterisească, şi el şi cele ce l-a Hirotonisit, şi desăvârşit taie-se şi de la împărtăşire, ca Simon vrăjitorul de mine Petru. [Sobor 4: 2; Sobor 6: 22, 23; Sobor 7: 4, 5, 19; Vasilie: 90; Epist. lui Ghenadie şi a lui Tarasie: Naum 1: 9]

TÂLCUIRE

În Canonul cel 25 al lor a zis Dumnezeieştii Apostoli, că nu vei izbândi de două ori împreună. Iar întru acest de faţă Canon, cu îndoită pedeapsă pedepsesc pe cei ce se hirotonisesc cu bani, pentru covârşirea răutăţii, zicând aşa: Ori care Episcop, sau Presbiter, sau Diacon, va lua vrednicia Ierosinei cu bani, să se caterisească, şi cel ce s-a Hirotonisit, şi cel ce l-a Hirotonisit, şi să se despartă desăvârşit de la Biserică, şi de la rugăciunea Credincioşilor, precum s-a despărţit şi Simon vrăjitorul de mine Petru. Căci mai greu păcat şi mai rău nu se poate afla, decât a vinde cineva şi a cumpăra Darul Duhului Sfânt, cel ce este cu neputinţă a se vinde şi a se cumpăra. Pentru aceasta şi Dumnezeiescul Tarasie scriind către Adrian Papa Romei, dovedeşte, că cei ce Hirotonisesc cu bani sunt mai păgâni decât pnevmatomahul Machidonie (luptătorul de Duhul Sfânt); Fiindcă acela adică, bârfă, cum că Duhul cel Sfânt este rob şi zidire a lui Dumnezeu Tatăl, iar cei ce Hirotonisesc cu bani, se vede că rob al lor fac pe Duhul Sfânt, vânzându-l ca pe rob celor ce le dau bani, aşijderea şi cei ce se Hirotonisesc ca pe un rob pe el îl cumpără de la cei ce îl vând. Şi precum Iuda vânzătorul a vândut pe Fiul lui Dumnezeu, aşa şi ei prin arginţi vând pe Duhul cel Sfânt. Însă întru aceeaşi Epistolie a lui Tarasie, se vede că Dumnezeiescul Hrisostom împreună Soborul de lângă el, a făcut pogorământ şi a iertat a se împărtăşi înlăuntru în Altar câţi au dat bani lui Antonin Episcopului, şi sau Hirotonisit[54].

CANON 30

Dacă vreun Episcop, lumeşti stăpânitori întrebuinţând, prin-trânşii ar câştiga vreo Biserică, caterisească-se, şi afurisească. Şi toţi părtaşii lui acestea. [Sobor 4: 2; Sobor 7: 3, 5; Laodic: 13]

TÂLCUIRE

Şi canonul acesta, asemenea cu cel de mai sus îndoit pedepseşte pe unul şi acelaşi păcat, zicând. Oricare Episcop ar întrebuinţa stăpânitori lumeşti, şi prin mijlocirea lor ar lua vreo Episcopie, sau Mitropolie, să se caterisească împreună şi să se despartă de Biserică, asemenea şi Clericii câţi s-ar împărtăşi cu dânsul,

[54] Iar Papa Grigorie scriind cătră Riga Carol zice, că simoniacii sunt cei mai mari decât toţi ereticii (foaia 323 a Tomului dragostei) şi Ghenadie Sholarul zice, că simonia este pricina, pentru care a căzut creştinii în primejdiile barbarilor celor fără de Dumnezeu, că este mai mare decât toate păcatele, şi păgânătate prea grea, şi eres de articul cel întâi al Credinţei (foaia 207 a aceluiaşi Tom); Iar Isidor Pilusiotul zice: „Deci tot oricare vinde Ieria ca Caiafa ucigaş de Hristos să află. Că cele ce în lucrări a încredinţa nu poate, acelea cu dogme păgâneşti le câştigă." (Epistolia 300, 15) Pentru acestea toate dar trebuie a se strica atât hrisovul împăratului Isachie Comnino ce rânduieşte, că se cade a lua Arhiereul cel ce hirotoniseşte de la Iereii cei hirotonisiţi şapte galbeni unul de la citeţ, trei de la Diacon, şi trei de la Presbiter, cât şi Soborniceştile hotărâri ale Patriarhilor Mihail şi Nicolae care întăresc pe hrisovul cel mai sus. Fiindcă arătat să împotrivesc Apostoleştilor şi Sobornicеştilor şi Părinteştilor Canoane. Iar legile politiceşti care se împotrivesc Canoanelor sunt fără de tărie. Zice însuşi şi Hrisostom. Vezi faţa 18 la începutul Cărţii, că Împăraţii de multe ori nu cu folos pun legile (Voroava 6 la oborârea chipurilor împărăteşti) las a zice, că iarăşi şi însăşi politiceştile legi surpă pe zisul hrisov, că Nearaoa 123 a lui Iustinian, ce se află în Cartea 3 din Vasileca cu titlul 1 Cap 9 legiuieşte să se păzească mai mult decât toate porunca aceasta, adică a nu se hirotonisi cineva cu dare de bani, sau pe alte oarecare lucruri şi chipuri, iar de se va face aceasta, atât cei de dau, cât şi cei ce iau, încă şi cei ce intră mijlocitori în dările acestea, singuri se osândesc pe sineşi după Dumnezeieştile Scripturi, şi sfinţitele Canoane, caterisindu-se de Ierie şi de cinstea soartei. Iar banii care se vor da la hirotonie să se dea Bisericii, sau Eparhiei aceleia ai căreia purtare de grijă a vrut să cumpere. Iar mijlocitorul, sau apărătorul unor hirotonii ca acestea porunceşte să dea Bisericii aceleia îndoit decât a dat cei ce s-au hirotonisit celor ce i-au hirotonisit.

ori Arhiereii cei ce l-au hirotonisit pe el, veri Presbiteri, veri Diaconi, veri Ipodiaconi, sau veri Ceteţii, toţi zic, să se caterisească din soarta lor, şi să se afurisească (adică să se despartă de la Biserică).

CANON 31

Dacă vreun Presbiter, defăimând pe Episcopul său, va aduna îndeosebi, şi jerfelnic altul ar înfiinţa, nici o vină ştiind asupra Episcopului întru buna credinţă şi întru dreptate, caterisească-se, ca un iubitor de începătorie. Că este tiran, aşijderea încă şi ceilalţi Clerici, şi câţi să vor uni cu dânsul. Iar cei lumeşti să se afurisească. Acestea însă facă-se după una, şi a doua, şi a treia rugăminte a Episcopului. [Sobor 4: 18; Sobor 6: 31, 34; Sobor 1 şi 2: 13, 14, 15; Gangra:6; Antiohia: 5; Cartagina: 10, 11, 62]

TÂLCUIRE

Rânduiala ţine şi pe cele Cereşti, şi pe cele pământeşti, după Teologul Grigorie. Deci se cuvine buna rânduială, pretutindeni a se păzi ca una ce ţine şi păzeşte pe toate, iar mai ales între cei Bisericeşti. Care sunt datori a cunoaşte fiecare măsurile sale, şi hotărârile rânduielii sale a nu le trece. Ci Presbiterii, şi Diaconii, şi Clericii toţi să se supună Episcopului lor. Iar Episcopii Mitropolitului lor. Iar Mitropoliţii, Patriarhului lor. Pentru aceasta şi Apostolescul Canonul acesta rânduieşte aşa: Oricare Presbiter ar defăima pe Episcopul său, şi fără să cunoască că greşeşte el arătat sau întru buna Credinţă, sau întru dreptate. Adică, fără să-l cunoască pe el că este arătat, sau eretic, sau nedrept, ar aduna îndeosebi pe creştini, şi zidind altă Biserică[55], ar Liturghisi

[55] Iar patriarhiceştile stavropighii ale Monastirilor şi Bisericilor care în osebite Mitropolii, şi Arhiepiscopii, şi Episcopii se zidesc, acestea nu sunt alte Jerfelnice, nici cei ce zidesc pe acestea, se supun certărilor Apostolescului Canonului acestuia, după Valsamon. Că de vreme ce toate Mitropoliile şi Arhiepiscopiile s-au împărţit Patriarhilor, şi toţi Mitropoliţii, şi Arhiepiscopii supuşi fiind ocârmuirii Patriarhilor, după Canonul 6 şi 7 al Soborului 1 şi cel 2 şi 3 ale Soborului al 2-lea pomenesc la sfinţitele slujbe numele acelora; Pentru aceasta, după cuprinderea acestor sfinţite Canoane, au dreptate Patriarhii şi Eparhiile Mitropoliilor şi al Arhiepiscopiilor cele împărţite lor să dea stavropighii, şi să se pomenească numele lor într-însele. Fiindcă pricina aicea este despre stavropighie, sub însemnăm cuvântul cel deplinit şi desluşit pentru dânsele, precum curat se vede în foaia 235 şi 236 a Grecomanescului Ghiur. Că Singhelul cel ce este într-ânsul al Patriarhului Ghermano rânduieşte aşa, că în singure Mănăstirile acelea, sau în Bisericile acele Catoliceşti sau în casele de rugăciune, se cuvine a se pomeni numele Patriarhului, întru a cărora temele s-a pus Patriarhicescul stavropighion, adică în care s-a înfipt Crucea trimisă de Patriarhul. Şi aşa asupra acestei Patriarhiceşti Cruci s-au zidit. Că în unele ca acestea Arhiereul cel de loc nici o împărtăşire are, nici sfinţitele slujbe, nici de la întărirea Igumenului, nici de la judecata sufleteştilor greşeli încât nici însuşi cele Canoniceşti poate a le cere de la cei ce sunt într-însele, căci toţi cei sfinţiţi, care în Mănăstirile cele de aceste fel se numesc Patriarhiceşti, şi se supun Patriarhicescului Exarh. Iar unde din început nu s-au pus temelie Crucea Patriarhicească, acolo Arhiereul locului stăpâneşte măcar moşie Mănăstirească, măcar metoc de ar fi, măcar că-şi lăsau casă de rugăciune. Şi întru acestea se cuvine a se pomeni numele lui. El se cuvine a întări pe Egumenul cel dintr-însele, a le cerceta şi a le judeca pe ele, şi a lua de la dânsele Canoniceştile sale venituri. El trebuie să hirotonisească într-însele, să ierte, sau să oprească nunţile locuitorilor din ele, şi în scurt să-şi aibă într-însele ori ce alt pronomion Episcopesc. Iar câţi oameni au locuit în locul Patriarhiceştilor stavropighii, mai-nainte de a se zidi ele sau şi în urmă după ce s-au zidit, aceştia fiind de loc să fie întru toate supuşi Arhiereului locului. Iar de vor fi străini să se supună Patriarhicescului Exarh, şi iarăşi (foaia 237) Patriarhiceştii Exarhii nu se cuvine să stăpânească satele Patriarhiceştilor Mănăstiri, sau pe norodul cel ce este într-însele, sau casele de rugăciune câte cu Patriarhicească Cruce nu s-au întemeiat, şi nu s-au zidit… fiindcă acestea de Episcopul locului se stăpânesc. Drept aceea din cuvintele acestea se adună (adică se înţelege) cum că nu se cuvine a se face Patriariceşti stavropighii Mănăstirile, sau Bisericile, sau casele de rugăciune, după ce s-au zidit, ci mai-nainte de zidire. Şi din acestea, câteva numai după cinstirea, şi pronomion dat Patriarhilor, dar nu şi toate Mănăstirile cele ce urmează a se zidi, sau Bisericile, sau casele de rugă; Ca să nu se cale Canoanele, care rânduiesc, ca Mănăstirile şi monahii, să fie supuşi Arhiereului locului. Şi vezi şi Canonul 4 al Soborului a toată lumea 4 că, după prunca Episcopului şi Presbiterului face stavropighii.

într-însa osebit, fără de voia şi socoteala Episcopului său[56], unul ca acesta ca un iubitor de începătorie să se caterisească. Fiindcă, ca un tiran cu silă şi tiraniceşte, caută să răşluiască cuvenita stăpânire a Episcopului său; Ci şi Clericii ceilalţi câţi se vor uni cu dânsul la o nesupunere ca aceasta, să se caterisească şi ei întocmai, iar cei lumeşti, să se afurisească. Acestea însă să se facă, după ce Episcopul va îndemna cu dulceaţă şi cu blândeţe de trei ori pe cei ce s-au despărţit de el, să se lase de o pornire ca aceasta, şi ei vor stărui în pizma lor. Iar câţi se despart de Episcopul lor mai-nainte de Sinodiceasca cercetare, pentru că el propovăduieşte în auzul tuturor vreo rea socoteală şi eres, unii ca aceia, nu numai că certărilor celor mai de sus nu se supun, ci şi cuviincioasei cinstei celor drept slăvitori se învrednicesc. După Canonul 15 al celui 1 şi 2 Sobor.

CANON 32

Dacă vreun Presbiter, sau Diacon, de Episcop se afuriseşte, acesta să nu se poată a se primi de altul, ci numai de cel ce l-a afurisit pe el. Fără numai dacă din întâmplare s-ar săvârşi Episcopul cel ce l-a afurisit. [Apost: 12, 13; Sobor 1: 5; Sofia: 1; Anti: 6; Sardichi: 14; Cartag: 11, 37, 141]

TÂLCUIRE

Şi întru al 12-lea şi al 13-lea Canoane ale lor a zis Dumnezeieştii Apostoli, că clericii cei ce sunt neprimiţi şi afurisiţi de către înşuşi Episcopii lor, nu se cuvine a se primi de alţi Episcopi. Şi întru aceasta însă asemenea, însăşi aceasta o rânduiesc, cu oarecare adăugire zicând: oricare Presbiter, sau Diacon, s-ar afurisi de Episcopul său, acesta nu este iertat a se primi, şi a se dezlega de afurisire, nu numai de Episcop de altă Eparhie, ci nici de altul ce ar fi din aceeaşi Eparhie, şi Mitropolie. Ci să se primească şi să se dezlege de afurisire numai, de însuşi Episcopul acela, ce l-au afurisit. Afară numai, de să va întâmpla a muri Episcopul sau Mitropolitul, sau Patriarhul cel ce l-au afurisit, mai-nainte de a lua iertare Presbiterul, sau Diaconul. Căci atunci poate şi Episcopul, sau Mitropolitul, sau Patriarhul cel ce s-a făcut moştean după moartea celui ce a afurisit, să-i dezlege de legătură, şi nu altul. Însă două lucruri trebuie a însemna cineva la acest Apostolicesc Canon. Unul adică, că toţi cei ce se vor afurisi de Episcopul lor, sau cu dreptate sau cu nedreptate, trebuie să stea aşa afurisiţi, şi să nu îndrăznească a scăpa de afurisire, până se va face Bisericeasca certare despre aceasta, după Canonul 14 al Sardichiei şi cel 37 al Cartaginei[57]. Afară numai de s-ar osândi, mai-nainte de a se judeca, şi a se chema la Bisericeasca judecătorie[58]. Şi alta încă, că după Canonul 121 al

[56] Zice însă Dumnezeiescul Hrisostom (în a 11 voroavă către Efeseni) cum că a zis un om sfânt, că nici sângele mucenicie poate a spăla păcatul osebirii şi a despărţirii Bisericii. Şi a dezbina cineva Biserica este răul cel mai cumplit, decât a cădea în eres. Scrie însuşi Dionisie al Alexandriei mărturisitorul în Epistolia cea către Navat Episcopul, că se cuvine a pătimi cineva orişice rău ar fi numai a nu dezbina Biserica, şi că este mai slăvită mucenicie, ce ar suferi cineva pentru a nu dezbina Biserica, decât mucenicia ce o ar răbda pentru a nu sluji idolilor. Fiindcă în mucenicia cea pentru a nu sluji idolilor, mărturiseşte pentru folosul sufletului său, iar întru cea pentru a nu dezbina Biserica mărturiseşte pentru folosul, şi unirea a toată Biserica.

[57] Deci nu zice drept Valsamon în tâlcuirea Canonului 32 celui din Cartagina rânduind oarecum, că cei afurisiţi fără dreptate de Episcopul nu au nevoie a păzi acest fel de afurisire. De vreme ce Canonaele acestea din potrivă rânduiesc. Însă din Canonul acesta se încheie că şi Părinţii cei Duhovniceşti nu se cade a dezlega certările celorlalţi de o tagmă cu dânşii Părinţi Duhovniceşti, de nu vor fi ele afară din Canoane, şi cu totul fără cuvânt.

[58] Pentru aceasta şi Dumnezeiescul Hrisostom fiindcă se învinovăţea, că nu a păzit afurisirea ce o a glăsuit asupra sa Soborul cel de pe lângă Teoria, ci nu o a băgat în seamă, mai-nainte de altă sobornicească cercetare, s-a dezvinovăţit zicând: Că, nici ca de cât înfăţişat la judecată. Nici prihănirile pârâşilor săi le-au auzit. Nici vreme cât de puţin i s-a dat pentru a se dezvinovăţi. (Metafrastul în viaţa lui Hrisostom) precum şi cel 74 Apostolesc rânduieşte, car şi citeşte-l. Însemnează însă, că trei feluri de afurisiri sunt. Că unul Dumnezeiesc

Cartaginei, dacă Episcopul ar afurisi pe cineva, pentru că mai-nainte mărturisind păcatele sale la dânsul, în urmă au tăgăduit, se cuvine şi ceilalţi Episcopi a nu se împărtăşi cu cel ce l-a afurisit, în câtă vreme şi el nu se va împărtăşi cu cel de dânsul afurisit pentru o pricină ca aceasta. Şi aceasta să se facă, pentru ca să se păzească Episcopul a nu prihăni pe nimenea fără a putea să dovedească catigoria (prihana). Iar după Cartea legii lui Fotie titlul şi capul 9. Şi după scoliastul Valsamon. Dacă Episcopul, sau Presbiterul ar afurisi pe cineva (adică l-ar despărţi) ori de împărtăşirea Dumnezeieştilor Taine după Valsamon şi Vlastar, sau şi de starea cea împreună cu cei credincioşi, şi de rugăciunea cea în Biserică, fără de vreo canonicească şi binecuvântată pricină, afurisirea adică aceasta să se dezlege de Ierul cel mai mare, iar Episcopul sau Presbiterul cel ce a afurisit, să se afurisească de către mai marele său, în câtă vreme va socoti acela că este destulă. Aceasta însă să se facă pentru ca să pătimească cu dreptate acela, ceea ce asupra celuilalt cu nedreptate a lucrat. Drept aceea atât în Tomul 1 al Practicalilor Soboarelor la foaia 11 se scrie că încă trăind cel ce a afurisit, afurisirea se dezleagă de Sobor, de nu s-ar face cu dreptate. Cât şi cel al 7-lea al lui Nicolae zice, că legătura cea fără cuvânt, care o ar fi făcut un Egumen ce s-a săvârşit din viaţă, asupra altuia, pentru ca să rămână în Egumenie, şi apoi s-ar fi dus, această legătură, zic, este fără tărie, şi pentru aceasta cel legat, de Arhiereu, se dezleagă[59]. Vezi şi tâlcuirea celui al 12 Apostolesc.

CANON 33

Nici unul din străini Episcopi, sau Presbiteri, sau Diaconi fără sistatica (sau recomendaţie) să se primească, şi aducându-le încă acestea, cercetează-se; Şi de vor fi propovăduitori ai bunei credinţe, primească-se. Iar de nu, cele spre trebuinţă lor dându-li-se, la împărtăşire pe ei să nu-i primiţi. Că multe se fac după amăgire. [Apost: 12; Sobor 4: 11, 13; Sobor 6: 14; Antioh: 7, 8; Laodi: 41; Cartag: 31, 97]

TÂLCUIRE

În Canonul 12 al lor rânduiesc Sfinţii Apostoli a nu se primi nici un Cleric străin de alt Episcop fără a avea scrisori sistaticale (adică recomenduitoare). Şi

---

este, despre care pentru Pavel s-a zis, că a fost aforesit (adică ales) din pântecele maicii sale de Dumnezeu spre buna vestire (Romani 11). Iar alta vine cuvântată şi Canonicească, ceea ce se face după Canoane. Şi a treia cea fără cuvânt, şi care se face afară de Canoane. Deci afurisirea aceea ce se făcea de cei vechi, cuprinde despărţire sau de taine, sau de Biserică, şi de rugăciunea ce cu cei credincioşi, sau de împreună adunarea cu clericii cei de o ceată cu dânşii, precum am zis în tâlcuirea celui al 10-lea Apostolesc. Iar afurisirea cea ce acum se face, care cuprinde despărţire de Treimea cea prea Sfântă şi de o fiinţă, şi blestem, şi neiertare, şi nedezlegare, până şi după moarte, nu are asemănare cu afurisirea celor vechi, ci vine a fi asemenea cu anatema. Despre care vezi Prolegomena Soborului din Gangra. Pentru acestea cuvintele acestea ca unele ce nu sunt canoniceşti, nu se cade a se scrie în cărţile de blestem. Tu însă vezi rogu-te că se conglăsuieşte cu acest Apostolesc şi Canonul 1 al Soborului, din sfânta Sofia, rânduind să fie şi de Patriarhul Constantinopolului afurisiţi, sau caterisiţi sau anatematisiţi, cei ce sunt aşa de Papa Romei.

[59] Iar câţi cu nedreptate se vor afurisi, pentru numele lui Dumnezeu, adică ori pentru Credinţă ori pentru predaniile Bisericii, ori şi pentru porunca lui Hristos; Aceştia se cade a se bucura, fiindcă sunt vrednici de fericire, după cuvântul Domnului, ce zice: «Fericiţi veţi fi când vă vor urî pe voi oamenii, şi vă vor despărţi pe voi, şi vă vor ocărî, şi vor lepăda numele vostru ca un rău, pentru Fiul Omului.» [Luca 6:22] iar pentru cei ce afurisesc fără cuvânt şi după patimă, acestea zice Dionisie Ariopag: la cap 7 a Bisericeştii Ierarhii „Aşa au şi Ierarhii afurisitoarele puteri, ca nişte arătători ai Dumnezeieştilor drepturi, nu că doar pe înţeleapta Dumnezeiasca începătorie ca să zicem aşa, slujitoreşte urmează pornirilor celor fără cuvânt. Ci ca cum ei, cu chip prorocitor mişcându-i Duhul începătorul săvârşirilor, pe cei judecaţi de Dumnezeu, după dreptate afurisindu-i." Şi iarăşi: Deci a întrebuinţa şi afurisirile, şi toate Ierarhiceştile puteri, în ce chip i-ar mişca pe ei Dumnezeiasca începătorie cea săvârşitoare. Şi acestea tâlcuindu-le Dumnezeiescul Maxim zice, dacă afară de socotinţa lui Dumnezeu va afurisi Ierarhul, Dumnezeiasca judecată nu-i urmează lui. Căci după Dumnezeiasca judecată, şi nu pentru voia sa, acestea este dator a le aduce.

în Canonul acesta încă însuşi aceasta o rânduiesc, cu oarecare adăugire, zicând: Nici un străin Episcop, sau Presbiter, sau Diacon, nu se cuvine a se primi de alţi Episcopi, fără a aduce scrisori, Episcopul adică ale Mitropolitului său, iar Presbiterul, sau Diaconul ale Episcopului, sau ale Mitropolitului său, recomenduitoare, şi de credinţa, şi de buna viaţă, iar mai ales de neprihănitul său nume. Dar deşi vor aduce cu sineşi recomendaţii ca acestea, iarăşi cercetează-se de sunt ortodocşi au ba; Căci poate să fi greşind ei întru credinţă: şi cel ce a dat lor cărţile cele recomenduitoare, greşeala aceasta nu a ştiut. Iar dacă cercetându-se se vor afla că sunt propovăduitori ai Ortodoxiei, şi ai bunei cinstiri, atunci să se primească la împărtăşire (însă să nu se ierte şi a se împreună număra la vreo Biserică din cele de acolo şi a lucra ale Preoţiei fără a avea pe lângă cărţile cele recomenduitoare, încă şi carte slobozitoare, şi arătătoare că au voie a lucra oriunde ar merge slujba Preoţiei, după Canonul 17 al Soborului 6). Iar de se vor afla rău credincioşi şi eretici să nu vă cuminecaţi cu dânşii, zice, ci daţi lor, cele trebuincioase şi de nevoie, şi trimiteţi să se ducă de al voi. Căci multe necuviinţe urmează de la nişte străini ca aceştia din amăgirea, pentru că nu se face pentru ei cuviincioasa cercetare. Vezi şi sub însemnarea Canonului 12 al Sfinţilor Apostoli.

CANON 34

Episcopii fiecărui neam (naţie) se cuvine a şti (a cunoaşte) pe cel întâi întru dânşii şi al socoti pe le ca de cap, şi nimic ceva de prisos a face. Iar ei singure acelea fiecare a face câte se cuvin Episcopiei sale şi satelor celor de sub dânsa. Dar nici acela fără de socoteala tuturor să facă ceva, că aşa va fi o unire şi se va slăvi Dumnezeu prin Domnul întru Sfântul Duh: Tatăl şi Fiul şi Sfântul Duh. [Sobor 1: 6, 7; Sobor 2: 2, 3; Sobor 3: 8; Sobor 4: 28; Sobor 6: 36, 39; Anti: 9]

TÂLCUIRE

Precum când capul boleşte, şi nu propune lucrarea sa sănătoasă, şi celelalte mădulare ale trupului rău se află, sau şi se fac desăvârşit netrebnice; Cu un chip ca acesta, şi când cela ce ţine rânduială de cap în Biserică, nu are cuvenita sa cinste, şi tot celălalt trup al Bisericii negreşit se va mişca fără rânduială. Pentru aceasta şi Canonul acesta rânduieşte: Ca toţi Episcopii ai fiecărei Eparhii trebuie a cunoaşte pe acela, care este întâi între dânşii[60] adică pe Mitropolitul. Şi să-l socotească pe el, ca cap al lor, şi fără de socoteala lui nici o lucrare de prisos să facă: Care nu se cuvine adică (necuvenită), în parohiei Episcopilor lor, ce covârşindu-se pe acestea, priveşte la starea cea de obşte a toatei Eparhiei; Precum, de pildă, sunt întrebările cele despre Dogme, iconomiile şi îndreptările greşealelor celor obşteşti, stările şi hirotoniile Arhiereilor, şi altele asemenea. Ci să se adune la Mitropolitul, şi împreună cu el să se sfătuiască pentru obşteştile lucruri cele de acest fel, şi ceea ce s-ar arăta a fi mai bine pentru acestea, obşteşte să se hotărască. Iar unul fieşte care din Episcopi, acelea numai să le facă îndeosebi, fără de socoteala Mitropolitului,

[60] Însemnează că cel întâi al Episcopilor, se zice după Canonul 6 al Sardichiei, Episcop al Mitropoliei, şi Exarh al Eparhiei, iar după cel 34 şi altele ale celui din Cartag: protevon se zice. Iar după cel 46 al acestuiaşi se numeşte Episcop al scaunului întâi, iar de obşte după cele mai multe Canoane, se numeşte Mitropolit, iar cel întâi între Mitropoliţi se numeşte, sau Exarh al ocârmuirii, după Canoanele 9, 17 ale Soborului 4 şi 6 ale celui de al doilea sau Patriarh. Şi vezi subînsemanarea 2 a Canonului 6 al Soborului 1. Iar Exarh al Iereilor, sau Iereu Vârfelnic nu se zice, după Canon 46 din Cartagina. Şi fiindcă, cuvântul şi rânduiala ce are Mitropolitul către Episcopi, acestaşi are şi Patriarhul către Mitropoliţi, şi precum Mitropolitul este întâi şi cap al Episcopilor, aşa este şi Patriarhul întâi şi cap al Mitropoliţilor. Pentru aceasta şi acest Canon Apostolesc nu se înţelege mai mult pentru Episcopi către Mitropoliţul, decât pentru Mitropoliţi către Patriarhul, ci întocmai pentru amândouă părţile asemenea.

câte se cuvin în hotarele Episcopiei sale, şi în satele care sunt supuse Episcopiei sale. Însă precum Episcopii nu pot a lucra vreo obştească lucrarea a Mitropolitului lor, aşa asemenea şi Mitropolitul, nu se cuvine a face vreo acest fel de lucrare obştească singur şi îndeosebi, fără de socotinţa tuturor Episcopilor săi[61]. Căci cu chipul acesta va fi unire, şi dragoste şi între Episcopi, şi Mitropoliţi, şi între Clerici şi între cei lumeni. Iar din unirea şi dragostea aceasta va slăvi Dumnezeu şi Tatăl, prin Fiul său, şi Domnul nostru Iisus Hristos, care a arătat oamenilor Numele Părintelui său, şi a legiuit dragostea zicând: «Întru aceasta vor cunoaşte toţi că ai miei ucenici sunteţi, de veţi avea dragoste întru voi.» [Ioan 13: 35] şi se va slăvi întru Sfântul său Duh, care prin Darul său ne-a unit pe noi întru o Duhovnicească împreunare. Adică, din unirea aceasta, se va slăvi Sfânta Treime, Tatăl, Fiul, şi Sfântul Duh, după Evanghelicescul Glas, ce zice: «Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă faptele voastre cele bune, şi să slăvească pe Tatăl vostru cel ce este în Ceruri.»[62] [Matei 5: 16]

CANON 35

Episcopul să nu îndrăznească a face hirotonii afară din hotarele sale în Cetăţile, şi satele cele ce nu sunt supuse lui. Iar de e va vădi că au făcut aceasta, fără socotinţa celor ce ţin Cetăţile, sau satele acelea, să se caterisească şi el, şi aceia pe care i-au hirotonisit. [Sobor 2: 2; Sobor 3: 8; Sobor 6: 20; Antioh: 13, 22; Sardic: 3, 11, 12]

TÂLCUIRE

Şi Canonul acesta pentru unirea şi buna rânduială a Episcopilor şi a Mitropoliţilor s-au rânduit, zicând: Episcopul nu se cade a îndrăzni afară de hotarele Episcopiei sale să facă hirotonii, sau altă Bisericească slujbă să lucreze în oraşele şi satele acelea, ce nu sunt supuse lui. (Ci nici Mitropolitul are voie să meargă în Enoriile Episcopilor lui, şi a săvârşi hirotonii, sau altceva Arhireticesc.) Ci atunci numai are voie a lucra cele de acest fel, când va fi poftit de Arhiereul locurilor acelora. Iar de s-ar vădi că au făcut aceasta de sineşi fără de socotinţa şi voia Arhiereulor, care stăpânesc oraşele şi satele acelea, să se caterisească şi el care peste hotar a hirotonisit, şi aceia pe care i-a hirotonisit[63].

---

[61] Pentru aceasta şi Ioan Chitru zice, că de va sluji Mitropolitul în Episcopia Episcopului său, trebuie a o face aceasta cu socotinţa şi voia Episcopului său. La diptihă (Pomelnic) să se pomenească numele Patriarhului, şi nu al Episcopului. Fiind cu necuviinţă cel mai mare a pomeni numele celui mai mic: (la Armenopol în Perilipsul Canoanelor supra scris 4)

[62] Pentru aceasta şi Episcopii Egiptului înfăţişându-se la Soborul 4 au urmat Apostolescului acestuia Canon, şi nu au iscălit îndată în Epistolia lui Leon, zicând: Că fără de socotinţa celui întâi între ei, adică al Episcopului Alexandriei, nu au voie a face vreo lucrare. (Praxis 4 a Soborului 4. Vezi şi Canon 30 a aceluiaşi Sobor.)

[63] Ar putea întreba cineva dacă Clericii cei Hirotonisiţi de Arhiereul cel de peste hotar, fără de socotinţa Arhiereului locului, caterisindu-se pot iarăşi a-şi lua treapta soartei, din care au căzut, sau nu pot? Se vede că pot; precum zic oarecare. Fiindcă nu pentru vinovăţii Canoniceşti, nu pentru al loruşi păcat din soarta lor s-au scos; Ci pentru pricina celui ce i-a hirotonisit pe ei afară de hotar. Şi mai ales, când nici au ştiut că cel ce l-a hirotonisit, fără de socotinţa Arhiereului locului i-a hirotonisit. Şi de vreme ce pot iarăşi a-şi lua soarta treptei, oare cu a doua hirotonie, a Arhiereului locului, ca nişte caterisiţi, aceasta o mai iau, sau cu singură înduplicarea şi plinirea a lui? Poate cu singură înduplecarea lui; Aceasta adică, pentru că este oprit a se face al doilea hirotonisiri, după Canoane. Şi aceasta, şi pentru că, precum unul de ar răpi o femeie, şi fără ştirea Arhiereului şi a născătorilor ei, ar pune pe vreun Preot şi iar cununa, de ar afla Arhiereul în urmă şi născătorii femeii, şi ar primi nunta, nu se mai face a doua Cununie. (Drept aceea şi marele Vasilie în Canonul 22 voieşte ca cu singură voia născătorilor să aibă tărie şi întărire căsătoria cea de acest fel răpită.) Cu un chip ca acesta şi hirotonia celor hirotonisiţi de Arhiereul cel de peste hotar, numai de va primi Arhiereul locului, are tărie şi putere, ca cum ar fi fost chiar a sa hirotonie. Căci, precum pricina caterisirii unora ca acestora s-a născut din nevrerea socotinţei Arhiereului locului, aşa şi întărirea Hirotoniei lor se naşte din voinţa şi socotinţa Arhiereului lor, însă este arătat că cel ce va mărturisi că va păzi feciorie şi nu se va însura dacă hirotonisindu-se de Arhiereu de peste hotar, se va caterisi, nu poate în urmă a se însura pentru că s-a scos din

Pentru că cu chipul acesta se văd a fi întru unul şi acelaşi loc totodată doi Episcopi, sau doi Mitropoliţi, care lucru este afară de lege, şi oprit de Canonul 8 al Soborului întâi, şi de cel al 12-lea la Soborului 4. Pentru aceasta şi Soborul 6 în al 20-lea Canon al său rânduieşte, că cel ce va merge în Episcopie străină şi va învăţa în public de la sineşi, fără de voia Arhiereului locului, să înceteze de lucrarea Arhierească, şi să lucreze numai cele ale Presbiterului. Poate nu pentru alte pravăţ decât pentru a nu se face această nerânduială, a fi adică, întru aceeaşi Episcopie, totodată doi Episopi, unele voind altul, şi altele altul, care acela a îndrăznit a o face. Căci de nu ar fi fost acesta pravăţul acestui Sobor, pentru ce să pogoare pe Episcopul la treapta Presbiterului? De vreme ce pogorârea aceasta este furare de cele sfinte, după Canonul 29 al Soborului 4. Şi dacă Episcopul cel ce învaţă peste hotar este nevrednic de Episcopie, nevrednic trebuie a fi şi de Presbiterie. Iar de este vrednic de Presbiterie, pentru ce să nu fie de Episcopie? Deci arătat este că pentru aceasta îl pogoară pe acesta în treapta Presbiteriei, pentru ca să rămână iarăşi un Episcop întru Episcopie, şi nu doi. Că au păcătuit aşa fără mijlocire întru vrednicia Episcopească, făcând a fi doi Episcopi întru aceeaşi Episcopie, pentru care şi se caterriseşte din aceasta. Dar nu a păcătuit în vrednicia Presbiterului, de vreme ce, doi şi mulţi Presbiteri nu este oprit a fi întru aceeaşi Episcopie, pentru aceasta nici se caterriseşte de Preoţie. (Deşi Zonara şi Valsamon zic, că cel ce învaţă în public fără de socotinţa Episcopului locului, pentru aceasta se pogoară în treapta Presbiterului, pentru ca să se smerească, ca unul ce a iubit slava şi s-a înălţat.) Drept aceea şi sfinţitul Fotie (Titlul 9 Cap 11) Spre dezlegarea părutei împotriviri a Canoanelor, celui 29 adică al Soborului al 4-lea şi cel 20 al celui al 6-lea a propus pe cel 8 al Soborului 1. Însă şi slujba Presbiterului trebuie a o lucra Episcopul cel de peste hotar, cu voia şi slobozenia Episcopului celui de loc. Iar de nu este cu voia aceluia, nici aceasta poate a o lucra, ci petrece ca un lumean (adică ca un mirean) până ce se află întru acel loc străin, după Canoane. Însă pentru ca să încheiem totul Canonului acestui Apostolesc. Zicem aşa: Episcopul care săvârşeşte Arhieraticeasca slujbă în străină Eparhie după voia Episcopului locului, nu săvârşeşte cu puterea şi lucrarea Arhieriei sale. (Căci cu chipul acesta ar fi doi Episcopi întru o Episcopie, ca cum având două osebite puteri şi lucrări.) Ci cu Episcopeasca putere, şi lucrare a Episcopului locului. (Pentru că cu chipul acesta, amândoi Episcopii se socotesc ca un Episcop). Şi de este aceasta aşa precum şi este, cel ce a lucra ceva Arhieresc fără de voia Episcopului locului, se caterriseşte, şi din Episcopeasca sa putere, care neavând, ca unul ce de peste hotar fiind a lucrat[64]. Încă şi din ce străină a Episcopului locului, pe care putea a o avea cu voia şi clobozeniea aceluia: Dar o a furat şi o a însuşit luişi.

---

soarta sa. Fiindcă nu poate a pune de pricină, că pricina soartei a făcut mărturisirea fecioarei; Şi pentru aceasta căzând din soartă, strică şi cade totodată şi din feciorie.. Pentru că era slobod lui mai-nainte a se însura, şi apoi a se face cleric. Deci nu pentru clericie a iubit pe feciorie, ca şi pentru căderea din clericie să urască pe feciorie, ce o a iubit pe ea însăşi îndeosebi, pentru aceasta şi a o strica nu poate.

[64] Pentru aceasta şi Dumnezeiescul Hrisostom în Voroava a 3-a către Coloseni zice, până ce ne aflăm în scaunul acesta al Constantinopolului, până ce avem proedria (întâia şedere), avem şi vrednicia şederii întâi şi scutirea. Deşi suntem nevrednici.

CANON 36

Dacă vreunul Hirotonindu-se Episcop, nu ar primi slujba, şi purtarea de grijă a norodului ce s-a încredinţat lui, acesta trebuie să fie afurisit, până ce ar primi. Asemenea şi Presbiterul, şi Diaconul. Iar dacă mergând acolo nu ar fi primit, nu din a sa socoteală, ci din răutatea norodului, el adică fie Episcop, iar clirosul cetăţii afurisească-se. Căci ai unui norod acest fel de nesupus nu s-au făcut învăţători. [Sobor 6: 37; Anghir: 18; Ant: 17, 18]

TÂLCUIRE

Supuneţi-vă şi ascultaţi pe mei marii voştri [Evrei 13: 17; Cor 7: 24]. Şi întru ceea ce te-ai chemat întru aceasta şi rămâi, zice Dumnezeiescul Apostol. Tot aceasta rânduieşte şi Canonul acesta zicând. Cel ce se va hirotonisi prin Dumnezeiasca Ierosăvârşire a rugăciunilor, Episcop unei Eparhii, sau Presbiter, şi Diacon unei Enorii (Parohii), apoi nu primeşte această Dumnezeiască slujbă, şi purtarea de grijă a norodului ce i s-au sortit lui, unul ca acesta să se afurisească, până ce va primi să meargă. Iar de ar merge Episcopul la Eparhia sa, iar norodul Eparhiei, pentru nesupunerea şi răutatea sa, şi nu pentru vreo rea socoteală, şi pricină vrednică de prihană a Episcopului, nu l-ar primi: El fie Episcop adică împărtăşească-se de vrednicia, şi slujirea cea cuvenită Episcopului, iar Clericii Eparhiei cei ce nu l-au primit pe el, afurisească-se. De vreme ce nu au povăţuit cu învăţătura, şi cu buna lor pildă, pe nesupusul norod cel de acest fel[65].

CANON 37

De două ori pe an facă-se Sinod al Episcopilor, şi cercetează-se între dânşii Dogmele bunei Cinstiri de Dumnezeu, şi întâmplătoarele Bisericeştile împotrivă ziceri dezleagă-se, odată adică, în a patra săptămână a Cinzecimii, (cei după Sfintele Paşti), Iar al doilea, în douăsprezece zile ale lunii lui Octombrie.

TÂLCUIRE

Pentru nedumeririle cele despre Dogme, şi pentru împotrivă zicerile cele Bisericeşti, ce are fiecare, şi în scurt a zice, pentru Canoniceştile întrebări, poruncesc Dumnezeieştii Apostoli în Canonul acesta, ca de două ori în an să se facă local localnic Sinod de Episcopi, cu Mitropolitul al fiecărei Eparhii, ca să cerceteze între sineşi îndoielile ce urmează în dogmele bunei cinstiri, şi ca să dezlege fiecare împotrivă zicere Bisericească ce s-ar întâmpla a avea cineva către Arhiereul său, adică sau pentru că s-au afurisit de dânsul, sau pentru că altă pedeapsă Bisericească a luat de la dânsul cu nedreptate. Şi un Sobor, să se facă în a patra săptămână după Sfintele Paşti; Iar celălalt să se facă, în 12 ale lunii lui Octombrie[66]. Iar ce deosebire are localnicul Sinod de cel a

---

[65] Însemnează din Canonul acesta cum se cuvine a fi Clericii, adică nu numai ei învăţaţi, ci şi în destui a învăţa şi a înţelepţi pe alţii. Căci, iată cum, măcar de şi ei nu s-au făcut pricinuitori răului, însă fiindcă n-au povăţuit bine pe norodul lor, să afurisesc, şi cad sub Canoniceşti certări.

[66] Însemnează, că şi vremea, şi numărul localnicilor acestora Soboare, după alt chip s-au iconomisit de Soboarele cele mai din urmă. Căci o vreme a unuia din aceste două Soboare, sau mutat pentru folos de Canonul al 5-lea al Soborului 1 a toată lumea, spre a se aduna mai-nainte de Sfântul marele Post; Pentru ca să se ridice din mijloc cu judecata Soborului, toată prigonirea şi patima ce ar avea Clericii, şi lumenii între dânşii, şi către Arhiereul lor, şi aşa să se proaducă de dânşii cu curăţenie şi fără de patimă darul postului către Dumnezeu. Iar numărul acestor localnice Soboare, după pomenitul al 5-lea Canon al Soborului1 şi după al 19-lea la celui al 4-lea şi al 20-lea al Antiohiei s-a păzit neschimbat, spre a se face aceste adică de două ori în an. Iar după al 8-lea al celui al 6-lea şi al 6-lea al celui al 7-lea şi al 26-lea şi 60 şi 104 a Cartaginiei. Şi după 20 şi 21 capul al întâiului titlu a cărţii a 3-a din Vasilicale sau împuţinat, spre a se face odată în an Sobor, pentru greutăţile călătoriei, şi pentru întâmplări care oprea. Ci şi această dată s-au rânduit de Canon 81 al Soborului din Cartagina, să se facă la 21 August; Iar cel 61 al acestuiaşi Sobo zice, că în vremea Soborului să

toată lumea, vezi Prolegomena Sinodului 1, asemenea şi ce osebire are de cel sătesc, vezi la Prolegomena Soborului ce s-a făcut în vremea lui Chiprian. Iar Sinod chiar, este după Vlastar, adunare de Arhierei, ce se face, sau pentru a se da hotărâre pentru buna cinstire de Dumnezeu (şi pentru buna rânduială a Bisericii); Sau pentru a se surpa vreo vătămare ci se făcuse, sau urma a se face a bunei cinstiri de Dumnezeu (şi a faptei bune), cu armele blagocestie.

CANON 38

A tuturor Bisericeştilor lucruri, Episcopul aibă purtare de grijă şi ocârmuiască-le pe ele, fiindu-i Dumnezeu cercetător. Însă să nu-i fie lui cu putinţă a reşlui ceva din ele, sau rudelor sale a dărui cele ale lui Dumnezeu. Iar de ar fi săraci, deie-le ca unor săraci, dar nu sub pricinuirea acestora, să vândă cele ale Biericii. [Apost: 41; Sobor 4: 26; Sobor 7: 11, 12; Sobor 1 şi 2: 7; Anghira: 15; Gangr: 7, 8; Antioh: 24, 25; Cartag: 34, 41; Teofil: 1; Chiril: 2]

TÂLCUIRE

Dacă Episcopului i se încredinţează sufletele oamenilor, cărora toată lumea nu le este vrednică, cu mult mai vârtos se cuvine a i se încredinţa lucrurile Bisericii. Pentru aceasta şi Canonul acesta rânduieşte, ca Episcopul să aibă purtare de grijă pentru toate lucrurile Bisericii, ori a moşiilor şi a celor nemişcătoare câştiguri, ori a odoarelor şi a celor mişcătoare, şi să le chivernisească cu frică şi cu luare aminte, socotind, că, are pe Dumnezeu privitor şi cercetător la chivernisirea acestora. Însă deşi are purtare de grijă şi chivernisirea lor, dar nu are şi voie a şi le însuşi luişi şi să zică că este al său vreun lucru din acestea, sau să dăruiască rudelor sale lucrurile cele afierosite lui Dumnezeu. Iar dacă rudele lui acestea sunt săraci, dăie-le şi lor cele spre trebuinţă, precum dă şi celorlalţi săraci. Adică miluiască-i pe ei chiar ca pe nişte săraci, şi nu ca pe rude. Însă miluiască-i pe ei din roduri şi din producturile cele ce în fiecare an se adună din lucrurile Bisericii, iar nu din pricina lor să aibă voie a vinde vreun lucru din acestea.

Canon 39

Presbiterii, şi Diaconii, fără de socotinţa Episcopului nimic să săvârşească. Că el este căruia i s-au încredinţat norodul Domnului, şi de la care să se ceară cuvântul cel pentru sufletele lor. [Sobor 7: 14; Loadiki: 57; Cartag: 6, 7, 41, 50]

TÂLCUIRE

Apostolescul Canonul acesta rânduieşte, că Prebiterii, şi Diaconii fără de socoteală şi voia Episcopului lor, nu pot să lucreze nici o slujire Ieraticească, atât din acelea ce se cuvin Arhieraticeştii vrednicii a Episcopului, cât şi din acelea, a cărora putere o au ei, prin Taina Hirotoniei, iar lucrarea lor a o săvârşi nu pot fără de socotinţa Arhiereului. (Acestea însă spre pildă este, adică, a nu spovedi, nici ierta pe cei ce se

---

se cerceteze însuşi persoane prin locuţiitorii cei ce sunt de faţă în Soborul fieştecări Eparhii. Porunceşte însă Canonul 40 al celui din Laodicea, ca Episcopii să meargă la Soborul aceasta pentru ca să înveţe, şi să se înveţe cele cuviincioase. Iar oricare stăpânitor ar opri a nu se face Soborul acesta, să se afurisească după Canonul 6 al Soborului 7. Şi câţi Mitropoliţi s-ar leni la aceasta, sau câţi Episcopi sănătoşi fiind şi slobozi de neapărată purtare de grijă, nu s-ar afla de faţă la Soboarele acestea, să se certe frăţeşte. Iar dacă unii nu vor arăta celui mai întâi adică Mitropolitului, împiedicarea, pentru care nu au putut a se înfăţoşa la Sobor, să se facă neîmpărtăşiţi de către ceilalţi, şi la singură Eparhia lor să se împărtăşească, după Canon, 84, 85 din Cartagina, iar Fotie titilu (l) 30 şi cap 8 rânduieşte, ca stăpânitorii cei ce nu vor arăta Împăratului (neurmarea lor), să se certe cu prea mari pedepse. Şi iarăşi la acestaşi titlu şi cap, zice, că lângă Mitropoliţi, să se facă Soboare de Episcopi, iar lângă Patriarhi, să se facă Soboare de Mitropoliţi. Şi cum că nu se împotriveşte acestui Apostolesc Canon cel, 104 din care vezi la tâlcuirea aceluia.

pocăiesc, după Canonul 6, 7, 8 al Soborului din Cartagina[67], a afierosi lui Dumnezeu pe fecioare, după Canonul 6 al acestuiaşi. A nu Hirotesi şi atunci Anagnost, sau Monahi; Şi altele asemenea.) Fiindcă, zice, că Episcopului chiar şi mai cu deosebire, i s-au îndrinţat norodul lui Domnului, şi de la dânsul mai cu deosebire, ca de al un Păstor, cu îndatorire are a i se cere de la Sumnezeu seamă pentru sufletele turmei sale.

CANON 40

Fie arătate însuşitele lucruri ale Episcopului (dacă însă ar avea ale sale), şi arătate cele Chiriaceşti. Ca să aibă stăpânire Episcopul săvârşindu-se, pe ale sale cărora va voi, şi cum va voi, a le lăsa. Şi nu cu pricinuire de Bisericeşti lucruri se cade cele ale Episcopului, când va fi având muiere, şi copii, sau rudenii sau casnici. Că drept este înaintea lui Dumnezeu, şi înaintea oamenilor, ca, nici Biserica să sufere vreo pagubă, pentru neştiinţa lucrurilor Episcopului, nici Episcopul sau rudele lui, cu pricinuirea Bisericii, să se jefuiască. Sau şi se cadă în vorbe oamenii lui, şi moartea lui cu ocări să se îmbrace. [Sobor 4: 22; Sobor 6: 35; Antioh: 24; Cartag: 30, 40, 89]

TÂLCUIRE

Dumnezeieştii Apostoli nici un lucru cinstind mai mult decât pe dreptate, rânduiesc în Canonul lor acesta, că se cuvine a fi arătate, atât lucrurile ce are Episcopul ale sale (de s-ar cuveni câtuşi de cât să aibă ale sale, el care este mort lumii, şi lucrurilor lumii) ori cele ce a câştigat mai-nainte de a se face Episcop, ori cele ce i-au venit din moştenire, sua din darul rudelor sale. Atât, zic, trebuie a fi arătate lucrurile Episcopului, cât şi lucrurile Bisericii, ale Episcopiei, sau ale Mitropoliei. Pentru care sfârşit? Pentru ca să aibă Episcopul stăpânire, când va muri, să lase lucrurile sale[68] la aceia care va voi, şi cu orice fel de schip va voi. Însă să le lase la feţe drept slăvitoare, şi nu la ereticeşti[69], ca să nu se piardă pentru pricina lucrurilor Bisericii, lucrurile Episcopului, care se întâmplă uneori să aibă muiere (şi vezi Canon 5 Apostolesc) şi copii, sau rudenii, şi slugi sărace, fiindcă drept este, şi înaintea lui Dumnezeu, şi înaintea oamenilor, nici Biserica a se păgubi de lucrurile sale de către rudele sau poate de către îndatorii Episcopului, nefiind

[67] Pentru aceea şi Presbiterii, atât cei neînsuraţi cât şi cei însuraţi, prin scrisoare şi dare de voie iau de la Arhiereu stăpânire de a lega şi a dezlega. Că având aceştia înlăuntru în Ierosini putere cuprinse, de a lega şi a dezlega păcatele, prin slobozenia aceasta şi Cartea Arhierească (Entaltirion) Mai iau şi şi lucrarea acestui Duhovnicesc lucru. Însă mulţi Arhierei nu numai prin scrisoare şi prin o singură voie, ci încă şi prin hirotesie fac pe Duhovniceştii Părinţi, care lucru este mai bun şi mai sigur, şi nici o necuviinţă naşte. Că hirotesia (adică punerea mâinilor) aceasta este împătăşire de Blagoslovenie, după Tarasie, şi după Soborul 7 (şi vezi subînsemnarea Canonului 8 al 1) şi de darul Duhovnicesc după faptele Apostolilor, «Că prin punerea mâinilor Apostolilor zice: Se dă Duhul cel Sfânt.» [nu are trimitere] Şi cu drept cuvânt este aceasta, atât după cei ce zic că cu putere se cuprinde în Ierosini a lega şi a dezlega, cât şi după cei ce zic cele din potrivă. Din care unul se vede a fi şi Simeon al Tesalonicului, că zice (răspunsul 11). Că Presbiterii nu au împreună cu Hirotonia şi puterea de a lega şi a dezlega, ci singuri Episcopii. Iar după dare de voie, şi porunca Episcopilor şi după nevoie, şi ei pot a o lucra. Zice însă Canonul 30 al lui Ioan Chitru, că Duhovnicii câţi vor lua odată voia şi alegerea de la Arhiereu ca să mărturisească, numai este trebuinţă a o mai lua şi de la moştenitorul aceluia. Că cel ce odată s-a născut, nu poate de două ori a se naşte. Căci după alt chip pot aceştia a se lipsi de Darul Duhovniceştii slujbe, fără numai de vor cădea în vreun păcat. Că atunci se caterisesc şi de Ierosini, şi de Epanghelma Duhovnicească. Drept aceia după Canonul acesta Duhovnici trebuie să aibă Ierosinea lor lucrătoare. Iar câţi nu o lucrează pentru oarecare opritoare a lor păcate, nici a spovedi nu se cuvine. Şi câţi o fac aceasta, afară de Canoane fac. Şi vezi mai pe larg subînsemnarea Canonul 102 al Soborului 6.

[68] Am zis că cele ce au câştigat mai-nainte de a se face Episcop să fie arătate, şi să le lase unde va voi, pentru că după Canonul 40 al Cartaginei dacă Episcopii, şi Clericii mai-nainte fiind săraci, în urmă au câştigat în Episcopie sau în Cliros lucruri mişcătoare, sau nemişcătoare, se cade să le lase Bisericii căreia îi slujesc (ci şi din lucrurile ce le vor câştiga, din darul cuiva, sau din clironomia rudească, trebuie să afierosească Bisericii lor ceea ce bine vor voi).

[69] Fiindcă Canonul 89 din Cartagina, rânduieşte ca şi după moartea sa să se anatematisească Episcopul, care va lăsa moştenitori luişi elini, sau eretici, dar şi Canonul 4 al acestuiaşi opreşte pe Episcopi şi pe Clerici de a dărui lucrurile lor la eretici, măcar şi rudenii ale lor de ar fi aceştia.

osebite lucrurile lui, ci mestecate cu cele ale Bisericii, nici Episcopul, sau rudele lui, să se lipsească de lucrurile cele ce se cuvin lor, fiind mestecate cu lucrurile Bisericii. Nici este drept ca, rudele şi moştenitorii Episcopului să cadă în ispite, şi în multe vorbe şi judeţuri, pentru a osebi lucrurile lui de cele ale Bisericii, şi din pricina tuturor acestora, să se julească pomenirea mortului Episcop, în loc de a se ferici. Deci pentru ca să lipsească toate gâlcevile acestea, se cuvine Episcopul a avea izvod curat de toate lucrurile sale, şi după izvodul acesta să-şi facă testament (adică diată)[70] la moartea sa, şi să lase, precum am zis, averea sa la cei ce va voi. (Însă cei ce vor moşteni pe Episcop, se cuvine a plăti şi datorie de va avea.) Iar dacă şi Episcopul sau şi oricare alt Cleric, sau şi Diaconiţă, ar muri fără a face testament de lucrurile sale, şi fără a avea moştenitori legiuiţi, lucrurile acestora, le moşteneşte Biserica aceea la care ei au fost Hirotonisiţi, după legiuirea lui Fotie, Titlul 10 Cap 5, rânduirea 3 a Titlului 2 din Nearale.

CANON 41

Poruncim ca Episcopul să aibă stăpânire peste lucrurile Bisericii, că dacă sufletele cele scumpe ale oamenilor lui i s-au încredinţat, apoi cu cât mai mult trebuie de a porunci pentru bani, încât după a lui stăpânire toate să se ocârmuiască, şi celor ce au trebuinţă prin Presbiteri şi Diaconi să li se dea cu frica lui Dumnezeu şi cu toată evlavia. Să se împărtăşească însă şi el din cel trebuincioase (de ar avea trebuinţă) la trebuinţele sale cel de nevoie, şi la ale fraţilor celor din străini, ca nici într-un chip ei să fie lipsiţi. Că legea lui Dumnezeu a rânduit, ca cei ce stau înaintea Altarului (jertfelnicului) de la Jertfelnic să se hrănească. Fiindcă nici Ostaşul cândva se lipseşte de simbria sa, purtând arme asupra potrivnicilor. [Apost: 38; Sobor 4: 26; Sobor 7: 12; Antioh: 24, 25; Teofil: 10, 11; Chiril: 2]

TÂLCUIRE

Şi Canonul acesta asemenea cu cel al 38-lea dă Episcopului toată stăpânirea asupra Bisericeştilor lucruri, zicând: Poruncim ca Episcopul să aibă stăpânire peste lucrurile Bisericii. Căci, dacă încredinţăm lui sufletele cele scumpe ale oamenilor, cărora toată lumea nu este vrednică, mult ne-am lipsi, adică, nu trebuie a le porunci, că toţi banii şi lucrurile Bisericii, trebuie a se ocârmui după stăpânirea lui, şi a se împărţi la cei scăpătaţi, şi săraci, cu frica lui Dumnezeu, şi cu toată evlavia, prin Presbiteri şi Diaconi[71]. Şi pentru ce să se ocârmuiască acestea, şi să se împartă prin aceştia? Pentru ca să se păzească pe sineşi Episcopul, mai presus de tot prepusul, şi prihana, ca cum că singur el le mănâncă, şi rău le iconomiseşte. De vreme ce se cuvine bine a se îngriji, nu numai înaintea lui Dumnezeu, ci şi înaintea oamenilor, precum şi Parimiastul mai-nainte a zis, şi Apotolul Pavel în urmă, şi să se păzească pe sineşi fără poticnire înaintea tuturor, şi neprihănit întru toate, însă zice, şi Episcopul trebuie să primească din lucrurile Bisericii cheltuielile, atât pentru trebuinţele sale cele de nevoie (de nu are ale sale adică, ci este sărac) cât şi pentru trebuinţele tuturor fraţilor celor străini care ar veni la dânsul. Încât, după nici un chip, nici el, nici străinii să se lipsească de cele de nevoie. Pentru că şi legea lui Dumnezeu porunceşte de la Altar să se hrănească; adică, din jertfele cel ce se proaduc la Jertfelnic, Iereii cei ce stau înaintea Jertfelnicului şi jertfesc[72].

---

70 Închipuirea Testamentului vezi-o la sfârşitul cărţii.

71 Pentru aceasta şi Iustin Filosoful şi Mucenicul, în a sa a doua Apolighie (răspundere) pentru creştini, zice acestea: „Cei avuţi şi voind, ficare după bună voinţa sa, ceea ce voieşte dă.” Şi ceea ce se adună se învistiereşte la proestos (stătătorul înainte). Şi acesta împarte şi orfanilor, şi văduvelor, şi celor lipsiţi pentru boală, sau pentru altă pricină, şi celor ce sunt în legături, şi străinilor celor ce sunt nemerniciţi, şi în scurt tuturor celor ce sunt în nevoie li se face purtător de grijă.

72 Că după Teodorit, care tâlcuieşte: Stih 6, 7 al Cap 3 al Cărţii celei Leviticeşti, din Vitele cele ce se jertfeau (afară numai de arderile de tot), alte mădulări adică se proaduceau la jertfelnic precum rărunchii cei doi cu

Şi nici un ostaş cândva ridică arme asupra vrăşmaşilor; Adică nu merge la război, cu a sa cheltuială. Vezi însă, că Canonul zice, cum că Arhiereul se cuvine a cheltui din venitul Bisericii numai în trebuinţele lor cele de nevoie, şi nu în cele de prisos, petreceri, şi desfătări. Şi cum că se cuvine a fi iubitor de străini, şi iubitor de săraci, precum porunceşte fericitul Pavel lui Tit şi lui Timotei să fie Arhierei. (1 Timotei 3: 2; Tit 1: 8).

CANON 42

Episcopul, sau Presbiterul, sau Diaconul, cu tavle zăbovindu-se, sau cu beţii, ori înceteze, ori caterisească-se. [Apost: 43, 54; Sobor 6: 9, 50; Sobor 7: 22; Laodic: 24, 55; Cartag: 47, 69]

TÂLCUIRE

Cei Ierosiţi se cuvine a fi înainte tuturor pildă vie şi închipuire a toată buna rânduială, şi a faptei bune, şi îndemnarea către toată facerea de bine. Dar de vreme ce unii dintr-înşii se abat din calea cea dreaptă a faptei bune, şi se îndeletnicesc la jucarea cu sorţi, adică în tavle (pe lângă care se înţeleg şi cărţile, şi alte jocuri), încă şi în beţii şi în bancheturi. Pentru aceasta Apostolescul Canonul acesta rânduieşte, ca oricare Episcop, sau Presbiter, sau Diacon să îndeletniceşte întru aceste necinstite lucruri, sau să înceteze despre ele, sau să se caterisească de Ierosini.

CANON 43

Ipodiaconul, sau Citeţul, sau Cântăreţul, cele asemenea făcând, ori înceteze ori afurisească-se. Aşijderea şi mireanul. [Apost: 42, 54; Sobor 6: 9, 50; Laodic: 24, 55; Cartag: 47, 69]

TÂLCUIRE

Şi Canonul acesta rânduieşte, ca oricare Ipodiacon, sau Citeţ, sau Cântăreţ, face cele asemenea, care opreşte Canonul de mai sus 42, adică care şi joacă în tavle, sau în cărţi, sau altele asemenea, şi se zăboveşte în beţii, şi în bancheturi, sau să înceteze despre nişte fapte acest fel de necinste. Ori neîncetând, să se afurisească. Aşijderea şi mirenii cei ce se zăbovesc întru acesteaşi, sau să înceteze despre ele, sau să se osebească din adunarea celor credincioşi.

CANON 44

Episcopul, sau Presbiterul, sau Diaconul, camătă cerând de la cei ce se îndatoresc de la el, ori înceteze, ori caterisească-se. [Sobor 1: 17; Sobor 6: 10; Laodic: 4; Cartag: 5, 6; Vasilie: 14]

TÂLCUIRE

De a împrumuta cineva argintul său cu dobândă, este oprit şi de legea cea veche. Că zice Dumnezeu în a doua lege (Cap 23) nu vei cămătări fratelui tău argintul cu camătă, şi camătă de pe mâncări, şi camătă de pe tot lucrul. Şi David lăudând pe cel drept, pe lângă celelalte ale lui fapte bune, şi pe aceasta o adaugă, zicând: «Argintul său nu l-a dat în camătă.» [Psalm 14: 6] şi dacă aceasta a fost oprită la Iudei, cu mult mai vârtos este acum oprită la noi creştinii[73]. Că zice: «Că mai mare decât Biserica este aici.»

---

prapurul; seul care era asupra pântecelui, şi asupra coapselor, şi urechile maiului. Iar celelalte cărnuri se dădeau Preoţilor pentru ca să le mănânce (Foaia 971 a Tomului 1 al celor opt Cărţi).

[73] Pentru aceasta şi Nearaoa lui Leon porunceşte, că, deşi Împăraţii cei mai-nainte de noi dobânda pentru împietrirea inimii, şi cruzimea împrumutătorilor, noi însă am judecat cu dreptul, să lipsească desăvârşit din

[Matei 12: 6] Că dacă de toţi creştinii este oprit a se face acest lucru, cu mult mai vârtos despre cei Ierosiţi, şi despre Clerici, care se cuvine a fi chip şi pildă a tot binele? Şi mai ales nevoitorii, şi postnicii, cei răstigniţi lumii. Pustnic şi cămătarnic, este lucru nepilduit întru adevăr, şi neprimit la auzul omenesc. Pentru aceasta dar şi apostolescul Canonul acesta rânduieşte, ca oricare Episcop, sau Presbiter, sau Diacon, împrumutând banii săi, cere de la datornicii săi dobândă, sau să înceteze de la acest rău câştig sau să se caterisească, Asemenea de aici să cuvine şi Monahului să-şi primească potrivitele lor certări, adică afurisire, şi ne împărtăşire, cu statornică făgăduinţă, că de acum înainte se vor depărta de arătata, şi vrednica de osândire călcare de legea aceasta.

CANON 45

Episcopul, sau Presbiterul, sau Diaconul, împreună cu ereticii rugându-se, numai să se afurisească; Iar de au dat lor voie, ca unor Clerici a lucra ceva, să se caterisească. [Apostol: 65; Sobor 3: 2, 4; Laodic: 6, 9, 32, 33, 34, 37; Timo: 9]

TÂLCUIRE

Canonul acesta rânduieşte, că oricare Episcop, sau Presbiter, sau Diacon numai împreună s-ar ruga, dar nu şi împreună ar Liturghisi, cu ereticii, să se afurisească. Că, cel ce împreună se roagă cu afurisiţii (precum acest fel sunt ereticii) trebuie împreună a se afurisi şi el, după Canonul 10 al acestoraşi Apostoli. Iar de au iertat ereticilor acestora să lucreze vreo slujire, ca Clericii, să se caterisească. Fiindcă oricare Cleric va siliturghisi (împreunăliturghisi) cu cel caterisit (precum unii ca aceştia sunt şi ereticii, după Canonul 2 şi 4 al Soborului 3) împreună se caterişeşte şi el, după al 11-lea al Apostolilor. Că se cuvine pe eretici să-i urâm şi să ne întoarcem feţele despre ei, dar nu cândva şi să ne rugăm împreună cu ei, sau să iertăm lor a lucra vreo slujire Bisericească, ori ca nişte Clerici, ori ca nişte Ierei.

CANON 46

„Episcopul, sau Presbiterul, ereticesc botez primind, sau jertfă, a se caterisi poruncim. Că ce conglăsuire este lui Hristos cu veliar? Sau ce parte Credinciosului cu

---

petrecerea creştinilor o faptă ca aceasta, ca o necuviincioasă vieţii lor, şi oprită de Dumnezeieştile Legi. Pentru aceasta blândeţea noastră porunceşte, a nu avea cineva voie, cu totul, nici întru o pricină a lua dobândă, ca nu cumva vrând să păzim legea omenească, să călcăm Legea lui Dumnezeu. Ci oricâtă dobândă ar lua vreun împrumutător, să se socotească în capetele datoriei (Armenonul Cartea 3 Titlul 7). Iar deşi Sholion al Titlului 2 al Capului 1 al legiuirii lui Fotie zice, că Nearaoa 131 a lui Iustinian, ce este în Cartea a 5-a Titlul 3 Cap 9 hotărăşte, că, de va lăsa cineva prin Testamentul său Dar spre bine cinstitoare pricini (Adică spre sloboziri de robiri întâmplându-se, spre zidiri de sfinte Biserici; Spre chivernisiri şi hrane de săraci, şi de orfani ne vrâsnici), poruncim în vreme de şase luni după ce s-ar arăta Testamentul cel de acest fel, să se dea dăruirea aceasta şi pomana la feţele cărora s-au lăsat. Iar dacă Epitropii şi Iconomii testamentului mortului, ar prelungi vremea peste acelea şase luni, şi nu vor da pomana aceasta, să o dea de aici înainte cu dobândă, şi cu toată legiuita creştere de la vremea, care a murit cel ce o a lăsat. Dacă Nearaoa aceasta, zic, rânduieşte aşa, şi Fotie însuşi aceasta zice, Titlul 9 Cap 27. Iar Sholiastul Valsamon zice, că se cuvine să mulţumim Patriarhului Fotie, pentru că bine a tâlcuit, că se cuvine Episcopii şi Clericii să ceară dobândă. Aceasta nici ca decât trebuie să tulbure pe cel ce citeşte. Pentru că Fotie va adică să ceară Clericii dobânzi, nu pentru bani, sau pentru alte lucruri, care ei ale lor împrumutează. Pentru că aceasta este faptă potrivnică Sfintelor Canoane, şi Evangheliei, şi Dumnezeieştii Legi. Ci precum este cu totul arătat din însăşi cuvintele Nearalei, dobândă înţelege, că trebuie să ceară, pentru cele sufleteşti cile lasă cei ce mor la feţe nevoiaşe, pentru sufleteasca lor mântuire, iar iconimii morţilor le ţin ca să le mănânce ei, şi prelungesc vremea dării lor. Drept aceea nu se reazeme cămătarnicii şi lingătorii de dobânzi pe cuvintele acestea ale lui Valsamon, că aceste cu adevărat toiag de trestie, după Proorocul, sau mai bine a zice, trestie de sineşi sfărâmată, şi nimic îi ajută, ci mai vârtos la pământ îi aruncă, şi îi oboară în prăpastia cea de suflet pierzătoare. Căci, dacă noi creştinii avem poruncă Evanghelicească când împrumutăm, să nu nădăjduim că vom lua nici însăşi capetele: «Împrumutaţi nimica nădăjduind.» [Luca 6: 35] Şi Sirah zice: «De vei împrumuta, fii ca cum ai pierdut.» [Sirah 8: 15] cum vom fi iertaţi, dacă luăm şi dobânzi?

necredinciosul? [Apost: 47, 68; Sobor 2: 7; Sobor 6: 95; Cartag: 1; Vasilie: 1, 20, 47, 2, Cartag: 6, 15<?>]

TÂLCUIRE

Dreptslăvitorii creştini se cuvine a se feri de eretici, şi slujirile lor a le urî. Iar mai vârtos însuşi ereticii se cuvine a se mustra şi a se înţelepţi de către Episcopi şi Presbiteri, doar cumva vor înţelege şi se vor întoarce, din rătăcirea lor. Pentru aceasta şi Canonul acesta rânduieşte, că, oricare Episcop, sau Presbiter, ar primi ca de drept şi adevărat botezul ereticilor[74] sau jertfa ceea ce se proaduce de dânşii. Unul ca acesta, poruncim ca

---

[74] Pentru aceasta şi Sfântul Ieromartirul Chiprian care a stătut Episcop al Carhidonului, şi tot Soborul cel dimprejurul său, cel de optzeci şi patru de Episcopi, ce s-au adunat în Carhidon, urmând Apostolescului acestuia Canon car leapădă botezul ereticilor de obşte, încă şi Apostolescului Canon 68 celui ce zice, că cei de eretici botezaţi sau hirotonisiţi, este cu neputinţă, a fi ori creştini, ori Clerici. Urmând ei zic, Canoanelor acestora, au aşezat Canon prin care leapădă botezul ereticilor, şi al Shismaticilor împreună. Dovedindu-o aceasta, şi din alte multe scripturilnice ziceri, iar mai ales din acea Apostolească: «Un Domn, o Credinţă, un Botez» [Efeseni 4]. Că dacă, zic ei, una este Catoliceasca Biserică, şi unul este Botezul cel adevărat, cum poate fi adevărat botezul ereticilor, şi al Shismaticilor, de vreme ce ei nu sunt înlăuntru în Biserica cea Catolicească ci s-au rupt dintr-însa prin eres? Iar de este adevărat botezul ereticilor şi al shismaticilor, şi este adevărat şi cel al drept slăvitoarei şi al Catoliceştii Biserici, apoi nu este un botez, precum Pavel strigă, ci două. Care este prea cu necuviinţă. Adaugă însă ei şi aceasta, că socoteala aceasta, de a nu primi botezul ereticilor, ne este nouă şi proaspătă a lor, ci veche, şi de cei mai dinainte ai lor cercată. Canonul acestui Sobor şi Sfântul a toată lumea al 6-lea Sobor (cu Canonul al doilea) l-au pecetluit. Şi de unde mai-nainte era canon de localnic şi particularnic Sobor, acum este Canon de a toată lumea Sobor, ca unul ce de acesta s-a pecetluit. Într-un glas cu sfântul Chiprian şi cu Soborul cel de lângă el, şi Firmilian cel ce a stătut Exarh al Soborului celui din Iconia (pe care marele Vasilie în întâiul său Canon, îl numeşte al său, ca pe unul ce era Episcop al Chesariei), strigă şi leapădă botezul ereticilor. Că scriind către sfântul Chiprian, zice acestea, dar cine, măcar de ar fi ajuns şi la vârful săvârşirii şi al înţelepciunii, poate a se întări, şi a crede, că singură suprachiemarea celor trei nume ale Sfintei Treimi, este destulă spre iertarea păcatelor, şi spre sfinţenia Botezului, de nu este adică drept slăvitori, şi acela ce botează? Citeşte toată Epistolia acestuia, care se află în cartea cea pentru cei ce au Patriarheisit în Ierusalim (Cartea 1, Cap 16, paragraf 4) de nevoie fiind la această pricină. Să uneşte la această socoteală şi marele Vasilie, pe ale cărui Canoane aşijderea le-a pecetluit cel al 6-lea Sobor a toată lumea (în Canonul 2) că adăugând în întâiul său Canon a zice, care botezuri sunt primite, şi care neprimite, în două le împarte pe acestea, zicând: Că, botezul ereticilor: Adică al celor cu totul despărţiţi de Biserică, şi care după însăşi Credinţa sunt osebiţi de cei drept slăvitori, şi a cărora osebire priveşte dea dreptul la Credinţa cea întru Dumnezeu, s-au părut bine cuvântată pricină celor din început cu totul a se lepăda. Iar Botezul shismaticilor, sau socotit adică a fi de cuviinţă de către Soborul cel de lângă Chiprian, şi Firmilian al nostru, să se lepede şi acesta; fiindcă shismaticii cei ce se numesc curaţi zic, şi înfrânaţi, şi de sac purtători, şi Idroparastatii (adică cei ce săvârşesc Liturghia numai cu apă), şi alţii, sau despărţit la început de Biserică, şi despărţindu-se numai aveau în sineşi Darului Duhului Sfânt, fiindcă darea acestuia se tăiase. Pentru aceea ca nişte mireni făcându-se, nici dar Duhovnicesc aveau, nici stăpânire de a boteza, sau a hirotonisi; Şi după urmare cei ce se botezau de dânşii, ca de mireni botezându-se, au poruncit să se boteze cu adevăratul Botez al Bisericii cei Catoliceşti; dar însă fiindcă s-au socotit de cuviinţă de către oarecare Părinţi ai Aisiei, să fie primit Botezul schismaticilor, pentru oarecare iconomie a multora, fie primit. Însă însemnează, că Botezul Schismaticilor, care în întâiul său Canon îl primeşte marele Vasilie, în cel 47 al său îl leapădă, zicând, noi cu un cuvânt, pe cei curaţi, şi înfrânatici, şi de sac purtători, pe toţi îi Botezăm. Iar de este la voi oprit Botezul al doilea, pentru oarecare iconomie, precum este şi la Romani, cuvântul nostru însă să aibă putere de a strica adică pe Botezul acestora. Drept aceea dacă pe Botezul schismaticilor îl strică marele Vasilie, pentru că le lipseau săvârşitul Dar, de prisos este de a mai întreba cineva de se cuvine să boteze pe eretici. Iar în Canonul al 20 al său hotărâtor zice, că pe eretici nu-i primeşte Biserica, fără a-i boteza. Aceastaşi socotinţă o are şi marele Atanasie, şi pe ale acestuia cuvinte le-a pecetluit Soborul al 6-lea că zice, întru al treilea cuvânt asupra Arienilor: „Arienii se primejduiesc şi întru însăşi plinirea Tainei, a Botezului zic. Căci, dacă deplinirea prin Botez se dă în Numele Tatălui, şi al Fiului, iar Arienii nu zic tată adevărat, fiindcă tăgăduiesc pe întocmai fiinţa cea dintr-însul, tăgăduiesc însă şi pe Adevăratul Fiu, şi pe altul din nou plăsmuindu-l cu nălucirea lor zidit din cele ce nu au fost, pe acesta îl numesc Fiu, cum dar Botezul cel ce se dă de dânşii, nu este cu totul nefolositor, şi zadarnic? Şi se vede adică după mască, că este Botez, dar cu adevărul nici un ajutor are către credinţă, şi către buna cinstire. Că nu cel ce zice Doamne, acela dă şi pe adevăratul Botez, ci cel ce zice şi cheamă Numelui, şi care are şi Credinţă dreaptă. Pentru aceasta dar şi Mântuitorul nu a poruncit Apostolilor să Boteze chiar numai, ci mai întâi le-a zis să înveţe pe cei ce vor să se Boteze, şi aşa să-i Boteze în Numele Tatălui, şi al Fiului, şi al Sfântului Duh, pentru ca să se facă Credinţa dreaptă din învăţătură, şi cu dreaptă Credinţă să se adauge săvârşirea Botezului. Pentru aceasta şi multe alte eresuri, zic numai Numele Sfintei Treimi, dar fiindcă nu le cugetă acestea drept, nici Credinţa o au sănătoasă, şi nefolositor au şi pe botezul cel dat de dânşii, fiind lipsiţi de buna Cinstire. Drept aceea urmează, că cel ce se stropeşte de dânşii, mai mult se

spurcă cu păgânătatea, decât se izbăveşte de ea. Deci şi cei ce cugetă cele al Arienilor, măcar de şi citesc cele scrise, şi zic numirile Sfintei Treimi la Botez, însă ameţesc pe cei ce iau Botez de la dânşii, fiindcă sunt mai necinstitori de Dumnezeu decât ceilalţi eretici. Dar şi Teologul Grigorie întru un glas, cu sfinţii cei mai-nainte zişi, zice în cuvântul cel la sfântul Botez, către Arieni, sau şi către macedonieni întinzându-se, care se Catehiseau." Iar de şchiopătezi încă, şi nu primeşti deplinirea Dumnezeirii Fiului şi a Duhului, caută pe altul să te boteze, sau mai bine zice, să te înece în apa Botezului, fiindcă eu nu am voie a despărţi Dumnezeirea Fiului, şi a Duhului, de Dumnezeirea Tatălui, şi a te face mort, în vreme ce se cuvine a doua oară a te naşte prin Botez. Încât nici darul Botezului să-l aibă, nici pe nădejdea care se naşte prin Botez, perzând în puţinele silaviri ale celui de o fiinţă şi de asemenea fiinţă mântuirea ta. De vreme ce pe oricare din cele trei Ipostasuri o ai pogorî din aceasta, şi pe sineţi te lipseşti de deplinirea cea prin Botez. Zice încă şi Dumnezeiescul Hrisostom (în voroava cea la început era cuvântul) „Nu te amăgească pe tine o ascultătorule adunările ereticilor, că au Botez dar nu luminare. Şi se botează cu trupul, iar cu sufletul nu se luminează." Ci şi sfântul Leon în epistolia cea către Nichita zice: „Nici un eretic dă sfinţenie prin taine." Iar Ambrosie în cuvântul cel pentru cei ce se catehisesc, zice: „Botezul celor rău cinstitori de Dumnezeu, nu sfinţeşte." Acestea aşa zicându-se, cu dreptate s-ar nedumeri cineva, pentru ce sfântul a toată lumea Sobor al 2-lea şi al 7-lea canon a său, încă şi cel al 6 a toată lumea Sobor în canonul 95 al său, nu a lepădat botezul tuturor ereticilor, după Apostoleştile canoanele acestea şi după Soborul cel de lângă sfântul Ciprian, şi după toţi ceilalţi mari de Dumnezeu înţelepţiţi Părinţi mai sus pomeniţi, ale cărora conscripturi, însuşi acest al 6-lea a toată lumea Sobor, precum am zis, în al 2-lea canon al său, l-a pecetluit, ci al altor eretici le-au primit botezul, iar al altora nu? Pentru ca să se facă dar lesne de înţeles dezlegarea nedumeririi acesteia, este trebuinţă a şti cineva mai-nainte, că două feluri de chivernisire, şi de îndreptare, se păzesc în Biserica lui Hristos. Un fel se numeşte scumpătatea, iar celălalt, se numeşte iconomie şi pogorământ. Cu care chivernisesc mântuirea sufletelor iconomii Sfântului Duh, uneori cu unul alteori cu altul. Deci sfinţii Apostoli în Canoanele lor cel mai-nainte zice, şi toţi pomeniţii sfinţi, au întrebuinţat scumpătatea, şi pentru aceasta desăvârşit leapădă botezul ereticilor; Iar Soborele acestea două de toată lumea, au întrebuinţat iconomia, şi botezul Arienilor şi al Macedonenilor l-au primit, şi al altora; Iar pe al Evnomianilor, şi al altora încă, nu l-au primit. Pentru că, mai ales în vremea Soborului al 2-lea Arienii şi Macedonenii erau în putere, şi nu numai că erau mulţi întru mulţime, ci aveau şi mari puteri lângă împăraţi, şi pe lângă stăpânitori, se aflau şi la senat. Drept aceea, întâi pentru ca să-i tragă la dreapta slăvire, şi să-i îndepărteze mai cu lesnire, şi alta pentru ca să nu se întâmple mai mult să-i sălbăticească asupra Bisericii, şi asupra creştinilor, şi răul mai rău să se facă, au iconomisit lucrul aşa, Dumnezeieştii Părinţi aceia iconomisindu-şi cuvintele lor cu judecată [Psalm 111: 5]. Şi s-au pogorât a primi botezul lor. Iar cum că, acestea nu le zicem de la sine-ne, şi cu cuvinte goale, mărturii sunt la aceasta la aceşti doi mari Părinţi, Vasilie zic, şi Grigorie. Că marele Vasilie, temându-se de împărăteştile şi dregătoreştile puteri, ale luptătorilor Duhului, şi îngrijindu-se ca nu cumva să năvălească, asupra Bisericii Chesariei, care atunci era Finix singur înfiinţat al ortodoxiei, au întrebuinţat iconomia, şi până la destulă vreme nu nume arătat Dumnezeu pe Duhul cel Sfânt. Iar marele Grigorie vrând a arăta puterile şi sălbăticia Arienilor, şi Macedonienilor, în însuşi recomenduitorul cuvânt ce îl face către cei 150 Episcopi ai acestui 2 a toată lumea Sobor, zice, pentru dânşii acestea: „Cu adevărat fiare cumplite au căzut asupra Bisericii, care nici după însemnearea noastră cruţându-ne, ci neruşinându-se a fi decât vremea mai puternici. Unde arată, că şi cu toate că împăratul era drept slăvitor, şi cu toate că drept slăvirea s-a înfăţişat, şi Sobor de toată lumea asupra lor s-a făcut, însă ei încă erau grei şi sălbatici asupra dreptei slăviri, şi mai puternici decât creştinii. Au zis însă şi mai sus marele Vasilie, că, Botezul celor curaţi (adică al Navatianilor) pe care l-au primit şi al 2-lea şi al 6-lea Sobor (l-au primit pentru iconomia celor mulţi) căci de nu ar fi fost cuvântul acesta al iconomiei, cu Soborul al 6-lea ne s-ar fi împotrivit şi luişi, şi Soborului al 2-lea de toată lumea, primind el Botezul oarecăror eretici, şi canoanele lui Vasilie pecetluindu-se (adică întărindu-se), care în canonul 1 şi în cel 47 desăvârşit strică botezul ereticilor? Au doară nu citea aceste canoane lui Vasilie? Sau pentru ce să nu facă osebire, şi să zică, că pecetluieşte pe toate celelalte canoane ale lui, afară numai de cel 1 şi 47? Arătat este dar, că, au lăsat să înţelegem noi, că marele Vasilie întrebuinţează scumpătatea, iar el, şi cel al 2 a toată lumea u întrebuinţat iconoia, şi aşa nu se vede vreo împotrivă zicere, sau împotrivă întredânşii, şi cuvântul acesta al iconomiei este pricina cea mai întâi şi pe Domnitoare, pentru care Soboarele acestea, Botezul altor eretici l-a prinit, şi al altora nu. Însă pe lângă cuvântul iconomiei au stătut şi a doua pricină, pentru care a făcut aşa. Iar aceasta este, căci, ereticii aceia al căror Botez le-au primit Soboarele acestea, păzeau neschimbat felul, şi materia Botezului ortodocşilor, şi se Botezau după forma Catoliceştii Biserici; Iar ereticii aceia, al cărora Botez nu l-au primit, au schimbat săvârşirea Botezului şi o au stricat, adică chipul felului, să zicem aşa, chiemarea, sau întrebuinţarea materiei, adică a afundărilor şi a ieşirilor din apă. Şi cum că aceasta a stătut pricina, martori vrednici de credinţă sunt, mai întâi însuşi cuvintele canonului al 7 al Soborului 2. Că pentru ce alta, Botezul Evnomianilor, şi al Savelianilor nu l-au primit, iar pe al Arienilor şi al Macedonenilor l-au primit, de vreme ce de o potrivă, şi Evnomianii, şi Arienii, şi Macedonenii sunt cu totul cumpliţi eretici? (Fiindcă Evnomie asemenea ca Arie hulea asupra Dumnezeirii a unuia născut Fiului Tatălui, zicându-l pe el zidire a Tatălui, şi slujitor precum se vede în cuvântul al 2-lea al marelui Vasilie cel asupra lui Evnomie; Şi asemenea ca Macedonie hule asupra Dumnezeirii Duhului, zicându-l pe el că este al treilea cu firea după Tatăl, precum se vede aceasta în cuvântul al 3-lea al marelui Vasilie cel asupra lui Evnomie.) Şi savelianii, şi arianii, sunt întocmai după eresuri, precum zice Teologul Grigorie." Întocmai este spre păgânătate, şi savelianeşte a împreuna, şi arieneşte a despărţi, cea întâi adică cu faţa, iar cea a doua, cu firile. Şi iarăşi, că

răul în amândouă este de-o potrivă, măcar de şi se află în cele potrivnice. Şi socoteala lui Savelie introduce Iudaismul, după sfinţitul Fotie, iar cea a lui Arie, bagă pe Elinismu? Pentru ce dar cei ce sunt deopotrivă după eresuri, nu s-au primit deopotrivă de către Sobor? Arătat este, că Arienii, şi Macedonieni se botezau fără schimbare, ca şi dreptslăvitorii, în trei afundări, şi în trei scoateri, şi în trei chemări ale Sfintei Treimi, fără a schimba nici felul chemărilor nici materia apei. (Că măcar deşi arianul Ualie a pus lege ca botezul să se facă întru o afundare, precum zice Dositei la Dodecavivlion foaia 86 însă legea aceasta nu s-a ascultat, nici s-a întărit, ci a rămas nelucrătoare la Arieni. Fiindcă nici pomenire de aceasta cât de puţin canonul nu face, întru cele ce pomeneşte botezul ereticilor, nici Zonara, sau Valsamon, sau Aristin, sau Anonimul (cel nenumit) Tâlcuitorii Canoanelor o zic aceasta. Şi măcar de au schimbat arianii şi chemările botezului după Chedrino, şi după acestaşi Dositei, zicând în Numele Tatălui celui mai mare, şi al Fiului celui mai mic, şi al Sfântului Duh celui şi mai mic; Dar nu au făcut schimbarea aceasta înaintea Soborului al 2-lea ci în urmă, precum acestaşi Dositei zice.) Iar evnomianii schimbând chipul materiei botezului, numai într-o afundare se botezau; Precum însăşi cuvintele ce le are Canonul arată anume: „Că pe evnomiani, zice, care întru o afundare se botează şi cel: Precum şi savelianii chipul materiei botezului, adică pe cele trei chemări stricându-le, învăţa, că Tatăl, şi Fiul, şi Duhul sunt o faţă. Iar cum că se boteza după chipul botezului Bisericii ereticii aceia al cărora botez Soborul l-a primit, martor este şi Zonara tâlcuitorului Canoanelor. Că citind Canonul al 7-lea al Soborului 2 acestea zice anume.” Nu se botează dar de al doilea aceştia, căci despre sfântul Botez la nimic se osebesc de noi, ci întocmai se botează. Şi cum că dimpotrivă, nu după forma Botezului Bisericii, se botezau ereticii aceia, al cărora botez nu l-au primit, martor este iarăşi acestaşi Zonara zicând: „Aceştia dar, şi toţi ceilalţi eretici a se boteza sfinţii Părinţi au legiuit. Că ori nu s-au norocit de Dumnezeiescul Botez, sau norocindu-se, nu drept nici după chipul dreptslăvitoarei Biserici, s-au norocit de el. Deci pentru că ereticii aceea păzeau chipul Apostolescului Botez, Canoanele acelor două Soboare, i-au primit ca botezaţi. Şi nu numai pentru aceasta, ci şi pentru iconomie, precum am zis. Că de le-ar fi lipsit iconomia, negreşit nu ar fi stătut împotriva Apostoleştilor Canoane, care poruncesc dimpotrivă, adică să nu primim botezul ereticilor. Toată Teoria, care până acum o am făcut aici, nu este aici de prisos, mai ales este şi prea de nevoie, de obşte adică pentru toată vremea, iar mai ales pentru ziua de astăzi, pentru gâlceava cea mare, şi prigonirea cea multă, ce se face pentru botezul Latinilor, nu numai între noi, şi Latini, ci şi între noi, şi între cei de o cugetare cu Latinii. Deci urmând celor zise fiindcă locul Apostolescului Canon o cere, zicem, că botezul Latinilor este minciunonumit botez. Şi pentru aceasta, nici după cuvântul amărunţimei este primit, nici după cuvântul iconomiei. Nu este primit după cuvântul amărunţimei, întâi pentru că sunt eretici. Şi cum că Latinii sunt eretici nici o trebuinţă este acum să arătăm, vreo dovadă. Că însuşi aceasta, că avem atâta ură, şi atât întoarcere, iată atâtea veacuri, despre dânşii, este arătată dovadă, că ca pre nişte eretici îi urâm, adică precum şi pe arieni, sau pe savelieni, sau pe macedonienii cei luptători de Duh. Dar de ar pofti cineva a înţelege şi din Cărţi eresurile lor, acestea le va afla toate, în Cărţile preasfântului Patriarh al Ierusalimului chir Dositei biciul papistaşilor, cu prea înţeleptele lor surpări. Însă în destulă ştiinţă poate să ia şi din cărticica înţeleptului Miniat cea numită piatra smintelii. Ajungă însă câte despre dânşii sfântul Marcu al Efesului (în adunarea 25 cea în Florenţia) de faţă a zis aşa: Noi pentru nimică alta ne-am dezbinat de Latini, decât pentru că sunt, nu numai shismatici, ci şi eretici, pentru aceasta nici se cuvine măcar a ne uni cu dânşii. Încă şi marele Eclesiarh Silvestru zicea: „Osebirea Latinilor, este eres, şi aşa o au avut cei mai-nainte de noi. Deci mărturisit fiind, că Latinii sunt prea vechi eretici, mai întâi îndată din aceasta sunt nebotezaţi, după marele Vasilie de mai sus şi după Chiprian şi Firmilian sfinţiţii cei mai-nainte de el; Pentru că mireni făcându-se ei, fiindcă s-au rupt din dreptslăvitoarea Biserică, numai au cu sineşi pe Darul Sfântului Duh, prin care dreptslăvitorii Ierei săvârşesc Tainele. Aceasta este o dovadă, care este atât de mare şi ne împotrivă zisă, cât sunt mari, şi cărora nu li se poate zice împotrivă, şi Canoanele marelui Vasilie, şi ale Ieromartirului Ciprian, fiindcă au luat, şi mai ales au întărire de la Sfântul a toată lumea al 6-lea Sobor. Al doilea Latinii sunt nebotezaţi, pentru că nu păzesc cele trei afundări la cel ce se botează, precum din început au primit de la sfinţii Apostoli dreptslăvitoarea Biserică. Latinii cei mai-dinainte mai întâi stricând Apostolescul Botez, întrebuinţau turnare, adică puţină apă pe creştetul copilului turnând. Care încă şi acum pe la oarecare locuri se lucrează. Iar cei mai mulţi cu o legătură de peri de porc, de trei ori aruncă puţine picături de apă pe fruntea pruncului. Iar între alte locuri, precum au vestit nouă de acolo întorcându-se la noi oarecine, că puţin bumbac (care fieştecine poate şti câtă apă au ridicat bumbacul) zice, împlântându-l în apă, ung cu acela pe copil, şi aşa îl botează. Deci, nebotezaţi sunt Latinii, pentru că nu fac cele trei afundări şi scoateri, după Apostoleasca predanisire. Pentru aceste trei afundări, cât sunt de nevoie şi de neapărate, spre deplinirea botezului, nu zicem. Cel ce pofteşte, citească, ci după toată nevoia citească Cartea prea mult învăţatului, şi prea înţeleptului Evstratie Arghentios. Ci şi noi la Apostolescul Canonul al 50-lea vom zice, câtă trebuinţă de acum cere. Iar dacă oarecare dintre însuşi Latinii şi dintre cei ce cugetă Latineşte, ar propune cele trei chemări ale Sfintei Treimi, nu trebuie a se face să au uitat cele ce au auzit mai sus de la sfinţitul Firmilian, şi de la marele Atanasie; Cum că sunt adică nelucrătoare Dumnezeieştile numele acelea din gura ereticilor scoţându-se. Pentru că de nu ar fi aceasta, negreşit ar trebui să credem, că şi băborniţile fac minuni, fiindcă descântă cu Dumnezeieştile nume; Deci când Latinii, şi ca nişte eretici Botez nu pot da, pentru că au pierdut Darul cel începător desăvârşiri, şi pe lângă aceasta, au răsturnat şi Apostolescul Botezul acelor trei afundări. Deci, zic, cei ce primesc stropirea Latinilor, socotească ce au să răspundă, la stăpânirea acestui Apostolesc Canon, încă şi la a celui după acesta adică al 47-lea! Ştiu ce propun nenumiţii apărători ai Latinescului minciunobotez. Că propun că obişnuia Biserica noastră a-i primi cu ungerea sfântului Mir pe cei ce din Latini se întorceau. Şi că s află şi oarecare

să se caterisească. Fiindcă ce conglăsuire are Hristos cu diavolul? Sau ce parte are credinciosul cu cel necredincios? Căci cei ce primesc cele de către eretici, sau şi ei au aceeaşi socoteli al acelora, sau cel puţin nu au osârdie spre a-i scoate pe dânşii din cacodoxia lor. Că cei ce bine voiesc (adică se învoiesc) la slujbele acelora, cum pot a-i mustra pe ei ca să lepede eresul lor cel cacodox şi rătăcit.

CANON 47

Episcopul, sau Presbiterul pe cel ce are Botez după adevăr, de-l va boteza din început, sau pe cel spurcat de către cei necinstitori de Dumnezeu, de nu îl va boteza, să se caterisească. Ca unul ce-şi bate joc de Crucea, şi de Moartea Domnului, şi nu osebeşte pe Ierei de către minciunoierei. [Apost: 46, 68; Sobor 2: 7; Sobor 6: 95, 84; Carhid: 1]

TÂLCUIRE

Un Botez este Predanisit nouă Dreptslăvitorilor Creştini atât de Domnul nostru, cât şi de Dumnezeieştii Apostoli, şi sfinţii Părinţi. Fiindcă una au stătut şi Crucea şi Moartea Domnului, întru a cărora închipuire se face Botezul. Pentru aceasta Apostolescul Canonul acesta rânduieşte, că, oricare Episcop, sau Presbiter, ar boteza de al doilea din început şi de iznoavă, ca pe un desăvârşit nebotezat, pe cel ce cu adevărat sau botezat după aşezământul Domnului, şi al Apostolilor, şi al Dumnezeieştilor Părinţi, fără de schimbare, adică, precum se botează Dreptslăvitorii Creştini, unul ca acesta să se caterisească. De vreme ce cu acest al doilea de nou botez, a doua oară

---

rânduială tipărită, care arată în ce chip să-i primim. Şi către acestea chiar şi cu dreptate răspundem acestea. Cum că ajunge că mărturiseşti, că cu Mir îi primeau; apoi, eretici sunt. Că pentru ce cu Mir dacă nu ereau eretici? Deci eretici fiind mărturisite, nu este de crezut, că dreptslăvitoarea şi Apostoleasca Biserică, ar fi vrut cu dinadinsul să strice Apostoleştile şi Soborniceştile Canoanele acestea, ca mai sus le-am însemnat. Ci precum se vede, şi precum de cuviinţă este a crede, că oarecare mare iconomie au vrut să întrebuinţeze pentru Latini Biserica, având şi pildă pravăţului său pe acel mare şi sfânt al doilea de toată lumea Sobor. Că au iconomisit Soborul al 2-lea precum am zis, şi a primit botezul Arianilor, şi al Macedonienilor, cu pravăţul şi cu nădejdea întoarcerii acelora şi a cunoştinţei, pentru ca să nu se facă fiară mai sălbatică asupra Bisericii, fiindcă era mulţime prea multă, şi puternici întru lucrările cele din afară. Şi au nimerit pravăţul acesta şi nădejdea. Pentru că cu iconomia aceasta şi mai blânzi s-au făcut aceia către cei dreptslăvitori, şi atâţia s-au întors la buna cinstire, încât, în puţin, ori desăvârşit au lipsit, ori prea puţini au rămas. Deci şi cei mai-nainte de noi asemenea au iconomisit, şi au primit botezul Latinilor, mai ales după chipul cel al doilea. Pentru că Papismosul atunci era îndricul său, şi toate puterile împăraţilor Evropei le avea în mâinile sale, iar împărăţia noastră îşi da duhul. Drept aceea de nevoie era, că de nu s-ar fi făcut iconomia aceasta, Papa, ar fi ridicat neamurile cele apuseneşti asupra celor răsăriteneşti, şi ar fi robit, şi ar fi ucis, şi alte nenumărate răutăţi le-ar fi făcut. Dar acum când relele cele de acest fel nu ni le pot face, fiindcă au pus asupra noastră Dumnezeiască pronie, acest fel de păzitori care şi însăşi trufaşilor acelora desăvârşit le-au smerit sprânceana. Acum zic, când nimic asupra noastră poate turbarea Papismosului, ce mai trebuie iconomie? Că iconomia are măsuri şi hotare, şi nu este veşnică şi nehotărâtă. Pentru aceasta şi Teofilact al Bulgariei zice: „Cel ce face ceva după iconomie, nu chiar ca un lucru bun, face aceasta: Ci ca un lucru trebuincios la o vreme. (Tâlcuirea la cap 5 stih 11 către Galateni) în destul am iconomisit, zice Teologul Grigorie în lauda cea către Atanasie, nici (socoteala) cea străină primindu-o, nici pe a noastră stricându-o, care cu adevărat ar fi rea iconomie. Aşa zic şi eu. Cu adevărat rea iconomie este aceasta, când printr-însa, nici pe Latini putem ai întaorce, şi noi călcăm scumpătatea sfinţitelor Canoane, şi primim minciunobotezul ereticilor." Că a iconomisi se cuvine unde nu se face călcare de lege, zice Dumnezeiescul Hrisostom. Iar cum că cu iconomie s-au făcut închipuirea aceea, dintru aceasta este arătat, că până atunci răsăritenii botezau pe apusenii cei ce se întorceau. Precum o mărturiseşte aceasta localnicul Sobor cel din Laterano Romei; Care s-a făcut la anul de la Hristos 1215 că zice acesta în Canonul 4 că răsăritenii nu Liturghiseau, acolo, unde mai-nainte ar fi Liturghisit apusean, de nu ar fi făcut mai-nainte apă sfântă, spre curăţire. Şi apoi zice, că Răsăritenii al doilea boteza pe Apusenii cei ce veneau la Biserica Răsăritului, adică ca pe unii ce nu aveau botez sfânt şi Apostolesc. Dodecavivlion a lui Dositei foaia 8, 24. Deci, când până atunci, după mărturia a însuşi vrăjmaşilor, Răsăritenii îi botezau, arătat este, că în urmă pentru mare iconomie au întrebuinţat chipul Mirului, fiindcă nu folosea slăbiciunii cei mai de pe urmă a neamului nostru, să aţâţe mai mult mânia Papismosului, şi cu aceasta încă, fiindcă atunci surpaseră şi stricaseră toate cele rău făcute în Florenţa, şi multă Latinească mânie era pentru acestea. Drept aceea, şi după ce au trecut iconomia trebuie să-şi aibă locul lor amărunţimea şi Apostoleştile Canoane.

răstigneşte şi pilduieşte pe Fiul lui Dumnezeu; Care lucru, zice Pavel, că este cu neputinţă. Şi îndoieşte Moartea Domnului, pe care moarte mai mult nu-l stăpâneşte, după acestaşi Pavel[75]. Aşijderea şi oricare Episcop, sau Presbiter nu ar boteza cu Botezul

[75] Deci nu zice drept Valsamon în tâlcuirea Canonului 19 al Soborului 1 sau şi alţii asemenea cugetători cu Valsamon, cum că se cuvine a se boteza a doua oară aceia, care fiind mai-nainte botezaţi după dreapta Credinţă, s-au făcut apoi eretici, şi după aceasta iarăşi s-au întors la dreptslăvitoarea Credinţă. Aducând spre mărturie pe Apostolescul Canonul acesta, şi pe cel 19 al Soborului 1 ce zice: Că cei ce s-au făcut Pavliani când vor năzui la Sobornicească Biserică se cade de iznoavă a se Boteza. Nu zic aceştea drept pentru trei pricini. 1. pentru că, cu acest de al doilea Botez care ei îl vor, două Botezuri băgă în Catolicească Biserică: Carea în Simbolul Credinţei un Botez mărturiseşte, luând prlejul mărturisirii acesteia de la Pavel care zice, «un Domn, o Credinţă, un Botez» [Efeseni 4: 5]. Şi cât după aceştea a doua oară răstignesc pe Fiul lui Dumnezeu cu a doua Botezare, şi Răstignire şi Moartea lui o îndoiesc, care lucru este prea păgânesc. «Că, zice, de bună voie păcătuind noi, numai rămâne jertfă pentru păcate. Adică Crucea, şi Botezul închipuitorul Crucii, după Dumnezeiescul Hrisostom (Voroava 20 către Evrei) că cu o jertfă, zice, a deplinit întru veşnicie pe cei ce se sfinţesc, şi, cu neputinţă este cei ce odată s-au luminat, apoi au căzut (adică în Iudaism, şi de obşte în eres, după Hrisostom) iarăşi prin pocăinţă a se înnoi, a doua oară răstignind loruşi pe Fiul lui Dumnezeu. 2. Că Apostolescul Canonul acesta, pe care spre mărturia socotelii lor îl aduc, nu zice pentru dreptslăvitorii cei mai-nainte Botezaţi, ci pe cei ce din naştere sunt eretici, şi de dânşii spurcaţi, apoi venind la dreapta slăvire. Drept aceea şi nu zice de al doilea să-i Botezăm, ca pe unii ce mai-nainte au fost Botezaţi, ci să-i Botezăm (că de nu va Boteza zice) ca pe unii ce niciodată ar fi fost Botezaţi după dreapta slăvire. Iar Canonul 19 al Soborului 1 zicând de iznoavă să se Boteze cei ce s-au făcut Pavliani, Pavlianiţi numeşte pe cei ce din naştere au eresul lui Pavel Samosateului, şi nu pe cei ce în urmă s-au făcut aşa (deşi ceva de acest fel se vede că însemnează zicerea Pavlianicesc) fiindcă Soborul 6 în Canonul 95 al lui, aducându-şi aminte de însuşi Canonul acesta al Soborului 1 la zicerea, pe cei ce s-au făcut Pavliani o au schimbat întru zicerea, Pavlianişti, asemenea adică cu, Donatisti, şi Montanisti, care nume arată mai mult eresul cel din naştere, şi nu pe cel în urmă făcut. Precum şi însuşi Valsamon acesta, dar şi Zonara, după înţelegerea aceasta tâlcuieşte Canonul, precum vom vedea în tâlcuirea aceluia, iar deşi Canonul acesta a întrebuinţat zicerea lui Anavantizo, care arată că, a doua oară Botez, ci o a întrebuinţat nu chiar, ci cu rea întrebuinţare. Pomenind adică Botezul nostru către ereticului Pavel. Precum şi marele Vasilie în Canonul 47 această zicere o au întreuinţat a Anavaptismosului. Nu că doar era adevărat Botez acela, ci precum ereticii aceia îl numeau. Precum şi Pavel Apostolul a zis dumnezei din şi domni pe Dumnezeii elinilor; Nu că doar erau adevăraţi Dumnezei, ci precum aceea îi numeau. Şi al 3-lea că de ar fi fost iertat a e Boteza iarăşi creştinii cei ce se fac eretici, sau că se leapădă de Credinţă, pentru ce însuşi Soborul 1 în Canonul 11 şi 12 al său rânduieşte, că cei ce s-au lepădat de Credinţă în vremea goanei, să facă atâţia ani ascultând (din afară de Biserică rugile) şi atâţia ani căzând (înaintea uşilor Bisericii şi cerând iertare de la cei ce ieşeau din Biserică în vremea ce ar fi fost cu putinţă să-i boteze a doua oară, şi aşa, şi pe dânşii să-i curăţească de lepădare, şi Soborul să scape de atâtea osteneli şi griji ale sufleteştii îndreptăriii acestora?" Pentru acestea dar pricini, ne este iertat a boteza cineva a doua oară pe cel cu adevărat Botezat, după acest Apostolicesc Canon 47 şi după cel 57 al Cartaginei deşi de eretici s-au spurcat. Fiindcă rămâne Botezul cel dintâi. Că Darurile lui Dumnezeu sunt necăite. Pentru aceasta şi Canonul 35 al Soborului din Cartagina nu iartă a se Boteza de al doilea Clericii cei caterisiţi pentru vinovăţii, şi aşa iarăşi să se ridice la treapta Ierosirii. Ci se curăţeşte cineva de spurcăciunea eresului, cu anatematisirea aceluiaşi eres cu pocăinţă vrednică de cuvânt, şi rânduiala curăţitoarelor rugăciuni al Patriarhului Metodie, pe care Biserica le citeşte asupra celor ce s-au lepădat de Credinţă, şi în sfârşit cu Pecetea Sfântului Mir. Iar după cuviincioasa cercare, şi după Canonul rânduit de Duhovnicescul părinte, şi cu Trupul şi Sângele Domnului „Că Sângele lui Hristos zice, ne curăţeşte pe noi de tot păcatul. Iar copiii Agarenilor care se botează cu Botezul nostru, nu cu socoteala binecinstitoare, ci pentru ca să nu se facă trupurilor lor bolnăvicioase sau puturoase. Sobornniceşte s-a hotărât, în vremea Patriarhului Luca a se boteza al doilea, de ar voi să vină la Credinţa noastră. Fiindcă la botezul lor, nu au fost unită credinţa păgânilor născătorilor lor. Asemenea se cade a se boteza şi cei ce ar fi botezaţi de ne Ierosit, formăluit însă cu minciună, că este Iereu. Pe lângă aceştia şi aceia ce s-ar fi botezat de om lumesc în vreme de primejdie, de nu ar muri ci ar trăi după aceasta. Fiindcă după Apostolescul acest 47 singuri Episcopii, şi Presbiterii au voie a boteza, şi nu lumenii. După 1 Canon al lui Vasilie, ce zice, pe cei de către lumeni botezaţi îi botezăm. Că ceea ce se face în vreme de primejdie, şi după întâmplare, nu este lege în Biserică, după al 17 al celui 1 şi al 2-lea. Acestuiaşi zice şi Valsamon şi Vlastar. Se cade însă să adăugăm şi aceasta într-această subînsemnare, că după al 80-lea al Cartaginei 84 al Soborului 6 se cade a se Boteza şi copii aceia care nici însuşi ştiu de s-au botezat, pentru nevrâsnicia lor, nici alţii martori se află adeverind, că s-au Botezat. Vezi şi subînsemnarea celui 24 al Postnicului, pentru pruncul cel în primejdie Botezat nu de Iereu, că adică de va trăi, să se Boteze de Iereu. Fiindcă şi Dionisie al Alexandriei pe un Iudeu botezat de un mirean în vreme de boală ce îngrozea moartea, l-a botezat pe le din început după ce s-a însănătoşit. Precum se istoriseşte în tomul 11 foaia 188 al Vizantidei. Adăugăm însă aicea că dacă lumeanul poate a-i boteza în vreme de primejdie, poate după urmare şi a-i mirui, şi a-i împărtăşi (şi vezi subînsemnarea Canonului 58 al Soborului 6) este însă socotinţă unora, că pruncii de mireni în primejdii botezaţi, se cade a se pomeni de vor muri împreună cu cei Dreptslăvitori ca unii ce sunt întru nădejde de a dobândi Dumnezeiasca Milă. Iar cei nu în primejdii botezaţi de mireni şi

Catoliceştii şi Dreptslăvitoarei Biserici pe cel spurcat, adică pe cel botezat de către necinstitorii de Dumnezeu, adică de eretici, să se caterisească. Fiindcă batjocoreşte Crucea, şi Moartea Domnului, rău şi cu greşeală socotind, că spurcatul şi pângăritul botezul ereticilor, este în închipuirea Crucii şi a Morţii Domnului, care nu este, şi pentru aceasta îl primeşte pe el, şi îl are asemenea cu Botezul drept slăvitorilor. Şi pe lângă acestea, fiindcă nu osebeşte pe adevăraţii Iereii Dreptslăvitorilor, din mincinoşii Iereii ereticilor. Ce deopotrivă pe amândoi ca pe nişte adevăraţi îi primeşte. Că nici urâtul botez al ereticilor face creştini adevăraţi pe cei ce întru dânsul se botează, nici hirotonia lor face adevăraţi Ierei pe cei ce se hirotonicesc de dânşii, după Apostolescul Canon 68. Însă însemnează că, precum am zis, întru închipuirea Crucii şi a Morţii Domnului se face sfântul Botez. Că zice Pavel: «Câţi în Hristos ne-am Botezat, întru Moartea lui ne-am botezat. Şi împreună cu dânsul dar ne-am îngropat prin Botez întru moarte» [Romani 6: 3] şi, împreună sădiţi ne-am făcut, cu asemănarea Morţii lui. Dar şi Crucea Botez s-a numit de către Domnul, după Hrisostom, care zice: «Botezul, cu care Eu mă Botez, vă veţi boteza.» [Matei 20: 22, 23] Şi iarăşi «cu Botez am a mă boteza, şi cum mă strâmtorez, până ce se va sfârşi!» [Luca 12: 50]

CANON 48

Dacă vreun mirean pe a sa muiere lepădându-o pe alta va lua, sau pe cea de altul lepădată, să se afurisească[76]. [Sobor 6: 87; Anghira: 20; Cartag: 113; Vasilie: 9, 21, 35, 77]

Neierosit ci făţărnicit Iereu, aceştia murind să nu se pomenească, că nebotezaţi sunt. Însemnează însă că pe Latini nu-i zică că a doua oară îi Botezăm, ci că îi Botezăm. Fiindcă botezul lor minţeşte numele său. Şi cu totul nu este botez, ci o singură goală stropire."

[76] Scumpătatea adică, şi hotărârea Domnului întocmai vrea ca nici bărbatul să-şi despartă pe muierea sa, nici muierea pe bărbatul său. Că întocmai Domnul şi pentru bărbat, şi pentru muiere a zis: «Oricare ş-ar lăsa pe muirea sa, şi va lua pe altul, preacurveşte» [Marcu 10: 11]; fără să adauge afară de cuvânt de curvie, sau la bărbat numai, sau la muiere numai. Ci a lăsat aceasta să o înţelegem noi cu neosebire la amândoi. Iar obiceiul Bisericii, bărbatului adică îi dă stăpânire a se despărţi de muierea sa, aflându-o curvind, sau preacurvind; Iar muierea să nu se despartă de bărbatul său măcar de l-ar găsi curvind, sau preacurvind. Iar de s-ar despărţi pentru cuvântul curviei sau la precurviei, şi el nerăbdând s-ar însura cu a doua muiere, muierea cea dintâi ce s-a despărţit de el, are păcatul despărţirii acesteia, iar bărbatul este vrednic de iertare, pentru că s-a însurat a doua oară, şi muierea lui cea a doua nu se osândeşte de preacurvă. Acest obicei, ce a încăput în Biserică din Romaiceasca şi Politiceasca lege, nu-l primeşte Teologul Grigorie; că zice (în Cuvântul cel al zicerea Evangheliei, când a sfârşit Iisus cuvintele acestea) „Pe cei mai mulţi şi de obşte mireni oameni îi văd greşit înţelegând pentru întreaga înţelepciune. Şi legea ce o au despre aceasta pe muiere o pedepseşte, de va curvi, iar bărbatului îi dă voie să curvească? Şi muierea de va vicleni patul bărbatului, se judecă de preacurvă, iar bărbatul având muierea sa, de va curvi cu alte muieri, este nevinovat? Eu nu primesc legiuirea aceasta, nu laud obiceiul; Bărbaţi au fost cei ce au făcut legea aceasta, şi pentru aceasta numai împotriva femeilor au legiuit. Fiindcă însuşi ei legiuitorii ai poiticeştii legi acesteia, taţilor adică au legiuit a fi fiii supuşi, iar partea cea mai slabă, adică pe maică femeie neputincioasă fiind o au lăsat fără purtarea de grijă, ne legiuind a fi fiii şi acesteia supuşi. Iar Dumnezeunu a legiuit aşa; Ci zice, «cinsteşte pe tatăl tău şi pe maica ta, care este Poruncă întâia întru făgăduinţe, ca să-ţi fie ţie bine» [Matei 15: 4; Marcu 7: 10; A doua Lege, 5: 16 Ieşire; 10: 12 Eclisias] şi cel ce grăieşte rău asupra tatălui său sau asupra maicii sale, cu moarte să se omoare. Deopotrivă şi către tatăl şi către maică, şi ascultarea o a cinstit; Şi ocara o a pedepsit. Şi blagoslovenia tatălui întăreşte casele fiilor, iar blestemul maicii dezrădăcinează temeliile. Vedeţi potrivire de legiuiri? Unul este făcătorul şi al bărbatului şi al muierii. Un pământ sunt amândoi. O Lege amândoura, o înviere. Întocmai şi din bărbat şi din femeie ne-am născut. Şi cu o datorie sunt datori fii către amândoi născătorii. Cum dar tu legiuitor bărbat ceri întreagă înţelepciune de la femeie, şi tu nu o păzeşti? Cum ceri ceea ce nu dai? Cum având trup asemenea cu al femeii, nu legiuieşti asemenea? Iar de socoteşti relele cele din vremea călcării de Poruncă, a Păcătuit Eva? Dar a păcătuit şi Adam; Pe amândoi i-a amăgit şarpele, şi nici femeia s-a aflat mai neputincioasă întru a se amăgi, nici bărbatul mai tare spre a nu se amăgi. Iar de socoteşti bunătăţile cele din a doua facere, să ştii că Hristos pe amândoi i-a mântuit cu Pătimirile sale, s-a făcut trup pentru bărbat? Dar şi pentru femeie. A murit pentru bărbat, dar şi femeia cu Moartea lui se mântuieşte. Poate socoteşti că a cinstit pe bărbat pentru că s-a născut din sămânţa lui David? Ci şi din Fecioară Născându-se a cinstit pe femeie. Vor fi zice, amândoi un trup, şi trupul cel unul dar trebuie să aibă asemănare. Iar Pavel şi bărbatului îi legiuieşte întreaga înţelepciune; Cu care chip? «Taina aceasta, zice, mare este, iar eu zic de Hristos, şi de Biserică.»

[Efeseni 5: 32] Bine este femeia a se ruşina de Hristos, prin ruşinarea care arată către bărbatul său; Bine este şi bărbatul a nu necinsti Biserica lui Hristos, prin necinstea ce face muierii sale, curvind cu alta. Asemenea însă şi Hrisostom însăşi aceasta o mărturiseşte întru a cincia Voroavă a cei 1 către Tesaloniceni: Rogu-mă, zice, să ne păzim de păcatul acesta. Pentru că precum noi bărbaţi pedepsim pe muierile noastre, când îşi vând cinstea lor la alţii; Aşa şi pe noi ne pedepsesc, de nu legile Romanilor, ci Dumnezeu, când vindem cinstea muierilor noastre, curvind cu altele. Fiindcă şi aceasta, adică păcatul bărbaţilor cu alta, preacurvie este. Că preacurvie este nu numai a preacurvi cu altul muierea cea măritată, ci şi bărbatul cel însurat preacurvind cu alta. Ia aminte cu deamăruntul la aceasta ce-ţi zic: Nu este precurvie aceasta numai a păcătui bărbaţii cei însuraţi cu străină muiere măritată, ci şi aceasta a păcătui muiere nemăritată, şi aceasta întocmai este precurvie. Pentru că, deşi muierea aceea cu care ar păcătui nu este legată cu bărbat, dar cel ce păcătuieşte este legat cu muiere. Şi pentru aceasta ai călcat legea, şi ai nedreptăţit pe însuşi trupul tău. Că pentru ce tu pedepseşti pe muierea ta, măcar şi cu bărbat slobod de ar curvi? Negreşit pentru că este preacurvie, măcar şi cel ce a curvit cu dânsa, nu are muiere, ci pentru că muierea ta este legată cu bărbat (cu tine adică). Deci şi tu, fiindcă eşti legat cu muierea când vei curvi cu muiere slobodă, asemenea preacurvie este şi curvia ta aceasta. Cel ce va lăsa, zice Domnul, pe muierea sa, fără cuvânt de curvie o face pe ea să preacurvească. Şi cel ce ia pe cea lăsată, preacurveşte. Şi de este aceasta aşa, au nu preacurveşte cu mult mai vârtos cel ce având muierea sa, păcătuieşte cu muiere slobodă? Cu adevărat fiecăruia este arătat. Şi nu numai Grigorie, şi Hrisostom, ci şi însuşi Vasilie nu suferă a urma obiceiul acesta, care surpă Porunca cea predanisită de Dumnezeu, atât întru alte părţi, cât şi întru a douăsprezecea hotărâre a Iticalelor sale; Zice însă şi în canonul său 35 că, când va lăsa muierea pe bărbatul său, se cuvine să cercetăm pentru ce pricină l-a lăsat, şi de se va vedea că muierea fără cuvânt şi fără pricină l-a lăsat, bărbatul să fie vrednic de iertare, iar muierea de canon de certare, ca una ce s-a făcut pricină răului. Iar pricină bine cuvântată de despărţire între bărbat şi între muiere alta vreuna nu este, decât curvia, sau preacurvia bărbatului şi a muierii. Ci şi Nearaoa 117 a lui Iustinian ce este în Cartea 28 a Vasilicalelor titlul 7 rânduieşte, că de are bărbatul altă muiere, ori în cetatea ce se aflã, ori în casa sa, şi păcătuieşte cu dânsa, iar muierea lui cea legiuită i-ar zice depărteză de aceia, şi el nu voieşte a se depărta, se dă voie a se dezlega nunta pentru râvnirea muierii lui celei legiuite. Din care râvnirea aceasta, unele femei mănâncă otravă şi se omoară, altele îşi pierd minţile, altele se aruncă în prăpastie, altele alte preanecuvioase fac. Precum pilde ca acestea urmează în toate zilele mai în fiecare cetate şi ostrov şi sat. Pentru că, precum mânia bărbatului este plină de râvnă pentru muierea lui care a preacurvit, precum zice Solomon [Pilde 6: 34] şi nu va cruţa în ziua judecăţii. Nu va schimba vrajba cu nici o plată de izbăvire, nici se va dezlega mânia lui pentru multe daruri. Cu asemenea chip (ca să nu zic şi mai mult) plină de râvnă este şi mânia, adică inima muierii întru bărbatul său care curveşte. Însă însemnează că, măcar deşi Domnul a iertat a se despărţi bărbaţii de muierile lor pentru cuvântul curviei, adică al precurviei; Arhiereii însă nu se cuvine a le da voie de a se şi însoţi ei cu alte feţe. Ci să-i lase aşa osebiţi îi îndelungată vreme, până ce partea cea vinovată se va căi, şi va cădea smerindu-se către partea nevinovată, şi va făgădui de aici înainte să-i păzească cinstea, şi aşa iarăşi să se unească. Pentru că şi Domnul n-a iertat a se despărţi aşa prost pentru singură preacurvia; ci chiar şi după întâiul cuvânt pentru râvna, care urmează din o preacurvie ca aceasta, şi pentru uciderea ce poate urma din râvna aceasta. Iar după al doilea cuvânt, şi pentru amestecarea şi stricarea neamurilor care urmează din această preacurvie, precum zice Teologul Grigorie. Drept aceea după zisa lui Zonara în tâlcuirea Canonului 9 şi 11 ale marelui Vasilie, nu este silit bărbatul, dacă nu voieşte, spre a o avea pe preacurvă muierea sa, ci de va voi, fără a greşi o are pe ea, şi împreună locuieşte cu ea. Şi ce zic fără a greşi! Lăudat şi preaînţelept este bărbatul acela, care înşi va primi iarăşi pe muierea sa, şi după ce a curvit (însă cu făgăduinţă a nu mai greşi) pentru două pricini. Mai întâi pentru dragostea şi milostivirea ce arată către trupul său, zic adică către muierea sa. Urmând însuşi Stăpânului a toate Dumnezeu, care şi preacurvă fiind mai-nainte firea omenească, şi curvind cu idolii, a primit a o face mireasă a sa, prin întrupeasca iconomie, şi a o mântui prin pocăinţă şi prin unirea cea cu sine. Şi precum însuşire este a unui bărbat înţelept ca rănindu-se vreun mădular, să nu-l taie de la sine, ci să se silească a-l vindeca; Aşa de înţelept bărbat însuşire este, ca greşind mădularul său, adică muierea, să nu o despartă, ci mai vârtos să se silească a o îndrepta prin pocăinţă şi întoarcere. Şi al doilea, pentru că necurăţia cea de acest fel urmată între bărbat şi între muiere, după depărtarea lui Dumnezeu, şi din pricina păcatelor celor mai dinainte a urmat. (Şi cercetează-şi fiecare fiinţa sa, şi va găsi cuvântul nostru adevărat.) Drept aceea amândouă părţile se cuvine a suferi unul pe altul, şi nu a se despărţi. Că dacă Apostolul zice bărbatul credincios se cuvine a locui împreună cu necredincioasa femeie, şi altminteri, femeia credincioasă, cu bărbatul necredincios, pentru nădejdea mântuirii amândoura, «Că ce ştii, bărbate, de vei mântui pe femeie, şi ce ştii femeie, de-ţi vei mântui bărbatul?» [1 Corinteni 7, 16]. Cu cât mai vârtos se cuvine împreună a locui, şi a nu se despărţi unul de altul, măcar şi curvie de ar urma, de vreme ce nu-i desparte nici păgânătatea cea rea decât toate păcatele? Şi acestea ce am zis pentru bărbat, se înţeleg asemenea şi pentru femeie. Iar de zice Parimiastul «Bărbatul ce-şi ţine pe muiere preacurvă este fără de minte şi necredincios»[Pilde 18, 23]; Zicerea aceasta este a asprimii şi a nemilostivirii legii celei vechi, şi nu a blândeţii şi a bunătăţii Legii celei bune a Evangheliei. Iar mai vârtos şi însuşi Scriptura cea veche, cu gura Proorocului Maleahi zice «Pe femeia tinereţii tale să nu o lepezi, ci dacă urându-o o vei depărta, păgânătatea va acoperi gândurile tale, zice Domnul a tot Ţiitorul» [Maleahi 2: 15, 16]. Iar dacă până în sfârşit, nu este chip, nici vreo meşteşugire, a se uni de aici înainte bărbatul şi femeia, partea cea nevinovată de mare nevoie poate a doua oară a se căsători, dar nu cândva şi partea aceea ce a curvit, şi s-a făcut pricinuitoare acestei despărţiri. Că în loc de cântările şi lumeştile nunţi a doua, se cade mai

TÂLCUIRE

Fiindcă şi Domnul a poruncit în Evanghelie, că oricare îşi va lăsa muierea sa, fără cuvânt de curvie, o face pe ea să precurvească [Matei 5: 32; 19: 7]. Şi oricare va lua pe cea lăsată, preacurveşte. Pentru aceasta şi Dumnezeieştii Apostoli urmând rânduirii Domnului, zic întru acest Canon al lor: oricare mirean îşi va despărţi muierea sa fără cuvânt de curvie, adică de preacurvie (că Evanghelistul în loc de preacurvie aici, curvie a înţeles. Şi vezi despre aceasta Canonul al 4-lea al sfântului Grigorie Nisis) şi va lua pe alta slobodă de nuntă, să se afurisească, aşijderea să se afurisească, şi dacă, după ce se va despărţi de muierea sa fără de cuvânt de curvie, va lua pe altă muiere despărţită fiind şi aceea de bărbatul său, fără cuvânt de curvie, adică de preacurvie. Acestea însă ce le-am zis pentru bărbat, trebuie a se înţelege şi pentru muierea aceea, ce-şi va lăsa pe bărbatul său, fără cuvânt de curvie, şi va lua pe altul. Iar oricare bărbat, sau muiere, despărţindu-se fără pricină binecuvântată, şi se vor căsători al doilea ca nişte preacurvari se cuvine a se canonisi şapte ani cu neîmpărtăşirea, după Canonul 87 al Soborului 6, Canon 20 al celui din Anghira şi 77 şi 37 al marelui Vasilie. Citeşte şi Canonul 113 al celui din Cartagina care hotărăşte, că dacă bărbatul şi muierea se vor despărţi fără de curvie, ori

---

mult a se tângui şi a plânge pentru păcatul său, şi în întunericul întristării, şi a văduvei celei vii a se afla, că pe care Dumnezeu i-a împreunat ea i-a despărţit. Ce zic? Şi pagubă din averile sale se cade să sufere partea aceea, care s-a făcut pricină despărţirii, precum legile împărăteşti poruncesc, după Hrisostom (cuvânt la zicere, femeia s-a legat cu lege şi celelalte). Iar a nu se căsători a doua oară partea ce a preacurvit dintre amândouă, se încheie din Nearaua 48 a lui Leon. Că porunceşte aceasta, că bărbatul muierii celei ce a precurvit, să ia zestre ei, iar pe preacurva să se bage în mănăstire, şi să fie silită şi nevrând a se călugări. Iar câte lucruri are mai multe decât zestrea sa, să le împartă copii săi şi mănăstirea sa. Sau de nu va fi având copii, să le ia născătorii şi rudele sale. Iar Neara 117 a lui Iustinian porunceşte că dacă bărbatul muierii celei ce pentru preacurvie se păzeşte în mănăstire, va muri în vremea a doi ani, mai-nainte de a o lua iar, ea să se călugărească (şi să nu se căsătorească a doua oară adică). Iar cum că este iertat a-şi lua bărbatul iarăşi pe muierea sa ce a preacurvit, sunt martori, despre o parte Armenpolul (Cartea a 6-ea titlul 2) iar despre altă parte Sfinţitul Fotie (Cap 2 titlul 1) zicând: Nearaoa 134 a lui Iustinian (pusă în cartea 28 a Vasilicalelor, după Valsamon) rânduieşte, că, poate bărbatul a lua iarăşi pe muierea sa ce a precurvit în vremea a doi ani, după ce a preacurvit, şi s-a osândit a se băga în mănăstire pentru preacurvie, şi a locui împreună cu ea are toată stăpânirea şi voia, fără a se teme cât de puţin de vreo primejdie pentru aceasta, şi fără a se vătăma nunta de făcutul păcat de despărţire. Aceasta şi marele Vasilie sfătuind îndeamnă să se milostivească bărbatul dacă se va pocăi şi se va îndrepta muierea sa, şi să o ia iarăşi, ca pe un mădular al său. Dar şi Canonul 93 al Soborului 6 iartă, de va voi Ostaşul să-şi ia iarăşi pe femeia sa, măcar de ar fi luat-o altul, pentru îndelungata lui înstrăinare. Asemenea şi Canonul 8 al celui din Neocezareea se vede că iartă pe Preotul, de va voi, a vieţui împreună cu muierea sa ce ar fi păcătuit, însă să se caterisească. Însemnează însă, că nu poate fieştecine a porni pâră pentru preacurvie, ci numai cinci feţe rânduite, şi acestea să fie prea de aproape ale muierii. Adică tată, frate, unchi de pe tată, şi unchi de pe maică; Iar mai cu deosebire şi mai mult decât toţi bărbatul ei. Însă până nu se dezleagă nunta, altcineva nu se iartă a porni acest fel de pâră, decât singur bărbatul muierii, prin cinci martori, mărturisind ei în frica lui Dumnezeu, că, o a văzut făţiş preacurvind. Şi se porneşte pâra cea pentru preacurvie în curgere de cinci ani, şi nu în mai mulţi. Armenopul Cartea 1 Titlul 3. Pe lângă toate acesta însă se cuvine a se şti de toţi, că legile politiceşti şi împărăteşti niciodată iartă bărbaţilor a-şi omorî muierile, chiar de le-ar şi prinde preacurvind. Pentru aceasta prea rău fac cei ce omoară, sau pe femeile lor, sau pe surori, şi pe fete şi pe rudenii, pentru că au curvit sau au preacurvit. Deci fiindcă din toate acestea ce am zis se înţelege că, nu se cuvine a se despărţi bărbatul de femeie, sau femeia de bărbat, pentru aceasta este de nevoie a suferi o parte pe alta, după Teologul Grigorie. Şi atât femeia se cade a suferi pe bărbat, măcar de o ocăreşte, măcar de o bate, măcar de cheltuieşte zestrea ei, sau altceva de-i face, cât şi bărbatul pe femeie, măcar deşi se îndrăceşte, după Canonul 4 al lui Timotei, măcar alte metehne de ar pătimi, şi neputinţă de ar avea, după Hrisostom (în cuvântul la zicerea: muierea s-a legat cu lege şi celelalte) măcar deşi legile împărăteşti şi cele dinafară, pentru multe pricini iartă a se despărţi bărbatul de muiere şi muierea de bărbat, dar Hrisostom (în acelaşi) împotrivindu-se lor, zice, că nu are a ne judeca Dumnezeu după legile acestea, ci după legile cele ce însuşi le-a legiuit despre nuntă. „O singură pricină binecuvântată despărţire este cea rânduită de legi, după împăraţii Leon şi Constantin, când o parte când o parte vrăjmăşuieşte viaţa celeilalte. (Titlul 13 din alegerea legilor) se despart încă după dreptul cuvânt, când o faţă este drept slăvitoare, iar cealaltă ereticească, după Canonul 72 al Soborului 6. Când sunt rudenii din sânge, sau din cuscrie, după cel 54 al aceluiaşi; sau din botez după cel 53 al aceluiaşi. Şi când stăpânul lor (adică de sunt robi) n-ar voi a se învoi la nunta lor, după cel 40, 41 şi 42 ale marelui Vasilie. Iar forma cărţii de despărţire vezi-o la sfârşitul cărţii.

trebuie să rămână văduvind, ori să se împace, şi să se unească, precum aceasta o zice şi Apostolul Pavel în cea 1 către Corinteni Cap. 7 stih 11.

CANON 49

Dacă vreun Episcop, sau Presbiter după rânduirea Domnului nu ar Boteza în Tatăl, şi în Fiul, şi în Sfântul Duh. Ci în trei fără de început sau în trei fii, sau în trei mângâietori, să se caterisească. [Matei 28: 19]

TÂLCUIRE

Când a trimis Domnul pe Ucenicii săi la propovăduirea Evangheliei, le-au zis: „Megând învăţaţi pe toate neamurile, Botezându-i pe ei, în Numele Tatălui, şi al Fiului, şi al Sfântului Duh. Deci Apostolescul acesta Canon rânduieşte, că oricare Episcop, sau Presbiter nu va Boteza cu chipul acesta, după porunca aceasta a Domnului, ci în trei fără de început, şi în trei fii, şi în trei mângâietori, să se caterisească. Fiindcă oarecare eretici, hulind pe Sfânta Treime, cu un chip ca aceasta se boteza. Iar Biserica celor Drepslăvitori, un fără de început au luat a zice pe Tatăl, pentru că este fără de cauză şi nenăscut. Măcar deşi Fiul fără de început se zice după Hronicescul început, precum Teologhiseşte Teologul Grigorie. Aşişderea şi Duhul cel Sfânt, dar nu şi după cauză şi după firescul început. Că aceasta însuşire a singur Tatălui este. Şi un Fiu pentru negrăita Naştere. Şi un Mângâietor, pe Duhul cel Sfânt pentru purcederea sa cea mai presus de cuvânt din singur Tatăl. Însemnează însă că toate Canoanele Apostolilor care pomenesc despre Botez, numai de Episcop şi Presbiteri fac pomenire, fiindcă numai lor le este iertat a Boteza, nu şi Diaconilor, şi altor oarecărora Clerici.

CANON 50

Dacă vreun Episcop, sau Presbiter nu va săvârşi trei afundări ale unei Taine, ci o afundare, care se dă întru Moartea Domnului, să se caterisească. Că nu a zis Domnul întru Moartea mea botezaţi. «Ci mergând, învăţaţi pe toate neamurile, botezându-i pe ei în Numele Tatălui, şi al Fiului, şi al Sfântului Duh» [Matei 28: 19]. [Sobor 2: 7]

TÂLCUIRE

Trei sunt prea de nevoie, şi cu adevărat cu totul neapărate la Taina sfântului Botez. Apă sfinţită; Afundare în apă şi scoaterea întreite; şi chiemarea a câtetrele Ipostasurile cele mai presus de Dumnezei. În Canonul 49 cel mai de sus Dumnezeieştii Apostoli despre cele trei chemări au poruncit şi au învăţat, care nume să zicem, şi cu ce rânduială. Iar întru acest al 8-lea rânduiesc după urmare despre cele trei afundări şi scoateri din apă. De vreme ce, precum am zis, sunt de nevoie[77] după cele ce chiar se zic

[77] Dogmă căreia nu i se poate zice împotrivă a dreptslăvitoarei noastre credinţe este, că moartea lui Iisus Hristos a stătut un mijloc de nevoie pentru mântuirea a tot neamului omenesc, şi pentru împăcarea omului cu Dumnezeu. Pentru că fără de aceasta cu neputinţă era a se împăca omul cu Dumnezeu, ci ar fi fost de nevoie să rămână în veacuri vrăjmaş al lui ne împăcat. Şi aceasta înseamnându-o Pavel zicea: «Vrăjmaşi fiind noi, ne-am împăcat cu Dumnezeu prin moartea Fiului său» [Romani 5: 10]. Drept aceea şi pentru a se lucra totdeauna pomenirea negrăitei acesteia faceri de bine a lui Dumnezeu către om, şi pentru a se lucra de aici înainte totdeauna mântuirea oamenilor prin moartea acestuia, atât însuşi cel ce cu Trupul a suferit moartea aceasta, şi Începătorul mântuirii noastre Domnul, cât şi Dumnezeieştii săi Ucenici, şi toţi purtătorii de Dumnezeu Părinţi au rânduit, ca de nevoie şi neapărat la toată Taina să se facă închipuirea morţii lui, şi la toată sfinţita lucrare şi sfinţenia Bisericii noastre; Dar după mai deosebitul tip, închipuirea stăpâneştii morţi, la Taina Botezului se lucrează, prin cele trei afundări ce întru dânsa se săvârşesc. Am zis după deosebitul tip, fiindcă la toate celelalte, dinafară de om se face închipuirea stăpâneştii morţi; Iar la sfântul Botez, însuşi omul întru sineşi lucrează pe moartea Domnului. Adică însuşi cel ce se Botează cu închipuire moare, şi împreună se îngroapă cu Iisus în apa Botezului. Şi martor la aceasta este însuşi Apostolul Pavel zicând: «Câţi în Hristos ne-am Botezat, întru moartea lui ne-am Botezat, aşadar împreună ne-am îngropat cu dânsul prin

de nevoie, şi întăritoare ale adevăratului şi dreptslăvitorului botez. Şi fără de acestea, nu numai nu se săvârşeşte botezul, ci cu totul nici poate a se numi botez. Căci dacă, vaptizo va să zică afund, din cele trei pogorâri în apă, adică din cele trei afundări, sau Vaptismata (βαπτ♒⮙σματα adică afundări) şi Vaptisma adică botez se numeşte, şi nu de la altceva. Dar să vedem şi ce anume rânduiesc Apostolii. Oricare Episcop, sau Presbiter întru o Taină a Botezului, nu va săvârşi trei afundări, ci o singură afundare

---

Botez întru moarte.» [Romani 6: 4] Deci pentru ca să se facă întru noi asemănarea morţii lui Hristos; Şi a îngropării sale celei de trei zile, de nevoie se cuvine să se facă cele trei afundări. Iar alminteri este cu neputinţă. Şi ascultă cât este conglăsuită cu Dumnezeiasca Scriptură, şi cu Canoanele Apostolilor, şi predanisirea Părinţilor cea despre nevoia cea neapărată a afundărilor, că acolo şi Sfântul Dionisie Areopagitul învăţătorul tainelor Contemporanul (cel de o vreme) cu sfinţii Apostoli cu obişnuita sa preaslăvită grăire acestea le Teologhiseşte. Deci are cel ce cu sfinţenie se Botează, pe Simboliceasca învăţătură ce Tainic îl povăţuieşte, ca cu cele trei afundări în apă, pe Domneasca începătoare moarte a îngropării celei de trei zile şi de trei nopţi a lui Hristos Dătătoruluide viaţă să o urmeze; Şi iarăşi, osebit într-acea de tot acoperire ce prin apă s-a luat spre închipuirea morţii; Şi a îngropării celui pururea vecuitor; Şi aiurea, de trei ori pe (Catehumeni) adică, Ierarhul îl botează împreună cu cele trei afundări şi scoateri, glăsuind asupra celui ce se botează pe întreitul Ipostas al Dumnezeieştii fericiri. A sfântului Chiril Ierusalimleanului, în cuvintele cele Catehisitoare. A sfântului Atanasie celui mul pătimitor la tâlcuirea Apostoleştii ziceri; Împreună sădiţii ne-am făcut cu asemănarea morţii lui (Hristos adică). A sfântului Grigorie Nissis în cel Catehiticesc. A lui Hrisostom (în voroava 24 la Ioan) unde zice: „Care este cuvântul Botezului? Dumnezeieştii închipuiri se săvârşesc întru el, mormânt, şi omorâre, şi înviere, şi viaţă. Şi toate acestea împreună se fac. Căci, ca într-un mormânt aflându-se capetele noastre în apă, omul cel vechi se îngroapă, şi afundându-se jos se ascunde tot de odată. Apoi iarăşi ieşind noi, cel nou se ridică iarăşi.” Şi iarăşi (în voroava 40 la cea 1 către Corinteni) şi a ne boteza şi a ne afunda, apoi iarăşi a ieşi din apă. Este închipuirea pogorârii lui în iad, şi ieşirii de acolo. Pentru aceasta şi mormânt pe botez îl numeşte Pavel, zicând: «Împreună ne-am îngropat cu el prin Botez» Şi iarăşi ceea ce este mitra la prunc, aceea este Credinciosului apa. Că în apă se plăsmuieşte şi se închipuieşte. Şi Ioan Damaschin, prin cele trei afundări, botezul însemnează pe cele trei zile ale îngropării Domnului.” Dar ce aduc spre mărturie pe Părinţii noştri cei vechi către întărirea neapărării afundărilor celor întru botez? Citească cela ce voieşte pe înţeleptul bărbat Corderie Teologul Latinilor, şi-l va vedea pe el în cuvântul lui cel despre Botez, cum surpă pe socoteala cea rea a lui Toma Achinatul, care slăveşte că ar fi lucru adiafor, de a se face botezul ori în trei afundări, ori nu; Şi cum hotărăşte a se păzi cu neschimbare cele trei afundări în trei ieşiri, după rânduiala botezului al răsăriteneştii noastre Biserici. Dar şi însuşi numele Colimvitrilor (adică scăldătorilor) întru care se botezau, şi se scăldau cei ce se botezau, singur prin sineşi poate a dovedi nevoia afundărilor, fără de multe alte dovezi. Se află scrisă şi în Lexiconul Franţiscului Pivatu, că sfântul Oton prin trei afundări Boteza, temându-se, însă, zice ca nu cumva Latinii stricând Apostoleştile legiuiri cele rânduite asupra Botezului, să-şi pricinuiască loruşi ocară au poruncit să-şi facă Colimvitre din marmură, şi să-şi statornicească în lăuntru în Biserici, mai-nainte fiind decât faţa pământului ca un cot, pentru ca să poată într-însele cu lesnire afunda pruncii botezându-se. Drept aceea şi în Biserica sfântului Marcu din Veneţia şi până astăzi se află o Colimvitră ca aceasta spre ruşinarea Papistilor. Încă şi Papa Pelaghie întru un glas cu acesta hotărăşte: Că, neapărat trebuie ca cele trei afundări la sfântul Botez. Deci din toate aceste zise ce încheiere urmează? Aceasta adică. De vreme ce cele trei afundări şi ieşirile sunt de nevoie întru Botez, pentru a se închipui prin ele Moartea cea de trei zile şi de trei nopţi şi Îngroparea, şi Învierea Mântuitorului, cu care se dă de la Dumnezeu oamenilor mântuirea, şi lăsarea păcatelor, şi împăcarea cu Dumnezeu; Apoi dar stropirea apusenilor lipsită fiind de afundări şi de scoateri, prin urmare este lipsită şi de închipuirea morţii celei de trei zile şi de trei nopţi şi a Îngropării, şi a Învierii Domnului. Iar dacă de acestea, arătat este şi mărturisit, că este lipsită şi de tot Darul, şi sfinţenia, şi lăsarea păcatelor. Iar de se împotrivesc Latinii zicând, că stropirea lor prin cele trei chemări ale Sfintei Treimi este dătătoare de sfinţenie şi de Dar, învaţă-se, că Botezul nu se săvârşeşte prin singure chemările cele ale Sfintei Treimi, ci are trebuinţă neapărat de închipuirea Morţii, şi a Îngropării, şi a Învierii Domnului. Că nici singură Credinţa cea în Treime mântuieşte pe cel ce se Botează, ci împreună cu dânsa de nevoie este şi credinţa cea întru Moartea lui Hristos, şi aşa prin amândouă întru aceasta în mântuire şi în fericire. Că zice marele Vasilie: În trei afundări, şi în trei chemări, Taina Botezului se săvârşeşte, ca şi chipul Morţii (lui) să se închipuiască şi cu predanisirea cunoştinţei de Dumnezeu să ne luminăm la suflet cei ce ne Botezăm. Însemnează însă, că, precum zicem că botezul apusenilor este ereticesc şi neprimit, pentru cele ce s-au zis, aşa se cade şi noi dreptslăvitorii să luăm aminte bine la al nostru a nu se face în ligheanuri şi în covăţele întru care abia se afundă parte din picioarele copiilor ce se botează. Pentru aceasta, de vreme ce mustrăm pe apuseni că au stricat Apostolescul Botez, apoi se cade şi noi Dreptslăvitorii să luăm aminte bine la al nostru, a nu se face în ligheanuri şi în scafe, în care abia să se afunde o părticică din picioarele pruncilor ce se botează; Las a zice, că de multe ori sunt crăpate şi scafele acelea, ori se răstoarnă şi se varsă sfânta apă. Pentru aceasta se cuvine, de vreme ce mustrăm pe Latini să păzim pe al nostru Botez neprimejduit şi neprihănit. Şi după aceasta precum şi pentru toate celelalte purtare de grijă şi datorie stă asupra Păstorilor sufletelor (adică a Arhiereilor, şi a Iereilor) noi însă, facem lucrul Pândarului, şi strigăm dând ştire. Iar ei iee (să ia) aminte de datoriile loruşi, ca unii ce au a da şi cuvânt.

numai, care s-ar face ca şi când întru Moartea Domnului, să se caterisească. (Vezi Apostolescul aceasta Canon ce profeticeşte surpă pe Evnomie, care el întâi a născocit pe o afundare în Botez, dar poate şi alţi eretici o făceau aceasta în vremea sfinţilor Apostoli.) Fiindcă nu a zis Domnul nouă Apostolilor săi, când ne-a trimis la propovăduire, întru moartea mea botezaţi. Nu; ci ne-a zis: „Mergând învăţaţi toate neamurile, botezându-i pe ei în Numele Tatălui, şi al Fiului, şi al Sfântului Duh. Adică botezaţii pe ei în trei afundări şi scoateri, şi la fiecare afundare, un fiecare nume al sfintei Treimi să-l ziceţi. Căci cu o afundare şi scoatere, nici Moartea de trei zile şi trei nopţi a Mântuitorului cu înţelegere se arată, nici taina şi cunoştinţa de Dumnezeu a sfintei Treimi cu deplinire se descoperă. Drept aceea şi Botezul cel de acest fel, ca unul ce este pustiu şi de Teologie şi de întrupeasca iconomie, este prea păgânesc şi prea răuslăvitor. Iar cu acele trei afundări şi scoateri, şi Credinţa cea întru sfânta Treime luminat se vesteşte, şi Moartea cea de trei zile şi trei nopţi, şi Îngroparea, şi Învierea Mântuitorului totodată se închipuieşte. Şi după urmare, prin acestea Botezul nostru ţine împreună întru sine pe cele mai întâi două Dogme ale Dreptslăvitoarei Credinţei noastre, a Teologiei zic, a Treimii celei de Viaţă făcătoare, şi a întrupeştii Iconomii a lui Dumnezeu Cuvântului.

CANON 51

Dacă vreun Episcop, sau Presbiter sau Diacon sau oricare din catalogul cel Ieraticesc de nuntă, şi de cărnuri, şi de vin, nu pentru nevoinţă ci pentru urâciune s-ar depărta, uitând, că sunt bune foarte, şi că bărbat şi femeie a făcut Dumnezeu pe om, ci hulind ar cleveti pe făptură, ori îndreptează-se, ori caterisească-se, şi de la Biserică leapădă-se, aşişderea şi mireanul. [Aposto: 50; Sobor 6: 13; Ang: 14; Gan: 1, 9, 14, 21; Vasilie: 86]

TÂLCUIRE

De vreme ce toate sunt curate celor curaţi cu ştiinţa, şi toată zidirea lui Dumnezeu este bună, şi nimic este de lepădat primindu-se cu mulţumire, precum osebit zice Pavel: Şi nici una este spurcată, sau necurată după a sa fire şi estime [Tit 1: 15; 1 Timotei 4:4; Romani 14: 14]. Pentru aceasta şi Dumnezeieştii Apostoli în Canonul lor acesta Obşteşte hotărăsc, că oricare Episcop, sau Presbiter, sau Diacon, sau măcar de ar fi catalogul Iereilor, sau al Clericilor, uitând că toate câte a făcut Dumnezeu sunt bune foarte [Facere 1]. Şi că Dumnezeu a făcut pe om bărbat şi femeie, s-ar depărta de nuntă, şi de mâncarea cărnii, şi de băutura vinului, nu pentru nevoinţa, şi înfrânarea trupului[78],

[78] Atât din Canonul acest Apostolesc, cât şi din cel 14 al Soborului din Anghira, urmează cu înţelegere dreaptă şi prea adevărată, că oarecare, şi Episcopi, şi Presbiteri, şi Diaconi, care nefiind monahi, şi în vremea de atunci şi acum, din voia lor nu mâncau carne, nici mănâncă. Nu pentru îngreţoşare sau pentru altă oarecare ereticească rea socoteală. Nicidecum (că această însuşire este a Elinilor, care slăveau că dobitoacele cele necuvântătoare au suflet cuvântător, pentru aceasta nici îndrăzneau a le junghia precum zice Plutarh. Şi a Marchianiştilor, şi de Obşte a Maniheilor, după Epifanie. Şi Engratiştilor, după Vasilie. Şi a Bogomililor după Valsamon), ci pentru înfrânare precum zice Canonul acesta, şi pentru nevoinţa trupului. Am zis că Episcopii şi Presbiterii şi Diaconii cei ce nu erau monahi, că aveau voie a se înfrâna despre carne sau a o mânca. Iar după ce s-au obişnuit în Biserica lui Hristos, acest preafolositor obicei, a nu se face Episcopi mai-nainte de a se face monahi (care se adeverează din cuvintele ce au zis Mitropolitul Cheasariei, şi cel al Halchidonului către ţiitorul locului a lui Papa Ioan, în Soborul ce s-a făcut în vremea Patriarhului Fotie, zicând aşa: „Şi la Răsărit dacă cineva nu se face monah: Episcop, sau Patriarh nu se face. Şi iarăşi în vremea Arhieriei acestuia (lui Fotie adică) mulţi monahi s-au ales şi Clerici, şi Simeon al Tesalonicului (Cap 266) zice, că Biserica pe cei mai mulţi din cei ce urmează a se face Episcopi mai întâi făcându-i monahi aşa îi aşează Episcopi, vezi şi subînsemnarea Apostolescului Canon 80. După ce obiceiul acesta, zic, a stăpânit, nici aceştia se cuvine a mânca carne (zice pururea pomenitul Dositei al Ierusalimului în Dodecavivlion foaia 779 adică, Patriarhul către Patriarhi, şi Arhiereul către Arhiereim, nu eu) şi câţi dezleagă afară de cuviinţă fac, fiindcă pricinuiesc mare sminteală creştinilor celor proşti şi tuturor încă. Pentru aceasta şi Chedrino prihănea pe Episcopul lui Constantin Copronim, adică pe Patriarhul lui, că din monah s-a făcut încununat adică Cleric şi mânca carne.” Iar dacă Arhiereii după Arhiereul şi Patriarhul acesta Dositei, nu se cuvine a mânca carne, cu cât mai vârtos moanhii? Care pentru trei pricini mai ales se cuvine a se părăsi de mâncarea cărnii: Întâi

pentru că scoposul şi sfârşitul monahiceştii făgăduinţe este întreaga înţelepciune, fecioria şi înfrânarea şi smerirea trupului. Iar mâncarea cărnii prea îngrăşătoare fiind mai mult decât toate mâncările, după urmare se împotriveşte întregii înţelepciuni şi fecioriei, adică se împotriveşte scoposului şi sfârşitului acesteia, fiindcă zădărăşte pe trup, şi ridică război de necuviincioase pofte împotriva sufletului. Şi dacă monahii după marele Vasilie se cuvine a întrebuinţa nu dieta cea grasă, ci pe cea puţin hrănitoare, şi dacă nici mâncările cele mai dulci nu se cuvine a le mânca, fiindcă acestea arată iubire de îndulcire, după acestaşi sfânt (vezi mai pe larg la Canon 71 al acestuiaşi), Cum dar ar fi cu cuviinţă să mănânce carne, care este mai îngrăşătoare decât toate mâncările, şi mai hrănitoare, şi mai îndulcitoare? Al doilea nu se cuvine monahii a mânca carne, pentru că calcă acest prea vechi obicei al monahilor, zic pe depărtarea de mâncarea cărnii. Iar cum că obiceiul cel ca acesta este prea vechi şi folositor, şi mai-nainte de anii împărătesei Teofanei, arătat este şi din mărturia ce am zis mai sus: Că Copronim a fost cu 150 ani mai-nainte de Teofana, povesteşte încă şi Dumnezeiescul Hrisostom (în întâiul cuvânt către Teodor cel căzut) cu un monah în pustietăţi aflându-se, ruga pe cel ce şede împreună cu el să meargă să-i aducă carne ca să mănânce; Iar de nu ar merge (pentru necuviincioasa şi oprita cererea lui adică) îl îngrozea că se va pogorî singur în târg. Şi aiurea acestaşi, povestind obiceiurile Mănăstirilor de atunci zice: Acolo toate sunt curate de jumări (adică de putoarea fripturii de carne) şi de sângiuri (Tomul 4, Voroava 14 la 1 către Timotei foaia 307), Istoriseşte şi Nichifor Grigoras în Romana Istorie că, femeia lui Ioan Glicheul s-a făcut Monahie; şi cere ca şi bărbatul ei să se facă Monah; iar împăratul foarte iubindu-l îl oprea; mai ales că pătimind de revmaticali la încheieturile trupului după vremi, era de nevoie a mânca carne după sfatul doftorilor, iar de s-ar fi făcut Monah, aceasta nu i-ar fi mai fost legiuită şi lăudată fapta. Încă şi Dumnezeiescul Grigorie al Tesalonicului, arătat zice că mâncarea cărnii este oprită de al Monahi. (Cuvântul 1 din cele mai de pe urmă pentru cei ce sfinţenie se liniştesc). Iar împărtul Nichifor Votaniat făcându-se Monah, după ce a pierdut împărăţia, întrebat fiind de oarecine, de suferă cu mărime de suflet monahiceasca viaţă? A răspuns aşa: „Singură depărtarea de mâncarea cărnii mă amărăşte, iar pentru celelalte puţină grijă am (Meletie al Atenei în Bisericeasca Istorie Tom al 2 foaia 414), viaţa încă a lui Ioan al scării zicând că sfântul mânca toate care fără prihană se potriveau epanghelmei, aceasta adevereşte. Vezi şi la Everghetinos: foaia 425. Dar ce aduc mărturii de la oameni? Când însuşi Doamna Născătoare de Dumnezeu a mărturisit, cât de veche şi folositoare de suflet este depărtarea de mâncarea cărnii, poruncind prin facerea de minuni către preasfântul acela Dositei, încă copil fiind, pe lângă altele, şi să nu mănânce carne, precum aceasta o povesteşte înţeleptul avă Dorotei, însă pecete acestor zise fie Canonul, 34 al sfântului Nichifor mărturisitorului. Ce zice arătat acestea „Dacă vreun Monah va lepăda sfântul chip va mânca carne, şi va lua muiere, unul ca acela de nu se va pocăi, trebuie să se anatematisească, ori cu sila îmbrăcându-se în chipul monahicesc să se închidă înlăuntru în monastire. Scrie încă şi Teofilact al Bulgariei împotriva monahilor Latini, prihănindu-i că mânca zama cărnii, şi după urmare leapădă mâncarea cărnii de la Monahi ca una ce se face nu după cuviinţă. Zice încă şi sfântul Meletie mărturisitorul în Alfavitarul său, că toţi adică şi mirenii şi Monahii sunt datori a păzi Poruncile lui Dumnezeu; Iar Monahii mai cu osebire trebuie a avea feciorie, fugirea de lume, şi lepădare de mâncarea cărnii, zicând aşa: „Toţi suntem datori a păzi Poruncile Ziditorului. Singură aceasta mai cu osebire se adaugă Monahilor; Acestaşi pot numai să o producă Stăpânului; Fecioria adică, fugirea de lucrurile lumeşti, depărtare de mâncarea cărnii, şi strâmtorarea şi necazul. Iar al treilea şi mai pe urmă nu se cade Monahii a mânca carne de nu atât pentru împiedicare către pravăţul şi sfârşitul monahiceştii vieţi, deşi nu că este împotriva predanisirii celei vechi a Bisericii şi a Părinţilor, ci măcar pentru sminteala ce pricinuieşte în inimile celor mulţi. Monahii mănâncă carne. Aceasta este o propunere care din singur auzul se face împiedicare multora. Căci atât Apostolul Pavel despre o parte zice, nu voi mânca carne în veac ca să nu smintesc pe fratele meu; şi iarăşi: Bine este a nu mânca carene şi a nu bea vin, nici a face aceea întru care fratele tău se poticneşte, sau se sminteşte, sau slăveşte. Când şi Avva Pimen despre alta: Aflându-se oarecând la o masă ce avea bucate de carne n-a venit să mănânce, zicând, că aceasta o face spre a nu pricinui sminteală creştinilor celor de acolo. Iar de pun înainte Monahii noştri cei ce mănâncă carne, pentru a scăpa de mustrarea ştiinţei lor, că şi marele Vasilie zice (aşezământ 26) că s-au iertat de către părinţi a se pune în buruieni s-au în legume o bucăţică de slănină, şi că şi Pahomie hrănea porci în mănăstire, şi Simeon noul Teolog hrănea porumbi. Învaţă-se unii ca aceştia, că pricinuitoarele acestea cuvinte, asemenea le propun şi monahii Latinilor. Însă marele Vasilie, zicând că s-a iertat aceasta de către părinţii cei de pe lângă marea neagră nevoitori, a fost de nevoie pentru că în părţile acelea untdelemn nu se afla, şi pentru că urma boală între fraţi din mâncarea cea cu totul neunsă, al doilea şi pentru că atât de puţin se pune încât nici o îndulcire pricinuia, că nici cât de puţin se prăjea, după cuvântul sfântului. Că acea puţină parte într-atâta mulţime de apă, sau de s-ar fi întâmplat în legume de mâncare fiind aruncată nu este prihănire de desfătare, ci înfrânare de nevoitori cu adevărat. (pag 50 verso) Şi al patrulea că deşi o zice aceasta marele Vasilie. Cu aceasta nu iartă mâncarea cărnii ci încă din împotrivă cu totul leapădă dieta cea grasă, precum am zis, şi mâncările cele drese, şi mai dulci, iubire de dezmierdare le numeşte. Laudă însă pe mâncarea ceea ce are puţină hrană, şi mâncările cele mai proaste, şi mai lesne dobândite, precum este untdelemnul (sau uleiul) şi vinul, şi legumele şi cele de asemenea. Iar către zisa sântului Pahomie, şi a sfântului Simeon trebuie a zice, că acestea le hrănea mai întâi pentru străini, şi al doilea pentru monahii cei bolnavi; după Dositei. Precum şi băi aveau prin Mănăstiri pentru bolnavi. Ci şi acum de se bolnăveşte vreun monah în primejdii de moarte şi va lua poruncă de la doctor să mănânce carne, nu se osândeşte mâncând, că o întrebuinţează ca pe o doctorie, şi nu spre îndulcirea şi lăcomia pântecelui. Iar de va zice cineva că Soborul cel din Gangra în Canonul al 2-lea al său anatematiseşte pe cel ce osândeşte pe cel ce mănâncă carne; Se ştie că acestaşi Sobor se dezvinovăţeşte

ci pentru că se îngreţăluieşte de acestea, şi cu chipul acesta huleşte şi cleveteşte pe făptura lui Dumnezeu, că este necurată şi rea, unul ca acesta, zic, ori să se îndrepteze şi să se înveţe a nu le îngreţălui, şi a nu-şi întoarce despre acestea, socotind, că nici nunta şi împreunarea cu muierea cea după lege este vătămătoare, nici cărnurile, nici vinul, ci întrebuinţarea cea rea a acestora. Pentru că de ar fi fost rele şi vătămătoare, nu s-ar fi făcut de Dumnezeu, care din fire este bun. Iar de nu se va îndrepta, să se caterisească, şi îndată să se despartă şi de la Biserică. Aşişderea încă şi oricare mirean s-ar îngreţălui de acestea, să se afurisească.

CANON 52

Dacă vreun Episcop, sau Presbiter, pe cel ce se întoarce de la păcat nu îl primeşte, ci îl leapădă, să se caterisească. Că mâhneşte pe Hristos, Cel ce a zis: «Bucurie se face în Cer pentru un păcătos ce se pocăieşte» [Matei 18: 12;Luca 15, 7]. [Cart: 53, 72]

TÂLCUIRE

Zice Domnul «Pe cel ce vine către mine, nu-l voi scoate afară» [Ioan 6, 37]. Pentru aceasta şi Dumnezeieştii Apostoli, în Canonul acesta rânduiesc: „Că oricare Episcop, sau Presbiter, nu-l primeşte pe cel ce se întoarce de la păcat şi se pocăieşte, ci îl leapădă, şi îl goneşte pe le de la sine, ca Navat acela, îngreţeluindu-se de dânsul, oarecum, şi întorcându-şi faţa sa pentru păcatele lui, să se caterisească. Pentru că cu aceasta ce face mâhneşte pe Hristos, care a zis, «Bucurie se face în Cer, adică Îngerilor celor ce sunt în Cer, pentru un păcătos care se pocăieşte de păcatele sale cele mai dinainte» [Luca 15, 7]. Şi de vreme ce însuşi Domnul iarăşi a zis, «N-am venit să chem pe cei drepţi ci pe cei păcătoşi la pocăinţă» [Matei 9, 13]; Arătat este, că cel ce nu primeşte pe cei păcătoşi, se împotriveşte şi face împotriva lui Hristos. Iar cel ce se împotriveşte lui Hristos, nu este ucenic al lui. Iar nefiind ucenic al lui, nici vrednic este a avea Preoţie. Căci cum poate a o avea, şi a fi primit lui Hristos? Cel ce s-a făcut pe sineşi potrivnic lui Hristos, şi se împotriveşte Voii lui?"

CANON 53

Dacă vreun Episcop, sau Presbiter, sau Diacon în zile de sărbătoare nu se împărtăşeşte din cărnuri şi din vin, îngreţoşându-se, şi nu pentru înfrânare, să se

---

iarăşi prin Canonul 21 al său, că aceasta o au zis nu pentru cei ce nu mănâncă carne, nu pentru nevoinţă şi înfrânare, ci pentru mândrie, sau şi pentru îngreţoşare; şi adaugă zicând „Noi şi înfrânarea ceea ce se face cu cucernicie şi cu cinstire de Dumnezeu o primim. Iar fiindcă oarecare eretici numiţi engratevte (adică înfrânaţi) care se îngreţoşau de cărnuri şi nu la mâncau, ne pun înainte aceasta, că pentru ce nu mâncăm şi noi carnea tuturor dobitoacelor, răspunde marele Vasilie către dânşii zicând: Canon 86 că după socoteală, la noi toate cărnurile ca nişte buruieni şi ierburi se socotesc, precum a zis Dumnezeu; «Ca nişte buruieni sau ierburi v-am dat vouă pe toate» [Facere 9, 3]. Iar după desluşirea folosirii, precum nu mâncăm de obşte toate ierburile, ci numai cele nevătămătoare şi folositoare. Aşa nici toate cărnurile mâncăm, ci numai cele nevătămătoare şi trebnice, la sănătatea trupului. Pentru că buruiană este şi cucuta, şi mătrăguna. Carne este şi cea a vulturului, şi cea a câinelui, ci precum nu mănâncă vreun înţelept cucuta şi mătrăguna fiind otrăvitoare şi aducătoare de moarte; Aşa asemenea nu va mânca cineva carne de câine sau de vultur (sau de altele ca acestea) fiindcă sunt şi vătămătoare la sănătate şi netihnite la gust. Afară numai de s-ar afla o mare nevoie şi foamete. Că atunci, şi câine, şi vultur de ar mânca, nu păcătuieşte. Fiindcă acestea nu sunt oprite de Scriptura nouă. Că Apostolii, la Fapte (Cap 15, 29) au oprit numai a nu mânca cineva cele jertfite idolilor, şi sângele, şi sugrumat, iar în Canonul 63 asemenea a oprit a nu mânca cineva cele prinse de fiară, mortăciune şi sânge. Iar de ar sta cineva împotrivă zicând: Că câinele, şi vulturul în scriptura veche se numesc necurate. Răspundem: Că nu pentru că sunt greţoase şi urâcioase se numesc aşa, că nimic este spurcat şi necurat în firea sa. Ci se numesc aşa pentru trei pricini: Întâi şi mai de temei pricină este, precum mai sus a tâlcuit marele Vasilie, că toate cele necurate sunt vătămătoare sănătăţii trupului, încă şi doctorii înşişi aceasta o adeverează. A doua, pentru că aşa se socotesc de cei mai mulţi oameni, după Procopie. Şi a treia, pentru a nu se închina lor iudeii ca unor dumnezei, după Teodorit. Drept aceea iubind Dumnezeu sănătatea trupului nostru, şi vrând a ne face să nu le mâncăm, le-au numit necurate, ca şi de la însuşi numele să le urâm şi să ne ferim de ele.

caterisească. Ca unul ce-şi are vătămată ştiinţa, şi s-a făcut pricinuitor multora de sminteală. [Apostol: 51; Angirei: 14; Gangra: 1, 9, 14, 18; Vasilie: 86]

TÂLCUIRE

Şi Canonul acesta asemenea cu cel al 18-lea rânduieşte că oricare Episcop, sau Presbiter, sau Diacon în zile de sărbători, nu mănâncă carne, nici bea vin, nu pentru nevoinţă şi înfrânare[79]. Ci pentru că se îngreţăluiesc de ele, să se caterisească. Fiindcă este vătămat cu ştiinţa, adică nesimţitor. Şi fiindcă se face pricinuitor de sminteală la mulţi oameni, care adunându-se la sărbători, aveau obicei a face dragoste, adică mese Obşteşti, şi a mânca toţi împreună. Pe care mese Pavel le numeşte Domnească cină, adică Obştească, în Epistola cea 1 către Corinteni, Cap 11: 21.

CANON 54

Dacă vreun Cleric se va vădi mâncând în cârciumă, să se afurisească, afară numai dacă în călătorie găzduind pentru nevoie în vreo casă de oaspeţi. [Apostol: 42, 43; Sobor 6: 9; Sobor 7: 22; Laodicea: 24; Carta: 47, 69]

TÂLCUIRE

Cei sortiţi lui Dumnezeu se cuvine a fi mirenilor pildă de viaţă vrednică de cinstire, ca nu din pricina lor să se hulească numele lui Dumnezeu. Pentru aceasta şi Canonul acesta rânduieşte, că oricare Cleric s-ar afla că mănâncă în cârciumă să se afurisească. Pentru că intrând aceştia în cârciumă, ce altă se arată, decât că au viaţă necinstită, şi să sunt stricaţi, nu numai după pofta mâncărilor şi a băuturilor, ci şi întru celelalte moraluri, căci adunându-se în cârciumi necinstiţi bărbaţi, şi femei necinstite, negreşit cel ce se întâlneşte cu unii ca aceştia nu va rămâne ne împărtăşit de răutatea acelora. Fiindcă după Pavel «Strică pe obiceiurile cele bune, vorbele cele rele» [1 Corinteni 15: 33]. Afară numai dacă Clericul aflându-se în călătorie, şi ne găsind altă casă spre a găzdui, ar intra în hanuri de nevoie pentru a se odihni. Vezi şi la tâlcuirea 42 Apostolescului Canon.

CANON 55

Dacă vreun Cleric ar ocărî pe Episcopul, să se caterisească. «Că pe mai marele norodului tău nu-l vei grăi de rău» [Ieşire 22: 28]. [Sf. Sofia: 3]

TÂLCUIRE

Episcopul şi Arhiereul, întru închipuirea Domnului fiind, şi cap simţit al trupului Bisericii socotindu-se, se cuvine a dobândi mai multă cinste decât ceilalţi Ierosiţi (adică sfinţiţi). Pentru aceasta şi Canonul acesta rânduieşte, că oricare Cleric ar ocărî pe Episcopul, să se caterisească[80], fiind scris în lege. «Nu vei grăi de rău pe înainte

[79] Din Canonul acesta se înţelege, că nu se caterisesc Episcopii, şi Presbiterii, şi Diaconii, care nu din îngreţoşare, ci pentru adevărata nevoinţă şi înfrânare, sau cu totul nu mănâncă carne, nici bea vin, sau la o vreme şi pe zile hotărâte, de n-ar voi să mănânce, şi să bea, şi în zile de sărbători. Dar încă şi ceilalţi, care de unele ca acestea (sau şi de alte oarecare mâncări) se feresc, ori monahi, ori lumeni, pentru nevoinţă şi înfrânare nu se osândesc de Canonul acesta ca nişte călcători, după socoteala împreună amânduror tâlcuitorilor Dumnezeieştilor Canoane, a lui Zonara zic, şi a lui Valsamon, de s-ar feri de acestea, şi în zile de sărbători. Căci, nici se îngreţoşează de dânsele, precum zice Canonul, nici în celelalte zile mâncându-le, în singure sărbătorile se depărtează de ele. Ci întocmai şi întru acelea, şi întru acestea se feresc pentru singură înfrânare. Însă pentru ca să fie ferirea şi postul unora ca acestora nesmintitor cu totul la cei mulţi, mai bine este unii ca aceştia şi în zilele sărbătorilor, deosebi şi singuri să-şi mănânce pâinea lor. Încă se înţelege după urmarea aceasta şi înainte.

[80] Fiind însă că şi Fotie în titlul 9 Cap 36 zice, că Cartea 9 a condicei titlul 7 aşezământului 1 rânduieşte că cel ce ocăreşte pe împăratul nu se pedepseşte, nici pătimeşte ceva rău. Pentru, ori din deşertăciunea lui l-a ocărât, şi se cuvine a se trece cu vederea ca unui deşert ce din necunoştinţă face, şi se cade a se milui; Sau că i s-a făcut nedreptate şi trebuie a se ierta. Aşa şi cel ce ocăreşte pe Arhiereul, după asemănare nu se cade a se

stătătorul norodului tău şi pe stăpânitorul, ori pe cel din lăuntru adică şi Duhovnicesc, ori pe cel dinafară şi trupesc. Că pentru aceasta şi Arhiereu se zice Episcopul, ca un stăpânitor şi începător al Iereilor, şi Ierarh, ca un mai mare şi începător al celor Sfinţite, după Dumnezeiescul Maxim, şi Areopagitul Dionisie. Iar Canonul 3 al Soborului din sfânta Sofia zice: oricare ar îndrăzni a lovi, sau a închide pe Episcopul, şi fără pricină, sau şi cu pricină scornită şi mincinoasă, unul ca acesta să se anatematisească.

CANON 56

Dacă vreun Cleric va ocărî pe Presbiter, sau pe Diacon, să se afurisească.

TÂLCUIRE

Presbiterii, şi Diaconii, având loc de mâini, prin care Episcopul chiverniseşte Biserica, se cuvine şi ei a dobândi cuviincioasa cinste, nu însă şi atâta câtă se cade a o dobândi Arhiereul. Pentru aceasta şi Canonul acesta rânduieşte, că oricare Cleric ar ocărî pe Presbiter, sau pe Diacon, să se afurisească numai (care acesta este mai puţină pedeapsă) şi nu să se caterisească, ca cel ce va ocărî pe Arhiereul (care este mai mare pedeapsă). Căci, precum capul este mai presus decât mâinile şi celelalte mădulare ale trupului, iar mâinile sunt mai josite decât capul; Aşa prin urmare şi cei ce necinstesc capul, de mai mare pedeapsă au trebuinţă, însă cei ce necinstesc mâinile mai puţină pedeapsă trebuieşte.

CANON 57

Dacă vreun Cleric pe ochion, sau pe surd, sau pe orb, sau pe cel rănit la picioare îl va batjocori, să se afurisească. Aşişderea şi mireanul.

TÂLCUIRE

Cei ce-şi au mădularele trupului vătămate şi urâcioase, se cuvine mai ales a se milui, a se ajuta, şi de mâini a se duce de către cei ce-şi au mădularele întregi şi sănătoase, iar nu a se lua în râs şi a se batjocori. Pentru aceasta Canonul acesta rânduieşte, că oricare Cleric va batjocori pe surd sau pe ochion, sau pe orb, sau pe cel ce este rănit şi urâcios la picioare, să se afuriseacă. Asemenea încă şi mireanul de va face aceasta, să se afurisească. Căci, au doară nu este destulă certarea şi pedeapsa ce o dă lor Dumnezeu pentru judecăţile, ce singur el le ştie, şi pentru aceasta şi oamenii luând Judecata lui Dumnezeu, adaugă ticăloşiilor acestora, pedeapsă peste pedeapsă, cu batjocurile şi cu luările în râs ale lor? Vai de netemerea de Dumnezeu şi de marea mândrie! Nu, pentru Domnul, nu, să nu îndrăzniţi, fraţii mei, de acum înainte, sau a batjocori, sau a fugi de grozavii cei asemenea, ca de foc şi de spurcăciune. Obişnuind a zice parimia acea fără cuvânt şi prea nebunească: Fugiţi de cei însemnaţi. Ci mai vârtos înlesniţii şi ajutaţii cu toate chipurile, ce puteţi. Ca şi de la Domnul să vă miluiţi, arătându-vă către cei împreună cu noi robi milostivi şi înduraţi. Pentru aceasta şi

---

pedepsi, ori ca un deşert, ori ca un fără de minte şi bârfitor, ori ca unul ce s-ar fi nedreptăţit. De vreme ce dacă împăratul fiind persoană dinafară, se opreşte de lege a pedepsi pe unii ca aceştia ce l-ar ocărî, cu cât mai vârtos Arhiereul fiind persoană dinlăuntru şi Duhovnicească, şi următor chiar al prea Blândului şi nepomenitorului de rău Hristos? Afară numai dacă cel ce l-a ocărât este statornic cu mintea, şi obraznic şi semeţ, însuşi aceasta trebuie a se înţelege, şi pentru cei ce ocăresc pe Presbiter, şi pe Diacon. Iar legile cele iubitoare de bună cinstire lui Dumnezeu ale împăraţilor poruncesc, că, oricare ar intra în Biserică când se săvârşesc Tainele, sau alte sfinte Slujbe, şi ar ocărî pe Episcopul, sau ar opri să nu se săvârşească acestea, să se certe cu pedeapsă de cap. Însuşi aceasta să se păzească şi când se fac Litanii, şi Rugi, şi se află acolo Episcopi şi Clerici, adică de cap, cel ce ar tulbura Litania şi Ruga. Din Canonul acesta încheie încă şi cel ce va ocărî pe trupescul său părinte, sau pe Duhovnicescul său bătrân, se cuvine a se certa. «Că cel ce grăieşte de rău, zice, pe tatăl său sau pe mama sa (oricare ar fi, ori Cleric, ori mirean, ori monah) cu moarte să se sfârşească» [Leviticon 20: 9; Matei 15: 4], însă moartea acestora este lipsirea Dumnezeieştii împărtăşiri, care la cei înţelepţi se socoteşte moarte adevărată după Canonul, 55 al marelui Vasilie.

Dumnezeu porunceşte nici să prihănească cineva pe surd pentru că nu aude, nici să pună piedică înaintea picioarelor orbului, pentru că nu vede. «Nu vei grăi de rău asupra orbului, şi înaintea orbului nu vei adăuga poticnire; Şi te vei teme de Domnul Dumnezeul tău» [Levit 19: 14]

CANON 58

Episcopul sau Presbiterul nepurtând grijă de Cler, sau de popor, şi neînvăţându-i pe ei bunăcinstire de Dumnezeu, să se afurisească, iar stăruind în nepurtare de grijă şi lenevire, să se caterisească. [Sobor 4: 25; Sobor 6: 19, 80; Sobor 1 şi 2: 16; Sar: 11, 12; Cartag: 79, 82, 86, 131, 132, 133; Nisis: 6; Pet: 10]

TÂLCUIRE

Datorie neapărată este Episcopului a învăţa în toate zilele pe norodul cel supus lui bine cinstitoare Dogme, şi a-l îndrepta pe el către dreapta Credinţă şi îmbunătăţita petrecere. Că zice Dumnezeu prin Proorocul Iezechiel către proestoşii noroadelor: «Fiul omului, pândar te-am pus pe tine casei lui Israil, şi casei lui Iuda. De nu vei desluşi, nici vei grăi, va muri cel fără de lege întru fărădelegea sa, şi sângele lui din mâna ta îl voi cere» [Iezechiel 3, 17]. Pentru aceasta şi Canonul acesta rânduieşte: „Oricare Episcop, sau Presbiter (că învăţători trebuie a fi şi Presbiterii)[81] nu va purta de grijă de Clericii săi, şi de tot norodul celălalt, şi nu-i va învăţa pe ei Dogmele şi faptele bunei cinstiri de Dumnezeu, să se afurisească până se va îndrepta. Iar de va stărui în nepurtare de grijă şi în lenevirea sa, să se caterisească desăvârşit, ca un nevrednic de Episcopie, şi de Presbiterie[82].

CANON 59

Dacă vreun Episcop sau Presbiter, vreunul din Clerici sărac fiind, nu îi va da cele trebuincioase, să se afurisească. Iară stăruind, să se caterisească, ca unul ce a ucis pe fratele său. [Apostolic: 4, 41]

TÂLCUIRE

---

[81] Pentru aceasta şi Dumnezeiescul Hrisostom zice: „Nu este multă osebire între Presbiteri şi între Episcopi. Că şi ei au primit învăţătoria şi purtarea de grijă a Bisericii…” Că cu singură hirotonia îi covârşesc, şi pentru singură aceasta se socotesc că întrec pe Presbiteri.” (Voroava 11 la cea 1 către Timotei la început.)

[82] Pentru aceasta şi deosebi Pavel în cea 1 către Timotei 3, 2 zice: Că Episcopul se cade a fi învăţător. Şi către Tit 1, 9 ca să se ţină de cuvântul cel credincios al învăţăturii, ca să poată a îndemna pe ceilalţi la sănătoasa învăţătură, şi a mustra pe cei ce grăiesc împotriva ei. Atâta mare şi neapărată este datoria Arhiereilor, ce o au către norodul cel încredinţat lor. Drept aceea deşi altă nu îi îndeamnă spre a nu se lenevi, ci a fi treji, măcar îndeamnă-i numele de Episcop cel au, care însemnează pândar. Cei ce sunt la pândă, se cade a priveghia şi a vidé, nu a se lenevi, şi a dormita. Că pentru aceasta şi înlăuntru în Altar sfinţitul Sinod (adică scaunul cel împreună cu ale conslujitorilor săi), sau aşezat, ca Arhiereul suindu-se şi şezând într-însul mai sus decât ceilalţi să vadă de sus, ca din pătulul pândirii pe norodul cel supus lui, şi mai cu scumpătate să-l cerceteze pe el. Iar Presbiterii împreună stând şi împreună şezând cu el de aici se îndeamnă ca şi ei să cerceteze şi să îndrepteze pe norod, ca unii ce sunt daţi Arhiereului împreună ostenitori, precum zice Zonara. Însăşi această înţelegere o arată şi scunulul Arhiereului cel ce stă în Biserică (strana Arhierească) mai înalt decât celelalte şi pândă preaînaltă pentru aceasta numindu-se, şi sfinţita înălţime a scaunului, după Diaconul Ignatie (în viaţa Patriarhului Nichifor). Iar dacă Episcopul şi Presbiterii sunt neînvăţaţi şi nu au putere de a învăţa, trebuie cu unire să cheme de la alte locuri învăţători şi sfinţiţi propovăduitori, dând lor cele spre îndestularea vieţii şi cinstea cea cuviincioasă, să aşeze şcoli în Eparhiile lor, şi prin acelea să-şi împlinească datoria învăţăturii, ci ei sunt datori norodului. Iar într-alt chip, stăpânirea Canoanelor se cade totdeauna a avea tărie. Şi Nearaua pururea pomenitului împărat Alexie Comnino a rânduit fiecărui dascăl al marii Biserici porţie de hrană şi simbrie; şi să aibă cinste de asta îndată după împărăteştii boieri şi pe lângă Patriarhul, ca unii ce ţin locul aceluia. Încă şi Pavel a zis: «Cei ce se ostenesc în cuvânt şi întru învăţături de îndoită cinste să se învrednicească» [2 Timotei 5: 17]. Scriu şi Apostolii şi în aşezămintele lor (Cartea a 7-a cap 10) acestea „pe cel ce grăieşte ţie cuvântul lui Dumnezeu îl vei slăvi, aducându-ţi aminte de el ziua şi noaptea. Şi îl vei cinsti nu ca pe pricinuitorul naşterii, ci ca pe cel ce s-a făcut ţie pricinuitor de a fi bine. Că unde este învăţătură despre Dumnezeu, acolo Dumnezeu de faţă este”.

Lucrurile şi veniturile Bisericilor se numesc sărăceşti, pentru că se cuvine a se împărţi la săraci. Şi dacă se cade a se împărţi la alţi săraci şi lipsiţi, de către proestoşii Bisericilor, cu cât mai vârtos se cade a se împărţi acestea la Clericii cei supuşi lor, săraci fiind şi trebuinţă având? Pentru aceasta şi Canonul acesta rânduieşte că oricare Episcop sau Presbiter nu dă cele trebuincioase spre viaţă din veniturile Episcopiei sau ale Enoriei (că aveau şi Enoriile Presbiterilor venituri, despre care vezi la sub însemnarea Canonului 4 al Soborului al 4-lea). Clericului acelei Episcopii care are trebuinţă, sau al Enoriei, să se afurisească, până ce va începe a da. Iar de va stărui întru nemilostivirea sa, să se caterisească, desăvârşit. Pentru că, cât despre voinţa sa s-a făcut ucigaş fratelui său. Că cel ce nu are cele întăritoare vieţii sale, negreşit moare. Iar cel ce are, şi nu dă celui ce nu are şi se primejduieşte, negreşit ucigaş al aceluia este. Iar deşi acela cu lucru nu a murit, Dumnezeiasca Pronie dând lui prin alţi iubitori de săraci cele îndestule spre viaţă, însă cel ce are şi nu i-a dat, ucigaş se judecă pentru nemilostivirea, şi cruzimea sa. Citeşte Apostolescul Canon 4 încă şi cel 41 ce rânduieşte, ca din lucrurile şi veniturile Bisericilor, trebuie Episcopii să chivernisească trebuinţele, atât pe ale sale, cât şi pe cele ale fraţilor celor străini întâmplându-se; iar dacă trebuinţele străinilor se cuvine ale chivernisi, cu cât mai mult pe al Clericilor supuşilor săi?

CANON 60

Dacă cineva cărţile necinstitorilor de Dumnezeu cele minciunosuprascrise, ca pe nişte sfinte în adunare (Biserică) le-ar citi, spre vătămarea norodului, şi a Clerului, să se caterisească. [Sobor 6: 2, 63; Sobor 7: 9; Laodiceea: 51]

TÂLCUIRE

Din cărţi, unele adică, de eretici, şi de necinstitori de Dumnezeu fiind alcătuite în numele sfinţilor cu minciună s-au suprascris, spre amăgirea şi rătăcirea celor mai proşti; precum este Evanghelia ceea ce se numeşte a lui Toma, fiind scrie cu adevărat de Manihei, iar deasupra scrise cu numele Apostolului Toma: Apocalipsurile cele numite ale lui Avraam, Isaac, Iacov, şi ale de Dumnezeu Născătoarei. Bârfele lui Hrisomal (păr de aur), pe care ereticul Pamfil le-a scris deasupra Teologhiceştii voroave. Şi alte nenumărate ca acestea, de care face pomenire sfântul Meletie[83] Mărturisitorul, prin stihuri politiceşti, în cea de dânsul numită Alfavitalfavită. Iar altele dreptslăvitoari şi sfinţi, sau notevsit (adică s-au stricat) de eretici în urmă; Precum s-au notevsit de cei răi slăvitori, aşezămintele Apostolilor cele prin Clement, pentru aceasta şi s-au lepădat, precum zice aceasta Ecumenicul Sobor al 6-lea în Canonul, al 2-lea al

[83] Care pe lângă cele zise sunt acestea: Apocalipsis a lui Adam, a lui Lameh. Rugăciunea lui Iosif celui frumos; Apocalipsis a lui Moisi, şi Diata; Psalmii lui Eldad şi a lui Solomon; Străine ziceri lui Isaia; Apocalipsis a lui Sofonie. Cartea a treia a lui Esdra; Apoclipsis a de Dumnezeu Născătoarei, şi a lui Petru, şi a lui Pavel; Epistolia lui Varnava; Încungiurările Apostolilor; Carete lui Matei şi a lui Varnava. Învăţătura lui Climent; Faptele lui Pavel; Învăţătura lui Ignatie şi a lui Policarp, Cărţile Ucenicilor lui Simon, a lui Dima şi Cleov şi Nicolai. Iar cărţile ereticilor Manihei sunt a şéptea Evanghlie; Dragostea ce în şapte cuvinte; Lucrarea rugăciunilor; Pragmatia Urieşilor; Evanghelia lui Filipp; Cele copilăreşti ale lui Hristos; Şi Faptele lui Andrei. Iar sfântul Nichifor în Canoanele 3, 4 ale sale (care sunt în Tomul al 2-lea al adunării Canoanelor foaia 918) zice: că nu sse cuvine să primim Aposcalipsa lui Pavel, şi altele ca acestea. Că spurcate şi necurate sunt. Nici Apocalipsul lui Esdra, şi a lui Zosima; şi cele două Mucenii al sfântului Gheorghie; şi ale sfinţilor Mucenici Chiric şi Iulita). Însemnează însă că înţelepciunea lui Solomon se citeşte în Biserică în auzul norodului împreună cu cărţile cele canonisite ale scripturii, pentru că Carte canonicească se numeşte de Canonul 30 al Soborului din Cartagina. Încă şi Atanasie în Epistolia sa cea prăznuitoare pe aceasta o numără împreună cu cărţile cele ce se citesc. Iar de o numesc oarecare apocrifa (ascunsă) rău zic, că se mustră de acestaşi epistolie a lui Atanasie. Însemnează pe lângă acestea, că scriitorul Cărţii cei Sobornniceşti scrie, că sfântul Sobor a toată lumea cel 1 prin minune a cunoscut Cărţile cele întestăluite şi canoniceşti, şi pe cele ascunse şi mincinoase ale ereticilor, că punându-le pe toate împreună sub sfânta Masă, şi rugându-se Domnului, o minune! Pe cărţile cel canoniceşti le-au aflat deasupra sfintei Mese, iar pe cele ascunse sub dânsa.

său. Şi cele apocrifa (ascunse) ale lui Ilie, şi ale lui Ieremia, şi ale lui Enoh, încă şi ale altor Prooroci, şi Patriarhi[84]. Pentru aceasta şi Canonul acesta Apostolesc rânduieşte. Că oricare le-ar întrebuinţa acestea în auzul de obşte, şi ar pune să se citească în Biserică ca nişte sfinte, cărţile necistitorilor de Dumnezeu şi rău slăvitorilor, cele minciunosuprascrise, pentru ca să vatăme sufleteşte pe norodul cel de obşte, şi pe Clerici, să se caterisească. Căci cărţile cele de acest fel se cuvine să se osândească, sau cel mai puţin, să se ascundă, dar nu să se citească în Biserică.

CANON 61

De se va face vreo prihănire asupra unui credincios, de curvie, sau de preacurvie, sau de altă oarecare faptă oprită, şi se va vădi, să nu se înainteze în Cler. [Sobor 2: 6; Cartag: 59, 138]

TÂLCUIRE

Cel ce se va prinde în curvie, sau în preacurvie, sau într-altă necuviinţă ca aceasta, nu numai Cleric fiind şi Ierosit (adică sfinţit cu hirotonia), după 25 al Apostolilor, ci şi mirean fiind, se opreşte de a se face, nu numai Ierosit (adică Diacon sau Presbiter sau Arhiereu), ci nici Cleric prost, Citeţ adică, sau Cântăreţ, sau uşéri, şi nici ca cum din cei ce se numesc afară de Altar. Precum Canonul acesta rânduieşte, zicând aşa: De s-ar face vreo prihănire de către cineva împotriva vreunui creştin, cum că adică a curvit, sau a preacurvit, sau vreun alt păcat a făcut, oprit de sfinţitele Canoane. Creştinul acela de se va dovedi cu adevărat, că a făcut păcatul acela, pentru care se prihăneşte, să nu se înainteze în Cler, adică să nu se Hirotonisească Cleric al Bisericii. „Se cuvine însă mai întâi a se cerceta feţele prihănitorilor, şi a zicătorilor împotrivă, de nu sunt robi, sau iertaţi din robie, să nu fie opriţi de legile cele politiceşti despre a pârî", după Canonul 138 din Cartagina: „Să nu fie prihăniţi şi de alţii că toţi aceştia nu sunt primiţi a da pâră nici asupra unei oarecare feţe, de nu vor dovedi mai întâi că sunt nevinovaţi de prihănirile acelea, cu care au fost prihăniţi, după Armenopolul Cartea 1 titlul 2 şi după Canonul 6 al Soborului 2 a toată lumea. Deci de vor fi slobozi pârâşii de cele mai de sus, şi vor dovedi adevărată prihănirea cea împotriva Candidatului aceluia, unul ca acesta nu se face Cleric. Iar de nu vor putea în vreme de trei luni a o dovedi adevărată, ei să se afurisească (adică să se oprească) pentru totdeauna de împărtăşirea pe Curatelor Taine de către Arhiereul cel ce are se hirotonisească pe Cleric, ca nişte clevetitori şi neadevăraţi pârâşi. Iar Clericulcel cu nedreptate clevetit şi pârât să se Hirotonisească, ca unul ce s-a arătat curat şi nevinovat de prihană; precum porunceşte întâiul aşezământ al titlului 1 din Nearale (Fotie titlul 1 Cap 8). Pentru aceasta aceeaşi Neara hotărăşte, că alegerile Episcopilor, şi ale Clericilor, se a se face înaintea tot norodului Bisericii, pentru ca să aibă slobozenie cel ce va voi a zice. Asemenea şi Soborul din Cartagina în Canonul 59 însăşi aceasta zice, hotărând că, dacă se va naşte vreo împotrivă zicere de prihănire şi de vinovăţie despre

---

[84] Am zis, că s-a notevisit cele apocrifa (ascunse) ale lui Ilie, şi Ieremia, şi Enoh, încă şi ale altor Patriarhi, pentru că până în vremurile sfinţilor Apostoli, erau nenotevisite şi curate. Pentru care Pavel, din cele ascunse ale lui Ilie, a luat zicerea ceea ce o scrie în Capul al doilea, aceea întâi către Corinteni, care zice: „Ci precum este scris, cele ce Ochiul nu le-a văzut, şi urechia nu le-a auzit, şi pe inimă de om nu s-au suit, care au gătit Dumnezeu celor ce-l iubesc pe el. Precum aceasta o mărturiseşte mai întâi, Grigorie oarecare ce a stătut Arhidiacon Patriarhului Tarasie, a înţeleptului Fotie; Şi al 2-lea însuşi înţeleptul Fotie, în întrebările cele ce se numesc Amfilohia, de la Grigorie luându-o aceasta. Că nicăieri în Cărţile sfintei Scripturi cele ce se găsesc, zicerea aceasta a lui Pavel aşa anume nu se află. Iar din cele ascunse ale lui Ieremia a luat, zicerea aceea ce o pomeneşte în Capul 5 a celei către Efeseni, care zice. „Pentru aceasta zice: Deşteaptă-te cel ce dormi, şi te scoală din morţi, şi va lumina ţie Hristos." Precum şi aceasta o adeverează însuşi Grigorie, şi pe desluşitorul Fotie. Iar Apostolul Iuda în Sobornicеasca sa Epistolie, aduce o întreagă parte din cele ascunse ale lui Enoh. Adică: „Şi a proorocit de aceştia şi Enoh cel al şaptelea de la Adam, zicând: Iată au venit Domnul întru întunericile sfinţilor săi Îngeri, ca să facă Judecată împotriva tuturor, şi să mustre pe toţi necredincioşii, de toate faptele păgânătăţii lor, cu care a făcut fără de lege, şi de toate cuvintele lor cele aspre, care a grăit împotriva lui păcătoşii cei necredincioşi; Şi celelalte. Au fost ascunse însă şi ale altor Patriarhi.

oarecare, când se fac psifii şi alegerile Arhiereilor, să se cerceteze cei ce zic împotrivă, şi după ce se va arăta Ipopsifiul curat înaintea feţei a tot norodului de prihănirile cele aduse asuprăi, atunci să se Hirotonisească Episcopul. Arătat însă este că aceasta ce o zice Soborul pentru Episcopi, se înţelege întocmai şi pentru Clerici. Despre care vezi sub însemnarea Canon 2, 30 al Apostolilor, şi 5, 13 Laodiceea.

CANON 62

Dacă vreun Cleric pentru frica omenească (adică de frică de Iereu, sau de Elin, sau de eretic), s-ar lepăda, de Numele lui Hristos adică, lepădat să fie. Iar dacă de numele de Cleric, caterisească-se. Pocăindu-se, ca un mirean primească-se. [Sobor 1: 10; Ang:1, 2, 9, 12; Petru 10, 14; Epist: 10 At; Vasilie: 45; Teo: 2]

TÂLCUIRE

Canonul acesta porunceşte, că oricare Cleric pentru frica oameneştilor munci, a Iudeilor adică, sau a Elinilor, sau a Ereticilor, s-ar lepăda de Numele lui Hristos, unul ca acesta, după ce se va căi, nu numai să se caterisească de Clericie, încă să se lepede şi din adunare, şi să stea în rânduiala celor ce se pocăiesc. Iar dacă pentru frica omenească s-ar lepăda de numele Clerului său. Adică, cum că este cutare Cleric, sau Citeţ adică, sau Cântăreţ, sau altceva. Să se caterisească numai de Clericatul său. Că cu dreptate este a se lipsi, de ceea ce s-a lepădat, şi nu a voit să zică că o are. Iar după ce unul ca acesta se va pocăi, să se primească la împărtăşirea cea cu Credincioşii ca un norodnic, adică, să se roage împreună cu cei Credincioşi[85].

CANON 63

Dacă vreun Episcop, sau Presbiter, sau Diacon, sau oricine din catalogul Clericesc, va mânca carne întru sângele sufletului său, sau de fiară prins, sau mortăciune, să se caterisească. Că aceasta legea o a oprit. Iar de ar fi mirean, să se afurisească. [Sobor 6: 67; Gang: 2; Faptele Apostolilor 20: 18, 19]

TÂLCUIRE

Fiindcă Dumnezeu dând legea cea pentru mâncăruri lui Noe, i-a zis, ca nişte buruieni şi ierburi le-am dat vouă pe toate. Fără numai carne cu sângele sufletului nu veţi mânca. Pentru aceasta în Canonul acesta Dumnezeieştii Apostoli rânduiesc, că oricare Episcop, sau Presbiter, sau Diacon, sau măcar oricine ar fi din catalogul Iereilor şi al Clericilor, ar mânca carne cu sânge, care este sufletul dobitoacului, adică

[85] „Însemnează însă, că după Hrisostom (voroava trei la Anna Proorociţa) nu este un chip de lepădare numai, ci multe şi osebite. Pe care Pavel însemnându-le zice: «Pe Dumnezeu îl mărturisesc că îl ştiu, iar cu faptele îl tăgăduiesc» [Tit 1, 16] şi iarăşi, «dacă cineva de ai săi, şi mai ales de casnici nu poartă grijă, de Credinţă s-a lepădat, şi este mai rău decât un necredincios.» [1 Timotei 5, 8] şi iarăşi, «fugiţi de lăcomia de averi, care este slujire de idoli. Pentru că aceasta şi Canonul 45 al marelui Vasilie zice, că, oricare creştin cu faptele sale ocărăşte pe Hristos, nimic se foloseşte din singur numele Creştinismului." Vezi şi Canonul 11 al Soborului 1 însă înfricoşată cu adevărat este Istoria, care se pomeneşte în viaţa marelui Paisie; Că acesta avea un ucenic, către care un evreu oarecând a zis acestea: Hristos, căruia voi vă închinaţi, ne este acela, care are să vie, ci altul. Către care cuvinte, a răspuns acela cu prostime numai aceasta, poate aşa este adevărul. Şi îndată, o minune! A pierdut Darul sfântului Botez. Drept aceea pentru înfricoşata Istoria aceasta, oprească-şi creştinii limba lor şi să nu zică glasurile acestea lepădătoare: de nu voi veni de hac cutăruia să nu mor creştin, şi altele asemenea. Pentru că mă tem, ca nu dintru aceasta să-şi piardă şi ei Darul sfântului Botez. Şi să nu poată a-l mai dobândi ca cel zic mai sus fără de mare pocăinţă şi îndreptare. Că atât de delicat lucru este credinţa, încât poate a se lepăda de dânsa şi cel ce ar călca o singură silabă, sau ar face o singură ameninţare împotriva Credinţei. Pentru aceasta şi Teologul Grigorie zice: Nevoitorii bunei cinstiri de Dumnezeu cu osârdie alegea mai bine a pătimi, care pătimiri înduplecă şi pe cel preaviteaz, şi acestea poate pentru o silabă, sau pentru ameninţare, decât rău a se mântui prin lepădare. Că Numele Dumnezeu în scurt este scris. Pe care îl vând, şi pe altul nu este cu putinţă a-l lua (La voroava capului 10 de la Matei). Iar Dumnezeiescul Hrisostom zice: Mai rău păcat decât lepădarea de Credinţă nu este (cuvântul pentru pocăinţă).

sugrumat, după Hrisostom, sau ar mânca prins de fiară, adică dobitoc prins şi omorât de lup, să zicem, sau de urs, sau de altceva de acest fel, sau şi de pasăre. Sar ar mânca mortăciune, adică mort de sineşi. Clericul cel ce va mânca zic cele de acest fel, să se caterisească. Fiindcă şi Legea le-a oprit a nu se mânca; atât cea dată lui Noe, precum am zis, cât şi cea dată lui Moise în capul 17 a celei Leviticeşti. Iar de va fi mirean cele ce le-ar mânca să se afurisească[86].

CANON 64

Dacă vreun Cleric s-ar afla postind în ziua Duminicii, sau Sâmbăta? Afară de una numai, să se caterisească. Iar de va fi mirean să se afurisească. [Sobor 6: 55, 56; Gangra: 18; Laod: 29; Petru 15; Teofil 1]

TÂLCUIRE

Alt lucru este Postul, altul dezlegarea postului, şi altul stricarea postului. Şi postul chiar este desăvârşita nemâncare, sau şi a mânca cineva o dată în zi, întru al nouălea ceas, cu mâncare uscată, adică numai de pâine şi apă. Iar dezlegarea postului este, a mânca cineva mai-nainte de al nouălea ceas, ori smochine, ori stafide, sau altceva de acest fel. Sau şi a mânca afară de pâine, şi de apă, şi alte oare care feluri de mâncăruri proaste: precum de pildă, legumi, vin, sau unt de lemn, sau raci, scoici, şi alte de acest fel. Iar stricarea postului este când mănâncă cineva din toate de mâncare, şi carne adică, şi peşte, şi lapte, şi brânză, şi celelalte. Deci în Canonul acesta rânduiesc Dumnezeieştii Apostoli, că oricare Cleric, s-ar afla postind în ziua Duminicii sau a Sâmbetei, cu deplinită nemâncare, sau şi cu mâncare uscată întru al nouălea ceas, afară de o singură Sâmbătă: adică de Sâmbăta cea mare, întru care se afla Trupul Domnului în mormânt. Şi întru care şi toţi Dreptslăvitorii postim, după Glasul Domnului ce a zis: «Iar vor veni zile când se va lua de la dânşii Mirele, şi atunci vor posti.» [Matei 9, 15] (Vezi şi însemnearea Canonului 29 al Soborului 6) Un Cleric ca acesta, zic, să se caterisească. Iar de va fi mirean unul ca acesta să se afurisească. Căci sâmbăta nu o postim, chiar şi în fiinţă, pentru că este zi de odihnă, întru care s-a odihnit Dumnezeu despre lucrurile zidirii sale, după aşezământurile sfinţilor Apostoli (Cartea 5 Cap 14) şi după al doilea cuvânt, pentru că Marchioniţii posteau sâmbăta, împotrivindu-se cinstei Ziditorului a toate, după sfântul Epifanie la eresul împotriva lui Marchion. Zice încă şi Margunius în tâlcuirea Canonului 11 al Soborului din Anghira, că posteau în ziua Sâmbetei, şi ereticii cei ce se numeau Coudiani, şi Apolinariani, spre izbăvirea celor adormiţi. Deci pe lângă pricina ce chiar şi din lăuntru, pentru care nu postim Sâmbăta, care este precum am zis, odihna Ziditorului a toate, şi pentru aceasta încă nu postim, ca să nu se socotească că ne unim cu ereticii cei pomeniţi. Iar Duminica nu postim, pentru Învierea Domnului nostru şi bucuria cea a toată lumea. Că sâmbăta aduce pomenirea

[86] Pentru aceasta cei ce ucid cu puşca, şi îndată nu le taie grumazul, pentru a se scurge tot sângele, tare păcătuiesc, ca unii ce mănâncă carne cu sângele sufletului, şi calcă Canonul acesta Apostolesc. Că ce se osebesc, rogu-vă, dobitoacele cele prinse de fiară, sau păsările cele lovite de vulturi, pe care opreşte Canonul, despre cele ce se omoară cu plumă? Mai nimic. Pentru că, precum totdeauna întru acelea rămâne sângele, aşa asemenea şi întru acestea. Deci se cuvine îndată ce vânătorii omoară vânatul, să-l junghie pentru ca să se verse tot sângele său. Precum aceasta Dumnezeu o porunceşte, zicând: «Şi omul, om din fiii lui Israil au din nemernicii, care se află întru voi, care va vâna vânat de fiară, au pasăre, care se mănâncă, va vărsa sângele ei, şi-l va acoperi cu pământ.» [Levit 17: 13] De aici şi Ioan Chitrul zice, că de va cădea în vreun vas vreo vietate din cele ce se zic necurate, de va fi neputredă, şi de curând căzută, să nu se lepede lucrul cel de hrană ce va fi în vas, ci după ce se va sfinţi să fie spre întrebuinţare şi hrană. Afară numai de se îngreţeluieşte a mânca stăpânul lucrului sau de şi se vatămă sănătatea lui din aceea. Iar de ar fi putrezit vietatea, să se lepede ceea ce ar fi în vas, nu numai pentru că vatămă sănătatea hrana aceştia, ci şi pentru ca să nu se pară că mănâncă sugrumat şi mortăciune, şi sângele dobitocului, cel ce o mănâncă aceea. Pentru aceasta şi Nearaua aceasta 58 a lui Leon înţeleptului rânduieşte, că cei ce vând, sau mănâncă orice fel de mâncare, care ar avea sânge, să se bată, şi să se tundă, şi să se osândească cu izgonire pentru totdeauna, şi averile lor să se risipească. Iar câţi stăpânitori, şi judecători nu vor pedepsi pe unii ca aceştia, să se păgubească de zece litre de aur.

zidirii şi a facerii celei dintâi a lumii, ca una ce este sfârşitul şi pecetea ei. Iar Duminica poartă chipul zidirii şi a facerii celei de a doua ca un început al ei, iar mai vârtos ca un început şi al celei dintâi zidiri.

Să se ştie însă, că nu sunt călcători ai Canonului acestuia, cei ce pentru adevărată nevoinţă cu cinstire de Dumnezeu, postesc zece zile de rând, sau şi 15, postind prin urmare în cursul acestor zile sâmbetele şi Duminicile, cuprinse într-însele, precum Zonara şi Valsamon, într-un glas zic, atât în tâlcuirea Canonului 53 cât şi întru acestui Apostolesc. Însă şi aceştia, întru aceste zile, şi mai ales Duminica, se cuvine a nu posti toată ziua, ci să dezlege postul, mai-nainte de al nouălea ceas, cu oarecare mâncare proastă, iar nu stricătoare de post. Latinii însă nu pot a se îndrepta că postesc sâmbăta pentru nevoinţă. Pentru că precum scrie Platin, Papa Inochentie a surpat postul Miercurei, şi în locul acestuia a introadus postul sâmbetei. Deci cum postul sâmbetei poate pentru nevoinţă a se posti de către Latini, care răul cu rău vindecă, şi cu nelegiuitul post al sâmbetei strică pe legiuitul post al Miercurei?

CANON 65

Dacă vreun Cleric, sau mirean va intra în Sinagoga Iudeilor, sau a Ereticilor, spre a se ruga, să se şi caterisească, şi să se afurisească. [Apost: 7, 45, 71; Sobor 6: 11; Ant: 1; Lao: 6, 32, 33, 37, 38]

TÂLCUIRE

Mare păcat socoteşte Canonul acestea a intra vreun creştin în Sinagoga Iudeilor, sau a Ereticilor, pentru ca să se roage. Că ce parte este credinciosului cu cel necredincios [2 Corinteni 6: 15] după Dumnezeiescul Apostol? Căci, dacă înşuşi Iudeii intrând în Sinagogile lor şi jertfe făcând, fără de lege fac, fiind opriţi afară de Ierusalim a aduce jertfă, după lege? (Precum o mărturiseşte aceasta Dumnezeiescul Iustin în Dialogul cel către Trifon. Sozomen în Bisericeasca Istorie Cartea 5 Cap 21 şi Hrisostom în Cuvântul al 2-lea împotriva Iudeilor). Cu cât mai vârtos face fără de lege creştinul acela ce se roagă împreună cu răstignitorii lui Hristos? Dar şi Biserica şi adunarea ereticilor, ca una ce împotrivă de Dreptslăvitorii cugetă, nu se cuvine a se cinsti, ci mai vârtos a se lepăda. Pentru aceasta şi Canonul acesta rânduieşte, că, oricare Cleric, sau mirean ar intra în Sinagoga Iudeilor, sau a ereticilor pentru rugă, Clericul, ca unul ce foarte a păcătuit, să se caterisească împreună şi să se afurisească, iar mireanul, numai să se afurisească, fiindcă, ca un mirean mai puţin a păcătuit de cât Clericul, făcând-o aceasta, că a se caterisi fiind mirean nu se poate. Sau mai drept, precum alţii tâlcuiesc, Clericul cel ce ar intra în Sinagoga să se roage, să se caterisească, iar mireanul să se afurisească.

CANON 66

Dacă vreun Cleric în vreo gâlceavă lovind, şi dintr-o lovitură omorând, să se caterisească pentru sumeţia lui. Iar de va fi mirean să se afurisească. [Sobor 6: 91; Ang: 21, 22, 23; Atana: Epistolie; Vasilie 2, 8, 11, 13, 33, 43, 52, 54, 56, 57; Grigorie Nissis: 5]

TÂLCUIRE

În Canonul lor 27 Dumnezeieştii Apostoli caterisesc pe Clericii cei ce bat sau pe Credincioşii ce au păcătuit, sau pe necredincioşii ce au nedreptăţit, precum am zis în tâlcuirea aceluia. Iar în Canonul acesta rânduiesc că, dacă vreun Cleric în vreme de gâlceavă, ar lovi pe cineva cu o singură grea lovire, şi din singură aceea l-ar omorî, unul ca acesta să se caterisească[87]; Măcar că nu a lovit cu o singură grea lovire; măcar

[87] Însemnează că deşi acesta se caterişeşte numai, şi nu se desparte de ruga celor credincioşi şi de Biserică, nu se iartă însă şi a se împărtăşi cu Dumnezeiştile Taine, împreună cu cei credincioşi, până la vremea, ceea ce ar

că nu a voit să-l omoare, ci pentru că s-a biruit de mânie, şi s-a arătat sumeţ şi obraznic, ridicând mâna şi lovind, care lucru este oprit Clericilor. (Las a zice pentru păcatul cel mare şi de moarte al uciderii ce a făcut.) Iar de va fi mirean cel ce a făcut ucidere ca aceasta, să se despartă de cuminecarea tainelor, şi de la adunarea şi Biserica Credincioşilor.

CANON 67

Dacă cineva pe vreo fecioară nelogodită silind-o ar avea-o, să se afurisească; şi să nu fie lui slobod a lua pe alta, ci pe aceea să o ţie, pe care o a ales, măcar săracă de ar fi. [Vasilie: 22, 23, 25, 26, 6]

TÂLCUIRE

Canonul acesta rânduieşte, că oricare cu sila ar strica pe vreo fecioară, care nu este logodită cu altul, şi o are pe ea în casa sa, să se afurisească pentru aceasta silnică stricare. Şi să nu aibă voie a-şi lua altă muiere, ci pe aceea însăşi, pe care singur el o a ales, şi măcar de ar fi şi de neam prost şi săracă.

CANON 68

Dacă vreun Episcop, sau Presbiter, sau Diacon ar primi a doua hirotonie de la oarecine, să se caterisească şi el şi cel ce l-a hirotonisit. Fără numai de ar dovedi, că de la eretici are hirotonia. Că cei ce de al unii ca aceştia sunt botezaţi, sau hirotonisiţi, nici credincioşi, nici Clerici este cu putinţă a fi. [Apost: 46, 47; Sobor 1: 8; Sobor 2: 7; Sobor 6: 95; Cartagina: 57, 77, 101]

TÂLCUIRE

A se hirotonisi cineva de două ori în deosebite chipuri poate a se socoti. Sau pentru că cel hirotonisit a defăimat pe cel ce mai întâi l-a hirotonisit, sau pentru că socoteşte că va lua mai mult dar de la cel ce l-ar hirotonisi de al doilea, având mai multă credinţă către acela. Sau pentru alta oarecare pricină de aceste fel. Pentru aceasta Canonul acesta rânduieşte, că oricare Episcop, sau Presbiter, sau Diacon, ar primi a doua hirotonie[88] de la oarecine, să se caterisească şi el, şi cel ce l-a hirotonisit. Afară

---

găsi de cuviinţă Arhiereul, sau Duhovnicescul lui părinte, precum am zis în tâlcuirea Apostolescului Canon 25.

[88] Pentru ce pricină din cele 7 Taine, numai două nu se repetuiesc <repetă>, Botezul şi hirotonia Ieriei? Scolasticii zic pentru că acestea lasă şi întipăresc haractir neşters. Care haractir după dânşii (în partea 4 a Teologiei, precum stă la Nicolae vulgarul în catihisis) este o fiinţă practică ce se află în suflet şi putere mai presus de fire. Această socotinţă a scolasticilor o au urmat mai toţi Teologii cei noi ai noştri, şi mai ales Coresie. Iar mie mi se pare că pentru aceasta numai aceste nu se repetă într-una şi aceeaşi viaţă a celor ce le primesc acestea, pentru că se fac în chipul Morţii Domnului, care odată făcându-se, nu se mai repetă. Că cei ce se botează întru Moartea Domnului se botează, după Pavel şi după Canonul 47 Apostolesc. Iar Iereii căzând din Ierie, pentru aceasta nu se Hirotonisesc al doilea, fiindcă închipuiesc pe Iereul cel întâi şi mare, care a intrat deodată întru cele sfinte, veşnică izbăvire aflând, după Pavel; şi rămâne întru veşnicie necăzută avându-şi Preoţia. Aceasta după socoteala mea este pricina de nu se Hirotoniseşte a doua oară Preotul, că necăzută este Preoţia întru Hristos. Drept aceea şi închipuirea lui, se cade a sta totdeauna întru curăţenia ceea ce se cere la Preoţie, pentru a se păzi bine asemănarea, întru arhetipon (întâiul chip) şi întru Iereul ce-i poartă chipul lui, şi alta încă, pentru că Iereul chiar stă întru a Ierosi adică, întru a jertfi Jertfa cea de Taină, care este Jertfa cea fără de sânge, prin care se vesteşte Moartea Domnului cea una, după Pavel. Că de ar fi cuvânt îndestulat pentru că nu se repetă Tainele acestea haractirul cel aflat de scolastici; pentru ce Mirul se poftoreşte, cu toate că Pecete se numeşte, şi pecetluirea şi haractir închipuieşte în suflet? Că zice Evanghelistul Ioan «Şi voi darul ce aţi luat de la el întru voi rămâne» [1 Ioan 2: 27]. Şi Pavel, cel ce v-a pecetluit pe voi, zice, şi-a dat arvuna Duhului în inimile voastre [2 Corinteni 1: 22]. Dar şi David, us al Domnului pe Saul îl numeşte, nu numai după ce l-a defăimat Dumnezeu, ci şi după moarte [2 Împărăţia 1: 14]. Drept aceea pentru cuvântul acesta, adică pentru singuratica Moartea Domnului, şi un singur Diacon, şi un singur Presbiter, şi un Arhiereu numai se cade a se hirotonisi întru o Liturghie, şi nu doi sau mulţi, după Simeon al Tesalonicului (răspunsul 39). Şi după Iov în sintagmation a lui Hrisant, iar câţi nu se vor hirotonisi

numai de se va dovedi că are Hirotonia de la eretici. Pentru că cei de eretici botezaţi, sau Hirotonisiţi, nici măcar creştini pot a fi cu acest ereticesc botez, sau mai bine a zice spurcare, nici Ierei şi Clerici, cu această ereticească hirotonie. Pentru aceasta fără primejdie unii ca aceştia şi se botează de Ierei Dreptslăvitori, şi se hirotonisesc de Dreptslăvitorii Arhierei; drept aceea prin urmare şi marele Vasilie scriind către Nicopoliteni, zice: Eu nu voi număra împreună cândva cu adevăraţii Preoţi ai lui Hristos, pe acela ce s-a hirotonisit şi a luat purtarea de grijă a norodului din spurcatele mâinile ereticilor, spre spurcarea Dreptslăvitoarei Biserici.

CANON 69

Dacă vreun Episcop, sau Presbiter, sau Diacon, sau Ipodiacon, sau Citeţ, sau Cântăreţ, sfântul marele Post nu-l posteşte, sau Miercurea, sau Vinerea, să se caterisească. Fără numai de s-ar opri pentru boală trupească. Iar de a fi mirean, să se afurisească. [Sobor 6: 29, 89; Loadiceea: 49, 51, 52; Petru: 15; Dioni: 1; Timot: 8, 10]

TÂLCUIRE

Tuturor împreună, şi celor Bisericeşti, şi celor lumeşti, le porunceşte Canonul acesta să postească întocmai şi asemenea, atât Postul cel mare, cât şi toate Miercurile, şi Vinerile, zicând acestea anume. Oricare Episcop, sau Presbiter, sau Diacon, sau Citeţ, sau Cântăreţ, nu posteşte sfântul marele Post, sau fiecare Miercuri, şi Vineri, să se caterisească. Afară numai de nu poate a posti pentru vreo boală trupească. Iar de este mirean cel ce nu le posteşte acestea, să se afurisească. Că sfântul marele Post îl postim, după Dumnezeiescul Hrisostom (în Cuvântul le cei ce posteau primele Paşti) ce zice nu pentru Paşti, nu pentru Cruce, ci pentru păcatele noastre… Fiindcă Paştile nu sunt pricină de post şi de plâns, ci de veselie şi de bucurie. Drept aceea nu se cuvine să zicem că plângem pentru Cruce. Că nu plângem pentru aceea, să nu fie! Ci pentru păcatele noastre. Postim însă marele Post, după urmarea Domnului, care a postit în munte 40 de zile. Iar cele două zile ale săptămânii le postim, Miercurea adică, căci întru această zi, s-a făcut sfatul pentru vânzarea Domnului nostru. Iar Vinerea, căci întru această zi a pătimit cu Trupul moartea cea pentru mântuirea noastră, precum Iromartirul Petru zice în al 15-lea Canon al său. Şi Dumnezeiescul Ieronim[89]. „Fiind

---

singuraticeşte aceştia ce sunt, nu ştie zice acestaşi Simeon, ca unii ce nu-s hirotoniţi după predania Bisericii. Măcar că citeţi şi Ipodiaconi se hirotonisesc mulţi la una şi aceeaşi Liturghie, ca nişte mădulare mai nedeplinite decât Preoţia, şi ca unii ce se hirotetisesc afară de Altar, după acestaşi Iov. Pentru cuvântul acesta, adică pentru a nu se poftori Moartea cea unatică a lui Hristos, au rânduit şi Soborul cel în cetatea Antisiodor localnic în vremea lui Iraclie împăratul la anul 613 adunat. A nu se face două Liturghii întru o zi pe una şi aceeaşi masă. Care şi aceasta o calcă Papistaşii.

[89] Se osebesc Miercurile şi Vinerile Luminatei săptămâni, şi a săptămânii celei după cincizecime, întru care stricăm cele ale săptămânii celei Luminate pentru bucuria Învierii Fiului şi Cuvântului lui Dumnezeu, iar cele ale săptămânii celei după cincizecime, pentru bucuria Pogorârii Sfântului Duh, ca şi după aceasta să se arate că Sfântul Duh este de o fiinţă cu Fiul, şi cu nimic este mai jos decât acela, precum zice Chitrul în Canonul 25 al său. Iar stricarea postului Miercurilor sau a Vinerilor ce o facem, când se întâmplă Praznicile Naşterii lui Hristos şi ale Dumnezeieştilor Arătări, se vede că o vindecă postul cel ce a apucat mai-nainte al ajunului, care este rânduit în Tipic a se face totdeauna la praznicele acestea, pentru această pricină socotesc, iar stricarea postului ce se face Miercurile şi Vinerile în cele douăsprezece zile după Naşterea Domnului, şi înainte de lăsatul de carne, şi în săptămâna mâncării de brânză, nici de o parte poate a se vindeca. Iar pricina ce o aduc oarecare la aceasta că adică Armenii postesc în acele 12 zile pentru câinele arţivurie, iar în săptămâna cea înainte de lăsatul de carne, Ninivitenii, iar în săptămâna brânzei Tetradiţii. Pricina aceasta, zic, este cu totul neputincioasă şi rece. Fiindcă noi Dreptslăvitorii nu ne osebim de cei răi slăvitori şi de eretici cu mâncările, ci cu dogmele Credinţei. Pentru aceasta şi Pavel zicea, Legea poruncilor, cu dogmele stricându-o. Pentru aceasta, atât Valsamon, cât şi Ioan al Chitrului care zic că să dezlegăm Miercurile şi Vinerile acestea, pentru că postesc întru ele ereticii cei mai sus arătaţi, nu zic ne hotărât ca toţi Dreptslăvitorii să dezlege, ci numai aceea ce împreună locuiesc şi împreună petrec cu pomeniţii eretici. Că Valsamon în al 52-lea răspuns ce face către Marcu al Alexandriei zice acestea: „Însă şi aceasta se va face când cineva petrece împreună cu Tetradiţii sau cu Armenii. Iar Ioan în răspunsul 27 ce face către Cabasila al Dirahiei, asemenea zice; şi mai

însă Canonul 50 al celui din Laodiceea porunceşte ca bucate uscate să mâncăm în tot sfântul marele Post precum şi Dumnezeiescul Epifanie la eresul 75 zice în postul cel de patruzeci de zile, (fie) mâncare uscată şi curăţie. Iar Apostolescul acesta Canon, în cuvântul postului împreună a numărat Miercurea şi Vinerea cu postul ce de patruzeci de zile. Deci şi postul fiecărei Miercuri şi Vineri cu mâncare uscată se cade a se face asemenea cu postul cel de patruzeci de zile." Iar mâncarea uscată este, a mânca cineva odată în zi după al nouălea ceas fără untdelemn şi vin, precum am mai zis în tâlcuirea celui 64 Apostolesc. Pentru aceasta şi Valsamon opreşte nici raci, nici cele de acest fel a se mânca Miercurea şi Vinerea şi în Postul cel mare. Împreună mărturiseşte cu adevărul acesta şi Dumnezeiescul Epifanie zicând: „Postul Miercurea şi Vinerea, până în ceasul al nouălea fie. Ci şi Filostorgul (Cartea 10 a Bisericeştii Istorii) zice postul Miercurei şi al Vinerei nu se îngrădeşte numai în nemâncare de carne, ci se canoniseşte acesta întru a nu gusta cineva hrană până seara. Pentru aceasta şi fericitul Benedict în Canonul său 41 rânduieşte Monahilor celor supuşi lui să postească Miercurea şi Vinerea până în ceasul al nouălea." Zice încă şi purtătorul de Dumnezeu Ignatie în Epistolia sa cea către Filipeni „Postul cel mare să nu-l defăimaţi, că cuprinde urmarea petrecerii Domnului." După săptămâna Patimii, ne treceţi cu vederea Miercurea şi Vinerea postind, săracilor dând ce aveţi de prisos. Nu să amăgească dar unii zicând, că Postul Miercurei şi al Vienerei nu este legiuire Apostolească. Că iată Apostolii în Canoanele lor îl numără pe acesta cu postul marelui Post. Iar în aşezămintele lor cu postul Săptămânii celei mari. Căci scris într-însele „Se cade a posti săptămâna cea mare, şi Miercurea şi Vinerea[90]. Dar ce am zis că-l legiuiesc pe ele Apostolii? Însuşi Mântuitorul Hristos pe postul acestor două zile l-a fost legiuit. Şi cum că aceasta este adevărată, ascultă pe însuşi sfinţii Apostoli, ce zic în aşezămintele lor (Cartea 5 cap 14) ne-au poruncit nouă însuşi să postim Miercurea şi Vinerea. Vezi, că însuşi Domnul este puitor de Lege al postului acestor două zile? Însă de vreme ce precum s-a dovedit, asemenea este Potul cel mare cu postul Miercurei şi Vinerei, prin urmare asemenea este şi dezlegare acestor două posturi la cei bolnavi. „Drept aceea, precum Timotei în Canonul 8 şi 10 al lui, iartă pe muierea cea lehusă, ca în Postul cel mare să bea vin, şi să mănânce îndestulă hrană, încât să se poată ţine, iară pe cel tare uscat de vreo covârşitoare boală îl iartă a mânca unt de lemn în Postul cel mare. Întru asemenea chip se cade a se ierta să mănânce numai unt de lemn, şi să bea vin Miercurea şi Vinerea cel ce s-a uscat de o mare boală. Asemenea zice şi Dumnezeiescul Ieronim, că întru aceste două zile nu trebuie a se dezlega postul fără de mare nevoie. Aceastaşi zice şi sfinţitul Augustin[91]. Însă, fiindcă iubitorii de trup vrând a strica Postul cel mare, şi Miercurea şi

ales de neam întâmpla a petrece împreună (cu nişte eretici ca aceştia adică); nu însă cu pricinuirea aceasta să facem bucurie pântecelui.

[90] Iar de este întocmai Postul Miercurei şi al Vinerei cu sfântul Postul cel mare, arătat este că precum întru acela nunţi nu se fac, după Canonul 52 al Soborului din Laodiceea, aşa nu se cade a se face nici Miercurea nici Vinerea. Şi de este aceasta, arătat că nici cei după lege căsătoriţi nu se cade trupeşte a se împreuna nici întru o Miercuri şi Vineri pentru cucernicirea şi cinstirea Postului, precum nici în sfântul marele Post. Că necuviincios lucru este, despre o parte a nu strica Posturile acestea cu mâncări, iar despre alta a le strica, cu trupeasca împreunare. Pentru aceasta şi Proorocul Ioil însemnând, că în vremea Postului să cade a se înfrâna despre împreunare cei căsătoriţi, zice: „Sfinţiţi Postul, propovăduiţi vindecarea… Iesă mirele din aşternutul său, şi mireasa din cămara sa" (Cap 2). Iar Dumnezeiescul Pavel arătat zice, că cei căsătoriţi după lege, întru o unire se cade a se depărta de trupeasca împreunare, pentru a se zăbovi în Post, şi în rugăciuni. [1 Corinteni 7: 5] adică să se depărteze şi când este precum am zis Post, şi când se roagă şi se gătesc a se cumineca cu Dumnezeieştile Taine. Şi Sâmbăta şi Duminica, după Canonul 13 al lui Timotei, şi în toate Sărbătorile. După Dumnezeiescul Hrisostom (Cuvântul pentru feciorie) unde aduce spre mărturie zicerea de mai sus a lui Ioil, şi zice. Că dacă cei de curând însoţiţi, care încă pofta le este înfocată, şi tinereţea zburdatică, nu se cade a se împreuna în vreme de Post şi de rugă, cu mult mai vârtos ceilalţi bărbaţi şi femei mai de mult însoţiţi, care nu au atâta silă trupească, se cuvine a nu se împreuna. Acestaşi sfânt Părinte povesteşte şi cum posteau creştinii cei vechi sfântul marele Post, zicând: Sunt unii întrecându-se între sineşi, unii adică două zile întregi petrec fără mâncare; iar alţii nu numai de vin, şi de unt de lemn, ci întrebuinţarea tuturor bucatelor o leapădă de la masa lor, mâncând numai pâine şi bând apă, petrec tot Postul.

[91] De aici se cunoaşte cât sunt vrednici de osândă aceea, ce au umplut Ceasloavele cele din nou tipărite de dezlegări la vin şi la unt de lemn, puse nu numai la sfinţii cei mari ci şi la cei mici, şi în scurt a zice la cei fără

Vinerea, ori punând pricină că sunt bolnavi fără a fi, sau şi fiind bolnavi, zic, că nu este îndestul numai untul de lemn şi vinul spre a întări slăbiciunea lor, pentru pricinuirile acestea, este trebuinţă a se întreba vreun Doftor iscusit, şi temător de Dumnezeu, ce mâncare poate fi îndestulă spre întărirea slăbiciunii, şi aşa după rânduirea Doftorului, să sloboază Arhiereul, sau Duhovnicul, pe bolnav să dezlege postul, şi să nu se încredinţeze în singure pricinuirile bolnavilor, şi mai ales când bolnavii cei de acest fel s-ar întâmpla a fi din cei ce se zic de bun neam.

CANON 70

Dacă vreun Episcop, sau Presbiter, sau Diacon, sau oricine din catalogul Clericilor, va posti împreună cu Iudeii, sau va prăznui cu dânşii, sau ar primi de la dânşii ospăţurile praznicului, precum azime, sau ceva de acest fel, să se caterisească, iar de va fi mirean, să se afurisească. [Apsotolic: 7, 65, 71; Sobor 6: 11; Ant: 1; Lao: 29, 37, 38; Car: 60, 81, 117]

TÂLCUIRE

Dacă cel ce numai se roagă împreună cu cei afurisiţi, se afuriseşte, sau cu cei caterisiţi numai, împreună se cateriseşte. Cu mult mai vârtos cel ce posteşte şi serbează împreună cu Iudeii ucigaşii lui Hristos, Cleric fiind se cateriseşte, iar mirean se afuriseşte? Pentru aceasta şi Canonul acesta rânduieşte, că oricare Episcop, sau Presbiter, sau Diacon, sau oricare fiind din catalogul Clericilor, posteşte cu Iudeii, sau serbează cu dânşii Paştile, sau alte sărbători, sau primeşte de la dânşii daruri de ospăţ ale sărbătorii lor, precum sunt azimile[92] (pe care ei la zilele pascăi lor le mănâncă, şi la toată sărbătoarea lor, şi la toată jertfa azimele proaduce), sau altceva ca acestea, primind să se caterisească. Iar de va fi mirean să se afurisească. Căci măcar deşi cei ce primesc unele ca acestea, şi împreună postesc şi împreună prăznuiesc, nu sunt de o

---

doxologii, sau (slavocântare) care acestea nu le au vechile scrise cu mâna, şi tipărite Ceasloave care se află. Pentru aceasta cei ce s-au înştiinţat de aceasta îndreptează-se; şi urmeze mai bine celor vechi, decât celor noi. Iar pentru ca să deplinim cuvântul cel pentru Posturi, adăugăm aici şi aceasta, că, cele trei Posturi, al Naşterii Mântuitorului, al sfinţilor Apostoli, şi al lui August, le întăresc încă, şi Simeon al Tesalonicului (în răspunsul 54) şi aşezămintele cele din început, şi obşteştile Tipice ale Ierosolimiţilor şi ale Studiţilor, şi în scurt toate osebitele Tipice ale împărăteştilor Mănăstiri din sfântul munte. Ci şi însuşi aceasta că Postul cel dinaintea Sfintelor Paşti se numeşte mare, arată, că sunt şi alte Posturi, acesta însă covârşeşte, precum aceasta descoperit o încheie Simeon al Tesalonicului (în răspunsul 56). Deci în Posturile Naşterii Domnului, şi al sfinţilor Apostoli, Marţea şi Joia, se face dezlegare la unt de lemn şi la vin, nu şi la peşte, după Tipice; iar Lunea, Miercurea, şi Vinerea postim de unt de lemn şi de vin, şi întru acestea de se va întâmpla Alliluia, adică sfânt neslavocuvântat se face la al 9-lea ceas o mâncare şi uscată mâncarea; iar de se va întâmpla sfânt slavocuvântat se face de două ori mâncare.

[92] Însemnează, din Canonul acesta că întocmai se cade a se certa şi cei ce mănâncă spurcatele corbanuri ale Agarenilor; şi mai ales cele ale baeramurilor lor celor urâte de Dumnezeu. Şi câte altele obişnuiesc a face la sataniceştile şi de Dumnezeu urâtele sunéte (adică tăiere împrejur) ale copiilor lor. De aici se vede că sunt vrednici de osândă Latinii, care au chenotomisit Taina Dumnezeieştii Euharistii, şi au introdus Iudaiceştile azime. Căci azimile sunt chenotomie (adică nouă scornire) este arătat că de la Hristos, până la 1053 cu pâine dospită Liturgisea Biserica Apusenilor. Că întru acest an Leon al nouălea s-a făcut întâi aflător al azimilor. Că preamincinoase s-au dovedit propunerea cea de la Latini, că Domnul ar fi săvârşit Cina cea de Taină cu pâine nedospită 1 <întâi> după ce s-a aflat Pâinea dospită, de Domnul dată. Că povesteşte Nicolae Idruntul în cea asupra azimelor, căci când au luat Franghii Constantinopolul, au găsit în împărătescul schevofiláchiul, cinstitele Lemne cununa de spini, sandalii Mântuitorului, şi un cui. Au găsit însă şi în oarecare vas de aur împodobit cu pietre scumpe şi cu mărgăritare, Pâine: din care a dat Domnul Apostolilor. Pentru aceea şi suprascrie acest fel ave: „Aici se află Dumnezeiasca Pâinie, pe care Hristos o a împărţit Ucenicilor săi în vremea Cinei, zicând: Luaţi, mâncaţi, acesta este Trupul meu." Şi fiindcă era dospită, sau sfătuit Apusenii cei ce o au aflat să o ascundă, Episcopul Alvestaniei, şi Ipopsifiul Vitleemului care o aflaseră. Dar n-au putut cu bunăvoinţa lui Dumnezeu. (Şi mărturiseşte această Istorie de adevărată şi Gheorghie al Cherchirei aflându-se la anul 1146) şi al s-a dovedit, după cel întâi Ioan al Ierusalimului, şi apoi de la dânsul luând prilej Evstratie Arghent, a scris asupra azimelor, şi cu cuvinte din scriptură şi neîmpotrivite a dovedit că Domnul nu a mâncat Paştile cele ale legii în vremea când s-a dat la Patimă, şi prin urmare, nici a săvârşit Cina cea de Taină cu azime. Citeşte şi pe Dositei cartea 8, cap 12.

cugetare cu Iudeii (că de ar fi fost unii ca aceştia, s-ar cuvenit nu a se caterisi, sau a se afurisi, ci şi anatemei a se da după Canonul 29 al Soborului din Loadiceea). Dar însă dau prilej de sminteală, şi prepus că cinstesc slujbele Iudeilor, care lucru este străin de Dreptslăvitori. Las a zice, că şi se spurcă unii ca aceştia cu împreună petrecerea ucigaşilor de Hristos. Către care zice Dumnezeu, Postul şi nelucrarea şi sărbătorile voastre le urăşte sufletul meu.

CANON 71

Dacă vreun creştin ar aduce unde de lemn la Altarul păgânilor, sau în Sinagoga Iudeilor, în sărbătorile lor, sau lumânări ar aprinde, să se afurisească. [Apost: 7, 65, 70; Sobor 6: 11; Ant: 1; Laod: 29, 37, 38; Cart: 59, 82, 123]

TÂLCUIRE

Că din aceasta ce face se arată, că cugetează de adevărate mincinoasele slujbele acelora, şi tainele lor cele spurcate.

CANON 72

Dacă vreun Cleric, sau mirean ar lua din sfânta Biserică ceară sau untdelemn, să se afurisească; şi pe lângă cele ce a luat încincit să adaugă. [Apost: 73; Sobor 1 şi 2: 10; Nis: 8]

TÂLCUIRE

Canonul acesta rânduieşte că, oricare Cleric, sau mirean ar lua din Biserică, ceară sau untdelemn, şi le-ar întrebuinţa în treburi nesfinţite şi obşteşti, să se afurisească. Şi după ce le va întoarce la aceeaşi Biserică întregi, precum le-a luat, să-i dea lângă acestea, şi o a cincia parte din preţul acelora, iar Aristin a tâlcuit încincit. Încât după dânsul Canonul zice, ca să întoarcă cele ce au jefuit cele sfinţite ceară sau untul de lemn ce le-a luat, şi încă de cinci ori pe atâta. Încă şi Iosif Egipteanul cel ce a tălmăcit canoanele Arăbeşte încincit a tălmăcit. Totuşi tâlcuirea cea mai dinainte mai bună este că se potriveşte cu cincimea şi zeciuiala rodurilor, ce dă Evreii Preoţilor, care se află în multe părţi ale sfintei Scripturi, şi nu înseamnă încincit, sau înzecit, ci la cinci, sau la zece una.

CANON 73

Vas de aur, sau de argint, sfinţindu-se, sau prostire, nimenea să nu le mai sfeterisească (reşluiască) spre a sa întrebuinţare. Că lucru fără de lege este. Iar de se va vădi cineva, să se certe cu afurisanie. [Apost: 75; Sobor 1 şi 2: 10; Nis: 8]

TÂLCUIRE

Şi acest Canon asemenea cu cel mai de sus opreşte obşteasca întrebuinţare a celor sfinţite, rânduind ca nimenea să nu ia, nici să întrebuinţeze spre a sa slujbă vase de aur sau de argint, sau poale şi veşminte, care sunt sfinţite şi lui Dumnezeu afierosite[93].

[93] Înseamnă însă că după răspunsul al 7-lea al lui Ioan chitrul, care se află în manuscrise, uneltele cele ce au slujit la înoirea sfinţitelor Vase celor stricate, nici ne lucrătoare se cade a rămâne, nici în mare pentru aceasta a se arunca, fiindcă n-au luat îndată şi sfinţenia pentru că s-au atins de cele sfinţite. Dar nici locul, unde le topesc meşterii se cade a se săpa, sau a se acoperi cu altă materie ca şi când să nu se calce. Pentru că precum mâinile noastre care prind, când cele sfinte, când spurcăciunile trupului nostru, nu le avem ca sfinte nici ca spurcate. Aşa se cade să socotim şi uneltele acestea. Fără numai ce s-ar afierosi în ştiinţa tuturor Dumnezeieştilor Biserici atunci ca sfinţite se socotesc. Iar de vom zice, că acestea au luat sfinţenie, însă lucrătoarea putere a focului şterge sfinţenia aceasta. Pentru aceasta şi împărăteştile legi poruncesc că Vasele cele din argint şi de aur ale Bisericilor, mai întâi să se topească, şi apoi să se dea spre răscumpărarea robilor. Nici sfinţitele Veşminte de se vor spăla nu se spurcă. Că după primul Canon al lui Nichifor, dacă Antimisul

Pentru că luarea aceasta, şi întrebuinţarea este urâtă lui Dumnezeu şi afară de lege. Iar de s-ar vădi cineva că o face aceasta, să se afurisească. Iar care pedeapsă iau de la Dumnezeu cei ce spurcă lucrurile cele afierosite lui, şi le întrebuinţează spre obşteasca întrebuinţare, mai mult decât toţi au arătat Baltasar Împăratul. Care fiindcă a spurcat vasele cele de aur şi de argint, pe care le-au jefuit Nabucodonosor tatăl lui din Biserica lui Dumnezeu cea din Ierusalim, făcând să bea cu ele vin atât el, cât şi cei mari şi ţiitoarele, dalcaucii lui. Întru aceeaşi noapte când a făcut aceasta, s-au omorât, şi împărăţia lui s-a împărţit la Mezi şi la Perşi. Iar Papa Ştefan, după Platin, zice, că sfinţitele îmbrăcăminţi, nici Preotul poate a le întrebuinţa în trebuinţă din afară. Citeşte şi tâlcuirea celui mai de sus Canon 72.

CANON 74

Episcopul de s-ar prihăni pentru oarece, de către oameni vrednici de credinţă, nevoie este a se chema el de către Episcopi, măcar de ar întâmpina, şi ar mărturisi, sau se va vădi, hotărască-se certarea. Iar dacă chemat fiind nu va asculta, să se cheme şi a doua oară, trimiţându-se la el doi Episcopi. Iar dacă şi aşa nu va asculta, să se cheme şi a treia oară, iarăşi doi Episcopi trimiţându-se către dânsul, şi dacă şi aşa defăimând nu va întâmpina, Sinodul hotărască asupra lui cele socotite, ca să nu socotească fugind de judecată că câştigă. [Sobor 2: 6; Sobor 4: 9, 17, 21; Anti: 14, 15; Sar: 4; Cart: 8, 12, 16, 27, 96, 105, 131, 137, 138, 139; Teo: 9]

TÂLCUIRE

Pâra cea asupra Episcopului, pe care o arată Canonul acesta nu este pricină bănească, adică pentru însuşi lucrul al cuiva şi prihană a sa cum că s-a nedreptăţit adică de Episcopul, ori s-a păgubit, precum nu bine a tâlcuit Valsamon. Ci pentru pricină Bisericească, care poate a clăti treapta lui. Şi de unde este arătat? De la oamenii cei vrednici de credinţă, pe care ca pârâşi îi introduce Canonul. Căci, cei ce pârăsc asupra Episcopului pentru pricină de bani, şi prihăniri ale sale, nu se cercetează ori Dreptslăvitori sunt, ori răuslăvitori, ori prihăniţi, ori neprihăniţi, adică vrednici de credinţă; ci orice fel ar fi unii ca aceştia, se primesc la pâră. După Canonul al 6-lea al Soborului 2 şi după al 8-lea şi 27 al celui din Cartagina. Iar cei ce-l pârăsc pe el pentru Bisericeşti pricini, se cuvine a fi şi Dreptslăvitori, şi neprihăniţi, adică vrednici de credinţă, că întru alt fel nu se primesc la pâră după acesteaşi Canoane. Pentru aceasta şi Zonara se vede conglăsuind cu hotărârea cea de aceste fel a Canoanelor. Deci zice Canonul, dacă vreun Episcop s-ar pârî de oameni vrednici de credinţă, şi neprihăniţi pentru vreo Bisericească vină, este nevoie a se chema de Episcopi la judecată. Şi de va veni, şi va mărturisi însuşi de sineşi, că este adevărată pâra cea de acest fel, sau, tăgăduind el, de se va dovedi prin mustrări ne împotrivă zice, de către pârâşi; atunci să se hotărească de Episcopi datornica certare cea asupra lui. Iar de se va chema şi nu va asculta să vie la judecată, să se trimită către el doi Episcopi, şi să-l cheme şi de-al doilea; iar de nu va asculta iarăşi, să se trimită iarăşi doi Episcopi la el, şi să-l cheme şi de al treilea. Şi dacă şi de a treia oară va defăima şi nu va merge, de aceea dar Sinodul Episcopilor şi nefiind el de faţă, hotărască asupra lui, certările cele ce i se vor părea drepte şi legiuite. Ca să nu socotească că cu aceasta câştigă şi se foloseşte, fugind de judecată, şi prelungind vremea.

---

ce după neştiinţă s-ar spăla, nu-şi leapădă sfinţenia, nici se spurcă, cu cât mai vârtos celelalte Veşminte spălându-se nu se spurcă; se vede însă din aceasta ce zice Nichifor, după neştiinţă: Cum că nu se cuvine oricum a se spăla Antimisele, şi

Acoperămintelor sfintelor Potire. Iar de se vor strica desăvârşit, atât acestea, cât şi toate celelalte Ieraticeşti Veşminte, şi poale, sfătuiesc unii, că se cuvine a se arde în foc (care şi mai bine este) sau să se arunce în adâncul mării, sau să se îngroape în loc necălcat.

CANON 75

La mărturia cea împotriva Episcopului, eretic să nu se primească, dar nici credincios unul numai, că pe gura a doi, sau a trei martori, va sta tot graiul. [Sobor 1: 2; Cart: 40; Teo: 9; a 2-a lege 17, 6]

TÂLCUIRE

Nu numai cei ce pârăsc pe Episcopul nu se cuvine a fi eretici, precum am zis mai sus, ci nici cei ce mărturisesc împotriva lui. Dar nici unul mărturisind împotriva Episcopului, este primit. Fiindcă este scris în legea cea veche: pe gura a doi martori, sau a trei, va sta, şi se va adeveri tot cuvântul şi prihănirea ce va fi cu îndoială[94].

CANON 76

Cum că nu se cuvine Episcopul făcând har fratelui, sau fiului, sau rudeniei a hirotonisi în dregătoria Episcopiei pe cine voieşte, că moştenitori a face Episcopiei, nu este drept, dăruind cele ale lui Dumnezeu pentru patima omenească. Că nu este dator a pune Biserica lui Dumnezeu sub moştenitori. Iar de va face cineva aceasta fără tărie rămâie hirotonia, şi el ceartă-se cu afurisirea. [Ant: 23; Cart 40]

TÂLCUIRE

Arhiereasca stăpânire cu adevărat Har şi Dar a Sfântului Duh. Cum dar poate cineva aceasta a o dărui altuia ca un drept clironomicesc? Pentru aceasta şi Apostolescul acesta Canon rânduieşte, că nu se cuvine Episcopul a face har, şi a hirotonisi Diadoh în dregătoria Episcopiei pe cine ar voi din fraţii, sau fiii, sau rudeniile lui. Pentru că nu este drept a face cineva moştenitori, a Episcopiei, şi a Arhieriei (precum face adică şi a celorlalte lucruri lumeşti), şi a dărui Darurile lui Dumnezeu, precum este Arhiereasca stăpânire, pentru patima omenească, adică pentru legătura şi iubirea rudească. Dar nici se cuvine a supune cineva sub moştenire pe

---

[94] „Însemnează că, dacă mulţimea martorilor nu va fi vrednică de crezare, se cuvine a se cerceta chipul şi voinţa lor, după Apostoleştile aşezăminte, Cartea 2 cap 49 că de multe ori se poate, şi doi şi trei şi mulţi martori a se uni la rău, şi a mărturisi minciună. Precum minciuni au mărturisit asupra Susanei, asupra lui Navute, asupra lui Ştefan, şi asupra Domnului. Pentru că vrednici de credinţă, zice titlul 1 al cărţii 21 din cele împărăteşti (Fotie titlul 9 cap 2) se cuvine a fi martorii. Şi vrednici de credinţă fiind, de prisos se vede a fi de a se mai jura. Că jurându-se cad în prepus că nu ar fi vrednici de credinţă; de la chipul şi fapta lor cea bună, şi pentru aceasta vor să adevereze şi să încredinţeze mărturia lor cu jurământuri, pentru aceasta după Armenopul şi lege este unde zice a nu jura martorii (Cartea 1 titlul 1) zicând însă legea să fie martorii vrednici de credinţă, arătat este că opreşte a nu mărturisi oameni pe jos târâtori, desfrânaţi, neînsemnaţi, necunoscuţi, luptători cu fiară, măscărici, jucăuşi, sau care s-au osândit în judecătoria publică, că au clevetit pe cineva, sau că au preacurvit, sau că au furat, sau că alta oarecare nelegiuire au făcut, şi nu s-au desvinovăţit după aceasta de osândă, sau că s-au pus în lanţ şi în închisoare pentru necuviinţele cele zise şi răutăţi. Cel ce ar fi mărturisit mai întâi spre prihănirea cuiva, nu mărturiseşte iarăşi spre ajutorul lui. La pricini de vinovăţii se cade a nu se crede numai glasurile martorilor, nefiind de faţă adică, ci să fie de faţă însuşi în persoană, şi să fie siliţi a descoperi, şi păcatul, şi anul, şi luna, şi locul, întru care s-a făcut păcatul, şi să nu fie siliţi însă a mărturisi şi ziua şi ceasul. Iar de nu le vor putea dovedi acestea, să se izgonească din hotarul acela. Boierii şi preoţii fără voia lor nu se trag să mărturisească, ci cu voia. Iar Arhiereii şi de sineşi de vor voi a mărturisi, să nu se cheme spre a mărturisi, ci să se întrebe numai în casă. Iar ereticul şi necredinciosul împotriva Dreptslăvitorului nu mărturisesc după Armenopul Cartea 1 titlul 6 şi după Cartea 1 a codicii titlul 5 aşezământ 21 a cărţii celei de lege a lui Fotie titlul 9 cap 2. Iar credincioşii unul asupra altuia mărturisesc. Iar Aşezământul Apostolilor Cartea 2 Cap 8 zic să nu rămână nepedepsit martorul relelor; adică cel nedrept şi mincinos. Precum şi Parimiastul aceastaşi o zice, de la care şi Apostolii s-au împrumutat. Iar Hrisostom (în cuvântul că trei robii au introdus păcatul) zice întru pâra celui ce a ocărât, sau a bătut pe tatăl său, ajunge fără altă dovadă mărturia a singur tatălui său. Şi după dreptate, pentru că niciodată tatăl s-ar face pârâşi fiului său, care şi banii şi averile, de multe ori şi însuşi viaţa voieşte a o da pentru fiul său, dacă ocara ce a făcut asupră-şi fiul nu ar fi fost adevărată şi covârşitoare. Iar Neara 123 a lui Iustinian, şi cea 76 a înţeleptului Leon rânduiesc, că Presbiterii şi Diaconii de vor mărturisi minciună în pricină de bani şi din afară, fără a jura, să se argosască trei ani, şi să se închidă în mănăstire. Iar de vor şi jura, să se caterisească de Preoţie. Iar în pricină de vinovăţie şi Bisericească de vor mărturisi minciună să se caterisească, şi să se închidă în mănăstire.

Biserica lui Dumnezeu, făcând-o să se numească Părintesc drept. Iar de o ar face aceasta vreunul din Episcopi, şi ar Hirotonisi Diadoh Episcopiei pe vreo rudă a sa, nelucrătoarea fie hirotonia celui aşa hirotonisit, iar cel ce l-a hirotonisit, să se afurisească. Că de Sinod trebuie a se face Episcopii. Că dacă după Canonul 40 al Sinodului din Cartagina Episcopii nu au stăpânire a lăsa rudelor lor, sau altora cărora ar voi, lucrurile ce după Episcopie le-au câştigat, în cuvânt de moştenire (fără numai câte au câştigat din moştenirea rudelor lor, sau în dar ce s-ar fi făcut chiar lor de la oarecare). Cum pot să lase rudelor lor, sau altora cărora ar voi, ca o moştenire, pe însăşi Episcopia?

CANON 77

Dacă cineva va fi vătămat la ochi, sau rănit la picior, dar ar fi vrednic de Episcopie, să se facă. Că nu meteahna trupului pe el spurcă, ci spurcăciunea sufletului. [Sobor 6: 33]

TÂLCUIRE

Legea cea veche poruncea să nu aibă vreo prihană în trup cei ce vor a se face Presbiteri, ci să fie întregi la toate mădularele şi neprihăniţi: «Că tot omul în care este prihană nu se va apropia: omul cel orb, sau cel şchiop, sau cel cu nasul tăiat, sau cel cu urechea tăiată. Sau omul, a cărui mână este ruptă, sau piciorul rupt, sau ghebos, sau cu ochii urduroşi, sau cu albeaţă, sau omul întru care este râie sălbatică, sau pecingine, sau cu un boş.» [Levitic 21: 18-20] Ci şi dacă după Preoţie ar fi dobândit în trup vreo meteahnă de acest fel, înceteze de a Ierurghisi (adică de a lucra cele sfinţite). Iar Legea cea nouă a Darului Evangheliei, metehne de acest fel, şi ciuntiri ale trupului, nu le socoteşte ca opritoare de preoţie. Ci mai vârtos cere de la dânşii a-şi avea sufletul curat de toată spurcăciunea. Pentru aceasta şi Canonul acesta zice, dacă cineva îşi are ochiul vătămat, adică de este cu un ochi, sau încrucişat, sau scurt la vedere, sau are stricat piciorul, adică de este şchiop, sau de are vreo altă ciuntire şi vătămare de acest fel la trup, care nu opreşte spre a se lucra lucrările cele sfinţite; şi de este vrednic cel ce le are acestea a se face Episcop, să se facă. De vreme ce ciuntirea trupului nu-l face pe el nevrednic, ci spurcăciunea sufletului cea din păcat.

CANON 78

Iar surd fiind şi orb, să nu se facă Episcop, nu ca un spurcat, ci ca să nu se împiedice cele Bisericeşti.

TÂLCUIRE

Că cel ce nu vede, sau nu aude, cum poate a Ierurghisi? Sau a prinde cele sfinte, sau a citi, sau a auzi cuvintele cele ce se glăsuiesc de norod? Însemnează însă că cel ce a asurzit după Preoţie, sau a orbit, nu se cade a se caterisi de dânsa. Că faptă nemilostivă este una ca aceasta. Că politicească lege în cartea 8 titlul 1 cap 1 Tema 4 zice: că cel orb şi a judeca poate, şi nu se scoate din Singlit. Altă stăpânire însă nu ia, ci rămâne în ceea ce a avut mai-nainte de patimă[95].

CANON 79

---

[95] Pentru aceasta şi Valsamon la întrebarea şi răspunsul 23 către Marcu al Alexandriei, împreunând aceste două Canoane Apostoleşti, cel 77 zic şi acest 78 zice: Neoprit să Ierurghisească cel ce are oarecare neputinţă şi meteahnă trupească. Iar dacă din pricina neputinţei se opresc lucrările preoţiei, încetez neputinciosul de sfinţita lucrare, nu se înstrăinează însă şi de dregătorie, ci mai vârtos unul ca acesta va afla milostivire, şi va dobândi cinstea cea mai dinainte, va avea însă şi cele spre îndestularea vieţii şi celelalte, după obiceiul de mai-nainte.

De are cineva demon, Cleric să nu se facă. Dar nici împreună cu cei Credincioşi să se roage. Iar curăţindu-se să se primească. Şi de va fi vrednic să se facă. [Sobor 6: 60; Tim: 2, 3, 15]

TÂLCUIRE

Fiecare îndrăcit ca un necurat se judecă. Fiindcă dă presupus că pentru mârşăvia vieţii sale, s-a dat slobozenie diavolului şi a intrat într-însul. „Cum dar unul ca acesta se va înainta în Cler?” De vreme ce vasul lui putred mir nu i se încredinţează, după Teologul Grigorie[96].

CANON 80

Cel ce din viaţa păgânească a venit (către noi), şi s-a botezat, sau din petrecere mârşavă, nu este drept îndată a se prohirisi Episcop. Că nedrept lucru este, cel ce încă n-a arătat cercare, a fi altora învăţători, fără numai de se va face aceasta după Dumnezeiesc Har. [Soborul 1: 2; Sobor 1 şi 2: 17; Neo: 12; Sard: 10; Lao: 3; Chiril: 4]

TÂLCUIRE

Canonul acesta rânduieşte, că nu este drept a se face Episcop îndată, acela ce ori din păgâni şi necredincioşi va veni la binecinstitoarea credinţă şi se va boteza, ori de la viaţă mârşavă şi înrăutăţită ar veni la pocăinţă, precum este în a comedianţilor, şi a măscăricilor, şi a celorlalţi de acest fel[97] că nedrept lucru şi greşit a se face, învăţător al celorlalţi, care este Episcopul, cel ce încă nu a dat ispită şi dovadă, de este sănătos după credinţă, şi neprihănit după viaţă. Că ispitirea aceasta are trebuinţă de vreme, şi în puţină vreme nu se poate da. Fără numai atunci se poate prohirisi, de se va face descoperire pentru dânsul din Dumnezeiesc Har, precum s-a făcut Apostolului Anania pentru Pavel, când a zis Domnul către dânsul în vedenie: «Mergi, că Vas de alegere îmi este acesta, de a purta Numele meu înaintea neamurilor, şi a împăraţilor, şi a fiilor lui Israil.»[98] [Fapte 9: 15]

---

[96] Însemnează însă că cei ce se îndrăcesc ori totdeauna ori în vremi, de se primejduiesc spre moarte, neapărat trebuie a se împărtăşi cu chipul ce va socoti Preotul. Căci, dacă cei ce se află în păcate de moarte şi se pocăiesc, în vremea morţii se iartă de către milostivirea Bisericii, după Canonul al 5-lea al sfântului Grigorie Nissis, şi după ale altora, a se împărtăşi cu Sfintele Taine, pentru a nu se lipsi de un acest fel de ajutor în călătoria lui, cu cât mai vârtos cei ce se îndrăcesc se cade a se împărtăşi, care de multe ori şi fără a cădea în păcate de moarte, pentru necuprinse judecăţile lui Dumnezeu, se slobod a se munci de diavolul? Aşişderea şi dacă cei îndrăciţi în vreme când pătimesc, se vor arunca în prăpăstii, sau cu alt chin se vor omorî, se cade a li se cânta şi a se pomeni şi de preoţi a se îngropa, pentru că nu au fost în mintea lor, ci afară de minte şi de diavolul purtaţi; după Canonul 14 al lui Timotei. „Pe lângă acestea dacă cel îndrăcit nu se va curăţi de demon (nebotezat fiind) nu poate a se boteza; iar în primejdie de moartea fiind, după Canonul al 2-lea al lui Timotei să se boteze. Şi dacă în vremea morţii se botează, iată dar că în vremea morţii se şi iartă a se împărtăşi. Şi de se îndrăceşte muierea atâta, încât şi cu lanţuri a se lega, nu poate bărbatul a o despărţi; preacurvie mijlocind la aceasta după Canonul 15 al lui Timotei. Se cuvine însă să ştim că, după marele Grigorie al Tesalonicului (Duminica 4 a Sfântului mare Post) în două chipuri demonii ispitesc pe oameni ori după lucrare, nevăzut adică şi dinafară; după care chipuri pe toţi oamenii îi supără cu năvălirile gândurilor şi ale patimilor.” Ori după fiinţă, adică arătat şi din lăuntru, precum la cei ce se îndrăcesc. Că după fiinţă în oarecare chip intrând într-înşii demonii şi alcătuirea trupului prefăcându-o, şi mai ales creierii, şi pe aceştia stăpânindu-i, îi fac pe ticăloşii afară din sine. Pentru aceasta şi despre Iuda este scris, că a intrat într-însul satana, stăpânindu-l pe el, dinafară oarecum mai-nainte fiind, şi prin cugetări lovindu-l.

[97] Ci şi ofiţeri nu se cuvine a se face clerici, ca să nu urmeze ocară şi prihană Bisericii lui Dumnezeu după Cartea 3 a Vasilicalelor titlul 10 Cap 27.

[98] Precum s-a făcut la sfântul Ambrozie Episcopul Mediolanului, pentru care scrie Teodorit în cartea a patra Cap 6 al Bisericeştii Istorii zicând: „Acestea aflându-le împăratul a poruncit ca îndată să se înveţe credinţa, şi să se boteze, şi să Hirotonisească bărbatul acel vrednic de laudă… Că a socotit a fi Dumnezeiască alegere încredinţându-se din conglăsuirea celor ce din potrivă cugeta (adică a necredincioşilor), încă şi Socrat scrie pentru dânsul în Cartea a 4-a cap 30 a Bisericeştii Istorii, că împăratul mirându-se de unirea norodului la un cuget, şi cunoscând ceea ce s-a făcut lucru al lui Dumnezeu, a arătat Episcopilor să slujească lui Dumnezeu celui ce porunceşte să-l Hirotonisească. Şi Sozomen în cartea a şasea capul 24 a înţeles pentru unirea

CANON 81

Am zis, cum că nu se cuvine Episcopul, sau Presbiterul a se pune pe sineşi în ocârmuiri publice, ci să se îndeletnicească la trebuinţele Bisericeşti. Deci ori să se supună a nu o face acesta, ori să se caterisească. Că nimenea poate a sluji la doi Domni, după Dumnezeiasca poruncă. [Apost: 6, 83; Sobor 4: 3, 7; Sobor 7: 10; Sobor 1 şi 2: 11; Cart 18]

TÂLCUIRE

Şi Canonul acesta asemenea cu cel al 6-lea opreşte pe cei Ierosiţi a nu se împletici în lucruri lumeşti, zicând: Am zis (după Canonul 6 al nostru adică), cum că nu se cuvine Episcopul, sau Presbiterul, a se pogorî pe sineşi în politiceşti şi lumeşti purtări de grijă şi ocârmuiri, ci să se îndeletnicească în slujbele, şi trebuinţele Bisericii. Deci ori să se înduplece a nu o face aceasta de acum înainte; sau de nu de se va îndupleca, să se caterisească. «Pentru că nimenea poate a sluji la doi Domni, şi a plăcea amândoura, după cuvântul Domnului.» [Matei 6: 24; Luca 16: 13]

CANON 82

Slugile în cler a se prohirisi fără de socotinţa stăpânilor, nu dăm voie, pentru mâhnirea stăpânilor celor ce-i au. Că una ca aceasta face răsturnare caselor. Iar dacă cândva s-ar arăta sluga vrednică spre hirotonie de treaptă, precum s-a arătat şi Onisim al nostru, şi-l vor ierta stăpânii, şi-l vor slobozi, şi-l vor scoate din casă, facă-se. [Sobor 4: 4; Sobor 6: 85; Gan: 3; Cartagina: 73, 90; Vasilie 40, 41, 42; Epistolia către Filimon]

TÂLCUIRE

Nu se cade a face cineva cele ce se fac altora, pricină de sminteală şi de scârbă. Iar pricină de sminteală şi de scârbă se face, a hirotonisi cineva rob fără de socoteala stăpânului său. Pentru aceasta şi Canonul acesta opreşte acest lucru, zicând: Nu iertăm a se înainta robi la Cler, şi la Preoţie, fără de socoteala stăpânilor lor, pentru ca să nu scârbim pe însuşi stăpânii lor. Pentru că lucrul acesta case întregi răstoarnă. (Că poate robul acel sortit să fi fost, sau chivernisitor casei stăpânului său, sau să fi fost Epistat al dughenei lui, sau bani ai stăpânului său să fi avut în mâinile sale, şi pentru toate acestea hirotonia lui ar fi pricinuit scârbă stăpânului său. Iar dacă robul s-ar arăta vrednic de hirotonie, precum s-a arătat şi Onisim al nostru, trebuie Episcopul să împărtăşească lucrul stăpânului lui, şi dacă acela va primi şi se va învoi, şi prin gura a doi sau a trei martori îl va slobozi pe el după Canonul 85 al Soborului al 6-lea şi-l va trimite pe el din casa sa spre semnul deplinitei slobozenii, atunci hirotonisească-se. Aşa a făcut şi Pavel, nu a voit să ţină pe Onisim robul, cu toate că l-a găsit pe el îndemânatic în slujba propovăduirii, ci l-a trimis către Filimon stăpânul lui. Dar nici în mănăstiri se cade a se primi robii spre a se face monahi, fără de socotinţa stăpânului lor, după Canonul 4 al soborului al 4-lea. Şi roagă încă şi care fără voia stăpânului său s-ar mărit, curveşte, după Canonul 40 şi 42 al lui Vasilie. Pentru că după acesta, tocmelile şi făgăduinţele celor ce sunt supuşi sub stăpâni nici o încredinţare au. Şi după Canonul 41 al acestuiaşi, nunta care s-ar face fără de voia stăpânului, a văduvei muieri, se dezleagă, dacă acela nu voieşte. Pentru aceasta şi Soborul cel din Gangra cu Canonul 3 anatematiseşte pe acela, ci pentru pricinuirea Dumnezeieştii cinstiri învaţă pe rob să defaime pe stăpânul

---

Bisericii celei din Mediolan că Dumnezeu îl încununează cu acestea (că alegerea norodului este descoperire Dumnezeiască). Scrie încă acestaşi Sozomen şi pentru Patriarhul Nectarie al Constantinopolului, cum că fiind încă îmbrăcat cu podoaba Sfântului Botez, s-a vestit cu obştească alegere a soborului, Episcop al Constantinopolului, în loc de Ighemon al cetăţii Samosatelor. Şi a adaugă că nu s-a întâmplat acestea fără descoperire Dumnezeiască. Cartea 7 cap 8 a Bisericeştii Istorii.

său, şi să se depărteze de la slujba lui. Iar după Canonul 73 al Soborului din Cartagina, slobozirile robilor se cade a se propovădui în Biserică[99].

CANON 83

Episcopul, sau Presbiterul, sau Diaconul, la oaste zăbovindu-se şi vrând amândouă a le ţinea, Romana, şi Ieraticeasca ocârmuire, caterisească-se. Că cele ale Chesarului, Chesarului, şi cele lui Dumnezeu, lui Dumnezeu. [Sobor 7, 10; Sobor 1 şi 2: 11; Cartagina: 18]

TÂLCUIRE

Şi între alte Canoane Dumnezeieştii Apostoli opresc pe cei Ierosiţi de a ocârmui lucruri mireneşti, şi de a primi lumeşti purtări de grijă, dar şi întru acesta asemenea o fac aceasta zicând: oricare Episcop, sau Presbiter, sau Diacon, se îndeletniceşte la oaste; adică, nu în întrebuinţarea armelor şi a războaielor, ci în orcârmuirea lucrurilor ostăşeşti. Precum, la împărţirea merinzilor ostaşilor, la primirea hranelor lor, şi la alte chivernisiri ca acestea. Deci oricare, zice, se îndeletnicesc la unele ca acestea, şi va să le aibă amândouă, şi stăpânirea împărătească romană, şi ocârmuirea Ieraticească şi Bisericească, precum am zice, şi stăpânirea din afară şi stăpânirea din lăuntru[100], unul

[99] Însemnează că supuşi după legi, se zice de patru feluri. Sau după noroc, precum robii către stăpâni. Sau după fire, precum fiii către părinţi. Sau după nuntă, precum femeia către bărbat, şi dimpotrivă către femeie; sau după scrisoare, precum soldaţii către Voievozi (adaug unii şi a cincia supunere, Duhovnicească alcătuire, care au ascultătorii către Stareţii lor). Deci despre supunerea muierii către bărbat, şi a bărbatului către muiere, vezi subînsemnarea Canonului 48 al Soborului 6, iar despre supunerea fiilor către părinţi vezi subînsemnarea 27 al Soborului al 4-lea şi subînsemnarea Canonului 42 al celui din Cartagina. Şi Canonu 38 al lui Vasilie. Iar despre supunerea robilor către stăpâni (în parte însă şi despre supunerea ostaşilor către Voievozi) vorbim aici. Deci Nearaoa înţelptului Leon cea 9, 10 şi 11 rânduiesc, că robul cel ce după neştiinţa stăpânului său se va face Cleric, sau Monah, sau Episcop, de a fost fugar de la el, până în trei ani să se caute de către stăpânul său, şi aflându-se să se întoarcă iarăşi şi să fie rob. Iar de ar fi fost arătat lui, şi s-a făcut Cleric, sau Monah, rânduieşte să se ceară numai până la un an. Iar Fotie Titlul 1 Cap 36 zice, că după aşezământul 36 al titlului al 3-lea al Cărţii 1 a Codicei: robul nici după socotinţa stăpânului se face Cleric, de nu se va slobozi mai-nainte, iar aşezământul al 2-lea al titlului din Nearale legiuieşte, că de au ştiut stăpânul când robul se face Cleric, şi nu a zis împotrivă, se slobozeşte. Şi Mihail încă Ataliotul în Sinopsul (adică în adunare) Titlul 3 zice, că se sloboade robul, dacă ştia stăpânul său când se Hirotonisea, şi a tăcut. Acelaşi aşezământ zice, că Episcopia, şi pe robi îi sloboade din supunerea stăpânilor lor; şi pe ostaşi din a Voievozilor lor, dacă adică se va face cu voia înaltei stăpâniri. Însemnează însă pe lângă acestea, că legea zice că, de se întreabă cineva, şi nu zice împotrivă ci tace, şi ar fi lucru despre care se întreabă spre folosul său, se socoteşte în loc de înduplecare, iar de este spre paguba sa, se ia în loc de tăgadă. Însă cel ce a ştiut Hirotonia robului său, şi nu a zis împotrivă, cu toate că este spre paguba sa lucrul, se ia însă în loc de că s-a învoit, şi aceasta este osebită pentru slobozenia celui ce s-a făcut cleric. Aşa se scrie în scolia lui Valsamon cea la Titlul 1 Cap 36 în Pravila lui Fotie. Încă după Armenopul Cartea 1 Titlul 18 se sloboade robul de va muri stăpânul său, fără a face diată. Cel ce se cumpără de la războaie de este avut, să-şi deie preţul său, şi să se răscumpere. Iar de este sărac, să slujească trei sau cinci ani pe cel ce l-a cumpărat, şi aşa să se sloboade. Se sloboade şi acela ce cu ştirea stăpânului său s-a făcut ostaş, sau monah, sau cleric. Iar robii cei ce vor lăsa nevoinţa Cinului după ce s-au făcut monahi, şi vor veni la altă petrecere, să se facă iarăşi robi, după Cartea a 4-a Titlul 1 Cap 11 Tema 13, însemnează însă pe lângă aceste, că de două feluri sunt robii. Unii se nasc robi, câţi s-au născut din robi, iar alţii se fac, câţi se robesc de oştiri. Iar cei ce slujesc cu plată la stăpâni, nu sunt robi, ci slugi năimite.

[100] În două se împarte stăpânirea şi începătoria. Alta este lumească, pe care o a încredinţat Dumnezeu împăraţilor, şi stăpânitorilor. Iar alta Duhovnicească, care o a încredinţat Dumnezeu Arhiereilor şi sufleteştilor Iconomi. Însă una alteia este potrivnică. Că una este pământească, iar alta cerească. Una poartă sabie şi omoară; iar cealaltă cu blândeţe iartă şi îmbiază. Pentru aceasta şi Hrisostom zice: „Altele sunt hotarele împărăţiei, şi altele hotarele Presbiteriei, Împăratul are încredinţate acestea de aici, iar eu cele Cereşti.” (Eu când zic, pe Preotul zic.) Împăratului trupul i s-a încredinţat, iar Preotului sufletul. Împăratul rămăşiţuri de bani iartă, iar Presbiterul datorii de păcate. Acela sileşte, acesta mângâie. Acela pe arme simţitoare, acesta arme duhovniceşti. (Cuvânt 4 la Ozia Tom: al 5-lea foaia 149). Aceastaşi necuviinţă urmează dacă sau împăratul va îndrăzni a intra în Sfântul Altar, sau Arhiereul a împărăţi şi a încinge sabie. Precum o a păţit aceasta Uriaşul cel cu două coarne al Romei, Papa zic. Carele pe lângă aceasta că este din lăuntru şi după Duh Arhiereu, va să fie din afară, şi după trup împărat. Se blagoslovească şi să omoare, să ţie cârja cea păstorească şi sabia cea ucigătoare. Amestecare neamestecată, şi grozăvie străină! Vadă dar însuşi că se află călcător al Apostolescului acestuia Canon, şi caterisirii se supune vrând a le avea pe amândouă; şi

ca acesta, de nu va înceta din aceste, să se caterisească. Pentru că lucrurile şi stăpânirile Chesarului, şi ale împăratului, Chesarului se cuvine a se da. Adică, la oameni din afară şi împărăteşti. Iar lucrurile şi stăpânirile lui Dumnezeu, asemenea lui Dumnezeu se cuvine a se da. Adică la oameni Dumnezeieşti şi Duhovniceşti, precum sunt Episcopii, şi Presbiterii, şi Diaconii.

CANON 84

De va ocărî cineva pe împăratul; sau pe stăpânitorul fără dreptate, să ia pedeapsă. Şi de va fi Cleric adică, să se caterisească, iar de va fi mirean, să se afurisească.

Mosaiceasca Lege zice, «pe mai marele norodului tău nu-l vei grăi de rău» [Ieşirea 22: 28], iar corifeul (vârfelnicul) Petru cu deosebire, cinsteşte pe împăratul [1 Petru 2: 17]. Iar Pavel porunceşte să ne rugăm pentru împăraţi şi pentru toţi cei ce sunt cu covârşire, măcar şi necredincioşi de ar fi [1 Timotei 2: 2]. Iar aici Apostoli de obşte zic. Iar ocară la împăraţi se socotesc mustrările cele mai aspre. Oprind însă Canonul pe cel ce ocăreşte pe împăratul fără dreptate, după ceea ce se tace a lăsat să înţelegem din deosebire, că, de vor fi împăraţii sau stăpânitorii păgâni, sau vor păcătui, se iartă a-i mustra pe ei aici, cărora li se cuvine a mustra nişte feţe ca acestea. Dar însă nici cel ce a ocărât, se cuvine a se pedepsi îndată[101]. Vezi subînsemnarea 55 Apostolesc.

CANON 85

Fie vouă tuturor Clericilor şi mirenilor Cărţi vrednice de cinstire şi sfinte: ale Testamentului celui vechi adică, ale lui Moise cinci, Facerea, Ieşirea, cea Leviticească, Numeri, a doua Lege. A lui Isus Navi una, a Judecătorilor una. A lui Ruth una. A Împăraţilor patru. Paralipomena din Cartea zilelor două. Esdra două. Estera una, a Macabeilor trei; a lui Iov una; Psaltirea una. A lui Solomon trei, Pildele, Eclesiastul, şi Cântarea Cântărilor; a Proorocilor douăsprezece: Una a lui Isaia; una lui Ieremia; una a lui Iezechiil; una a lui Daniil. Din afară însă mai adaugă-se vouă a învăţa tinerii voştri, înţelepciunea a mult învăţatului Sirah. Iar ale noastre, adică ale Noului Testament, Evanghelii patru, a lui Matei, a lui Marcu, a lui Luca, şi a lui Ioan. Patrusprezece Epistolii ale lui Pavel. Două Epistolii ale lui Petru. Ale lui Ioan trei. A lui Iacov una. A lui Iuda una. Ale lui Clement două Epistolii. Şi aşezământurile cel prin mine Clement în opt cărţi proglăsuite către voi Episcopii (care nu trebuie a se publica către toţi pentru cele

---

stăpânirea Romanicească; şi ocârmuirea Ieraticească. Către aceasta preatrebnice sunt cele de Cuviosul Episcop Cudruvis, către Constantin zice. (La Atanasie în Epistolia cea către cei ce pretutindenea se nevoiesc la viaţa monahicească) „Ţie Dumnezeu ţi-a încredinţat împărăţia, nouă ne-a încredinţat cele ale Bisericii. Şi precum cel ce ar răpi stăpânirea ta, se împotriveşte lui Dumnezeu cel ce o a rânduit; aşa teme-te şi tu ca nu cumva trăgând la sineţi cele ale Bisericii, să te faci vinovat unei mari vinovăţii. Că scris este daţi înapoi cele al Chesarului, Chesarului; şi cele ale lui Dumnezeu, lui Dumnezeu. Deci nici nouă ne este ierta a stăpâni pe pământ (ce ar avea a zice către acestea Papa cel ce cu amândouă chipurile stăpâneşte?), Nici tu o împărate ai stăpânire a tămâia.

[101] Pentru a se îmblânzi împăraţii şi stăpânitorii, şi a fi iubitori de oameni către ocărâtorii lor, ieie pildă de la marele Constantin, şi de la marele Teodosie. Că Constantin, fiindcă oarecare a împroşcat chipul lui cu pietre, şi îl îndemnau prietenii să-i pedepsească. El pipăindu-şi faţa, şi zâmbindu-se a zis aceste vrednice de pomenire: „Nicăieri pe fruntea mea văz că s-au făcut rană, ci sănătos îmi este capul, şi toată faţa. (Hrisostom în Cuvântul 20 la Andriante tom al 6-lea) iar Teodosi cu toate că Antiohienii i-au oborât Icoana, şi alte necuviinţe i-au făcut. După ce a mers însă Flavian al Antiohiei, şi l-a rugat, atât s-a îmblânzit, încât a zis către dânsul: Şi ce lucru mare şi de mirarea este de vom ierta celor ce ne-au ocărât, oameni şi ei fiind, când Stăpânul lumii rugă pe Părintele său pentru cei ce l-au răstignit pe el zicând, iartă-le lor, că nu ştiu ce fac. (Hrisostom întru acelaşi, foaia 602.)

într-însele tainice) şi faptele noastre al Apostolilor[102]. [Sobor 6: 2; Laodiceea: 51, 60; Cartagina: 32, 54; Atanasie: 39]

TÂLCUIRE

După ce au învăţat Apostolii şi au legiuit prin sfinţitele lor Canoane în ce chip se cuvine atât Clericii, cât şi de obşte toţi mirenii creştini în a vieţui în lume; în sfârşit învaţă, şi care cărţi se cade a le citi. Şi Cărţile adică cele ne Canonisite şi minciunosuprascrise au învăţat în Canonul lor al 60-lea să nu le citim. Iar cele Canonisite şi sfinte prin Canonul acesta ne învaţă pe noi să le citim, pe care le şi numără, precum aici se văd. Pomeneşte însă Cărţile acestea şi Soborul cel din Laodiceea în Canonul 60 şi cel din Cartagina în Canonul 32 dar şi marele Atanasie în prăznuitoarea sa Epistolie a 39. Şi Grigorie Teologul în stihurile sale, şi Amfilohie al Iconiei prin Iamviceşti stihuri. Deci marele Atanasie în pomenita Epistolie în două desparte toate Cărţile vechii Scripturi: în cele Canonisite, şi în cele ce sunt de citit. Şi Canonisite adică învechei Scripturi zice că sunt douăzeci şi două de Cărţi, după numărul Literelor Evreieceşti (precum aceasta o zice şi Teologul Grigorie, şi Dumnezeiescul Ioan Damaschin) care sunt acestea: 1. Facerea, 2. Ieşirea, 3. Leviticul, 4. Numeri, 5. A doua lege, 6. Isus a lui Navi, 7. Judecătorii, 8. Ruth, 9. Cea întâi şi a doua a Împăraţilor împreună (care şi Samuil se numesc de Evrei. Iar cea a 3-a şi 4-a a împăraţilor: 1 şi 2 a împăraţilor se numesc), 10. Cea a treia şi a patra a Împăraţilor, 11. Întâia şi a doua împreună Paralipomenon (adică a rămăşiţelor), 12. a lui Esdra întâi şi a doua împrună, 13. Psalmii, 14. Paremiile (adică Pildele), 15. Eclesiastul, 16. Cântarea Cântărilor, 17. Iov, 18. Proorocii cei mici dousprezece care se numesc o Carte, 19. Isaia, 20. Ieremia împreună şi Plângerile, şi Baruh, şi Epistolia, 21. Iezechiel, 22. Daniil. Iar cărţi ce se citesc de cei ce de curând se Catehisesc sunt acestea: Înţelepciunea lui Solomon, care şi preaîmbunătăţită (virtoase) se zice după Evsebie (Cartea 11, Cap 7 despre Evangheliceasca pregătire) înţelepciune lui Sirah, care şi aceasta pe preaîmbunătăţită se zice după Gheorghe Singhelul. (Însemnează însă că Sirah la Apuseni se numeşte Bisericesc) Estir, Iudit, şi Tovias. Dar însemnează că şi Cartea Estirei una fiind, cu cărţile cele Canonisite împreună se numără, precum şi Canonul acesta Apsotolesc între cele Canonisite pe aceasta o numără, şi Soborul cel din Laodiceea, şi cel din Cartagina. Ci şi înţelpciunea lui Solomon, şi Iudith, şi Tobit, împreună se numără cu cărţile cele canonisite de Soborul cel din Cartagina. Canoniceşti cărţi însă se socotesc de Canonul acesta Apostolesc, şi Cărţile cele trei ale Macabeilor[103]. Iar Cărţi Canoniceşti ale Scripturii celei noi sunt acestea: Evangheliile

---

[102] Însemnează însă că în multe cărţi manuscrise şi tipărite, şi mai ales în Sinopsul lui Alexie Arestin, se văd şi alte Canoane suprascrise, unele în numele lui Petru, iar altele în numele lui Pavel, care nu se cade a le primi, ci a le lepăda ca neadevărate, şi minciunosuprascrise, căci şi sfântul de toată lumea al 6-lea Sobor în Canonul 2 pe singure aceste 85 le primeşte, ca adevărate Canoane al Apostolilor. Iar pe celelalte minciunoscrise le socoteşte. Însă fiindcă Grigorie Episcopul Pisinuntei a zis în sfântul al 7-lea Sobor, că adunarea Apostolilor ceea ce s-a făcut în Antiohia (din nouă Canonane ale sale, care se află în Biblioteca Chesariei Palestinei ce se făcuse de Mucenicul Pamfil, precum însemnează Apusenii) în Canonul său al 8-lea au rânduit a nu se mai amăgi întru idoli cei ce se mântuiesc, ci împotrivă să închipuiască Dumnezeu bărbătescul şi preacuratul Chip al lui Hristos. Pe acest Canon al Apostolilor, zic, îl primim, şi pentru că Soborul al 7-lea l-au primit, şi pentru că se conglăsuieşte, cu vechile Istorii. Fiindcă şi femeia ceea ce i-a fost curs sânge vindecându-se de Mântuitorul a afierosit stâlp în Paneáda precum istoriseşte Eusebie cartea 7 cap 8 pe care l-a sfărâmat Iulian, precum zice Sozomen Cartea 3, Cap 1 şi Nichifor Cartea 10, cap 30 (la Dositei în Dodecavivlion foaia 18) vezi şi la Prolegomena Apostoleştilor acestora Canoane.

[103] Însemnează că alţii numără pe Daniil cu Iezechiel o carte, şi aşa împlinesc pe 22 număr a Evraicescului Alfavit. Iar Sinodul din Laodiceea, numără pe Ruth cu Judecătorii o carte, şi aşa împlineşte pe al 22-lea număr. Care este şi mai bun, fiind încredinţat de Sinod. Aşa dară nedrept este şi greşit şirul şi rânduiala şi cunoscută de toţi şi tipărită, în care se află cărţile vechiului Testament, pentru multe pricini. Întâi pentru că are despărţit în două cartea lui Estir, aşezând o parte cu cele canonizate, iar pe alta cu cele apocrife, în vreme ce Apostolescul acesta Canon, o carte lămurit o numeşte, şi al 60-lea a celui din Laodiceea şi al 30-lea din Cartagina, şi marele Atanasie şi Amfilohie, aşişderea o carte o numără. Al doilea fiindcă şi a lui Ezdra cel 2 cărţi în două deosebite părţi le aşează, pe una adică în cele canonizate, iar pe alta în cele apocrife, în vreme pe acestea două cărţi ca una le numără şi aceste Apostolesc Canon, şi Sinodul din Laodiceea, şi din Cartagina, şi

cele 4, Faptele Apostolilor, Cele şapte Sobornniceşti Epistolii, adică a lui Iacov una, a lui Petru două, ale lui Ioan trei, a lui Iuda una, ale lui Pavel Epistolii 14, şi Apocalipsa. Despre care măcar că zice Dumnezeiescul Amfilohie în stihurile cele Iamviceşti, că mulţi cu adevărat o judecă a fi cu adevăr a lui Ioan (Evanghelistului), iar cei mai mulţi o judecă ca o neadevărată. Încă ca o Carte Canonisită pe aceasta o primeşte Soborul cel din Cartagina Canon 30. Şi marele Atanasie în mai-nainte zisa Epistolie cea 39. Şi Dumnezeiescul Dionisie Areopagitul, tainică privire pe aceasta numindu-o, şi scoliastul sfântului Dionisie Dumnezeiescul Maxim, la multe locuri din scoliile sale de aceasta pomeneşte. Şi Dumneezeiescul Ieronim zicând-o pe această Cartea cea mai înaltă a lumii. Iar de şi Teologul Grigorie aceasta nu o numeşte în stihurile sale; ci întru alcătuitorul său cuvânt, cel face către cei 150 de Episcopi ai Sinodului al 2-lea arătat o pomeneşte aceasta, zicând: Mă înduplec a crede că alţi (Îngeri) pe altă Biserică o apără precum Ioan mă învaţă prin Apocalipsis, (adică prin descoperirea ce i s-a făcut). Dar şi Origen avea tâlcuire la Apocalipsis. Pomeneşte de aceasta şi Chiril al Alexandriei (foaia 669 a celor cinci Cărţi) şi Clement Stromateul (foaia 856 a acelor cinci Cărţi) o primesc pe aceasta şi Apolinarie, Efrem, Papias, Iustin, Irineu, Tertulian, Lactandius, Sevir, Silpichie, Augustin, Metodie, Ipolit, Andrei al Chesareei. Şi însuşi cel a toată lumea al doilea Sinod, înaintea căruia Teologul Grigorie a glăsuit cuvântul cel alcătuitor care pomeneşte despre Apocalipsis. Meliton al Sardelor, Teofil al Antiohiei, şi alţii. Iar cele două epistolii ale lui Clement, pe care le pomeneşte Apostolescul acesta Canon sunt trimese către Corinteni, ca din partea Bisericii celei din Roma, şi tipărite în adunarea Tomului întâi al Practicalelor Sinoadelor, din care cea a 2-a ne adevărată se judecă de către Fotie; foaia 156 a Miriovivlei. Iar aşezământurile Apostolilor, care şi învăţătură a Apostolilor se numesc, de către marele Atanasie, şi de către Canonul al 2-lea al Sinodului 6 s-au lepădat de către al 2-lea Canon al celui a toată lumea al 6-lea Sinod, adică, fiindcă s-a notevsit (adică s-au reformăluit) de către eretici. Dar de vreme ce nu toate s-au notevsit, ci la oarecare părţi, pentru aceasta mulţi din Părinţi, şi mai înainte de Sinodul al 6-lea care mai ales este Teologul Grigorie, dar încă şi sfinţitul Maxim, au întrebuinţat ziceri dintr-însele. Şi Teologul adică în cuvântul cel despre Paşti: „Asupra străjei mele voi sta, cu oaie aligoriceşte pe Hristos pentru înbrăcămintea nestricăciunii." Care zicere o a luat din aşezământurile acestea, după Nichita. Iar Dumnezeiscul Maxim perioade (adică cuprinderi) întregi întrebuinţează din aşezământurile acestea la scoliile lui Dionisie. Şi ce zic pe unii? Însuşi cel a toată lumea Sinod al 5-lea aduce mărturie din aceste aşezământuri în Epistolia lui Iustinian; că se cuvine pentru cei ce s-au săvârşit a se da milostenie. Foaia 392 a Tomului al 2-lea al adunării Sinoadelor. Dar şi după cel al şaselea a toată lumea Sinod din aşezământuri a întrebuinţat mărturie Sinodul cel din sfânta Sofia. Şi Mihail încă Chirulariul şi Patriarhul Constantinopolului, cu Sinodul cel împreună cu el. Care se afla în viaţă în anul 1053 a adus mărturie împotriva tunderii bărbilor, care se află în Cartea întâia a

---

marele Atanasie, şi Teologul Grigorie, şi sfântul Amfilohie. Al treilea fiindcă pe Baruh, şi pe Epistolia lui Ieremia le despărţeşte de Profeticeasca carte a lui Ieremia, şi le numără cu cele apocrife, în vreme ce Sinodul din Laodiceea şi marele Atanasie o carte le numără pe tustrele acestea (pentru ce Sinodul din Laodiceea, scrie în număr multoratec Epistoliile lui Ieremia, în vreme ce una numai se află, precum şi Atanasie Epistolie în număr singuratic o numeşte? Mă mir!). Al patrulea că pe acele trei cărţi ale Macabeilor între cele apocrife le numără pe care Apstolescul acesta Canon le numeşte Canonice. Al cincilea fiindcă pe Cartea lui Neemia o numără între cele Canonizate, despre care nicicum se face pomenire, nici de către Apostolescul acesta Canon, nici de către Sinodul din Laodiceea, nici de către cel din Cartagina, nici de către marele Atanasie, sau de Grigorie şi de Amfilohie. Al şaselea şi fiindcă în oarecare ediţii numeşte apocrife pe cărţile cele ne Canonizate, în vreme ce nicicum se cuvine cu acest nume să se numească, precum zice marele Atanasie în Epistolia mai sus zisă. Fiindcă numele, de apocrife, li s-au pus de către eretici, spre a putea cu aceasta a scrie ce voiesc, şi să înşele pe cei simpli cum că ar fi cărţi apocrife şi vechi de ale Sfinţilor, dar bine este pe cărţile necanonizate a Vechiului Testament să se numească Anaghinoscomene (cele ce se citesc), şi nu apocrife, însă Anaginoscomene acestea trebuie să se numească: Neemia, Cântarea celor 3 Tineri, Vil şi balaurul, şi Susana. Cu toate despre cărţile acestea nici o pomenire se face, nici în Apostolescul Canon, nici în Sinodul Laodiceei, nici a celui din Cartagina, nici de către marele Atanasie, nici de către Dumnezeiescul Grigorie, nici de către Amfilohie.

Apostoliceştilor aşezământuri în capul al 3-lea zicând aşa: „Nu vă veţi smulge bărbile voastre; că frumseţea Ziditorul Dumnezeu o a făcut să fie pentru femei, iar pentru bărbaţi cu dreptul a judecat a fi nepotrivită.” Şi vezi la foaia 978 în Tomul al 2-lea al Sinodicalilor. Şi acum precum se află tipărite, mi se pare că nu au nici un neadevăr şi necuviinţă. Iar Pimen (adică Păstorul) de care Carte pomeneşte marele Atanasie în Epistolia cea de multe ori zisă, este o carte care nu se află vremile noastre. Poate să fi fost însă una ca aceasta, precum este şi cuvântul ce face Ioan al scării către Păstorul. Şi în scurt a zice, era Cartea aceasta, învăţând pe Păstorul Oilor celor Cuvântătoare, cu ce chip să păstorească pe acestea spre păşunea cea mântuitoare, şi cum să le păzească nevătămate de unghiile lupilor celor gândiţi a demonilor, zic, şi a oamenilor celor rău slăvitori. Ne-au vestit însă unii că Păstorul acesta se află o Carte preaveche întru mănăstire a Eladei, facerea a lui Cuart, unuia din Apostolii cei şaptezeci. Pe Păstorul îl pomeneşte şi sfântul Maxim în scoliile Dumnezeiescului Dionisie. Şi este mărimea ei pe cât este a Psaltirii. Însemnează că Canonul 54 al Cartaginei pe lângă Cărţile Scripturii celei vechi şi a celei nouă, porunceşte a se citi şi vieţile Mucenicilor, care cuprind muceniile lor, în zilele Praznicilor lor.

PROLEGOMENA
DESPRE SFÂNTUL ŞI ECUMENICUL ÎNTÂIUL SINOD

Sfântul şi întâiul Ecumenic[104] Sinod (A toată lumea Sobor). S-au adunat în Niceea Vitiniei, în timpul marelui Conastantin, la anul de la Hristos: 325. Iar bărbaţii cei mai

---

[104] Patru oarecare însuşiri haractirisitoare <caracteri..> ale Sinoadelor celor Ecumenice găsesc că se află semănate pe la mulţi, şi mai ales la Dositei (în Dodicavivlion foaia 1018). Din care, cele trei sunt departe şi obşteşti, şi oarecare Sinoade locale, iar cea una mai de luat aminte este, şi pentru că să zic aşa, fiinţelnicia, şi întăritoarea, şi prea osebita deosebire a tuturor Sinoadelor celor Ecumenice; şi mai întâi însuşimea tuturor celor Ecumenice este, a se aduna prin porunci, nu ale Papei, sau ale cutărui Patriarh, ci prin poruncile împărăteşti. Aceasta şi la localnicul Sinod cel în Sardica a urmat, care s-a adunat de Constantin şi Costant, şi în Antiohia, şi acela cu porunca lui Constantin a fost adunat, deşi pentru altă socoteală a înnoirilor Bisericii celei din Antiohia (Dositei Dodecavivlion foaia 133). Al doilea: a se face întrebare despre Credinţă, şi prin urmare a se aşterne hotărâre, şi hotar Dogmatic, la fieştecare din cele Ecumenice Sinoade (Dositei foaia 633 în Dodecavivlion). Dar şi aceasta a urmat la oarecare localnice, precum la cel din Cartagina, care împotriva eresului lui Pelaghie şi a lui Chelestin făcând cercetare au aşezat hotare Dogmatice. Al treilea a fi toate Dogmele cele aşezate de dânşii, şi Canoanele, Ortodoxe, binecinstitoare, şi unite, cu Dumnezeieştile Scripturi, sau cu Sinoadele cele Ecumenice de mai înainte, pentru aceasta şi mult vestită este socoteala sfântului Maxim, cea zisă la o pricină ca aceasta: „Pe Sinoadele cele făcute, Credinţa binecinstitoare le întăreşte, şi iarăşi, dreptăţimea Dogmelor judecă pe Sinoade, dar, şi această însuşire, este obştească şi la cele mai multe localnice Sinoade, afară de oarecare. Iar a patra şi cea mai de pe urmă este, a conglăsui, şi a primi cele rânduite de Sinoadele cele Ecumenice, şi cele Canonisite de toţi Patriarhii şi Arhiereii cei Dreptslăvitori ai Catoliceştii Biserici, sau prin însăşi înfăţoşarea lor, sau prin ai lor locţitori, sau şi aceştia nefiind, prin scrisorile lor. Această conglăsuire a Patriarhilor şi a Arhiereilor lumeni, este precum am zis, întăritorul, şi desluşitorul haractir, al Sinoadelor celor Ecumenice. Întăritor adică, pentru că le întăreşte pe ele, şi le face a fi, după numele ce poartă, Sinoade Ecumenice. Iar desluşitori, pentru că nici la un alt localnic Sinod socotindu-se, deosebeşte pe singure cele Ecumenice, despre cele localnice. Drept aceea pe Sinodul cel ce s-a făcut în Vlaherna în vremea lui Copronim, numit de către luptătorii de Icoane Sinod Ecumenic, atât sfântul Ghermano, şi Damaschin şi noul Ştefan, şi alţii mulţi cât şi cel al 7-lea Ecumenic Sinod, în a şasea practică a lui l-a mustrat zicând: că fără de conglăsuirea tuturor celorlalţi Patriarhi, Sinod Ecumenic, nici se face, nici se zice. Că Epifanie din partea Sinodului al 7-lea a zis: cum dar mare şi Ecumenic ar putea fi acela pe care nici l-au primit, şi la care nici s-au conglăsuit întâi şezătorii ai celorlalte Biserici, ci anatemei pe acestea l-au dat? (Dositei 634, a Dodecavivlion) mai cu aceste mustrări a mustrat şi sfântul Maxim, pe minciuno-sinod a lui Pirr Monotelitului (adică al celui ce dogmatisea o singură voie întru Hristos Domnul). Pentru că pe acesta îl numea Pir Sinod Ecumenic. Am zis că conglăsuirea, şi primirea tuturor Patriarhilor, întăreşte pe Sinoadele cele Ecumenice, şi nu numai singură fiinţa lor de faţă, sau cea prin ai loruşi locţiitori. Pentru că întru toate cele 7 Ecumenice Sinoade, nici un Papă a fost de faţă în persoană. Iar întru cel al doilea, sau şi în cel al 5-lea Ecumenic Sinod, nici împersoană, nici prin locţiitori, au fost de faţă Damas, şi Vighilie Papii, dar aceste Ecumenice Sinoade, iarăşi au rămas Ecumenice, pentru că aceştiaşi Papi, s-au unit la cele hotărâte de către acelea, şi prin scrisorile lor şi prin Iscăliturí le-au primit pe ele, şi cum că singură înfăţoşarea sa cea în persoană, sau cea prin ai loruşi locţiitori nu întăreşte pe Sinoadele cele Ecumenice, ci mai vârtos unirea şi conglăsuirea; au arătat cele două Sinoade cel din Sardica, şi cel din Florenţa. Că cel din Sardica, cu toate că s-a numit la începutul său Ecumenic Sinod (vezi la 1 Cuvântare a lui). Şi au fost de faţă la acesta toţi

Patriarhii, unii în persoană, iar alţii prin locţiitori. Fiind însă, că s-au despărţit şi nu s-au unit la cele de acesta hotărâte Patriarhii şi Arhiereii Răsăritului, acest la început numit Ecumenic Sinod, s-a făcut localnic la isprava şi sfârşitul lui. Asemenea şi cel din Florenţa, de şi Ecumenic s-a numit, fiind însă că locţiitorii Patriarhului Antiohiei, şi Episcopilor Răsăritului şi mai întâi, şi al însuşi Patriarhului Alexandriei Marcu, zic, prea sfântul acel al Efesului, nu s-au unit cu dânsul, cel Ecumenic dar s-a schimbat în localnic. Şi ce zic localnic? Şi în minciuno-numit s-a schimbat după dreptate, pentru că nu avea nici pe a treia însuşire a Sinoadelor celor Ecumenice. Că hotărârea cea de dânşii aşezată nu a fost unită cu Dumnezeiasca Scriptură, şi cu celelalte Sinoade. Vezi că neunirea oarecărora Patriarhi, şi pe cele Ecumenice le face localnice? Şi dimpotrivă unirea tuturor Patriarhilor lumii, şi pe cele localnice le face Ecumenice, şi le schimbă în Catoliceşti. Fiindcă localnicele Sinoade şi Canoanele lor cele de Ecumenicele Sinoade, şi mai ales de cel al 6-lea Ecumenic, fiind primite, Ecumenică stăpânire, adică: şi axioma (vrednicie) peste tot cuprinzătoare iau. Deci din aceste zise cu lesnire poate a se închipui orismosul (definiţia) Sinodului celui Ecumenic întru acest chip: „Ecumenic Sinod este cel adunat prin împărătească poruncă, cel ce aşează hotărâre Dogmaticească despre Credinţă, cel binecinstitor, şi dreptslăvitor, şi unit cu Sfintele Scripturi, sau cele Ecumenice de mai-nainte, pe care Sinod unirea tuturor Patriarhilor şi Arhiereilor Catoliceştei Biserici l-au primit, sau prin înfăţoşarea a însuşi persoanelor, sau prin locţiitori, sau şi aceştia nefiind, prin scrisorile şi iscăliturile lor. Deci tot Sinodul Ecumenic care are aceste haracterisitoare însuşiri, acesta este sfânta şi Catoliceasca Biserică, întru care în Simbolul Credinţei mărturisim că credem.” De aici cu alte patru însuşiri după Teologi se înavuţeşte aceasta: 1. a fi pururea vie şi nelipsită. Că zice: «Şi alt Mângâietor voi da vouă, ca să rămână cu voi veac» [Ioan 14, 16]. Şi, «iată eu cu voi sunt în toate zilele până la sfârşitul veacului» [Matei 28, 20]. 2. a fi negreşitoare, şi nesmintitoare. Că Biserica a cărei faţă o ţine Sinodul Ecumenic, «stâlp şi întărire a Adevărului» după Pavel [1 Timotei 3: 15] şi că ceea ce se socoteşte de Sinoadele Ecumenice, aceea şi de Sfântul Duhul Adevărului este socotit. Că acela zice că va învăţa pe voi toate, şi vă va aduce aminte de toate. Care lucru mai vârtos la Ecumenicele Sinoade se arată adevărat. Că dacă Canonul al 8-lea al făcătorului de minuni Grigorie zice, despre Sinodul localnic cel în Agchira adunat. Că până când se va socoti ceva obşteşte de către sfinţii cei împreună adunaţi, şi mai întâi decât dânşii de către Sfântul Duh, cu cât mai vârtos se socoteşte aceasta că este adevărată, zicându-se pentru Sinoadele Ecumenice! La care însuşi Duhul Sfânt stăruind asupră-le, le luminează pe ele, şi nu le lasă a se rătăci la hotărârile lor! Că însuflă dreptatea sa Dumnezeu în nenumăraţii Ierei cei ce se adună la Sinod, după Epistolia cea către Celestin a Sinodului celui din Cartagina. 3. de a avea vrednicie prea înaltă, şi preaputernică, nu numai întru a întinde dreptăţile şi adevărurile cu sfătuire, ci şi întru a sili spre supunere pe cei ce se împotrivesc, punând asupră-le Bisericeştile certări cele cuviincioase lor, şi judecând, şi aspru cercetând şi pe Papi, şi pe Patriarhi, şi pe toţi cei ce se află în toate părţile lumii, Arhierei şi clerici şi mireni. 4. a pune hotar, şi mărginire la fiecare cerere ce se iveşte, şi la pricină şi obştească, şi particularnică, şi a dezlega toată gâlceava, şi prigonirea ereticilor şi a schismaticilor. Că Catolicească, zice Chiril al Ierusalimului (în Cateheza 18) se numeşte Biserica, că de Obşte peste tot învaţă, fără lipsire, şi fără osebire toate Dogmele cele ce se întind spre cunoştinţa oamenilor şi despre cele văzute, şi despre cele nevăzute. Drept aceea şi de către toţi, nu Dumnezeiasca Scriptură, ci Ecumenicul Sinod se propovăduieşte, că este cel mai de pe urmă Judecător al Bisericeştilor pricini, după Canonul al 6-lea al Sinodului al 2-lea al căruia judecător socoteala şi hotărârea nu se supune apelaţiei altui mai mare judeţ. Că dacă Apelarisirea este o jeluire despre oricare judeţ către altul mai mare, după cartea a 9-a a Vasilicalelor, titlul 1 hotărârea cea cu îndoială a Episcopilor, se supune la apelarisirea judeţului celui mai mare a Mitropoliţilor; iar a Mitropoliţilor la a Exarhului, sau a Patriarhului ocârmuirii; şi a Patriarhului la Sinodul Ecumenic, şi aici de aici toată apelarisirea se mărgineşte, şi se sfârşeşte nefiind alt judeţ mai mare decât Sinodul Ecumenic. Iar deşi Judecătoria Patriarhilor nu se supune apelaţiei, după Vasilicale, şi după Iustinian, şi după Leon înţeleptul. Aceasta însă, se înţelege, pentru că alt Patriarh nu poate a se face judecător asupra hotărârii altui Patriarh, şi nu pentru Sinodul Ecumenic, care cercetează şi judecă toate cele judecate de către toţi Patriarhii, şi Papii, ca şi cum nu s-ar fi judecat cândva. fiindcă hotărârea Eparhului, măcar deşi apelaţiei nu se supune: fiindcă nu se mai atinge de către altcineva, cu toate acestea nedumeririle care Eparhul nu poate a le hotărî, le cercetează şi le hotărăşte însuşi Împăratul. Drept aceea, dreptul ce are monarhul întru cele politiceşti, acelaşi drept îl are şi Sinodul Ecumenic în Biserică (Dositei în Dodecavivlion foaia 309 şi 384). Am zis însă că judecătorul cel mai de pe urmă în Biserică nu este Sfânta Scriptură, precum aceasta o zic Luterocalvinii. Ci Sinodul Ecumenic, fiindcă Dumnezeiasca Scriptură la multe părţi ne luminat vorbind, şi fiecare din ereticii către al său eres strâmbând noima Scripturilor cea ne luminată, de nevoie trebuieşte tâlcuirea pentru a tâlcui adevărata noima scripturii, care nu este altul, fără numai Ecumenicul Sinod. Încă şi alta, pentru că pe lângă cel adevărate, şi Catoliceşti (Soborniceşti) cărţi al Scripturii, fiindcă au îndrăznit ereticii a le suprascrie (în titulată) ca pe nişte canoniceşti, şi pe cele neadevărate, şi ereticeşti cărţi ale lor, pentru aceasta Sinodul Ecumenic alege pe cele adevărate, şi leapădă pe cele neadevărate, şi ascunse, precum Sinodul al 6-lea a făcut pentru Apostoleştile aşezământuri, şi cel întâi însuşi (şi vezi la subînsemnarea Apostolescului Canon 60). Pentru care şi sfinţitul Augustin aceasta ştiindu-o luminat a socotit (Epistolia 154) zicând: Nu aş fi crezut în Evanghelie, de nu m-ar încredinţa vrednicia de credinţă a Bisericii. Drept aceea din toate cele zise se încheie, că nimenea poate a se împotrivi Sinoadelor celor Ecumenice, rămânând binecinstitor şi dreptslăvitor; ci de Obşte şi fără osebire fiecare este dator a se supune lor. Că cel ce se împotriveşte lor, se împotriveşte Duhului celui Sfânt, celui ce grăieşte prin Sinoadele cele Ecumenice, şi se face eretic şi anatematesit, fiindcă şi Papa Dialogul (Cap 1, Epis. 24) anatematiseşte pe cei ce nu se supun

întâi întru acesta au fost, Alexandru al Constantinopolului, Viton şi Vichentie, Presbiterii împreună cu Cuviosul Episcop al Cudruvei sau Cudruvei din Ispania, tustrei împreună ţinând locul lui Silvestru (Papa) al Romei, şi al lui Iulie; Alexandru (Patriarhul) al Alexandriei, împreună luptători având pe marele Atanasie, aflându-se atunci Diacon. Evtatie al Antiohiei, Macarie al Ierusalimului. Pafnutie, şi Spiridon, Iacov şi Maxim, bărbaţi împodobiţi cu Apostoleşti Daruri, şi cu Muceniceşti pătimiri, şi alţii mulţi, fiind la număr după tradiţia cea de obşte, şi de toţi mărturisită a Bisericii 318 pe lângă care însă, au fost şi altă mulţime de Clerici, de Presbiteri, şi de Diaconi, şi s-au adunat acest Sinod împotriva lui Arie, care hulea, că Fiul şi Cuvântul lui Dumnezeu, nu este de o fiinţă cu Tatăl, şi prin urmare nu este Dumnezeu adevărat, ci zidire, şi făptură[105], şi trei ani şi jumătate ţinând acest Sinod (măcar deşi Ghelasie la Fotie citirea 256 în şase ani şi jumătate zice) a predat Dumnezeiescul şi Sfinţitul Simbolul Dreptslăvitoarei noastre Credinţe, cel de Obşte cunoscut de către toţi. Întru care pe Fiul şi Cuvântul lui Dumnezeu, l-au propovăduit Dumnezeu adevărat, de o Fiinţă cu Tatăl, adică având aceeaşi fiinţă şi fire întocmai cu Tatăl, şi prin urmare aceeaşi Slavă, şi Stăpânire, şi Domnie, şi pururea vecuire, şi toate celelalte lui Dumnezeu cuviincioase însuşiri ale Dumnezeieştii firi. Care Simbol este anume aşa: „Credem întru Unul Dumnezeu, Tatăl Atotţiitorul Făcătorul tuturor celor văzute, şi al celor nevăzute. Şi întru Unul Domnul Iisus Hristos Fiul lui Dumnezeu, cel născut din Tatăl, Unulnăscut, adică, din fiinţa Tatălui, Dumnezeu din Dumnezeu, Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut nu făcut, de o Fiinţă[106] cu

---

Sinoadelor Ecumenice. Şi însăşi Sinoadele acestea pe cei ce nu se supun loruşi îi anatematisesc. Ce zic eretic? Ca un păgân şi necinstitor de Dumnezeu se socoteşte cel ce nu ascultă de Biserică, a cărei faţă poartă Sinodul cel Ecumenic. Că zice Domnul, «şi de nu va asculta de Biserică, să-ţi fie ţie ca un păgân şi vameş» [Matei 18: 17]. Fiindcă hotărârea şi judecata cea mai de pe urmă şi mai desăvârşită a Bisericii este Sinodul cel Ecumenic, după Augustin (Epistolia 162). Şi aceasta este ceea ce însuşi Dumnezeu a poruncit a se păzi şi în Sinodul Presbiterilor Legii vechi. Iar de va fi, zice: vreun grai în judecată, care să nu-l poţi lesne dezlega, între sânge şi sânge, şi între judecată şi judecată… Şi vei merge la Presbiterii şi Leviţii, şi la judecatorul, care va fi în zilele acelea şi ei cercetându vor spune ţie judecata… Nu te vei abate din cuvântul, care-ţi vor spune ţie, în dreapta sau în stânga. Şi omul care se va sumeţi ca să nu asculte de Presbiterul, sau de judecătorul, va muri omul acela, şi vei scoate pe cele rău din Israel (A doua Lege, 17: 2, 8]. Se cuvine însă pe lângă cele zise să adăugăm şi aceasta, că cu adevărat şi mai cu deosebire singure şapte Sinoade Ecumenice s-au numit, pentru că toate acestea după Legile Sinoadelor celor Ecumenice s-au adunat; şi pentru că ceea ce a fost de nevoie spre cunoştinţă, întru dânsele s-au rânduit. Drept aceea toate întrebările câte se nasc din cele rânduite de acele şapte, cu lesnire se deslegă (Dositei în Dodecavivlion foaia 633). Iar după cel al şaptelea Sinod, cu toate că altele s-au numit Ecumenice precum cel 1 şi 2 şi cel adunat în Biserica Sfintei Sofii; însă cu rea întrebuinţare s-au numit aşa, pentru că nici unul dintru acestea s-au adunat după legile Sinoadelor Ecumenice. Şi pentru aceea nu au putut a se împreună număra cu cele şapte Ecumenice, nici numărul lor al adaoge. Că cel ce de Latini s-au numit al 8-lea Ecumenic, adică: cel ce s-a făcut împotriva lui Fotie, în urmă de către cel ce s-a făcut pentru Fotie s-a surpat, şi cu totul nici a se numi Sinod s-a osândit. Şi măcar că toate acele şapte Ecumenice Sinoade pentru cuvântul de a fi Ecumenice Sinoade, sunt de o cinste şi întocmai. Însă acest întâi Sinod, şi pentru vechime, şi pentru sfinţenie, a stătut, şi stă, pururea pilda cea mai întâi închipuită, şi ştiinţa cea mai întâi începătoare a tuturor Sinoadelor celor Ecumenice, şi acestuia a urmat de aici înainte şi Sinoadele cele după dânsul, şi întru proclamaţiile (poruncile) lor, şi întru şederile lor, şi întru hotărârile lor, şi pe acesta Dialogul Papă cap al tuturor Sinoadelor l-au numit, şi un cuvânt se află în gura tuturor, adică: Stăpânească cele rânduite în Sinodul din Niceea. Mult au ostenit Sinodul cel adunat în Cartagina şi în practicalele sale, şi în Canoanele sale, şi în Epistoliile sale, cele către Bonifatie, şi către Chelestin, pentru ca să nu primească alte Canoane, fără numai pe acestea adevărate Canoane al Sinodului din Niceea. Şi marele Atanasie, şi Dumnezeiscul Ioan Hrisostomul, tare striga să nu stăpânească alte Canoane, fără numai Canoanele Sinodului din Niceea.

[105] Că Arie Presbiter fiind al Alexandriei, şi vrând să scape de urâciunea ceea ce se ridicase de către dreptslăvitorii creştini, asupra lui Pavel Samosateului, care Dogmatisea, că Fiul şi Cuvântul lui Dumnezeu om gol s-a Născut din Fecioară, zicea el adică, cum că a fost acesta mai înainte de Naşterea cea după trup, nu însă ca Dumnezeu, ci ca una din Zidiri şi din făpturi în vreme făcut de la Tatăl. Iar în câte părţi s-a despărţit eresul lui Arie, vezi la sub însemnarea Canonului întâi al Sinodului al 2-lea Ecumenic.

[106] Însemnează că Cuvântul de o Fiinţă, şi mai înainte de 1 Sinod se întrebuinţa între cei binecinstitori; iar fiindcă după Dumnezeiescul Ilarie, savelianii şi cei de pe lângă Pavel Samosatul, l-au întrebuinţat pe acesta ca să surpe Treimea Ipostasurilor celor Dumnezeieşte începătoare, pentru aceasta Părinţii cei 180 adunaţi în Antiohia în anul 272 împotriva lui Pavel Samosatul, pe acest cuvânt l-au lepădat; după nume numai (măcar că după înţelegere şi după însemnare îl mărturisea) pentru ca să nu deie apucare ereticilor, şi mai ales pentru

Tatăl, prin care toate s-au făcut, cele din Ceriu, şi cele de pe pământ. Care pentru oamenii, şi pentru a noastră mântuire s-au pogorât, şi s-au întrupat şi om s-au făcut. Au pătimit, au înviat a treia zi, şi s-au suit la Ceruri, şi şade dea Dreapta Tatălui. Şi iarăşi va să vie să judece viii şi morţii. Şi întru Sfântul Duh. Iar pe cei ce zic, că era oare cândva, când nu era, şi că mai-nainte de a se naşte nu era, şi că din cele ce nu era s-au făcut! Sau că din alt Ipostas (faţă) zic, că este, sau din altă fiinţă, Fiul lui Dumnezeu, sau că este schimbăcios şi prefăcăcios, pe aceştia îi anatematiseşte Totalnica (Catoliceasca), şi Apostoleasca Biserică[107]. Pe acest Simbol însă, Teodor al Ierusalimului l-a numit dreaptă mărturisire a Credinţei. Iar Damas al Romei, zid împotrivitor armelor diavolului. Şi de Obşte de către toată Biserica se numeşte Prapor (au semn) haractirisitori, şi Steagul Dreptslăvitorilor. Prin care aceştia ca nişte adevăraţi ostaşi ai lui Hristos, se deosebesc de vrăşmaşii lui Hristos, şi de cei ce se făţărnicesc cu Numele lui Hristos, în vremea ce sunt fraţi mincinoşi şi rău slăvitori. Că şi ostaşii prin semne (adică prin steaguri) desluşesc şi deosebesc pe ostaşii despre cei potrivnici. Drept aceea şi de la metafora ostăşeştilor Simboluri s-au numit, şi Simbolul Credinţei. Au paradosit acest sfânt Sinod şi rânduiala pentru Paşti, pe care acum o ţine nestrămutată Tatalnica (Catoliceasca) Răsăriteană Biserică. Despre care (vezi pe al 7-lea Apostolesc Canon, şi pe cel întâi al Sinodului din Antiohia) dar încă şi pe acestea de faţă douăzeci sfinţite Canoane le-au aşezat. Care nehotărât sunt întărite de cel întâi Canon al Sinodului al 4-lea, iar hotărât de al doilea al Sinodului al 6-lea şi de cel 1 al celui al 7-lea, însemnează însă că Practicalele acestui întâi Sinod acum nu se află nici elineşte, nici Latineşte, ci singure acelea, câte Evsevie al Pamfiliei, Rufin, Socrat, Sozomen, Teodorit, şi Ieronim, şi alţii. Iar mai cu deosebire, şi mai ales Ghelasie Chisicheanul, care se afla în vremea lui Zinon împăratul la anul 476. Care în urmă şi Episcop al Chesariei Palistinei s-a făcut (vezi la Tomul 1 foaia 151 a adunării Sinoadelor) acestea singure zice, se află câte cei mai de sus, şi Ghelasie acesta le-a scris. Iar conscrierea (alcătuirea) lui Ghelasie, practică o numeşte Nichita Honiatul, iar

---

că Pavel cu vicleşug meşteşugind, trei fiinţe din glasul OMOUSIULUI (de Ofiinţă) zicea că sunt. Una adică cea mai întâi era a Tatălui, iar a 2-a a Fiului, şi a 3-ea a Sfântului Duh, şi că din aceea aceste se propun ca nişte părţi, precum zice Atanasie, (împotriva eresului Arienesc) iar Sinodul din Niceea, Ecumenic fiind, pentru vrednicia sa, nu numai după înţelegere, ci şi după nume au poruncit a se propovădui (vezi la Dodecavivlion a lui Dositei, foaia 1031). DE O FIINŢĂ (OMOUSION) iar nu de asemenea fiinţă (OMIUSION) precum ziceau vicleneşte Arienii cei pe jumătate (Imiarianisti), pe Fiul şi Cuvântul lui Dumnezeu Sinodul acesta l-a propovăduit. Că de ÎMPREUNĂ sau pe de ACEEAŞI, despre FIINŢĂ se zice, după Aristotel şi în Logică. Iar de Asemenea se zice la felurime, şi de obşte la cele întâmplătoare fiinţei, şi nu la fiinţei, şi la fire. Şi iarăşi, DE O FIINŢĂ l-au zis pe el, şi nu DE O ÎMPREUNĂFIINŢĂ (SINUSION), precum însemnează Dumnezeiescul Epifanie în Anghirot; că DEOÎMPREUNĂFIINŢĂ însemnează unire fără de oarecare deosebire (precum o zice Savelie). Iar DE O FIINŢĂ, însemnează pe unirea cea cu deosebire, şi pe sporirea a unui Ipostas despre celălalt.

107 Însemnează că Simbolul acesta al celui din Niceea, nu numai că este puţin schimbat în oarecare de acest cunoscut nouă tuturor, şi în toate zilele rostit, ci şi aceasta: „A căruia împărăţie nu va fi sfârşit”, nu cuprinde nici Teologia Sfântului Duh, şi celelalte articole până la sfârşit. Că Sinodul al 2-lea pe acestea le-au plinit, şi l-au adus în rânduiala aceasta neschimbată, întru care acum îl rostim. Drept aceea la al 4-lea Sinod praxis 5 foaia 1515 a adunării Sinoadelor Tomul 2 unde se află Simbolul Sinodului din Niceea cu aceasta, a căruia Împărăţie nu va fi sfârşit, negreşit greşeală este a tipografiei. Fiindcă oriunde se află aiurea, fără de acest cuvânt se află, precum în Simbolul al însuşi Sinodului acestui din Niceea (la foaia 283 a Tomului 1 al adunării Sinoadelor) în praxis 18 al Sinodului al 6-lea (foaia 650) a Tomului 2 al Sinoadelor) în Practicalele Sinodului din Cartagina, la Socrat Cartea 1 Cap 7 şi pretutindenea. Şi fiindcă acest cuvânt cel al 2-lea Ecumenic l-au adaos, vezi şi în prologul aceluia. Însemnează încă că Simbolul acel din Niceea, în alte Codice se află cuprinzând aceasta, şi au şezut dea dreapta Tatălui, iar întru altele nu. Şi aceasta o însemnăm aicea, ca un lucru vrednic de ştiinţă, că Simbolul Credinţei se zicea în Biserica cea din început numai în Vinerea cea mare, când Episcopul catihisea pe cei ce se găteau a se boteza în noaptea Sâmbetei cei mari când a doua zi strălucea ziua cea purtătoare de lumină, precum istoriseşte Teodor Anagnost în Cartea a 2-a a Bisericeştii Istorii, apoi s-au rânduit de Timotei al Constantinopului să se zică la fiecare Liturghie, în anul 515; în vrea lui Anastasie împăratului, precum acestaşi Teodor zice. Iar apoi în anul 545 Iustin împăratul întâi a rânduit, şi în ce vreme a Liturghiei să se rostească acesta în toate Bisericile răsăritului, adică mai-nainte de Dumnezeiasca Rugăciune, Tatăl nostru.

Fotie mai mult Istoricească, decât Practicească, o pomeneşte însă aceasta şi Ioan Chiparisianul. (Vezi la Dositei foaia 108 din Dodecavivlion).

CELE 20 DE CANOANE ALE SFÂNTULUI ŞI ECUMENICULUI ÎNTÂI SINOD TÂLCUITE

CANON 1

Dacă cineva învoială de către doftori s-a hirurghisit, sau de către barbari s-a tăiat, acesta rămâie în clir (soartă). Iar dacă vreunul sănătos fiind s-a tăiat pe sineşi, acesta în clir (soartă) cercetându-se, se cuvine a înceta. Şi de acum înainte nici unul dintru cei de acest fel nu trebuieşte a se înainta; precum aceasta este prea arătată, că s-a zis pentru cei ce întrebuinţează lucrul, şi care îndrăznesc pe sineşi a se tăia. Aşa, dacă careva de către barbari, sau de stăpâni s-au scopit, iar altmintrelea s-ar afla vrednici, pe unii ca aceştia îi primeşte în cliros (soartă) Canonul. [Apost: 21, 22, 23; Sobor 1 şi 2: 8]

TÂLCUIRE

Câteva Canoane ale Apostolilor rânduiesc despre scopire, fiind însă, că precum se vede, au fost rămas întru nelucrare, pentru aceasta, au urmat trebuinţa de a rândui despre aceasta şi Canonul acesta. Care şi zice: Cel ce pentru patimă, şi pentru boală s-au scopit de către doctori, sau şi de barbari în vremea goanei, acesta Cleric fiind se lucreze cele ale soartei sale. Iar cel ce sănătos fiind, s-a scopit pe sineşi, acesta şi cleric fiind se cade a înceta din lucrările Clericeşti (soartei). Şi din cei de acest fel, câţi sunt mireni, de astăzi înainte, nici unul se cuvine a se face Cleric. Precum însă aceasta o zicem pentru cei ce înadins, şi de voie îndrăznesc a se scopi pe sineşi, de asemeni iarăşi zicem, că dacă oarecare s-a scopit de barbari, sau de stăpânii lor, adică fără de voie şi tiraniceşte, şi ar fi vrednici, unii ca aceştia se primesc de către Canonul (ori de acesta adică, ori de cel 21 Apostolesc). Spre a se face Clerici. Citeşte şi tâlcuirea a celui 21 Apostolesc.

CANON 2

Fiindcă multe, sau de nevoie, sau altmintrele nevoiţi fiind oamenii, s-au făcut afară de Canonul cel Bisericesc. Încât oameni din viaţă păgânească viind acum la Credinţă, şi în puţină vreme catehisindu-se, îndată la Baia cea Duhovnicească se aduceau, şi îndată ce se botezau se aduceau la Episcopie, sau la Presbiterie. Bine s-a socotit a fi de acum înainte, ca nimic de acest fel a se face; fiindcă şi timp trebuie celui ce se catehiseşte, şi după botez mai multă cercare. Că lămurită este Apostoleasca scriptură ce zice, nu de curând sădit (neofit), ca nu mândrindu-se să cadă în osândă şi în cursa diavolului [1 Timotei 3: 6]. Iar dacă, după ce a trecut timp s-ar afla vreo greaşală sufletească pentru faţa aceea, şi s-ar vădi de către doi, sau trei martori, unul ca acesta înceteze de la Cliros. Iar cel ce ar face afară de acestea, ca împotriva marelui Sinod obrăznicindu-se, acesta se va primejdui despre Cler. [Apostolesc: 80; Sinod 1 şi 2: 17; Sardichia: 10; Laodiceea: 3; Chiril: 4]

TÂLCUIRE

Ceea ce rânduieşte Canonul 80 al sfinţilor Apostoli, şi Canonul acesta rânduieşte; că zice, fiindcă în timpurile trecute au urmat a se face multe lucruri, afară de Bisericescul Canon (adică de acesta 80 al Apostolilor), sau de nevoie, sau din altă pricină pornindu-se oarecare. Încât, a-i boteza ei îndată pe aceea care cu puţin timp mai înainte de la păgâneasca, şi necredincioasa viaţă au venit la Dreptslăvitoarea Credinţă, şi în puţină vreme s-au învăţat taina bunei cinstiri, şi împreună cu botezul a-i înainta pe

ei şi la Episcopie, sau la Presbiterie; adică a-i Hirotonisi pe ei Presbiteri şi Episcopi. Fiind, zic, că aceste aşa afară de lege se făceau, s-a socotit de cuviinţă de acum înainte a nu se face. Căci cel ce se catehiseşte, şi mai-nainte de a se boteza are trebuinţă de îndestulă vreme[108] pentru a se catehisi, şi a se învăţat bine toate dogmele Credinţei, şi după ce se va boteza, iarăşi are trebuinţă de multă ispitire. Că zice Apostolul Pavel către Timotei, nu pe cel de curând sădit (să-l Hirotoneşti) adică pe cel de curând catehisit, şi din nou sădit în via lui Hristos, ca nu înălţându-se, să cază în însuşi păcatul, şi în cursa cea asemenea în care a căzut diavolul, adică în mândrie. Iar dacă trecând vreme s-a afla la cel ce cu vreme în destulă şi cu cercare, şi s-a catehisit, şi s-a botezat, şi s-a Hirotonisit, s-ar afla zic vreun păcat sufletesc[109] şi s-ar vădi pentru acela de doi, sau trei martori, unul ca acesta, să înceteze de a lucra cele ale Ieriei. Iar care va voi a face afară de acestea, acesta ca unul ce se obrăzniceşte împotriva marelui Sinodului acestuia se va primejdui, şi la Ierie, adică se va caterisi. Vezi şi tâlcuirea Canonului, 80 Apostolesc.

CANON 3

A oprit desăvârşit marele Sinod, nici Episcopului, nici Presbiterului, nici Diaconului, nici măcar vreunuia din cei ce sunt din Cler, a-i fi cu putinţă să aibă împreună lăcuitoare muiere; afară numai decât maică, sau soră, sau mătuşă, sau de singure feţele acele cu care ar putea scăpa de tot prepusul. [Sobor 6: 6; Sobor 7: 22, 23; Anghira: 19; Cartagina: 45; Vasilie: 88]

TÂLCUIRE

108 Vremea catehisirii nu se rânduieşte de toţi una şi aceeaşi, că din Apostoleştile aşezământuri, un an se rânduieşte a se catehisi cei ce vin la Dreptslăvitoare Credinţă. Doi de Canonul 42 al localnicului Sinod, celui adunat în Iliviria Ispanioleasca ceteate, puţin mai înainte de Ecumenicul întâiul Sinod. Şi de Nearaoa 144 a lui Iustinian încă doi ani se rânduieşte pentru Samaritenii cei ce vin la Credinţă. Şi din Canonul 25 al localnicului Sinod cel adunat în Ahati în anul 506 opt luni s-au rânduit pentru Iudeii cei ce se întorc la credinţă. Iar Canonul 8 al Sinodului al 7-lea voieşte să nu primim pe evreii cei ce cu făţărnicie cred. Ci numai pe cei ce cu adevărat cred, şi mustră pe cele ale evreilor; unii socotesc că numai într-atâtea zile se face catehisire, câte are Postul cel mare; luându-o aceasta din Canonul 45 al Sinodului din Laodiceea şi din Epistolia lui Ieronim cea către Pammahie, şi din întâia catihisire a lui Chiril Patriarhul Ierusalimului. Dar însă din acestea alta nu se încheie, fără numai că în Postul cel mare se face partea cea mai de pe urmă, şi mai cu deamăruntul a catehisirii, pentru că atuncea se botează catehumenii (adică cei ce se învăţa buna Credinţă) în noapte Sâmbetei celei şi a zilei celei Luminat. Uneori însă se scurta vremea Catehisirii pentru împrejurări de nevoie. Pentru aceasta Catehumenii cei ce se primejduiesc de moarte, se botează mai-nainte de vremea hotărâtă a Catehisirii, după Canonul 12 al celui din Neocezareea; după cel 47 din Laodiceea; după 52 din Cartagina. După al 5-lea a lui Vasilie, şi după al 5-lea al lui Chiril.

109 Păcat sufletesc, Zonara zice pe tot păcatul cel ce se naşte din abaterea acelor trei puteri ale sufletului, din puterea cea cuvântătoare zic, din puterea mâniitoare şi poftitoare. Iar Valsamon zice: tot păcatul ce pricinuieşte vătămare sufletului, ori din trupească poftă are începutul, ori din sufletească. Iar alţii păcat sufletesc au zis, pe cel ce se face din sufleteştile patimi, adică din trufie, din neascultare, şi din altele. Însă chiar păcat sufletesc, despre care zice aicea Canonul, este trufia, şi înălţarea şi mândria, că singură patima aceasta se potriveşte Duhovniceştei, şi nematerialnicei firei sufletului. Şi aceasta este osânda şi cursa în care a căzut diavolul. După zicerea Apostolului care o aduce aicea Canonul, şi după tâlcuirea ce-i face Dumnezeiescul Ambrozie. Pentru aceea şi sfinţitul Avgustin (Cartea 3 despre Cetatea lui Dumnezeu) zice: nu este diavolul, nici beţiv, nici altceva de acest fel, dar este mândru şi zavistnic. Deci de a cădea Episcopul în patima mândriei şi o va arăta pe ea prin cuvinte şi fapte, şi se va vădi de doi, sau trei martori, să înceteze de la Cliros. (Adică de lucrarea soartei sale.) Poate pentru ca să se smerească, şi să-şi măsoare cugetarea sa, şi aşa iarăşi să primească lucrarea Ieriei. Iar dacă se va mândri şi mai mult, şi nu va voi a înceta, să se caterisească şi desăvârşit de treapta sa. Iar cum că arătata mândrie, este caterisitoare; arătat este şi de la Navatiani, care pentru aceasta s-au lepădat de la Biserică, pentru că din mândria şi trufia lor, se numeau pe sineşi curaţi, şi pe cei ce în vremea goanei s-au lepădat şi în urmă s-au pocăit, nu-i primeau, şi cu cei căsătoriţi a doua oară nu se împărtăşeau, unii însă au zis că păcat sufletesc înţelege Canonul aici pe socoteala cea răuslăvitoare şi păgânească. Dar de ar fi fost aceasta, s-ar fi cuvenit cel ce o are aceasta, nu numai să înceteze ci şi straşnic să se caterisească, şi de la Biserică să se lepede. Deci fiindcă păcat de moarte este mândria, iar cei ce fac păcatul cel de moarte, cad din treapta lor, după Canonul 32 al marelui Vasilie; pentru aceasta şi Canonul acesta pe cel ce a căzut în acest fel de păcat, îl pedepsesc cu încetarea Ieriei.

Cei Ierosiţi (adică sfinţiţi), şi Clericii nu se cuvine a pricinui vreo pricină de prepus, şi de sminteală poporului, pentru aceasta şi Canonul acesta rânduieşte, că, marele Sinodul acesta, cel întâi adică, desăvârşit a oprit, a nu avea stăpânire şi voie, nici Episcopul, nici Presbiterul, nici Diaconul, nici altcineva din Clerici să aibă muiere străină în casa sa, şi a locui împreună cu dânsa, afară numai maică, sau soră, sau mătuşă, sau singure feţele acelea care nu dau prepus.

CANON 4

Episcopul mai vârtos se cuvine a se aşeza adică de către toţi cei ce sunt în Eparhie; iar de ar fi cu greu una ca aceasta, sau pentru nevoia ce sileşte, sau pentru depărtarea căii. Fără sminteală trei împreunându-se, împreun-alegători făcându-se şi cei ce nu sunt de faţă, şi împreună-nvoindu-se prin scrisori, atuncea să se facă Hirotonia. Iar tăria celor ce se fac, să se dea Mitropolitului în fiecare Eparhie. [Apostol: 1; Sobor 7: 3; Antiohia: 19, Sardichia: 6; Laodiceea: 12; Cartagina: 12, 58, 59]

TÂLCUIRE

Canonul acesta rânduieşte, că Episcopul se cuvine mai ales a se Hirotonisi de toţi Episcopii Eparhiei. Iar de este cu greu a se aduna toţi, sau pentru nevoia ce sileşte, sau pentru lungimea călătoriei, negreşit trei Episcopi să se adune, iar cei ce nu sunt de faţă să se facă împreună-hotărâtori prin scrisori la Hirotonie, şi atuncea să se Hirotonisească. Iar tăria şi pecetluirea tuturor celor ce se fac; adică tăria alegerii acesteia ce se face acum de către toţi Episcopii, şi rânduirea unuia din cei trei ce s-au ales (că trei după Bisericeasca închipuire se aleg) rânduirea zic a unuia spre a primi vestirea Hirotoniei, să rămână şi să se aducă, ca la un Chiriarh la Mitropolitul fiecărei Eparhii. Dar fiindcă tâlcuitorii, adică Zonara şi Valsamon, tălmăcesc pe a ase aşeza în loc de a se alege, iar alţii în loc de a se Hirotonisi. Aceasta se cuvine să o ştim, că mai întâi şi chiar a se aşeza, însemnează pe a se face. Şi aşezi este în loc de fac, sau arăt. Deci şi aici mai întâi şi cuprinzător, acest se cuvine a se aşeza însemnează, că se cade a se face, a se arăta, a se prohirisi de către toţi. Am zis cuprinzător, şi mai întâi, că această arătarea are rânduială sfinţită, adică mai întâi să se aleagă, şi apoi să se Hirotonisească. Şi aşa cu deplinătate înţelegem, că s-a aşezat, adică s-a făcut Episcop. Încât a se aşeza are pe amândouă însemnările, precum şi a se face; că însemnează şi a se alege, însemnează şi a se Hirotoni. Una de către toţi, iar alta de către trei, şi după Canonul acesta, şi după cel întâi Apostolesc mai aceasta este şi tălmăcirea Sinodului al 7-lea celui a toată lumea întru al 3-lea al său Canon. Că şi când trei singuri Hirotonisesc, mai întâi de către toţi se alege, împreun-alegători toţi făcându-se prin scrisori..

CANON 5

Despre cei ce se fac achinoniţi (neîmpărtăşiţi), ori din cei din Cler, ori din cei din tagma (rânduiala) mirenească, de către Episcopii fiecărei Eparhii, să se ţie socotinţa, după Canonul ce zice, pe cei de către alţii lepădaţi, de alţii să nu se primească. Însă să se cerceteze nu cumva din micşorarea de suflet, sau din vreo filonichie (prigonire), sau din vreo de astfel de necuviinţă a Episcopului, s-au lepădat din adunare. Deci ca aceasta se ia cuviincioasa cercetare, s-a socotit că este bine în fiecare an, la fiecare Eparhie de două ori în an, să se facă Sinoade. Ca de Obşte toţi Episcopii Eparhiei adunându-se la un loc, întrebările cele de acest fel să se cerceteze, şi aşa cei ce cu dovadă au greşit Episcopului, cu cuvânt achinoniţi (scoşi de la împărtăşire) de către toţi se vor socoti a fi, până când obştimea Episcopilor va socoti pentru dânşii a face o hotărâre mai iubitoare de oameni. Iar Sinoadele să se facă, unul adică, mai înainte de Postul mare; Că toată micşorarea

de suflet stricându-se, darul curat să se aducă lui Dumnezeu. Iar cel al doilea, pe la timpul toamnei. [Apostol: 12, 13, 32, 37, Sobor 4: 19; Sobor 6: 8; Antiohia: 6, 20; Sardichia: 20, 10 <?>; Cartagina: 26, 37, 104, 116, 141]

TÂLCUIRE

Canonul acesta rânduieşte acestea, pentru Clericii şi mirenii care s-au aforisit de către Episcopii fiecărei Eparhii, să ţie, şi să rămâie adevărată socotinţa ceea ce este legiuită, precum Canonul (cel 32 al Apostolilor adică sau şi cel al 12-lea) acel vechi rânduieşte, că adică să nu se primească la împărtăşire de către alţi Episcopi, cei de către alţi Episcopi aforisiţi. Însă să se facă cercetare nu cumva aceşti afurisiţi s-au aforisit pentru vreo împuţinare de suflet, sau prigonire, sau altă oarecare împătimire a Episcopului. Drept aceea pentru ca să ia lucrul acesta cuviincioasa cercetare, şi celelalte cercări de acest fel, s-a socotit de cuviinţă a se face Sinoade localnice de două ori pe ani în fiecare Eparhie, şi să se adune toţi Episcopii de Obşte, să cerceteze. Şi aşa după ce se va face cercetarea cea de acest fel, cei ce arătat au greşit Episcopului, şi cu drept chip s-au aforisit de El, să rămână aforesiţi, după cuvântul urmării şi al dreptăţii, şi de către toţi ceilalţi Episcopi, până când se va părea de cuviinţă obştimii Episcopilor ca să dea o mai iubitoare de oameni hotărâre pentru aceşti aforesiţi (adică opriţi de împărtăşire). Că dacă cel ce a aforesit pe ei, să zicem, s-ar împietri, şi după trecere de timp n-ar voi să-i dezlege de aforisire, sau şi de va muri, este slobod Sinodului după ce va cunoaşte de ajuns pe timpul certării, să-i dezlege pe ei de aceasta. Iar Sinoadele acestea să se facă, unul mai-nainte de marele Post, ca dezlegându-se toată micşorarea de suflet, şi greşeala, care ori Arhiereul o a făcut către cler, şi către popor, sau din potrivă clerul şi poporul, către Arhiereul, să se proaducă lui Dumnezeu curat, şi neprihănit darul Postului. Iar cel al doilea să se facă în timpul toamnei. Citeşte şi pe al 32, şi 33 Apostolesc.

CANON 6

Obiceiurile cele din început ţie-se, cele în Egipt şi în Libia, şi în Pentapoli, ca Episcopul cel ce este în Alexandria să aibă stăpânire peste toate acestea; fiindcă şi Episcopului ce este în Roma aceasta este obişnuită. Aşişderea însă şi în Antiohia, şi în celelalte Eparhii să se păzească întâietatea (presvia) Bisericilor. Şi de Obşte aceea fie arătată, că, dacă cineva fără de socotinţa Mitropolitului s-ar face Episcop, unul ca acesta marele Sinod a hotărât a nu se cuveni a fi Episcop. Însă dacă cu obşteasca alegere a tuturor binecuvântată fiind, şi după Canonul Bisericesc, doi sau trei, pentru a loruşi prigonire ar grăi împotrivă, ţie-se hotărârea celor mai mulţi. [Apostol: 34; Sobor 2: 2, 3; Sobor 3: 8; Sobor 4: 28; Sobor 6: 36; Antiohia 19; Cartagina: 13]

TÂLCUIRE[110]

---

[110] Pricina pentru care s-a dat de Sinod Canonul acesta, este aceasta. Era obiceiul la Episcopii Egiptului, şi al Libie, şi al Pentapolei a avea mai întâi pe al Alexandriei, şi fără de socotinţa aceluia a nu face vreun lucru Bisericesc; precum zice Epifanie, că această stăpânire întrebuinţându-o şi sfinţitul Mucenicul Petru Episcopul Alexandriei, a caterisit pe Melitie Episcopul Licopolei în Tivanda, precum mărturiseşte marele Atansie în a doua sa Apologie, şi însemnează încă acestaşi sfânt, că mai-nainte de Petru, fiindcă în Pentapoli a Libiei de sus, câţiva Episcopi au primit socotinţa lui Savelie, şi atâta tărie au luat mincinoasele dogmele aceluia încât abia se propovăduia în Biserici Fiul lui Dumnezeu. Aceasta aflându-o Dionisie al Alexandriei, a trimis la ei soli ca să-i întoarcă la adevărata Dogmă a Bisericii; din acestea dar se arată, că Episcopul Alexandriei, şi mai înainte de acest Sinod avea Patriarhiceştile pronomii din învechit obicei (care mai vârtos au stăpânit de la cel 34 Apostolesc, ce zice, că Episcopii fiecărui neam, se cuvine să cunoască pe unul mai întâi, şi altele) avea stăpânirea nu numai a ocârmui cele Bisericeşti ale Eparhiilor de acolo, şi ale ocârmuirilor, ci şi caterisi Episcopi, şi Mitropoliţi, ai Climei aceleia. Şi fiindcă zisul Melitie cel caterisit de al Alexandriei, se apucase de a silnici obiceiul cel de acest fel, şi a îndrăzni să Hirotonisească alţi Episcopi în ocârmuirea Alexandriei, pentru aceasta Sinodul acesta 1 în Niceea au reînnoit prin acest Canon obiceiul cel din început.

Canonul acesta rânduieşte, ca să se păzească vechile obiceiuri ale celor trei Patriarhi, al celui al Alexandriei chiar şi după întâiul cuvânt; iar al Antiohiei, după al doilea cuvânt, iar al Romei pe scurt şi cuprinzător (iar pentru al Ierusalimului cu osebire zice Sinodul acesta în al 7-lea Canon al său, şi pentru al Constantinopolului zice Sinodul al 2-lea întru al treilea Canon); încât, Patriarhul (pe care Episcop îl numeşte aici, nefiind încă obiceiul a se numi cineva cu nume de Patriarh)[111] al Alexandriei, să aibă stăpânire peste Episcopii, şi Mitropoliţii Egiptului, şi ai Libie, şi ai Pentapolei. Precum şi Patriarhul Romei acestaşi obicei ţinea[112] a avea stăpânire şi şederea mai sus decât toţi Apusenii, şi Mitropoliţi. Aşişderea încă şi Patriarhul Antiohiei a avea stăpânirea peste Episcopii, şi Mitropoliţii Siriei, şi ai Chilisiriei (Covăţiteisiriei), ai amânduror chilichiilor, ai Mesopotamie, şi ai tuturor celorlalte supusei lui ocârmuiri. Şi nu numai Pronomiile Patriarhilor acestora porunceşte Canonul acesta a se păzi. Ci încă şi pronomiile celorlalte Eparhii, şi a Bisericilor celor supus Mitropoliţilor. Atât celor ce sunt Patriarhi, cât şi celor ce nu sunt supuse Patrirhilor, şi atuncea şi acum adică, celor neatârnaţi, precum al Asiei, al Pontului, al Trachiei, al Ciprului, al Africii, şi al celorlalte (măcar că alţii zic că alte Eparhii numeşte Canonul aici, că cuprinzător numeşte pe ocârmuirile cele supuse celorlalţi doi Patriarhi, al Constantinopolului, şi al Ierusalimului, şi că Mitropoliţi numeşte numai pe Patriarhi. Dar tâlcuirea cea dintâi este mai bună, şi vezi la Dositei în Dodecavivlion foaia 117 şi 123). Încât nici un lucru ce atârnă de Bisericeasca ocârmuire să nu se facă fără de socotinţa acestora. Şi fiindcă cea mai mare treabă şi mai de căpetenie din toate cele Bisericeşti sunt Hirotoniile, pentru aceasta prin urmare adaoge Canonul, că oricare s-ar face Episcop, fără de socotinţa Mitropolitului său, au hotărât marele Sinodul acesta, ca unul ca acesta să nu fie Episcop. (Căci deşi mulţimea Episcopilor ar fi ales pe Episcopul, întărirea însă a alegerii se cuvenea a se face de Mitropolitul, şi pe care acela l-ar fi ales, se cuvenea a se face Episcop; şi vezi subînsemnarea Canonului al 4-lea al

[111] Că nume de Patriarh mai întâi a început în vremile lui Teodosie celui mic. Patriarhii mai întâi zicându-se cu osebire, Episcopi ai Apostoleştilor scaune. Acest Teodosie mai întâi a numit pe al Romei Patriarh, şi pe Dumnezeiscul Hrisostom, precum aceasta o arată Socrat în Cartea 7 cap 31, s-a zis însă numele acesta şi în Sinodul Halchidon, şi mai ales de Iustinian s-au numit Patriarhi, Patriarhii. Şi însemnează două oarecare, numele acestea, sau pe Episcopii cei ce s-au făcut Efori, şi Exarhi în oarecare Eparhii, şi ocârmuiri de către Obştesc Sinod, precum au făcut aceasta cel al 2-lea a toată lumea Sinod, după Socrat Cartea 5 Cap 8, dintre care unul a fost, şi Grigorie Nissis, supus celui al Chesariei. Şi s-au numit aceştia cu acest nume Patriarhi nu de la covârşirea scaunelor, ci de Sinodiceasca hotărâre. Ca să aibă mai multă tărie spre sădire şi spre desrădăcinare, fiindcă întocmai era cu ceilalţi Patriarhi. Pentru aceasta şi Grigorie Nissis scriind către Flavian al Antiohiei, asupra lui Chesarias cel defăimase pe el zicea: de s-ar judeca după vrednicia Preoţiei, întocmai şi deopotrivă de către Sinod, şi un pronomion amânduror nouă s-ar fi făcut, iar mai ales îngrijirea îndreptării celor obşteşti, întru a fi întocmai. Sau însemnează chiar pe Episcopii cei ce au cinstea cea întâi în Biserică, de la covârşirea scaunelor acelora, şi de la întâia dregătorie nu Personală fiind ca acelora; ci cuvenită scaunelor acelora, după moştenire. Care cinci au fost: cel al Romei, al Constantinopolului, al Alexandriei, al Antiohiei, şi cel al Ierusalimului. Şi fiindcă cel 1 a lepădat frâul, a rămas 1 cel al Constantinopolului; sau adaos şi al cincilea cel al Moscovei cei mari; dar şi acesta acum nu este. Iar deşi Petru al Antiohiei scriind către cel al Achiliei a zis, că singur el cu deosebire se zicea Patriarh, cu care s-a unit şi Valsamon, totuşi nu căutăm ce zic Episcopii pentru sineşi, ci ceea ce pentru dânşii zice Catoliceasca Biserică. A numit însă Dionisie, şi Timotei Eluros (Motocul) Patriarh şi pe cel al Efesului, dar o a stricat aceasta Sinodul al 4-lea. A numit şi Teodor Istoricul Patriarh pe al Tesalonicului; totuşi aşa l-a zis, ori după cuvântul Exarhilor, precum a făcut Sinodul al 2-lea. Cum am zis, ori precum alţii zic, pentru multele Episcopii ce avea, mai la patruzeci. (Dositei, Dodecavivlio).

[112] Nu tâlcuiesc drept pe Canonul acesta cei ce năvălesc de la Biserica Romei. De unde Papa Filix pricindu-se cu Acachie al Constantinopolului, stricând Canonul a zis, că Episcopul Pimen în fiecare Sinod are tăria, precum Canonul (acesta adică) al Sinodului din Niceea voieşte. Şi mai înainte de acesta şi Pashasinus locţiitorul lui Leon, pe dos a zis acestuiaşi Canon în sinodul al 4-lea. Noi însă din însăşi graiurile Canonului aflăm adevărata înţelegere a Sinodului acestuia. Deci zicem că de vreme ce Melitie a răsturnat dreptăţile Episcopului Alexandriei, precum am zis, a dat pricină Sinodului acestuia să pună Canonul acesta, şi să rânduiască nu vreun lucru nou, ci numai să întărească rânduielile şi obiceiurile, care din veci se păstrau, nu numai la Patriarhi, ci şi la Mitropoliţi, şi nu numai întru Hirotonii, pe care le abătea Melitie, ci şi întru toată altă dreptate, ce se cuvine Patriarhilor, şi Mitropoliţilor după Bisericile cele supuse lor. Adică a avea stăpânire fiecare Patriarh peste Eparhiile cele supuse lui. Şi dar şi ocârmuirea Episcopului Pimen este îngrădită, ca şi a celorlalţi Patriarhi.

acestui 1 Sinod). Însă dacă de Obşte toţi vor alege pe cineva de Episcop după Canoanele Bisericeşti, iar doi, sau trei ar zice împotrivă, nu după dreptul cuvânt şi cu dreptate, ci cu prigonire, şi în pizmă, hotărârea celor mai mulţi să biruiască; precum şi Canonul al 19-lea al Sinodului din Antiohia rânduieşte. Iar Canonul al 12 al Sinodului din Cartagina zice, că dacă dintre alegătorii, care au şi iscălit, în urmă s-ar împotrivi vreunul însăşi mărturiei sale şi iscăliturii, acela însuşi pe sine se va lipsi de cinstea Episcopului. Citeşte şi tâlcuirea la cel Apostolesc 34.

CANON 7

Fiindcă obicei, şi tradiţie (predanie) veche, s-a apucat a se ţinea, ca Episcopul Eliei să se cinstească, aibă-şi urmarea cinstei, păzindu-se dregătoria sa cu Mitropolia. [Apostol: 34; Sobor 2: 2, 3; Sobor 3: 8; Sobor 4: 28; Sobor 6: 36; Antiohia 19]

TÂLCUIRE

Două tâlcuiri primeşte Canonul acesta. Că Valsamon şi Anonimul (nenumitul) tâlcuitorul al Canoanelor, cu care împreună se unesc şi câţiva Papişti şi Calvini, tâlcuiesc, că de vreme ce veche tradiţie au apucat, şi obicei, a se cinsti Episcopul Eliei, adică al Ierusalimului[113], pentru că întru dânsul s-a întrupat, şi a pătimit Domnul şi Mântuitoare Propovăduire dintr-însul a ieşi prin Sfinţii Apostoli a toată lumea, să-şi aibă cinstea potrivită cu cea dintâi, şi în anii cei din urmă, însă singură cinstea fără de stăpânire, şi fără de dregătorie. Pentru că stăpânirea şi dregătoria se cuvine a păzi Mitropolia Palestinei, zic adică a Chesariei[114] care se numeşte a lui Straton, căreia precum zice, se supunea Ierusalimul. Precum adică şi Canonul 12 al Sinodului din Halchidon rânduieşte, că Cetăţile către prin împărăteşti scrisori au luat nume de Mitropolie, Episcopii acei (Mitropolii) dobândească-şi singură cinstea, iar dreptăţile sale să se păzească Mitropoliei celei după adevăr. Cu care chip Marchian a cinstit pe Healchidona, şi Valentinian pe Niceea, după practicaoa 12 a Sinodului 4. Iar Zonara şi alţii vor că, precum Canonul cel mai de sus a dat protia celui al Alexandria, şi celui al Antiohiei, sau mai bine zice le-au înoit, ca pe unele din nou schimbate. (Că protia celui al Romei nu s-a înoit. Fiindcă era precum am zis întreagă, şi nestrămutată) întracest chip şi Canonul acesta a mai hotărât cinstea celui al Ierusalimului. Adică precum acela a întărit acelora, nu numai pronomii, şi cinstea Patriarhicească, ci şi rânduiala cinstei acesteia, după care, cel al Romei este întâi, iar al Alexandriei al doilea, şi al Antiohiei al treilea, aşa şi Canonul acesta a întărit Patriarhului Ierusalimului, nu numai cinstea Patriarhicescă, ci şi rânduiala cinstei. Pentru aceasta nu a zisă aibă-şi cinstea, ci aibă-şi urmarea cinstei. Adică să fie cu rânduiala cinstei al 4-lea după cei trei. Iar a se păzi prednicia sa cu Mitropolia, însemnează că cinstea aceasta Patriarhicească, nu este Personală, şi particulară, ci afierosită Mitropoliei Ierusalimului. Încât să treacă la toţi moştenitorii Scaunului celui după vremi, şi nu numai la acesta, şi la acela. Iar cum că Ierusalimul a fost Mitropolie, martori sunt, atât Iosip zicând: despre Iudeea în Cartea 7 Cetate mare, şi Mitropolie a tot neamul Iudeilor. Cât şi Filon, Mitropolie nu a unei Ţări

113 Însemnează că după Iosip despre Iudeea Cartea 7, Cap 18 Ierusalimul s-a numit, pentru că Melchisedec întâiul zidind cetatea, a zidit şi Biserică, din aceasta Cetatea au numit-o Ierusalim. Şi numele Ierusalimului este tot evreiesc, însemnând vedenia de pace, după sfinţii Părinţi. Şi Ierusalim mai întâi numindu-se, în urmă Elia Capitolia s-a numit, după Dion Istoric. Elia de al Adrian care se poreclea Elius, care săpându-se mai înainte Ierusalimul, şi cu boi arându-se, şi semănându-se după Istoricul Evsevie, şi abea de pe faţa pământului cunoscându-se, după Teologul Grigorie, Elia s-a poreclit, după Teodorit şi Evsebie. Iar Capitolie, pentru că în locul Bisericii lui Dumnezeu, au zidit capiştea lui Dia celui ce se cinstea în capitolia Romei, acestaşi Adrian, după însuşi Dion Istoricul.

114 Chesaria s-a numit, pentru că Evsebie, Irod o a zidit aceasta în numele lui Augus Chesariul. Care mai întâi se numea turnul lui Straton. Întru care şi Statui ale Chesarului şi ale Romei se aflau după Iosip Iudeul cartea 15 cap 13. Însă trei Chesarii erau în Asia, una Mitropolia aceasta a Palestinei, a doua cea a Capadociei (care şi maza Chesarului se numea, după Sozomen, cartea 5 cap 4, încă şi mazaca). Şi a treia cea a lui Filip.

a Iudeii, ci şi a celor mai multe. Că Apostolescul scaun al Ierusalimului, nu numai că este cel mai întâi decât toată lumea, ci şi Patriarhicesc Pronomion a avut din început, şi are. Întâi, pentru că a avut Eparhii supuse luişi, şi ocârmuire Patriarhului cuvenită. Drept aceea proestoşii Bisericilor cei de loc, şi nu cel al Chesariei, au Hirotonisit pe Dion al Ierusalimului, după ce s-a dus Narchis. Iar arătându-se iarăşi Narchis, iarăşi de fraţi se cheamă, după Evsebie, şi nu de fratele, sau de al Chesariei. Iar Narchis a făcut Sinod cu 14 Episcopi pentru Paşti mai înainte de Sinodul 1. Al doilea, pentru că Patriarhul Ierusalimului în Sinodul 1 El întâi a iscălit, iar Evsebie al Chesariei al 5-lea. Şi peste a zice, că Mitropoliţii se schimbă adică, întru iscălituri, şi în şederile Sinoadelor, şi cuvântările către Împăraţi, alteori mai întâi, şi alte ori mai în urmă. Iar cel al Ierusalimului, totdeauna întâiul între Părinţii Sinodului, şi de-a pururea împreună cu Patriarhii se numără, şi cu Mitropoliţii niciodată. Şi citeşte de Dositei în Dodecavivlon cartea 2 cap 4. Iar de am şi da că Ierusalimul ar fi fost supus Chesariei, dintru aceasta ce iese? Că precum Vizantia mai întâi era supus Iracliei, iar apoi după ce Vizantia s-a făcut Patriarhie, Iraclia s-a supus ei. Întru acest chip, de am şi ierta (care nu este) că se supunea Ierusalimul Chesariei, după ce Ierusalimul s-a cinstit a fi Patriarhie, Chesaria a rămas cu dregătoria sa, a fi Mitropolie a Palestinei, şi mai plecată însă decât Ierusalimul. Fiindcă ea, este numai Mitropolie, ia Ierusalimul Patriarhie.

CANON 8

Pentru cei ce se numeau pe sineşi curaţi cândva, iar venind către Catoliceasca, şi Apostoleasca Biserică, au socotit Sfântul, şi marele Sinod, ca hirotesindu-se ei, apoi aşa să rămână în Cler. Însă mai întâi de toate, aceasta se cuvine a o mărturisi ei în scris, că se vor învoi, şi vor urma dogmelor Catoliceştei, şi Apostoleştei Biserici. Adică şi cu cei însoţiţi prin a doua nuntă a se împărtăşi, şi cu cei ce în vreme de goană au căzut; pentru care şi timp s-a rânduit, şi vreme s-a hotărât; ca ei să urmeze întru toate dogmele Catoliceştei Biserici. Deci ori unde s-ar afla, ori prin sate, ori prin cetăţi numai ei singuri Hirotonisiţi, cei aflaţi în Cler, vor fi întru aceeaşi schimă (Chip). Iar (unde) ar fi Episcop al Catoliceştii Biserici, şi ar veni oarecare, este arătat cum că Episcopul Bisericii va avea dregătoria Episcopului, iar cel ce se numeşte Episcop de către cei ce se zic curaţi, că aveau cinstea Presbiterului. Afară de nu cumva i s-ar părea Episcopului (însuşi) al împărtăşi de cinstea numelui. [Sobor 7: 14; Anghira: 13; Neocesareea: 14; Antiohia: 8, 10] Şi dacă aceasta nu îi va plăcea lui, va socoti un loc, ori de horepiscop, ori de Presbiter, pentru cel ce se socoteşte negreşit a fi în Cler. Ca să nu fie doi Episcopi în cetate. [Apostol: 46, 47, 68; Sobor 2: 7; Sobor 6: 95; Laodiceea: 7, 8; Cartagina: 66; Vasilie: 1, 57; Teologul: 12]

TÂLCUIRE

Curaţi se zic navatianii (aşa pe sineşi numindu-se după mândria cugetului, precum scrie Evsevie Cartea 6, Cap 43) [Sard: 6; Laodiceea 57; Vasilie: 89] Iar Navat a fost Presbiter al Bisericii Romanilor, carele nu primea pe aceea, ce în vremea goanei s-a fost lepădat (de Credinţa lui Hristos) iar apoi s-au căit. Ci nici cu cei însoţiţi prin a doua nuntă se împărtăşea. Şi după Botez zicea, că nu se mai poate milui cel ce a păcătuit, după Epifanie la eres 59, şi după Avgustin eres 38. Deci acesta măcar că în dogmele Credinţei nu a greşit, nici era eretic, ci numai schismatic, după 1 Canon al marelui Vasilie. Pentru ura de fraţi a sa însă şi nemilostivirea socotelii, şi mândria sa, s-a anatematisit, de Sinodul cel ce s-a făcut în Roma în vremea lui Papa Cornelie, după Evsevie, şi de Sinoadele ce s-au făcut în Cartagina, în vremea lui Ciprian, şi în Antiohia şi în Italia împotriva lui. De la acesta s-a numit Novatiani şi cei ce au urmat relei socotelei lui. Aceasta aşa fiind cunoscute, zice Canonul acesta, că dacă Navatianii cei de acest fel, vor veni la Catoliceasca Biserică, s-a socotit de cuviinţă să se

hirotetisească[115] şi aşa să se primească, şi să rămâie în soarta lor, cei ce erau adică şi în chip Clerici (aşa prin hirotesie au primit pe Donatişti şi Canonul 66 al Sinodului din Cartagina) însă trebuie să mărturisească în scris, că au să păzească toate dogmele Catoliceştii Biserici. Cum că vor primi că de a doua nuntă, şi pe cei ce de silă s-au lepădat de Hristos, şi cum că îi vor iconomisi pe ei, după rânduitele vremi, şi după Canonul pocăinţei celor ce s-au lepădat de Hristos; şi aşa, oriunde s-ar afla, ori în cetăţi, ori în sate, să rămână în Cler, şi în treapta în care s-a aflat fiecare Hirotonisit. Adică Episcopul să rămână Episcop; Presbiterul, Presbiter; şi Diaconul, Diacon; să rămână însă Episcopul, acolo unde Episcop Dreptslăvitor al Catoliceştii Biserici nu este. Iar dacă la aceeaşi Biserică se află şi Dreptslăvitorul Episcop, acesta să-şi aibă dregătoria, şi toată lucrarea, şi numele de Episcop. Iar Novatianul cel ce mai-nainte a fost Episcop, să aibă pe singură cinstea Presbiterului; afară numai de va voi Dreptslăvitorul Episcop, să aibă şi acela cinste, şi numele gol de Episcop[116] însă nu şi să lucreze vreo sfinţită slujbă ca Episcop, pentru ca să nu urmeze necuviinţa aceasta, a fi doi Episcopi întru una şi aceeaşi cetate (despre care vezi Canon 35 Apostolesc şi pe cel al 16 al celui 1 şi al 2-lea Sinod[117] iar de nu va voi nici aceasta, se cuvine a ierta să aibă loc de Episcop[118] sau de Presbiter, pentru ca împreună să se numere şi el cu ceilalţi Ierosiţi, şi Clerici, şi să nu se arate cu totul căzut din Cler.

CANON 9

[115] Hirotesia aici nu este hirotonie, precum poate a prepune cineva, ci este a se pune mâna preoţilor pe capetele ereticilor celor ca aceştia, şi aşa să se primească ca pocăindu-se. Că aşa prin hirotesie (şi nu prin hirotonie). Şi Canonul 49 al celui din Cartagina. Voieşte a se primi cei ce se pocăiesc. Şi că este adevărat cuvântul meu, mărturiseşte şi Sinodul al 7-lea. Că citindu-se Canonul acesta la întâia Praxă a acestuiaşi, şi întrebându-se, cum se cade a se înţelege zicerea hirotetisindu-se, a zis preasfântul Tarasie; spre blagoslovenie se zice aici hirotesia, şi nu spre hirotonie. Drept aceea din Canonul acesta trebuie a se învăţa părinţii cei Duhovniceşti, să-şi pună mâinile pe capetele celor ce se pocăiesc, când le citesc Rugăciunea cea iertătoare, precum o zice aceasta şi Canonul 35 al celui din Cartagina anume. Că de nevoie este hirotesia aceasta la Taina pocăinţei. Şi auzi ce zic Apostolii în Aşezământurile lor. (Cartea 2 şi Cap 18) „Primeşte pe cel ce a păcătuit, când se va tângui, şi punându-ţi mâna pe capul lui, lasă-l apoi să rămână în turmă." Şi iarăşi (la acelaşi Cap 43) „Precum primeşti pe cel necredincios, după ce îl vei Boteza, aşa şi pe cel păcătos, după ce îl vei hirotetisi ca pe un curat îl vei aşeza la păşunea cea Duhovnicească. Şi hirotesia i se face lui în locul Botezului. Fiindcă prin punerea mâinilor se dă Duhul cel Sfânt celor ce credeau. Obişnuirea hirotesiei aceştia însă, în Darul acest nou, a apucat a se ţine de al legea veche, că aşa şi Arhiereul prin punerea mâinii primea Jertfele arderilor de tot, şi ale mântuirii, şi cel pentru păcat. Şi vezi Capetele 1 şi 3 şi 4 ale Cărţii Leviţilor. Însemnează însă, că cu iconomie au primit Sinodul pe aceste pe Navatiani, precum însemnează marele Vasilie în Canonul 1. Vezi, şi tâlcuirea Canonului al 7-lea al Sinodului 3 unde Canonul 39 al Sinodului din Iliviria zice că prin Hirotesie să se primească ereticii.

[116] Precum şi pe Melitie cercetându-se l-au osândit Sinodul 1 să petreacă în Lico, gol nume de Episcop având, şi de aici înainte nici în cetate, nici în vreun sat să hirotonisească. Sozomen în Bisericeasca Istorie, cartea 10, Cap 14 şi Socrat cartea 10 cap 9.

[117] Scrie Sozomen, în Cartea a 4-a Cap 14 povestind despre Felix, şi despre Liverie Episcopii Romei, zice. Aceasta Dumnezeu iconomisind să moară Felix, şi să rămâie singur Liverie, pentru a nu se necinsti scaunul lui Petru, de doi povăţuitori chivernisindu-se, care este semn de prigonire, şi străin de Bisericescul Canon. Iar Epifanie la eresul 68 zice: Nici odată Alexandria a avut doi Episcopi. Şi Cornelie al Romei, scriind către Fanie al Antiohiei, prihăneşte pe Mavdat că cerea să se facă, care s-a şi făcut Episcop al Romei, însuşi Cornelie acesta fiind într-însa legiuit Episcop; şi zice, deci cum nu cunoştea, că într-o Biserică un Episcop se cuvine a fi, şi nu doi?

[118] Fiindcă nu este slobod a se face Episcop în sat, sau într-un timp mic, în care şi un singur Presbiter este destul, pentru a nu se defăima numele Episcopului, după Canonul 6 al Sinodului din Sardichia, pentru aceasta, în nişte oraşe mici ca acestea, şi în sate, se făcea cei ce se numea horepiscopi. Deci horepiscopul după Canonul al Antiohiei, se făcea de Episcopul cetăţii aceleia, la care supus, şi însuşi şi satul lui. Zice dar Canonul acesta, că unul ca acesta se hirotonisească Citeţi, Ipodiaconi, şi (Eforchistis) adică Catehisitori. Dar să se Caterisească de va îndrăzni fără voia Episcopului celui din Cetate a hirotonisi Presbiter sau Diacon, măcar de ar avea şi Hirotesie de Episcop. Iar Canonul 8 al acestuiaşi Sinod, iartă a da neprihăniţi Horepiscopi Cărţi paşnice, adică slobozitoare celor ce ar cere. Aşişderea încă şi Canonul 13 al Celui din Anghira, rânduieşte că fără scrisorile adevăratului Episcop să nu hirotonisească Horepiscopii, Presbiteri, sau Diaconi, nici în locul lor, nici întru altă cetate.

Dacă oarecare fără cercetare s-a proadus Presbiteri, sau cercetându-se ş-au mărturisit păcatele lor[119]. Şi mărturisindu-se ei, afară de Canon pornindu-se oamenii, asupra unora ca acestora ş-au pus mâna, pe aceştia Canonul nu-i primeşte. Că pe neprihănirea o apără Catoliceasca Biserică. [Apostol: 25, 61; Neocesareea: 9, 10; Teofil: 3, 5, 6]

TÂLCUIRE

Canonul acesta rânduieşte, că, cei ce vor să se Ierosească, se cuvine a fi curaţi de păcate care opresc Ierosirea (adică sfinţirea), şi se cuvine a se cerceta viaţa, şi petrecerea lor. Iar dacă oarecare s-au făcut Presbiteri, fără a se cerceta, sau şi cercetându-se şi-au mărturisit păcatele lor, fiind opritoare de Presbiterie, iar Arhiereii cei ce i-au cercetat, pornindu-se afară din Canoane, au Hirotonisit pe ei Presbiteri. Aceştia, zic, care cu nevrednicie presbiterit, neprimiţi sunt de a lucra Preoţeşte. Că vădindu-se de către alţii, s-au însuşi mărturisindu-şi păcatele cele opritoare de preoţie, ce au făcut mai-nainte de Hirotonie, se caterisesc după Valsamon şi Zonara. Sau înceteze despre a lucra Preoţeşte, după anonimul (nenumitul) tâlcuitor al Canoanelor. Dar adaoge şi pricina Canonul, pentru care cei ce au căzut în păcate nu sunt primiţi la Preoţie. Fiindcă zice, că Catoliceasca Biserică apără, şi voieşte a fi Presbiterii neprihăniţi întru păcate, precum porunceşte Pavel, a fi şi Episcopul, zicând: «Se cuvine Episcopul a fi neprihănit» [1 Timoti 3: 2] adică nu numai neînvinovăţit, ci şi cu totul neprihănit, şi ne catigorit[120].

CANON 10

Câţi dintre cei ce au căzut s-au prohirisit (adică s-au Hirotonisit) prin neştiinţă, sau şi mai-nainte ştiind cei ce i-au prohirisit, aceasta nu face sminteală Canonului Bisericesc, căci cunoscându-se se caterisesc. [Apostol: 62; Anghira: 1, 3, 12; Petru: 10]

TÂLCUIRE

Câţi au căzut[121], adică s-au lepădat de Domnul nostru Iisus Hristos, apoi s-au pocăit, nu se face Presbiteri. Căci cum este cu putinţă a se face Presbiter cel ce după

---

[119] Iaon Antiohianul în adunarea Canoanelor, în loc de „păcatele lor” are „Cele greşite de dânşii” care este şi mai drept.

[120] Însemnăm însă aici o socoteală Catolicească şi Obştească, că toţi cei ce afară de Canoane, şi cu nevrednicie s-au Hirotonit, mai-nainte de a se caterisi de Sinod, cu adevărat sunt Presbiteri. Fiindcă precum zice Dumnezeiescul Hrisostom: „Pe toţi Dumnezeu nu-i Hirotoneşte, însă prin toţi el lucrează; deşi ei ar fi nevrednici, pentru a se mântui norodul” (Voroava 2 către Timotei la cea 2). Şi iarăşi: „Fiindcă şi prin cei nevrednici Darul lucrează nu pentru dânşii, ci pentru cei ce vor să se folosească.” (Voroava 11 la cea 1 către Tesaloniceni) Şi Iarăşi: „Acum dar şi prin cei nevrednici a obişnuit a lucra Dumnezeu. Şi nimic Darul botezului de al viaţa Presbiterului se vatămă”. (Voroava 8 la cea 1 către Corinteni) Dar şi în Voroava a 3-a la cea către Coloseni prin multe o dovedeşte. Întru care şi acestea le zice: „Darul lui Dumnezeu care şi întru cei nevrednici lucrează, nu pentru noi, ci pentru voi.” Şi iarăşi, „nu pe mine mă defaimă, ci Presbiteria. De mă vei vedea gol de aceasta, atuncea defaimă-mă. Atuncea nici eu voi suferi a porunci. Până însă şedem în Tronul acesta, până când vom avea şederea întâi, avem stăpânirea şi tăria, deşi nevrednici suntem.” Iar Simeon al Tesalonicului (în răspunsul al 13-lea) zice, „prin hirotonie lucrează darul întru dânşii, ori Arhierei de sunt, ori Ierei, pentru mântuirea celor ce vin, şi câte Taine vor săvârşi, sunt cu adevărat Taine. Vai însă (adaoge acestaşi iarăşi) unora ca acestora. Care ori mai-nainte de Hirotonie au greşit, ori după Hirotonie, că nevrednici sunt de Preoţie. Şi de vor a se pocăi, şi a se mântui, înceteze desăvârşit de la preasfintele lucrări al Preoţiei. Fiindcă nimic altă îi va ajuta spre pocăinţă, de nu mai-nainte se vor părăsi de Preoţie.” Vezi şi mărturia lui Hrisostom pentru paretisire la forma canoniceştii paretisiri la sfârşitul cărţii.

[121] Însemnează, că în vremea goanelor câţi rămâneau statornici în Credinţa lui Hristos, în de Obşte se numeau stătători. Care se împărţeau în două, în Mărturisitori, şi Mucenici. Şi Mărturisitori se ziceau, cei ce luau feluri de chinuri pentru mărturisirea lui Hristos, în nu se omorau. Iar Mucenici, cei ce mureau în temniţe şi în munci. Iar câţi dimpotrivă nu stăruiau în Credinţa lui Hristos, se numeau căzuţi, sau greşiţi, sau călcători, spre deosebirea de cei stătători. Care se despărţeau în patru rânduieli. Cei întâi se numeau cei ce jertfiseră, pentru că au jertfit idolilor, sau au mâncat jertfă idolească. Cei al doilea care au tămâiat, pentru că au tămâiat idolii. Cei al treilea libelatici, pentru că da libel, adică în scris mărturisea, că nu sunt creştini. Sau şi cumpăra acest

Canoane este oprit a se împărtăşi cu Dumnezeieştile Taine până la moartea sa? Pentru aceasta şi Canonul acesta zice, că, acei câţi dintre cei ce s-au lepădat (de Hristos) s-au Hirotonisit, ori pentru că Arhiereul cel ce i-a Hirotonisit nu ştia lepădarea; sau pentru că ştia dar n-a băgat samă, sau au socotit că Hirotonia poate ca şi Botezul să-i curăţească, precum tâlcuieşte Valsamon. Aceasta zic, a se Hirotonisi adică prin neştiinţă, sau în ştiinţă, nu aduce vreo sminteală sau împiedicare Bisericescului Canon, încât a nu-i opri despre a lucra Preoţia, nu. Pentru că după ce se vor, că întru acest chip s-au Hirotonisit, se caterisesc. Câţi însă mai-nainte de Botez au jertfit idolilor, aceştia botezându-se, se Preoţesc, ca unii ce se spală de păcat după Canonul 12 din Anghira. Iar câţi pentru Hristos s-au muncit, şi s-au închis, şi de silă şi nevoie au primit în mâini Tămâie, sau în gură mâncări de jertfă, aceştia, dacă cealaltă viaţă a lor este bună, se prohirisesc Clerici, după Canon 3 al acestuiaşi. Însemnează însă, că nu numai cei ce mai-nainte de Hirotonie s-au lepădat (de Credinţă) apoi Hirotonisindu-se se caterisesc, ci şi câţi după Hirotonie s-au lepădat, şi citeşte Canonul 62 Apostolesc.

CANON 11

Pentru cei ce au călcat (Credinţa) fără de silă, sau fără de luarea averilor, sau fără primejdie, sau ceva de acest fel, care s-au făcut sub stăpânirea lui Lichinie. Au socotit Sinodul, deşi au fost nevrednici de iubire de oameni, însă să se milostivească spre ei. Deci câţi cu adevărat se vor căi, trei ani vor face ca nişte credincioşi între cei ascultători, şi şapte ani vor cădea jos. Iar doi ani fără proaducere se vor împărtăşi cu poporul de rugăciuni. [Anghira: 6; Petru: 2; Vasilie: 73, 81; Grigorie Nissis: 2]

TÂLCUIRE

Alte Canoane pentru cei ce de multa silă, şi de mare nevoie se lepădau de Credinţă vorbesc, iar Canonul acesta vorbeşte pentru cei ce fără de nevoie se leapădă, zicând: Cei ce au călcat Credinţa cea în Hristos fără de oarecare nevoie, sau primejdie, s-au lipsirea averilor lor. Care au fost cei ce erau în vremile Tiranului Lichinie. Aceştia zic, măcar că erau în vremile nevrednici de iubirea de oameni, şi de sincatavasis (conpogoremânt), s-au părut însă Sinodului să arate milă spre dânşii. Deci câţi cu adevărat, şi din inimă, dar nu cu făţărnicie, şi cu minciună, se căiesc pentru păcatul ce au făcut. Aceştia trei ani vor face între ascultători. Adică vor sta în Pridvor înaintea Sfintelor şi Împărăteştilor Porţi ale Bisericii, pentru ca să asculte Dumnezeieştile Scripturi, până ce va zice Diaconul câţi sunteţi catisihindu-vă ieşiţi, după aceasta să iasă. Iar doi ani vor cădea jos, adică vor intra în Biserică, şi vor sta în partea cea din urmă a Amvonului; să iasă însă şi aceştia împreună cu cei ce se catihisesc, când zice Diaconul, câţi sunteţi catihisindu-vă ieşiţi. Iar doi ani se vor împărtăşi întru Rugăciuni împreună cu norodul. Adică vor sta împreună cu cei credincioşi să se roage, şi să nu iasă cu cei ce se catihisesc, fără însă a se împărtăşi cu Dumnezeieştile Taine, până ce se vor sfârşi acei doi ani.

CANON 12

Iar cei ce vor fi chemaţi de Har, şi pornirea cea întâi arătând, şi brâiele lepădând, iar după acestea, la a loruşi borâtură se vor întoarce, ca câinii, încât unii şi arginţi a da, şi cu beneficii spre a isprăvi, ca iarăşi să se ostăşască. Aceştia, zece ani să cadă, după vremea de trei ani a ascultării. Peste toate acestea, se cuvine a cerceta buna voinţă a lor, şi felul căinţei. Căci câţi cu frică, şi cu lacrimi, şi cu răbdare, şi cu faceri de bine, îşi vor arăta întoarcere cu lucrul şi nu cu chipul, aceştia plinind vremea hotărâtă a ascultării, după cuviinţă se vor împărtăşi de

---

fel de mărturie de la Eparhul că au jertfit. Şi cei al patrulea, vânzători, care temându-se de gonaci vindeau sfinţitele Cărţi al creştinilor spre a se arde. (Adolf Labiul din Bisericeasca Istorie cartea 2 cap 3).

Rugăciuni, împreună cu a fi slobod Episcopului, a socoti şi ceva mai iubitor de oameni pentru dânşii. Iar câţi cu nebăgare de seamă au adus, şi au socotit că le ajunge lor spre întoarcere, chipul întrării în Biserică, numai decât plinească vremea. [Petru: 9, 11; Sinod: 6, 102; Anghira: 2, 5, 7; Laodiceea: 1, 2; Vasilie: 2, 3, 74, 84; Nissis: 4, 5, 7, 8]

TÂLCUIRE

Şi Canonul acesta pentru ostaşii creştini, se vede că vorbeşte, care se afla în anii lui Lichinie, şi rânduieşte aşa: câţi ostaşi creştini, chemându-se, şi împuternicindu-se de Dumnezeiescul Har, au arătat mai întâi vitejie şi pornirea spre mucenie, şi brâiele le-au aruncat, semne fiind a ostăşiei lor; iar după aceasta s-au întors ca câinii la borâtura loruşi. Adică s-au căit, şi s-au lepădat de credinţă. Încât unii dintr-înşii şi bani au dat, şi cu beneficii, adică cu feluri de daruri, au dobândit iarăşi ostăşia cea dintâi, aceştia zic, după ce vor face trei ani în locul ascultătorilor, să facă, şi zece ani încă în locul celor ce cad. Adică, să intre în Biserică, şi să iasă împreună cu cei ce se catehisesc. Însă peste toate acestea Arhiereul, şi Duhovnicescul Părinte, se cuvine să cerceteze voinţa unora ca acestora, şi felul, şi aşezarea căinţei lor[122]. Căci, câţi cu frica lui Dumnezeu se pocăiesc, şi cu umilinţă fac pe Dumnezeu milostiv, şi rabdă chinuiri, şi fac faceri de bine, milostenii adică, şi alte bunătăţi. Şi în scurt a zice, se pocăiesc cu adevărat şi curat, şi nu cu făţărnicie, şi numai întru arătare. Aceştia, zic, după ce vor împlini acei trei ani cu ascultătorii, după dreptate roagă-se împreună cu cei credincioşi, şi din Biserică să nu iasă. Şi pe lângă conpogorământul acesta, este slobod Arhiereului a arăta pentru dânşii încă mai multă iubire de oameni, şi milostivire. Iar câţi cu nebăgare de seamă şi cu lenevire se pocăiesc, şi socotesc că este îndestul spre pocăinţă a intra în Biserică după arătare împreună cu cei ce cad, şi să iasă iarăşi cu cei ce se catehisesc. Aceştia zic, plinească, şi acei trei ani ai ascultării, şi acei zece ani întregi ai căderii.[123]

CANON 13

Iar pentru cei ce călătoresc (din viaţă) vechea şi canoniceasca lege se va păzi şi acum, încât, de se călătoreşte vreunul, de merindele cele mai de urmă şi prea de

---

122 Pentru aceasta Dumnezeiescul Hrisostom (Cuvântul 2 pentru Preoţiei) zice aceste: „Nu se cade după măsura păcatelor să pune Păstorul şi certările. Ci să socotească, şi proeresul păcătoşilor, nu cumva vrând a cârpi, pe cea ruptă, mai rău să o rupă, şi silindu-se să îndrepteze pe cel căzut, mai mult să-l oboare. Că cei neputincioşi după proeresis (adică după mai-nainte alegere şi voinţa) de se vor certa câte puţin puţin, vor putea, de nu desăvârşit, dar măcar în parte a se izbăvi de păcate şi de patimi; iar dacă deodată de va da cineva toate cuviincioasele certări şi canonisiri, îi va lipsi şi de cea puţină îndrepare, ce o putea lua. Şi iarăşi: Multă înţelepciune trebuie să aibă păstorul, şi mii de Ochi, ca să vadă din toate părţile deprinderea sufletului. Pentru că precum unii, neputând suferi asprimea Canonului, se fac tari în cerbice, şi sărind cad în deznădăjduire. Aşa iarăşi dimpotrivă, sunt unii care pentru că nu au luat Canon potrivit păcatelor lor, se lenevesc, şi mai răi se fac, şi se îndeamnă a păcătui mai mult. Pentru aceasta în vreamea Patriarhului Luca, un Episcop canonisind prea prea în puţină vreme pe un ostaş, ce făcuse ucidere de bună voie, şi dându-i în scris nevinovăţirea lui, s-a învinovăţit de Sinod pentru pogorământul acesta covârşitor, ce a făcut; iar Episcopul, a adus spre mărturie Canonul acesta al Sinodului acestuia. Însă a auzit de la Sinodul acela, că Arhiereilor s-a dat voie să adaoge, sau să împuţineze certările Canoanelor, nu însă şi să facă covâşitoare şi necercetată conpogorâre. Apoi pe ucigaşul ostaş Sinodul l-a supus certărilor Canoanelor, iar pe Episcopul l-au pedepsit cu oprirea Arhieriei întru atât a rânduită vreme.

123 Însemnează că în Canonul acesta se păzesc acele două ce marele Vasilie în Canonul al 3-lea al său le pomeneşte. „Adică obiceiul, şi forma, scumpătatea, şi mărginirea. Obiceiul adică, şi forma, sunt acei trei ani ai ascultării, şi cei zece ai căderii. Iar scumpătatea şi mărginirea sunt lacrimile, şi suferirea relei pătimiri, facerile de bine, şi de Obşte pocăinţa cea adevărată şi curată. Şi la cei ce au primit scumpătatea, s-a făcut pogorământ a împlini numai cei trei ani ai căderii. Iar la cei ce aceasta nu au primit, nici un pogorământ li s-au făcut, ci li s-a poruncit să păzească toţi anii." Pentru aceasta şi Dumnezeiescul Hrisostom în voroava 14 la cea a doua către Corinteni zice, „Eu nu cer mulţimea anilor, ci îndreptare sufletului. Aceasta dar arată, de s-au umilit cei ce au păcătuit, de ş-au schimbat viaţa, şi iată s-au făcut tot. Iar încât aceasta nu este din prelungirea canonisirii nici un folos se naşte. Căci şi la ranele cel trupeşti, nu căutăm de s-au legat de multe ori, ci de le-au folosit legătura. Deci de le-au folosit în puţină vreme, nu se mai lege; iar de nu, legi-să încă şi mai mult de zece ani. Şi până atuncea nu se dezlege, până ce se va folosi rănitul prin legătură.

nevoie, să nu se lipsească. Iar dacă cel deznădăjduit, şi poate s-a împărtăşit, va rămâne iarăşi între cei vii, fie împreună cu cei ce se împărtăşesc de singură rugăciunea. Iar de Obşte, şi pentru oricare ar călători din (viaţă), cerându-se a se împărtăşi de Euharístie, Episcopul cu cercetare împărtăşească-l din Prosforá (Proaducere).

TÂLCUIRE

După ce Dumnezeieştii Părinţi aceştia rânduit despre certare, şi cu ce chip, şi în câtă vreme se cuvine a fi neîmpărtăşiţi cei ce s-au lepădat de Hristos, în Canonul acesta rânduiesc, căci câţi dintre unii ca aceştia, se primejduiesc să moară, la aceştia să se păzească şi Canonicească Lege. (Care se socoteşte a fi Canonul 6 al Sinodului din Anghira, mai vechi fiind decât acest 1 Sinod Ecumenic). Încât, oricare se va deznădăjdui spre moarte, să nu se lipsească de cea de săvârşit, şi mai de pe urmă, şi prea de nevoie Merindă pentru călătoria aceea şi înstrăinarea, care este împărtăşirea Dumnezeieştilor Taine[124]. Însă dacă acesta ce s-a hotărât de moarte, şi s-a împărtăşit cu Sfintele Taine, se va însănătoşi iarăşi, acesta să stea numai cu cei Credincioşi, şi să se roage împreună, nu însă şi să se împărtăşească. Iar Valsamon zice, că unul ca acesta, pentru care vorbeşte Canonul acesta, fiindcă se află în locul celor ce împreună stau, pentru aceasta şi întru acelaşi iarăşi i se porunceşte a rămâne. Iar de a fost în locul ascultătorilor, iarăşi întru acela a rămâne. Şi în de Obşte, în Canonul acela în care se află fiecare când se primejduia mai-nainte de împărtăşire, se cade a se întoarce iarăşi la acela după împărtăşire. Şi pentru ca să zicem cu Canon cuprinzător şi obştesc, fieştecărui om (creştin) adică ce se primejduieşte spre moarte, şi cere a se împărtăşi cu Dumnezeiasca Euharistie, Episcopul sau şi Duhovnicescul Părinte, cu cercare, să-l împărtăşească pe el cu Dumnezeieştile Taine.

CANON 14

Pentru cei ce se catihisesc şi au căzut, au socotit sfântul şi marele Sinod, ca, trei ani ei să fie ascultători numai, după aceasta să se roage cu cei ce se catehisesc. [Neocesareea: 5; Laodiceea: 19; Vasilie: 20; Timotei: 6; Chiril:5]

TÂLCUIRE

Catehumeni se numesc de la Catihó, care se tâlcuieşte, învăţ prin cuvânt pe cei începători la Credinţă. Fiindcă se catehiseau aceştia, şi se învăţau Dogmele Dreptslăvitoarei Credinţe. Însă se împărţea în două rânduieli. Şi rânduiala cea întâi era mai îndeplinită, şi numea a celor ce pleacă genunchile, care primesc Credinţa, iar numai Botezul îl mai întârziau. Pentru aceea intra şi în Biserică, până la rugăciunea celor ce se catehisesc, după Canonul 19 al Sinodului din Laodiceea, care rugăciune în taină zicându-se, şi vremea ei mâna Preotului punându-se asupra lor, îşi pleca genunchile. Iar când se striha, câţi sunteţi chemaţi ieşiţi, ieşeau din Biserică. Iar cea a doua rânduială era mai nedeplinită, şi se numea a ascultătorilor. Care în Pridvor stând

[124] Scrie însă şi Dionisie al Alexandriei lui Favie trimiţând „Că un credincios bătrân ce se numea Serapion, a fost jertfit idolilor, bolnăvindu-se greu şi trei zile fără glas fiind, întru a patra zi puţin împuternicindu-se, a chiemat pe nepotul său, şi a zis să vină un Iereu. A mers copilul la Presbiterul; şi era vreme de noapte. Sau întâmplat însă de a fost Presbiterul bolnav, încât nu a putut să meargă. Şi fiindcă eu (zice Dionisie) am fost dat poruncă Presbiterilor, ca să ierte a se împărtăşi cei ce se primejduiesc la moarte, mai ales dacă aceasta rugându-se o cer, pentru ca să moară şi să se ducă din viaţa aceasta cu bună nădejde. Presbiterul dar a dat copilului o părticică din prea Sfânta pâine, şi i-a zic că să o ude, şi să o toarne în gura bătrânului, şi aşa făcând copilul, şi acela puţin înghiţind, îndată şi-a dat duhul.” (Evsevie în Bisericeasca Istorie Cartea a 6-a cap 44). Încă şi Ilie Mitropolitul Critului, scriind către oarecare Dionisie Monah zice: „Că dacă cineva încă de puţin răsuflă, şi desăvârşit nu a murit, însă este întru nesimţire, şi nici a lua, nici a mânca poate, sau şi într-alt chip, scuipă ceea ce-i pun în gură, de este zic cineva aceste fel, se cuvine Presbiterul cu luare aminte, să pecetluiască buzele lui şi limba lui cu atingerea şi turnarea Dumnezeieştilor Taine”.

către împărăteştile uşi, ascultau Dumnezeieştile Scripturi, şi după ascultarea Dumnezeieştii Evanghelii ieşeau, după Vlastar, şi după scoliastul lui Armenopul la perilipsul canoanelor (partea 5 suprascrierea 3) care amândouă rânduieli luminat se văd şi în închipuirea Bisericii care o am închipuit la sfârşitul cărţii. Iar Cardinalul Bona (Cartea 1 despre lucrările Liturghiei) şi alţii oarecare, pe lângă aceste două rânduieli, numără şi alte două, de la Părinţii Apuseni aceste adunându-le. Şi acestea se numeau, una a celor pricepători (pentru că cerea Botezul) şi alta a celor aleşi. Care aşa se ziceau, după ce se înscriau în catalogul celor ce abia aveau a se boteza. Pe care îi numeşte Capul al 7-lea al cărţii a 8-a a Apostoleştilor aşezământuri luminaţi, şi Chiril în Catehisirile sal. Iară Botezaţi Capul al 8-lea al aceleiaşi cărţi a aşezământurilor. Pe aceştia îi pomeneşte şi Canonul al 6-lea al lui Timotei. Acestea aşa fiind zise, zice Canonul acesta: Câţi catehumeni fiind din rânduiala cea întâi şi mai deplinită, s-au lepădat de Credinţă, s-a părut a fi cuviincios sfântului şi marelui Sinodului acestuia, trei ani să stea în cea a doua, şi mai nedeplinită rânduială a celor ce se catehisesc, a celor ce ascultă în Pridvor, şi după acei trei ani să se roage împreună cu cea întâi, şi mai deplinită rânduială a celor ce se catehisesc în lăuntru în Biserică. Cu dreptate însă s-ar nedumeri cineva, pentru ce Sinoadele aşa ceartă pe cei ce se catehisesc, când păcătuiesc, iar marele Vasilie în Canonul 20 al său zice: „şi de Obşte cele ce se face în viaţă de cel ce şi catehiseşte nu se aduc la dare de seamă.” Spre dezlegarea zicerii acesteia împotrivă arătată, după Zonara, că nu a zis marele Vasilie să nu se certe catehumenii, greşind mai înainte de Botez. Că atuncea ar fi potrivnic Sinodiceştilor Canoane. Ci că păcatele catehumenilor nu se aduc dare de seamă, adică la muncă după ce s-au botezat ei. Fiindcă s-au iertat prin sfântul Botez, nu numai de câte, catehumeni fiind, au făcut, ci încă, şi de cele ce au făcut mai-nainte de a se face catehumeni. Adică întru necredinţă fiind. Se ceartă însă catehumenii, pentru că şi ei, deşi cu lucrul nu în lăuntru Bisericii, nici cu lucrarea, mădulări ale Bisericii, însă cu pofta, şi cu îndurarea sufletului, şi cu puterea sunt în Biserică. Căci după Teologul (în cuvântul cel de sfântul Botez) sunt aceştia înaintea uşilor bunei cinstiri; şi s-au zămislit în Credinţă, măcar de nu s-au născut încă prin Botez. Fiindcă nici sunt deznădăjduiţi de toată nădejdea mântuirii, dacă de nevoie vor muri nebotezaţi) precum aceasta se arată din cuvântul cel asupra îngropării, ce face Dumnezeiescul Ambrosie către împăratul Valentinian, ce a murit încă catehisinduse. Deci Sinoadele pentru aceasta ceartă pe cei ce se catehisesc, ca pe cei ce sunt acum ai lor, şi Credinţa o au primit, şi creştini se numesc. Şi câte Legea le zice lor, ca unora ce sunt în Lege le grăieşte după Apostolescul Cuvânt. [Romani 3, 19]

CANON 15

Pentru multa tulburare şi gâlcevile ce s-au făcut, s-a socotit desăvârşit a se ridica din mijloc obiceiul, cel ce afară de Apostolescul Canon s-a aflat în oarecare părţi. Încât din cetatea în cetate, a nu se muta, nici Episcop, nici Presbiter, nici Diacon. Iar dacă cineva după hotărârea sfântului şi marelui Sinod, s-ar apuca a face ceva de acest fel, s-au s-ar da pe sineşi vreunei lucrări de acest fel, negreşit se strica lucrarea, şi se va aşeza la Biserica, la care Episcopul, sau Presbiterul, sau Diaconul s-a Hirotonisit. [Apstol: 14, 15; Sobor: 4, 6; Antioh: 3, 21; Sardichia: 1, 16; Cartag: 57]

TÂLCUIRE

Canonul acesta rânduieşte acestea, s-a socotit de cuviinţă a se rădica din mijloc cu desăvârşire obiceiul, care în oarecare părţi s-a izvodit afară de aşezământul şi legiuirea Apostolescului Canon (celui 14 adică, dar şi celui al 15-lea). Pentru multele tulburări, şi gâlcevile cele între unii cu alţii ce călcarea aceasta s-au urmat. Că adică a nu trece dintru o cetate întru alta nici Episcop, nici Presbiter, nici Diacon. Iar dacă cineva în urma Canonului acestuia al acestui sfânt Sinod, s-ar apuca a face una ca aceasta şi s-ar

muta dintru o cetate întru alta. Mutarea aceasta ce o va face, negreşit se va surpa, şi Episcopul, sau Presbiterul, sau Diaconul se va aşeza la Biserica aceea, la care s-a hirotonisit. Fiindcă nu numai Episcopul, ci şi Presbiterii, şi Diaconii, se cuvine a se hirotonisi la Biserica rânduită, şi nu slobod, după al 6-lea Canon al Sinodului 4 şi după al 14 şi 15 Apostolesc.

CANON 16

Câţi aruncându-se în primejdie, nici frica lui Dumnezeu înaintea Ochilor având, nici Bisericescul Canon ştiind, se vor duce de la Biserica lor Presbiteri, sau Diaconi, sau oricare, se cercetează [cuprind] în Canon; aceştia nicidecum trebuie a fi primiţi la altă Biserică, ci toată sila trebuie a li se face, ca să se întoarcă la a loruşi Parohie. Sau, stăruind [nătângindu-se], se cuvine a fi achinoniţi (neîmpărtăşiţi). Iar de ar îndrăzni vreunul a răpi locul ce se cuvine altuia, şi va hirotonisi în Biserica sa, neînvoindu-se Episcopului de la care a fugit cel ce se cercetează în Canon, fără tărie fie Hirotonia.

TÂLCUIRE

Canonul cel mai de sus rânduieşte ca iarăşi să se aşeze Presbiterii, şi Diaconii la Biserica aceea întru care s-au Hirotonisit, iar acesta şi agrie (adică nelucrare) pune asupra unora ca acestora, de nu se vor îndupleca a se întoarce, zicând: Câţi Presbiteri, sau Diaconi, sau cei împreună număraţi în Canon, şi în Cler[125], nici de Dumnezeu temându-se, nici Canonul Bisericii cunoscându-le (cel al 15-lea Apostolesc adică) aruncându-se în primejdie se vor duce de la Biserica aceea la care s-au hirotonisit; aceştia, zic, nicidecum se cuvine a se primi la alta (fără de scrisori adică recomanduitoare şi slobozitoare), ci trebuie a fi siliţi să se întoarcă la Bisericile lor. Iar de vor stărui în pisma lor, trebuie a fi neîmpărtăşiţi. Nu însă de Taine, nu de mirenii şi Credincioşii cei din Biserică (Căci după chipul acesta ar fi împotrivnic Canonul acesta celui al 15-lea Apostolesc, care pe unii ca aceştia de la împărtăşirea cea cu mirenii în Biserică nu-i scoate) ci de cei de o tagmă cu dânşii Simpresbiteri şi Sindiaconi. Adică a nu Siliturghisi cu cei Ierosiţi, şi a rămânea argoşi (nelucrători). Iar de ar îndrăzni vreun Episcopi a răpi cu vicleşug pe străin Cleric al altui Episcop, şi al Hirotonisi pe el (poate în mai mare treaptă) în Biserica sa, fără a voi Episcopul Clericului, de la care a fugit, fie fără de tărie Hirotonia cea de acest fel. Citeşte şi pe 15 Apostolesc.

CANON 17

Fiindcă mulţi din cei certaţi (adică cuprinşi) în Canon, pe lăcomia de averi, şi urâtul câştig vânând, au uitat Dumnezeiasca scrisoare ce zice: „Argintul său nu l-a dat în camătă" [Psalm 14, 5]. Şi împrumutând, sute cer înapoi. Au îndreptat (au judecat cu dreptul) sfântul şi marele Sinod, ca de se va afla cineva după hotărârea aceasta luând dobânzi, din întrebuinţare, sau într-alt chip întrebuinţând lucrul, sau în jumătate de dobândă cerând, sau măcar altceva izvodind pentru urâtul câştig, se va caterisi de Cliros şi străin de Canon va fi. [Apostol: 44; Sobor 5: 10; Laodiceea: 4; Cartagina: 5, 20; Vasilie: 14]

TÂLCUIRE

Multe Canoane opresc dobânzile banilor. Dar şi acesta, aceasta o rânduieşte, zicând: fiindcă mulţi Canonici, adică Clerici, iubind lăcomia de averi şi urâtul câştig, au uitat Psalmicescul cuvânt al lui David, cel ce zice, argintul n-a dat în camătă, dreptul

[125] Canonici, şi în Canon cercetaţi, cu osebire se numesc Clericii, fiindcă viaţa şi mintea, şi cuvântul lor, se povăţuieşte, şi se îndreptează după Sfinţitele Canoane, cele Apostoleşti zic, Sinodiceşti, şi Părinteşti. Canonici pe lângă aceştia se zic şi Monahii, precum aceasta se vede în multe Canoane, dar încă şi Monahiile, pentru aceastaşi pricină Canonece se numesc; fiindcă mirenii, necanonisit, şi oarecum cu slobozenie petrec.

adică, cel ce voieşte a lăcui în Muntele cel sfânt al Domnului, adică în Cereasca Împărăţie. Ci împrumutând cel de la datornicii lor se ia sute, adică zece lei la sută (care era dobânda cea mai grea decât celelalte). Fiind zic, că o fac aceasta Clericii, au judecat cu dreptul sfântul şi marele Sinodul acesta, că dacă în urma Canonului acestuia, s-ar afla vreun Cleric să ia dobândă, sau ca o negoţitorie oarecare întrebuinţând lucrul, sau şi după alt chip (voind adică a nu se arăta că el ia dobândă) dă banii săi la cei ce au trebuinţă, însă se învoieşte cu dânşii să ia şi el parte din dobândă, şi din câştigul banilor, numindu-se pe sineşi, nu împrumutător, ci părtaş). Deci ori care s-ar afla că face aceasta, sau că cere jumătate de dobândă, sau vreun alt lucru asemene izvodeşte pentru urâtul câştig. Unul ca acesta se va caterisi din Cler, şi se va înstrăina din Canoniceasca rânduială. Citeşte la 44 Apostolesc.

CANON 18

Au venit la sfântul şi marele Sinod (ştiinţă), că în oarecare locuri, şi cetăţi, Presbiterilor, Euharístia Diaconii o dau. Care nici Canonul, nici obiceiul au predanisit, ca cei ce stăpânire nu au prosforá (proaduce), celor ce prosforează se le dea Trupul lui Hristos. Şi aceia s-a făcut cunoscut, că acum unii din Diaconi şi mai înainte de Episcop, se ating de Euharístie. Deci acestea toate rădicese, şi rămâie Diaconii întru măsurile lor, ştiind ei, că, a Episcopului sunt slujitori, iar decât Presbiterii mai mici. Şi să ia după rânduială Euharístia după Presbiterul, ori Episcopul dându-le lor, ori Presbiterul. [Laodiceea 20; Sobor 6: 7] Dar nici a şedea între Presbiteri să fie iertat Diaconilor. Că afară de Canon, şi afară de rânduială este cel ce făcea; iar dacă unul nu ar voi a se supune, şi după hotărârile acestea, înceteze de Diaconie.

TÂLCUIRE

Pretutindene se cuvine a se păzi buna rânduială, iar mai ales între cei sfinţiţi, (adică Hirotonisiţi) pentru aceasta şi Canonul acesta îndreptează un lucru ce fără de rânduială se făcea. Că zice, au venit la auzul sfântului, şi marelui Sinodului acestuia, că în oarecare locuri, şi cetăţi, Diaconii dau Dumnezeiasca împărtăşire Presbiterului, care aceasta nici vreun Canon în scris, nici obicei nescris o a predanisit. A da adică Trupul lui Hristos Preoţilor celor ce-l Ierurghisesc pe el, Diaconii cei ce nu stăpânire a-l Ierurghisi (adică cu sfinţenie a-l lucra). Pe lângă acestea încă şi aceasta s-a vestit, că unii din Diaconi se împărtăşesc înainte de Presbiteri. Deci toate nerânduielile acestea să se ridice din mijloc, şi Diaconii să rămâie în hotarele lor, adică nici Euharístia să o dea preoţilor, nici mai-nainte de Preoţi să se împărtăşească. Ştiind că a Episcopului sunt slujitori, precum şi însuşi numele acesta însemnează: că Diacon va să zică slujitori. Iar decât Preoţii sunt mai josiţi şi mai mici, «Iar cel mai mic de cel mai mare se Binecuvintează» [Evrei 7, 7]. Precum zice Apostolul, şi nu pe dos. Primească dar după rânduială Dumnezeiasca Euharístie după ce se vor împărtăşi Presbiterii, dându-o aceasta lor, sau Episcopul, sau (de nu va fi de faţă Episcopul) Presbiterul. Dar nici voie este Diaconilor a şedea între Presbiteri, fiindcă aceasta este fără rânduială şi afară de Canon. Că arată, că Diaconii ar fi de o cinste cu Presbiterii, care lucru nu este. Iar dacă şi în urma Canonului acestuia nu ar voi careva din Diaconi a se supune, înceteze de Diaconia sa.

CANON 19

Pentru cei ce s-au făcut următori lui Pavel (Samosatelui), apoi au năzuit la Catoliceasca Biserică, sau pus hotărâre a doua oară a se boteza ei negreşit. Iar dacă unii în timpul trecut, s-ar fi rânduit în Cler, de s-ar arăta neprihăniţi şi nemânjiţi după ce de al doilea se vor boteza Hirotonisească-se de Episcopul Catoliceştii Biserici. Iar dacă certare i-ar afla pe ei neharnici, se cuvine a se

caterisi ei. Aşişderea încă şi pentru Diaconiţe, şi de Obşte pentru toţi cei cercetaţi [număraţi] în Canon, aceastaşi închipuire se va păzi. Am pomenit însă pentru Diaconiţe care se numără în Schimă; fiindcă nici vreo hirotesie oarecare au, negreşit între mireni să se numere ele. [Apostol: 47; Sobor 1: 2; Sobor 5: 95; Laodiceea: 7, 8; Cartagina: 66] [Sobor 4: 15; Sobor 5: 14, 40; Vasilie: 44; Cartagina 5, 51, 135]

TÂLCUIRE

Canonul acesta rânduieşte pentru cei ce s-au născut în eresul lui Pavel Samosateului, iar după aceasta au năzuit la Catoliceasca Biserică, zicând că, Canon şi tip s-au dat ca negreşit a doua oară să se boteze ereticii cei de acest fel (vezi însă că cu rea întrebuinţare numeşte Sinodul Botez pe Botezul Pavlianíştilor, şi alăturându-l pe el cu Botezul nostru, nu cu însuşi acela al lor, au întrebuinţat graiul acesta, adică a doua oară să se boteze; şi vezi Prolegomena Sinodului din Calcedon, fiindcă nu se botează ei întocmai ca şi cei Dreptslăvitori). Iar dacă unii dintr-înşii s-au Hirotonisit Clerici mai-nainte de Drepslăvitorul Botez, neştiind Arhiereii ce i-ar fi Hirotonisit, că sunt eretici, sau că au Hirotonisiţi în Clerul Pavlianiştilor. Aceştia zic după ce a doua oară se vor Boteza în Dreptslăvitorul Botez, de se va vedea viaţa lor neprihănită, şi nemânjită, să se Hirotonisească de Episcopul Catoliceştii şi Dreptslăvitoarei Biserici, fiindcă întâia Hirotonie ce au luat eretici fiind, cu totul nici se socoteşte Hirotonie. Căci cum este cu putinţă cel ce nu este Botezat după Dreptslăvitoarea Credinţă, a lua venirea Sfântului Duh, şi Darul şi Hirotonie? Iar cercetându-se de se vor afla nevrednici de Preoţie, se cuvine a se caterisi, adică a se scoate din Cler. Că cu rea întrebuinţare s-au luat aici caterisirea de scoatere. Fiindcă se cateriseşte chiar, cel ce s-a ridicat mai-nainte la înălţimea Ierosirii şi a Clirosului. Iar aceştia ce nici ca cum au luat Hirotonia, din care înălţime se vor caterisi? Cu adevărat nici din una. Sau poate că zice, a se caterisi din Preoţia şi Clirosul Pavlianiştilor. Că precum Botez au numit pe cel după a lor rânduială făcut, aşa au numit şi Cler pe cel al lor, şi prin urmare caterisis; precum şi Canonul al 8-le al celui din Laodiceea Cler numeşte pe cel al Montaniştilor. Şi aceasta ce am zis pentru bărbaţi, trebuie a se păzi fără schimbare, şi la femei. Adică dacă unele din femeile Pavlianiştilor se vor fi Hirotonisit de Episcop Dreptslăvitor Diaconiţe, neştiind eresul lor, sau de vor fi şi fost Hirotonisite în ceata Diaconiţelor cea a Pavlianiştilor, acestea, zic, să se Boteze a doua oară, şi de se vor arătat vrednice de Diaconie după Botez, Hirotonisească-se Diaconiţe (şi vezi şi Canoanele 46 şi 47 Apostolesc, şi pe al 7-lea al Sinodului al 2-lea). Iar ceea ce adaugă Canonul, zicând: Am pomenit de Diaconiţe care se numără în shimă, fiindcă nici au vreo hirotesie, negreşit între mireni să se numere ele; măcar că este cu anevoie de înţeles. Însă înţelegerea este aceasta, că, am pomenit însă osebit pentru Diaconiţe, care la Pavlianişti avea shima aceasta, adică slujba Diaconiţelor, că şi acestea, precum şi ceilalţi Clerici ai lor, ca nişte mireni se cuvine a se socoti. Pentru că, precum acia nu aveau vreo hirotonie, lipsiţi fiind de Dumnezeiescul Dar, aşa şi Diaconiţele cele ce erau la dânşii, numai shima (adică chipul) Diaconiţelor aveau, iar hirotesie adevărată, şi de Dar dătătoare nu aveau. încât, ca nişte mirence se cade a se cunoaşte şi ele după botez, precum era şi mai-nainte.

CANON 20

Fiindcă sunt unii care Duminica pleacă genunchile şi în zilele Cincizecimii. Pentru a se păzi toate întru toată parichia (parohia) sau socotit de sfântul Sinod, stând, Rugăciunile a se da lui Dumnezeu. [Sobor 6: 90; Petru: 15]

TÂLCUIRE

Obiceiurile cele de Apostoli, şi de Părinţi predanisite, se cuvine de Obşte a se păzi toate, de toate Bisericile, şi unele de unele numai. Pentru aceasta şi Canonul acesta rânduieşte că, de vreme ce oarecare creştini pleacă genunchile (adică îngenunchind) şi

în ziua Duminicii, şi în zilele cele după Paşti până la Cincizecime (adică până la Duminica Pogorârii Sfântului Duh). Care lucru este afară de Canoane, şi necuviincios. Deci spre a se păzi toate Apostoleştile şi Părinteştiile Predanii, întru toate Dreptslăvitoarele Biserici a toată lumea; dintre care una este, şi a nu pleca genunchile în ziua Duminicii, şi întru toată Cincizecimea. A socotit de cuviinţă Sfântul Sinodul acesta, ca să-şi dea toţi creştinii rugăciunile lor lui Dumnezeu, în zilele acestea, nu îngenunchiaţi, ci stând şi drepţi. Iar Marele Vasilie, în capul 27 din cele pentru Sfântul Duh care este Canon al 91-lea să nu plecăm genunchile Dumineca şi în Cincizecime, ci şi cuvântul, şi pricinile le adaugă pentru care aceasta nu facem. Că Duminica zice, stând drepţi ne rugăm[126] nu numai că întru dânsa împreună cu Hristos ne-am sculat, şi suntem datori a asculta cele de sus şi Cereşti, dar şi pentru că ziua Duminicii se vede oarecum a fi asemănare şi închipuire a viitorului veac, întru care adică toţi se vor afla sculaţi. Pentru care şi începătoare fiind aceasta a zilelor, nu s-au numit de Moise întâia, ci una. Care şi a opta este, însemnând pe cea cu adevărat a opta ce are a fi după sfârşitul veacului acestuia al şaptelea. Şi în toată cincizecimea împreună stând drepţi ne rugăm, pentru că aceasta este aducătoare aminte de Învierea ceea ce se nădăjduieşte în veacul cel viitor, ca prin chipul cel drept să mutăm mintea noastră de la veacul de acum

[126] Pentru aceasta şi marele Vasilie (Cuvintele sunt ale lui Vlástar) alcătuind foarte bine mai mult decât toţi curăţitoarele Rugăciuni, „Care se citesc în ziua a cincizecea întru care Sfântul Duh peste Ucenicii Domnului s-au pogorât, şi cu chip de rob şi cu plecarea genunchilor au sfătuit pe norod să le asculte, pentru ca să mărturisească cu chipul acesta fireasca Stăpânie a Sfântului Duh, şi să arate, şi după aceata că Duhul cel Sfânt este de o Fiinţă cu Fiul, căruia tot genunchiul se pleacă, după Apostolul. Acestea, zic, făcându-le, nu au judecat a fi de cuviinţă să se citească în ceasul al treilea al zilei întru care au venit Sfântul Duh peste Sfinţii Apostoli. Pentru că nu era de cuviinţă, El care era tăinuitor şi învăţător al Tainelor celor ascunse al Sfântului Duh, şi strice vechile Pronomii ale Duminicii, care mari Taine şi socoteli cuprind, pe care însuşi mai-nainte le-au întărit, zic adică a nu pleca genunchii Duminica. Pentru aceasta, ca să nu se facă această necuviinţă, au rânduit a se citi cu îngenunchere în seara Cincizecimii, când şi Duminica şi Cincizecimea se sfârşeşte. Pentru aceasta cei ce citesc Rugăciunile acestea dimineaţa, rău, şi cu greşeală, şi afară de Canoane fac. Iar de s-ar nedumeri cineva, pentru ce Apostolul Pavel a plecat genunche, rugându-se în zilele Cincizecimi? Că în capul 20 al Faptelor este scris, că Pavel trecând prin Efes, fiindcă se sârguia a se afla în Ierusalim în ziua a Cincizecea. Şi după aceasta adauge, acestea zicând: (Pavel adică) plecându-şi genunchele sale împreună cu toţi ei s-au rugat. Şi iarăşi în următorul cap 21 scrie însuşi Luca: că mergând din Tir plecând genunchele pe malul mării ne-au rugat.” Dezlegarea este gata, că starea Bisericii atunci încă era ne canonisită, şi oarecum era în pruncie, fiindcă încă atuncea se punea Temeliile cele mai de Căpetenie, şi nu luase săvârşirea, nici toată amărunţimea. Însemnează însă, că Canonul acesta nu zice pentru plecarile de genunchi, cele ce la noi mai în de Obşte metanii mari (Care pentru sărutarea Sfintelor Icoane se fac, şi mai ales înaintea înfricoşatelor Taine, nu le opreşte Canonul atât al 10-lea al sfântului Nichifor, nici Duminica, nici întru toată cincizecimea, cât şi sfinţitele cântări ce zic, când, înaintea ta cădem celui ce te-ai sculat din Mormânt. Şi când, Veniţi să ne închinăm şi să cădem, înaintea lui Hristos celui ce a Înviat. Şi altele multe ca acestea. Am zis că plecările de genunchi, cele ce se fac pentru sărutarea Icoanelor nu se opresc. Fiindcă pe cele ce se fac din obicei şi acesta le opreşte, în acestaşi Canon zicând aşa: Trebuie pentru sărutarea celor Sfinte a pleca genunchele şi Duminica, nu însă a face îngenuncherile cele din obicei. Precum în multe manuscrise Códice s-au scris. Iar Dumnezeiescul Isaía acestea le opreşte, că scriind către Teódora îi zice: Că de va face îngenuncheri Duminică, şi în Cincizecime, unui pre greu Canon se supune. Şi sfântul Cálist şi Ignátie Xantópul, asemene le opresc, zicând, după oarecare Tainice, şi negrăite cuvinte. Dar şi Tipícele pe metaniile cele mari le ridică din mijloc şi Duminica, şi Sâmbetele, şi în toată Cincizecimea, şi cuvântul este, pentru că în aceste fel de căderi se cuprinde, şi îngenuncherea cea oprită de Canoane). Nu zice, zic, Canonul pentru îngenuncherile cele de acest fel, ci pentru îngenuncherea, după care pe genunchi stând ne rugăm, precum face în seara sfintei Duminicii Pogorârii Sfântului Duh. Drept aceea de aici se încheie, că a ne ruga în îngenunchiaţi, nu este obicei Latinesc şi păgânesc; ci Bisericesc, şi Evanghelicesc. Evanghelicesc, pentru că şi Domnul aşa s-a rugat; «Că plecându-şi Genunchile se ruga» [Luca 22: 41]. Iar Apostolesc obicei, pentru că şi Pavel cu osebire aşa se ruga, precum am zis mai sus. Şi iarăşi, «Pentru acesta plec genunchile mele, zice, către Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos» [Efeseni 3:14]. Şi mai ales Iacov Fratele Domnului, a căruia, precum scrie Metafrastul şi alţii, i s-au umflat genunchile ca ale cămilei, de desele îngenuncheri. Şi în de Obşte Apostolii în Aşezământurile lor zic (Cartea 8, Cap 9 şi 15): Că Credincioşii plecând genunchele se rugau lui Dumnezeu în vremea Liturghiei, şi în sfârşit este Bisericesc; pentru că Sinodul al 6-lea în Canonul al 90-lea zice, că în seara Duminicii plecând genunchele aducem lui Dumnezeu rugăciune. Şi marele Vasilie (în cuvânt; al căruia început este „Omul după chipul…”) scrie, că pentru aceasta în 7 Stări s-a împărţit vremea rugăciunii, pentru ca să se facă oarecare odihnă la dinadinsirea îngenuncherii celei întru rugăciuni. Însă nu se cade cineva totdeauna îngenuchiat a se ruga, ci şi stând, şi după Canonul acesta şi după Evanghelia, ce zice: «Când staţi rugându-vă…» [Marcu 11: 25]

la cel viitor. Unit cu marele Vasilie zice şi Dumnezeiescul Iustín în întrebarea 115 hotărâtor, că în Duminică genunchi nu se pleacă, fiind semnul Învierii, prin care cu Darul lui Hristos ne-am slobozie de păcat şi din moarte. Iar în cincizecime nu plecăm genunchele, fiindcă aceasta este de o putere cu ziua Duminicii, după cuvântul Învierii; şi că obiceiul acesta a luat început din vremile Apostolilor, precum zice fericitul Irinéu mucenicul, care şi Episcop Lucdúnelor a stătut, în cuvântul cel pentru Paşti. Încă împreună mărturiseşte şi Dumnezeiescul Epifánie, că îngenunchere nu se face în toată Cincizecimea. Acestea zic, şi sfinţitul Augustín în Epistolía cea către Ianuárie, şi Ironím împotriva Luchiferiánilor, şi Dumnezeiescul Ambrósie şi Tertulián. Ci şi Canonul 1 al lui Teófil hotărăşte a se cinsti fiecare Duminică, şi a se prăznui. Fiindcă ea întâia este ca început de viaţă, şi a opta, ca o covârşitoare Iudaicescului Sabatism, adică în a zilei a şaptea. Însemnează că Canonul 56 al Sinodului din Cartagina zice, că între cele ce s-au cercat şi s-au ispitit în Niceea era scris, să Liturghisescă Prebíterii postiţi; însă în Canoanele acestea ale Sinodului din Niceea nicăieri una ca aceasta se aflǎ.

PROLEGÓMENA
DESPRE SFÂNTUL ŞI ECUMÉNICUL AL DOILEA SINOD

Sfântul şi Ecumenicul [a toată lumea] al doilea Sinod [Sobor], s-a făcut în vremea marelui Teodosie, în anul 381, care şi 1 se zice al Sinoadelor celor Ecumenice ce s-au făcut în Constantinópol. Iar Părinţii cei mai însemnaţi întru dânsul au fost, Nectárie al Constantinopolului, Timotéi al Alexandríei, Melétie al Antiohíei, Chiríl al Ierusalímului, Grigórie Teológul, şi Grigórie Níssis, şi alţi mulţi Episcopi de la Răsărit, fiind la număr 150. Iar de la Apus nici unul au fost de faţă la acesta, nici împersoană Pápa Dámas, nici locoţiitor al lui, dar nici Epistolíe Sinodicească se vede a lui la aceste Sinod[127]. În urmă însă s-au unit, şi împreună au hotărât la cele hotărâte de Sinod, şi Dámas, şi toată Apuseana Biserică, şi până acum de Ecumenic Sindo îl primeşte şi-l mărturiseşte pe el. S-au adunat însă acest Sinod mai întâi asupra lui Machedónie, care hulea, că Duhul cel Sfânt este zidire a Fiului, iar prin urmare şi asupra lui Apolinárie, şi Evnomiánilor, adică a Evdoxiánilor şi a Saveliánilor, şi a Marchiliánilor, şi a Fotiniánilor[128], şi în scurt toate erésurile le-au anatematisít, cele ce s-au făcut în timpul stăpânirii lui Constántie, a lui Iulian, şi a lui Válent împăraţilor celor dinaintea Sinodului acestuia. Îndreptând Doxologia, şi închinăciunea Prea Sfintei Treimi ce s-a fost schimbat de Ariéni[129], au înnoit Dogma Sindului celui din Nicéea ca pe o cu totul adevărat Ortodoxă (Dreptslăvitoare). Drept aceea, pentru ca să se arate că aceluiaşi soleşte cu Sinodul din Nicéea, al Símbol Credinţei osebit nu a făcut, ci pe al aceluia puţin schimbându-l, şi adăugându-l cu aceasta: „A căruia Împărăţie nu-i va fi sfârşit",

---

[127] Este vrednică de însemnat aceasta ce a urmat la Sinodul acesta, fiind surpătoare părutului Privilegiu al Papilor de acum al Romei, adică cum că Papii cu de la sine stăpânire adună Sinoadele cel Ecumenice. Că iată la acest de faţă Ecumenic, nu numai nu l-au adunat Papa Dámas, dar nici însuşi în persoană nu a fost, nici prin locoţiitori, nici prin Sinodicească obişnuită Epistolíe, şi cu toate acestea, ca adevărat Ecumenic, toţi apusenii, şi atunci împreună l-au mărturisit, şi acum împreună mărturisesc.

[128] Despre fiecare din aceştia vezi la subînsemnarea întâiului al acestui Sinod.

[129] Că Ariénii, dar şi Imiariénii (jumătate Ariénii) şi Pnevmatomáhii (luptătorii Duhului) au schimbat vechea şi obişnuita în Biserică Slavocuvântarea Prea Sfintei Treimi. Că în loc de, Slavă Tatălui, şi Fiului, şi Sfântului Duh, ziceau, Slavă Tatălui prin Fiul întru Duhul Sfânt, ca cu osebirea prepoziţiilor, să facă rău cinstitorii osebirea fiinţei, rânduielii, şi cinstei Dumnezeieştilor Începătoarelor Feţe ale Treimii celei Deofiinţă şi de o Cinste. Pentru aceasta şi Leóntie al Antiohíei, cel ce s-a scopit pe sineşi, văzând pe cei Dreptslăvitori că pun la Fiul pe Şi, conjuncţie (legătoare) iar de Ariéni, pe Prin, şi că la Sfântul Duh, cu tăcere le treceau şi pe una şi alta, glăsuind numai sfârşitul, adică, şi în vecii vecilor. În tomul întâi al Sinoadelor faţa 247. Iar n vremea împăratului Anastásie Dicópul (închizând în Africa Bisericile Dreptslăvitorilor Trasmúndul mai marele Arienilor Vandáli), şi că 120 de Episcopi izgonind în Óstrovul Sardíniei, un Arian anume Várvar (iar după alţii, várvarul ce vrea să se Boteze au auzit că), vrând a Boteza pe oarecine au zis, se Botează cutare, în Numele Tatălui prin Fiul, întru Duhul Sfânt; şi o minune! Îndată desăvârşit s-a uscat Colimvítra. (Dosítei foaia 446 din Dodecávivlion).

pentru eresul Hiliástului (miaşului)[130] Apolinárie, şi pe aceasta: „Şi întru Duhul Sfânt; articului 8, mai pe larg arătându-l şi celelalte 4 articule până la sfârşit împlinindu-le întru acest chip neschimbat l-a făcut, precum de către toţi Dreptslăvitorii acum se citeşte, şi precum în Sinodul acesta al 2-lea se vede (foaia 286 a tomului 1 a adunării Sinoadelor) şi întru a 5-a Práctică a acestuiaşi. (Foaia 155 a aceluiaşi tom. Însă deşi adăugirile şi schimbările acestea, care acest al doilea sinod au făcut în Símbolul celui din Niceea, cu toate acestea, şi Sinoadele cel din urmă, ca pe un Símbol, pe cel a celui dintâi, şi pe cel al celui al doilea Sinod le-au primit. Iar pentru ce adăugirile acestea le-au făcut acesta, vezi la suptînsemnarea Canonului al şaptelea al Sinodului al 3-lea. Şi pe lângă toate acestea, şi pe aceste 7 Canoane le-au aşezat, care privesc spre întărirea şi buna rânduiala Bisericii, întărite fiind ne hotărât de Canonul 1 al Sinodului al 4-lea iar hotărâtor de cel al 2-lea al celui al 6-lea şi de cel întâi al celui al 7-lea (vezi pe Dosítei faţa 222 la Dodecávivlion).

CELE 7 CANOANE ALE SFÂNTULUI ŞI ECUMENICULUI AL DOILEA SINOD TÂLCUITE

CANON 1

Au hotărât sfinţii Părinţi cei adunaţi în Constantinópol a nu se strica Credinţa Părinţilor celor trei sute optsprezece, ce s-au fost adunat în Nicéea Vitíniei, ci a rămânea aceea domnitoare, şi a se anatematicí toate eresurile, şi cu deosebire cel al Evnomiánilor, adică al Evdoxiánilor, şi cel al Imiariéniloe [jumătate Ariéni], sau al Pnevmatomáhilor [luptătorilor Duhului]. Şi cel al Saveliánilor, şi cel al Marcheliánilor, şi cel al Fotiniánilor, şi cel al Apolinariánilor. [Sobor 2: 1; Sobor 6: 2; Cartagina 5]

TÂLCUIRE

Acest întâi Canon al acestui Sinod Dogmatiseşte, că aceşti 150 sfinţi Părinţi, ce s-au adunat în Constantinopol, au hotărât că Dreptslăvitoarea Credinţă, adică Símbolul Credinţei al celor trei sute optsprezece Părinţi ce s-au adunat în Niceea Viténiei, să nu se strămute, ci să rămâie statornic, şi neschimbat. Iar tot eresul să se anatematiseáscă. Şi mai cu deosebire să se anatematiseáscă eresul Evnomiánilor[131], adică a celor ce se numesc Evdoxiáni, eresul Imiariénilor (jumătatearieni)[132], adică a Pnevmatomáhilor

[130] Mulţi amăgindu-se din cuvintele capului 20 al Apocalipsei, unde zice, că s-a închis şi s-a legat satana o mie de ani, şi cum că Drepţii şi cei au parte la învierea cea dintâi, au împărăţit cu Hristos o mie de ani, au nălucit aceştia, că după ce se va face a doua Venire, şi Obşteasca Judecată, au să împărăţească Drepţii aici pe pământ împreună cu Hristos o mie de ani, şi după aceasta să se suie în Ceruri. Pentru aceasta şi miéşi unii ca aceştia s-au numit. Şi două cete de miéşi au stătut. Că unii din ei ziceau, că întru acea mie de ani au să dobândească toată îndulcirea, şi trupeasca dezmierdare, aceştia erau cei de pe lângă Kirínth ucenicul lui Símon vrăjitorului în veacul 1 şi Marchianíştii în veacul 2. Iar alţii ziceau că nu vor dobândi îndulciri pătimaşe, ci mai ales gânditoare, şi cuviincioase la oamenii cuvântători, al cărora începători au fost Papías al Ierapóliei (Evsévie în Bisericeasca Istorie cartea 3 cap 34) şi alţii. De unde şi Apolinárie acest fel de miéşi au stătut din ceata cea întâi, precum de marele Vasílie se arată (în Epistolía 232) şi de Teologul (cuvânt 51) şi de Ieroním (cartea 18 la Iasaía). Pentru aceasta spre surparea eresului acestuia au adaos în Símbolul Sinodului din Nicéea, Sinodul acesta acest cuvânt, împrumutându-se cu acesta, din ceea ce a zis, Arhanghelul Gavriil către Fecioară: „Şi Împărăţiei lui nu va fi sfârşit”.

[131] Însemnează că următorii lui Arie după Sinodul 1 din Niceea, în trei rânduieli s-au împărţit, după Epifánie eres 73, 74 şi alţii se numeau neasemănaţi, pentru că ziceau pe Fiul neasemănat întru toate cu Tatăl, al cărora începător a stătut atât Evnómie al Galátiei care a fost şi Episcop al Chizícului, şi care Boteza pe cei ce veneau la reaslăvirea lui întru o singură afundare, cu picioarele fiind în sus, şi cu capul în jos. Bârfea însă că muncă şi gheenă cu adevărat nu este, ci numai pentru frică s-au îngrozit, şi împreună cu el Aétiul. Însă se numeau Evnomiéni, şi Evdoxiéni, de la Evdóxiul asemenea cugetători lui Evnómie, celui ce a stătut şi Patriarh al Constantinopolului, şi pe Evnómie l-au Hirotonisit Episcop al Chizícului.

[132] Iar alţii se numeau jumătate Arieni. Fiindcă în jumătate se împărtăşeau din eresul lui Arie. Care pe fiul îl ziceau că este întru toate asemenea, şi de o fiinţă cu Tatăl, zicerea însă OMOUSIOS (adică Deofiinţă) nu voiau a o primi, ca pe o mai înaltă, şi cu toate că aceasta era întrebuinţare, şi la Părinţii cei din început şi mai-

(luptătorilor Duhului). Eresul următorilor lui Savélie[133]. Eresul următorilor lui Markélie[134]. Eresul ucenicilor lui Fotinó[135]. Şi eresul ucenicilor lui Apolinárie[136].

CANON 2

Episcopii cei de peste ocârmuiri, pe Bisericile cel afară de hotarele lor să nu le bântuiască, nici să tulbure Bisericile. Ci după Canoane, Episcopul Alexandríei, numai pe cele din Egipt iconomisească. Iar Episcopii Răsăritului, pe singur Răsăritul să-l ocârmuiască. Păzindu-se Protíile [Presvia] Bisericii Antiohiánilor, cele în Canoanele celui din Niceea. şi Episcopii ocârmuirii Asiaticeşti, cele ale Asiei numai să le ocârmuiască. Şi cei ponticeşti, pe singure cele ponticeşti, şi cei ai celei Trakiceşti, numai pe cele ale Trekiei să le iconomisească. Iar nechemaţi Episcopi peste ocârmuire, să nu năvălească la Hirotonie, sau la alte oarecare Iconomii Bisericeşti. Păzindu-se însă Canonul cel mai-nainte scris pentru ocârmuiri, bine arătat este că cele ale fiecărei Epárhii Sinodul Epárhiei le va ocârmui, după cele hotărâte în Niceea. Iar Bisericile lui Dumnezeu cele ce sunt între neamurile cele bárbare, trebuie a se iconomisi după obiceiul Părinţilor ce au apucat a ţinea. [Apostol: 34, 35; Sinod 1: 6, 7; Sinod 3: 8; Sinod 4: 28; Sinod 6: 20, 30, 39; Antiohia: 9; Sard: 3, 11, 12]

TÂLCUIRE

De vreme ce precum mărturiseşte Socrát Cartea 5, cap 5, a lucra peste hotare mai-nainte se făcea cu ne luare aminte pentru goanele (ce suferea Biserica) care lucru, precum zice Teodorít, după multa râvnă îl făceau şi fericitul Evsévie al Samosátelor. Pentru aceasta pace arătându-se în Catoliceasca Biserică, s-au aşezat Canonul acesta, care nici pentru singuri Mitropoliţii cei ne atârnaţi pomeneşte, precum au tâlcuit Valsamón, nici pentru singuri Patriarhii. Ci pentru amândouă părţile împreună după Dosítei (foaia 233 pentru cei ce au Patriarhit în Ierusalim) ca fiecare dintre dânşii să iconomisească cele ce s-ar întâmpla în Eparhia şi ocârmuirea sa, şi să nu năvălească în străină, şi să tulbure dreptăţile Bisericilor. Ci după Canoane (cel al 6-lea adică, şi al 7-lea al Sinodului întâi, şi cu mult mai vârtos cele 34 şi 35 Apostoleşti) cel al Alexandríei

---

nainte de întâiul Sinod (vezi la Prolegómena Sinodului 1); iar începător al acestora a fost, Vasílie cel din Anghíra. Din partida aceasta a jumătatearienilor fiind Machedonie, a ridicat război şi asupra Dumnezeirii Sfântului Duh, pe care şi acesta al 2-lea Sinod l-a osândit, de la care şi următorii lui, luptători de Duhul Sfânt s-au numit. Aceşti ai treilea, nici Deofiinţă ziceau pe Fiul, nici nu deofiinţă, prin mijlocul Arienilor, şi a jumătate Arienilor umblând.

[133] Savélie cel din Lídia, şi din Ptolemaída a Pentápolei fiind Episcop, primind eresul lui Noít, Smirnéanului, adică, după Teódor, şi Epifánie, iar după Augustin, Efisánului, atâta mult l-au semănat, încât cei ce îl bărfeau nu se mai numeau Noitiáni, ci Saveliáni de la dânsul. Şi zicea el că Tatăl, şi Fiul, şi Sfântul Duh sunt trei numiri ale uneia şi aceleiaşi feţe, şi că după osebirile lucrărilor, când se numeşte Tată, şi când Fiu, şi când Duh.

[134] Markél era din Anghíra, a îmbrăţoşat însă eresul lui Savélie. Şi nu numai om gol zicea pe Hristos; ci şi bârfea că după a doua judecată are a se lepăda Trupul Domnului, şi a se duce întru nefiinţă (după Evsévie în Bisericeasca Istorie cartea 3 şi că prin urmare împărăţia lui va avea sfârşit).

[135] Fotinós cel ce se trăgea din Sírmion, ce a stătut Episcop Sirmíului aceleaşi cugeta împreună cu Pavel Samosatéul, că nici pe Sfânta Treime o mărturisea, pe Dumnezeu, numindu-l numai Duh Făcător al totului, iar pe Cuvântul numai rostitor, ca pe oarecare organ mihanic <mecanic>, nici pe Hristos îl zicea Dumnezeu, ci om gol, care pe cuvântul lui Dumnezeu, acel rostitor, l-au primit, şi şi-au luat estimea din Maria. (După Sozomen Bisericeasca Istorie Cartea 4 cap 6). Despre aceasta vezi şi Canonul 7 al Laodíkiei.

[136] Apolinárie cel ce a fost Episcop în Laodíkia Sírie. Primind eresul lui Arie celui ce pe lângă altele zicea, şi că Cuvântul era în Trupul lui Hristos în loc de suflet. Şi după Atanásie, şi după Epifánie. Că zicea, că Cuvântul a luat trup fără de suflet. Şi altă dată ruşinându-se de necunoştinţa sa, zicea, că a luat suflet, fără de minte însă, şi necuvântător, despărţind, după platonicéştii filosofi, pe suflet, de minte. Care zicea, că nu se cuvine să ne închinăm unui om purtător de Dumnezeu. Către care întorcând dimpotrivă Teológul Grigorie zicea: că se cuvine să ne închinăm nu unui trup purtător de Dumnezeu, ci lui Dumnezeu purtătorului de om. Grigorie în Epistolía a 2-a către Clindónie. Tot el încă bârfea încă că şi Carnea Hristos a avut-o din veac, rău înţelegând zicerea aceasta, „al doilea Om din Cer”, şi că prin urmare nu ar fi luat trup de carne din Fecioară, precum mărturiseşte marele Vasílie întru o Epistolíe a sa.

să iconomisească pe singure Enóriile (paróhiile) cele din Egipt (şi anume pomeneşte pe al Alexandríei Sinodul, pentru că Episcopul Alexandríei, împreună cu cei de pe lângă el, au lucrat, şi s-au Hirotonisit Máxim Kínicul în Constantinopol, şi s-a lepădat marele Grigorie, de la ocârmuirea, şi Enória sa). Iar Mitropoliţii Răsăritului, cele ale Răsăritului; păzindu-se Pronómiile celui al Antiohíei, după Canonul celui din Niceea (al 6-lea adică) şi Mitropoliţii Asiei, şi ai Pontului, şi ai Trakiei, să iconomisească numai Epárhiile cele cuvenite lor. (Acestea însă s-au rânduit în urmă să se Hirotonisească de cel al Constantinopolului, după Canonul 28 al Sinodului 4.) Porunceşte însă pe lângă acestea, că şi Patriarhii împreună şi Mitropoliţii, să nu sară peste ocârmuirile, şi Epárhiile lor pentru ca să Hirotonisească, sau alte Bisericeşti iconomii să săvârşească între ale celorlalte Enórii, fără a fi chemaţi. Şi cum că, ale fiecărei Epárhii a Mitropoliţilor Bisericeştile pricini, ori alegerile, ori Hirotoniile, ori certările, ori dezlegările, şi celelalte de acest fel, le va iconomisi Sinodul Epárhiei. Iar a fiecăreia ocârmuire a Patriarhului, Sinodul ocârmuirii va ocârmui iconomiile cele de acest fel, precum a hotărât Sinodul cel din Niceea (în Canonul 6), că asemenea sunt cei ce au zis cel din Niceea, nici un Episcop să se facă fără socotinţa Mitropolitului, cu aceasta ce zice şi acesta, că cele ale fiecărei Epárhii, Sinodul Epárhiei (a Mitropolitului adică) le va ocârmui. Iar Bisericile lui Dumnezeu cele ce se află între neamurile bárbare, la care, sau nici atâţia mulţi Episcopi se află, încât ar fi destui spre împlinire de Sinod, ori ar fi nevoie a merge acolo vreun Episcop ales pentru a întări pe creştini în Credinţă. Aceste Biserici, zic, se cuvine a se iconomisi după obiceiul Părinţilor cel ce a apucat a se ţine. Adică se cuvine Episcopii cei cu apropiere de loc, şi mai vrednici de cuvânt să meargă la dânsele, pentru ca să plinească lipsurile Sinodului celui de loc. Care, deşi este afară de Canoane lucrul, însă pentru nevoie l-a iertat Sinodul. Citeşte 34 şi 35 ale Apostolilor, şi 6 al celui 1.

CANON 3

Episcopul însă al Constantinopolului, să aibă pronómiile (presvía) cinstei, după Episcopul Romei, pentru că ea este nouă Romă.

TÂLCUIRE

Canonul cel mai de sus de Obşte pentru Patriarhi (şi mai ales pentru al Alexandríei, şi al Antiohíei) şi pentru Mitropoliţi a rânduit, iar acesta cu deosebire pentru al Constantinopolului rânduieşte, şi zice, că Patriarhul Constantinopolului să aibă pronómiile cinstei după Papa şi Patriarhul Romei. Fiindcă Constantinopolul este şi se numeşte Roma nouă. Iar prepoziţia, După, nu aici urma vremii, precum zic unii împreună cu Aristín, dar nici pogorâre şi micşorare, precum nu drept a tâlcuit Zonara (fiindcă cel al Alexandríei este după cel al Constantinopolului, iar după al Alexandríei, al Antiohíei, şi după al Antiohíei, al Ierualimului, după Canonul 36 al Sinodului 6, vor fi patru feluri de pogorâri de cínsti. Şi prin urmare cinci osebite cínsti, una decât alta mai naltă. Care lucru împotrivit la toată Catoliceasca Biserică, şi singur primit Latinilor şi Latino-cugetătorilor), ci însemnează potrivire în cinste, şi în rânduială. După care unul este întâiul, iar altul al doilea. Potrivire în cinste adică, pentru că Părinţii cei din Calcedón, prin Canonul 28 zic, că aceşti 150 Episcopi pronómiile cele de o potrivă ale celui al Romei cei vechi, le-au dat celui al Romei cea nouă. Şi cei adunaţi în Trúlla prin Canonul 36 zic, de o potrivă pronómii cu cel al Romei să dobândească cel al Constantinopolului. Iar în rânduială, pentru că şi aceia, şi aceştia în Canoanele lor al doilea după cel al Romei zic, pe al Constantinopolului. Nu al doilea cu cinstea, ci al doilea cu orânduiala cinstei. Căci după firea lucrurilor, cu neputinţă este a se afla două oarecare întocmai fiind şi întâi şi al doilea zicându-se între sine, fără de rânduială. Pentru aceasta şi Iustinian în Neara 130 ce se află în Cartea 5 din Vasilicále Titlul 3. Pe cel al Romei, îl zice întâi, iar pe al Constantinopolului că are a doua rânduială după cel al Romei. Însă însemnează că, fiindcă Zonara tâlcuind Canonul, adaugă legiuirea

aceasta a lui Iustinian, este arătat că micşorarea şi pogorârea ce o au zis mai sus a celui al Constantinopolului, către cel al Romei, o au zis numai după rânduiala cinstei, şi nu chiar după cinste. După care şi întru iscălituri, şi întru şederi, şi întru pomenirile numelor lor, unul este întâi, iar celălalt este al doilea. Unii însă zic, că Canonul numai cinstea o dă celui Constantinopolului, iar în urmă trebuinţa ceea ce silea i-au dat lui şi stăpânire de a Hirotonisi pe Mitropoliţii cei din Asia şi din Pont, şi din Trakia. Iar Sinodul cel din Calcedón în Epistolia cea către Léon zice, că din vechi obicei, avea el acest fel de stăpânire de a Hirotonisi; şi nu numai l-a adeverit Canonul 28 al acestui al 4-lea Sinod. Citeşte şi cel 28 al 4.

CANON 4

Despre Máxim chínicul, şi despre nerânduiala lui făcută în Constantinopol, încât nici Máxim Episcop sau a se face, sau a fi, nici cei de dânsul Hirotoniţi în orice treaptă de Cler. Toţi desfăcându-se, şi cei de pe lângă dânsul, şi cei de dânsul s-au făcut.

TÂLCUIRE

Canonul acesta rânduieşte că Máxim acesta[137] cu totul să nu se socotească că s-a făcut, sau că este Episcop. nici cei de dânsul Hirotoniţi în oricare treaptă, cu totul să nu se socotească că s-au Hirotonit. Fiindcă toate s-au desfăcut, atât cea a lui afară de hotară, şi afară de Canoane făcută de Egipteni hirotonie, cât şi hirotoniile cele de dânsul făcute de dânsul altora.

CANON 5

Precum Tomul Apusenilor, am primit şi pe cei din Antiohia care mărturisesc o Dumnezeire, a Tatălui, şi a Fiului, şi a Sfântului Duh. [Sinod 2: 1; Sinod 6: 1, 2; Cartagina: 1]

TÂLCUIRE

Canonul acesta osebit este şi particular, că zice, că precum am primit tomul Apusenilor, adică hotărârea ceea ce adeverează pe Sfântul Símbolul Părinţilor celor din Niceea, şi anatematiseşte pe toţi cei ce cugetă din potrivă, pe care Símbol l-au aşezat Apusenii Părinţi cei ce s-au adunat în Sardíki[138]. Aşa asemenea am primit şi hotărârea

---

[137] Máxim acesta a fost Egiptean, cu rânduiala filosof kínic (cânesc <câinesc>), împrietenindu-se cu Teologul Grigorie în Constantinopol, s-a catehisit de dânsul şi s-a botezat, şi dar s-a numărat în Cler făcându-se apărător cuvântului Deofiinţă. Însă în urmă vrăşmăşuind scaunul Constantinopolului, a trimis bani către Petru al Alexandríei, şi acela a trimis pe oarecare şi l-au Hirotonit Episcop al Constantinopolului în casa oarecărui fluierar, după Grigorie ucenicul Teologului, care i-a scris viaţa. Iar Teodorít, şi Sozómen zic, că venind în Vizántia Episcopii Egipteni împreună cu Timotéi al Alexandríei, au furat Hirotonia, şi au aşezat pe Máxim Episcop al Cosntantinopolului. Văzând însă Sinodul necuviinţa, pe dânsul l-au caterisit, şi hirotoniile cele de el făcute le-au stricat. Şi fiindcă Máxim acesta s-a arătat că cugetă cele ale lui Apolinárie, s-a anatematisit încă de către Sinod.

[138] Pricina pentru care s-a făcut Tomul acesta, ca în scurt să zicem este aceasta. Fiindcă au aflat Constántie şi Cónsta Împăraţii, că cei de pe lângă Evsévie tulbură Biserica, şi cum că au caterisit pe marele Atanásie, şi pe Pavel al Constantinopolului, au poruncit să se adune Sinod în Cetatea Sardíkie cea Iliricéască, atât de Apuseni Părinţi, cât şi de Răsăriten. Deci Răsăritenii mergând la Sinod din Filipúpoli au scris Apusenilor să nu pue împreună să şadă în Sinod pe Atanasie şi pe Pavel ca pe nişte caterisiţi; că aceştia erau vrăşmaşi Cuvântului Deofiinţă. Iar Apusenii au scris dimpotrivă, acestora, că nu-i cunosc pe ei caterisiţi, sau greşiţi. Acestea auzindu-le Răsăritenii, s-au dus de la Sinod, şi s-au întors în Filipúpoli. Iar Apusenii singuri rămânând, au săvârşit Sinodul; desvinovăţind pe Atanásie şi pe Pavel, adeverind însă şi Credinţa cea din Sinodul Niceeii, nimic adăugând sau scăzând. Deci această arătare şi adeverire a Credinţei, o numeşte Canonul acesta, Tom al singuri Apusenilor, nu şi al Răsăritenilor, fiindcă ei s-au dus.

Credinţei celor ce în Antiohía s-au adunat[139]. Care mărturisesc o Dumnezeire a Tatălui, şi a Fiului, şi a Sfântului Duh, potrivit adică cu Părinţii cei ce s-au adunat în Niceea.

CANON 6

De oarece mulţi Bisericeasca bunarânduială voind a o tulbura şi a o răsturna, cu vrăjmăşească plăcere, şi cu clevetiri, pricini oarecare plăsmuiesc, asupra Dreptslăvitorilor Episcopi celor ce iconomisesc Bisericile, nimic alta, fără numai a mânji numele Iereilor, şi tuturor popoarelor celor paşnice apucându-se a face. Pentru aceasta au plăcut Sfântului Sinod al Episcopilor celor ce împreună au venit în Constantinopol, ca nu fără cercetare să se apropie prihănitorii, nici tuturor a se da voie să aducă prihănirile asupra celor ce iconomisesc Bisericile, nici însă pe toţi a-i opri. Ci dacă cineva, a sa oarecare pâră, adică însuşitoare ar aduce asupra Episcopului, că s-a asuprit, sau altceva afară de dreptate de dânsul a pătimit. Pentru nişte prihăniri ca acestea a nu se cerceta, nici faţa prihănitorului, nici religia. Că trebuie cu tot chipul, şi ştiinţa Episcopului a fi slobodă, şi cel ce zice că s-a nedreptăţit, ori de care Religie de ar fi, să-şi afle drepturile. Iar de ar fi Bisericească pâra ceea ce se aduce Episcopului, atunci trebuie a se cerceta feţele pârâtorilor pârâtorilor. Că mai întâi ereticilor să nu le fie slobod a face pâri asupra Dreptslăvitorilor Episcopi pentru lucruri Bisericeşti. Eretici însă zicem pe cei de demult lepădaţi de la Biserică, şi pe cei mai în urmă de noi anatematisiţi. Iar pe lângă aceştia, şi pe cei ce se fac a mărturisi credinţa cea sănătoasă, dar s-au rupt şi împotriva Canoniceştilor noştri Episcopi împreună se adună. Iar apoi şi cei care ar fi osândiţi de Biserică, pentru oarecare pricini, sau achinóniţi (lepădaţi de la împărtăşire) sau din Cler, ori din mireneasca rânduială, nici acestora să le fie slobod a prihăni pe Episcop, mai înainte de a se dezbrăca de vinovăţia lor cea dintâi. Aşişderea şi cei ce sunt sub prihănire mai veche; să nu fie prihăniţi mai înainte la prihănirea Episcopilor, sau altor Clerici, mai întâi de a se dovedi pe sineşi nevinovaţi de vinovăţiile cele puse asupra lor. Însă dacă oarecare nici eretici fiind, nici achinóniţi (neîmpărtăşiţi), nici osândiţi, nici mai-nainte prihăniţi pentru oarecare greşale, ar zice că au oarecare Bisericească pâră asupra Episcopului; aceştia porunceşte sfântul Sinod, mai întâi a-şi înfăţoşa pârile înaintea tuturor Episcopilor Epárhiei, şi înaintea acelora să vădească vinovăţiile Episcopului celui ce ar fi în oarecare pricini. Iar de s-ar întâmpla a nu putea Eparhióţii spre îndreptarea pârilor celor ce s-ar aduce asupra Episcopului, atunci ei să vină la un mai mare Sinod al Episcopilor ocârmuirii aceleia, care împreună se vor chema pentru prihana aceasta, şi să nu înfăţoşeze mai întâi pâra, până ce ei nu vor da în scris că se vor certa cu întocmai primejdie însuşi, dacă se vor dovedi întru rânduiala lucrurilor că clevetesc pe pârâtul Episcop. Iar dacă cineva defăimând acestea ce s-au socotit după cele mai sus arătate, ar îndrăzni, ori împărăteştile auzuri a le tulbura, sau judecătoriile boierilor lumeşti, sau Sinodul Ecumenic a tulbura, pe toţi Episcopii ocârmuirii necinstindu-i, unul ca acesta nicidecum întru

[139] Socrat în Cartea 2 cap 10 povesteşte că cei de pe lângă Evsévie al Nicomidiei, în Sinodul Antiohíei, cel adunat în vremea lui Constantin, nici cât de puţin nu au prihănit Credinţa cea din Niceea, ci după altă ţesătură şi grăire au alcătuit hotărârea Credinţei, în care se văd cum că mărturisesc o Dumnezeire a Tatălui, şi a Fiului, şi a Sfântului Duh. Care Credinţă acolo la Socrat stă. Deci această hotărâre a Credinţei, zice Canonul acesta, că o a primit Sinodul; (măcar că cu vicleşug aceasta s-a alcătuit mai întâi de Evseviáni ca câte puţin puţin, să tragă pe cei mulţi la socoteala Ariánilor, precum la acelaşi loc zice însuşi Socrat) care hotărâre şi Tom, şi Teodorít Cartea 5, Cap 9 o numeşte. Că în Epistolía cea Sinodicească, ce Sinodul acest al Doilea o trimite Romanilor, pomeneşte de aceasta, zicând aşa: „Deci cele ale Credinţei care de noi fără de sfială se propovăduieşte ca în cuprindere sun acest fel; despre şi mai pe larg se pot povăţui sufletele cu Tomul cel din Antiohia care s-a făcut de Sinodul cel adunat acolo poftind a se bine noroci; şi cu cel ce în anul trecut s-a alcătuit de Sinodul Ecumenic cel în Constantinopol adunat, în care credinţa mai pe larg o am mărturisit. Deci precum Canoanele cele 25 a celui din Antiohía s-au primit, aşa şi hotărârea Credinţei de mai sus a aceluiaşi dreaptă fiind, (deşi cu vicleşug făcut adică) de Sinodul acesta al 2-lea s-au învrednicit primirii.

prihănire să fie primit, ca unul ce a ocărât Canoanele, şi Bisericeasca bunarânduială o au vătămat. [Apsotolesc: 74; Sinod 4: 9, 17, 21; Cartagina: 8, 12, 14, 15, 16, 27, 36, 96, 105, 134, 137, 138, 139; Anghira: 12, 14, 15]

TÂLCUIRE

Acestea zice Canonul acesta. De vreme ce mulţi, vrând a tulbura buna rânduială a Bisericii clevetesc vrăjmăşeşte pe Dreptslăvitorii Episcopi, neisprăvind alta din aceasta, fără numai să nu întine numele celor Preoţiţi, şi să tulbure popoarele. Pentru aceasta au socotit de cuviinţă Sinodul acesta, ca nici toţi prihănitorii Episcopilor să se primească, nici iarăşi toţi să nu se primească. Ci dacă prihănirile vor fi particulare, numai pagubă de bani purtând, adică de va prihăni cineva pe Episcopul, că l-a nedreptăţit, sau că la asuprit, luându-i toate lucrurile mişcătoare, sau nemişcătoare, la acestea nu trebuie a se cerceta faţa pârâtorului, nici Religia lui, ci ori de ce Religie ar fi el, se cuvine a se primi şi a-şi lua dreptul său. Iar de vor fi pârile învinovăţitoare care pot adică să-l pogoare din treapta sa. În ce fel este furarea celor Sfinte, Sfinţita lucrare cea afară de hotare, şi altele. La acestea se cuvine a se cerceta pârâşii, mai întâi adică a nu fi eretici, greşind din Dogme, atât cei ce din vechime s-au anatematisit de Biserică, cât şi cei din nou acum de către noi. Iar al 2-lea a nu fi schismatici[140]. Adică despărţiţi de Biserică, pentru oarecare obiceiuri vindecătoare, după Canonul 1 al marelui Vasilie, şi împotriva Canoanelor, adică a celor Drepslăvitori, şi după Canoane fiind Epsicopii Catoliceşti, ei împreună se adună în deosebi. Al treilea, a nu fi ori desăvârşit rupţi de la Biserică pentru oarecare greşale ale lor, ori vremelniceşte despărţiţi de Clerici, sau de mireni. Dar şi acei ce atunci au apucat, a se pârî de către alţii, nu sunt primiţi la pâra Episcopului, sau altor Clerici mai-nainte de a se dezvinovăţi pe sineşi, de vinovăţiile cele ce s-au adus asupra lor. Însă dacă cei ce pârăsc pe Episcopul întru aceste Bisericeşti, şi învinovăţitoare prihăni, vor fi slobozi de toate metehnele cele mai sus înşirate, porunceşte Sfântul Sinod, că aceştia, mai întâi să înfăţişeze vinovăţiile pârâtului Episcop înainte Sinodului a tuturor Episcopilor Epárhiei aceleia. Iar dacă Sinodul Epárhiei nu poate îndrepta acest fel de pricină a vinovaţilor, atunci pârâşii să apelarisească judecata la Sinodul cel mai mare al Episcopilor ocârmuirii[141]; şi acolo să

---

[140] Pentru aceasta şi marele Atanasie, în dezvinovăţitorul răspunsul său către monarhul zice acestea. Melitiani sunt pârâşii, cu totul nu se cuvine a se crede. Că schismatici, şi vrăjmaşi ai Bisericii s-au făcut, nu acum, ci de la fericitul Petru, cel ce şi Mucenic s-a făcut. Iar pentru ce eretici pe schismatici, şi osebit adunaţi i-au numit Canonul. Vezi a doua subînsemnare a întâiului Canon al marelui Vasilie.

[141] Numele ocârumuirii multe însemnări are, cât în lucrurile cele Bisericeşti. 1. Că înseamnează pe Episcopia şi lăcuirea fiecărui Episcop, după Canonul 62 al Sinodului din Cartagina; 2. Pe Epárhia Mitropolitului după Canonul 28 al Sinodului al 4-lea; 3. Epárhiile multor Mitropoliţi care se află întru o ocârmuire după Canonul acesta al 6-lea al Sinodului al 2-lea; 4. Enoría fiecărui Patriarh, precum se zice în multele locuri ale Practicalelor Sinoadelor, precum în cele ale Sinodului din Efés. „Sântul Sinod al Răsăritenei ocârmuiri." Şi 5. „Enoríile a doi sau a trei Patriarhi împreună" Precum s-a zis întru cel al 7-lea. Ioan, şi Toma locoţiitorii ai Răsăritenei ocârmuiri, la al Antiohíei adică, şi al Ierusalimului. Acestea aşa zicându-se, Sinodul ocârmuirii după 1 şi 2 însemnare niciodată se zice. Iar după cea a 4-a şi 5-a mai ales se zice. Şi din vechi, şi până acum se lucra, şi se lucrează. Iar după cea a 3-a se lucra din vechime după Canonul acesta al Sinodului, şi după 9 şi 28 al Sinodului 4, iar după Sinodul au încetat de a se lucra Sinodul cel de acest fel. Pentru aceasta şi Iustinian prin aşezământul 29 al titlului al 4-lea a Cărţii întâi (la Fotie titlul 9 cap 6) nicicum pomeneşte de acestea întru cele ce zice despre pricinile Episcopilor, şi ale Clericilor. Că zice „ori singur Mitropolitul, ori cu Sinodul său va judeca pe Episcopul, sau pe Clericul (adică, dacă Sinodul Eparhiei va judeca). Patriarhul cel al cârmuirii acelea cercetează, şi întru cele judecate de el rămân, ca cum ar fi judecat el din început. Că nici se mai apelarisesc hotărârile Patriarhilor. Iar ceea ce zice aici Canonul, Sinodul ocârmuirei, Exárh al ocârmuirii au numit Canonul 9 şi 28 al Sinodului al 4-lea altul fiind decât Patriarhul, precum la tâlcuirea Canoanelor acelora vom zice. Şi pentru ca să zicem mai arătat: Sinod al ocârmuirii era Adunarea Mitropoliţilor ai unei ocârmuiri, împreună cu întâiul şi Exárhul lor, care fiindcă acum nu se lucrează, Sinodul fiecărui Patriarh, judecă toate Bisericeştile pricini ale Mitropoliţilor ocârmuirii celei supus lui. Fiindcă acesta mai mare s-a făcut decât Sinodul ocârmuirii, după ce Patriarhii au luat desăvârşit stăpânire în Sinodul 4 de a Hirotonisi pe Mitropoliţii lor. Adăugând însă Sinodul în Canonul acesta, să nu caute cineva Sinod Ecumenic după judecata Sinodului ocârmuirii. Au dat nouă să înţelegem, după ceea ce se tace, că Sinodul Ecumenic este judecătorul cel mai de pe urmă al tuturor pricinilor Bisericeşti, şi la el se suie toată apelarisirea. Despre care vezi în procuvântarea celui 1 Ecumenic în a treia subînsemnare.

ia sfârşit pricina. Însă fiindcă în Cartea 60 din Vasilicale, titlul 26 cap 6 s-a scris, că oricare s-ar arăta vânzător, şi mincinos în pârile ce va face la vinovăţie de pedeapsă, să ia pedeapsa aceea ce o ar fi luat pârâtul. Pentru aceasta urmând Canonul acesta politiceştii legii acesteia adaoge, că, cel ce pârăşte să nu înceapă pârile, de nu va da mai întâi în scris făgăduinţă, că va primi întocmai osânda, ce o ar fi primit Episcopul fiind pârât cu dreptul, şi cu adevărul, de se va dovedi că cu nedreptate şi cu clevetire l-a pârât. Iar cel ce va defăima acestea, şi necinstind pe toţi Episcopii ocârmuirii, ar îndrăzni a apelarisi judecata sa la Împăratul[142], sau la judeţuri de boieri lumeşti, sau să facă Sinod Ecumenic[143], unul ca acesta cu totul să nu fie primit la pâră, fiindcă a ocărât sfinţitele Canoane, şi Bisericeasca buna rânduială o au stricat.

CANON 7

Pe cei ce din eretici se adaog la ortodoxie (Dreaptă slăvire), şi al partea celor ce se mântuiesc îi primim, după supus urmare, şi obicei. Pe Arieni adică, şi pe Machedonieni, şi pe Savatieni, şi pe Navatieni, pe cei ce se zic pe sineşi curaţi, şi mai buni[144], şi pe cei Patrusprezecelnici, adică Tetradiţi (Mercurieni), şi pe Apolinarîşti îi primim dându-şi Libéle (adică mărturisirea Credinţei), şi Anatematisind pe tot eresul, care nu cugetă, precum cugetă sfânta Catoliceasca şi Apostoleasca Biserica lui Dumnezeu. Şi pecetluindu-i mai-nainte cu sfântul Mir, pe frunte, pe ochi, şi pe nări, şi pe gură, şi pe urechi, şi Pecetluindu-i pe ei, zicem: Pecetea Darului Sfântului Duh. Pe Evnomiani care se botează întru o afundare, şi pe Montanişti, cei ce aici se zice fríghi, şi pe Saveliani, care învaţă, că Tatăl şi Fiul este o faţă (Yopatoríe), şi alte oarecare cumplite fac, şi pe celelalte eresuri toate, (fiindcă aici sunt mulţi, mai ales cei ce năvălesc din ţara Galatenilor). Pe toţi cei ce din aceştia vor voi a se adăuga la ortodoxie, ca pe Éllini îi primim. Şi în ziua cea dintâi îi facem creştini. Iar întru a doua Catehumeni, iar întru a treia îi jurăm, cu însuflare de trei ori în faţă, şi în urechi, şi aşa îi Catihisim, şi îi facem să zăbovească în Biserică îndestul, şi să asculte Scripturile. Şi atunci îi botezăm. [Apostolesc: 46, 47, 68; Sinod 1: 8, 19; Sinod 6: 95; Laodiceea: 7, 8; Cartagina: 66; Vasilie: 1, 5, 47]

TÂLCUIRE

Canonul acesta orânduieşte cu ce chip se cuvine să primim pe cei ce din eresuri vin la Ortodóxa Credinţă, şi la partea celor ce se mântuiesc. Zicând, că pe Arieni, şi Machidonieni, şi Navatieni, despre care am zis în Canonul întâi al Sinodului acestuia. Şi pe Savatieni[145] şi pe Patrusprezeceri, adică Tetradiţi[146] şi Apolinarişti, îi primim,

[142] Iar deşi zice Valsamon că împăratul toate le poate, şi pentru aceasta poate a da, şi dinafară judecători, ca să judece pe Episcopul şi pe fiecare Cleric, poate însă după luarea aminte a Legii, a schimba judecătoria Bisericească în politicească. Zicem că, adevărat poate cele iertate şi drepte, nu însă şi cele neiertate, şi nedrepte. Fiindcă după Hrisostom (Cuvânt că trei chipuri de robii au introdus păcatul) legile sunt începătoare şi stăpânitoare şi a însuşi stăpânitorilor. Că asupra singur dreptului nu este pusă lege, după Apostolul; şi citeşte tâlcuirea Canonului 9 al Sinodului 4 că şi înşişi Împăraţii rânduiesc, ca Bisericeştile pricini să nu se judece de stăpânitori lumeşti.

[143] Iar dacă Pavel al Constantinopolului şi Atanasie împreună cu Papa Iulie au cerut de la Constant, şi de la Constantie a se face Sinodul Ecumenic care s-a numit cel din Sardíchia, ca să cerceteze cele pentru ei, şi Hrisostom, şi Inochentie, au cerut de la Arcádie şi de la Onórie a se face Sinod Ecumenic, pentru ca să cerceteze cele pentru Hrisostom. Deşi sfinţii aceştia zic, au cerut Sinod Ecumenic, nu se supun certării Canonului acestuia, una adică, pentru că Papi şi Patriarhi ai lumii fiind altă judecată decât ei mai înaltă nu aveau, afară decât Sinodul Ecumenic, şi alta încă pentru că aceasta a cerut de nevoie, fiindcă cei ce localnic vrea să judece pe Atanasie şi pe Pavel, erau vrăjmaşi arătaţi şi evseviani, asemenea şi cei vreau să judece pe Hrisostom.

[144] În Epistolía, care de la Constantinopol s-a trimis, către Martirie al Antiohíei, ce cuprinde anume Canonul acesta tot, care Sinod, prin acea scrisoare hotărăşte a se primi ereticii, scriind aşa: Pe cei ce se zice pe sineşi curaţi şi mai curaţi; iar aristerús sau stângaci, întru altele se află arístus mai buni.

[145] Savátie după Socrat Cartea 5: 21 din Iudei Creştinându-se de către Marhchian Episcopul Navatianilor ce în Constantinopol s-a Hirotonisit Presbíter. Urma însă şi după creştinism iudaiceştile obiceiuri, prăznuind cu

după ce vor da Libéle, adică Mărturisire în scris, în care să anatematisească şi pe al lor eres, încă şi pe tot alt eres care nu cugetă, precum cugetă sfânta Catoliceasca, şi Apostoleasca Biserica lui Dumnezeu, (precum şi Sinodul întâi cel Ecumenic o au cerut aceasta în scris de la Navatieni cu deosebire în Canonul 8) ale cărora mai întâi pecetluim cu Sfântul Mir fruntea, ochii, nările, gura, şi urechile la fiecare pecetluire zicând: „Pecetea Darului Sfântului Duh”. Pe toţi aceştia însă aşa îi primim, nebotezându-i a doua oară, fiindcă după Zonará, întru Sfântul Botez cu nimic se deosebesc de noi, ci întocmai cu Dreptslăvitorii se botează, pe Arieni însă, şi Machedonieni, arătat fiind eretici, i-a primit Canonul fără al doilea botez iconomiceşte, după întâiul cuvânt pentru multa mulţime a ereticilor celor de acest fel ce aflau întru acea vreme. Iar după al 2-lea cuvânt, şi pentru că întocmai ca noi se Botezau. Pe Evnomieni însă, care întru o adunare se botează, şi Montanişti, care aici în Constantinopol, se numesc Frighi[147]. Şi pe Saveliani, care zic că o faţă este Tatăl, şi Fiul, şi alte rele fac, şi pe toate celelalte eresuri al ereticilor, (dintre care mulţi se aflã aicea, şi mai ales câţi se trag din Ţara Galátilor). Pe aceştia, zic, pe toţi, ca pe Éllini îi primim. Adică ca pe unii cu totul nebotezaţi. (Pentru că aceştia, ori cu totul nu s-au botezat, ori de s-au botezat, însă nu drept, şi precum se botează Dreptslăvitorii. Pentru aceasta nici se socotesc botezaţi) şi în ziua dintâi, îi facem pe ei creştini, adică îi facem să primească toate Dogmele Creştinilor, afară din Pridvorul Bisericii, puindu-şi Preotul mâna peste ei, după Canonul 39 al localnicului Sinod din Ilivíria, care este Ţară a Ispaniei[148]. Iar a doua zi îi facem catihúmeni, adică îi numărăm în rânduiala catihúmenilor. Iar a treia zi le citim obişnuitele lepădări (de sataná) însuflând de trei ori în faţă şi în urechile lor, şi aşa îi catihisím pe ei (adică îi învăţăm) în parte cele ale Credinţei, şi îi facem să rămâie în Biserică mult timp[149] şi să asculte Dumnezeieştile Scripturi, şi atuncea îi botezăm pe ei[150].

SIMFONIÉ

Iudeii şi Paştile, şi altele. Dar încă după obiceiul Iudeilor, serbând şi Sâmbăta (şi pentru aceasta poate aşa s-a poreclit) după Valsamón. Şi cei ce i-au urmat lui Savatiani s-a numit. Care erau şi Navatiani. Se numesc însă Navatianii aceştia, aristerí (adică stângaci) ori după stricarea vorbei, în loc áristi (mai buni), şi mai curaţi decât toţi, că pe cei de a doua nuntă, şi pe cei ce au fost căzut în vremea goanei nu-i primeau, şi de necurăţia lor se fereau. Ori pentru că se îngreţoşau de mâna stângă, şi cu dânsa nu voiau a primi orice fel de lucru, după Valsamón. Ci vrednic de nedumerire este, pentru ce pe Navatianii aceştia Sinodul 1, prin Canonul 8, i-au primit cu singură mărturisirea. Iar acest al doilea prin pecetluirea Sfântului Mir. Dezlegând nedumerirea aceasta răspundem că, chiar, şi după întâiul Cuvânt această iconomie, au făcut Sinodul 1 pentru pogorământ ca să nu lenevească pe Navatiani despre a se întoarce către dreapta slăvire, că Dreptslăvitorii îi miruiesc pe ei ca pe nişte nemiruiţi. Iar după al 2-lea Cuvânt acest al doilea Sinod i-a primit pe ei prin pecetluirea Sfântului Mir. Fiindcă după Teodorít Navatianii nu se ungeau cu Sfântul Mir. Care despre dânşii zice aşa: Şi celor ce se botează de ei, nu le aduc pe Sfânta ungere, pentru aceasta dar şi pe cei ce din eresul acesta se împreunează cu Trupul Bisericii îi unge au poruncit prea-lăudaţii Părinţi, adică Părinţii acestui al 2-lea Sinod, şi cei ai Sinodului din Laodíkia prin Canonul 1.

146 Patrusprezeceni sau mercurieni, pentru că precum Paştile nu sunt Duminică, ci ori în ce zi s-ar fi întâmplat luna de 14 zile, postind, şi priveghind.

147 Montanós a fost în veacul 2, s-a arătat după Evsévie Cartea 5 cap 15 a istoriei în Misía Fríghei (Pentru aceasta şi Fríghi de la dânsul se numeau) minciuno-prorocind de diávolul povăţuit, mângâietor pe sineşi numindu-se, şi Apostoleştilor predanii împotrivindu-se. având însă două muieri următoare lui, Priscíla şi Maximíla, proorociţe pe ele le numea. Învăţa să se despartă nunţile. Să se depărteze de mâncări oamenii, pentru îngreţoşare. Aceasta, şi cei de dânsul învăţaţi, Praznicul Paştilor îl răsucea. Întru o faţă pe Sfânta Treime amesteca. Şi sânge de prunc împuns de dânşii, cu făină mestecându-l, şi pâine făcând cu dânsa liturghiseau, şi cu aceea se împărtăşeau. Montaniştii aceştia, şi Pepuzieni se numeau, pentru că lăudau cu covârşire, un sat al Fríghiei numit pépuza, pe care îl numeau şi Ierusalim.

148 Că aşa şi Canonul 8 al Sinodului întâi prin punerea mâinilor, au primit pe Navatiani, iar Sinodul în Ilivíria acesta s-a adunat, puţin mai-nainte de Sinodul 1. Dar şi toţi ereticii şi schismaticii, întorcându-se la Catoliceasca Biserică, prin Hirotesie (punerea mâinilor) se cade a se primi.

149 Cât timp însă se cere pentru Catihisire vezi subînsemnarea Canonului al doilea al Sinodului întâi.

150 Canonul acesta, fără apărare, şi după toată nevoia botează şi pe Latini, ca pe unii ce se botează nici întru o afundare. Că dacă pe cei ce întru afundare, cu cât mai vârtos pe cei nici întru una botezaţi? S-au zis pentru aceştia îndestul şi cu dovedire, în tâlcuirea Apostolescului Canon 46.

„După Canonul acesta neschimbat voieşte a se iconomisi Navatienii, şi Patrusprezecerii întorcându-se către Ortodoxie, şi Canonul 7 al Sinodului din Laodíkia, cu anatematisirea eresului adică, şi cu pecetea Sfântului Mir. Iar Fríghii întorcându-se porunceşte Canonul 1 al aceluiaşi Sinod să se boteze. Dar şi Canonul 45 al Sinodului 6 nu este alta, decât, o repetuire (poftorire) a Canonului acestuia. Adăugând că Manihéii, Valentiniani, şi Marchioniştii se cade a se boteza întorcându-se la Dreaptaslăvire. Iar Evtihienii, şi Dioscoriţii, şi Sevirianii să se primească prin anatematisirea eresurilor lor, ca şi Navatianii adică, şi ceilalţi. Iar Canonul 19 al Sinodului 1 voieşte ca negreşit să se boteze Pavlianiştii precum şi Canonul 95 al Sinodului 6 aceasta mărturiseşte. Iar cel 43 al marelui Vasilie zice să se boteze întorcându-se Engratiţii (înfrânaţii), şi sacoforii (purtătorii de sac), şi apotactiţii (lepădaţii). (Pentru care vezi Canonul 95 al Sinodului 6.) Iar cel al 5-lea al acestuiaşi zice, să primim pe ereticii cei ce la sfârşitul vieţii se pocăiesc nu însă judecată, ci cu cercare, citeşte şi pe 46 şi 47 Apostolesc.

PROLEGÓMENA
DESPRE SFÂNTUL ŞI ECUMÉNICUL AL TREILEA SINOD

Sfântul şi Ecumenicul [a toată lumea] al treilea Sinod [Sobor], s-a adunat în Efésul cel din Asia în Biserica cea mare a Cetăţii, care se numeşte Maria de Dumnezeu Născătoarea[151] în timpul împărăţiei lui Teodósie celui mic, în anul de la Hristos 431. Fiind la mulţime peste 200 de Părinţi. Iar povăţuitor întru el era vestitul între Părinţi Chiril al Alexandríei, care plinea mai-nainte şi locul lui Chelestin al Romei, mai sus şezând în locul aceluia, în urmă însă s-a trimis de al Apus locţiitori al Patriarhului Romei, Arcádie, şi Proéct Episcopii, şi Filip Presbíterul. Iuvenálie al Ierusalimului, şi Mémnon al Efésului. S-au adunat însă împotriva lui Nestorie, care se trăgea din Germanichia Cetatea cea în Antiohía, după Teodorít, şi prin Dumnezeiasca depărtare s-a fost suit în scaunul Constantinopolului. Căci, sorbind ticălosul din apele cele tulbure, şi ereticeşti ale lui Diodór, şi Teódor, al Mopsúestiei, s-au făcut răucugetători despre Taina Întrupeştei Iconomii. Că pe unul Hristos, în două feţe, şi Ipostasuri îl împărţeau, Om gol închipuind deosebit Ipostas, fără de cuvântul ce l-a primit, şi Dumnezeu fără partea cea goală de adăugirea omenirii. Precum am zice pe Unul Fiu, în doi fii îl împărţeau, şi altul ziceau că este Fiul lui Dumnezeu, şi altul Fiul Fecioarei. Pentru aceasta şi pe Sfânta Fecioara şi cea după trup Maică a lui, nu voia a o numi de Dumnezeu Născătoare. Deci Sfântul Sinodul acesta, pentru acestea pe acesta anatematisindu-l[152] osebit hotar de Credinţă[153] au făcut, întru care pe Hristos l-au

[151] Aceasta o zice Epistolia lui Chiril către Clerul Alexandrénilor şi práxis 1 a acestui Sinod.

[152] După ce s-au anatematisit răucinstitorul Nestórie de Sinodul acesta, neliniştindu-se, ci iarăşi propovăduind eresul său, mai întâi după Teofán s-a izgonit în Tas. Apoi în Oásul Arabiei cu împreună lucrarea lui Ioan al Antiohíei. Iar acolo aflându-se urâtul de Dumnezeu, l-a ajuns mânia lui Dumnezeu. Că după Evágrie i-a putrezit limba, şi după Chédrinul şi Nichifor (Cartea 14 a Istoriei sale) şi tot trupul. Iar în Tivaída de sus înfricoşată şi dureroasă moarte a luat, precum povesteşte sfântul Ghermanó, Patriarhul Constantinopolului, unde scrie pentru Sfintele Sinoade. Că în timpul lui Marchian împăratului prin ajutorul oarecărora prieteni ai lui, s-a învrednicit a lua scrisori Nestórie prin care se chema de la izgonire. Deci luându-le aceste scrisori, şi întrând în ieşitoare, până a nu şedea zicea, precum au auzit oarecare stând dinafară, „Te-am arătat pe tine Marie, că om ai Născut." Şi o minune! Îndată cu hula aceasta, Îngerul Domnului l-a lovit, şi s-au vărsat toate măruntaiele lui, în vasul necurăţiei sale, şi ş-a dat sufletul. Întârziind dar el a ieşi; fiindcă împărătescul boier ce fu trimis, cu scrisorile se grăbea, slugile lui au bătut în uşă. Iar el nerăspunzând, au scos uşa, şi întrând slugile împreună cu boierul, l-au aflat mort pe vasul său, întru care erau toate măruntaiele lui vărsate. Atunci cei ce auziseră hula, au spus boierului, şi toţi au cunoscut că pentru singură aceasta a luat acel fel de moarte, întocmai cu al lui Arie. Pentru aceasta a zis Isaía „Vai de vărsătorul acesta, nu vor plânge pentru el. Şi celelalte.

[153] Zic unii că de vreme ce s-au rânduit de Sinodul acesta a se numi Născătoare de Dumnezeu Preasfânta Fecioară, precum şi cu adevărat este, au voit Sfântul Chiril a o scrie aceasta şi în Símbolul Sinoadelor cel 1 şi 2 Ecumenice, dar pentru evlavia Símbolului s-au lăsat. Şi făcând numai osebită hotărâre Părinţii, întru aceea au dogmatisit-o aceasta, că pentru unirea lui Dumnezeu Cuvântul cea după Ipostas, adică Ipostasul cel unul al lui Hristos, ca pe o arătată dovadă de Símbol, nu au voit a o adaoge într-însul; Că mărturisind Părinţii în

Dogmatisit Unul după Ipostas (Faţă) desăvâşit Dumnezeu pe acestaşi, şi Om desărvârşit pe acestaşi, nu altul, şi altul, ci un Fiu, pe acestaşi, de sus adică din Tatăl fără Maică, iar jos din Maică fără Tată, iar pe pururea Fecioara Maica lui, chiar, şi cu adevărat de Dumnezeu Născătoare a se numi au predanisit, ca una ce chiar, şi cu adevărat pe Dumnezeu Cuvântul cu Trup l-a Născut[154] căci când Exárhul Sinodului acestuia sfântul Chiril al Alexandríei acestea le-a propovăduit în acest Sinod: „Nu om îndumnezeit propovăduim, ci Dumnezeu întrupat mărturisim, pe Roaba sa o a făcut Maică, cel după Fiinţă fără de Maică, şi după Iconomie pe pământ fără de Tată”. Iar în Epistolía cea către Nestórie, pe care osebita sa hotărâre o a făcut acest al 3-lea Sinod (precum zice Dosítei şi precum se arată din Practicalele Sinodului al 4-lea faţa 16 a tomului 6 al Sinodicalelor) al cărei început este aşa: „Bârfesc precum am aflat”. Acestea le zice acestaşi Chiril. „A se întrupa, şi a se face om, însemnează pe Cuvântul cel din Dumnezeu, că nu firea Cuvântului prefăcându-se s-a făcut carne, dar nici că întru tot omul s-a schimbat, în cel din suflet şi din trup. Ci aceea mai vârtos, că carne însufleţită cu suflet cuvântător unindu-şi Cuvântul luişi după Ipostas, cu negrăit şi neînţeles chip s-a făcut Om, şi a stătu Fiu Omului. Nu numai după voie, sau după bunavoinţă, dar nici numai ca în adăogirea feţei, şi că, osebite sunt firile cele ce ţin către adevărata unire, că unul este dintru amândouă Hristos şi Fiu. Nu ca cum s-ar fi stricat osebirea firilor pentru unire, ci mai vârtos ne-a făcut nouă pe Unul Domnul, şi Hristos, şi Fiu, prin negrăita, şi nepriceputa Lucrare către unirea, a Dumnezeirii şi a Omenirii... Şi iarăşi dacă după unirea cea după Ipostas, sau ca de un neajuns, sau ca de un neîncuviinţat ne-am lepăda, cădem întru a zice doi fii... Şi iarăşi, aceasta soleşte pretutindeni cuvântul scumpătăţitei Credinţe. Aşa vom afla pe sfinţii Părinţi că au cugetat. Aşa au cutezat pe Sfânta Fecioară a o zice de Dumnezeu Născătoare, nu că doar firea Cuvântului, adică Dumnezeirea lui, a luat început de a fi din Sfânta Fecioară. Ci că Născându-se dintr-însa Sfântul Trup, şi însufleţindu-se loghiceşte, cu care şi unindu-se Cuvântul după Ipostas, se zice că s-a născut după Carne”. (Aceasta stă şi în tomul 1 al Sinodicalelor, foaia 436.) Şi Próclu Episcopul Chizícului cel de atuncea în Biserica cea mare, şezând Eresiarhul Nestórie, aşa a serbat. „Împreună ne-au chemat pe noi aici Sfânta, şi de Dumnezeu Născătoarea Fecioara Maria, neîntinata Vistierie a Fecioriei. Raiul cel cuvântător al lui Adam celui Aldoilea. Cămara unirii amânduror firilor. Prăznuirea mântuitoarei împăcări, şi celelalte.” Iar după ce au rânduit (acest al 3-lea Sfânt Sinod) că, alt Símbol afară de acela ce l-au dat întâiul, şi al doilea Ecumenice Sinoade, să nu cuteze cineva a scrie, sau măcar a adăuga ceva, sau a scădea dintr-însul, pe cei ce vor călca porunca aceasta i-au anatematisit. Şi au întărit Sinodul acesta, şi osândirea lui Pelághie şi a lui Kelestín, pe

---

Símbol pe Fiul lui Dumnezeu, că s-a Născut din Tatăl, şi s-a pogorât şi Om s-a făcut, arătat este că pe unul şi acestaşi Hristos, după Ipostas îl mărturisesc, că Dumnezeu este, şi Om acestaşi.

[154] Însemnează că precum zicerea Deofiinţă era obişnuită Părinţilor, şi mai-nainte de 1 Sinod. Ci el o au întărit aceasta, şi în toată lumea o au predat-o.

Aşa şi pe Sfânta Fecioara Maria, de Dumnezeu Născătoare o au numit, şi alţi Părinţi, mai-nainte de acest al 3-lea Sinod. Ci Sinodul acesta, pe aceasta preadulce numire a Fecioare întărindu-o, ca pe o hotărâre dogmatică în toată lumea o au predat. „Că cel mai întâi Origen a numit de Dumnezeu Născătoare pe Fecioara, tâlcuind stih 33 Cap 22 al legii a 2-a, dar şi Socrat (Cartea 7 a Istoriei sale cap 32) zice că acestaşi Origen tâlcuind Epistolía lui Pavel cea către Romani pe larg au scris, în ce chip Născătoarea de Dumnezeu se zice Fecioară. Iar Chiril al Alexandríei scriind către Nestórie zice, că şi marele Atanasie Născătoare de Dumnezeu pe ea o numea, şi o mărturisea, şi Amón Episcopul Andrianúpolei, precum şi Alexandru al Alexandríei, scriind către Alexandru al Constantinopolului (cel de pe vremea 1 Sinod adică) de Dumnezeu Născătoare o au zis pe Preasfânta Fecioara. Şi marele Vasilie în cuvântul cel la Naşterea Mântuitorului zice, pentru că nu primeşte, auzul iubitorilor de Hristos, că Născătoarea de Dumnezeu nu a încetat cândva a fi Fecioară, socotesc că sunt îndestule mărturiile aceluia; şi Grigorie Teologul în 1 Epistolíe către Clidónie zice: oricine pe Maria nu o socoteşte de Dumnezeu Născătoare, fără Dumnezeu este. Şi în cuvântul cel 1 pentru Fiul, către Éllini întinzându-se, zice; că unde ai cunoscut întru cele ale tale Fecioară de Dumnezeu Născătoare? Şi Evsévie la viaţa lui Constantin Cartea… cap 43 şi Socrát Cartea 7 cap 32. Pentru aceasta Împărăteasa cea Preacinstitoare de Dumnezeu (Eléna adică) Naşterea de Dumnezeu Născătoarei (adică Vifleémul) cu monumente minunate o a împodobit. Şi alţii mulţi.

are o au luat ei mai-nainte de la multe localnice Sinoade, şi mai ales de al cel din Cartaghén. Iar pe lângă toate acestea, şi pe acest 8 Canoane, şi această Epistolíe către Pamfília le-au alcătuit, întru al 7-lea şi cea mia de pe urmă a sa Práxă, de nevoie fiind spre buna rânduială, şi starea Bisericii, pe care nehotărât le-au întărit Canonul 1 al Sinodului al 4-lea, iar anume şi hotărâtor Canonul al doilea al Sinodului al 6-lea şi cel întâi al Sinodului al 7-lea.

CELE 8 CANOANE AL SFÂNTULUI ŞI ECUMENICULUI AL TREILEA SINOD TÂLCUITE

CANON 1

Fiindcă se cuvine să ştie şi cei ce lipsesc de la Sfântul Sinod, şi care rămân prin ţară sau în cetate, pentru oarecare pricină Bisericească, sau trupească, cele ce pentru dânşii s-au închipuit, facem cunoscut sfinţeniei şi dragostei voastre, că dacă vreun Mitropolit de Epárhie, apostatisindu-se sau despărţindu-se de Sfântul şi Ecumenicul Sinod, va trece către adunarea apostasiei (revoltei), sau după aceasta s-ar adăuga (unii cu dânsa), sau cele ale lui Chelestin au cugeta sau va cugeta. Aceasta nicidecum poate lucra împotriva Episcopului Epárhiei, fiindcă este nelucrător, şi scos de către Sinod, de acum înainte de la toată Bisericeasca împărtăşire. Ci încă şi se va supune întru totul Episcopilor Epárhiei, şi Mitropoliţilor de prin prejur care cugetă cele ale Ortodoxiei, şi din treapta Episcopiei se va scoate.

TÂLCUIRE

Canonul acesta înştiinţează pe cei ce nu s-au aflat în Sinod, de caterisirea lui Ioan al Anitohíei, a lui Teodorít Episcopul Chírului, a lui Íva Episcopul Edései, şi a celor împreună cu aceştia 30 Episcopi[155], zicând: fiindcă Episcopii cei ce nu s-au înfăţoşat la sfântul Sinodul acesta pentru vreo pricină a lor Bisericească, sau trupească, trebuie să ştie cele ce s-au făcut pentru aceşti zişi. Facem cunoscut dragostei voastre, că oricare Mitropolit s-a despărţit de Sfântul şi Ecumenicul Sinodul acesta, şi s-au unit cu adunarea apostasiei (revoltei), a lui Nestórie adică, şi a lui Ioan, şi a celor împreună cu dânsul. Sau mai în urmă se va uni. Sau au cugetat ereticeştile dogme ale lui Chelestín[156]. Acesta nici

---

[155] Pricina pentru care s-au caterisit aceştia, a fost aceasta. După ce Sinodul acesta a osândit pe rău-cinstitorul Nestorie, şi l-a caterisit, după trei zile a venit şi acest Ioan al Antiohíei împreună cu Teodorít, cu Íva şi cu 30 de Episcopi, care ori că scârbindu-se, pentru că nu au îngăduit venirea lor Sinodul. (Ori şi pentru că au avut prieteşug cu Nestórie) au prihănit caterisirea lui Nestorie, ca pe o nebinecuvântată, şi întâi pricinuitor ca cum a caterisirii acestei fără cuvânt au numit pe Dumnezeiescul Chiríl şi pe Mémnon al Efésului ca când ei ar fi fost îndreptători în Sinod. Şi atâta prigonire s-a făcut între Ioan şi Chiríl, şi între cei de lângă ei, încât, despre o parte cei de pe lângă Ioan au caterisit pe cei de lângă sfântul Chiríl. Iar despre alta, cei pe lângă sfântul Chiríl, au caterisit pe cei de pe lângă Ioan. Dar şi Teodorít douăsprezece Capete a scris împotriva a douăsprezece anatematisiri, pe care Dumnezeiescul Chiríl împotriva lui Nestórie le-a alcătuit. Şi Íva încă, a scris o Epistolíe pentru Nestórie, care împreună cu cele douăsprezece Capete ale lui Teodorít, ca o rea cinstitoare s-a lepădat de către Sinodul al 4-lea şi de către cel al 5-lea. În urmă însă cu împreună-lucrarea Împăratului, iarăşi s-au unit şi Ioan şi Teodorít cu sfântul Chiril. Şi Ioan adică, după ce iarăşi s-a descoperit eresul lui Nestórie, s-a făcut pricinuitor (după Zonará şi Evágrie Cartea 1 Cap 7) a se izgonie Nestorie din Mănăstirea cea din Antiohía unde mai întâi se afla, în Óas, ce turceşte se zice Iprím. Iar Teodorít la Sinodul al 4-lea arătat au anatematisit pe Nestórie şi eresul lui. Pe care eres îl număra împreună cu eresurile în Cartea cea despre bârfiturile ereticilor, şi în caterisirea lui Nestórie a iscălit împreună cu cel al Antiohíei la Sinodul al 3-lea.

[156] Chelestin următor învăţătorului său Pelághie, unit cu Nestórie s-au făcut în eres, după sfinţitul Fótie la citirea 54 fiindcă acela hulea întru Fiul lui Dumnezeu. Iar Chelestín întru Duhul cel Sfânt, precum scria Chiríl către Teodísie. „Că Nestórie zice, că, de vreme ce Hristos este de firea noastră, iar Dumnezeu voieşte toţi a se mântui, şi după voinţa sa fiecare poate a-şi îndreptat greşeala sa, pentru aceasta, nu Cuvântul lui Dumnezeu este cel ce s-a Născut, ci Omul cel ce s-a Născut din Maria, pentru vrednicia fiereştei voinţei sale, avea pe cuvântul lui Dumnezeu următor luişi, cu singura vrednicia, şi cu aceeaşi numire împărtăşindu-se de Dumnezeire. Iar Chelestín zicea, că nu Dumnezeu adică Duhul cel Sfânt împarte fiecăruia precum voieşte

o putere are a face ceva rău asupra Episcopilor, sau şi asupra mirenilor, asupra celor Dreptslăvitori. Fiindcă s-au făcut lepădat de la Sinodul acesta despre toată Bisericeasca împărtăşire, şi Sfinţita lucrare, şi fiindcă are a se face de aici înainte cu totul lepădat din treapta Episcopiei, încă şi dintre însuşi Drepslăvitorii Episcopi, şi Mitropoliţii cei ce sunt prin prejur.

CANON 2

Iar dacă oarecare Episcopi Eparhioţi s-au lipsit de Sfântul Sinod, şi s-au unit cu apostasia (revolta), ori s-ar ispiti a se uni, ori şi iscălind în caterisirea lui Nestórie, s-au întors către adunarea apostasiei. Aceştia cu totul după socotinţa Sfântului Sinod, străini să fie de Preoţie, şi căzuţi din treaptă.

TÂLCUIRE

Şi acest Canon, asemene cu cel dintâi zice, că dacă niscaiva Episcopi din Eparhia Antiohíei, nu s-au aflat faţă în Sinod. Ci ori s-au unit cu apostasia (revolta) acestui al Antiohíei, sau în urmă s-ar uni, sau şi după ce au iscălit, şi au adeverit caterisirea lui Nestórie, iarăşi s-au întors la apostaticeasca lui adunare. Aceştia zic, s-a socotit de cuviinţă de către Sfântul Sinod, să fie străini de Preoţie, şi lepădaţi din treapta Episcopiei.

CANON 3

Iar dacă oarecare din Clericii ce se află în fiecare cetate, sau sat, de către Nestórie, şi de cei ce sunt împreună cu el, de Preoţie s-au oprit pentru că cugetă drept, i-am îndreptuit şi pe aceştia a-şi lua iarăşi treapta lor. Şi în de Obşte Clericilor celor ce împreună cugetă cu Ortodoxul şi Ecumenicul Sinodul acesta, le poruncim ca Episcopilor celor ce au apostat (revoltat), sau s-au depărtat, nici decât să se supuie, sub nici un fel de chip.

TÂLCUIRE

De vreme de Patriarh al Constantinopolului fiind Nestórie, a aforesit, şi a caterisit pe Clericii aceia ce nu erau de o cugetare cu el, dar şi Episcopii cei de o socoteală cu el printr-alte ţări aceastaşi o au făcut. Pentru aceasta Canonul acesta a judecat cu dreptul ca aceşti caterisiţi să-şi dobândească iarăşi treapta lor. Şi totaliceşte zicând au poruncit ca după nici un chip să fie supuşi apostaţilor Episcopi, Clericii aceia ce sunt de o cugetare cu Dreptslăvitorul şi Ecumenicul Sinodul acesta.

CANON 4

Iar dacă vreunul din Clerici ar apostá (revolta) şi ar îndrăzni ori îndeosebi, ori în public a cugeta cele ale lui Nestórie, sau ale lui Chelestín, şi aceştia de Sfântul Sinod, s-au îndreptuit a fi caterisiţi.

TÂLCUIRE

Şi Canonul acesta deopotrivă cu cel mai de sus cuprinde pentru Clericii aceia, de ar apostá, şi ori îndeosebi, ori în auzul poporului, ar îndrăzni a cugeta, sau a învăţa

---

cele spre buna cinstire (de Dumnezeu) spre mântuire; ci firea omului care pentru păcat este căzută din fericire, aceasta după vrednicia voinţei, adică proeresul, ori cheamă, ori împinge de la sine pe Duhul cel Sfânt. Şi mai-nainte de Darul, stăpânirea de sineşi a omului povăţuieşte. Drept aceea voinţa omului îndestulă spre împlinirea Poruncilor lui Dumnezeu. Relele dogme ale lui Chelestín acestuia, l-au anatematisit şi acest al 3-lea Sinod şi mai înainte de acesta cel din Cartagina, împreună cu cele ale lui Pelaghie.

dogma lui Nestórie, şi a lui Chelestín celui de o cugetare cu el, zicând, că s-a judecat drept de Sfântul Sinod, că unii ca aceştia să fie caterisiţi din treapta lor.

CANON 5

Câţi pentru fapte necuviincioase de către Sfântul Sinod, sau de Episcopii lor s-au osândit, şi pentru acestea Nestórie, după toată a sa nebăgare de seamă, şi cei ce cugetă ale sale fără canonisire s-au ispitit, sau s-ar ispiti a le da împărtăşirea, sau treaptă. Am îndreptuit să rămâie şi aceştia nefolosiţi, şi întru nimic a fi mai puţin decât cei caterisiţi.

TÂLCUIRE

Acest Canon rânduieşte, că Clericii câţi pentru oarecare păcate, ce aduc asupra aforisirii, s-au catérisis, s-au aforesit, veri <ori> s-au caterisit de Sfântul Sinodul acesta, sau de însuşi Episcopii lor. Iar Nestórie, şi cei de o socoteală cu el, fără a face vreo osebire între oprit, şi neoprit, ori au îndrăznit de a le da iertare de aforisire, ori lucrare de preoţie, ori şi după aceasta de vor îndrăzni, aceştia, zic, am judecat drept ca să rămâie nefolosiţi de această iertare afară de Canoane, şi să fie iarăşi caterisiţi ca şi mai înainte.

CANON 6

Aşişderea şi care ar voi cu orice chip a strămuta cele ce s-au lucrat în Sfântul Sinod cel din Efés, pentru fiecare; Sfântul Sinod a hotărât, de ar fi Episcopi, sau Clerici, desăvârşit să cadă din treapta lor. Iar de ar fi mireni, să fie neîmpărtăşiţi.

TÂLCUIRE

Canoanele cele mai de sus mai particulare sunt, iar acesta în de Obşte rânduieşte, căci, câţi ar îndrăzni a strămuta cu orice chip cele lucrate pentru fiecare pricină în Sinodul cel din Efés; aceştia, de ar fi Episcopi, sau Clerici, să se caterisească, iar de ar fi lumeni să se aforisească.

CANON 7

Acestea citindu-se, a hotărât Sfântul Sinod, altă Credinţă nimănuia a-i fi slobod să aducă sau să scrie, sau să alcătuiască, afară de cea hotărâtă de sfinţii Părinţi, cei adunaţi în cetatea Neceenilor, împreună cu Sfântul Duh; iar pe cei ce îndrăznesc, ori a alcătui altă credinţă, ori a propune, ori a o proaduce celor ce voiesc a se întoarce la cunoştinţa adevărului, sau din ellinísm, sau din Iudaísm, sau din orice fel de erés. Aceştia, de ar fi Episcopi, sau Clerici, străini să fie, Episcopii de Episcopie, şi Clericii de Clericat, iar de ar fi lumeni, să se anatematisească. Şi după asemenea chip, de s-ar vădi oarecare, ori Episcopi, o ri Clerici, ori mirensa scriere de către Harísie Prebíterul, despre Înomenirea Unuia născut Fiului lui Dumnezeu, adică spurcatele şi răzvrătitele dogmele lui Nestorie, car s-au şi supus (unii ca aceştia), supuie-se hotărârii Sfântului acestuia şi Ecumenicului Sinod. Încât, adică, Episcopul să se înstrăineze de Episcopie, şi să fie caterisit. Iar Clericul asemenea să cadă din Cler. Iar mirean de ar fi cineva, şi acesta să se anatematisească. Precum s-a zis.

TÂLCUIRE

Fiindcă întru acest Sfânt şi Ecumenic Sinod s-au citit şi Símbolul Sfântului şi Ecumenicului Sinodului întâi celui din Niceea, şi símbolul lui Nestórie celui de o cugetarea cu Iudeii, întru care se cuprindeau spurcatele lui dogme, care s-au adus în Sinod de Harísie Presbiterul Filadélfiei; pentru acestă pricină, după citirea acestora,

Sfântul Sinodul acesta a aşezat acest Canon, hotărând, că nu este iertat vreunuia a alcătui, sau a scrie, sau a înfăţoşa la cei ce se întorc către Ortodoxie, altă credinţă, adică alt símbol de credinţă[157], afară de Simbolul Credinţei cel hotărât de Părinţii cei adunaţi

[157] Pricina pentru care Sinodul a anatematisit pe cei ce ar îndrăzni a alcătui alt Símbol al Credinţei, este aceasta. Sfântul Marcu al Efésului, în a 5-a Praxă a Sinodului din Florenţa zice, că, peste treizeci de Símboale ar fi alcătuit eréticii împotriva Cuvântului: „Deofiinţă”. De la care au luat prilej şi Nestórie răucinstitorul, de a alcătuit al său símbol, şi al preda celor ce veneau la Dreptslăvitoarea Credinţă, Elinilor adică, Iudeilor, şi ereticilor, precum se arată aceasta în Canonul acesta. Deci acest al 3-lea Sinod, mai înainte văzând, nu cumva, din slobozenia aceasta de a se scrie Símboale, să urmeze vreo nouă scornire (kenotomíe) întru Dreaptaslăvire, au oprit de a se scrie de aici înainte alt Símbol al Credinţei, afară de cel al întâiului, şi a celui al doilea Sinod împreună (căci ca unul acestea se socotesc) şi de a se preda în Obşte. Însă nu au oprit de a se scrie altă Credinţă, adică de Obşte a vreunui eretic. Că aceasta şi mai înainte de Sinodul al 3-lea era oprită pururea, nu numai de Sinoade, şi de Episcopi, ci şi fiecare Dreptslăvitor creştin. Ci alta afară de Credinţa Părinţilor celor din Niceea, măcar de ar fi aceasta şi Dreptslăvitoare, nici au oprit pe eretici despre aceasta. Căci câte Legea şi Sinodul le zice, celor ce sunt în Lege le zice. Însă Dreptslăvitorilor creştini, şi nu cutăruia sau cutăruia, ci de Obşte tuturor împreună, atât Sinoadelor, cât şi în scurt fiecăruia de Obşte: „Că nimănui a-i fi cu putinţă aceasta”, şi celelalte. Iar zicând nimănui, va să zică peste tot, şi generală hotărâre este. Şi vezi tălmăcirea Sinodului acestuia cea pentru Símbol, ce o face Dumnezeiescul Chiril în Epistolía cea către Acachie. Că Sinodul îngrijindu-se pentru scurtimea, nu au zis hotărâtor nimănui a-i fi slobod să alcătuiască altă arătare a Credinţei; ci ceea ce Sinodul a lăsat a o zice în Sinodul acesta al său, aceasta Exárhul său, adică Dumnezeiescul Chiril, ca însuşi Sinodul în Epistolía cea către Episcopul Melitinei luminat o arată zicând „Sfântul şi Ecumenicul Sinodul, cel adunat în cetatea Efésului, mai înainte au socotit lucru de nevoie de a nu trebui Bisericii lui Dumnezeu a face altă alcătuire a Credinţei, afară de ceea ce este, pe care Părinţii cei de trei ori fericiţi grăind o au hotărât. Care va să zică că nu numai nu se cade a alcătui cineva alt Símbo Dreptslăvitor, afară de cel al Sinodului din Niceea, dar nici măcar pe însuşi acest Símbol Dreptslăvitor este iertat al aduce cu alt fel de grăire. Precum şi Dumnezeiescul Marcu al Efésului, şi Visaríon al Niceei în Sinodul ce s-a făcut în Florenţa prea-vitejeşte aceasta o au dovedit. Dar ce zic cu alt fel de grăire? Nu este iertat a schimba ceva din sfântul Símbol, nu numai o zicere, ci nici măcar o singură silabă. Şi că aceasta este adevărată, martor este iarăşi însuşi Dumnezeiescul Chiril acesta. Iar când zic Chiril, pe însuşi al 3-lea Sinod Ecumenic îl zic. Că acela a fost Exárh al Sinodului, şi mai ales Sinodul este care grăieşte prin gura lui. Că scriind acesta în cea către Ioan al Antiohíei, acestea zice: „După nici un chip suferim a se clăti de către oarecare Credinţa cea hotărâtă, adică Símbolul Credinţei, al sfinţilor Părinţilor noştri celor adunaţi în Niceea după vremi alcătuit. Nici însuşi nouă dăm voie, sau altora, ori zicere a schimba din cele puse acolo, sau o silabă a o trece.” Şi dacă nici o silabă a o schimba cineva nu este iertat, cu mult mai vârtos nici a adăogi ceva întru el, nici a scădea. Pentru aceasta Papa Agatón în timpul Sinodului al 6-lea scriind către împăraţii Romani zicea: „Una şi mai aleasă pentru totdeauna a avea ne rugăm şi credem, ca nimic afară de cele canoniceşti hotărâte, să se împuţineze, nici să se schimbe, nici să se adaoge, şi acestea cu graiurile şi cu înţelegerile neschimbate să se păzească.” Iar Sinodul al 7-lea zice: „Noi legiuirile Părinţilor le păzim, noi pe cei ce au adaos, sau scad din Biserică îi anatematisim.” Dar nu cumva altele au zis şi altele au făcut cu lucrul? Nu. Ci şi cu lucrul şi în faptă au adeverit cuvintele acelea, fără a adăogi sau a scădea în Obştescul Símbol toate Sinoadele cele Ecumenice de la cel al 3-lea încoace. Şi măcar că au avut nevoie să o facă aceasta. Că sinodul al 3-lea deşi a avut nevoie să adaoge în Símbol aceste prea de nevoie ziceri, atât pentru cea desăvârşit stingere a eresului lui Nestorie, cât şi pentru adeverirea Dreptslăvitoarei cugetări, pe unirea cea după Ipostas, zic, şi pe zicerea de Dumnezeu Născătoarei, şi cu toate acestea nu au îndrăznit cât de puţin a schimba Sfinţitul Símbol, ci osebită hotărâre din afară făcând, au pus într-însa şi zicerile acestea, şi câte pentru acelea. Iar Sinodul al 4-lea şi nevoie având a adăuga în Obştescul Símbol pe amândouă firile Cuvântului celui ce s-a Înomenit, pentru eresul celor ce dogmatiseau o singură fire întru Hristos, aceasta însă nu o au făcut. Asemenea şi cel al 5-lea pe veşnicia muncii; şi cel a 6-lea pe cele 2 lucrări (ale Dumnezeu-omului Iisus). Şi cel al 7-lea pe închinarea sfintelor Icoane, au fost silite (acestea Sfintele Sinoade) a le adăogi în Sfântul Símbol; pentru ereticii cei ce cugetă cele dimpotrivă. Însă nu au îndrăznit a o face acesta, şi nekenotomisit (neînnoit) au păzit pe Obştescul Símbolul Credinţei. Şi măcar că aceste glasuri nu erau adăogire a Símbolului după Credinţă, ci tălmăcirea celor pe scurt cuprinse în Sfântul Símbol, şi adăogire numai după ziceri. Pentru ce? Negreşit evlavisind şi cinstirea Símbolului Părinţilor din Niceea, şi hotărârea Sinodului al 3-lea, care supune anatemei pe toată adăogirea în Símbol, ori pe cea după Credinţă, ori pe cea după ziceri adică. Pe însăşi această cinstire a Símbolului Părinţilor celor din Niceea. Şi pe această hotărâre a Símbolului al 3-lea după urmarea sfinţitelor Sinoade, se cuvenea a o respectui şi Biserica Apusenilor, şi a nu adăogi în Símbol nelegiuitat adăogire, cea, şi din Fiul. Care şi singură a fost îndestulă să dezbine pe Apuseni de Răsăriteni, să întărâte între dânşii război prea sălbatic, şi să pricinuiască relele cele vrednice de lacrimi. Şi mai pe urmă de toate, câte Istoriile şi Cărţile noastre în scris. Dar zic Apusenii, că precum Sinodul al 2-lea nu a greşit adăugând în Símbolul celui întâi, aşa nici Biserica Apusenilor a greşit iertând adăogirea aceasta. Dar se cuvine a zice că asemănarea aceasta este cu totul neasemănată, că cel al 2-lea Ecumenic, aceeaşi vrednicie a celui 1 Ecumenic avându-o au adaos, după cuvântul cel chiar şi prea de căpetenie, pentru că nu era oprit de alt Sinod Ecumenic de mai-nainte de a adaoge cineva în Símbol (şi măcare că Sinodul cel ce s-a făcut în

în cetatea Niceenilor, prin luminarea Sfântului Duh. Iar cei ce vor îndrăzni, ori a alcătui alt símbol de credinţă, ori al propune pe acela în arătare, ori al şi înfăţoşa Elinilor, şi Iudeilor, şi ereticilor, celor ce se întorc la cunoştinţăa Adevărului. Unii ca aceştia, de vor fi Episcopi şi Clerici, să fie lepădaţi din Episcopie şi din Clericat, iar de vor fi mireni, să se anatematisească. Asemenea încă şi câţi se vor vădi că cugetă întru sineşi

---

Sardíchia mai-nainte de cel al doilea, au oprit afară de Credinţa cea din Niceea să nu alcătuiască cineva alta, cu toate că acesta şi pentru că au fost particular şi local, şi pentru că aceasta o au zis pentru Arienii cei ce învaţă altă Credinţă împotriva zicerii, Deofiinţă, şi nu pentru Dreptslăvitorul Sinod Ecumenic, nu era volnic a se face învăţător celui al 2-lea Ecumenic, care purta faţa a toată Biserica. Că pururea localul şi particularul Sinod, urmează celui Ecumenic, iar nu cel Ecumenic celui localnic). Iar după al doilea cuvânt, şi pentru că adăogirile acele ce au făcut cel al 2-lea în Símbolul celui dintâi erau adăogiri numai după ziceri, nu însă şi după Credinţă, şi tălmăcire mai vârtos celor în scurt cuprinse. Şi de unde este arătat aceasta? De la Sinoadele cele ce au primit ca pe unul pe al celui întâi şi al celui al doilea Símbol, numindu-l Símbol numai al celui din Niceea, nu însă şi al celui din Constantinopol al 2-lea pentru că se cuprinde întru al celui dintâi Sinod tălmăcirea celui al doilea. Că şi acest al treilea Sinod în Canonul acesta a hotărât a nu fi iertat nimănui a alcătui altă Credinţă afară de cea hotărâtă de Sfinţii Părinţi cei adunaţi în cetatea Niceenilor, şi sfântul Chiril al acestuiaşi zice în Epistolia cea către cel al Antiohíei, dar şi Ioan al Constantinopolului, şi Vighílie al Romei scriind către Evtíhie al Constantinopolului, unul îl zic (pe Símbolul) acesta. Şi în cea a cincia adunare a cei în Florenţa, aşa este scris: „Al celui întâi şi al 2-lea sunt arătările Credinţei acestea”, adică Símboalele, iar mai vârtos Símbolul. Iar cum că mai mult au descoperit decât au adaos Părinţii Sinodului al 2-lea în Símbolul celui dintâi, anume mărturisesc mulţi. Că şi cel Ecumenic al 6-lea în idíct scrie că Părinţii cei 150 cu însuflarea prea Sfântului Duh au povăţuit Símbolul cel ce mare şi vrednic de cinstire se zice, cele pentru Sfântul Duh adeverindu-le, că este Dumnezeu prin care mai însemnat au descoperit. Şi Iustinian în Nearaoa cea către Epifánie al Constantinopolului zice: „Pentru că cu mărturii din Scripturi pe aceastaşi învăţătură (adică Símbolul celor din Niceea) sfinţii Părinţi cei 150 zişi, descoperindu-o o au arătat. Dar şi Teologul Grigorie în cea către Clidónie, zice: „Noi nimic am preţuit mai mult vreodinioară decât Credinţa cea din Niceea. Ai căreia îi suntem, cu ajutorul lui Dumnezeu, şi vom fi, mai îndreptând, cele cu lipsă zise a Credinţei aceia de Părinţii acia pentru Sfântul Duh.” Însă măcar deşi adăogirile acestea ale celui al 2-lea Sinod sunt chiar desvăliri, adică tălmăciri, precum s-au dovedit, cu toate acestea prea fărădelege ar fi făcut a adaoge el în Símbol, şi tălmăcirile acestea, de ar fi apucat mai-nainte vreun Sinod Ecumenicşi ar fi oprit pe adăogire orice fel ar fi în Símbol cu anatematisire, precum au oprit-o acest al 3-lea Ecumenic. Drept aceea din urmare prea fărădelege şi sub anatema este adăogirea în Símbol cea a apusenilor, nu numai pentru că este adăogire potrivnică după Credinţă, pricinuitor de pricină făcând pe Fiul, şi două începătorii întroducând în Dumnezeire, şi mulţime de alte necuviinţe. Dar şi pentru că, de am şi zice, precum ei zic, că au fost tălmăcire, şi adăogire numai după ziceri, cu toate acestea, nici într-un chip se cuvenea a se adăogi în Símbol, pentru hotărârile atât al acestuia al 3-lea cât şi ale celor de aici înainte Ecumenice Sinoade, care poruncesc a se păzi cu totul neschimbat obştescul Símbol, şi care pe toată adăogirea ce s-ar face întru el, o supun anátemei. Ci încă şi Petru al Antiohíe, răul relelor au zis pe adăogire, pentru care rău este că se cântă împreună cu Símbolul în Biserica Romanilor şi neîdreptându-se, pentru aceasta zic, Sérghie al Constantinopolului au scos din pomenire pe Papa Sérghie al 4-lea şi de atunci s-au făcut ruperea cea mare între noi, şi între Apuseni, dar ce zic pe ai noştri? Şi însuşi Ioan Papa al Romei, fiind faţă prin locoţiitorii săi Petru şi Pavel şi Evghénie în Sinodul cel ce s-a adunat în timpul împărăţiei lui Vasilie Machedon, în anul 879 care şi hotărârea acelui Sinod o au primit, care zice. „Dacă cineva afară de sfinţitul Símbolul acesta ar îndrăzni altul a scrie, sau a adăogi, sau a scoate, sau hotărâre a numi sau adăogire, şi împuţinare întru cel dat nouă a o face aceasta, osândit fie, şi de toată creştineasca mărturisire străin. Că a împuţina, sau a adăogi, arată nedeplinită pe cea din început şi până astăzi urmată a noastră mărturisire întru Sfânta TREIME.” Şi însuşi Papa zic, această hotărâre primindu-o, au osândit pe adăogirea cea în Símbol, zicând: „Iarăşi mai arătăm cuvioşiei tale, că despre articolul acesta, pentru care s-au întâmplat smintelile în Bisericile lui Dumnezeu, să aibă deplină încredinţare întru noi, că nu numai, nu o zicem aceasta, că Duhul din Fiul se purcede; ci şi pe cei ce mai întâi au îndrăznit cu a lor ieşiri din minţi a o face aceasta, călcători ai Dumnezeieştilor Cuvinte îi judecăm, şi prefăcători ai Teologiei Stăpânului Hristos, şi a Părinţilor, car Sinodiceşte adunându-se, au predat sfântul Símbol, şi împreună cu Iúda pe ei îi rânduim.” Ci că şi mai-nainte de Ioan acesta, Sinodul al 3-lea cel adunat în Tolít, în vremea lui Ricárd împăratul Ispaniei, în anul 589 a poruncit să se citească în Ispania şi în Galia sfântul Símbol fără de adăogire, întocmai precum Iustin împăratul mai-nainte a rânduit aceasta, să se citească mai-nainte de Dumnezeiasca Rugăciune „Tatăl nostru”, în toate Bisericile Răsăritului în anul 545. Şi Léon al Romei cel al 3-lea la începutul veacului al IX-lea (Sinod făcându-se în Achiísgran, şi în care Ioan Monahul Ierosolimitul vitejeşte luptându-se împotriva în Símbol); întrebat de marele Carol, ce socoteşte despre aceasta, nu numai adăogirea o a lepădat, ci şi pe tot sfântul Símbol, fără de aceasta, o a săpat în 2-uă table de argint, întru una în limba Elinească, iar în cealaltă în limba Latinească, pe care le-a aşezat la mormintele sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel, anatemei supuind pe cei ce ar îndrăzni să adaoge, sau să scadă dintru acesta, după Cardinalul Barónie, şi Iisuítul Petávie. Vezi şi la Sinodul cel din Florenţa de la cea a treia până la cea a şaptesprezecea adunare, unde pe aceasta prea rea adăogire vitejeşte elinii noştri o au lepădat, iar latinii fără de glas au rămas.

ori învaţă pe alţii spurcatele, şi ereticeştile dogme ale lui Nestórie despre Înomenirea Unuia născut Fiului lui Dumnezeu, care se cuprind în alcătuirea cea de dânsul alcătuită, şi adusă în Sinodul acesta de Harísie Presbíterul, şi aceştia zic, de vor fi Episcopi, şi Clerici, să fie caterisiţi, şi din Episcopie şi din Clericat lepădaţi. Iar de vor fi mireni, să se anatematisească, precum mai-nainte am zis.

CANON 8

Lucru din nou scornit (Kenotomít), afară de Bisericeştile legiuiri, şi de Canoanele Sfinţilor Apostoli. Şi care de slobozenia tuturor se atinge ne-au vestit preiubitorul de Dumnezeu Sinepiscopul Righín, şi cei împreună cu dânsul prea iubitori de Dumnezeu Episcopi ai Eparhiei Chiprienilor Zínon, şi Evágrie. Drept aceea fiindcă obşteştile patimi de mai mare vindecare au trebuinţă, ca unele ce şi mai mare vătămare aduc, şi mai vârtos, dacă nici vreun obicei vechi a urmat, ca Episcopul Cetăţii Antiohénilor, să facă Hirotoniile cel în Kípru, precum prin Libéle (scrisori), şi prin însuşi glasurile lor, au învăţat bine cinstitorii bărbaţi, cei ce au avut întrarea în Sfântul Sinod vor avea nebântuirea, şi ne silnicia proiestoşii Sfintelor Biserici, celor din Kípru, după Canoanele Cuvioşilor Părinţi, şi după vechiul obicei, înşişi ei făcând Hirotoniile Preacuvioşilor Episcopi. Aceastaşi însă se va păzi şi la celelalte ocârmuiri, şi la Bisericile cele pretutindenea. Încât nimeni din iubitorii de Dumnezeu Episcopi, altă Eparhie care n-a fost mai înainte şi din început sub acelaşi, adică sub cei mai-nainte de el, să puie mâna pe ea. Ci şi de au apucat cineva, şi de altul de s-a făcut silit fiind, aceasta să o dea înapoi, ca nu Canoanele Părinţilor să se calce nici măcar cu chip de sfinţită lucrare, ca să nu încapă mândria stăpânirii lumeşti, nici să lăsăm slobozenia câte puţin pierzându-o, pe care o au dăruit nouă cu Sângele său Domnul nostru Iisus Hristos, slobozitorul tuturor oamenilor. Deci au socotit Sfântul şi Ecumenicul Sinod a se păzi pentru fiecare Epárhie, curate şi nesilite dreptăţile cele cuvenite ei din început, şi după vechiul obicei ce s-a apucat, fiecare Mitropolit având voie la cele întocmai cu cele lucrate, a primi spre a sa întărire. Iar dacă cineva ar arăta un chip luptător celor acum hotărâte, fără tărie acesta a fi s-a socotit de tot sfântul şi Ecumenicul Sinod. [Apostol: 35; Sinod 2: 2; Sinod 6: 20; Antiohía: 13, 22; Sard: 3, 11, 12] [Apostol: 34; Sinod 1: 6, 7; Sinod 2: 20; Sinod 6: 36, 39; Antiohía: 9]

TÂLCUIRE

De vreme ce Kíprul după ocârmuirea cea dinafară, era supusă Dukului <ducelui> Antiohíei, care şi trimitea Voievod oştenesc într-însul. De aici Episcopul Antiohíei urmând politicescului şi celui din afară chip, şi legii acesteia, au voit să arate supuse luişi Epárhia aceasta, şi după ocârmuirea cea din lăuntru, şi Bisericească, Hirotonind pe Episcopii cei din Kipru afară de hotarele sale, şi neurmând după vechiul obicei. Lucru ce este afară de Apostoleştile Canoane de cel 34, 35. Deci primind Sinodul pe Righín Arhiepiscopul Constantiei, care din vechi se numea Salamína, iar acum Amohóstos, şi Episcopii cei împreună cu el Zínon al Kirínei, şi pe Evágrie al Solónului, care şi prin scrisori, şi prin viul glas, spuind acestea: Legiuieşte prin Canonul acesta, că, după Canoane, şi după vechiul obicei Mitropoliţii Kíprului să Hirotonisească însuşi de sineşi pe Episcopii cei din Kípru, şi despre altul să rămâie nesupăraţi, şi ne siliţi. Făcând însă Canon generalnic, şi Catolicesc, Părinţii Sinodului acestuia, adaog, că însăşi aceasta să se păzească şi la celelalte ocârmuiri şi Epárhii pretutindenea. Încât să nu reşluiască, şi săşi însuşească nici un Episcop altă Epárhie, ce din început şi din vechime nu a fost supuse, ori stăpânirii sale, ori Procátohilor lui. Iar dacă vreunul cu sila îşi va însuşi aceasta, să o dea înapoi, ca să nu calce Canoanele Părinţilor, şi ca nu Arhiereii propunând poate ca un acoperământ sfinţita Lucrare, sub acesta pe ascuns să ia deşarta slavă de lumească stăpânire şi de aicea robindu-se nedreptăţii, să piarză câte puţin puţin

slobozenia, pe care slobozitorul tuturor oamenilor Iisus Hristos cu sângele său o a dăruit nouă. Deci s-a socotit de cuviinţă de către sfântul acesta şi Ecumenicul Sinod, să rămâie curate, şi ne silite, dreptele Pronómii, care din început şi din învechit obicei, au dobândit fiecare Epárhie. Şi fiecare Mitropolit să aibă voie a lua copie întocmai de pe Canonul acesta spre întărirea, şi adeverirea Pronómiilor Mitropoliei sale. Iar de ar arăta cineva tip (formă), sau lege politiceasc, şi împărătească, potrivnică Canonului acestuia, au socotit de cuviinţă tot Sinodul acesta, ca politiceasca legea aceasta să rămâie fără tărie şi nelucrătoare.

EPISTOLÍA ACESTUIAŞI SFÂNT ŞI ECUMENIC AL TREILEA SINOD, CĂTRE SFINŢITUL SINOD CEL DIN PAMFILIA PENTRU EVSTATIE CEL FĂCUT LOR MITROPOLIT

Fiindcă de Dumnezeu însuflata Scriptură [Pilde 25: 29; Sirah 32: 29] zice: „Toate cu sfat să faci, mai vârtos celor ce au primit soarta sfinţitei dregătorii se cade cu toată scumpătatea a face cercetare pentru cele ce se cuvine să facă. Pentru că cei ce voiesc a petrece viaţa aşa fel urmează aceea adică, că ei aflându-se în buna nădejde despre cele ale lor, ca de un norocos vânt se poartă după pornirea dorinţei lor, cuvântul acesta mult adevăr-asemănare are. Iar uneori se întâmplă, că întristarea ce iute şi nesuferită împovărând, pe minte, cumplit o tulbură, mutându-o de la vânarea celor trebuincioase, şi înduplecându-o la cele nepotrivite fiinţei sale, ca cum ar vedea ceva folositor. Ceva de acest fel am văzut că au pătimit preacucernicul şi prea-iubitorul de Dumnezeu Evstátie. Că s-a Hirotonit Canoniceşte, precum se mărturiseşte. Tulburat însă fiind, precum zice, de către oarecare şi în neaşteaptate împrejurări încăpând, apoi din foarte multa neiscusinţă obosind de a mai sta asupra purtărilor de grijă celor ce veneau asupra sa, şi putând a opri ocările cele ce i se aduceau asupră şi, a adus, nu ştim în ce chip, carte de paretisire; Că trebuia ca unul ce odată i se încredinţase Ieraticeasca purtarea de grijă, de aceasta să se ţie cu vitejie Duhovnicească, şi a se găti a suferi de bună voie ostenelile şi sudorile cele cu plată. Fiindcă după ce odată s-au arătat pe sineşi a fi obosit, acesta pătimindu-o mai mult din ne iscusire, decât din lenevire şi trândăvire, a voastră cinstire de Dumnezeu de nevoie au Hirotonit pe preacucernicul şi prea iubitorul de Dumnezeu, pe fratele nostru şi Sinepiscopul Teódor, purtătorul de grijă al Bisericii. Că nu era de cuviinţă a văduvi Biserica, şi turmele Mântuitorului a petrece fără purtător de grijă. Însă fiindcă a către noi plângând, nu despre cetate, nici despre Biserică prigonind pe zisul cinstitorul de Dumnezeu Episcopul Teódor, şi cerând adică cinste de Episcop, şi numire; ne-a durut inima pe toţi pentru bătrân, şi obşteşti socotind noi a fi lacrimile lui, ne-am silit a afla, de a suferit zisul caterisire legiuită, adică, ori de s-au adus asupra lui de către oarecare ce au bârfit împotriva cinstei lui, oarecare mustrări de fapte necuviincioase. Şi dar am aflat că nimic de aceste s-au lucrat, s-au făcut însă mai vârtos de către zisul în loc de învinovăţire paretisire. Drept aceea nici pe a ta cinstire de Dumnezeu o am prihănit căci ai Hirotonisit după trebuinţă în locul lui pe pomenitul cucernicul Episcopul Teódor." Fiind dar că pentru neiscusirea bărbatului, nu urmează mult a ne filonichisí (disputá), trebuia însă mai vârtos a ne fi milă de bătrân, fiind depărtat aşa într-atâţia ani şi din cetatea Cetatea ceea ce l-a născut pe dânsul afară, şi din părinteştile locuinţi, am îndreptuit şi am hotărât fără de toată zicerea împotrivă să aibă, şi numele Episcopiei, şi cinstea şi împărtăşirea. Aşa însă, încât nici să Hirotonisească, nici vreo Biserică apucând să Ierurghisească cu de la sine stăpânire. Ci dacă împreună s-ar lua, adică dându-se voie, de s-ar întâmpla, de către vreun frate, şi Sinepiscop, după aşezare sufletească şi dragostea cea întru Hristos. Iar de veţi voi ceva mai bun pentru el, ori acum, ori în viitorime, şi aceasta va plăcea sfântului Sinod. [Sobor 1 şi 2: 16; Petru: 10; Chiríl: 2, 3]

TÂLCUIREA EPISTOLIEI

Acest Eustátie pentru care zice Epistolía aceasta au fost Episcop al Pamfíliei, care este Epárhie a Atáliei. Căzând însă în griji, şi în pricini ale Episcopiei, şi obosind pentru micşorare de suflet şi neiscusirea ce avea în lucrările Episcopiei, şi în ispite, a făcut în scris parétisis (adică lepădare de Episcopie). Deci în locul lui Sinodul cel de acolo a Hirotonit pe altul. Acesta dar mai în urmă a venit la sfântul acesta şi Ecumenicul Sinod, cu lacrimi cerând, nu Episcopia de care s-a paretisit, ci să aibă cinstea, şi numele Episcopului. Iar Sinodul jelindu-l, şi durere simţind pentru dânsul, mai ales pentru bătrâneţile şi lacrimile lui, şi pentru înstrăinarea de patria sa, şi de părinteasca sa casă. Iar mai ales, şi mai cu deadinsul, pentru că, nu pentru vreo oarecare răutate caterisindu-se s-a paretisit, nu pentru lenevirea şi trândăvirea sa (pentru că de ar fi urmat acestea, nu l-ar fi miluit cândva pe el Sinodul, nici măcar nume gol de Episcop i-ar fi dat) ci fiindcă pentru micşorarea de suflet a lui, şi pentru neiscusinţa întru lucrări, au hotărât să aibă şi numele de Episcop; adică a se zice Episcop. Şi cinstea, adică a şedea împreună cu Episcopii. Şi împărtăşirea, adică a se împărtăşi împreună, şi a Liturghisi împreună, şi a Hirotonisi împreună cu Episcopii, nu însă însuşi de sineşi, ci cu voia şi porunca Episcopului celui de loc. Zice însă pe lângă acestea Episcopilor Pamfiliei Sinodul, cum că orice altă vor socoti mai bun, şi mai presus, ca să dea lui Evstátie, ori acum, ori mai în urmă, aceasta va plăcea şi Sinodului. Şi aceasta nu este alta, precum tâlcuieşte anonimul (nenumitul) tâlcuitor, decât, al pune pe el Episcop vreunei Epárhii lipsite de Episcop[158].

PROLEGÓMENA
DESPRE SFÂNTUL ŞI ECUMÉNICUL AL PATRULEA SINOD

Sfântul şi Ecumenicul [a toată lumea] al patrulea Sinod [Sobor], s-a adunat în Halkidón, cetate vestită a Vetíniei, în timpul Împăratului Marchián şi Pulhériei la anul

[158] Mulţi din Epistolía aceasta, fac socoteală, că se dă voie Arhiereilor a se paretisi de Epárhiile lor, dar a-şi ţine cinstea, şi lucrarea Arhieriei. Se rătăcesc însă unii ca aceştia; că mai ales cu totul dimpotrivă se înţelege, după Zonará, şi Valsamón, şi Vlástar. Şi 1 se arată din cuvintele ei, că nu se cuvin a se face paretisiri. Că zice: „Trebuie Evstátie, fiindcă odată i s-au încredinţat purtarea de grijă a Episcopiei să o ţie cu Duhovnicească vitejie, să se lupte împotriva ostenelilor, şi de voie să sufere sudorile cele cu plată pentru Episcopie.” Aceasta însăşi se arată şi din dişenţarea ce a avut Sinodul, când a văzut paretisírea lui Evstátie cea în scris. Pentru că dacă ar fi fost obiceiul şi voie a se face aceasta, cum s-ar fi nedumerit Sinodul de aceasta, ca cum s-ar fi făcut lucru nou şi străin? Că zice: „Nu ştim, şi cu chip, au dat carte paretisíre.” Iar aceasta o adeverează şi Chiríl Exárhul Sinodului acestuia (a căruia se înţelege că este alcătuirea Epistolíei acesteia). Zicând în Canonul său al 3-lea „Nu este plăcut lucrul acesta Canoanelor Bisericii, a da adică Arhiereii paretisiri în scris. Căci de sunt vrednici a Ierughisi, rămâie întru aceasta şi nu se paretisească, iar de nu sunt vrednici, nu iasă din Episcopie cu paretisírea, ci ca nişte osândiţi, pentru lucrurile cu care s-au prihănit cu multe strigări. Însăşi aceasta se încheie şi din Canonul al 16-lea al Sinodului celui 1 şi al 2-lea. Pentru că dacă acel Canon cateriseşte pe cel ce va lăsa Epárhia mai mult decât 6 luni numai, şi porunceşte a se Hirotoni alt Episcop în locul lui. Cu cât mai vârtos opreşte pe acela ce s-ar paretisí de Epárhia sa desăvârşit? Iar deşi zice Canonul acestea să nu se Hirotonisească altul în locul Episcopului celui viu, dacă el cu voie nu se va paretisí de Episcopie. Însă se cuvine a se înţelege că pentru oarecare pricină opritoare, şi ascunse se paretiséşte. Dar şi aceasta, mai jos acestaşi Canon ca cum îndreptându-o, zice, că să se Hirotonisească altul, după ce se va cerceta pricina celui viu, şi se va face caterisirea lui. Ci şi marele Atanasie în Epistolía cea către Dracóntie scrie. Episcopul mai înainte de a se pune Episcop viază pentru sineşi, iar după ce se pune, „nu mai viază pentru sineşi, ci pentru creştinii aceia, pentru care s-a pus Episcop”. Iar de propun pe Teologul Grigorie că s-a paretisít, precum aceasta o zice şi Valsámon, învaţă-se că nu s-a paretisit de a sa Episcopie. Care era Sásima, ci de străină, adică de Nazianz, precum el însuşi îi încredinţează. Că scriind către Grigorie Níssis, zice: „Nu Nazianzului, ci Sasímilor ne-am propus, (Episcop adică). Deşi pentru puţină vreme cucernicindu-se Părintelui (Tatălui nostru), şi celor ce ne-au rugat, ca străin am primit purtarea de grijă.” Iar către Filágrie scriind zice acestea: „Şi de este lucru de primejdie pe precum scrii, a-şi lăsa cineva Biserica sa, care Biserică zici? De zici pe a noastră adică Sásima, şi eu însuşi aceasta o zic, şi drept ziceţi. Iar de am lăsat pe cea străină, şi care nu s-a propovăduit în numele nostru, adică pe Nazianz, nevinovaţi suntem. Iar de ne oprim pentru aceasta, pentru că câtăva vreme am purtat grijă pentru ea, şi mulţi alţii se vor opri, câţi la o vreme au purtat grijă de străine Epárhii.”

451 după Hristos. Iar Părinţii întru el au fost la număr şase sute treizeci, din care cei mai însemnaţi, şi mai covârşitori au fost, Anatólie al Constantinopolului, Pashasín, şi Lukínsie Episcopul, împreună cu Bonifátie, şi cu Vasílie Presbíterii, cu care au fost şi Iulian Episcopul, ţiind aceştia locul presfântului Léon al Romei. Máxim al Antiohíei, Iuvenálie al Ierusalimului. Care au osândit şi anátemei au dat pe nenorocitul, Evtíhie Arhimandrítul, şi pe Dioscór apărătorul acestuia, care după sfântul Chiril s-au fost făcut Episcop al Alexandríei. Că aceştia căzând în rătăcirea cea împotriva lui Nestórie, împreună au căzut în asemenea pierzare a aceluia. Pentru că acela în două Feţe, şi în două Ipostasuri împărţea pe Unul Hristos. Iar aceştia pe cele două Firi ale lui Hristos Dumnezeirea adică şi Omenirea, din care se alcătuieşte şi întru care se cunoaşte, şi se închină, cu sumeţie întru o Fire le amesteca, necunoscând nebunii, că din această păgânească cugetare, se încheie a nu fi Hristos din aceeaşi fire a Tatălui, şi din aceeaşi fire a oamenilor, şi din alte oarecare. Drept aceea Sfântul Sinodul acesta urmând Símbolului celui întâi din Niceea şi celui al doilea din Constantinopol, şi Epistolíei sfântului Kiríl al Alexandríei, adică hotărârei celui al treilea din Efés. Dar însă şi Epistolía preasfântului Léon al Romei, Símbolul cel de Obşte al celui dintâi din Niceea, şi al celui al doilea Sinod din Constantinopol l-au lăsat nejignit, anatematisind pe acei ce ar îndrăzni a adaoge, sau a scădea dintr-însul. Şi au făcut a sa hotărâre a Orotodoxei Credinţe, având acestea anume (în Praxa 5): „Urmând dar noi Dumnezeieştilor Părinţi, pe Unul şi acestaşi Fiu pe Domnul Iisus Hristos al mărturisi, cu un glas toţi învăţăm, că desăvârşit este acestaşi întru Dumnezeire, şi desăvârşit acestaşi întru Omenire. Dumnezeu cu adevărat, şi Om cu adevărat acestaşi, din suflet şi din trup. Deofiinţă cu Tatăl după Dumnezeire, şi Deofiinţă acestaşi cu noi după Omenire. Întru toate asemenea cu noi, fără de păcat. Mai-nainte de veacuri din Tatăl Născut, după Dumnezeire, iar în zilele cele mai de pe urmă, acestaşi pentru noi, şi pentru mântuirea noastră din Maria Fecioara de Dumnezeu Născătoarea, după Omenire, pe Unul şi acestaşi Hristos, Fiu, Domn, Unulnăscut, din două Firi fără amesteacare, fără schimbare, fără împărţire, fără despărţire cunoscându-se. nicăieri osebirea Firilor stricându-se pentru Unire, ci mai vârtos păzindu-se însuşirea Amândurora Firilor, şi întru o Faţă, şi întru un Ipostas aflându-se. Nu în două Feţe împărţindu-se, sau despărţindu-se, ci Unul şi acestaşi este Fiu, şi Unulnăscut Dumnezeu Cuvântul, Domnul Iisus Hristos. Precum din început Proorocii pentru El, şi însuşi Domnul Iisus Hristos ne-au învăţat şi Símbolel Părinţilor ni l-au predat. Au surpat însă Sinodul acestaşi pe lotreasca adunare ceea ce în Efés mai-nainte s-au fost adunat, în anul 448, întru care Dioscór a fost întâi şezător, pe Evtíhie apărându-l, iar locoţiitorii Episcopului Romei, nu se ascultau; şi sfântul Flaviàn al Constantinopolului lovindu-se cu piciorul, şi cu multe lovituri rănindu-se, s-a săvârşit. În Sinodul acesta (Praxa 8) Fericitul Teodorít zicând: „Anátema lui Nestórie, şi celui ce nu zice de Dumnezeu Născătoare pe Sfânta Fecioara Maria, şi celui ce împarte pe Fiul cel Unulnăscut. Ci şi pe Evtíhie anatematisindu-l, şi toate eresurile, şi iscălind în cele hotărâte de Sinod s-au îndreptat, şi au şezut la locul său în Sinod, şi Epárhia sa iarăşi şi-au luat.” Iar pe lângă toate acestea, au aşezat şi aceste treizeci de Canoane ce se află în a sa 15-a Praxă. Întărite adică şi adeverite anume şi hotărâtor, de Canonul 2 al Sinodului 6 iar nehotărâtor de cel întâi al Sinodului 7 care sunt de nevoie pentru buna împodobire şi starea Bisericii. Iar Practicalele Sinodului acestuia în trei Tomuri se despart: Şi Tomul cel întâi, cuprinde osebite Epistolíi, şi pe cele în Constantinopol în timpul lui Flavián, şi cele în Efés, de lotreasca adunare lucrate. Iar Tomul 2 cuprinde cele şaisprezece Praxe ale acestuiaşi Sinod din Halchidón. Şi Tomul 3 cuprinde osebite Epistolíi ale Sinodului şi al Împăraţilor, şi alte câteva, câte după dânsul s-au făcut, care privesc către dânsul (adică către Sinodul acesta) vezi la Dosítei, faţa 331 până la 397 şi al 2-lea Tom al Sinodicalelor.

CELE 30 DE CANOANE AL SFÂNTULUI ŞI ECUMENICULUI AL PATRULEA SINOD TÂLCUITE

CANON 1

Canoanele cele aşezate de sfinţii Părinţi în fiecare Sinod până acum, am îndreptuit a se ţinea. [Sinod 6: 2; Siond 7:1]

TÂLCUIRE

Canonul acesta judecă că este cu dreptul a stăpâni, adică a-şi avea tăria, şi puterea, toate Canoanele, care din început şi până acum s-au dat de Sfinţii Părinţi, care Canoane trebnicesc, ori spre scumpătatea Dogmelor, ori şi spre Bisericeasca buna rânduială, în fiecare Sinod şi Ecumenic şi localnic.

CANON 2

Dacă vreun Episcop pentru bani ar face Hirotonie, şi la vânzare ar deduce pe Darul cel nevândut, şi ar Hirotoni pe bani Episcop, sau Horepiscop, sau Presbiteri, sau Diaconi, ori pe altul oarecare din cei număraţi în Cler, ori ar provivasí [înainta] pentru bani Iconom, sau Écdic (avocat), sau Paramonar, sau ori pe cine din Canon pentru al său mârşav câştig, cel ce s-ar vădi că a făcut aceasta, să se primejduiască despre treapta sa. Şi cel Hirotonisit nimic să se folosească din Hirotonia cea din negoţ, sau din provivasire [înaintare]. Ci să fie străin de vrednicia sau de purtarea de grijă, ce au dobândit pentru bani. Iar dacă cineva s-ar arăta şi mijlocind pentru nişte aşa urâte şi nelegiuit luări, şi acesta, de ar fi Cleric să cadă din treapta sa, iar de va fi mirean sau Monah, să se anatematisească. [Apostol: 29, 30, Sinod 6: 22, 23; Sinod 7: 3, 4, 5, 19; Vasilie 91; Laodiceea 12; Epistolía lui Ghenádie şi Tarásie]

TÂLCUIRE

Episcopii adică, şi Prebíterii, şi Diaconii se Hirotonisesc, după Zonará, iar Citeţii, şi Psalţii, şi Egumenii, şi Hirotesesc, şi se pecetluiesc, iar alţii se înaintează numai fără pecete, precum Iconomii[159] şi Écdichii, şi Paramonării şi Prosmonării (adică stăruitorii). Deci oricare Episcop, (rânduieşte Canonul acesta) pe toţi aceştia, şi pe ceilalţi Clerici, i-ar face cu bani, şi pentru mârşavul său câştig ar vinde pe nevândutul Darul Duhului, acesta vădindu-se, să se caterisească din treapta Arhieriei. Dar şi acela ce cu chipul s-ar Hirotonisi, să nu se folosească de hirotonia, sau înaintarea aceasta neguţătorească, ci să fie lepădat, şi din Preoţia, şi din Offícia ce a luat. Iar de s-ar face cineva mijlocitor la aceste mârşave câştiguri. De va fi Cleric, să se caterisească; iar de va fi Monah, sau mirean, să se anatematisească.

CANON 3

Au venit la Sfântul Sinod (înştiinţare), că oarecare din cei număraţi în Cler, pentru mârşav câştig se fac năimiţi străinelor averi, şi lucrează lucruri lumeşti, lenevindu-se despre Liturghia lui Dumnezeu, şi alergând prin casele lumenilor, şi primind asuprăşi încredinţări de averi pentru iubirea de argint. Deci au hotărât

[159] Iconomii adică, se face pentru ca să iconomisească lucrurile Bisericii după socoteala Episcopului, precum zice Canonul 10 al lui Teofil, 26 al Sinodului 4, şi cel 11 al Sinodului 7. Iar Ecdichii (adică avocaţii) se face pentru a ajutat pe cei ce se nedreptăţeau, şi să izbăvească pe cei ce se tiraniseau de oarecare, şi să apere pe cei ori pentru ce bântuire şi asuprire năzuiesc la Biserică. De două feluri era avocaţii, Biserici după Canonul acesta, şi dinafară şi împărăteşti, după Canonu l 83 şi 107 al celui din Cartagina. Şi se zice aceştia, după Valsamon, defensori adică apărători, şi Bisericeşti avocaţi, după Iustinian.

Sfântul şi marele Sinod, ca nimeni de acum înainte, nici Episcop, nici Cleric, nici Monah, să poată moşii să-şi închirieze, sau a se băga pe sineşi în lumeşti ocârmuiri de lucruri. Afară numai dacă de Legi s-ar chema, la neapărată epitropie a celor nevârstnici, sau Episcopul Cetăţii i-ar rândui să poarte grijă de lucruri Bisericeşti, sau de orfani, sau de văduve fără de purtări de grijă, şi de feţe ce mai ales au trebuinţă de Bisericescul ajutor, pentru frica lui Dumnezeu. Iar dacă cineva s-ar apuca de aici înainte a călca cele hotărâte, unul ca acesta supuie-se certărilor Bisericeşti. [Apostol: 6, 81, 83; Sinod 4: 7; Sinod 1 şi 2: 11; Cartagina: 18; Sinod 7: 10]

TÂLCUIRE

Canonul acest rânduieşte, fiindcă au venit la auzul Sinodului că oarecare Clerici, pentru mârşavul câştig îşi închiriază moşii străine, şi se împleticesc pe sineşi în lucruri lumeşti pentru câştig, lenevindu-se despre slujbele Preoţiei. Şi întrând în casele celor lumeşti, şi moşiile lor pentru iubire de argint le iau asupră-şi. Pentru aceasta au hotărât sfântul acesta Sinod, de aici înainte, nici un Episcop, sau Cleric, sau Monah, să nu ia în chirie moşii, şi să nu se bage pe sineşi în ocârmuiri de lucruri lumeşti. Afară numai de va fi chemat de Legi spre a se face Epitrop de copii nevârstnici, curátor (nevârstnici sunt până la 14 ani), sau purtători de grijă a afilícilor (de la 14 până la 25) şi afară numai, dacă Episcopul cetăţii l-ar îndemna pe el să poarte grijă de lucrurile Bisericii, sau de orfani, şi de văduve ce nu ar avea purtători de grijă, şi de alte feţe care mai ales au trebuinţă de Bisericescul ajutor, şi apărare. Nu pentru vreun câştig, şi dobândă, ci mai vârtos pentru frica lui Dumnezeu. Iar dacă cineva de aici înainte ar îndrăzni a le călca acestea, unul ca acesta să se facă vinovat Bisericeştilor certări. Şi care sunt acestea? Cele ce Apostoleştile Canoane le rânduiesc: Adică căderea lor cea din Cler.

CANON 4

Cei ce cu adevărat, şi din curăţenie petrec viaţă Monahicească, învrednicească-se de cinste cuviincioasă. Iar fiindcă oarecare, Monahicescul Chip întrebuinţându-l cu făţărnicie, şi Bisericile, şi politiceştile lucruri le tulbură, înconjurând cu nebăgare de seamă prin cetăţi, ci încă şi Monastiri meşteşugesc a-şi face. Sau socotit dar nimeni nicăieri a zidi, nici Mănăstire a alcătui, sau Casă de rugăciune fără de voia Episcopului cetăţii. Iar Monahii cei ce petrec prin fiecare cetate şi sat, să se supuie Episcopului, şi să îmbrăţişeze liniştea, şi să ia aminte de singură ajunarea, şi de Rugăciune, în locurile acelea stăruind în care de lume s-au lepădat, şi nici Bisericeştile, nici lumeştile lucruri, a le supăra, sau a se împărtăşi, părăsind Mănăstirile lor. Fără numai de li s-ar da voie cândva pentru trebuinţă de nevoie de către Episcopul cetăţii. Şi nici pe un rob să primească în Mănăstire pentru a se face Monah fără de voia stăpânului lui. Iar pe cel ce ar călca hotărârea noastră aceasta, am poruncit să fie neîmpărtăşit, pentru a nu se huli Numele lui Dumnezeu. Episcopul cetăţii însă trebuie a face trebuincioasă purtarea de grijă pentru Mănăstiri. [Sinod 4: 24, Sinod 7: 17, 21; Sinod 1 şi 2: 1] [Apostol: 82; Vasilie: 40, 42; Cartagina: 73, 90; Sinod 6: 85; Gangra: 3]

TÂLCUIRE

Acestea rânduieşte Canonul acesta. Că cei ce cu adevărat şi fără vreo făţărnicie petrec Monahiceasca viaţă, să se învrednicească de cuviincioasa cinste. Dar fiindcă unii întrebuinţează Monahiceasca Schimă spre arătare, şi spre amăgire ca să se cinstească, şi tulbură Bisericeştile, şi politiceştile lucruri, voind a le ocârmui, şi înconjură cu nebăgare de seamă prin cetăţi, şi se apucă să-şi zidească Mănăstiri loruşi. Pentru aceasta au socotit de cuviinţă Sinodul, ca nici un Monah, nici prin sate, nici prin cetăţi, nici în pustie, sau în vreo altă parte să zidească şi să alcătuiască Mănăstire, sau casă de

rugăciune fără de voia Episcopului celui de loc. Iar Monahii cei ce se fac în fiecare cetate, sau sat, să se supună Episcopului locului, şi să se liniştească în singură Rugăciunea, şi în Post zăbovindu-se, şi rămânând în Mănăstirile acelea unde şi-au tuns părul capului, fără a le lăsa pe ele şi fără a se încâlci pe sineşi în trebi Biericeşti, şi politiceşti; afară numai dacă de nevoie, şi de trebuinţă s-a rândui de Episcopul la aceasta, judecându-l el a fi iscusiţi. Pe lângă acestea însă s-au socotit de cuviinţă, a nu se primi vreun rob în Mănăstire ca să se tundă Monah fără de voia stăpânului lui. Ca nu văzând oamenii şi pe Monahi încâlcindu-se în lucruri lumeşti, şi stăpânii mâhnindu-se pentru robii lor, să hulească tagma Monahicească, şi din aceasta se huleşte printr-înşii Numele lui Dumnezeu. Deci oricare ar călca Canonul acesta, să se aforisească. Însă precum Monahii se cuvine a se zăbovi în lucrurile cele cuviincioase Monahilor; aşa şi Episcopul trebuie a avea cuviincioasă purtare de grijă pentru Mănăstirile lor, apărându-i, şi miluindu-i în trebuinţele cele de nevoie, ori dintru ale sale, ori din săráceştii bani ai Bisericii, după Canonul 41 Apostolesc, şi 25 al Antiohíei, pentru două pricini, întâi, pentru ca să rămâie ei liniştiţi, şi nerăspândiţi, şi al 2-lea ca să dobândească şi el din aceasta folos sufletesc.

CANON 5

Pentru Episcopii, sau Clericii, ce se mută din cetate în cetate, s-a socotit ca , Canoanele cele despre aceştia aşezate de către sfinţii Părinţi, să-şi aibă tăria. [Apostol: 14, 15; Sinod 1: 15, 16; Sinod 6: 17; Antiohia: 3, 16, 21; Sardichia: 1, 2, 15, 16, 19; Cartagina: 57, 63, 90]

TÂLUCUIRE

Canonul acest rânduieşte să aibă tărie Canoanele acelea ce s-au aşezat de Sfinţii Părinţi, care opresc mutările Episcopilor şi ale Clericilor, de la o cetate la alta, şi de la o Epárhie la altă Epárhie.

CANON 6

Nimeni cu neatârnare să se Hirotonisească, nici Presbiter, nici Diacon, nici oricare din cei din tagma Bisericească, decât osebit să se numească cel ce hirotoniseşte sau pentru Biserica Cetăţii, sau Micenicească, sau pentru Mănăstire. Iar cei ce Hirotonisesc cu neatârnare, a hotărât sfântul Sinod ca acest fel de Hirotesie să fie fără tărie, şi nicăiurea să poată lucra spre ocara celui ce i-a Hirotonisit. [Neocesáreea 13]

TÂLCUIRE

Vrând Sfântul Sinodul acesta cu lesnire a opri mutările celor sfinţiţi cu Hirotonie ce se face din loc în loc afară de Canoane, a cărora începutul şi rădăcina este că se Hirotonesc neatârnat şi nehotărât. Rânduieşte prin acest Canon al său, a nu se Hirotonisi de aici înainte cu aceste fle de chip, nici Preot, nici Diacon, nici altul oarecare Bisericesc. Fără numai hotărâtor pentru Biserică cetăţenească, sau sătească, sau Mănsăstirească, sau Mucenicească, zicând în glas Arhiereul la Rugăciunea Hirotoniei: „Dumnezeiescul Dar prohiriseşte pe cutare Presbíter, sau Diacon, a cutărei Biserici, sau Mănăstire, anume.” Adică întocmai precum în glas se zice şi numele Epárhiei la Hirotonia fiecărui Episcop. Iar câţi nehotărâtor se vor Hirotonisi, au poruncit Sfântul Sinod să fie fără tărie Hirotonia lor. Şi nici într-un loc să poată a o lucra. Pentru ca să se necinstească din această lucrare Arhiereul cel ce o au dat afară de Canoane, ca din aceasta să se înţelepţească, şi altă dată să nu facă aceasta. Iar tu cititorule suspină rogu-te! Fiindcă în ziua de astăzi nici la o Hirotonie de Diacon, sau de Presbíter se zice în glas numele Bisericii, sau al Mănăstirii osebit, precum Canonul acesta porunceşte. Care

lucru se vede că pe lângă celelalte şi acesta este întăritor al Hirotoniei, deşi călcătorii acestuia nicicum o socotesc.

CANON 7

Cei ce odată în Cler s-au rânduit, şi Monahi, am hotărât, ca nici la oaste, nici la dregătorie lumească să vie. Sau aceasta îndrăznindu-o, şi necăindu-se ca să se întoarcă la aceasta, care pentru Dumnezeu mai-nainte o au ales, să se anatematisească. [Apostol: 6, 81, 83; Sinod 4: 3, 6; Sinod 1 şi 2: 11; Cartagina: 18; Sinod 3: 1]

TÂLCUIRE

Porunceşte Canonul acesta ca Clericii şi Monahii, nici ostaşi să se facă, nici lumeşti dregătorii să ia asupră şi, iar cei ce îndrăznesc acestea, şi nu se căiesc să se întoarcă iarăşi la rânduiala cea mai dinainte a vieţii, care pentru Dumnezeu o au fost ales, să se anatematisească. Pentru ce însă Canonul 83 al Apostolilor îi caterisește numai pe aceştia, iar acesta şi anatematiseşte? Ori că acela zice, după Zonará, şi după ceilalţi tâlcuitori, pentru acei ce, purtând chipul Clerului, vin la unele ca acestea. Iar acesta zice pentru cei ce leapădă şi chipul Clericului, şi al rânduielii Monahiceşti, şi iau asupră şi unele ca acestea. Dar poate pentru că aceste zice pentru aceia, ce, după ce odată îndrăznesc a face unele ca acestea, nu mai vor a se pocăi, şi a se întoarce la viaţa cea dintâi (care cel Apostolesc nu zice), pentru aceasta ca pe unii ce nu se pocăiesc, mai tare i-au pedepsit pe aceştia.

CANON 8

Clericii (caselor) sărăceşti, şi ai Mănăstirilor, şi ai celor Muceniceşti, să rămână sub stăpânirea Episcopilor celor ce sunt în fiecare cetate, după predarea sfinţilor Părinţi, şi nu cu obrăznicie să se desfrâueze, împotriva Episcopului lor. Iar cei ce vor îndrăzni a răsturna acest fel de întipuire, ori în ce chip, şi nu se vor supune Episcopului lor. De vor fi Clerici, să-i supune certărilor Canoanelor, iar de vor fi Monahi, sau mireni, să fie ackinóniţi (neîmpărtăşiţi).

TÂLCUIRE

Rânduirea Canonului acestuia este aceasta. Că, Clericii, şi cei Ierosiţi care se află la casele cele hrănitoare de săraci, adică la orfanotrofii: la Girocomii (hrănitorii de bătrâni), şi nosocomii (spital), şi al Mănăstiri, şi în Bisericile Mucenicilor, trebuie a rămâne totdeauna supunându-se Episcopilor fiecărei cetăţi, după predarea sfinţilor Părinţi, şi a nu sări cu obrăznicie din stăpânirea Episcopului lor. Iar câţi vor îndrăzni cu orice chip a călca Canonul acesta, şi a nu se supune Episcopului lor, aceştia, de vor fi Ierosiţi şi Clerici, să fie supuşi certărilor Canoanelor, celor ce le-ar afla de cuviinţă, însuşi Episcopul acel de loc. Iar de vor fi Monahi, şi mireni să se afurisească. Pentru ce însă mai sus zicând Canonul, Clerici şi Monahi, jos zice, şi mireni? Pentru ca să arate pe mirenii aceia, în a cărora rázim, şi apărare, răzmându-se Clericii, şi Monahii, se obrăznicesc asupra Arhiereului, şi nu i se supun[160].

---

[160] Pentru aceasta şi în Praxa 11 a Sinodului, ce s-a făcut în timpul împăratului Vasilie Makidón, preadrept despre aceasta este scris: „Nu este iertat nici unui mirean, orice fel ar fi, ori cuvânt să pornească pentru pricini Bisericeşti, ori să stea împotriva unei întregi Biserici, sau unui Sinod Ecumenic. Pentru că a urmări şi a cerceta cineva unele ca acestea, acesta este lucru al Patriarhilor, şi al Iereilor, şi al învăţătorilor, cărora de la Dumnezeu li s-a dat Putere a dezlega şi a lega. Că adică mireanul, de ar fi şi plin de toate înţelepciunea, şi evlavia, însă tot mirean este, şi Oaie, dar nu şi păstor. Iar Arhiereul, de ar arăta şi toată neevlavia, dar însă Păstor este, până ce se află în locul Arhiereilor. Drept aceea nu se cuvine Oile a se purta împotriva Păstorilor lor

CANON 9

Dacă vreun Cleric are judecată cu Cleric, să nu lase pe Episcopul său, şi să alerge la judeţuri lumeşti. Ci mai întâi cerceteze-se pricina de Episcopul său. Sau cu voia Episcopului său, de acei ce ar voi amândouă părţile, să se facă judecată. Iar de ar face cineva afară de acestea, să se supuie Canoniceştilor certări. Iar dacă vreun Cleric ar avea judecată cu al său cu alt Episcop, să se judece de Sinodul Epárhiei. Iar dacă vreun Episcop cu Mitropolitul al aceleiaşi Epárhii, sau Cleric s-ar gâlcevi, năzuiască, ori la Exarhul ocârmuirii, ori la scaunul împărăteştei cetăţi a Constantinopolului, şi la acela să se judece. [Apost: 74; Sinod 1: 6; Sinod 4: 17, 21; Antiohia: 14, 15; Cartagina: 8, 12, 14, 15, 16, 27, 28, 36, 37, 96, 105, 115, 118, 134, 137, 138, 139]

TÂLCUIRE

Când un Cleric va avea judecată cu alt Cleric, rânduieşte Canonul acesta să nu lase pe Episcopul său, şi să-şi caute judecată la judeţuri lumeşti. Ci mai înainte să o caute al Episcopului său, sau şi cu socotinţa şi voia Episcopului său, să se cerceteze judecata de judecători aleşi, cu care s-ar mulţumi amândouă părţile, pârâşul adică, şi pârâtul. Iar oricare Cleric ar face într-alt chip, să se supuie de către Episcopi Canoniceştilor certări. Iar când Clericul ar avea judecată cu însuşi Episcopul său, să caute judecata la Sinodul Epárhiei. Iar când Episcopul iarăşi, sau Clericul, ar avea judecată cu Mitropolitul, meargă la Exárhul ocârmuirii[161], sau la scaunul Împărăteştei cetăţi a Constantinopolului, şi la acela cercetează-se judecata.

[161] Precum albinele fagurul, aşa osebite şi feluri de socoteli au înconjurat partea aceasta a Canonului acestuia. Că ai noştri împotrivindu-se începătoriei Papei, şi vrând a cinsti pe Patriarhii Constantinopolului, s-au abătut la covârşiri. De unde Macárie al Anchírei Exárhi ai ocârmuirii înţelege pe ceilalţi Patriarhi, iar Patriarhului Constantinopolului îi dă apelarisirea cea peste tot, şi pe acesta îl vá să fie cel întâi, şi mai înalt judecător peste toţi Patriarhii. Au urmat însă împreună cu Macárie şi Alexía în Istorie, şi Nicolae al Metónei scriind împotriva începătoriei Pape. Iar Papiştii iarăşi, vrând a întări Monarhía Papei urmează acestor ai noştri, şi primesc a fi peste toţi judecător al Constantinopolului, cu socoteală pentru ca să arate, că de este al Constantinopolului asupra tuturor judecător, fiindcă ala Romei este mai întâi şi de cât al Constantinopolului după Canoane. Al Romei este dar şi judecătorul cel mai de pe urmă şi Obştesc al tuturor Patriarhilor, încă şi asupra însăşi Constantinopolului, şi că la el se ridică apelaţia a tuspatru Patriarhilor lumii. Iară aceşti Papişti sunt apostatul Visaríon, Viníul, şi Belarmín. Şi Papa Nicolae, încă scriind împotriva lui Fótie către Mihail împăratul zice, că Exárh al ocârmuirii Canonul va să înţeleagă pe Pápa Romei. Şi că, al ocârmuirii ce zice în număr singuratic se înţelege în loc de al ocârmuirilor multoratic, precum zice şi Dumnezeiasca Scriptură de multe ori întrebuinţează pe cel singuratic în loc de multoratic, precum aceea: Şi se ridică izvor din pământ, în loc de izvoare. Şi că Canonul zice la Exárhul ocârmuirii să se judece, adică la Papa Romei mai întâi şi chiar, cel ce ar judecată cu Mitropolit, iar după iertare şi al 2-lea cuvânt, la cel al Constantinopolului. Dar aceştia toţi departe de adevăr s-au rătăcit. Căci cum că al Constantinopolului nu are stăpânire a lucra în ocârmuirile şi hotarele celorlalţi Patriarhi, nici s-a dat lui de Canonul acesta apelarisirea a toatei Biserici (Care apelarisire este ridicare judecăţii de la oricare judeţ la alt judeţ mai mare, după cartea 9 a Vasilicalelor titlul 1) arătat este: Întâi pentru că în a 4-a Práxă a Sinodului acestuia din Calcedon, Anatólie al Constantinopolului fiindcă a fost lucrat afară de hotare, luând Tírul de Fótie Episcopul său, şi dându-l lui Evsévie al Virítului, oborând din şi aforisind pe Fótie, s-au înfruntat şi de la boieri, şi de către tot Sinodul pentru aceasta. Şi măcar că multe pricinuiri au pus, cu toate acestea, câte au lucrat acolo s-au stricat de Sinod, şi Fótie s-a îndreptat, şi Episcopiile Tírului ş-au luat. Pentru aceasta şi Isaac al Efésului zicea către Mihail Paleologul, că Patriarhul Constantinopolului nu-şi întinde stăpânirea peste Patriarhiile răsăritului. (Pahiméri Cartea 6 Cap 1). Al doilea că legile politiceşti şi împărăteşti nu hotărăsc că numai judecata şi hotărârea Patriarhului Constantinopolului nu primeşte apelaţie, ci nehotărât în a fiecăruia Patriarh, şi a Patriarhilor în număr multoratic. Că zice Iustinian în Nearaoa 123, Patriarhul ocârmuirii aceleia hotărască, care ar fi unite cu Legile şi Canoanele Bisericeşti, nici o parte nu va putea zice împotriva hotărârii lui. Şi înţeleptul Léon la titlul 1 al Epistolíei Legilor sale, zice judecătoria Patriarhului apelaţiei nu se supune, nici de altul se mai cercetează, începător fiind al celor Bisericeşti. Că de la dânsul sunt toate judecătoriile, şi la dânsul se sfârşesc. Şi Iustinian iarăşi cartea 3 cap 2 al adunării celei Bisericeşti, potrivitul Patriarh a cerceta hotărârea, ne având trebuinţă de apelaţie, şi cartea 1 titlul 4 al Bisericescului aşezământ: Nu se apelarisesc hotărârile Patriarhilor. Şi iarăşi cartea 1 titlul 4 cap 29. Iar asupra hotărârilor Patriarhilor, s-au legiuit de împăraţii cei mai-nainte de noi a nu se face apelaţie. Deci dacă după împăraţii aceştia, care se unesc cu sfinţitele Canoane, hotărârile tuturor Patriarhilor, nu primeau apelarisire, adică nu se ridică la altă Patriarhicească judecătorie, cum

CANON 10

Să nu fie iertat unui Cleric a se număra totodată şi Bisericile a două cetăţi, şi în aceea pentru care din început s-a hirotonosit, şi în aceea ce a alergat, ca la o mai mare oarecum, pentru pofta slavei deşarte. Iar cei ce o ar face aceasta, să se aşeze la Biserica lor, la care din început s-au hirotonisit, şi acolo numai să Liturghisească. Însă dacă vreunul s-a mutat acum de la o Biserică la alta, cu nimic de lucrurile Bisericii cei mai dinainte să se împărtăşească, adică de la cea mucenicească ce a fost sub dânsa, sau din casa săracilor, sau a primitorilor de străini. Iar pe cei ce îndrăznesc după hotărârea marelui, şi Ecumenicului Sinodului acestuia, a face ceva din cele acum oprite, a hotărât Sfântul Sinod, să cadă din treapta lor. [Apostol: 15; Sinod 1: 15, 16; Sinod 4: 5, 20: Sinod 6: 17, 18; Sinod 7: 15; Antiohía: 3; Cartagina: 63, 98; Sardíchia: 15, 16, 19]

TÂLCUIRE

Rânduieşte Canonul acesta, că nu este iertat un Cleric a se număra totodată în Bisericile a două Cetăţi (sau şi a uneiaşi Cetăţi după al 15-lea Canon al Sinodului 7) întru una la care de la început s-a Hirotonisit, iar la alta la în urmă s-a mutat, ca la una ce este mai mare, pentru slava deşartă, şi pentru urâtul câştig. Iar câţi după Canonul acesta fac această necuviinţă, să se întoarcă la Biserica cea mai dinainte pentru care s-a Hirotonisit. Şi acolo numai să lucreze cele ale Clericatului. Iar de au apucat cineva până acum a se mutat de la o Biserică la alta, rămânând în mutare, să nu mai dobândească vreo Pénsie din lucrurile Bisericii mai dinainte, din cele primitoare de străini zic, hrănitoare de săraci, şi Muceniceşti Biserici. Iar câţi în urma Canonului acestuia al marelui Sinod vor îndrăzni a face ceva din acestea, aceştia să se caterisească. Iar Nearaoa 16 ce se află în titlul al 3-lea al cărţii 3 a Vasilicalelor rânduieşte, că de va muri vreun Cleric al vreunei Biserici, să nu se Hirotonisească îndată acolo altul, ci de se vor afla la alte Biserici mai mulţi Clerici, peste cei rânduiţi,

---

Constantinopoléos poate acestea a le mai cerceta? Şi de ar fi avut scop Canonul acesta, al Sinodului 4 şi cel al 17-lea al acestuiaşi, ca al Constantinopolului să aibă apelarisirea celorlalţi Patriarhi, cum ar fi legiuit împăraţii cu totul dimpotrivă, când ei ştiau că de nu se unesc Legile cele politiceşti cu Canoanele, rămân fără tărie? Şi al treile, că de vom zice după papiştii de mai sus că cel al Constantinopolului judecă pe Patriarhi, şi de-al doilea le judecă judecăţile lor, fiindcă Canonul nu face osebire şi al căruia şi al căruia Patriarh, aşadar va judeca acestaşi, şi va judeca şi va cerceta şi pe cel al Romei, şi aşa cel al Constantinopolului ar fi şi cel mai întâi şi cel mai de urmă şi Obştesc judecător al tuturor Patriarhilor şi al Papei însuşi. Şi dar cu izvodirile ce caută să întărească ei Monarhiceasca dregătorie a Papei, cu însăşi acestea oboară şi o prăpăstuiesc. Şi al 4-lea, că nu are voie cineva, nici Mitropolit Patriarh, a lucra ceva peste hotarul Bisericii, fără numai în cele supuse lui, după Canoanele sfinţilor Apostoli, 34, 35; al Sinodului 1 Canoanele 6, 7; al Sinodului 2 Canoanele 3, 8; al Sinodului 6 Canoanele 20, 36, 39; a celui din Sardíchia 3, 11, 12; al celui din Antiohía 9, şi altele; şi cum dar Canonul acesta şi celelalte ar fi orânduit împotriva acestora tuturor? Al cincilea că dacă cel al Constantinopolului ar fi luat un privilegiu ca acesta, cum Patriarhii Constantinopolului de multe ori având pricini cu Papii, nu au zis că au aceste privilegiu, ci că numai cinste deopotrivă; sau cum nici un creştin altul în pricinile cele de acest fel ale lor nu a zis cândva că al Constantinopolului este mai mare decât al Romei? Viu dar este domnul, viu! Adevărata tălmăcire a Canonului este aceasta. Exárh al ocârmuirii, după Valsamón, nu este Mitropolitul Epárhiei, (Fiindcă ocârmuirea cuprinde multe Epárhii şi Mitropolii). Ci Mitropolitul ocârmuirii. Nici Patriarhul. Că ceea ce zice Canonul 6 al Sinodului 2 Ecumenic, că de ar necinsti cineva pe toţi Episcopii ocârmuirii, împreună şi pe Exárhul ocârmuirii, care zice Canonul acesta. Iar Sinodul ocârmuirii şi Exárhul ocârmuirii altă rânduială au, osebită de ceea ce are fiecare Patriarh împreună cu Epsicopii cei supuşi lui. Deci Exárh al ocârmuirii, este Mitropolitul ocârmuirii, cel ce are oarecare pronómii, mai presus de ceilalţi Mitropoliţi ai ocârmuirii. Însă acum pronómiul acesta al Exárhilor nu lucrează. Că deşi se zic oarecare Mitropoliţi, Exárhi. Nu au însă supuşi loruşi, şi pe Mitropoliţii cei din ocârmuire. Se vede dar, după însuşi Valsamón, că alţii oarecare au fost în vremurile acelea Exárhi ai ocârmuirilor, (dintre care după Zonará, a fost cel Chesáriei Capadóchiei. Cel al Efésului, cel al Tesaloníceului, şi cel al Coríntului, care purtau polistávrii în Biserica lor. Adică Felóniul mu multe Cruci). Însă acest, pronómion a rămas nelucrător, sau îndată, sau puţin în urma Sinodului acestuia al 4-lea.

să ia din aceia, şi să plinească numărul Clericului celui lipsit, până ce vor ajunge Clericii la câtimea cea din început rânduită Bisericii noastre.

CANON 11

Toţi săracii, şi care au trebuinţă de ajutor, cu cercetare, şi cu Epistolíi, adică nu numite singure păciuitoarea Bisericeşti am hotărât să umble, şi nu cu recomendaţii. Pentru că Epistolíile recomenduitoare se cuvin a se da singur feţelor ce sunt în ipólipsis. [Apostol: 12, 33; Sinod 4: 13; Sinod 6: 17; Antiohía: 7, 8, 11; Laodiceea: 41, 42; Sardichia: 7, 8; Cartagina: 31, 97, 116]

TÂLCUIRE

Toţi săracii, şi cei ce au trebuinţă de ajutor, hotărăşte Canonul acesta, mai întâi să se cerceteze, dacă cu adevărat au trebuinţă de ajutor, şi aşa să ia de la Episcopi mici scrisori, care se numesc paşnice, pentru că pricinuiesc pace celor ce pătimeau de mânia, şi de nedreapta socoteală a stăpânitorilor, şi a celor puternici. (Aceste scrisori însă se numeau şi apolitiké, slobozitoare). Dar să nu ia, şi recomenduitoare. Pentru că recomendaţiile mai de multe ori se cuvine a se da feţelor acelora, al căror nume s-au fost defăimat mai-nainte, iar prin recomenduitaorele scrisori se recomenduieşte şi se dezvinivoţeşte[162], citeşte tâlcuirea şi subînsemnarea Canonului 12 Apostolesc.

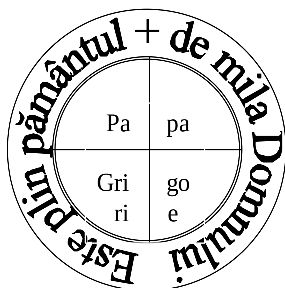
CANON 12

Au venit la noi (ştiinţă), că oarecare afară de Bisericeştile legiuiri năzuind la stăpâniri, prin Pragmátice pe o Epárhie au tăiat-o în două, încât din aceasta sunt doi Mitropoliţi întru aceeaşi Epárhie. Deci a hotărât Sfântul Sinod, de aici înainte nimic de acest fel a se îndrăzni de vreun Episcop. Fiindcă cel ce se va apuca a face una ca aceasta cade din treapta sa. Iar câte cetăţi acum prin scrisori împărăteşti, care cu nume de Mitropolie s-au cinstit, singură cinstea dobândeasc-o, şi Episcopul cel ce ocârmuieşte Biserica ei, însă păzindu-se însuşitele dreptăţi ale Mitropoliei celei adevărate.[Sinod 1: 8] [Apostol: 34; Sinod 1: 6, 7; Sinod 2: 2, 3; Sinod 3: 8; Sinod 4: 28; Sinod 6: 36, 39]

TÂLCUIRE

Fiindcă oarecare Episcopi iubitori de începătorie, năzuind la împăraţi, prin porunci împărăteşti (că acestea sunt Pragmáticele [negoţiaţiile] ce le zice aicea Canonul) cereau să se cinstească cu nume de Mitropolie Episcopiile lor, şi pe o Epárhie şi Mitropolie împărţeau în două. Încât din aceasta urmau a fi întru una şi aceeaşi Mitropolie, doi Mitropoliţi (care lucru este afară de Sinodiceştile Canoane, şi mai ales de cel al 8-lea Canon al Sinodului întâi). Şi să se prigonească între sineşi din pricina aceasta Episcopii Epárhiei aceleia. Pentru aceasta au hotărât sfântul Sinodul acesta, ca de aici înainte nici un Episcop să îndrăznească aceasta. Iar oarecare, numai de s-ar apuca de una ca aceasta, deşi nu o ar isprăvi, să se caterisească. Iar câte cetăţi şi

[162] S-a întâmplat să aflu la un loc că Epistolíoarele date la săraci au fost în astfel de formă, şi cu astfel de cuvinte scrise.

Cum se fac acum acestea, caută la sfârşitul cărţii.

Episcopii, au apucat de s-au cinstit prin împărăteşti scrisori cu nume de Mitropolie, să aibă numai cinstea cea din numele acela, şi ele, şi Episcopii cei ce le au. Dreptăţile însă, şi stăpânirea lucrurilor Mitropoliei, să se păzească Mitropoliei celei ce cu adevărat, şi din început se zice, şi este Mitropolie, fără a putea cel nou ce cu singură cinstea să zice Mitropolit, a sfeterisí (a-şi însuşi) ceva din acestea. Iar dreptul chiar a adevăratei Mitropolii, este a hirotonisi Mitropolitul ei pe Episcopul Mitropoliei celei din nou cinstite, după Canonul 6 al Sinodului întâi, care zice, că nu este Episcop cel ce nu se face cu socotinţa Mitropolitului.

CANON 13

Clericii străini, şi Anagnóşti în altă cetate, fără de scrisori recomenduitoare ale Episcopului lor să nu liturghisească. [Apsotol: 12, 15]

TÂLCUIRE

Rânduieşte Canonul acesta, că străini Clerici şi Anagnóştii, să nu poată a lucra ceva al Clericatului lor în altă Epárhie, fără să aibă scrisori recomenduitoare, de Hirotonia, şi de Ortodoxia, şi de cealaltă vieţuire a lor. Ca nişte mireni însă să se împărtăşească acolo.

CANON 14

Fiindcă în oarecare Epárhii s-au iertat Anagnóştilor şi Psalţilor a se însura, au hotărât Sfântul Sinod a nu fi iertat vreunul din aceştia a lua muiere de altă religie. Iar cei ce acum dintr-o însoţire ca aceasta au făcut copii, de au apucat a boteza pe cei născuţi dintr-înşii de către eretici, să-i aducă pe ei la împărtăşirea Catoliceştii Biserici. Iar de n-au apucat a-i boteza, să nu poată a-i boteza de eretici, încă nici a-i împreuna prin nunta cu faţa ereticească, sau evreiască, sau elinească. Fără numai când ar făgădui că se va muta la Ortodoxa Credinţă faţa ceea ce s-a împreunat cu cel Ortodox. Iar dacă cineva ar călca hotărârea aceasta a Sfântului Sinod, să se supuie Canoniceştii certări. [Apostol: 26; Sinod 6: 6, 72; Laodiceea: 10, 31; Cartagina: 19, 29, 33]

TÂLCUIRE

Măcar că Canonul 26 al Apostolilor porunceşte că Anagnóştii şi Cântăreţii supă Hitotesíe, de vor voi pot să se însoare, cu toate acestea din Canonul acesta se vede, că acest lucru nu era pretutindenea iertat, (şi mai ales în Africa după al său Canon 19), porunceşte dar Sfântul Sinodul acesta, că în locurile acelea unde se iartă aceasta, să nu fie slobod vreunui Citeţ şi Cântăreţ a lua muiere de străină religie. Iar câţi au ajuns a naşte copii din acest fel de nelegiuită nuntă, să-i aducă la Catoliceasca Biserică, şi de i-au botezat cu botezul ereticilor, dacă botezul acel ereticesc, cu care s-au botezat, nu era deosebit de cel al Ortodoxiei, după materie şi fel, ci ar putea fi primit de Catoliceasca Biserică, să-i ungă cu sfântul Mir, numai precum zice Zonará. (Mai drept însă este, şi mai sigur a se boteza. Fiindcă botezul tuturor ereticilor este întinăciune, şi nu botez, după tâlcuirea Canoanelor 46, 47, 68 Apostoleşti.) Iar dacă botezul acela n-ar fi primit, din nou să-i boteze. Şi dacă încă nu i-au botezat, să nu-i mai boteze în botezul cel ereticesc, nici să-i împreuneze prin nuntă cu faţă ereticească adică, sau cu Iudeu, sau cu Elin, adică cu necredincios, şi slujitor de idoli. Iar dacă poate şi ereticul va făgădui a se face Ortodox, facă-se mai întâi după făgăduinţa sa, şi atuncea să se săvârşească nunta. Iar cel ce le-ar călca acestea, să fie supus Canoniceştilor certări, celor mai de sus adică Apostoleşti.

CANON 15

Diaconiţe femei să nu se hirotonisească mai-nainte de patruzeci de ani, şi aceasta cu amărunţită cercetare; iar dacă, după ce au primit Hirotesia, şi au rămas câtăva vreme în slujbă, se va da pe sineşi nunţii ocărând Darul lui Dumnezeu, una ca aceasta anatematisească-se împreună cu cel ce s-a împreunat cu ea. [Sinod 1: 19; Sinod 6: 14, 40; Vasilie: 44]

TÂLCUIRE

Pentru în lesnicioasa amăgire şi lesnicioasa căderea a femeilor, porunceşte Canonul acesta, să nu se Hirotonisească Diaconiţă mai tânără de patruzeci de ani de vârstă. Şi de atâţia fiind încă, să nu se Hirotonisească fieştecum, ci cu scumpătăţite ispitiri a vieţii şi petrecerii ei. Iar dacă cu un chip ca acesta Hirotonisindu-se, şi câtăva vreme Diaconind, în urmă ar defăima Darul lui Dumnezeu, şi s-ar mărita, una ca aceasta să se anatematisească împreună cu cel ce o a luat pe ea muiere. Iar Armenópolul zice (cartea 6, titlul 3) că cei ce vor curvi cu Diaconiţă, şi cu Călugăriţă, să li se taie nasurile împreună şi a celor cu care au curvit.

CANON 16

Fecioara care s-a afierosit pe sine stăpânului Dumnezeu, aşişderea încă şi Monahii să nu fie iertat a se căsători. Iar de se vor afla făcând aceasta, să fie neîmpărtăşiţi. Am hotărât însă ca să aibă stăpânia iubirii de oameni pentru aceştia, Episcopul locului. [Sinod 4: 7; Sinod 6: 44; Cartagina: 19; Vasilie: 6, 18, 19, 20, 60]

TÂLCUIRE

Din vechi, unele femei în chip mirenesc fiind, se afieroseau pe sineşi lui Dumnezeu, precum aceasta se arată din Canonul, 45 al Sinodului 6 şi mărturisea să fecioarească, stăpâne fiind cugetărilor sale, şi după ce mai multă vreme se ispitea de rămân în mărturisirea lor, se numărau împreună cu celelalte fecioare. (Că fecioară una ca aceasta se numeşte, după Canonul 18 al marelui Vasilie). Dar şi chipul cel negru îl îmbrăca, după Canonul 45 al Sinodului 6. Pentru aceasta şi Canonul acesta rânduieşte, că fecioarele acestea, dar şi Monahii încă, care, ori cu chip tăcut, primesc necăsătoria, ori şi întrebându-se mărturisesc să fecioarească după Canonul 19 al marelui Vasilie; aceştia, zic, nu este iertat a se căsători, şi a-şi călca făgăduinţele şi mărturisirile ce au dat către Dumnezeu. Căci, dacă tocmelile ce fac oamenii între sineşi le adeverează Numele lui Dumnezeu luându-se în mijloc, precum zice Teologul Grigorie, cât de mare este primejdia a se afla aceştia călcători tocmelilor acelora, ce dea dreptul le-au făcut către Dumnezeu? Şi dacă după marele Vasilie (aschitecesc aşezământ 21) Monahul, ca unul ce şi-a adus trupul său ca pe un rod şi l-a afierosit lui Dumnezeu, nu îl mai stăpâneşte pe el ca pe o afierosire Dumnezeiască, nici este drept a-l avea spre întrebuinţarea şi slujirea rudelor sale, cu cât mai vârtos nu poate a-l avea spre întrebuinţarea trupeştei împreunări? Iar de s-ar afla unii făcându-o aceasta, să se aforisească, însă stăpânirea să o aibă Episcopul locului, de a arăta iubire de oameni asupra acestora, şi ori a uşura certările lor, ori şi a scurta vremea certărilor, nu însă rămâind neînsoţirea, ci după ce se vor despărţi cei împreunaţi unul de altul. Că curvie, ori mai bine a zice preacurvie este, nu nuntă ceea ce s-a făcut, după marele Vasilie în Canonul 6 şi 18 al său.

CANON 17

Parikíele (Paróhiile) cele ţărăneşti de prin fieştecare Epárhie, sau cele de prin sate, să rămână nestrămutate la Episcopii cei ce le ţin pe ele, şi mai ales dacă fără silă în timp de treizeci de ani pe ele ţinându-le le-au iconomisit. Iar dacă în curgerea acelor treizeci de ani s-a făcut vreo gâlceavă, sau s-ar face pentru

acestea, să fie iertat celor ce zic că s-au nedreptăţit, a porni judecată întru acestea la Sinodul Epárhiei. Iar de s-ar nedreptăţi cineva de Mitropolitul său, la Exárhul ocârmuirii, sau la scaunul Constantinopolului să se judece, precum s-a zis mai-nainte. Iar dacă vreo cetate s-a înnoit, de împărăteasca stăpânire, sau iarăşi s-ar înnoi, politiceştilor şi publicilor forme, să urmeze şi rânduiala Bisericeştilor Parikíi. [Apostol: 74; Sinod 1: 6; Sinod 4: 9, 21; Antiohia: 14, 15; Cartagina: 8, 12, 14, 15, 16, 27, 28, 36, 87, 96, 105, 115, 118, 128, 129, 130, 137, 138, 139; Sinod 6: 25, 38]

TÂLCUIRE

Parikíile (nemernicíel) cele ţărăneşti sunt enórii mici, care se aflã şi pe la margini şi la locuri depărtate, şi se locuiau de puţini oameni, numindu-se cotúnuri. Iar nemernicíi săteşti, sunt paróhii, care se apropiau de ţarini şi de sate, şi aveau mai mulţi locuitori. Deci aceste nemernicii (paróhii) ale fieştecărei Eparhii, porunceşte Canonul acesta, să rămâie nereşluite, şi nezmulte de la Episcopii cei ce le ţin pe ele, şi mai ales de le-au avut pe ele în stăpânirea lor în curgere de treizeci de ani, cu bună credinţă, şi fără silă, adică, fără a sili pe cineva, şi a le răpi cu nedreaptă pricină. Iar dacă în timpul celor 30 de ani, s-au făcut vreo pricire pentru acestea, sau după Canonul acesta s-ar face, este voie celor ce zic că se nedreptăţesc pentru ele, a-şi căuta pricina lor, la Sinodul Epárhiei. Iar dacă cineva, s-ar nedreptăţi pentru acestea de Mitropolitul său, să-şi caute judecata sa la Exárhul şi cel mai întâi al ocârmuirii. (Al căruia lucru s-a făcut nelucrător după aceste al patrulea Sinod, precum am zis la subînsemnarea Canonului 9 al acestuiaşi Sinod) sau la cel al Constantinopolului, precum s-a zis mai-nainte. Iar dacă până acum s-a zidit vreo Cetate prin împărăteasca stăpânire, sau de acum înainte are a se zidi, atuncea nu va căuta a o supune pe aceasta Episcopul cel ce se megieşeşte, ca pe o paróhie a sa. Fiindcă rânduila paróhiilor acelei Biserici, are a urma legilor şi poruncilor politiceşti, ce le-ar rândui împăratul pentru acea din nou zidită cetate, şi nu din potrivă[163].

CANON 18

Vinovăţia congiuráţiei, sau a fatríei, şi de legile cele din afară cu totul este oprită. Dar cu mult mai vârtos în Biserica lui Dumnezeu se cuvine a se opri de a se face aceasta. Deci dacă oricare Cleric, sau Monahi s-ar afla, ori congiuraţi, ori fac fatríi, ori închegând meşteşugiri asupra Episcopilor, sau Clericilor celor împreună cu ei, cu totul să cadă din treapta lor. [Apostol: 31; Sinod 6: 34; Cartagina: 10, 62; Gangra: 6; Antiohía: 5; Sinod 1 şi 2: 3, 14, 15]

TÂLCUIRE

Congiurare este, când se leagă oarecare între sine cu jurământuri. Iar fatria, când împreună se leagă cu unire şi hotărâre, ca să nu lase nimic din cele ce s-au sfătuit împotriva cuiva, până ce le vor isprăvi. Congiurare au făcut iudeii aceia, precum istoriseşte Sfinţitul Lucá la Fapte, care împreună s-a jurat împotriva lui Pavel, anatematisindu-se pe sineşi nici să mănânce, nici să bea, până ce vor omorî pe Pavel. [Fapte 23, 21] Deci zice Canonul acesta, că vinovăţia conjurării şi a fatriei, şi de însăşi legile cele dinafară, atât ale Élinilor, cât şi ale Ortodocşilor împăraţi, care pe cele mai multe legi de la Elini le-au luat; este cu totul oprită. Cu mult mai vârtos dar se cuvine, a se opri de a nu se face aceasta în Biserica lui Dumnezeu. Deci de se vor afla oarecare Clerici sau Monahi a se împreunăjura, şi a fatriasí, sau alte oarcare lucrări aspre şi rele

---

[163] Au iertat Sinodul împăratului, ca să rânduiască pentru paóhii (enórii) la singure cetăţile cele de dânsul zidite, şi nu de obşte la toate, precum socoteşte Balsamón. Pentru că după Canonul 12 al aceluiaşi Sinod, Mitropoliile cele ce prin scrisorile împărăteşti s-au cinstit, numai cinstea o dobândesc, şi ele, şi Episcopul lor. Iar dreptăţile şi pronómiile neschimbate se păzesc Mitropoliei celei ce a fost mai-nainte, şi care după adevăr este Mitropolie.

a înforma, (că aceasta însemnează, zicerea închegând. După ceea ce zice, s-a închegat ca laptele inima lor, adică s-a învârtoşat ca brânza) împotriva Episcopilor lor, şi a Clericilor celor împreună cu ei, unii ca aceştia să se caterisească.

CANON 19

A venit la auzul nostru, că în Epárhii canonisitele Sinoade de Episcopi nu se fac, şi din aceasta multe din lucrurile cele Bisericeşti, car au trebuinţă de îndreptare rămân întru negrijire. Deci a hotărât sfântul Sinod, după Canoanele Sfinţilor Părinţi de două ori pe an să se adune la un loc Episcopii în fiecare Eparhie, ori unde ar socoti Episcopul Mitropoliei, şi să îndrepteze toate cele ce s-ar ivi. Iar Episcopii care nu ar fi împreună, aflându-se prin cetăţile lor, şi mai ales întru sănătate petrecând, şi slobozi fiind de toată neapărata şi de nevoie îndeletnicire, frăţeşte să se mustre. [Apostol: 37; Sinod 1: 5; Sinod 6: 8; Sinod 7: 6; Antiohia: 20; Cartagina: 26, 81, 84, 85, 104]

CANON 20

Clericii ce se află la o Biserică, precum am hotărât acum, să nu fie iertat a se rândui la Biserica altei cetăţi, ci să fie mulţumiţi de aceea întru care din început s-au învrednicit a Liturghisi; afară de aceea, care pierzându-şi patria lor, de nevoie au trecut la altă Biserică. Iar dacă vreun Episcop după hotărârea aceasta, ar primi vreun Cleric cuvenit altui Episcop, au socotit (Sinodul) neîmpărtăşit a fi cel ce a primit şi cel ce s-a primit, până ce clericul cel mutat s-ar întoarce la Biserica ta. [Apostol: 15; Sinod 1: 15, 16; Sinod 4: 5, 10, 23; Sinod 6: 17, 18; Sinod 7: 15; Antiohía: 3; Cartagina: 63, 98; Sardichia: 15, 16, 19]

TÂLCUIRE

Clericii (precum s-a zis în Canonul 8) ce se află la o Biserică, nu au voie a se muta la Biserica altei cetăţi, ci să rămâie la aceea pentru care din început s-au Hirotonisit. Afară de aceea numai, care fugind din patria lor pentru vreo nevoie, de năvălirea poate a barbarilor, s-au mutat la altă Biserică. (Care şi aceştia după ducerea barbarilor trebuie a se întoarce la Biserica lor, după Canonul 28 al Sinodului al 6-lea) iar oricare Episcop, după Canonul acesta, va primi Cleric al altui Episcop, să se aforisească şi cel primit şi primitorul de împărtăşirea Sinepiscopilor lui, şi Clericul de a Clericilor, până ce străinul Cleric se va întoarce la Biserica sa.

CANON 21

Clericii, sau mirenii prihănind pe Episcop sau pe Clerici, simplu şi necercetat, să nu se primească spre prihănire, de nu se va cerceta mai înainte ipólipsul lor. [Apostol: 74; Sinod 2: 6; Cartagina : 8, 27, 137, 138, 139]

TÂLCUIRE

Canonul acesta rânduieşte ca Clericii aceia şi mirenii, ce prihănesc (adică pârăsc) pe Episcopi, şi pe Clerici, nu pentru vreo pricină de bani şi osebită a lor, ci de Bisericească şi învinovăţitoare, să nu se primească pâra lor simplu şi necercetat, de nu mai-nainte se va cerceta petrecerea lor, de este neprihănită şi neocărâtă.

CANON 22

Nu fie iertat Clericilor după moartea Episcopului lor, a răpi lucrurile cele cuvenite lui. Precum şi de vechile Canoane s-a oprit. Iar cei ce fac una ca aceasta,

să se primejduiască din treptele lor. [Apostol: 40; Antiohia: 24; Sinod 6: 35; Cartagina: 30, 89]

TÂLCUIRE

Nu se cade, zice Canonul acesta, ca Clericii, după moartea Episcopului lor, să-i răpească lucrurile lui, precum şi vechile Canoane aceasta o opresc (cel Apostolesc 40 şi al Antiohíei 24), iar cei ce fac aceasta, să se primejduiască a-şi pierde treapta şi dregătoria lor.

CANON 23

A venit la auzul Sfântului Sinod, că oarecare Clerici şi Monahi, nimica fiindu-le încredinţat de Episcopul lor, uneori încă şi neîmpărtăşiţi făcuţi fiind de dânsul, mergând la împărăteasca cetate în Constantinopol, petrec mult într-însa, făcând tulburări, şi tulburând Bisericeasca stare, răsturnând şi casele unora. Deci a hotărât Sfântul Sinod ca mai întâi unora ca acestora să li se aducă aminte, prin avocatul prea Sfintei Biserici a Constantinopolului, pentru a ieşi din împărăteasca cetate. Iar dacă întru aceleaşi lucruri ar stărui neruşinându-se, şi fără de voia lor prin acelaşi avocat să se scoată, şi să se întoarcă la locurile lor. [Apostol: 15; Sinod 1: 15, 16; Sinod 4: 5, 10, 20; Sinod 6: 17, 18; Sinod 7: 15; Antiohía: 3; Cartagina: 63, 98; Sardichia: 15, 16, 19]

TÂLCUIRE

Înştiinţându-se Sinodul acesta, că unii Clerici şi Monahi, neavând încredinţată lor vreo Bisericească ocârmuire, nejudecându-i vrednici spre aceasta Episcopul lor, iar câte odată opriţi de împărtăşire fiind ei de către Episcopul, merg în Constantinopol, şi mult timp petrecând într-însul tulbură starea Bisericii, şi răzvrătesc casele, ori ale creştinilor celor ce-i primesc, sau ale Clericilor celor ce le urmează lor. Pentru aceasta porunceşte prin acest Canon al său, mai întâi să li se vestească prin avocatul Bisericii să se ducă cu pace din Constantinopol. Iar de stăruiesc într-aceste lucruri cu neruşinare, să se izgonească şi fără a voi prin însuşi avocatul, şi să se ducă la locurile lor. Iar care sunt avocaţii, vezi la subînsemnarea Canonului al 2-lea al acestuiaşi Sinod.

CANON 24

Mănăstirile cele odată consfinţite după socoteala Episcopului, să rămâie pentru de-a pururea Mănăstiri. Şi lucrurile cele ce se cuvin lor să se păzească, şi să nu se mai facă acestea lăcaşuri lumeşti. Iar cei ar ierta a se face aceasta, să se supună certărilor celor din Canoane. [Sinod 4: 4; Sinod 6: 49; Sinod 7: 12, 19; Sinod 1 şi 2: 1; Chiríl: 2]

TÂLCUIRE

Canonul acesta rânduieşte ca Mănăstirile câte au apucat odată a se Catierotí (Consfinţi), cu socoteala şi voia Episcopului locului, (precum mai înainte am zis la Canon 4 al acestui Sinod), acestea trebuie să rămâie totdeauna Mănăstiri, şi de acum înainte să nu se facă Obşteşti şi lumeşti locaşuri. Asemenea şi câte lucruri au mişcătoare şi nemişcătoare, trebuie a se păzi nerăpite şi neîmpuţinate. Iar câţi, deşi înşişi ei nu le vor face lumeşti locaşuri, nici vor lua din lucrurile lor, ci vor da voie altora să facă aceasta, aceştia să se facă vinovaţi certărilor Canoanelor. Şi care sunt certările acestea? Acelea ce Sinodul al 7-lea le cuprinde în al 13-lea Canon al său, pe Clerici adică caterisindu-i, iar pe Monahi, şi mirenii aceia aforisindu-i, care au răpit Mănăstirile şi Episcopiile, şi le-au făcut Obşteşti locaşuri, şi nu vor a le întoarce înapoi, pentru a se face iarăşi sfinţite, precum au fost şi mai-nainte.

SIMFONIE

Iar Canonu 44 al Sinodului al 6-lea nu porunceşte numai a nu se face Mănăstirile Obşteşti şi lumeşti lăcaşuri, ci şi a nu se da de cineva acestea la oameni lumeşti pentru a le apăra adică şi a le ocărmui. Ci şi Canonul 12 al Sinodului al 7-lea opreşte de a înstrăina vreun Egumen averile Mănăstiri. Iar cel al 19-lea al acestuia nu iartă a lua vreun Monah lucrurile ce au dat Mănăstirii sale, dacă de sine se va duce din ea. Dar şi cel al 2-lea al lui Chiríl voieşte să rămâie nereşluite Odoarele şi averile de la Bisericile ce le au pe ele[164].

CANON 25

Fiindcă oarecare din Mitropoliţi, precum despre aceasta ne-am înştiiţat, se lenevesc despre păstoriile cele încredinţate lor, şi întârzie Hirotoniile Episcopilor. S-a socotit de către sfântul Sinod în curgerea a trei luni să se facă Hirotoniile Episcopilor, de nu cândva poate neapărată nevoie ar face a se prelungi timpul întârzierii. Iar dacă (cineva) nu o va face aceasta, să se supună Bisericeştilor certări. Însă venitul Bisericii celei văduvite, să se păzească întreg de iconomul acestei Biserici. [Apostol: 58; Sinod 6: 19; Sinod 1 şi 2: 16; Sardichia: 11, 12; Cartagina: 79, 82, 86, 131, 132, 133; Petru: 10]

TÂLCUIRE

Canonul acesta rânduieşte, ca Mitropoliţii să nu se lenevească despre păstoriile lor, şi să întârzie Hirotoniile Episcopilor celor supuşi lor, ci după moartea Episcopului celui ce s-a săvârşit, să Hirotonisească alt Episcop la văduvita Episcopie, în vreme de

---

[164] Zice însă şi cartea 11 din împărăteştile Aşezământuri Titlu 8 Aşezământul 51 (la Fótie Titlu 2 Cap 1) „Cele sfinţite au drept Dumnezeiesc, şi nu se stăpânesc de cineva. Iar lucru sfinţit este acela ce s-a afierosit în public." Şi iarăşi Aşezământul al 10-lea Titlu 1 „sfinţit lucru este cel ce cu dreptate şi prin Preoţi s-au afierosit lui Dumnezeu, precum Biserici şi Vase, iar acela ce-l face cineva sfinţit cu de la sine putere, nu este sfinţit. Deci lucrului celui de acest fel sfinţit, şi Biserica de va cădea, locul rămâne sfinţit. Şi nu poate cineva, după Armenopul, Cartea… Titlul 11, să-l stăpânească. Că cel ce odată s-a făcut sfinţit, nu încetează cândva de a nu fi sfinţit. Ci deşi Aşezământul 36 Cartea 11 Titlul 7 zice că cele sfinţite când se vor robi de barbari, încetează de a fi sfinţite, precum şi cel slobod, când se robeşte, încetează de a fi slobod, iar după ce scăpat din robie iarăşi se face sfinţite, aceasta, zic, se înţelege că încetează de a fi sfinţite după lucrare, nu însă şi după putere; Că după putere, de-a pururea sunt sfinţite, şi mai ales vasele cel Sfinţite şi mişcate. Care şi robindu-se de multe ori îşi arată puterea sfinţeniei lor ceea ce este întru ele, şi cu lucrarea. Precum o au arătat, atât Sicriul lui Dumnezeu, când s-a robit de cei de alt neam, oborând pe idolii lor, şi de şoareci umplând locurile lor, şi pe dânşii rănindu-i la şezut. [1 Împăraţi 5: 9] cât şi Vasele cele sfinţite care s-au robit de Babilonieni din Biserica Ierusalimului, omorând pe Valtasár, pentru că le-au întrebuinţat ca pe nişte Obşteşti, şi nesfinţite. [Daniil 5: 30] Cu toate acestea, ceea ce zice marele Vasilie, este pe cât adevărat, pe atâta mai înfricoşat. Că zice, că ceea ce se va afierosi în Numele lui Dumnezeu, până atunci are cinste ca un lucru Sfânt, până ce se păzeşte voia lui Dumnezeu într-însul; pentru aceasta şi Casa aceea, şi Biserica cea din Ierusalim, s-a lăsat pustii de Dumnezeiescul Dar, după Cuvântul Domnului: «Iată casa voastră se lasă pustie». Pentru că nu se păzea voia lui Dumnezeu într-însa, adică Preoţii cei ce slujeau într-însa nu păzeau voia lui Dumnezeu. Cele sfinţite nu poate cineva a le stăpâni, măcar deşi mulţi ani le-ar fi luat rodurile, după Titlul 6 al aşezământului 10. Cele sfinţite nu putem a le avea ca pe ale noastre. După aşezământul 23 Cartea 6, Titlul 1. Dacă în mijlocul a două locuri obşteşti şi nesfinţite, se află loc sfinţit, nu se poate face trecere prin locul cel sfinţit la cel nesfinţit. După aşezământul 14 al Titlului 1. Se opreşte a zidi cineva în loc sfinţit, după a 4-a Instituţie adică întroducerea legilor Titlul 15 Nimeni nu poate a vinde, sau a schimba, sau a dărui, sau amanet a pune Mănăstirea, unde s-a întemeiat jertfelnic, şi unde s-au făcut Sfânta Liturghie, şi nevoinţă monahicească. Şi de s-ar face una ca aceasta, nu are tărie, şi cel ce a vândut va pierde şi preţul ce a luat, şi Mănăstirea, ori şi lucrul Mănăstirii ce l-au vândut. Şi cel ce a cumpărat încă asemenea, va pierde şi preţul ce a dat, şi lucrul ce a cumpărat. Şi preţul acesta se va da la Mănăstirile cele de loc, şi la Biserica cea de loc. După aşezământul 1 al titlului al 2-lea din Nearale (la Fótie Titlul 11 Cap 1) Iar aşezământul al 2-lea al Titlului al doilea din Nearale. (Fótie Titlul 10 Cap 1 şi Armenúpol Cartea 3 Titlu 4) Poruncesc că iconomii şi epitropii, şi ceilalţi chivernisitori ai Bisericilor şi ai Sfintelor Lăcaşuri, şi Hartulárii, şi Părinţii şi fii acestora, să nu dea cumva lucru bisericesc ca să-l sădească, sau să-l orânduiască, sau şi amanet să-l puie ei, ca să ia bani pentru acestea. Pentru că cei ce le-ar lua, şi banii vor pierde, şi cheltuiala ce vor face pentru a le lucra, şi cei ce le vor da, vor pierde împreună cu preţul ce l-au luat, încă şi suma cât au cheltuit cei ce le-au lucrat, şi banii aceştia se vor da Dumnezeiescului Lăcaş, al căruia a fost lucrul. Căci şi Biseica căzând locul nu se nesfinţeşte nici se vinde.

trei luni. Afară numai, dacă vreo neapărată nevoie va sili a se prelungi mai mult vremea întârzierii. (Poate ori de barbari s-a robit Episcopia aceea, ori alt vreun rău i s-a întâmplat, şi pentru aceasta nu poate cineva a merge acolo.) Iar care Mitropolit se va lenevi la aceasta, să se facă vinovat certărilor Canoniceşti. Rodurile însă, şi veniturile lucrurilor Episcopiei aceleia, trebuie să le păzească iconomul acestora, întregi şi nereşluite, până se vor încredinţa celui ce are a se Hirotonisi.

CANON 26

Fiindcă în oarecare Biserici, precum ne-am înştiinţat, fără de iconomi, Episcopii întrebuinţează Bisericeştile lucruri, s-a socotit ca toată Biserica ce are Episcop, să aibă şi Iconom din Clericatul său, care să iconomisească cel Bisericeşti, după socotinţa Episcopului său. Ca să nu fie fără martori iconomia Bisericii, şi din aceasta să se răsipească lucrurile aceşteiaşi Biserici, şi să se pricinuiască defăimare Preoţiei. Iar de nu o va face aceasta, să fie supus Dumnezeieştilor Canoane. [Apostol: 38, 41; Sinod 7: 11, 12; Antiohía: 24, 25; Sinod 1 şi 2: 7; Cartagina: 34, 41; Gangra: 7; Anghira: 15; Teologul: 10; Chiril: 2]

TÂLCUIRE

Fiindcă zice Canonul acesta, că ne-am înştiinţat, că în câteva Epárhii, fără de Iconomi Episcopii ocârmuiesc lucrurile Bisericii de sineşi, şi precum înşişi voiesc. Pentru aceasta s-a socotit de cuviinţă, ca Episcopul al fiecărei Biserici să aibă Iconom, nu din casnicii săi, slugi sau rudenii. Ci din Clericii săi, iconomisind lucrurile Bisericii, după socotinţa Episcopului său. Ca să nu fie fără martor, unde, şi cum, şi când, se cheltuiesc veniturile Bisericii, şi din acestea să dea Arhiereul prepus poporului şi pricină de a-l prihăni, că rău le risipeşte pe acestea. Iar Arhiereul care va face afară de Canonul acesta, să fie vinovat certărilor Dumnezeieştilor Canoane. Şi precum Arhiereul se cuvine a avea Iconom asupra lucrurilor Bisericii, aşa şi Egumenul se cuvine a avea Iconom asupra lucrurilor Mănăstirii[165].

CANONUL 27

Cei ce răpesc cu nume de căsătorie, sau cei ce împreună lucrează, sau împreună se sfătuiesc cu cei ce le răpesc, a hotărât sfântul Sinod, de ar fi Clerici să cadă din treapta lor. Iar de ar fi mireni să se anatematisească. [Sinod 6: 92; Anghira: 11; Vasilie: 22, 30, 38, 42, 53]

TÂLCUIRE

Canonul acesta mai aspru ceartă pe cei ce răpesc femei pentru a le lua în împărtăşire de nuntă, decât celelalte Canoane care pomenesc despre răpirea femeilor. Căci nu numai pe cei ce le răpesc, ci şi pe cei ce lucru au ajutat, şi cu sfătuire la acest fel de răpire, de vor fi Clerici, îi caterisesc, iar de vor fi mireni, să se anatematisească[166] şi cu dreptate. Pentru că cel ce le răpeşte, poate a pune de pricină că-

---

[165] Însemnează că Iconomul în tot anul trebuie a da socoteală Episcopului (sau şi Igumenului) despre iconomia lucrurilor Bisericii, sau ale Mănăstirii. Iar de se va întâmpla a muri mai înainte de a da socoteală, să o dea clironómii lui, după aşezământul 42 al titlului 3 din Nearale (la Fótie Titlu 10 Cap 1) iar Maláx în Istoria Patriarhilor zice, că marele Iconom al averilor, se cade a fi Ierodiacon (sau Presbíter), şi când Liturghiseşte Arhiereul stă în parte Sfintei Mese purtând stiharul său. Şi ţiind în mâini sfinţita Repídă; aduce la Arhiereu pe cel ce are a se Hirotonisi. Cercetează veniturile şi cheltuielile, şi toate socotelile averilor Bisericii, ţiind condica şi scriindu-le. De 4 ori pe an le înfăţoşează Arhiereului; cercetează şi poartă grijă de lucrurile Bisericii ce văduveşte, până ce i se face ei Arhiereu, şi la judecăţi stă dea dreapta Arhiereului. Iar Zonará în Istoria lui Isákie Comninó zice: Că marele Iconom, şi skevofílaxul, atunci se rânduia de împăratul. Şi Comninó acesta a rânduit să se prohirisáscă amândoi de Patriarhul.

[166] Aspru pedepseşte Sinodul, dar asemenea şi politiceştile legi pe răpirile Nunţilor, pentru că este lucru necinstit pricinuitor de răsturnare a case întregi, de ucideri, de tulburări, şi în scurt de multe rele. Şi măcar, de

l îndeamnă necuviincioasa iubire de muieri, iar cei ce împreună lucrează, şi împreună ajută, nici de o pricină de acest fel se îndeamnă, către această necuviincioasă faptă, fără numai de răutatea socotelii lor.

CANON 28

Pretutindeni hotărârilor Sfinţilor Părinţi urmând, şi pe Canonul cel de curând citit al celor 150 prea de Dumnezeu iubitorilor Episcopi, care s-au adunat în zilele fericitului întru pomenire marelui Teodosie, a celui ce s-a făcut împărat împărăteştei cetăţi a lui Constantin Romei nove, cunoscându-l; acesteaşi şi noi poruncim şi hotărâm pentru Presvía (privilegiile) Preasfintei Biserici, a acestui Constantinopol Romei nove. Fiindcă scaunul Romei celei mai vechi, pentru că împărăţea cetatea aceea, Părinţii după cuviinţă i-au dat Presvía înaintirii; şi cu acestaşi chip pornindu-se şi preaiubitorii de Dumnezeu Episcopii cei 150 cele de o potrivă Presvíi le-au dat şi preasfântului scaun al Romei celei nove, cu drept cuvânt judecând, că cetatea, ceea ce s-a cinstit cu împărăţie şi cu singlit, să dobândească şi Presvíele cele de o potrivă cu împărăteasca cetate Roma cea veche, şi întru lucrurile cele Bisericeşti, ca aceea să se mărească, a doua după aceea fiind. Şi ca pe şinguri Mitropoliţii Ponticeştei, şi Asianeştei, şi a Trachiceştei ocârmuiri, dar încă şi Episcopii, cei ce sunt barbariceştile locuri ale ocârmuirilor mai înainte zise, să se Hirotonisească de la mai-nainte zisul preasfântul scaun al preasfintei Biserici celei din Constantinopol. Adică fiecare Mitropolit al ocârmuirilor celor mai înainte zise, împreună cu Episcopii Epárhiei Hirotonisind pe Episcopii Epárhiei, precum învaţă Dumnezeieştile Canoane. Iar Mitropoliţii ziselor ocârmuiri, să se hirotonisească, precum s-a zis, de Arhiepiscopul Constantinopolului, alegerile într-un glas făcându-se mai-nainte, după obicei, şi la dânsul aducându-se. [Apostol: 34; Sinod 2: 3; Sinod 6: 36]

TÂLCUIRE

Fiindcă la acest al 4-lea Sinod s-a citit Canonul al 3-lea al Sinodului al 2-lea care rânduieşte să aibă Arhiepiscopul Constantinopolului privilegiile înaintirei cinstei după Arhiepiscopul Romei, fiindcă aceasta este noua Romă; pentru aceasta şi Părinţii Sinodului acestuia, prin acest al lor Canon, înnoiesc şi adeverează pe pomenitul Canon, şi acesteaşi le pomenesc, şi le hotărăsc pentru privilegiile acestuiaşi Constantinopol Roma nouă. Căci, zic ei, precum scaunului Romei celei vechi, pentru că se află într-însa împărăţie, cu drept cuvânt au dat Părinţii Pronómii, a se zice adică întâiu cu rânduiala, între ceilalţi Patriarhi. Într-acestaşi chip cu aceastaşi ţintire s-au pornit întocmai şi cei 150 de prea iubitori de Dumnezeu Episcopi ai Sinodului al 2-lea, şi au dat Pronómiile cinstei cele întocmai şi neschimbate, şi preasfântului scaun al Romei noi, adică al Constantinopolului[167], judecând a fi de cuviinţă, fiindcă cetatea aceasta, s-

---

am zice, că născătorii, sau stăpânii femeilor răpite, mai în urmă s-ar îndupleca a primi nunţile, însă de silă şi fără voia lor se înduplecă, pentru necinstele şi stricările, ci mai de multe ori urmează mai înainte de nuntă, ale fiicelor, şi ale slujnicilor lor care se răpesc. Şi pentru că alţii în urmă nu le voiesc pe ele. Am zis însă că cu adevărat pentru cuvântul acesta, Canonul acesta şi politiceştile legi straşnic pedepsesc pe cei ce răpesc femei. Pentru că de ar fi fost pentru supunere sub stăpân, iată că şi marele Vasilie după Canonul său 22 nunţile fetelor celor ce sunt sub stăpânire făcute din răpire, va, să rămâie întărite cu învoirea părinţilor lor, precum s-a zis mai sus; iar politiceştile legi pe nunţile cele din răpire le desleagă, măcar deşi părinţii celor răpite se vor îndupleca în urmă a le primi, precum am zis.

167 Pricinile cele mai de căpetenie, pentru care s-au dat Canonul acesta, sunt 5, trei adică departe (de ceea ce se numeşte de noi), iar două de nevoie şi de luat aminte. 1. Fiindcă Canonul 34 Apostolesc porunceşte, ca Episcopii fiecărui neam, se cade a avea pe unul întâi, şi al socoti de Cap; şi fiindcă Canoanele 6 şi 7 ale Sinodului 1 au supus pe toate ocârmuirile la Episcopul Romei, iar pe altele la al Alexandríei, pe altele la al Antiohíei, şi pe altele la al Ierusalimului, trebuia prin urmare şi ocârmuirile Asiei ale Pontului (adică ale Mării Negre), şi ale Traciei cele neatârnate; să aibă întâi şi cap pe al Constantinopolului şi să se supună lui, şi de el să se Hirotonisească. Pentru că era învecinat, şi mai ales pentru că acest fel de obicei a urmat din început. Că pe mulţi Mitropoliţi din aceştia Patriarhii Constantinopolului au Hirotonisit. Căci Hrisostom, a

a cinstit cu împărăţie, şi cu Singlít, asemenea ca şi Roma, se cuvine a dobândi întocmai cu Roma cea veche şi pronómiile cele asemenea, şi să se mărească şi aceasta ca aceea, în lucrurile cele Bisericeşti; cu singură osebirea aceasta, că Roma cea mai veche să fie întâi cu rânduiala, iar Roma cea nouă, să fie a doua cu rânduiala. Pe lângă acestea poruncim şi hotărâm, ca să se Hirotonisească de la Sfântul Scaun al Constantinopolului cel mai sus zis, singuri Mitropoliţii (nu adică şi Episcopii cei supuşi Mitropoliţilor. Că fiecare din ei se Hirotoniseşte de Mitropolitul său şi de Episcopii Epárhiei, precum zice Dumnezeieştile Canoane. Şi mai ales cel al 6-lea al Sinodului 1.) Şi nu numai a se Hirotonisi Mitropoliţii pomenitelor ocârmuiri, ci şi Episcopii cei ce se află în barbariceştile locuri, care sunt învecinate cu aceste zise ocârmuiri, precum cei ce se zic Aláni, se află şi se hotărăsc cu ocârmuirea Mării Negre. Iar Ruşii, cu cea a Traciei. Încă pomeniţii Mitropoliţi să nu se Hirotonisească de cel al Constantinopolului, precum însuşi va voi şi va hotărî, ci alegerile să le facă Sinodul cel de sub dânşii şi să le aducă,

---

Hirotonisit pe Iraclíd al Efésului, şi ducându-se la Efés şi întorcându-se la Constantinopol 13 Episcopi a caterisit. Şi cel al Agchírei, şi Mémnon al Efésului (cel ce la Sinodul al 3-lea viteježte a stătut) de cel al Constantinopolului s-a Hirotonisit. Drept aceea şi adevărat se vede că este ceea ce am zis mai sus ca o dezlegare la nedumerirea în subînsemnarea Canonului 9. Şi se vede dar că pe Mitropoliţii ocârmuirilor acestora îi supune judecăţii Patriarhului Constantinopolului, 2. Fiindcă şi Sinodul 2 în al 3-lea Canon al său, a dat pronómii de cinste Patriarhului Constantinopolului, urma încă a i se da şi pronómiile stăpânirii. 3. Că se cuvenea a lua pronómii de stăpânire Patriarhul Constantinopolului, pentru că veneau osebiţi Patriarhi şi Arhierei spre a se jelui împăratului la nevoile lor, şi trebuia întâi a se întâlni cu dânsul, aflându-l pe el împreună lucrător şi ajutător, şi printr-însul să se înfăţoşeze la împăratul, precum Iustinián vechi obicei adeverind, o au rânduit aceasta. Pentru aceasta în Práxa 16 a Sinodului 4 Nunéhi al Laodiceei a zic, când locoţiitorii Papei de la Roma se nemulţumeau de privilegiile Patriarhului Constantinopolului. „Slava Patriarhului Constantinopolului, slavă a noastră este; fiindcă şi purtările de grijă ale noastre asupra sa le primeşte. 4. Se cădea să ia pronómiile stăpânirii Patrirhului Constantinopolului asupra celor mai de sus trei ocârmuiri. Pentru că precum se vede în Práxa 13 a Sinodului 4 multă sminteală a urmat în Efés pentru nelegiuitele hirotonii ale lui Stefan şi ale lui Vasian, încă şi în Asia, şi în Pont, şi în Tracia asemenea a urmat, unde, murind Episcopii, se întâmpla la alegeri şi la hirotonii multe tulburări, fără de ocârmuitori fiind ei, după Epistolía cea către Leon a acestuia al 4-lea Sinod. Şi între Evnómie al Nicomídiei, şi între Anastasie al Niceei, multe gâlcevi s-au făcut pentru Episcopia Vasilinúpolei. 5. Cea de pe urmă, pentru că răucinstitorul de Dumnezeu Discor în tâlhărescul Sinod cel din Efés, a rânduit pe Flavián al Constantinopolului, nu întâi, ci al cincilea afară de Canoane, de care lucru s-a mâhnit şi Leon al Romei, şi locoţiitorii lui, în acest al 4-lea Sinod, pentru care l-au şi înfruntat pe el. Deci pentru toate pricinele acestea Sinodul prin acest Canon înnoind pe cel al 3-lea al Sinodului al 2-lea a dat Patriarhului Constantinopolului şi pronomiile cinstei de asemenea cu a celui al Romei, care va să zică Patriarhicească dregători, şi pronómiile cele de o potrivă ale stăpânirii asemenea cu cel al Romei, care sunt cele ale celor trei pomenite ocârmuiri ale Mitropoliţilor. Nu numai din obicei, ci şi prin Canon întărite Hirotonii fiind împrejurul scaunului Constantinopol. Că precum cel al Romei are pronómiile cinstei şi ale stăpânirei, adică dregătorie Patriarhicească, şi a stăpâni hotarele Apusului, aşa şi cel al Constantninopolului aceleaşi pronómii le are, adică Patriarhiceasca dregătorie, şi a fi începător peste mai sus numiţii Mitropoliţi, fiind ei din Hotarele lui. Şi acestea sunt Bisericeştile lucruri, ce le pomeneşte aici Canonul, întru care precum cel al Romei se măreşte, aşa şi cel al Constatntinopolului, fără vreo deosebire, afară numai de aceasta: că cel al Romei este întâi cu rânduiala, iar cel al Constantinopolului al doilea cu rânduiala. Şi aceste pronómii ale celui al Constantinopolului, nu numai Părinţii Sinodului acestuia le-au întărit şi le-au pecetluit, ci şi tot Senatul boierilor împărăteşti, deşi deputaţii Papei, care măcar că mai-nainte au prihănit pe Dioscór văzând că se lăţesc hotarele celui al Constantinopolului, mai au leşinat împotrivindu-se la acestea; drept aceea arătat minţesc papolatrii, zicând: că protíile şi pronómiile lui, şi a se mări întru lucrurile cele Bisericeşti, îi mărturisesc lui însuşit pronómion de stăpânire întru toată Biserica; adică Monarhiceasca şi nepăcătuitoarea dregătorie. Că de ar fi arătat acestea una ca aceasta, trebuia să o aibă aceasta şi cel al Constantinopolului. Fiindcă Patrirhul Constantinopolului, după Canoane, este de o măsură întocmai şi neschimbată a cinstei şi a stăpânirei, şi a mărirei cu ale Pape Romei. Ci dar de nu a luat Patriarhul Constantinopolului aceasta cândva din Canoane, apoi dar nici al Romei. Şi nici privilegiile Patrirhului Romei, sunt cele ce se zice de Papişti, ale legiuirii marele Constantin date către Silvéstru Episcopul Romei precum ei zic, ca să umble adică cu semnele împărăteştei măriri imitând pe Împăratul. Să aibă pe capul său în loc de cunună, ca un fel de piele prea strălucită. A purta Omofór împărătesc, şi Hlamidă Porfiră; şi îmbrăcăminte roşie; calul împodobit cu podoabă şi cu toate semnele împărăteşti; şi împăratul să-l ţie de frâu ca vizitiul, şi să se mărească Clerul Bisericii lui, ca şi singlitul, atât la îmbrăcăminte, şi la încălţăminte, cât şi la călărime.

după obicei la Patriarhul Constantinopolului, şi el să Hirotonisească pe aceea, pentru care s-ar uni cei ce i-au ales, ori toţi, ori cei mai mulţi[168].

CANONUL 29

Pe Episcop a-l aduce în treapta Presbíterului este Ierosilíe. Iar dacă pe aceia vreo pricină dreaptă îi depărtează din lucrarea Episcopiei, nici loc de Presbíter a ţinea le este iertat. Iar dacă afară de vreo vinovăţie s-au scos din dregătorie, către vrednicia Episcopiei iarăşi se vor întoarce.

TÂLCUIRE

Într-a patra Práxă a Sinodului acestuia al 4-lea este scris (foia 150 tom 2 al adunării Sinoadelor) că Fótie Episcopul Tirului, a jeluit împăratului Marchián, că Evstátie Episcopul Virítului (sau după alţii Evsévie al Tírului; dar cea mai dintâi este şi mai adevărată) a rupt de la Tir câteva Episcopii, Vívlon, zic, Vótri, şi Trípoli, Ortosiáda, Arcáda, şi Antárandul, şi pe Episcopii cei de sub dânsul Hirotonisiţi stricându-i, în treaptă de Presbíteri i-au pogorât. Deci această pricină o au înfăţoşat la Sinod Singlítul boierilor, la care pricină atât locoţiitorii Papei, cât şi Patriarhul Constantinopolului, şi tot Sinodul răspunzând, au dat Canonul acesta, zicând, că este Ierosilíe (adică jefuire de cele sfinte) a pogorî cineva pe Episcop în treapta şi în locul Presbíterului. Căci, dacă pentru vreo oarecare vinovăţie se cateriseşte, şi din lucrările Arhieriei se scoate cineva, unul ca acesta, nici Preot poate fi, nici a lucra lucrurile Preotului. Iar dacă şi fără a avea vreo opritoare vinovăţie s-a scos din Arhierie, aceasta ca unul ce cu nedreptate a căzut din dregătoria ce avea, va primi iarăşi, după tot cuvântul dreptăţii, locul său, şi va fi iarăşi Episcop. Iar Zonará zice, că, a se pogorî cu nedreptate Episcopul în treaptă de Presbíter, este mai mare decât jefuirea de cele sfinte. Fiindcă nu jefuieşte şi fură ceva sfinţit, ci mai mare decât sfinţit. Pentru că prin chemarea Arhiereului, cu venirea Sfântului Duh şi Bisericile, şi cele sfinţite, se catierosesc şi se sfinţesc; şi cu adevărat mai mare este cel ce sfinţeşte decât cele ce se sfinţesc. Pentru ce însă Canonul acesta opreşte această faptă, iar cel al 20-lea al Sinodului 6 în locul Presbiterului pogoară, pe Episcopul cel ce învaţă peste hotare fără de voia Episcopului celui de loc? Vezi deslegarea nedumeririi acesteia la Apostolescul Canon 35.

CANON 30

Fiindcă preacucernicii Episcopi ai Egiptului, nu ca luptându-se cu Catoliceasca Credinţă, a iscăli în Epistolía preacuviosului Arhiepiscop Leon, de astă dată s-au oprit, ci zicând că obicei este în Egipteneasca ocârmuire, afară de socotinţa şi închipuirea Arhiepiscopului nimic de acest fel a face, şi se roagă a li se învoi lor până la Hirotonia Episcopului celui ce are a fi al marei cetăţi Alexandrénilor; de cuviinţă s-au socotit de către noi şi cu iubire de oameni a li se da îngăduire sau ca după asemenea chip să rămâie în împărătească cetate, până s-ar Hirotonisi Arhiepiscopul marii cetăţi a Alexandrénilor. Aşa să dea chezéşi că nu vor ieşi din cetatea aceasta, până ce cetatea Alexandrénilor va primi Episcop. [Apostol: 20, 34]

TÂLCUIRE

Este scris în a 4-a Práxă a Sinodului acestuia, că după caterisirea lui Dioscór al Alexandríei, zece (sau 13 după alţii) Episcopi ai acestuiaşi Alexandréan, pe Evtíhie, şi

[168] Însemnează că Sinodul acesta al 4-lea în práxa 15 a sa a aşezat aceste 30 Canoane. Dar nu ştiu cum nici acest 28, nici cel 29 şi cel 30 nu se află, nici în adunarea Canoanelor făcută de Ioan al Antiohíei, nici în Nomocánonul lui Ioan al Constantinopolului celui din Scolastici, nici în Arabiceasca tălmăcire a lui Iosif Egipteanului. Iar în celelalte în toate se află.

pe Dioscór acesta, au anatematisit, şi dogmele lor, nu se înduplecă însă a iscăli în Epistolía sfântului Léon al Romei, pe care o au trimis către sfântul Flavián al Constantinopolului, (care şi stâlp al Ortodoxiei s-a numit, precum am zis) pentru că cuprindea toată Ortodoxa cugetare a Credinţei. Nu pentru că se luptă împotriva Dreptslăvitoarelor Dogme celor cuprinse într-însa, ci pentru că ziceau, cum că, au fost obicei la ocârmuirea Alexandríei, ca fără de socoteala şi voia Arhiepiscopului lor, să nu facă nimic de acest fel Episcopii lui. Însă Arhiereii Sinodului, şi acestea zicându-le ei nu-i credeau, ci îi prepunea că ar fi de străină socoteală, şi căutau să-i caterisească. Iar boierii şi Singlítul, socotind oarece pentru dânşii cu iubire de oameni, au propus Sinodului, să nu se caterisească, ci să li se dea termen să rămâie aşa, necaterisiţi adică, în împărăteasca cetate, până ce se va Hirotonisi alt Arhiepiscop al Alexandríei. (Că s-a fost caterisit, precum am zis, mai înainte Dioscór al Alexandríei) la socoteala boierilor, şi Sinodul împreună urmând, a hotărât să rămâie aşa, şi să dea chizéşi, că, nu vor fugi din Constantinopol, până ce se va Hirotonisí Episcop Alexandríei, care a stătut Apolinárie (pe care l-a moştenit Protérie) cel ce s-a Hirotonisit după Dioscor. (foaia 241 a Tomului 2 al adunării Sinoadelor.)

DESPRE SFÂNTUL ŞI ECUMÉNICUL AL CINCILEA SINOD

Sfântul şi Ecumenicul [a toată lumea] al cincilea Sinod [Sobor], (care se numără al doilea din cele ce s-au făcut în Constantinopol), s-a făcut în anul 553 în timpul Împăratului Iustinian întâi, care se în 8 Práxe în limba latinească, după Dosítei, Cartea 5 Cap 16 din Dodecávivlion. Iar în cea Elinească, în cinci Práxe, după Tomul 2 al Sinodicalelor, foaia 261 şi s-au adunat la dânsul Părinţi în număr 165 între care mai mult strălucea Miná la început, apoi după moştenire Evtíhie, care au stătut Patriarhi ai Constantinopolului. Vighílie al Romei, aflându-se în Constantinopol, nu însă şi de faţă în Sinod, nici însuşi în persoană, nici prin locoţiitori (precum au urmat şi la cel al 2-lea Ecumenic Sinod) întărind însă Sinodul în urmă prin în scrisă arătare. Apolinárie al Alexandriei, Dómnos al Antiohíei. Didím şi Evágrie împlinind locul lui Evstóhie al Ierusalimului. Şi au anatematisit Sinodul Conscrierile lui Diodór al Tarsúpolei, şi ale lui Teódor al Mopsustíei, dar şi pe însuşi Teódor acesta, şi pe Diodór, după Fótie, Codica 18 şi după Práxa Sinodului al 7-lea. Precum se arată şi la foaia 14 a Tomului 1 al Catalogului celui despre tâlcuitorii care mai întâi cugetând dogmele lui Nestórie, le-au lăsat acestea în scris, şi după moarte (mai ales Teódor al Mopsustíei, care fiind învăţător al lui Nestórie, zicea că altul este Dumnezeu Cuvântul, şi altul Hristos supărându-se de patimile sufletului, şi de pofta Trupului) au anatematisit şi cele conscrise de Fericitul Teodorit asupra celor 12 capete ale sfântului Chiríl[169], şi Epistolía ceea ce se zice a lui Íva Episcopul Edései către Marín Pérsul[170] au anatematisit şi pe însuşi Origén, şi pe Didím,

---

[169] Însemnează că cele conscrise de Teodorít asupra sfântului Chiríl, nu de obşte s-au anatematisit. Ca cele ale lui Mopsustíei, şi ca Epistolía lui Íva. Ci acele câte apără socoteala cea rea a lui Nestórie, şi care cu rea tălmăcire arată pe Chiríl eretic. Şi acestea sunt, precum dimpotrivă zicerile lui Chiríl se arată, că Teodorít zice pe unirea lui Dumnezeu Cuvântului către om sheticéască (relativă) şi că pe cei ce zic pe unirea acestea că este după Ipostás îi anatematiseşte, fiindcă este străină, zice, de Dumnezeieştile Scripturi şi de Dumnezeieştii Părinţi. Că unirea cea după Ipostás este de prisos, şi câte altele sfântul Chiríl le surpă, şi hulitoare le socoteşte. Că pe acestea cel ce le laudă este anátema. Dar nu s-au anatematisit de Sinod şi dogma aceasta că Duhul cel Sfânt, nici din Fiul, nici prin Fiul îşi are estimea, care întru acelea zice Teodorít. Fiindcă dogma aceasta nu a fost a lui Nestórie, ci era, şi este dogmă a Catoliceştei Biserici. Pentru aceasta, nici Dumnezeiescul Chíril vreodată, nici Chelestín Papa scriind către Nestórie, nici Ioan al Antiohíei, nici Acáchie al Veríei care sfătuia pe Nestórie, nici Împăraţii în Sácrele (decreturile) lor cele asupra lui Nestórie zic, că Nestórie a hulit în Teologhía Sfântului Duh. Ci numai în pricina întrupeştei iconomii precum am zis.

[170] Am zis, ce se zice, pentru că Chedrinó aşa o scrie şi Evágrie (foaia 346 a Tomului al 2-lea al adunării Sinoadelor şi 347) şi mai ales pentru că în Práxa a şasea a Sinodului al 7-lea (foaia 85) se zicea adică că s-a scrisa aceasta de Íva, nu au fost însă adevărat că şi s-au scris de el. Pentru aceasta şi Părinţii Sinodului al 4-lea nu pe el l-au anatematisit, ci numai Epistolía; fiindcă prihăneşte pe Sinodul cel din Efés, că fără judecată au osândit pe Nestórie, că leapădă pe cele 12 capete ale sfântului Chiríl, că laudă pe Nestórie, şi pe Teódor al

şi pe Evágrie, şi dogmele lor cele urâte; care bârfea, că, sufletele sunt mai-nainte de trupuri[171]. Şi că sufletele intră după moartea unui trup într-alt trup; şi că munca are sfârşit. Că de demonii au să ia dregătoria cea dintâi a Îngerescului har, care au avut; că sufletele au să învieze goale, fără de trupuri; şi că Cereştile trupuri au suflete; încă şi alte rele socoteli. Au anatematisit şi pe Ántim Trapezntíul, care cugeta păgâneştile cugetări ale Eutíhie, pe Sevír, şi pe Petru al Apamíei, şi pe Zóora[172]. Iar Canoane Sinodul acesta care să privească spre Bisericeasca stare, nu au aşezat. Ci numai 14 anatematisiri împotriva pomeniţilor eretici, şi altora, şi 25 numai împotriva celor origenişti. Acestea se cuprind în foaia 341 a Tomului al doilea al Sinodicalelor.

DESPRE SFÂNTUL ŞI ECUMÉNICUL AL ŞASELEA SINOD

Sfântul şi Ecumenicul [a toată lumea] al şaselea Sinod [Sobor], (care se numără al 3-lea din cele ce s-au făcut în Constantinopol) s-a adunat în anul de la Hristos 680 în anii lui Constantin Pogonatului [bărbosului], nepotul lui Iráclie, în secretul zeiescului Palát, care se zice Trúlă, şi se cuprinde în optsprezece Práxe (la foaia 527 a Tomului 2 al Sinodicalelor) şi s-au adunat la dânsul 170 Părinţi la număr după Fótie, Nichífor, Nil, Anonimul (Ne numitul), sau după alţi 289 iar căpeteniile lor ce au figurarisit mai mult, au fost Gheorghe al Constantinopolului; Teódor şi Sérghie Presbíterii împreună cu Ioan Diaconul, Exárhii lui Agáton al Romei; Petru Monahul în locul celui al Alexandríei; Gheorghe Presbíterul în locul celui al Ierusalimului. Au fost de faţă însă şi trei Episcopi în locul celor Apuseneşti ce în Roma atunci se adunaseră. Iar Sinodul acesta a osândit pe Sérghie, pe Pirr, pe Pávlu, şi pe Petru Patriarhii Constantinopolului. Pe Onórie al Romei[173] pe Kir al Alexandríei, pe Teódor ce a fost Episcop cetăţii Farán după Zonará şi

---

Mopsuestíei, şi îl primeşte ca pe un sfânt şi Dreptslăvitor, şi că pe Hristos îl mărturiseşte Om gol. Că şi însuşi Íva a mărturisit în Sinodul al 4-lea că Epistolía aceasta nu a fost a sa, şi toate Dreptslăvitoarele Dogme cele împotriva Epistolíei în Sinodul al 4-lea le-au mărturisit, foaia 372, Tomul 2, al Sinodicalelor, şi foaia 390.

[171] Pe aceasta proestí a sufletelor, Origén o zicea pricină de proorismós (adică de mai-nainte hotărârea), şi de apodokimasíe (adică de a lepădării). Că de au făcut sufletele bunătăţi în lumea cea gândită, se prohotăreau la împărăţie. Iar de au făcut rele, se lepădau în muncă. Împotriva acestei socoteli scrie Ieroním Epistolía către Pammáh şi Léon în Epistolia 93 şi Chiríl al Alexandríei prin 24 de epihírime o surpă.

[172] Iar Nicolae Bulgarul în sfinţitul Catihísis foaia 133 nu ştiu cum zice, că, Sinodul al 5-lea a anatematisit pe Petru Cnaféul care zicea, sfinte fără de moarte cel te-ai răstignit pentru noi. Că nu de Sinodul al 5-lea acela s-a anatematisit, ci cu destui ani mai-nainte de Sinodul 5 de Sinodul cel ce s-a făcu în Roma împotriva lui, în vremea lui Félix al Romei şi a lui Acáchie al Constantinopolului, şi a lui Zínon Împăratului.

[173] Toată funia, şi toată Ánghira o mişcă Latinii (după proverb), silindu-se a desvinovăţi pe marele lor Pontífic, pe Onórie zic al Romei. Şi nesuferind a auzi pe cel de dânşii crezut fără de păcat, răucinstitor şi eretic, şi de un Ecumenic Sinod anatematisit. Uneori adică, cutează semeţii a zice, că au greşit acest Ecumenic Sinod, necercetând bine cele ale lui, şi fără cercetare osândindu-l. Iar alteori, că Onorie l-a singură Omenirea lui Hristos cugetă că se află o voie, fiindcă toate puterile sufletului se supuneau stăpânitoarei Minţii lui Hristos, şi nu era în omenirea lui alta cugetare a Trupului, şi alta cugetare a Duhului (despărţite adică precum este în ceilalţi oameni) şi altă dată, multe altele bârfesc şi în deşert grăiesc. Deci, către acestea toate, se cuvine a zice, că un Sinod Ecumenic, precum este acesta, este îndestul în loc de multe zeci de mii de latini, şi socoteala şi hotărârea lui negreşită fiind, se cinsteşte mai mult decât toate latineştile socotinţe greşite fiind şi păcătoase. Dar ce zic unul? Şi două, şi trei Sinoade, şi nu unul, ci doi, şi trei Papi împreună. Că nu numai Sinodul al 6-lea, ci şi cel al 7-lea în Práxa a 6-a pe Onórie împreună l-au osândit; încă şi cel ce după acesta s-a făcut, care şi al 8-lea de latini se numeşte, pe acesta l-a osândit în Práxa a zecea, dar şi Léon al 2-lea puţin în urma sinodului al 6-lea împreună cu Práxele Sinodului al 6-lea şi pe osândirea lui Onórie o au primit. Şi către Avtocrátorul acestea scria: „Anatematisim pe aflătorii rătăcirii celei noi, pe Teódor Faranitul, şi pe Onórie, care pe aceasta Apostolească Biserică, nu cu învăţătura Apostoleştei predări o strălucea, ci cu spurcata propovăduire pe nespurcata Biserică a se spurca au dat voie. Şi Adrián al 2-lea iarăşi asemenea zice, că scaunul celui al Romei de nimenea se judecă; afară numai de va fi cuvântul pentru eres, şi pentru această pricină Onórie s-a anatematisit. Şi Papa Agáton scriind către împăratul Pogonat, de eretic mărturiseşte pe Onórie. Deci, cum poate cineva a zice că toţi Părinţii ai atâtor Sinoade, şi mai ales Léon şi Adrián, şi Agáton Papii, s-ar fi orbit, şi cu nedreptate ar fi osândit pe cel la dânşii drept? Sau cum locoţiitorii Patriarhului Romei, cei ce au fost de faţă în Sinod, ar fi tăcut, dacă Sinodul cu nedreptate a osândit pe Onórie, şi nu ar fi prihănit hotărârea Sinodului. Dar cum şi Constantin Împăratul preacinstitor de Dumnezeu fiind, şi prieten al Bisericii Romanilor, ar fi suferit-o aceasta, care de faţă fiind în Sinod a pecetluit cu împărătescul său inel

Valsamón, sau că se trăgea din Farán, după Léon al 2-lea al Romei ce scrie către împăratul. Pe Macarie al Antiohíei, împreună cu Ştefan ucenicul lui, şi pe bătrânul Plihrónie cel cu minte de prunc, care toţi aceştia au îndrăznit a dogmatisi la Hristos o voie, şi o lucrare. Şi a dogmatisit Sinodul dimpotrivă, că cel unul cu Faţa Domnul nostru Iisus Hristos, după Întrupare, precum are două Firi, aşa are şi două Fireşti voi, şi două Fireşti lucrări[174] Dumnezeiască adică voie, şi lucrare; şi Omenească voie, şi lucrare, nedespărţite împreună şi neamestecate. Fiindcă nici Dumnezeirea, nici Omenirea; adică amândouă firile lui Hristos, nu au rămas fără voie şi fără lucrare după unire. Căci, dacă însuşirile firilor s-ar fi stricat, care sunt voia, şi lucrarea, şi negreşit şi însăşi firile împreună cu ele s-ar fi stricat. Căci toată firea cu fireştile sale însuşiri împreună stă şi este, şi fără de acestea a sta nu poate. Şi în scurt a zice, a dogmatisit Sinodul acesta, că, în Ipostásul (Faţa) Dumnezeu-omului Cuvântului lucra în fiecare chip cu împărtăşirea şi a unuia, şi a altuia, care însuşire o avea. Cuvântul adică lucrând aceasta, care este a Cuvântului; iar Trupul săvârşind, ceea ce este al Trupului. Precum a dogmatisit adică Sinodul al 4-lea prin Epistolía lui Léon. Că nu a fost însuşire a uneia şi aceeaşi lucrări, precum zice prea-înţeleptul Fótie, de a scula pe cel slăbănog, şi de a osteni din călătorie, de a învia pe Lazăr, şi de a lăcrima pentru el. Dar nici a fost însuşire a uneia şi aceeaşi voi, a cere să treacă de la El paharul morţii, şi a o numi iarăşi pe moarte Slava sa, şi a voi lucrul cel nevrut. Că cele dintâi, era lucrare a Dumnezeirii, iar cele al doilea, lucrare a Omenirii. Şi dimpotrivă voia cea dintâi era a Omenirei, iar cea a doua a Dumnezeirei. Canoane însă şi acest Sinod nu au aşezat.

DESPRE SFÂNTUL ŞI ECUMÉNICUL AL CINCI-ŞASELEA SINOD, SAU MAI BINE A ZICE, AL ŞASELEA SINOD

Acest sfânt al cinci-şaselea[175] sau mai căpetenic a zice al şaselea[176] Sinod s-au adunat în faimosul şi Împărătescul Palat din Constantinopol care se zice Trúla, în

---

hotărârea Sinodului, pentru a nu mai putea cineva, să adaoge, sau să scadă? Este dar, este adevărat Dumnezeu, care a grăit prin Sinodul acesta Ecumenic, iar tot omul, şi toată aflarea de cuvinte a celor împotrivitori este zadarnică şi minciunoase, după Apostolul. Frumoasă este însă Dílima (adică propoziţia care se ia în două chipuri) ce un mare şi preaînţelept Dascăl al nostru în vremile acestea, pentru Onórie acestea propune Papistaşilor: „Onórie, ori a fost eretic, ori nu; de a fost, iată se află Papă greşit în Credinţă. Iar de nu a fost eretic, au greşit în Credinţă Léon şi Adrián, şi Agáton nedrept pe le ca pe un eretic osândindu-l şi anatematisindu-l. Şi aşa, ori dintr-o parte, ori dintru alta, nepăcătuirea ceea ce se zice a Papei despre cele ale Credinţei, s-au dezlegat întru a nu fi, şi las a zice pe Papa Markelín ce s-a făcut închinător de idoli; pe Livérie ce s-a făcut Arián; pe Anastásie al doilea ce a ajutat pe Ariéni, şi pe alţii nenumăraţi greşiţi întru Credinţă.

174 Fireşte se cuvine să zicem voile, şi lucrările lui Hristos, şi nu Ipostaticéşti. Pentru că de le vom zice Ipostaticeşti, vom fi siliţi să dăm şi la Sfânta Treime trei voi şi lucrări, fiindcă trei Ipostásuri sunt ale Ei. Şi precum o voie şi o lucrare întru Sfânta Treime se zice şi este, aşa şi o fire a ei este, aşa şi întru Hristos, două voi, şi două lucrări zicem, că şi firi două sunt, din care, şi întru care, iar mai ales, care el însuşi este. Foarte bine înalt grăieşte Dumnezeiescul Ioan Damaschin şi preateologhiseşte pentru aceste două voi şi lucrări ale lui Hristos nedespărţite totodată şi neamestecate, înalt zicând: „Un Ipostás fiind Hristos din două firi Dumnezeiască şi omenească, acestea Dumnezeieşte, şi acele omeneşte, acestaşi voia şi lucra pe cel Dumnezeieşti, şi Dumnezeu-bărbăteşte pe cel omeneşti. Că, deşi ca Dumnezeu voia pe cel Dumnezeieşti, şi ca omul pe cele omeneşti, dar însă nici ca Dumnezeu gol voia pe cele Dumnezeieşti, nici ca omul gol, cele omeneşti, ce ca Dumnezeu îmbărbăţit, adică înomenit, cu firească Dumnezeiască voie şi lucrare, ca Dumnezeu şi om acestaşi, voia şi lucra cel omeneşti, fireşte fiind a voi şi a lucra ca omu cel omeneşti. Că voieşte şi lucrează cel însuşite amândurora firilor, cu împărtăşirea amândurora Părţilor, a Dumnezeirii adică cu de sineşi stăpânire şi atot stăpâneşte prin omenirea sa lucrându-le, iar omenirea cu de sineşi stăpânire, şi întru toate Dumnezeieştei sale voi supunându-se, şi acestea voindu-le, care Dumnezeiasca voie voieşte a le vrea, pentru unimea Ipostasului. (Din Libélul adică mărturisirea Credinţei, cel pentru dreapta cugetare, ce s-a povăţuit adică de Damaschin. Şi s-a dat de Ilie Episcopului Petru Mitropolitul Damáscului.)

175 Pentru multe pricini se zice şi este Ecumenic Sinodul acesta. 1. Pentru că în cuvântul cel rostitor către Iustinian, dar şi în Canonul său al 3-lea Ecumenic se suprascrie. 2. Pentru că Sinodul al 7-lea în a 8-a Práxă a sa, şi în Canonul 1 al său Ecumenic îl numeşte. Dar încă şi Adrian al Romei cel întâi în Epistolia cea către Tarásie, ce se află în Práxa a 2-a a Sinodului al 7-lea (foaia 748 a adunării Sinoadelor) împreună cu Sinoadele Ecumenic pe acesta îl numără. 3. Pentru că Canoanele sale legiuieşte şi rânduieşte, nu întru o parte a lumei, ci

timpul lui Iustinian al 2-lea fiul lui Pogonát, care şi Rinotmít [nas tăiet] s-a numit, la anul de la Hristos 691. Şi au fost Părinţi adunaţi la număr 227 după Valsamón şi Zonará, iar după scriitorul Sinodiceştei Cărticele 240. Ai cărora căpetenii au fost, Pavel al Constantinopolului; şi Vasilie Episcopul Gortínei celei din Crit, şi oarecare Episcop al Ravénei, care ţinea locul celui al Romei, Petru al Alexandríei, Anastásie al Ierusalimului, şi Gheorghie al Antiohíei. Şi s-au adunat acest Sinod după Împărătească poruncă, şi pentru cercetarea vreunui osebit eres, nu pentru rânduirea Credinţei, cu chip ca din aceasta să ia prilej a se numi însuşit şi osebit Sinod, ci pentru aşezare de Canoane trebuincioase, ce privesc spre îndreptarea şi bunăstarea Bisericii. Care sunt aceste următoare, adeverite de a doua şi a patra şi a opta Práxă a Sinodului al 7-lea cel Ecumenic, şi de întâiul Canon al acestuia. De trei Papi, de Adrián cel întâi, de Grigorie al doilea, şi Inokéntie al treilea, şi de Gratián, de Legăţii Papei în Sinodul al 7-lea. De Sinodul cel ce se zice întâi şi al doilea, pomenind pe Canonul 31 al acestuia, întru al 12-lea Canon al său. De Kedrinó, de Ioan Damaskín care zice: „Pipăie hotărârile Sinodului al 6-lea şi vei afla acoló mustrare. De tâlcuitorii Canoanelor, de Fótie, de iscăliturile cele cu însuşi mâna, atât a Împăratului, cât şi a locoţiitorilor celui al Romei, ale Patriarhilor, şi ale Părinţilor celor într-însul adunaţi. Şi cuprinzător a zice, de toată Catoliceasca Biserică, măcar deşi latinii cei mai noi le clevetesc pe ele, fiindcă mustră pe kenotomíile [înnoirile] lor. Iar întâiul Adrián Papa în Epistolia sa cea către Tarásie; această vrednică de laudă mărturie pentru Canoanele acestea ne-au lăsat. „Cele de acest sfânt al 6-lea Sinod le primesc, împreună cu toate Canoanele; cele ce de el s-au rostit cu legiuire şi Dumnezeieşte.” Întru care se arată. „În oarecare scrisori ale cinstitelor Icóane; şi adaoge pe tot Canonul 82 al Sinodului acestuia.” (foaia 747 a adunării Sinoadelor). Iar Papa Grigorie în Epistolía cea către Sfântul Ghermanó (care stă în a patra Práxă a Sinodului al 7-lea) pentru însuşi Canonul acesta al acestuia al 6-lea Sinod zice: „Pentru această pricină de prea mare mântuire este adunarea Sinoadelor care cu Dumnezeiesc sfat, au predat Bisericii Capul acesta.” Şi vezi că sfântă adunare pe Sinodul acesta îl numeşte, şi că Dumnezeiesc sfat s-au dat Canoanele acestuia. Şi îndestulă este singură mărturia Patriarhului Tarásie, cea pentru Canoanele acestea, a astupa şi a îngrădi gurile celor potrivnici, iar mai ales mărturia a tot Sinodului al 7-lea care zice aşa: „Oarecare bolind de neştiinţă, se smintesc de Canoanele acestea, zicând: Oare ale Sinodului al 6-lea sunt? Se ştie dar unii ca aceştia, cum că sfântul şi marele

---

a toată lumea, şi în Bisericile cele Răsăritene, şi în cele Apusene. Şi anume în Roma, în Africa, în Armenia în Epárhiile cele ce sunt în Barbária; precum se zice în Canoanele 12, 13, 18, 29, 55, 56. Şi de râs lucru cu adevărat ar fi, dacă Sinodul acesta nefiind Ecumenic, nici ar fi avut vrednicie de Ecumenic Sinod, să fie legiuit, întru atâtea şi atâtea Epárhii. Şi mai ales să îmbunătăţească Canoane ale multor localnice Sinoade, pentru care vezi la subînsemnarea al 2-lea al Sinodului acestuiaşi. 4. Pentru că cei patru Patriarhi ai lumii, au fost de faţă în el, şi cel Romei prin locoţitori, şi l-au primit, şi Bisericile de pretutindeni. Care este înfiinţată cunoaştere, şi haractir recomenduitor al celor Ecumenice. Şi 5. Şi cea mai de pe urmă, pentru că se uneşte în Canoanele sale cu Dumnezeieştile Scripturi, şi cu Apostoleştile şi Sinodiceştile predanisiri şi aşezământuri, care şi aceasta este semn şi însuşire celor Ecumenice, precum am zis în procuvântarea celui 1 Sinod, de nu cumva şi aiurea mai cu deosebire.

[176] Am zis că cu mai de căpetenie cuvânt se numeşte Sinodul acesta la al şaselea. Pentru că, deşi tâlcuitorii Canoanelor cei mai din urmă, şi alţii, uneori, al cinci-şaselea pe el îl numesc. Fiindcă rămăşiţa Sinodului al 5-lea şi al celui al 6-lea o au împlinit, aşezând Canoane, adică care ajută la Bisericeasca bunăstare, pe care acelea nu le-au aşezat; cu toate acesta chiar şi cu adevărat acesta, al şaselea, şi este, şi numeşte. 1. Pentru că, după scriitorul Roman în Prolegómena Sinodului acestuia, Arhiereii cei ce au alcătuit pe cel al 6-lea Ecumenic în zilele Pogonátului, au alcătuit şi pe acesta în zilele lui Iustinian Fiului lui. Că 43 de Episcopi după acestaşi istoric, ce a fost întru acela, de faţă a fost şi întru acesta. Se vede însă din cuvintele Sfântului Tarásie că ar fi fost mai mulţi, cele propuse în Sinodul al 7-lea. 2. Pentru că Sinodul al 7-lea în a patra, şi în a opta Práxă şi în întâiul său Canon, al şaselea pe acest Sinod îl numeşte. Şi Adrian cel 1 în Epistolia cea către Tarásie, ca cum ar fi fost Canoanele acestui Sinod ale celui chiar al şaselea le primeşte (foaia 748 a adunării Sinoadelor) şi către Carol împăratul Gáliei scriind, al şaselea îl numeşte, şi sfântul Sinod. Şi legaţii Papei ca pe al 6-lea îl adeverează pe acesta în Sinodul al 7-lea. Şi Inokéntie al 3-lea prin Canonul 32 al acestui Sinod zice: „S-au poruncit în Sinodul al 6-lea”. Şi Gratián în numele chiar al celui al 6-lea pomeneşte de acesta. Şi 3. Pentru că Sinodul acesta se potriveşte cu cel al 6-lea mai mult decât cu cel al 5-lea şi că este mai apropiat de acela cu anii, şi că asemenea după loc, fiindcă întru acelaşi al Trúlei, unde s-au adunat cel al 6-lea acolo s-a adunat şi acesta.

Sinod al 6-lea în timpul lui Constantin s-a adunat împotriva celor ce ziceau o lucrare şi o voie întru Hristos. Părinţii ai căruia Sinod, pe eretici i-a anatematisit, şi Ortodoxa Credinţă întărindu-o, s-au dus pe la casele lor în al 14 an, al lui Constantin. După aceasta însă… aceştiaşi Părinţi împreună adunându-se în zilele lui Iustinian fiul lui Constantin, Canoanele cele mai înainte arătate le-au aşezat; şi nimeni pentru acestea nu se îndoiască. Că cei ce au iscălit în zilele lui Constantin, aceştiaşi şi în zilele lui Istinian în hârtia aceasta au iscălit, precum se face arătat din potrivirea cea neschimbată a iscăliturilor însuşi a mâinilor lor. Că se cuvine lor Sinod Ecumenic arătând, a aşeza şi Canoanele Bisericeşti (Práxa 4 a Sinodului al 7-lea foaia 780 a Tomului al 2-lea al adunării Sinoadelor). Într-această a 4-a Práxă a Sinodului al 7-lea este scris, că s-au citit în Sinodul al 7-lea însuşi hârtia acea întâi scrisă, întru care au iscălit Părinţii Sinodului acestuia al 6-lea. Iar Petru al Nicomidiei a zis, că avea şi altă Carte, care cuprindea Canoanele acestuia al 6-lea Sinod.

CELE 102 DE CANOANE ALE SFÂNTULUI ŞI ECUMENICULUI AL 6-LEA SINOD TÂLCUITE

CANON 1

Rânduială prea bună este celui ce începe fiece cuvânt şi lucru, de la Dumnezeu începe, şi la Dumnezeu a încheia, după Teologhicescul grai. Drept aceea aceea şi buna cinstire propovăduindu-se de noi acum luminat. Şi Biserica, întru care Hristos a pus temelia aceasta se preaîntinde, neîncetat crescând şi sporind, ca cedri Libanului; şi acum făcând noi început sfinţitelor Cuvinte, hotărâm cu Dumnezeiescul Dar a fin nekenotomisită [ne înnoită] şi nestrămutată Credinţa cea predanisită nouă, atât de însuşi văzătorii şi slujitorii Cuvântului aleşilor de Dumnezeu Apostoli. Dar încă şi de cei 318 sfinţi şi fericiţi Părinţi, cei în Niceea adunaţi, în zilele lui Constantin celui ce a fost al nostru împărat, împotriva lui Arie celui răucinstitor, şi împotriva păgâneştei religii sau mai potrivit a zice a eteroteíei (a străinei Dumnezeiri) celei de dânsul dogmatisite. Care Părinţi cu unită socotinţă a Credinţei pe Ofiinţă a Dumnezeieştii începătoarei Firi a celor trei Ipostasuri o au descoperit nouă şi o au întărit, nelăsând loc a se ascunde sub obrocul necunoştinţei. Ci arătat învăţând pe cei Credincioşi cu o închinăciune a se închina Tatălui, şi Fiului, şi Sfântului Duh. Şi socoteala nepotrivitelor Trepte a Dumnezeirii stricându-o şi zmulgându-o, şi jucăriile cele pruncești din nisip alcătuite de către eretici împotriva Drepteislăviri oborânsu-le şi răsturnându-le. Aşişderea şi Credinţa cea propovăduită în zilele marelui Teodósie fostului nostru împărat, de către cei 150 sfinţi Părinţi adunaţi; în însăşi împărăteasca cetate, o întărim, Teologhiceştile glasuri înbrăţoşându-le, şi pe spurcatul Machedónie împreună cu cei întâi vrăjmaşi ai adevărului izgonindu-l, care obrăzniceşte au îndrăznit a socoti pe Stăpânitorul, ca pe un rob, şi rupe pe Unimea cea neruptă tâlhăreşte voind, ca să nu fie deplinită Taina nădejdii noastre. Cu spurcatul acesta ce a turbat împotriva adevărului, şi pe Apolinárie învăţătorul [tainicul] răutăţii împreună osândindu-l, care a bârfit păgâneşte că Domnul a luat trup nemintit şi neînsufleţit, de aici şi acesta socotind că nedeplinită va fi nouă mântuirea. Dar încă şi învăţăturile cele aşezate de purtătorii de Dumnezeu Părinţi, cei adunaţi în cetate Efesénilor mai întâi în zilele lui Teodósie fiul lui Arcádie fostului nostru împărat, ca pe o întărire neruptă a bunei cinstiri, le pecetluim, un Hristos pe Fiul lui Dumnezeu şi întrupat propovăduindu-l, şi pe Preacurata Pururea Fecioara care fără sămânţă l-a Născut pe El, chiar şi cu adevărat de Dumnezeu Născătoare socotindu-o, şi pe bârfitoarea lui Nestórie despărţire, ca pe mutată de la Dumnezeiasca soartă izgonindu-o, care om deosebit, şi Dumnezeu deosebit, pe unul Hristos îl dogmatisea, şi Iudaiceasca păgânătate o înnoia. Dar şi credinţa ca stilografisită (descrisă) a celor 630 de Părinţi de Dumnezeu aleşi în Mitropolia

Calcedonienilor în zilele lui Marchian fostul şi acestuia al nostru împărat, Ortodoxeşte întărim. Care pe Unul Hristos Fiul lui Dumnezeu din două firi împreună alcătuit, şi întru acesteaşi amândouă firile slăvit, cu mare şi înalt glas marginilor lumii o a dat; şi pe Evtíhie cel cu mintea deşartă, care hotăra că Taina cea mare a Iconmiei cu părere s-a săvârşit, ca pe o spurcăciune oarecare şi lepădătură din sfinţitele îngrădiri ale Bisericii l-au lepădat, şi împreună cu acesta şi pe Dioscór şi pe Nestórie, acela, al despărţirii, iar acesta, al amestecătrii fiind apărători şi ajutători, pe cei din diametrul (cu totul) căzuţi întru aceeaşi prăpastie a păgânătăţii, şi a pieirii şi a ateíei (nedumnezeirii). Dar şi glasurile cele binecinstitoare ale celor 165 purtători de Dumnezeu Părinţi întru această împărătească cetate, adunaţi în timpul lui Iustinian fericitului întru aducere aminte fostului nostru împărat, le cunoaştem ca de Sfântul Duh grăit, şi pe urmaşii noştri îi învăţăm. Care pe Teodor al Mopsuéstiei învăţătorul lui Nestórie, pe Origen, pe Didím, şi pe Evágrie, pe cei ce au replăsmuit Elineştile mitopiíi (sau faceri de basme), şi perioade şi schimbări ale oarecărora trupuri şi suflete, ne-au închipuit cu nălucirile minţii şi cu visuri, şi despre reînvierea morţilor păgâneşte hulind. Cele scrise de Teodorít împotriva dreptei Credinţe, şi a celor 12 Capete ale fericitului Chiríl, şi Epistolía ceea ce se zice a lui Íva, Sinodiceşte le-au anatematisit şi le-au lepădat. Şi Credinţa, cea de Sfântul Sinod al 6-lea de curând adunat întru această împărătească cetate, în zilele fericitului întru aducere aminte Constantin fostului nostru împărat, care mai mult a primit tărie, prin cele ce binecinstitorul de Dumnezeu împărat cu peceţi a întărit tomurile (scrisorile) acestui Sinod, spre asigurarea cea întru toţi vecii. Şi iarăşi mărturisim a păzi neatinse şi nestricată, ceea ce al a învăţat lămurit cu iubire de Dumnezeu, învăţându-ne a slăvi două fireşti voi, şi două fireşti lucrări la întrupeasca iconomie a unuia Domnului nostru Iisus adevăratului Dumnezeu, iar pe cei ce pe dreapta dogmă a adevărului o au strâmbat, şi o voie şi o lucrare întru unul Domnul Dumnezeul nostru Iisus Hristos pe popoare a crede au învăţat, cu hotărârea bunei cinstiri de Dumnezeu osândindu-i, pe Teódor zicem al cetăţii Farán, pe Kir al Alexandríei, pe Onórie al Romei, pe Sérghie, pe Pirr, pe Pavel, şi pe Petru care în aceasta de Dumnezeu păzită cetate au preseduit, pe Macárie fostul Episcop al Bisericii Antiohénilor, pe Ştefan ucenicul lui, şi pe Polihrónie cel fără de minte (anatematisindu-i); de aici neatins fiind obştescul Trupul lui Hristos Dumnezeului nostru, şi în scurt a zice: Legiuim cu ale tuturor Bărbaţilor celor ce au fost bună încuviinţarea Bisericii lui Dumnezeu, care au fost luminători în lume, Cuvântul vieţii ţiindu-l, Credinţa a o păzi adevărată [Filipeni 2: 15, 16], şi până la sfârşitul veacului neclătită a rămâne, şi Conscriptele şi Dogmele lor cele de Dumnezeu predanisite. Lepădând şi noi, şi anatematisind pe toţi, pe care i-a lepădat şi i-a anatematisit (şi ei), ca pe vrăşmaşii adevărului, şi care au întărâtat cele deşarte împotriva lui Dumnezeu, şi nedreptate au cugetat spre înălţime. Iar dacă cineva dintre toţi nu vor ţine şi nu vor îmbrăţişa prozisele Dogme ale bunei cinstiri de Dumnezeu, şi nu vor slăvi, şi nu vor propovădui aşa, şi s-ar apuca a meşteşugi împotriva acestora, fie anatema, după hotărârea cea acum aşezată de către proarătaţii sfinţii şi fericiţii Părinţi, şi din creştinescul Catalogul, ca un străin să se scotă şi să cadă. Că noi nici a se adaoge, nici iarăşi a se scoate după cele mai înainte hotărâte, nicidecum am socotit, sau nici măcar după oricefel de cuvânt am putut.

TÂLCUIRE

Canonul acest întâi nici de Zonara, nici de Valsamón s-a tâlcuit. Fiindcă nu este altă, fără numai o înscurtă cuprindere atât a Dogmelor, şi a hotărârilor Credinţei a sfintelor şi Ecumenicelor şase Sinade, celor ce s-au făcut mai înainte de acesta Sinod, şi de ereticii aceia, împotriva cărora fiecare din acestea s-au adunat. Cât şi a timpurilor şi a locurilor, în care, şi la care s-au făcut, şi nu numai repetuire, ci şi pecetluire a

Dogmelor acestora. Drept aceea noi urmând însuşi acestor tâlcuitori, hotărârile şi Dogmele acestor zise Sfinte Sinoade, şi timpurile şi locurile, dar şi pe ereticii împotriva cărora fiecare din acestea s-au adunat, trimitem pe cititori să le afle mai pe larg la începuturile Canoanelor ale fiecărui Sinod. Ca nu cele acolo zise, în zadar aici să le mai zicem. Oarecare ziceri numai le vom arăta mai descoperit, care nu sunt atât lesne înţelese de cei proşti. Deci făcând început Canonul acesta de la zicerea Teologului Grigorie, care zice: Că prea bună rânduială este, ca tot cel ce va să înceapă orice cuvânt şi lucru, să-l înceapă de la Dumnezeu, şi să sfârşească la Dumnezeu. Hotărăşte să rămâie nekenotomisítă şi nestrămutată Credinţa cea dreaptă, atât de sfinţii Apostoli[177], cât şi de Părinţii Sinodului întâi, (care şi Eteroteíe [străină dumnezeire][178], sau mai bine a zice politeía [multa dumnezeire] o au stricat, şi Deofiinţă, adică pe Sfânta Treime o au propovăduit că este de una şi aceeaşi Fiinţă şi Fire) şi de Părinţii Sinodului al doilea (ale cărora Teologhiceşti glasuri Părinţii acestui Sinod zic că le îmbrăţişează. Iar acestea sunt acelea ce s-a adaos de al doilea Sinod în Símbolul Credinţei, la Teolgía Sfântului Duh. Că, pe lângă aceea ce era, şi întru Duhul Sfânt, de cele întâi Sinod zice, acest al 2-lea a adaos, Domnul, de viaţă Făcătorul, care din Tatăl se purcede, şi împreună cu Tatăl şi cu Fiul este închinat, şi Slăvit, care a grăit prin Prooroci) şi de Părinţii celui al 3-lea şi al 4-lea şi al 5-lea şi al 6-lea Sinod. Şi în scurt a zice, Părinţii Sinodului acestuia legiuiesc să rămâie adevărate, şi până la sfârşitul veacului neclătite, Credinţa, şi Dogmele cele de Dumnezeu predanisite ale tuturor sfinţilor, care au strălucit în Biserica lui Dumnezeu , şi au stătu în lume ca nişte luminători şi de viaţă dătători. Şi împreună anatematisesc şi ei pe toţi vrăşmaşii adevărului, adică pe ereticii aceia pe care i-au anatematisit şi sfinţii aceia Părinţi. Hotărând şi aceasta, că nici ştiu, dar nici pot după oricare chip a adăogi ceva, sau a scădea din Dogmele acelor. Dar şi oricare nu ţine Dogmele bunei cinstiri ale prozişilor sfinţilor Părinţi, nici le cugetă cu mintea, nici le propovăduieşte cu limba, ci se apucă a se împotrivi acestora, aceasta zic ei, să fie anatema, şi din catalogul creştinilor să se lepede, şi să se taie ca un mădular putred şi străin (de la trupul Bisericii al căruia Capul este Hristos).

CANON 2

Au socotit însă Sfântul Sinodul acesta şi aceasta, preabine şi prea cu sârguinţă, ca şi de acum înainte să rămâie adevărate, şi întărite spre vindecarea sufletelor şi tămăduirea patimilor, Canoanele cele de sfinţii şi fericiţii Părinţi cei mai-nainte de noi primite şi întărite, dar încă şi predanisite nouă în numele sfinţilor şi slăviţilor Apostoli 85 la număr. Fiind însă că întru aceste Canoane se porunceşte să primim noi, aşezământurile cel prin Clíment ale acestor sfinţi Apostoli, care în unele din vechi de către cei de străină slăvire pentru vătămarea Bisericii, oarecare neadevărate şi străine de Evsévie (bunacinstire) s-au vârât, frumuseţea cea de bună cuviinţă a Dumnezeieştilor Dogme înnegrindu-o, lepădarea Aşezământurilor celor de acest fel potrivit o am făcut spre zidirea şi asigurarea Creştineştii turme. Nicidecum judecând noi a fi primite neşterile

---

[177] Unii vor că sfinţii Apostoli când au fost să se despartă, şi să meargă la propovăduire în anul 44; au făcut adunare prea mare, şi vrednică de cuvânt (precum mai-nainte am zis) în care şi Símbol al Credinţei au alcătuit, şi aduc martori la aceasta pe mulţi din Apusenii Părinţi, că Símbolul acesta este al Apostolilor. Precum şi câţiva din Teologii cei mai noi ai noştri, aduc din acesta mărturii la oarecare din Teologiceştile lor ziceri; care poate însemnează, şi predanisita de Apostoli Credinţă, ce pomeneşte aici Canonul. Dar fiindcă preasfântul şi preaînţeleptul Marcu al Efésului, pentru Símbolul acesta îndestul a răspuns latinilor în Florénţa zicând: „Noi nici am văzut Símbol al Apostolilor." Precum scrie Silvéstru marele Eclesiárh Cartea 6, cap 6. Pentru aceasta predanisita de Apostoli Credinţă aici se înţelege, sau ce neînscris şi prin glas predanisită de Apostoli perilípsis (adică în scurt cuprindere) a Dogmelor Credinţei, sau Credinţa ceea ce din Sfintele Evanghelii, şi din Apostoleştile Epistolíi, sau şi din aşezământuri se adună, adică Dogmele Credinţei. Se vede însă că se cuprinde Símbolul acesta în Apostoleştile aşezământuri (în Cartea 7 Cap 42).

[178] Etiroteía lui Arie a fost, fiindcă, altul zice pe Dumnezeu Tatăl, şi altul pe Fiul. Că pe Tatăl îl zicea a fi nezidit, iar pe Fiul Zidire, şi prin urmare, pe Tatăl mai mare, iar pe Fiul mai mic, şi aceasta este socoteala nepotrivitelor trepte. Ce o zice aici Canonul, că o au stricat întâiul Sinod.

ereticeşti minciuno-cuvântări, şi ale alătura cu adevărata şi întreaga învăţătura a Apostolilor. Pecetlui însă şi pe celelalte toate sfinţite Canoane aşezate de sfinţii şi fericiţii Părinţii noştri. Adică ale celor 318 sfinţi Părinţi adunaţi la Nicéea, şi a celor în Anghira, dar încă şi a celor Neocesáreea. Aşişderea şi ale celor în Gángra. Pe lângă acestea însă şi a celor în Antiohía Síriei. Dar însă şi ale celor în Laodíceea Frígiei. Încă şi ale celor 150 ce s-au adunat întru aceasta de Dumnezeu păzită împărătească cetate. Şi ale celor 200 ce mai întâi s-au adunat în Mitropolia Efesénilor. Şi ale celor şase sute treizeci sfinţi şi fericiţi Părinţi în Calcedón adunaţi. Aşişderea ale celor în Sardíkia. Încă şi ale celor în Cartagína. Dar însă, încă şi ale celor acum a doua oară întru această de Dumnezeu păzită şi împărătească cetate adunaţi în zilele lui Nectárie întâiului şezător [presedént] al împărăteştei cetăţii acesteia, şi a lui Teófil celui ce a fost Arhiepiscop Alexandríei. Dar şi ale lui Dionísie fostului Arhiepiscop al marei cetăţi Alexandriei. Şi ale lui Petru fostului Arhiepiscop al Alexandríei şi Mucenicul. Şi ale lui Grigorie fostului Episcop al Neocesáreei de minuni făcător, ale lui Atanásie Arhiepiscopul Alexandríei, ale lui Vasilie Arhiepiscopul Chesáriei Capadocie, ale lui Grigorie Níssis, ale lui Grigorie Teologul, ale lui Amfilóhie Episcopul Icónie, ale lui Timotéi Arhiepiscopul marei cetăţi Alexandríei celui mai dinainte, ale lui Teófil Arhiepiscopul Alexandríei, ale lui Kiríl Arhiepiscopul Alexandríei, şi ale lui Ghenádie fostului Patriárh al de Dumnezeu păzitei şi împărăteştei cetăţii aceştia. Dar încă şi Canonul cel aşezat de Ciprián fostul Arhiepiscop al ţării Áfrorilor [Carhidón] şi Mucenicul, şi de Sinodul său, care numai în locurile mai înainte zişilor mai întâi şezători, după obiceiul cel predanisit lor au stăpânit. Şi nimănui să-i fie slobod a preface Canoanele cele mai înainte arătate, sau a le strica, sau altele afară de Canoanele care ne stau înainte a primi, alcătuite de oarecare şi minciuno-suprascriere ale celor ce s-au apucat că cârciumărească adevărul. Iar dacă cineva se va prinde kenotomisínd [înnoind] vreun Canon din cele zise, sau apucându-se ar răsturna, vinovat va fi după Canonul cel de acest fel, a primi certarea precum acelaşi Canon învaţă, şi prin acelaşi întru ceea ce greşeşte a se vindeca. [Apostol: 75; Sinod 4: 1; Sinod 7: 1]

TÂLCUIRE

Fiindcă în fiecare Sinod, şi mai ales în cele Ecumenice, şi hotar se făcea, înlăuntru căruia se cuprindeau Dogmele Credinţei, şi Canoane se scriau, întrebuinţând ele spre buna stare a Bisericii, şi spre buna rânduială. Pentru aceasta şi Sinodul acesta, după ce în Canonul său cel întâi a pecetluit, şi a întărit hotarele Credinţei Sfintelor Sinoade celor Ecumenice, acum întru acest al 2-lea pecetluieşte, şi întăreşte şi Canoanele. 1. Pe cele 85 la număr ale Sfinţilor Apostoli, pe care zice, că şi Părinţii cei mai înainte de dânsul le-au primit, şi le-au întărit. (Că Apostoleştile Aşezământuri cele prin Clement, fiindcă de cei de străine socoteli s-au neteisít (s-au stricat) în oarecare părţi, pentru vătămarea Bisericii, le leapădă pentru siguranţa creştinilor. Însă precum acestea astăzi se află timpărite, mie mi se pare că nici o necuviinţă şi neteisire cuprind ele. Şi vezi pentru dânsele în Apostolescul Canón 85). 2. Ale celor 4 Ecumenice Sinoade. 3. Pe ale Sinoadelor celor locale anume[179]. 4. Pe ale sfinţilor Părinţi în parte anume. Adăogând Sinodul, că nu este iertat nimănui, pe toate Canoanele cele mai înainte arătate, ori a le strica, ori a nu le primi, ori altele în locul acestora minciuno-suprascrise a primi. Iar de s-ar arătat cineva că se apucă a strica, sau a surpa vreun

[179] Se osebesc oarecare Canoane ale unor localnice Sinoade, care nu s-au pecetluit (adică nu s-au întărit) atâta, pe cât s-au îndreptat, sau mai bine a zice s-au îmbunătăţit de către Sinodul acesta. Precum cel al 4-lea de către cel al 33-lea al acestuia. Cel al 10-lea al Neocesáreei de către cel al 16-lea, cel al 48-lea al Cartagíne de cel 29 al acestuia. Şi altele asemenea de către altele. Însemnează însă că Canoanele Postinicului, deşi de Canonul acesta nu se pomenesc (nu ştiu pentru care pricină, poate pentru pogorământul ce fac) însă s-au primit de toată Biserica. Şi vezi la Prolegómena Postnicului. Asemenea s-au primit de Biserică şi Canoanele ce în urmă s-au făcut ale sfântului Nichifor, şi Canoniceştile întrebări-răspunsuri cele făcute în zilele lui Nicolae Patriarhului.

Canon din acestea, acela să ia certarea ce o cuprinde acele Canon, pe care strică, sau îl surpă. Adică de cuprinde şi hotărăşte Canonul aforisire sau caterisire, sau anátema, acestea să le ia şi cel ce îl strică, sau îl surpă pe Canon; ca să tocmească greşeala sa, din însuşi Canonul acela, întru care a greşit[180].

CANON 3

Fiindcă binecinstitorul şi iubitorul de Hristos împăratul nostru, a rostit către sfântul acesta Ecumenicul Sinod, că cei ce se numără în Cler, şi dau pe cele Dumnezeieşti altora să fie curaţi şi liturghisitori neprihăniţi, şi vrednici de Jertfa cea înţeleasă a marelui Dumnezeu, care şi Arhiereu şi Jertfă, şi a curăţi cele puse asupra lor din nelegiuitele nunţi. Pe lângă aceasta însă, cei ai Preasfintei Biserici a Romanilor, propunând să se păzească Canonul scumpătăţii; iar cei supuşi scaunului păzitei de Dumnezeu şi împărăteştei cetăţii acesteia, (voind a se păzi) cel al iubirii de oameni şi al milostivirii, întru una pe amândouă unindu-le părinteşte împreună şi cu iubire de Dumnezeu, ca nici blândeţea să fie slabă, nici să lăsăm înăsprită împetroşerea. Şi mai ales căderea din neştiinţă ce a trecut la nu puţină mulţime de bărbaţi. Socotim că cei ce au trecut la a doua Nuntă, şi până la cincisprezece a trecutei luni ianuarie, al trecutului Indictión, a anului şase mii o sută nouăzeci şi nouă, robindu-se păcatului, şi nealegând mai bine a se spăla de acesta, să se supuie Canoniceştei caterisiri. Iar cei ce de acest fel de patimă a Nunţii a doua se curprinse-se, şi mai înainte de cunoştinţa noastră cunoscând folosul, şi răul de sineşi tăindu-l, şi departe au gonit împreunarea aceasta străină şi neadevărată. Sau şi ale cărora muierile cel de a doua nuntă acum s-au săvârşit, sau şi ei au cătutat spre întoarcere, de iznoavă învăţându-se întreaga înţelepciune, şi de nelegiuirile lor degrab părăsindu-se, ori presbiteri, ori Diaconi întâplându-se a fi. Aceştia au socotit Sinodul a conteni despre toată Ieraticeasca Liturghie, adică despre lucrare, dar sub cuvânt la o hotărâtă vreme fiind certaţi. Iară de cinstea şederii şi a stării să se împărtăşească, îndestulându-se cu înainte şederea, şi plângându-se Domnului, ca să li se ierte nelegiuirea cea din neştiinţă. Că a binecuvânta pe altul, cela ce este dator a-şi griji ranele sale, este lucru nepotrivit. Iar cei ce s-au împreunat adică cu o singură femeie, şi s-a întâmplat văduvă cea luată; aşişderea încă şi cei ce după Hirotonie cu o singură nelegiuită nuntă s-au împreunat, adică Presbíterii, Diaconii şi Ipodiaconii, acum în puţină vreme oprindu-se de sfânta Liturghie şi certându-se, iarăşi să se aşeze la treptele lor, nicidecum sporind la mai mare treaptă, arătat este că, deslegându-se nelegiuitat însoţire a lor. Iar acestea la cei ce au rămas până la cincisprezece, precum s-a zis a lunii lui Ianuarie a Indictiónuli al patrulea în greşalele cele mai înainte zise, şi numai pentru cele Preoţeşti am întipuit, hotărând de acum înainte, şi înnoind Canonul cel ce opreşte, ca cel ce se va însoţi cu două nunţi după Botez, sau ţiitoare va câştiga: „Să nu poată a fi Episcop, sau Presbiter, sau Diacon, sau orice din catalogul Ieraticesc. Aşişderea şi cel ce va lua văduvă, sau lepădată, sau

---

[180] Iar care este Sinodul cel a doua oară adunat în Constantinopol în zilele lui Nectárie, pentru care zice Canonul acesta? Vezi-l după cel în Sardíchia. Pe lângă acestea, însemnează că ale lui Timotéi celui mai dinainte numeşte Canonul acesta pe Canoane, spre osebirea lui Timotéi al Alexandríei, care se numea Eléurr (numit Motóc) şi era pe vremea Sinodului al 4-lea în urma aceluia adică, însemnează însă şi că, fiindcă Latinii prihănesc Sinodul acesta, pentru că nu pomeneşte localnicele Sinoade cele ce s-au făcut la Apus, nici Canoanele acelora, pe care le-au adunat Vartoloméu Carangéa, şi alţii mulţi înaintea lui. Către aceasta răspundem: Că Sinodul, a înşirat Canoanele acelea ale Sinoadelor şi ale Părinţilor, câte erau în întrebuinţarea Bisericii. Totodată însă au primit împreună şi Canoanele, ale localnicelor Sinoade celor de la Apus, câte se unesc cu Canoanele Sinoadelor celor Ecumenice. Şi în scurt precum cel al 5-lea Ecumenic a primit pe cele ale lui Avgustín, şi ale lui Ambrósie Apusenilor, şi de Obşte însă, ci câte au aşezat întru dreapta Credinţă, şi spre mustrarea ereticilor. Aşa şi noi cele drepte ale Sinoadelor celor ce s-au făcut la Apus le primim, însă nu toate fiindcă Papa Romei multe străine legiuieşte într-însele. Pentru aceasta şi cele mai multe din cele localnice la Apus au greşit, şi mai ales că dintr-însele au ieşit mai întâi adăogirea în Símbol, şi pricína cea mai întâi şi mai de pe urmă a răutăţilor şi a desbinării (adică a ruperii).

amorizată, sau slujnică, sau din cele ce pe scenă (adică actriţă), să nu poată a se face Episcop, sau Presbíter, sau Diacon, sau orice din Ieraticescul catalot." [Apostol: 17, 18, 19; Sinod 6: 26; Vasiliei: 12, 27]

TÂLCUIRE

Părinţii Sinodului acestuia, şi răul ce se făcea atuncea îndreptându-l, şi pe viitorime siguripsind, acest Iconomicesc Canon l-au dat. Că de vreme ce împăratul i-a rugat să curăţească preoţimea de necurăţia nelegiuitelor nunţi, întru care căzuse. Şi despre o parte adică, locoţiitorii Patriarhului Romei au propus să se păzească scumpătatea Canoanelor la cei Bisericeşti, iar despre alta, Episcopii cei de sub Patriarhul Constantinopolului zicea să se fac conpogorământ, şi iubire de oameni către dânşii, aceştia dregând împreună pe amândouă, scumpătatea zic, şi conpogorământul (şi mai ales pentru că multă mulţime din Preoţii cei de atuncea căzuse într-acest fel de nunţi din neştiinţă) pentru rugămintea împăratului, au hotărât, că, cei Ierosiţi câţi căsătorindu-se de a doua oară, au rămas nepocăiţi până la vremea Sinodului acestuia, şi nu s-au despărţit de nelegiuitele nunţi, aceştia să se caterisească desăvârşit, şi mireni să se facă. Iar câţi dimpotrivă Ierosiţi fiind şi însoţiţi cu a doua nuntă, Presbiteri adică, sau Diaconi, mai-nainte de a se face Sinodul s-au căit, şi s-au despărţit cu voia lor de această nelegiuită nuntă, sau că muierile murindu-le cele de al doilea, s-au întorc către întreaga înţelepciune, şi pocăinţă. Aceştia, zic, s-au judecat de cuviinţă, să contenească de a lucra cele al Preoţiei, până la o stare de vreme hotărâtă, însă să se împărtăşească de şederea şi de starea cea împreună cu cei Ierosiţi din afară de Altar plângându-se către Dumnezeu, pentru ca să li se ierte nelegiuirea lor cea din neştiinţă, şi pe nimeni să binecuvinteze. Pentru că nu este lucru cuviincios a da binecuvântare altora, cel ce este dator a-şi vindeca prin pocăinţă ranele sufletului său, precum zice Canonul 27 al marelui Vasilie. Iar câţi Presbíteri, sau Diaconi, sau Ipodiaconi, şi-au luat femei văduve, sau câţi în urmă după ce s-au Hirotonisit, s-au căsătorit, şi aceştia asemenea, după ce vor rămânea nelucrători a ori ce fel de sfinţită lucrare în puţină vreme, iarăşi să lucreze cele ale Ieriei lor, însă la mai mare treaptă nu se înalţă, ci la treptele în care s-au aflat fiecare dintr-înşii, acolo să rămână. Însă aceasta să se facă după ce se vor despărţi de nelegiuitele însoţiri. Acestea cu iconomie hotărându-le, şi cu conpogorământ Părinţii aceştia, pentru Ierosiţii cei arătaţi, reînnoiesc, adică hotărăsc ca de acum înainte să-şi aibă tăria lor Canoanele Sfinţilor Apostoli cel 17 şi 18 adică; pe care le şi arată anume, a cărora tâlcuire vezi-o, împreună şi pe al celui al 19 Apostolesc.

CANON 4

Dacă vreun Episcop, sau Presbiter, sau Diacon şi Ipodiacon, sau Anagnóst, sau Psalt, sau Portar ar preacurvi cu femeie afierosită lui Dumnezeu, să se caterisească, ca unul ce a stricat pe mireasa lui Dumnezeu. Iar de va fi mirean să se aforisească. [Apostol: 25; Sinod 1: 9; Sinod 4: 16; Sinod 6: 26; 21, 40, 44, 45; Anghira: 19; Neocesareea: 9; Vasilie: 3, 6, 17, 18, 19, 20, 32, 51, 60, 70]

TÂLCUIRE

Canonul acesta caterriseşte pe Clericii cei ce curvesc cu femei afierosite lui Dumnezeu, sau cu Călugăriţă, aforiseşte însă pe mirenii cei ce au făcut aceasta fiindcă au stricat pe mireasa lui Hristos Dumnezeu Mirelui sufletelor, ori fecioară de ar fi fost ea mai înainte şi s-a făcut Călugăriţă, ori şi văduvă. Însă nu numai cu Călugăriţă de vor curvi cei Ierosiţi şi Clericii se caterisesc, ci şi cu mireancă muiere de vor curvi. După Canonul 25 Apostolesc, şi 16 al Sinodului 4.

CANON 5

Nimeni din cei din catalogul Preoţesc, afară petrecând din cei din Canon care poartă persoane neprepuelnice, să aibă muiere, sau slujnică, păzindu-şi de aici sieşi neprihănirea. Iar dacă careva va călca cele de noi hotărâte, să se caterisească. Pe aceasta să o păzească şi cei scopiţi, purtând grijă de neprihănirea lor. Iar călcând (hotărârea aceasta) de vor fi Clerici, să se caterisească. Iar de vor fi mireni să se aforisească. [Sinod 1: 3; Sinod 7: 18, 22; Anghíra: 19; Cartagina: 45; Vasilie: 89]

TÂLCUIRE

Rânduirea Canonului acestuia este aceasta. Nimeni din cei Ierosiţi petrecând cinstit, să nu aibă muiere ţiitoare în casa sa, sau slujnică, afară de feţele cele fără de prepus pe care le cuprinde Canonul al 3-lea al Sinodului întâi care sunt acestea, maică, soră, şi mătuşe ori de pe tată ori de pe maică, pentru ca să se păzească pe sineşi neprihănit înaintea poporului. Iar care din aceştia va călca Canonul acesta, să se caterisească. Asemeni însă şi cei scopiţi păzind şi aceia neprihănirea pentru sineşi, să nu locuiască împreună cu feţe sub prepus. Iar de ar îndrăzni a face aceasta; Clerici fiind (fără de voie fiind scopiţi, sau din fire) să se caterisească, iar mireni fiind să se aforisească.

CANON 6

Fiindcă s-au zis de Apostoleştile Canoane, aducându-se cineva în Cler din cei neînsuraţi, singuri Anagnóştii şi Cântăreţii pot a se însura, şi noi aceasta păzindu-o, poruncim, de acum înainte nicidecum Ipodiacon, sau Diacon, sau Presbíter, după Hirotonia cea pusă asupra lui, să nu aibă voie, a-şi alcătui luişi căsătorie nuntească. Iar de va îndrăzni a face aceasta, să se caterisească. Iar de va voi vreunul din cei ce vin către Cler, cu lege de Nuntă să se împreuneze cu muiere, să o facă aceasta mai înainte de Hirotonia Ipodiaconului, sau a Diaconului, sau a Presbíterului.

TÂLCUIRE

Fiindcă Canonul 26 al sfinţilor Apostoli rânduieşte, că singuri Anagnóştii şi Cântăreţii pot a se căsători, după ce se vor Hirotonisi. Pe acesta şi Părinţii Sinodului acestuia întărindu-l prin acest Canon, poruncesc, ca de acum înainte nici un Ipodiacon, sau Diacon, sau Presbíter după ce se va Hirotonisi, să nu aibă voie a se însura. Iar de o va face aceasta, să se caterisească[181]. Iar de va voi cineva din aceştia a se însura, însoară-se mai-naintea Hirotoniei.

CANON 7

Fiindcă ne-am înştiinţat că la unele din Biserici se află Diaconi, având officii Bisericeşti, şi de aici unii dintre dânşii obrăznicie întrebuinţând, şi de la sine stăpânire, şed mai sus decât Presbíterii, poruncim ca Diaconul, deşi în dregătorie sau în orice fel de officie Bisericească s-ar afla, unul ca acela să nu şadă mai sus decât Presbíterul. Afară numai, dacă purtând faţa însuşi Patriarhului său, sau a Mitropolitului, va merge într-o altă cetate pentru vreo pricină de căpetenie. Că atunci, ca unul ce plineşte locul aceluia, se va cinsti. Iar de va îndrăzni cineva a face una ca aceasta, întrebuinţând tiranicească sumeţie, unul ca acela din treapta sa pogorându-se, cel mai de pe urmă de cât toţi să fie din ceata întru care se numără în Biserica sa; fiindcă Domnul nostru sfătuieşte, a nu ne bucura de

[181] Pentru aceasta atâta al doilea aşezământ al Titlului 1 din Nearale (Fotie titlul 8 cap 28) legiuieşte, că cel ce Hirotoniseşte pe cel neînsurat, trebuie să-l întrebe, de poate vieţui cu întreaga înţelepciune, şi feciorie. Şi ca să se scoaţă din Episcopiei Episcopul acela, ce va da voie unui Ipodiacon, sau Diacon să se însoare după ce se va Hirotonisi.

şederile mai sus, după învăţătura ce se află la sfântul Evanghelist Luca, ca de la însuşi Domnul şi Dumnezeul nostru. Că zice, către cei chemaţi pildă ca aceasta: «Când te vei chema de către cineva la nuntă, să nu şezi la locul cel mai de sus. Nu cumva altul mai cinstit decât tine fiind chemat de el, şi venind, cel ce te-a chemat pe tine şi pe acela, va zice: Dă locul acestuia. Şi atunci vei începe cu ruşine a ţine locul cel mai de jos. Ci când vei fi chemat, şezi la locul cel mai de jos. Că, când va veni cel ce te-a chemat să zică ţie: Prietene, suiete mai sus. Atunci va fi ţie cinstea înaintea celor ce vor şedea împreună cu tine. Că tot cel ce se înalţă pe sineşi, se va smeri; şi cel ce smereşte pe sineşi se va înălţa.» [Luca 14: 7] Aceasta însă se va păzi şi la celelalte Sfinţite cete. Fiindcă decât dregătoriile lumii, mai bune ştim pe cele Duhovniceşti. [Sinod 1: 18; Laodiceea: 20]

TÂLCUIRE

Rânduieşte Canonul acesta, fiindcă oarecare Diaconi, având oficii Bisericeşti (care se numesc boierii, şi cinstiri, şi prilejuri de câştig, după Valsamon, în ce chip sunt cele ale Clericilor cele din afară, a marelui Iconom adică, a merelui Sechelár, a Schevofílaxului [păzitorul de vase], a Hartofílaxului [păzitorul de hârtie], a micului Sechelárie, şi a Protécdicului [întâiulu avocat]) se obrăznicesc şi şed mai sus decât Presbíterii. De aici înainte nici un Diacon, în orice Cin Bisericesc aflându-se, să nu şadă mai sus decât Presbiterii, afară numai dacă purtând faţa Patriarhului, sau a Mitropolitului, s-ar trimite la alt loc, pentru vreo Bisericească trebuinţă. Că atunci se va cinsti mai mult decât Presbíterii, nu ca un Diacon, ci ca unul ce poartă faţa Patriarhului sau a Mitropolitului, precum am zis. Iar care Diacon tiraniceşte întrebuinţând sumeţia, va şedea mai sus decât Presbiterul, acela, de se va întâmpla a se cinsti mai mult decât ceilalţi Diaconi de o treaptă cu dânsul, să se facă cel mai de pe urmă şi mai josit decât toţi Diaconii. Precum învaţă Domnul prin pilda Pomenită în acest Canon. Şi nu numai Diaconii se cuvine a nu se cinsti mai mult decât Presbiterii, şi a nu şedea mai sus, ci şi celelalte mai josit cete, ale celor sfinţiţi, şi ale Clericilor, nu se cade a şedea mai sus decât cetele cele mai înalte decât ele. Adică nici Ipodiaconii decât Diaconii, nici citeţii, decât Ipodiaconii. Fiindcă dacă la dregătoriile cele lumeşti şi din afară, cei mai josiţi cu dregătoria nu şed mai sus, nici se cinstesc mai mult decât cei mai de sus, şi care au dregătorii mai mari, cu cât mai vârtos se cade aceasta a se păzi la dregătoriile cele Duhovniceşti, care se dau cu Dumnezeiescul Darul Duhului, care sunt mai sus şi mai înalte decât cele lumeşti.

CANON 8

Întru toate voind şi noi să stăpânească cele legiuite de sfinţii Părinţii noştri, reînnoim şi pe Canonul cel ce zice că în fiecare an să se vacă Sinoade de Episcopii cei ce se află în fiecare Epárhie, unde Episcopul Mitropoliei va socoti. Însă fiindcă atât pentru năvălirile barbarilor, cât şi pentru alte pricini ce se întâmplă, cu neputinţă este Proşezătorii Bisericilor de două ori pe an a face Sinoadele, s-a socotit ca în tot chipul odată pe an să se facă Sinod în fiecare Epárhie, de prozişii Episcopi, pentru Bisericeştile întrebări, precum este cu putinţă a se ivi. De la sărbătoarea Sfintelor Paşti până la încheierea lunii octombrie a fiecărui an, la locul unde va socoti Episcopul Mitropoliei precum mai înainte s-a zis. Iar Episcopii cei ce nu vor veni împreună, aflându-se prin cetăţile lor, şi mai ales întru sănătate petrecând, şi de toată neapărata şi cea de nevoie îndeletnicire slobozi fiind, frăţeşte să se certe. [Apostol: 35; Sinod 1: 5; Sinod 4: 19; Sinod 7: 6; Antiohía: 20; Cartagina: 26, 81, 84, 85, 104]

TÂLCUIRE

Părinţii aceştia întăresc cu adevărat şi reînoiesc Canonul Sfinţilor Părinţi, celor mai înainte de ei, ce porunceşte să se facă în fiecare an două Sinoade în fiecare

Epárhie. Dar fiindcă se îngreunează Arhiereii a se aduna de două ori pe an, pentru năvălirile şi frica barbarilor vrăşmaşi, şi pentru celelalte ale vremilor stări împrejur, negreşit şi cu neapărat chip poruncesc să se facă Sinod de Episcopi, odată pe an în fiecare Epárhie pentru a cerceta şi a îndrepta Bisericeştile pricíni ce s-ar întâmpla. Iar Sinodul acesta să se facă la vremea, cea de la sfintele Paşti până la sfârşitul lui octombrie, la locul acela însă, unde ar găsi de cuviinţă Mitropolitul fiecărei Epárhii. Iar câţi Episcopi aflându-se la Episcopiile lor, şi fiind sănătoşi, şi slobozi de orice nevoie şi purtare de grijă, de nu se vor înfăţişa în Sinod, aceştia să se mustre frăţeşte.

CANON 9

Nici unui Cleri să fie iertat a avea prăvălie de cârciumă. Că dacă unuia ca acestuia, a întra în cârciumă nu este iertat, cu cât mai vârtos altora întru aceasta a sluji, şi ceea ce nu este lui legiuit a face? Iar de ar face ceva de acest fel, ori să înceteze, ori să se caterisească. [Apostol: 42, 43, 54: Sinod 7: 22; Laodiceea: 24; Cartagina: 18, 47, 69]

TÂLCUIRE

Canonul acesta hotărăşte, că nici unui Cleric, este iertat a avea cârciumă, căci dacă nu este iertat măcar a intra în cârciumă, cu cât mai vârtos a sluji într-însa celor ce intră, şi a face acelea ce nu sunt iertate Epánghelmei sale? Iar care va face dimpotrivă, nepărăsindu-se să se caterisească. Iar dacă având el a sa cârciumă, va pune pe alţii şi vor sluji într-însa, aceasta, după Zonará, nu-i pricinuieşte vătămare şi împiedicare. Însă mai bine este a vinde (sau a o da în chirie) şi a cumpăra altă avere mai cinstită, şi mai potrivită Epánghelmei Clericilor. Citeşte şi pe 42 Apostolesc.

CANON 10

Episcopul, sau Presbíterul, sau Diaconul, sau cele ce se zic sutimi, ori să înceteze, ori să se caterisească. [Apostol: 44; Sinod 1: 17; Laodiceea: 4; Cartagina: 5, 20; Vasilie: 14]

TÂLCUIRE

Acest Canon zice, că oricare din acei arătaţi va lua dobânzi pentru banii ce va împrumuta, ori doisprezece, ori şase, la suta de lei (să zicem), acesta ori înceteze de aceasta, ori de nu va înceta să se caterisească.

CANON 11

Nici unul din cei ce se numără în Ieraticeasca tagmă, sau mirean, să mănânce azimile cele de la Iudei, nici să se împrietenească cu aceştia, nici la boale să-i cheme, şi doftoríi de la dânşii să primească, nici în băi nicidecum să se scalde împreună cu aceştia. Iar de s-ar apuca cineva a face una ca aceasta; de va fi Cleric, să se caterisească, iar de va fi mirean, să se aforisească.

CANON 12

Şi aceasta încă au venit la cunoştinţa noastră, că atât în Africa, cât şi în Libia, şi întru alte locuri, iubitorii de Dumnezeu Proşezătorii [presedénţii] cei de acolo împreună locuiesc cu muierile lor, şi după Hirotonia ceea ce venit peste dânşii, nu se leapădă, piedică punând celorlalţi şi scándelă. Deci multă sârguinţă având noi, pentru a se face toate spre folosul turmelor celor de sub mâna noastră; s-a socotit, ca nicidecum una ca aceasta de acum să nu se mai facă. Iar acesta o zicem, nu spre stricare, sau surparea celor Apostoliceşte legiuite, ci de mântuirea

şi de sporirea cea spre mai bine a popoarelor noi purtând grijă, şi a nu se da oarecare prihănire asupra Ieraticeştei aşezări. Că zice Dumnezeiescul Apostol: «Toate spre slava lui Dumnezeu faceţi-le, neîmpiedicători faceţi-vă şi Iudeilor, şi Elinilor, şi Bisericii lui Dumnezeu. Precum şi eu întru toate tuturor plac, necăutând folosul meu, ci pe al celor mulţi, ca să se mântuiască.» [1 Corinteni 10: 31-33] «Următori ai mei faceţi-vă, precum şi eu al lui Hristos.» [1 Corinteni 4: 16] Iar de se va vădi cineva făcând una ca aceasta, să se caterisească. [Apostol: 5; Sinod 6: 30, 48; Gangra: 4; Cartagina: 4, 33]

TÂLCUIRE

Zic Sfinţii Părinţi, fiindcă ne-am înştiinţat, cum că în Africa şi în Libia (sau că cu două numiri numeşte pe acest loc, fiindcă o parte ce este către amiazăzi, din cele patru părţi ale lumii, Libia, mai-nainte numindu-se, Afriă mai în urmă s-a numit, după Hrisánd. Ori Libie numeşte de Obşte pe toată partea aceea. Iar Africă cu deosebire, pe oarecare Epárhie cuprinsă de acel loc după Melétie) şi întru acele locuri, Arhiereii cei de acolo, şi după ce se Hirotonisesc locuiesc împreună cu femeile lor, şi pricinuiesc scándelă celorlalţi. Noi dar silindu-ne a lucra toate cele ce privesc către obştescul folos al creştinilor celor ce se păstoresc, poruncim, ca de acum înainte nici un Arhiereu să locuiască împreună cu femeia sa, după ce se va Hirotonisi[182], însă aceasta poruncim, nu spre surparea şi stricarea atât al obştescului Canon al Apostolilor celui al 5-lea adică, care aforiseşte pe Episcopul acela ce cu pricinuire de evlavie îşi va despărţi pe femeia sa cu sila, cât şi a aşezământului ce osebit face Pavel către Tit, zicând: «Vei aşeza prin Cetăţi Presbíteri» (adică Episcopi după Hrisostom, fiindcă, precum am zis la începutul celui 1 Apostolesc, Episcopul ia şi numele Presbíterului. Şi este arătată aceasta şi din ceea ce pe urmă se adaugă, ce zice Apostolul, că se cade Episcopul şi celelalte). Care va fi fără de prihană, bărbat al unei femei, nu poruncim aceasta, zice, spre stricare acestora. Ci purtând grijă pentru mântuirea, şi sporirea creştinilor întru cele mai deplinite, şi pentru ca să nu pricinuiască oarecare prihănire împotriva Arhieriei. Căci deşi Arhiereii cei ce împreună petrec cu femeile lor, vieţuiesc întru întreaga înţelepciune şi înfrânare; cu toate acestea norodul cel de obşte se scandaliseşte, şi-i prihăneşte, prepuind cea dimpotrivă din împreună-locuinţa lor ce a de acest fel. Că Dumnezeiescul Apostol ne porunceşte, oricâte am face, întru Slava lui Dumnezeu să le

---

[182] Însemnează că pentru trei oarecare pricini mai de căpetenie, au oprit Sindoul acesta prin Canon Ecumenic de a avea Arhiereii femei. 1. Pentru că Arhiereii fiind din rânduiala ce deplinitoare, şi mai înaltă decât toate celelalte Bisericeşti rânduieli, se cuvine a fi depliniţi întru faptele cele bune, şi mai ales întru feciorie, şi curăţie. Pentru aceasta şi către scumpătăţita întreaga înţelepciune se cade a-şi îndrepta viaţa lor. 2. Pentru că Arhiereii cei ce aveau femei şi copii, dăruiau după moartea lor fiilor lor Episcopia ca o Clironomie, şi multe din lucrurile Bisericii rău se răneau, precum aceasta o zice Canonul al 6-lea al Apostolilor. 3. Pentru că grija femeii şi a fiilor, şi toată casa, îi opreau de a se îngriji pentru turma lor. Fiindcă după Pavel: «Cel însurat se grijeşte cele ale lumii cum va plăcea femeii.» Deci pentru a nu se face toate necuviinţele acestea, au oprit despre nuntă pe Arhierei aceste Ecumenic Sinod prin Canonul acesta. Am zis prin Canon Ecumenic, pentru că, şi mai-nainte de Sinodul acesta era oprită nunta de la Arhierei, însă de localnic Canon, iar nu de Catolicesc. Şi de unde este arătat? 1. De la Dumnezeiescul Hrisostom tâlcuind cuvântul lui Pavel, (ce zice pentru Episcopi, care este fără de prihană, bărbat al unei femei) şi zicând. Pentru aceasta a zis, bărbat al unei femei, nu căci acum aceasta se păzeşte în Biserică. Pentru că Arhiereul se cade a fi împodobit, cu desăvârşită sfinţenie şi curăţenie. Ci căci atunci către elinii cei ce aflau în curvie, mare lucru se socotea aceasta, a avea adică numai o singură femeie, (Cuvânt 2 la Iov) şi 2. Din Canoanele localnicului Sinod din Cartagina, cel al 4-lea şi al 35-lea care stăpânea în locurile Africii, şi rânduia, că Episcopii, şi Presbíterii şi Diaconii, să facă hotărâre: adică făgăduinţă, a se depărta de femeile lor (cu învoirea obştească şi a femeilor). Iar Sinodul acesta, a se depărta adică Episcopii de femeile lor, dar încă şi cu totul a nu locui împreună cu ele, prin Canonul acesta legiuieşte a se păzi pretutindeni. Iar ca şi Presbíterii şi Diaconii să se depărteze de femeile lor (nu au oprit) ci au iertat prin al 30-lea Canon, dar nu şi pretutindeni. Ci în locurile cele barbariceşti numai, pentru năravul lor cel sălbatic, şi păgânătatea credinţei. Iar cum că locuiau împreună, precum zice Sinodul, unii ca aceştia cu muierile lor, şi după ce se făgăduiau, arătat este din Canonul 33 al Sinodului din Cartagína. Şi nu se împotriveşte Sinodul acesta, Apostolescului Canon al 5-lea, sau rânduirii lui Pavel, nici le surpă nici le strică acestea. Ci fiindcă vede Sinodul Biserica sporind, şi petrecerea creştinilor înflorind întru faptele cele bune, au canonisit să înflorească şi petrecerea Arhiereilor cu neînsurarea, şi cu întreaga înţelpciune.

facem, şi să nu ne facem sminteală Iudeilor, şi Elinilor, şi creştinilor. Precum zice, şi eu întru toate tuturor plac. Fiindcă nu caut folosul meu, ci pe al celor mulţi ca să se mântuiască. Faceţi-vă următori ai mei, precum şi eu următor al lui Hristos. Iar de va locui vreunul din Arhierei împreună cu femeia sa, să se caterisească.

CANON 13

Fiindcă în Biserica Romanilor am aflat că în rânduială de Canon s-au predanisit, că cei ce vor a se învrednici de Hirotonia Diaconului, sau a Presbíterului, să mărturisească că nu se vor mai împreuna cu femeile lor. Noi vechiului Canon urmând al Apostoleştei scumpătăţi şi rânduieli, însoţirile sfinţilor Bărbaţi cele după legi, şi de acum înainte voim a avea tărie, nici ca cum deslegând tocmeala cea către muierile sale, sau lipsindu-i pe ei de împreunarea unuia cu altul la vremea ce cuviincioasă. Drept aceea, de se va afla vreunul vrednic spre Hirotonia de Ipodiacon, sau de Diacon, sau de Presbíter, acesta nicidecum să se oprească a se înainta la acest fel de treaptă. Împreună locuind cu legiuita femeia, nici iarăşi în vremea Hirotoniei să i se ceară a mărturisi, că se va depărta de legiuita împreunare cea cu femeia sa. Ca nu de aici nunta cea de Dumnezeu legiuită, şi binecuvântată cu venirea sa cea faţă, să fie siliţi a ocărî, căci glasul Evangheliei strigă: «Cele ce Dumnezeu a împreunat, omul să nu despartă.» [Matei 19, 6] Şi Apostolul învaţă că «Cinstită este nunta, şi patul nespurcat» [Evrei 13, 4]. Şi «Legatu-te-ai cu femeie? nu căuta deslegare» [1 Corinteni 7: 27]. Că ştim că precum şi cei ce s-au adunat în Cartagína luând purtare de grijă pentru viaţa cea cinstită a slujitorilor, au zis, ca Ipodiaconii cei ce pipăie sfinţitele Taine, şi Diaconii şi Presbíterii după hotarele lor, a se înfrâna şi despre soţiile lor, ca şi cea prin Apostoli predanisită şi din însăşi învechimea păzită, şi noi asemenea să o păzim, ştiind că vreme este la tot lucrul, şi mai ales a ajunării, şi a rugăciunii. Că trebuie cei ce stăruiesc înainte Jertfelnicului în vremea întrebuinţării celor sfinte a fi înfrânaţi întru toate, ca să poată, ceea ce cer obşteşte de la Dumnezeu, a dobândi. Deci de va îndrăzni cineva afară de Apostoleştile Canoane pornindu-se, pe oarecare din cei sfinţiţi, Presbíteri, zicem, sau Diaconi, sau Ipodiaconi, a-i lipsi de împreunarea şi împărtăşirea cea către legiuita femeie, să se caterisească. Aşişderea şi, dacă vreun Presbíter, sau Diacon, pe femeia sa cu pricinuire de evlavie o va lepăda, să se aforisească, iar stăruind, să se cataerisească.

TÂLCUIRE

Aceasta rânduieşte Canonul acesta, zicând: fiindcă ne-am înştiinţat că la Roma se păzeşte ca un Canon necălcat, ca să mărturisească în vremea Hirotoniei cei ce vor a se face Diaconi, şi Presbíteri, că după Hirotonie nu se vor mai împreuna cu femeile lor; noi urmând vechiului Canon al Sfinţilor Apostoli, celui al cincilea adică, voim şi rânduim să rămâie întărite şi nedespărţite însoţirile celor sfinţiţi, fără a-i despărţi pe dânşii după Hirotonie, de la împreunarea legiuitelor lor femei, ceea ce se cuvine a se face în cuviincioasa vreme. Adică când nu este post, şi când nu slujesc Dumnezeieştile Taine[183]; drept aceea cel ce este căsătorit cu femeie legiuită, de va fi vrednic de

[183] Însemnează că Lucá Patriarhul fiind întrebat, câte zile se cade a se depărta de femei cei ce vor a se împărtăşi? A hotărât Sinodiceşte, că trei zile să nu se apropie de femeile lor. Nu numai cei sfinţiţi, ci şi mirenii cei însuraţi. Căci, dacă Dumnezeu a poruncit Evreilor trei zile să nu se apropie de muierile lor, gătindu-se să primească legea cea veche (Ieşire 19: 15), cu cât mai vârtos se cuvine a le păzi acestea cei ce vor să primească întru sineşi, nu legea, ci pe însuşi Puitorul de lege Dumnezeu, prin Dumnezeiasca Euharístie? Şi dacă Avimeléh (sau Aviátar) Arhiereul, vrând a da Pâinile punerii înainte, lui Davíd şi vitejilor lui, i-a întrebat, de sunt curaţi de femei, şi ei au răspuns, că trei zile sunt de când sunt păziţi de împreunarea cu femeie (1 Împăraţi 21: 5). Cum nu se cuvine dar a fi trei zile curaţi de împreunarea femeiască (arătat că de femeile cele legiuite se zice, că într-alt chip nici este iertat a se apropia) cei ce vor să se cuminece cu stăpânescul Trup? Dar şi cei ce vor să se căsătorească prin nuntă, se cuvine a se mărturisi şi mirele şi mireasa, a posti şi a se progăti, şi înainte de a se începe Dumnezeiasca Liturghie să se cunune, iar după ce se vor

Hirotonie şi până la Presbíter să se facă, fără a fi îndatorit de nevoie a mărturisi, că Hirotonisindu-se se va despărţi de muierea sa. Pentru ca să nu necinstească Nunta cea de Dumnezeu legiuită, şi în Cána Galiléii Blagoslovită. Şi precum Domnul însuşi prin Evanghelie zice: «Pe cei ce Dumnezeu i-a împreunat omul să nu despartă.» Şi Apostolul învaţă că: « Nunta este cinstită şi patul nespurcat»; şi iarăşi «Legatu-te-ai cu femeie? Nu căuta să desparţi.» Precum dar Părinţii Sinodului din Cartaghén purtând grijă pentru cinstirea celor Ierosiţi, au hotărât, ca Ipodiaconii, Diaconii, şi Preoţii cei ce se ating de sfintele Taine, să se înfrâneze despre soţiile lor, după însuşi ale lor hotărâri şi după Canonul 33. Ca predanisirea cea prin Sfinţii Apostoli dată, şi care din însăşi în vechime au stăpânit, şi noi asemenea să o păzim, după Canonul 3 al acestuiaşi (adică în scrisele predanisiri şi cele nescrise, după Zonará şi Valsamón), aşa şi noi acesteaşi cu Părinţii aceia zicându-le, rânduim, că, cele de mai sus trei rânduieli (Tágme) ale celor Ierosiţi să se înfrâneze de muierile lor, în vreme de post, şi de rugăciune după Pavel. Pentru că cei ce stau înaintea Jertfelnicului se cuvine a fi înfrânaţi despre toate în vreme ce Ierurghisesc, pentru ca să poată prin înfrânarea aceasta, să primească de la Dumnezeu, ceea ce cer de obşte, sau în parte adică, după Zonará, sau pentru obştescul folos al norodului (după al 3-lea Canon al Sinodului din Cartaghén). Deci oricare va cuteza afară de Apostolescul Canon a opri pe mai sus numiţii Clerici de împreunarea cu femeile, să se caterisească[184].

CANON 14

Canonul sfinţilor, şi de Dumnezeu purtătorilor Părinţilor noştri să stăpânească şi întru aceasta, ca Presbíterul mai înainte de treizeci de ani să nu se Hirotonisească, măcar de ar fi omul cu totul vrednic, ci să aştepte. Că Domnul nostru Iisus Hristos, în anul al treizecilea s-a Botezat, şi a început a Botezat, şi a început a învăţa; Aşişderea, nici Diaconul mai înainte de 25 ani, iar Diaconiţa mai-nainte de 40 să nu se Hirotonisească. [Sinodul 1: 19; Sinod 4: 15; Neocesarea: 11; Cartagina: 21]

---

cununa, să se înceapă Dumnezeiasca Liturghie, şi sfârşindu-se să se împărtăşească cu Dumnezeieştile Taine, păzindu-se a nu se împreuna în noaptea aceea, precum un preasfânt obicei şi rânduială ca aceasta, şi se păzea, şi se păzeşte până acum de adevăraţii creştini cei ce vor să se mântuiască. Pentru aceasta după Valsamon, şi mai sus numitul Patriarh Lucá, supune canonisirii pe cei nou căsătoriţi care s-ar împreuna întru aceeaşi zi după Sfânta Împărtăşire. De aici încheiem din ceam mai mare pe cea mai mică, că de este destulă spre gătirea Dumnezeieştii Cuminecături depărtarea cea de trei zile de trupeasca amestecare, cu mult mai vârtos este destul spre aceasta postul cel de trei zile. Şi cu toate că de Dumnezeieştile Canoane postul înainte împărtăşirii, nu se rânduieşte; cei ce pot însă a posti mai înainte de aceasta şi o săptămână întreagă, bine fac. Vezi şi subînsemnarea celui 63 Apostolesc şi cel al 7-lea al Neocesareei.

[184] Hulesc Latinii, zicând, că au greşit Sinodul acesta legiuind Bisericii celei din Roma despre nunţile Preoţilor, şi că arătat se împotrivesc Sfântului Duh, celuia ce prin ei grăieşte. Pentru că Ecumenic fiind acesta, cu stăpânire legiuieşte în toată lumea, fără vreo osebire, că şi Papii se supun Sinoadelor, ca şi toţi Arhiereii, precum Pelághie al 2-lea aceasta zice. Însă nu au greşit Sinodul acesta pentru Nunta Preoţilor rânduind. Fiindcă şi Scripturii urmează, car voieşte Nunta să rămâie nedeslegată; şi celui întâi Ecumenic Sinod, care s-au ferit de aceasta de a se face adică cu sila despărţirea nunţii Preoţilor. De vreme ce însă acest obicei în Roma era necălcat, iar mai ales Canon, şi silea pe mulţi fără voie a-i despărţi (fără voie însă zic, că mulţi iubind vrednicia Preoţiei, şi nu puteau a o dobândi având femei, erau siliţi pentru slava epánghelmei a se despărţi de femeile lor şi nevrând); să curvească în urmă şi să se înverşuneze, şi ţiitoarea să aibă; pentru aceasta, zic, au oprit Sinodul această silnicie, că pe Arhierei nevoie era a-i opri de nuntă pentru pricinile ce am zis la al 12-lea Canon, şi mai ales pentru a nu dărui fiilor lor lucrurile Bisericii. Iar pentru Preoţi nu este atât nevoie, pentru că Preotul s-a rânduit a fi casnic unei mici Paróhii, sau unui sat. Iar în silă a se despărţi, ceea ce pricinuia Canonul cel din Roma a mărturisirii Preoţilor (că desăvârşit se vor despărţi de femei) este afară de lege, şi legiure împotriva Sfântului Duh. Iar dacă prihănesc Latinii pe acest Sinod, pentru ce lucrează ceea ce s-a legiuit de el? Că pe Preoţii neamului maroniştilor celui de prin prejurul muntelui Libanului, ce se află în Fenicia, ce este de o cugetare cu latinii îi iartă să-şi aibă muierile lor. Prihănească-se dar pe sineşi ticăiţii pentru că iartă pe arătaţii Preoţi ai maroniştilor ca şi în ziua când se împreunează cu muierile lor să Liturghisească, împotrivindu-se lui Pavel, şi Sfintelor Canoane. Prihănească-se încă, şi pentru că iartă în Lehía pe Dreptslăvitorii Preoţii cei a doua oară căsătoriţi, să-şi aibă Preoţia numai de vor primi să se facă Papişti.

TÂLCUIRE

Canonul acesta anume aşează pe cel al 11-lea al Sinodului din Neocesareea, întărindu-le pe acela, şi rânduind, a nu se Hirotonisi treptele arătate mai-nainte de a ajunge cu vârsta la anii arătaţi. Căci şi Domnul la vârsta de treizeci ani s-a Botezat, şi a început a învăţa propovăduirea Evangheliei; precum arată Dumnezeiescul Lucá (cap 3, 23). Căruia se cuvine a urma şi Presbíterii, ca nişte învăţători ai credincioşilor. Dar milostiv fie Dumnezeu, pentru călcarea sfintelor Canoane cea de acum! Şi dacă călcătorii Canoanelor acestora nu se înduplecă de sfinţiţii şi de Dumnezeu purtătorii şi sfinţii Părinţi, înduplece-se măcar de un om lumean şi mirean, care este Împăratul Iustinian, care în a sa Neara 123 zice, nu iertăm a se face Presbiter mai jos fiind cu vârsta de treizeci de ani; nici Diacon mai jos de 25, nici Ipodiacon mai jos de 20. Citeşte şi pe cel al 19-lea al Sinodului 1 şi subînsemnarea celui al 11-lea al Sinodului din Neocesareea.

CANON 15

Ipodiaconul nu mai puţin de 20 de ani să se Hirotonisească; iar dacă cineva din cei ce s-ar afla în orice fel de Ieraticească stare, afară de anii cei rânduiţi s-ar Hirotonisi, să se caterisească.

TÂLCUIRE

Canonul acesta hotărăşte că oricare din aceste 4 stări se va Hirotonisi afară de anii cei zişi, să se caterisească.

CANON 16

Fiindcă cartea faptelor predată de către sfinţii Apostoli şapte Diaconi a se aşeza, iar Părinţii Sinodului celui din Neocesareea, aşa au zis arătat în Canoanele cele de ei aşezate, că şapte Diaconi sunt datori a fi după Canon, măcar oricât de mare ar fi cetatea. Şi se va încredinţa din Cartea faptelor. Noi cu Apostoleasca zicere potrivind gândul Părinţilor, am aflat că cuvântul lor, nu a fost pentru bărbaţii cei ce slujesc Tainelor, ci pentru slujirea în trebuinţele meselor, Cartea faptelor aşa având: «În zilele acelea, înmulţindu-se Ucenicii, au făcut cârtire Elinii împotriva Evreilor, căci văduvele lor se treceau cu vederea întru slujba cea de toate zilele. Şi chemând cei doisprezece pe mulţimea Ucenicilor au zis: Nu este cu plăcere nouă ca lăsând Cuvântul lui Dumnezeu, să slujim meselor. Socotiţi drept aceea fraţilor dintre voi şapte bărbaţi mărturisiţi, plini de Duhul Sfânt, şi de înţelepciune, pe care să-i rânduim la treaba aceasta. Iar noi întru rugăciune, şi întru slujba Cuvântului ne vom zăbovi, şi a plăcut cuvântul acesta înaintea a toată mulţimea; şi au ales pe Ştefan, bărbat plin de Credinţă, şi de Duh Sfânt, şi pe Fílipp, şi pe Próhor, şi pe Nicánor, şi pe Tímon, şi pe Parmená, şi pe Nicólae nemernicul Antiohian; pe care i-a pus înaintea Apostolilor» [Fapte 6: 1]. Acestea tâlcuindu-le Dascălul Bisericii Ioan cel cu gura de aur, aşa vorbeşte, vrednic lucru este de a se mira cineva, cum nu s-a rupt mulţimea pentru alegerea bărbaţilor! Cum nu s-au socotit lepădaţi şi osândiţi de către dânşii Apostolii! Dar oare ce dregătorie aveau aceştia? Şi care Hirotonie au primit? De nevoie este a o şti; oare cea a Diaconilor? Dar însă, acest lucru în Biserici nu este; cea a Presbíterilor este Iconomia? Cu toate că încă nici un Episcop era, ci Apostolii numai. Drept aceea, socotesc, că nici a Diaconilor, nici a Presbiterilor, nume a fi, cunoscut este şi arătat. Deci, asupra acestora propovăduim şi noi că, acei prozişi şapte Diaconi, să nu se ia pentru cei ce slujesc Tainelor, după protâlcuita învăţătură, ci aceştia sunt, cei ce li s-au încredinţat Iconomia obşteştei trebuinţe a celor atunci adunaţi, care

ni s-au făcut nouă tip (formă) şi întru aceasta, de iubirea de oameni, şi de purtarea de grijă pentru cei lipsiţi.

TÂLCUIRE

Canonul acesta îndreptează, sau mai bine a zice îmbunătăţeşte pe cel al 15-le al Sinodului din Neocesáreea. Care hotărăşte a se afla numai şapte Diaconi, şi nu mai mulţi şi în cea mai mare Cetate, precum Cartea Faptelor istoriseşte. Deci zic Părinţii Sinodului acestuia, că noi cumpănind tâlcuirea ce o au Părinţii, cu cele zise în Apostoleştile Fapte pentru cei şapte Diaconi, am aflat că aceea nu erau slujitori Tainelor ci ai meselor, precum din însăşi Faptele se înţelege. Drept aceea şi Părinţii aceştia unindu-se cu Dumnezeiescul Hrisostom, propovăduiesc că Diaconii aceşti, precum am zis, nu erau slujitori ai Tainelor, ci ai trebuinţei celei de Obşte, şi ai porţioanelor (sau pensiilor) creştinilor de atunci[185]. Care ni s-au făcut pildă de iubire de oameni, şi de purtare de grijă, ce trebuie să avem pentru săraci; şi nu numai Părinţii aceştia au urmat Canonului pomenit de Sinodul din Neocesareea, ci şi Împăraţii Iustinian, şi Iraclie cei mai-nainte de dânşii, că cel 1 o sută de Diaconi, iar cel al doilea mai mult de o sută, au aşezat în Biserica cea mare. Şi de obşte toate Bisericile, după avuţiile lor, au şi numărul Diaconilor, şi al Clericilor.

CANON 17

Fiindcă Clericii oarecăror Biserici, lăsând pe a loruşi Biserici, întru care s-au Hirotonisit, către alţi Episcopi au alergat, şi fără de ştirea Episcopului lor în străine Biserici s-au aşezat, şi din aceasta s-au întâmplat a se face ei nesupuşi; Poruncim, ca de la luna lui ianuarie al trecutului al 4-lea Indiction, nici unul din toţi Clericii, măcar în oricare treaptă s-ar întâmpla a fi, să nu aibă voie fără de în scrisă slobozenie a Episcopului său, a se rândui întru altă Biserică. Pentru că, cel ce de acum înainte nu se va păzi de aceasta, ci ruşinând, cât din partea sa, pe cel ce a pus Hirotonie asupra lui, să se caterisească şi el, şi cel ce fără cuvânt l-a primit. [Apostol: 12, 15, 33; Sinod 1: 15, 16; Sinod 4: 5, 10, 11, 13, 20, 23; Sinod 7: 15; Antiohía: 3, 7, 8, 11; Laodiceea: 41, 42; Sardichia: 7, 8, 15, 16, 19; Cartagina: 31, 63, 97, 98, 116]

TÂLCUIRE

Nu iartă Canonul acesta să-şi lase Clericii Bisericile lor, şi să se mute la altele, fără de ştirea, şi slobozitoare scrisoare a Episcopului lor, pentru că din pricina aceasta se fac nesupuşi.

CANON 18

Clericii cei ce cu pricinuire de barbaricească năpădire, sau altfel oarecum din întâmplare strămutându-se, când va înceta despre dânşii nevoia, sau năvălirile barbarilor, pentru au fost fugit, iarăşi la Bisericile lor, poruncim să se întoarcă, şi nu îndelungă vreme a le lăsa pe ele fără pricină. Iar dacă vreunul nu va face după Canonul acesta, să se aforisească, până s-ar întoarce la Biserica sa, însăşi aceasta dar să se facă şi Episcopului celui ce îl ţine pe el. [Apostol: 15; Sinod 1: 15, 16;

[185] De aici unii îndeamnându-se, zic, că aceşti şapte Diaconi nu se cade a se zugrăvi ca slujitorii Tainelor cu tămâitoare, cu stihar, şi cu Orar, şi cu capetele descoperite. Eu însă, văzând despre o parte pe purtătorul de Dumnezeu Ignatie scriind în Epistolía cea către Traleséni, că Arhidiaconul Ştefan Liturghisea la Iacov fratele Domnului Liturghie curată şi neprihănită. Şi despre alta, văzând la capetele al 4-lea şi al 46-lea ale cărţii a 8-a a Apostoleştilor aşezământuri că se numără acei şapte Diaconi cu Episcopii şi cu Presbíterii, şi cu aceştia împreună se numără, din care unul era şi Ştefan. Socotesc aceştiaşi au fost şi Diaconi slujitori ai Tainelor, şi prin urmare, că nu este cu necuviinţă a se închipui slujitori Tainelor.

Sinod 4: 5, 10, 20, 23; Sinod 6: 17; Sinod 7: 15; Antiohía: 3; Sard: 15, 16, 19; Cartagina: 63, 98]

TÂLCUIRE

Nu numai pe Clericii cei ce fără pricini îşi lasă Bisericile lor, nu-i iartă Canonul acesta, ci nici pe cei ce se vor duce de la ele, ori pentru năvălirile barbarilor, ori poate pentru greutăţile datoriilor şi dărilor, ori pentru foamete, ori pentru ciumă, ori pentru oarecare întâmplare. Că porunceşte, ca după ce va înceta pricina pentru care s-au dus, iarăşi să se întoarcă la Bisericile lor. Iar de nu, să se aforisească şi el, şi Episcopul ce-l ţine în Epárhia sa, până ce se va întoarce la ale sale.

CANON 19

Cum că se cuvine proestoşii Bisericilor, în toate zilele, iar mai cu deosebire în Duminici pe toţi Clericii, şi pe norod să-i înveţe cuvintele evséviei (bunei cinstiri), din Dumnezeiasca Scriptură culegând înţelesurile adevărului, şi judecăţile. Şi să nu calce hotarele cele acum puse, sau predarea cea de la purtătorii de Dumnezeu Părinţi. Ci, şi scripturelnic cuvânt de s-ar porni, nu alt fel pe acesta să-l tâlcuiască, decât, precum au aşezat Luminătorii Bisericii, şi învăţătorii prin cărţile lor. Şi mai mult întru acestea să sporească, decât alcătuind cuvinte ale lor, ca nu, poate cândva, nefiind îndestulaţi la aceasta, să cadă din cuviinţă. Că prin învăţătura prozişilor Părinţi, noroadele învăţându-se de cele alese şi bune, şi cele nefolositoare, şi vrednice de lepădat, viaţa îşi vor îndrepta spre mai bine, şi nu se vor vâna de patima necunoştinţei, ci luând aminte la învăţătură, pe sineşi se vor ascuţi spre a nu pătimi rău, şi de frica muncilor celor ce se gătesc, îşi vor lucra mântuirea. [Apostol: 58; Sinod 1: 2, 5, 16; Laodiceea: 19; Cartagina: 79, 131, 132, 133; Petru: 10; Nissis: 6]

TÂLCUIRE

Rânduieşte Canonul acesta, ca Episcopii mai cu deadinsul, iar prin urmare şi Presbiterii, în fiecare zi, iar mai vârtos Duminicile[186] (sau şi în celelalte sărbători) să înveţe pe tot Cler şi pe norod, fiindcă întru aceste zile, încetând creştinii de la lucrul lor, se adună la Biserici, şi ascultă Dumnezeieştile Cuvinte, şi prin urmare, cei ce învaţă, mai mult folos le pricinuieşte. Însă să nu înveţe şi cuvinte şi noimele lor; ci din Dumnezeieştile Scripturi, fără a ieşi din hotarele şi Dogmele Credinţei, cele Sinodiceşte întărite, sau afară din predarea purtătorilor de Dumnezeu Părinţi. Şi dacă când vor vorovi cuvânt al Scripturii întru alt chip, să nu-l tălmăcească, decât precum l-au tălmăcit în cărţile lor Dascălii Bisericii; şi mai mult să se sârguiască a spori întru a învăţa cele ale Dumnezeiştilor Părinţi, decât a alcătui cuvinte ale lor. Ca nu cumva întrebuinţând noime de ale lor, şi neputând câteodată a le înţelege bine, să cadă de la cuviinţă, şi de la adevăr. Căci din învăţătura aceasta a Părinţilor învăţându-se noroadele, care sunt cele folositoare sufletelor lor, şi care nefolositoare, îşi prefac viaţa lor din răutate întru fapta bună, şi din întunericul necunoştinţei se izbăvesc. Şi iarăşi luând aminte la aceasta, şi auzind chinurile şi muncile ce vor să ia cei răi, pentru frica acelora, se depărtează de răutăţi, şi lucrează cele pentru mântuirea lor.

---

[186] Întru acest Canon, s-au aflat o însemnare zicând aşa. Însemnează Canonul acesta, şi miră-te cum astăzi nu se lucrează; că pe cuviosul Patriarhul acela kir Ioan, ce se zicea al Halchidonului, care era în vremea lui Alexie Comninó, în toate duminicile învăţa. Pentru aceea şi se află învăţăturile lui în carte preadeosebită. Se află însă şi Chiriacodromion al lui Ioan, sau al lui Gheorghie Xifilín Patriarhul Constantinopolului, şi ale altor Patriarhi şi Episcopi. Unit cu Canonul acesta zice, şi Sfântul Iustin în apología a doua pentru creştin. Că, Duminicile să adunau creştinii în Biserică din toate părţile, şi după ce se citea în vremea Liturghiei, Citirile Scripturii celei noi, şi ale celei vechi, făcea proestósul sfătuire prin cuvânt, şi chemare a urmării acestor bunătăţi. Iar cum că şi Presbíterii sunt proestóşi ai Bisericilor, se arată şi din cuvântul al 15-lea al sfântului Grigorie Teologul, unde pe Presbíteri îi numeşte păstori, iar pe Episcopi Arhipăstori. Şi Zonará încă împreună şezători în Altar cu Episcopii pe ei îi numeşte.

CANON 20

Să nu fie slobod Episcopului întru altă cetate, ce nu este cuvenită lui, a învăţa în public. Iar de se va vădi cineva făcând aceasta, să înceteze despre Episcopie; să lucreze însă cele ale Presbiterului. [Apostol: 35; Sinod 2: 2; Sinod 3: 8; Antiohía: 13, 22; Sardichia: 3, 11, 12]

TÂLCUIRE

Nu este iertat (zice Canonul) vreunui Episcop a învăţa în arătare şi în public, în Eparhie străină, fără voia Episcopului locului. Fiindcă acest fel de învăţătură se face spre necinstea aceluia, ca cum acesta ar fi înţelept, şi învăţător, iar acela ar fi neînţelept şi neînvăţat. Şi care se va arăta făcând una ca aceasta, să înceteze despre dregătoria Episcopului, şi să facă numai cele ce se cuvin Presbíterului. Însă în auzul poporului şi Obşteşte opreşte Canonul acesta a învăţa, dacă în deosebire l-ar întreba pe Episcop cineva pentru oarecare lucruri, şi va răspunde, nu păcătuieşte. Şi nu se împotriveşte Canonul acesta celui 29 al Sinodului al 4-lea pentru cele zise în al 35-lea al Apostolilor, pe care şi citeşte-l.

CANON 21

Cei ce au căzut în vinovăţii canoniceşti, şi pentru aceasta sunt supuşi cei desăvârşite şi pururelnice caterisiri, şi în locul mirenilor împinşi, dacă de bună voie către întoarcere privind, se leapădă de păcatul, pentru care au căzut din Dar, şi s-au făcut pe sineşi desăvârşit străini de acelaşi, în chipul Clerului tunde-se. Iar de nu o vor alege aceasta de voia lor, grijească-şi pletele ca şi mirenii, ca unii ce au cinstit mai mult petrecerea cea în lume decât cereasca Viaţă. [Apostol: 25; Sinod 1: 9; Sinod 6: 4; Neocesareea: 9; Vasilie: 3, 17, 32, 50, 70]

TÂLCUIRE

Câţi Ierosiţi pentru Canoniceşti vinovăţii, pentru curvie, zicând, sau precurvie, sau alte păcate de acest fel, desăvârşit şi pentru totdeauna fiind caterisiţi, şi în formă de mireni îmbrăcaţi, şi împreună cu mirenii stând în Biserică, porunceşte Canonul acesta, că de se vor pocăi de bună voie, şi se vor depărta desăvârşit de păcatul acela, să-şi tundă perii capului, adică să aibă semnul acel numit papalítra în creştet, care era chip şi semn al Clericilor[187]. Iar de nu se vor pocăi de bună voie, grijindu-şi pletele, ca şi cei

[187] Papalítra care şi Gárrara se numeşte este o rotundă tundere a părului din creştetul capului, şi nu este obicei Latinesc, ci a toatei Bisericii Răsăriteneşti şi apuseneşti, precum din Canonul acesta se adeverează, şi de la sfinţi. Că Ieroním, scriind către Augustin zice, rog pe cununa ta, asemenea şi Augustin, scriind către Episcopul Proculian, zice, să nu ai parte de cununa mea. Se face însă, nu spre cinstea Apostolului Petru, precum zic apusenii. Ci mai întâi şi chiar, spre semnul chipului Clericesc, după care aceştia se osebeau de cei ce nu erau Clerici, precum zice Canonul. Iar în urmă şi după alegoricescul chip, spre închipuirea cununii cei de spini a Domnului, precum tâlcuieşte sfântul Ghermanó în cea pentru tainica Teorie. Deci Clericii Bisericilor noastre, nu spre împodobire tunzând de sus şi de jos puţin pletele, în cruciş adică, şi în mijloc lăsându-le netunse, şi cu totul nestricate, iar Apusenii, fiindcă îl face acesta spre împodobire, deasupra şi dedesubt răzând pletele, şi mijlocul adeseori tunzându-l, şi nepotrivite făcându-le făcut cu cununa sfinţilor, pentru aceasta Máxim Margúnie în însemnarea 35 la Canoanele Sinodului din Antiohía, curvească cunună o a numit pe acela semn al Latinilor. Vezi pe Dosítei în Dodecávivlion la foaia 778 iar cum că se cuvine a face în creştetul capului aceste fel de cunună, şi clericii noştri învaţă-se din Canonul acesta. Că nu este drept hotare veşnice a strămuta, pe care le-au pus Părinţii noştri. Pentru aceasta şi Valsamón tâlcuind Canonul 44 al marelui Vasilie zice, că Clericii cei caterisiţi se prefac, şi cu chipul acesta se întocmesc Canoanele, şi cel 25 Apostolesc, şi cel 3 al marelui Vasilie, şi câte alte Canoane zic, ca unii ca aceştia să se arunce în locul mirenilor. Şi alţii, că, cei caterisiţi, dacă în urmă de voie vor urî păcatul, şi desăvârşit se vor părăsi de el, şi se vor pocăi, aceştia să-şi ia iarăşi forma clericatului, ce au pierdut-o. Iar dacă aceasta este aşa, arătat este dar că aceştia se suiau iarăşi, la locul celor Ierosiţi, şi îşi avea stare şi cinstea şederii numai, nu şi a lucrării treptei pierdute.

lumeşti, ca de la chipul cel mirenesc ruşinându-se, să vie cândva întru simţirea răutăţii lor, şi să se pocăiască.

CANON 22

Cei ce pe bani se Hirotonisesc, ori Episcopi, sau ori de care Clerici, şi nu după cercetare, şi alegere a vieţii, a se caterisi poruncim. Încă şi cei ce i-au hirotonisit. [Apostol: 29; Sinod 4:2; Sinod 6: 23; Sinod 7: 4, 5, 19; Vasilie: 91; Epistola Ghenadie şi Tarasie]

TÂLCUIRE

Porunceşte Canonul acesta să se caterisească Episcopii, şi alţii oarecare Clerici, ce se vor hirotonisi prin darea de bani, şi nu pentru vrednicie, şi îmbunătăţita lor viaţă; împreună şi cei ce i-au Hirotonisit; vezi Apostolescul Canon 29. Citeşte şi suspină frate pentru călcarea unor Canoane ca acestea atât de înfricoşate. Fiindcă în ziua de astăzi întru acest chip se lucrează simonia, ca cum ar fi o faptă bună, şi nu eres urât de Dumnezeu, precum îl numeşte preasfinţitul Ghenádie. Dacă, după perilípsurile Sfinţitelor Canoane, va căuta cineva lucrările cele Bisericeşti ale stării de acum, negreşit nu se dumireşte, şi nu află cea mai mică asemnare cu starea cea mai dinainte, spre a-şi putea vindeca nedumerirea sa. Pentru că toţi cei Bisericeşti afară de lege i-au rânduiala, şi asemeni vieţuiesc, şi se săvârşesc; pentru aceasta şi jugul robiei zace asupră-ne, şi sporeşte cu asprime. Noi însă nu simţim, şi mai fără ruşine facem fără de legi.

CANON 23

Pentru ca nimeni, ori din Episcopi, sau din Presbíteri, sau din Diaconi, dând Preacurata Cuminecătură să cere haru de la cel ce se împărtăşeşte pentru acest fel de împărtăşire, bani sau orice fel de lucru. Că nici este cumpărat Harul, nici cu bani am împărţit Sfinţenia Duhului, ci celor vrednici de Dar, fără vicleşug se cuvine a se da. Iar de s-ar arăta cineva din cei număraţi în Cler, cerând de al acela, pe care îl cuminecă cu Preacurata Cuminecătură, orice fel (de plată) să se caterisească, ca un râvnitor al rătăcirii, şi a răutăţii lui Simon. [Apostol: 29; Sinod 4: 2; Sinod 6: 22; Sinod 7: 4, 15, 19; Vasilie: 91; Epistolia Ghenadie şi Tarasie]

TÂLCUIRE

Canonul acesta rânduieşte, că nici un Episcop, sau Presbíter, sau Diacon, să nu ceară cu îndatorire de la aceea, pe care îi împărtăşeşte cu Dumnezeieştile Taine, parale, sau vreun alt fel de plată, oricât de mică ar fi, pentru Dumnezeiasca Împărtăşire. Căci Darul Sfintelor Taine nu se vinde, nici cu bani dăm sfinţenia Dumnezeiescului Duh. Ci fără plată, celor ce sunt vrednici de el; că pentru aceasta şi Darul de cei mulţi se numeşte Dumnezeiasca Împărtăşire. Iar cel ce o ar face aceasta, să se caterisească, ca un următor al lui Simon vrăjitorului, care a socotit că cu bani se vinde Harul prea Sfântului Duh. Citeşte şi pe 29 Apostolesc.

CANON 24

Nu fie slobod vreunuia din cei ce se numără în Ieraticeasca tagmă, sau din Monahi, a merge la alergarea cu caii (să privească), sau să sufere scenicile jocuri. Ci şi de se va chema vreunul la nuntă, când vor intra însă jocurile spre jucăreile cele spre amăgire, să se scoale, şi îndată să se ducă. Aşa poruncind învăţătura Părinţilor noştri; iar dacă vreunul s-ar prinde întru aceasta, sau să înceteze, sau să se caterisească. [Apostol: 42, 43; Sinod 6: 51, 62, 66; Sinod 7: 22; Laodiceea: 3, 54; Cartagina: 17, 70]

TÂLCUIRE

Nu este iertat vreunuia din cei sfinţiţi, sau din Monahi, precum zice Canonul acesta, să meargă la locurile acelea, unde se fac alergări de cai să privească, sau să asculte cântece de cele muiereşti. Dar şi la nuntă de va fi chemat vreun Cleric: să meargă, însă când vor veni să cânte acest fel de cântări amăgitoare şi sataniceşti, să se scoale şi să fugă îndată, precum porunceşte învăţătura Părinţilor. Adică Canonul 54 al Sinodului din Laodiceea. (Măcar că acela adaugă, că nici alte priviri ce se fac la nunţi, şi la Cine, nu se cade a privi cei sfinţiţi, ci trebuie a fugi.) Iar care se va prinde că a făcut aceasta, ori să înceteze, ori să se caterisească.

CANON 25

Pe lângă toate celelalte reînnoim şi Canonul cel ce învaţă, ca parohiile cele ţărăneşti sau săteşti ale fiecărei Biserici, să rămâie nestrămutate la Episcopii cei ce le ţin pe ele. Şi mai ales de le-au iconomisit în vreme de treizeci de ani fără silă ţiindu-le. Iar dacă, în lăuntrul celor treizeci de ani, s-a făcut oarecare pricire, sau s-ar face pentru ele, să fie iertat celor ce zic că s-au nedreptăţit, a porni (judecată) pentru acestea la Sinodul Epárhiei. [Sinod 4: 17; Cartagina: 128, 129, 130]

TÂLCUIRE

Canonul acesta înnoieşte pe cel al 17-lea al Sinodului al 4-lea pe care îl şi pune anume; însă nu tot, ci parte din acela; pentru aceea şi vezi tâlcuirea acestuia acolo.

CANON 26

Presbíterul, carele din neştiinţă s-au poticnit la nuntă neiertată, de şedere împărtăşească-se după cele legiuite nouă de sfinţitul Canon, iar de celelalte lucrări să se depărteze. Că destul este unuia ca acestuia iertarea, iar a binecuvânta pe altul cel ce este dator a-şi vindeca rănile sale, este lucru necuviincios. Că binecuvântarea este împărtăşire de sfinţenie. Iar cel ce aceasta nu o are, pentru poticnirea cea din neştiinţă, cum o va da altuia? Deci, nici înaintea norodului, nici îndeosebi să binecuvinteze, nici Trupul lui Hristos să-l împartă altora, nici altceva să Liturghisească, ci îndestulându-se cu şederea mai sus, plângă-se către alţii, şi Domnului ca să i se ierte lui nelegiuirea cea din neştiinţă. Bine arătat fiind, că acest fel de nuntă neiertată se va dezlega, şi nicidecum bărbatul va avea împărtăşire cu aceia, pentru care s-au lipsit de sfinţita lucrare. [Apostol: 19; Sinod 6: 3; Neocesareea: 2; Vasilie: 23, 24, 78]

TÂLCUIRE

Canonul acesta[188] este însuşi al 27-lea al marelui Vasilie; care rânduieşte ca Presbíterul acela, care prin Cununie ar lua prin neştiinţă pe vreo rudenie a sa, acela, fiindcă nu ştia rudenia, pentru aceasta se iartă, şi să aibă cinstea şederii împreună cu Presbiterii ceilalţi. Iar de toate celelalte lucrări ale Preoţiei să se depărteze. Adăogând Sinodul că şi cinstea şederii acesteia să o aibă, după ce mai întâi se va despărţi de

---

[188] Din Canonul acesta arătat se dovedeşte că toţi Presbíterii (cum şi Arhiereii) care se vor caterisi pentru arătatele lor vinovăţii, sau şi de către Duhovnicul cu sfătuire se vor opri pentru ascunsele lor păcate, cele vrednice de caterisire, sau şi însuşi mustraţi de ştiinţă se vor paretisí, aceştia nu pot, nici a Blagoslovi, nici a sfinţi, nici vreo altă sfinţită lucrare a face, nici întru ascuns, nici în arătare. Nici a Cumineca pe cineva, nici apă sfinţită a face, nici Botezuri, nici Masluri. Fiindcă întru toate sfinţitele lucrări acestea, se face împărtăşire de binecuvântare şi de sfinţenie, pe care ei nu o au, după cuprinderea Canonului acestuia. Dar nici gândurile a asculta, şi Duhovnici a se face pot unii ca aceştia. Pentru că după Simeon al Tesalonícului (răspunsul 11) Duhovnicescul Părinte trebuie şi a Blagoslovi, şi iertătoare rugăciune a rosti, şi a Liturghisi, şi pe cei ce se mărturisesc a-i cumineca, şi pentru cei ce se pocăiesc a mijloci. Şi în scurt a zice, Duhovnicul trebuie să aibă Preoţia lucrătoare, după Kítrus (vezi şi subînsemnarea celui 39 Apostolesc).

neiertata nunta aceea, pentru care s-a caterisit de Preoţie; că de nu se va despărţi, nu numai că şi de cinstea aceasta se va lipsi, ci se va supune şi sub certări.

CANON 27

Nimeni din cei ce se numără în Cler să nu se îmbrace în haină necuvenită, nici în cetate petrecând, nici în cale mergând, ci să întrebuinţeze îmbrăcăminţi cele acum obişnuite celor ce se numără în Cler. Iar dacă unul va face una ca aceasta, pe o săptămână să se aforisească. [Sinod 7: 16; Gangra: 12, 21]

TÂLCUIRE

Clericii, şi cei Ierosiţi se cuvine a fi cucernici şi după chipul cel din afară, pentru că Dumnezeu cu adevărat vede în inimă, iar oamenii privesc la starea cea din afară a trupului, după ceea ce este scris: «Omul vede în faţă, iar Dumnezeu vede în inimă.» [1 Împăraţi 16: 7] Drept aceea din cele dinafară chibzuiesc şi aşezarea cea din lăuntru a inimii. Pentru aceasta şi Canonul acesta porunceşte, ca nici un Cleric să nu poarte haine nepotrivite Epánghelmei sale. Adică de mult preţ, şi de mătase, sau şi ostăşeşti, nici în cetate aflându-se, nici în călătorie, ci să întrebuinţeze hainele cele obişnuite Clericilor, adică cucernice şi umilite. Iar care ar face dimpotrivă, să se aforisească pe o săptămână.

CANON 28

Fiindcă ne-am înştiinţat că în osebite Biserici, struguri proaducându-se în Altar, după oarecare păzit obicei, liturghisitorii Altarului împreunându-i pe aceştia cu Jertfa cea fără de sânge a Proaducerii, aşa pe amândouă împreună le împart poporului. Împreună am socotit, ca să nu mai facă vreunul din cei sfinţiţi aceasta, ci spre viaţa veşnică, şi spre iertarea păcatelor singură Proaducerea să se dea poporului. Iar aducerea strugurilor ca o pârgă socotindu-o ei, osebit binecuvântându-o Iereii să dea dintr-însa celor ce cer spre mulţumirea dătătorului rodurilor, prin care trupurile noastre, după Dumnezeiasca hotărâre, cresc şi se hrănesc. Deci dacă vreun Cleric ar face afară din cele rânduite, să se caterisească. [Apostol: 3, 4; Sinod 6: 32, 57, 99; Cartagina: 40]

TÂLCUIRE

De vreme ce în unele locuri, după oarecare obicei proaduceau unii struguri şi îi puneau pe Sfânta Masă, pe care unindu-i Presbíterii cu Preacuratele Taine, le împărţeau pe amândouă împreună la norod, pentru aceasta porunceşte Canonul acesta, ca de acum să nu mai cuteze vreun Presbíter a face aceasta[189]. Ci Dumnezeiasca Cuminecătură singură să o dea celor vrednici, pentru Viaţa veşnică, şi pentru iertarea păcatelor lor[190]. Iar struguri ca pe o pârgă să-i blagoslovească cu osebită rugăciune, şi să-i împartă

---

[189] Drept aceea şi Preoţii şi Arhiereii trebuie în vreme de ciumă, să întrebuinţeze chip spre a împărtăşi pe cei bolnavi, care să nu calce Canonul acesta, punând în strafídă sfântul Trup, ci în vreun vas sfinţit, şi de acolo să-l ia, sau ciócli, sau bolnavii, cu linguriţa. Apoi vasul cu linguriţa să se puie în oţet, şi oţetul să se verse acolo unde se spală Preoţii după Sfânta Liturghie, sau cu oricare chip ar putea, mai neprimejduitor şi Canonicesc.

[190] Şi nu numai osebit de struguri (sau de poamă) se cuvine a se da Dumnezeiasca Împărtăşire, ci de osebită şi de însuşi Părticelele celelalte puse în sfântul Potir. Pentru aceasta şi Simeon al Tesalonicului (cap 94) zice, că Preoţii se cuvine bine să ia aminte, a nu împărtăşi pe creştini din Părticelele (adică din cea scoasă pentru Născătoarea de Dumnezeu, din cetele cele 9, nici din Părticelele cele scoase pentru fiecare nume ce pomenesc) ci din însuşi Trupul Domnului. Iar de vor fi mulţi cei ce au să se împărtăşească (precum urmează mai ales în Joia cea mare, la sărbătoarea Naşterii Domnului, la al Sfinţilor Apostoli, şi al Născătoarei de Dumnezeu) atunci să nu puie Părticelele în sfântul Potir, pentru ca să nu greşească, să împărtăşească pe vreunul dintr-însele, ci să le lase pe sfântul Disc, şi după ce va împărtăşi pe norod, atunci punându-le, va săvârşi, precum aşa obişnuiesc a face şi la Lavrele cele mari ale sfântului Munte. Îngrijindu-se Presbíterii la nişte zile ca acestea, a scoate Agneţ mai mare după analogía norodului ce are a se împărtăşi.

norodului, spre mulţumirea lui Dumnezeu. Iar care va face afară de Canonul acesta, să se caterisească. Citeşte şi pe cel al 3-lea Apostolesc.

CANON 29

Canonul celor adunaţi în Cartaghén învaţă, ca, sfintele Altarului să nu se săvârşească, decât de oameni postiţi, osebindu-se o zi a anului, întru care se săvârşeşte Dumnezeiasca Cină, poate atunci, pentru oarecare pricinuiri folositoare Bisericii după locuri, acei Dumnezeişti Părinţi, întrebuinţând o iconomie ca aceasta. Dar pe noi nimeni silindu-ne a lăsa scumpătatea, hotărâm, Apostoliceştilor, şi Părinteştilor predări urmând, că nu se cade în patruzecime a deslega Joia săptămânei celei de pe urmă, şi toată patruzecimea a o necinsti. [Apostol: 69; Sinod 6: 89; Laodiceea: 49, 50, 51, 52; Cartagina: 48, 56; Dionisie: 1; Timotei: 8, 10]

TÂLCUIRE

Precum Domnul nostru Iisus Hristos în seara Joii celei mari, mai întâi a mâncat Cina cea de Obşte, şi după aceea a dat Dumnezeieştile Taine Apostolilor, cu un chip ca acesta au apucat a se ţine obiceiul şi în locurile Africii, mai întâi a mânca cei de acolo în Joia cea mare oarecare desfătate mâncări, după Zonará, deslegătoare fiind a obişnuitei uscatei mâncări ce se face în toate zilele Postului celui mare, şi apoi să săvârşeasca Liturghie, şi să se împărtăşească cu sfintele Taine. Deci Sinodul acesta îmbunătăţind Canonul al 48-lea al Sinodului din Cartagina, care cuprinde acest obicei, rânduieşte, că Părinţii aceia, poate au întrebuinţat Iconomia aceasta, pentru oarecare pricini folositoare în locurile acelea; iar noi (zic Părinţii acestui Sinod) neavând vreo pricină, care să ne silească, a lăsa scumpătatea Canoanelor, urmăm atât predaniilor Apostolilor, adică Canonului al 69-lea al lor, care rânduieşte, ca toţi să postească sfânta Patruzecime (întru care aceste patruzeci de zile se cuprinde şi Joia cea mare, şi toată Săptămâna mare) cât şi cele ale Părinţilor, adică Canonul 8 al Părinţilor din Laodiceea, care rânduieşte, că nu se cade cineva a dezlega Postul Joii celei mari a Săptămânii celei de pe urmă a marelui Post, şi prin dezlegarea aceasta să necinstească, şi să netrebnicească tot Postul Patruzecimii; ci trebuie toată Patruzecimea a o posti cu mâncare uscată, împreună adică cu Joia cea mare.

SIMFONIE

„Însemnează însă, că nu numai acest 48 al Cartaghénei hotărăşte, că se cuvine Iereii postiţi a Liturghisi, dar şi cel 56 acestea zice, că aceasta s-ar fi adeverit şi de Sinodul cel in Niceea. Dacă însă se primejduieşte cineva spre moarte, trebuie a-l cumineca şi după ce a mâncat, după al 9-lea Canon al Sfântului Nichífor. Iar Dumnezeiescul Hrisostom categorisit fiind, pentru ce a împărtăşit pe oarecare după ce au mâncat, scrie în Epistolía cea către Chiriác Episcopul: De am făcut aceasta să se şteargă numele meu din cartea Episcopilor. Iar fiindcă că-mi zic aşa, şi prigonesc, surpe pe Pavel, care după ce a cinat, pe toţi cei din casă i-a botezat. Surpe aceştia încă şi pe Hristos, care după ce a cinat a dat Apostolilor Împărtăşirea. Pentru aceasta cei ce vor a se cumineca, până înainte de miezul nopţii au voie a bea apă, şi după aceasta se cuvine a nu pune nimic în gură, până după împărtăşire. Citeşte şi pe 69 Apostolesc."

CANON 30

Toate voind noi spre zidirea Bisericii a se lucra, am socotit a iconomisi şi pe Iereii cei ce se află în Bisericile cele barbariceşti, ca Apostolescul Canon cel pentru a nu-şi lepăda pe femeia sa cu pricinuire de evlavie, şi a covârşi pe cât ar putea, şi a face lucruri mai presus de cele rânduite, din aceasta învoindu-se cu soţiile lor, de împreunarea cea unul către altul se depărtează. Hotărâm, aceştia să nu mai

locuiască împreună cu ele, după nici un chip cândva, ca de aici să ne dea dovadă desăvârşită pentru făgăduinţă. Către aceasta însă pentru dânşii, nu pentru alt ceva, ne-am înduplecat, decât pentru împuţinarea de suflet a socotelii lor, şi pentru înstrăinarea moralurilor, şi neîntărirea. [Apostolesc: 5; Sinod 6: 12, 13, 48; Gangra: 4; Cartagina: 3, 4, 33]

TÂLCUIRE

Fiindcă cei Ierosiţi ce se aflâ în barbária Africii, precum am zis, vrând să covârşească legiuirea Apostolicescului al 5-lea Canon, care porunceşte, a nu-şi despărţi vreun Iereu pe femeia sa cu pricinuiri de evlavie, se învoiesc cu femeile lor, şi se depărtează de trupeasca împreunare; pentru aceasta Canonul acesta hotărăşte, că, cei ce au făcut aşa, să nu mai locuiască împreună cu femeile lor după nici un chip. Întâi adică, pentru ca să arate cu despărţirea aceasta a împreună-locuirii, că nu pentru făţarnică, şi mincinoasă evlavie, ci cu adevărat pentru dorul întregii înţelepciuni, şi al fecioriei au făcut acest fel de făgăduinţă, şi învoire. Şi alta încă, pentru că, din deasa privire, şi împreuna petrecere cu femeile lor, se îndeamnă iarăşi spre trupeasca împreunare cu dânsele. Însă şi aceasta, zice, o am iertat lor, nu pentru altă pricină, ci pentru socoteala lor cea cu micşorare de suflet, şi pentru sălbaticul lor moral, după Zonará, sau pentru străinătatea bunei rânduieli a Bisericeştilor Moraluri, după Valsamón. Şi pentru neîntărirea credinţei lor. (Şi vezi că însuşi aceasta de o iartă Sinodul în Barbária pentru pricinile acestea, la Roma nu o iartă a se face, pentru domesnicia Moralurilor, pentru Bisericeasca buna rânduială, şi pentru celelalte, şi cu toate că obiceiul acesta de la Romani a urmat şi în Barbária, după Canonul al 4-lea al Sinodului din Cartaghén.) Citeşte şi pe al 5-lea Apostolesc.

CANON 31

Clericii cei ce Liturghisesc, sau Boetează prin casele cele de rugăciune, care se află prin case, hotărâm a o face aceasta sub socotinţa Episcopului celui de loc. Încât, dacă vreun Cleric, aceasta nu o va păzi aşa, să se caterisească. [Apostol: 31; Sinod 4: 18; Sinod 6: 34, 59; Sinod 1 şi 2: 12, 13, 14, 15; Gangra: 6; Antiohía: 5; Laodiceea: 58; Cartagina: 10, 62]

TÂLCUIRE

Nu iartă Canonul acesta a Liturghisi, sau a boteza, Preoţii prin cămări, sau în casa cuiva, cea de rugăciune, adică rânduită şi afierosită spre rugăciune, nesfinţită fiind însă, fără de voia şi socotinţa Episcopului de loc. Pentru că aceasta este Parasingoghí (adică complot) şi apostasie împotriva Episcopului, ci să o facă aceasta cu socotinţa şi voia lor. Iar care nu o va păzi aceasta, să se caterisească.

CANON 32

Fiindcă au venit la ştiinţa noastră, cum că în ţara Armenilor, cei ce săvârşesc Jertfa cea fără de sânge, numai vin proaduc la sfinţita Masa, nemestecându-l pe el cu apă, propunând ei pe învăţătorul Bisericii pe Ioan cel cu gura de aur, care zice, prin tâlcuire la Evanghelia lui Matei acestea: „Pentru care pricină n-au băut apă după ce a înviat, ci vin?" [Vor: 52] Pe alt eres rău din rădăcină zmulgându-l. Fiindcă sunt unii care întrebuinţează în Taine apă, arătând că şi când au predat Tainele, şi când a înviat, a întins masă goală fără de taine, vin întrebuinţând. Din rodul zice al viei [Matei 26: 29]. Deci via, vin, iar nu apă naşte. Şi din aceasta ei socotesc că surpă învăţătorul preaducerea apei întru sfinţita Jertfă. Ca nu şi de acum înainte să fie ţinuţi de neştiinţă. Învăţătura Părintelui cu Ortodoxie o descoperim. Că răul eres al Idroparastáţilor vechi fiind, care în loc de vin, întrebuinţează în jertfa lor numai apă, stricând acest de Dumnezeu purtător

bărbat nelegiuita învăţătură a acestui fel de eres, şi arătând, că ei de-a dreptul se împotrivesc Apostoleştei predări, au formăluit cuvântul cel pomenit. Fiindcă şi în Biserica sa, unde i s-au încredinţat păstoreasca administraţie, a predat a se mesteca cu apă, când ar trebui a se săvârşi jertfa cea fără de sânge, arătând dregirea cea din sânge şi din apă din cinstita Coastă a Izbăvitorului, şi Mântuitorului nostru Hristos Dumnezeu, care s-a vărsat spre învierea a toată lumea, şi spre izbăvirea de păcate. Şi prin toate Bisericile încă, unde Duhovniceştii luminători au strălucit, această rânduială de Dumnezeu dată stăpâneşte. Fiindcă şi Iácov fratele cel după trup al lui Hristos Dumnezeului nostru, căruia întâi i s-au încredinţat scaunul Bisericii Ierusalimului. Şi Vasilie, Episcopul Bisericii Chesarenilor, a căruia laudă s-a răspândit prin toată lumea, în scris predând nouă tainica sfinţita lucrare, aşa săvârşind în Dumnezeiasca Liturghie din apă, şi din vin a dat sfinţitul Pahar. Şi cuvioşii Părinţi cei ce s-au adunat în Cartaghén, aşa anume au pomenit, ca întru cele sfinte nimic mai mult decât Trupul, şi Sângele Domnului să se proaducă, precum şi însuşi Domnul a predat, adică pâine, şi vin, cu apă amestecat. Deci dacă vreun Episcop , sau Presbíter, nu după predata de Apostoli rânduială face, şi neamestecând apa cu vin, aşa va proaduce Jertfa cea preacurată, să se caterisească, ca unul ce cu nesăvârşire pe Taină o vesteşte, şi înnoieşte cele predate.

TÂLCUIRE

Canonul acesta îndreptează răul obicei, care apucase a se ţine în ţara Armenilor, a Liturghisi adică numai cu vin, fără a-l amesteca cu apă, după Bisericeasca predare. Şi fiindcă ei aduc, spre adeverirea acestui fel de obicei al lor, mărturie din tâlcuirea, ce face Ioan Hrisostom la Evanghelia lui Matei, şi socotesc că acest Dumnezeiesc Părinte fiindcă zice acolo, că Domnul, şi mai-nainte de Înviere, şi după Înviere, a întrebuinţat vin, surpă prin cuvântul acesta pe unirea apei la Taine. Pentru această greşită înţelegere a lor, Părinţii aceştia arată adevărata înţelegere a cuvintelor sfântului, zicând. Că, fiindcă era un eres vechi ce se numea al Idroparastáţilor care numai apă întrebuinţau la Dumnezeiasca Taină, şi nu vin. Dumnezeiescul Hrisostom surpând acest fel de eres, aşa a grăit cuvântul, şi nu ca cum primind acest rău obicei al Idroparastáţilor. Fiindcă însuşi sfântul acesta prin Dumnezeiasca sa Liturghie a predat Bisericii Constantinopolului, că în Jertfa cea fără de Sânge a Tainelor, să se amestece apă cu vin, spre arătarea Sângelui, şi a Apei ce au ieşit din cinstita Coasta Domnului, fiind spânzurat pe Cruce, pentru lăsarea păcatelor şi Învierea a toată lumea. După Evangheliceasca zicerea aceea: Unul din ostaşi cu suliţa a împuns Coasta lui, şi îndată a ieşit Sânge şi Apă. Şi nu numai Hrisostom, ci şi Iácov Fratele lui Dumnezeu, şi întâiul Ierarh al Ierusalimului[191]. Şi marele Vasilie în Liturghiile sale a predat a se săvârşi sfântul Potir din vin şi din apă, încă şi Părinţii cei în Cartaghén adunaţi în Canonul 44 pe care îl şi aştern anume. Deci oricare Arhiereu, sau Presbíter la Dumnezeiască Ierurghie nu amestecă apă cu vin, după Apostoleasca predanie, să se caterisească. Fiindcă cu aceasta, face nesăvârşită Taina Dumnezeieştii Euharístii, şi surpă cele predate.

CANON 33

[191] Însemnează că Liturghia Fratelui Domnului, după Canonul acesta, este primită. Care din vechime se săvârşea în Palestina, iar acum nu este lucrătoare, şi numai în oarecare locuri, şi uneori se săvârşeşte. Iar Valsamón că şi Sinod Ecumenic o primeşte, zice însă la întâia întrebare a lui Marcu al Alexandríei, că nu este primită. Poate pentru că la unele locuri se vede a fi minciunoşită. Că, De tine se bucură; ce zice să se cânte după, „Mai ales pentru Preasfânta Preacurata" nu este veche cântare, ci mai de curând. Vezi şi Catehisul. Dar şi Emanuíl Malaxós în capul 220 al Nomocanonului istoriseşte cum că Biserica a întrebuinţat Liturghia lui Iacov până în zilele marelui Vasilie.

Fiindcă ne-am înştiinţat că în ţara Armenilor, numai cei din neamul Preoţesc se aşează în Cler, urmând obiceiurilor Iudaiceşti, se apucă a lucra aceasta, iar unii dintre dânşii şi netunşi, se aşează Ieropsalţi, şi Anagnóşti ai Dumnezeiescului Lăcaş. Am socotit, ca de acum, să nu fie cu putinţă celor ce voiesc a înainta pe oarecare în Cler, privind la neamul celui ce se proheiriseşte. Ci ispitindu-i, de vor fi vrednici după hotărârile cele puse în sfinţitele Canoane, a se număra în Cler, pe aceştia să-i Prohirisească Bisericeşti, ori de au fost din strămoşi Preoţi, ori şi de nu. Dar nici a ierta pe cineva dintre toţi, a rosti în Amvon, Dumnezeieştile cuvinte către popor, după rânduiala celor în Cler număraţi. Dacă nu vreo Ieraticească tundere va întrebuinţa unul ca acesta, şi de nu va primi canoniceşte binecuvântare de la Păstorul său. Iar de se va vădi cineva făcând afară de cele mai sus scrise, să se aforisească. [Apostolesc: 77; Sinod 7: 14; Laodiceea 23: Cartagina: 22]

TÂLCUIRE

Şi Canonul acesta pe cei ce se află în ţara Armnenilor îi îndreptează, care nu numai Clerici făceau pe singuri cei ce se trăgeau din neam Ieraticesc, urmând obiceiului Iudeilor, care făceau Presbiteri pe cei ce se trăgeau din singură seminţia lui Leví. Ci şi Cântăreţi, şi citeţi aşeza în Biserică, fără Hirotesie de Arhiereu. Rânduiesc (Părinţii Sinodului acestuia) că de acum înainte să nu caute, de este din neam Ieraticesc cel ce are a se Hirotonisi, ci să-l ispitească de este cu adevărat vrednic a se face Cleric. Şi pe lângă acestea, ca să nu lase pe vreunul să rostească în Amvon Dumnezeieştile cuvinte norodului[192], de nu va lua mai întâi, de la Arhiereu Canoniceasca pecetluire de citeţ. Iar care va face afară de acestea, să se aforisească.

CANON 34

Şi aceasta încă Ieraticescul Canon luminat vorovindu-o, că vinovăţia congiuraţiei, sau afatríei şi de legile cele dinafară cu totul s-a oprit; cu mult mai vârtos dar în Biserica lui Dumnezeu se cuvine a se opri de a se face aceasta, şi noi ne sârguim a păzi, încât de s-ar afla oarecare Clerici, sau Monahi, sau conjurându-se sau întovărăşindu-se, sau prilejuri pândind asupra Episcopilor, sau Conclericilor, cu totul să cadă din treapta sa. [Apostolesc: 31; Sinod 4: 18; Sinod 1 şi 2: 13, 14, 15; Antiohía: 5; Cartaghén: 10, 62]

TÂLCUIRE

Canonul acesta este însuşi cel al 18-lea al Sinodului al 4lea şi citeşte tâlcuirea lui acolo, vezi însă şi tâlcuirea celui Apostolesc 31.

CANON 35

Nu fie iertat vreunuia din toţi Mitropoliţii, săvârşindu-se vreun Episcop ce ar fi supus scaunului său, lucrurile lui, sau cele ale Bisericii lui, a le lua, sau a-şi-le însuşi, ci fie sub paza Clerului Bisericii, a căruia răposatul se află întâişezător, până la înaintarea altui Episcop. Afară de nu au rămas Clerici în Biserica aceea. Că atunci Mitropolitul acestea le va păzi neîmpuţinate, toate dându-le Episcopului ce se va Hirotonisi. [Apostolesc: 40; Sinod 4: 22; Antiohía: 24; Cartagina: 30, 89]

---

[192] Însemnează că, după Cartea a doua Capul 57 al Apostoleştilor aşezământuri, celelalte cuvinte al Dumnezeieştilor Scripturi Citeţul le rostea norodulu pe loc înalt în mijloc stând, iar Evangheliile Diaconul, sau Presbíterul. Iar după Teologul Grigorie, precum zic unii, şi Evangheliile, se vede că le zicea el în cel întâi înfruntătorul cuvânt împotriva lui Iulian: „Şi ce, Nu trebuia aceste (adică Evangheliceştile porunci) a le şti cu scumpătate, cel ce s-a învrednicit de cinstea dregătoriei Altarului celui mare, a se face Citeţi oarecând al Dumnezeieştilor cuvinte? Iulian adică. Dar poate Dumnezeieşti cuvinte, ce acela citea, să fi fost şi alte Scripturi, dar nu şi Evangheliile. Care zice sfântul adică, că Iulian le citea, nu însă şi că citea Evangheliile, măcar deşi altcătuirea cuvântului aceasta dă a înţelege. Ori aceasta o zice Teologul aşa, şi pentru că în cuvintele ce se citesc în Biserică de către Citeţi, au şi ziceri multe al Evangheliei semănate într-însele.

TÂLCUIRE

Canonul acesta opreşte şi pe Mitropolitul despre a lua lucrurile unui Episcop supus al său, după ce ar trece din viaţa aceasta. citeşte-l şi pe cel 40 Apostolesc.

CANON 36

Înnoind cele legiuite de cei o sută cincizeci sfinţi Părinţi, ce s-au adunat întru aceasta de Dumnezeu păzită şi împărătească cetate, şi ale celor şase sute treizeci, ce s-au adunat în Calcedon, hotărâm, ca Scaunul Patriarhului Constantinopolului, să dobândească presbíile [pronómiile] cele întocmai cu ale scaunului Romei celei vechi, şi întru lucrurile cele Bisericeşti, ca acela să se mărească, al doilea după acela fiind, după care numeră-se scaunul al marei cetăţi a Alexandrénilor, apoi cel al Antiohíei, şi după acesta, cel al cetăţii Ierusalimlenilor. [Apostolesc: 30; Sinod 2: 3; Sinod 4: 28]

TÂLCUIRE

Canonul acesta reînnoieşte pe Canonul 3 al Sinodului al 2-lea Ecumenic, şi pe cel al 28-lea al Sinodului al 4-lea Ecumenic, care cuprind pentru pronómiile scaunului Constantinopolului, cale căror tâlcuiri vezile la locul lor, citeşte şi Canonul al 6-lea al Sinodului 1 Ecumenic, şi subînsemnarea aceluia, în care vorbim pentru cei 5 Patriarhi.

CANON 33

Fiindcă în osebite vremi s-au făcut barbariceşti năvăliri, şi mai multe cetăţi din acestea au ajuns a fi supuse celor fără de lege, încât de aceasta nu putea întâiul şezător al unei cetăţi ca aceştia după Hirotonia cea asupra lui, să-şi primească scaunul său, şi a se înscăuna într-însul cu Ieraticească aşezare, şi aşa după obiceiul ce apucase a se ţine Hirotoniile, şi toate cele ce Episcopului se cuvin, şi a lucra şi a întrebuinţa. Noi păzind acestea, şi sévasul Preoţiei, şi nicidecum voind spre vătămarea Bisericeştilor drepturi, păgâneasca înjurare a se lucra, celor aşa Hirotonisiţi, şi pentru prezisa cauză neaşezându-se în scaunele lor. Am hotărât, să se păstreze neprejudecare, ca şi Hirotoniile deosebiţilor Clerici să le facă, şi Stăpânirea presedénţiei după acelaşi hotar a o întrebuinţa, şi adevărată, şi legiuită să fie toată ocârmuirea cea purcezătoare de sub dânşii. Că nu se va opri de nevoia timpului, şi de scumpătatea descrierii, hotarul iconomiei. [Apostolesc: 36; Anghira: 18; Antiohia: 17, 18]

TÂLCUIRE

Rânduieşte Canonul acesta, că, de vreme ce oarecare Arhierei după ce s-au Hirotonisit, nu au putut merge la scaunele şi Epárhiile lor[193] fiindcă s-au robit de năvălirile Barbarilor; pentru aceasta Sinodul păzind cinstea şi sévasul Arhieriei, şi nesuferind, ca robirea barbarilor să pricinuiască împiedicare Bisericeştilor dreptăţi, hotărăşte, că, cei într-acest chip Hirotonisiţi, iar pentru prilejul, şi frica barbarilor nu au putut a se aşeza la scaunele lor, neînvinuit să facă Hirotoniile trebuincioşilor Clerici al Epárhiei lor, şi depărtaţi fiind ei de ea, precum Canoanele povăţui, şi să-şi aibă cinstea, şi stăpânirea proedríei lor, după acelaşi hotar, adică precum s-a hotărât a fi Epárhia lor, întâi, adică, sau a doua, sau trei, şi mai departe. Şi câte ar lucra cu Arhiereasca dreptate,

[193] Scaun se zice, nu chiar paróhia, ci ceea ce este locuită cu Creştini, şi cu Clerici. Drept aceea cei ce Hirotonisesc în numele oarecăror cetăţi, sau Oraşe sau sate care de Creştini, şi Clerici, sunt pustiite, aceştia proestoşind un loc fără de locuitori Credincioşi, şi fără Clerici, sunt dintre cei neatârnat Hirotonisiţi, după Papisticeasca Idolopiíe a lor (adică facere de idoli), a Patriarhilor Răsăritului care este afară de Canoane, după cel al 6-lea al Sinodului 4. Pentru aceasta unii ca aceştia nu trebuie a se cinsti cu presedentie de Episcop.

adică ca Arhierei, să fie adevărate şi legiuite. Căci măcar că scumpătatea, adică de a merge ei la scaunele lor, şi a lucra unele ca acestea, s-au micşorat pentru nevoia vremii, şi a barbarilor. Însă nu se va micşora de aceasta şi hotarul iconomiei, adică şi de a lucra ei acestea la scaunele lor, măcar departe fiind de ele.

CANON 38

Canonul cel aşezat de Părinţii noştri, şi noi îl păzim, care aşa învaţă, de s-ar fi înnoit vreo cetate din porunca împărătească, sau încă şi de s-ar înnoi, politiceştilor şi publicelor forme, urmeze şi rânduiala lucrurilor celor Bisericeşti. Acest Canon este însuşi al 17-lea al Sinodului 4. Şi vezi-i tâlcuirea acolo. [Sinod 4: 17]

CANON 39

Fratele, şi siliturghisitórul nostru Ioan proşezătorul Ostrovului Kíprilor, împreună cu poporul său, în Epárhia Elispóntului, pentru barbariceştile năpădiri, şi spre a se slobozi de păgâneasca robie, şi curat se supune scripturile precreştineştei stăpâniri, mutându-se din numitul Ostrov; cu purtare de grijă a iubitorului de oameni Dumnezeu, şi cu osteneala iubitorului de Hristos, şi a binecinstitorului împăratului nostru, hotărâm, ca neînnoite să se păzească pronomiile cele date scaunului bărbatului celui mai sus numit de către purtătorii de Dumnezeu părinţi cei întâi adunaţi în Efés, ca Iustianúpolul cel nou să aibă dreptul cel al Constantinopolului, şi preaiubitorul de Dumnezeu Episcopul cel aşezat asupra ei, să şadă mai sus decât toţi cei ai Epárhiei Elisponténilor, şi de către Episcopii săi să se Hirotonisească, după vechiul obicei. Că obiceiurile cele în fiecare Biserică, şi de Dumnezeu purtătorii Părinţii noştri au socotit să se păzească; Episcopul cetăţii Chizicenilor supus fiind întâiului şezător a prezisului Iustinianúpol, potrivit tuturor celorlalţi Episcopi, celor de sub arătatul întâiul şezător preaiubitorul de Dumnezeu Ioan. De către care, trebuinţa cerând, şi Episcopul al aceleiaşi cetăţi a Kizicénilor se va Hirotonisi. [Apostolesc: 34; Sinod 1: 6, 7; Sinod 2: 2, 3; Sinod 3: 8; Sinod 4: 28; Sinod 6: 36; Antiohía: 9]

TÂLCUIRI

În timpul Împăratului Iustinian al doilea, Ioan Arhiepiscopul Ciprului ducându-se din Epárhia sa împreună cu norodul său, a venit în Epárhia Episcopului (iar Episcopul este, după Valsamón răsăriteneştile hotare, cele de la Avíd, adică Cetatea cea răsăritenească din afară, ce se întind până la Tracia; iar după Hrísant, gâtul mării cel ce se întinde de la Ténedo pâna la Caliúpoli) atât pentru năvălirile barbarilor, cât şi pentru că slobozindu-se din robia lor, cu purtarea de grijă a lui Dumnezeu, şi cu silinţa împăratului s-au supus împărăţiei Greceşti. Pentru aceasta Canonul acesta porunceşte să se păzească întregi Pronómiile cele hărăzite scaunului Ciprului, de către Canonul al 8-lea al Sinodului al treilea, şi noul Iustinianúpol acesta să aibă dreptul Constantinopolului (adică să fie şi acesta neatârnat ca şi aceia. Sau, precum cea Asieneáscă, Ponticeáscă, şi Trachiceáscă s-au supus scaunului Constantinopolului, precum am zis la Canonul 28 al Sinodului al 4-lea, aşa şi Epárhia Elispóntului să se supună scaunului Ciprului) şi să se Hirotonisească Arhiepiscopul acesteia de către Episcopii săi, după vechiul obicei. Deci, Mitropolitul Cetăţii Chizícului să se supună celui al Ciprului, precum şi toţi Episcopii cei din Cipru, şi trebuinţa cerând, de dânsul să se Hirotonisească.

CANON 40

Fiindcă a se lipi de Dumnezeu prin depărtarea din tulburările vieţii, este faptă foarte mântuitoare, trebuieşte noi nu necercetat a primi afară de vreme pe cei ce aleg viaţa Monahicească. Ci a păzi hotarul cel predat nouă de către Părinţii şi întru acestea, încât atunci se cuvine a se primi dând mărturia vieţii celei după Dumnezeu, ca adevărată, şi din cunoştinţă, şi cu judecată făcută, după împlinirea cuvântului. Deci să fie cel ce va a se supune sub jugul Monahicesc, numai puţin, decât de zece ani, supuse această vreme întâiului şezător, şi cercării celei de dânsul, de va socoti că este mai de folos a-i prelungi vremea, spre introducere în Monahiceasca viaţă, şi aşezare. Că deşi marele Vasilie în sfinţitele sale Canoane, pe ceea ce de voie se aduce pe sine lui Dumnezeu, şi îmbrăţişează fecioria, de şaptesprezece ani fiind, legiuieşte a o numără în ceata fecioarelor, Deci dar noi urmând pildei celei pentru văduve, şi Diaconiţe, analoghiceşte (şi proporţionat) am îngrădit a fi în numita vârsta şi cei ce aleg Monahiceasca viaţă. Că la Dumnezeiescul Apostol este scris: Văduva de şaizeci de ani cu vârsta a se număra în Biserică. Iar sfinţitele Canoane, au predat Diaconiţa a se Hirotonisi la vârsta de patruzeci de ani, Biserica cu Dumnezeiescul Dar mai întărită fiind, şi văzând că sporeşte înainte, şi întărirea şi asigurarea Credincioşilor întru păzirea Dumnezeieştilor porunci, care şi noi prea bine înţelegându-o aceasta, desăvârşit am rânduit, bunăcuvântarea Harului celui ce voieşte să înceapă nevoinţele cele după Dumnezeu, ca oarecare pecete în grabă noi însemnându-o întru el, de aici ele spre a nu se lenevi pe multă vreme, şi a nu se zăbovi punând noi la cale, mai ales cu adevărat grăbindu-ne şi către a bunului alegere: şi aşezare. [Sinod 1: 19; Sinod 4: 15; Sinod 6: 14; Cartagina: 6, 51, 153; Vasilie: 18, 24]

TÂLCUIRE

Cei ce voiesc a se face Monahi, sau Monahíi, nu se cuvine, după Canonul acesta, a se primi fără cercetare; şi afară de vremea cuviincioasă, şi de hotarul cel dat de Dumnezeieştii Părinţi (şi mai ales de marele Vasilie). Ci atunci se cuvine a se primi mărturisirea, şi făgăduinţa ce vor da unii ca aceştia către Dumnezeu, ca adevărată, şi din a loruşi voinţă făcută, după ce se va deplini judecata minţii lor, precum în Canonul 18 zice marele Vasilie, şi mai ales întru a sa a 15-a hotărâre pe larg. Deci cel ce voieşte a se face Monah, să nu fie mai puţin de zece ani, însă în stăpânirea Arhiereului să fie de a-i face cercarea lui, şi să-i adaoge anii (după măsura socotinţei sale celei din fire), de va socoti mai de folos. Căci deşi marele Vasilie în pomenitul Canon al său, rânduieşte, a se împreună număra în ceata fecioarelor fecioara ce va fi mai sus de şaisprezece, sau şaptesprezece ani. Dar noi (zic părinţii acestui Sinod) urmând pildei văduvelor, şi a Diaconiţelor, acei 16 şi 17 ani ai lui Vasilie, în zece ani am împuţinat. Căci, Apostolul rânduieşte: Să se numere văduva în Biserică, nu mai puţin de 60 de ani. Iar Părinţii Sinodului al 4-lea zic să se Hirotonisească Diaconiţa în vârstă de 40 de ani, în Canonul al 15-lea. Văzând noi Biserica lui Dumnezeu sporind cu Dumnezeiescul Dar, şi statornicia ce arată Creştinii întru păzirea Dumnezeieştilor Porunci. Acestea şi noi bine socotindu-le, Canonul acesta am rânduit, întipărind în fragedul suflet al celui ce vrea să înceapă Duhovniceştile nevoinţe ale Monahilor, ca pecetea, buna cuvântare a Dumnezeiescului Dar, şi întărindu-l pe el în Canonul acesta, nu spre a se lenevi în multă vreme despre lucrarea faptelor bune, ci spre a alege în grabă partea cea bună.

CANON 41

Cei ce se aflǎ prin cetăţi, sau prin sate, voind a se duce în închideri, şi a lua aminte de sineşi în singurătate, mai întâi trebuie a intra în Mănăstire, şi a se învăţa singuratica petrecere, şi în vreme de trei ani Exárhului Mănăstirii întru frica lui Dumnezeu a se supune, şi după toate chipurile, precum se cuvine, împlinind ascultarea. Şi aşa mărturisind despre proalegerea cea întru acest fel de viaţă, şi că din toată inima de bună voie o îmbrăţişează aceasta, să se ispitească de

către proşezătorul [Presedentul] locului. Apoi aşa alt an, să stăruiască în afară de închisoare, ca scopul lor mai mult să se arate. Că atunci vor da deplină încredinţare, că nu vânându-se de deşarta slavă, ci pentru însuşi binele cel adevărat, vânează liniştea aceasta. Iar după împlinirea a atâtui timp, de vor rămâne întru aceeaşi proalegere, să se închidă ei, şi să nu le mai fie iertat, când vor voi, a se depărta din acest fel de singurătate. Fără numai dacă pentru vreun obştesc folos, sau pentru vreo altă nevoie ce îi sileşte pe ei de moarte, s-ar trage către aceea, şi aşa, cu bincuvântarea Episcopului locului. Iar afară de zisele pricinuiri, apucându-se a ieşi din locuinţele lor, mai întâi adică fără voia lor să se închidă în pomenita închisoare, iar apoi cu posturi, şi cu alte aspre petreceri să-i vindece pe ei. Ştiind, după ceea ce este scris: «Că nimeni punând mâna pe plug, şi întorcându-se înapoi, este îndreptat întru Împărăţia Cerurilor.» [Luca 9, 62]

TÂLCUIRE

Mare, şi îndrăzneaţă faptă este, că, îndată din lumeasca viaţă, a se depărta cineva, şi a se închide în lăuntru în închisori (precum în peşteri, sau în alt fel de locuinţă închisă), şi de la o covârşire să sară la altă covârşire, de la noianul vieţii zic, cel mult tulburător, la noianul cel cu anevoie umblat al liniştii. Pentru aceasta Părinţii aceştia, în Canonul acesta, rânduiesc, că cei ce voiesc a o face aceasta, mai întâi să meargă în Mănăstire, şi după ce trei ani vor arăta întru toate ascultarea către Egúmenul, să se cerce de către Arhiereul, de vor mărturisi că de bună voie, şi din toată inima doresc acest fel de depărtare. Apoi după aceasta, să se liniştească în vremea unui an afară de închisoare, pentru ca să dea mai multă încredinţare, că nu pentru slava deşartă, ci numai pentru binele liniştirii, doresc viaţa aceasta. Şi dacă după toate acestea vor sta statornici în cugetarea şi sârguinţa aceasta, atunci să se închidă, şi mai mult să nu aibă a ieşi afară, când vor voi, afară numai pentru obştescul folos al norodului, şi pentru primejdie de moarte. Însă şi atunci să iasă cu blagoslovenia, şi cu voia Episcopului locului. Iar dacă fără de pricinile acestea ar ieşi, în silă să se închidă iarăşi în pomenita lor închisoare, şi cu postiri, şi cu alte rele pătimiri, să se canonisească, pentru ca să se înveţe, că, precum a zis Domnul: «Cel ce pune mâna sa pe plug, adică cel ce va începe vieţuirea cea după Dumnezeu, apoi se va întoarce la lumeasca viaţă, acesta nu poate a merge drept la Împărăţia Cerurilor.»

CANON 42

Cei ce se zic pustnici, care poartă negru, şi plete la cap, înconjurând prin cetăţi, printre bărbaţi mireni, şi printre muieri petrecând, şi epánghelma lor ocărând, Hotărâm de vor alege a-şi tunde pletele, primind şi chipul celorlalţi Monahi, aceştia să se aşeze în Monastire, şi între fraţi să se numere. Iar de nu o vor alege aceasta, desăvârşit să fie goniţi din cetăţi, şi să locuiască în pustietăţi, din care şi pe numirea lor o au plăsmuit.

TÂLCUIRE

Fiindcă din vechi mulţi amăgitori de noroade, pustnici numindu-se, purta negre, şi plete la cap, şi înconjurau prin cetăţi, printre bărbaţi şi muieri, ocărând Epánghelma Monahicească. Pentru aceasta porunceşte Canonul acesta, că unii ca aceştia, de voiesc a-şi tunde părul, ca şi ceilalţi Monahi ce se află prin Monastiri[194], şi a se aşeza în

[194] însemnează că din Canonul acesta, Monahii cei ce sunt în Chinóvii şi în Monastiri, se cuvine a-şi tunde măsurat părul capului, atât din Canonul acesta, cât şi din cuvântul cel pentru feciorie al marelui Atanasie, şi din cel 1 paşnic al lui Grigorie Teologul, şi din multe Istorii al Lavsaiconului. Fiindcă la Monahi vremea aceasta, este vreme de plângere, după Hrisostom (voroava 56 Matei) şi după Ioan al scării. Iar Dumnezeu prin Isaia zice, că semn de plângere, şi de tânguire, şi de bocit, este raderea capului [Isaia 22, 12]. Şi dacă, după Pavel, de Obşte tot bărbatul purtând plete se sluţeşte, cu mult mai vârtos Monahii, şi mai ales tineri, şi Diaconii? Că unii ca aceştia, cu cât smintesc pe ceilalţi cu feţele lor, cele tinere şi fără barbă, pe atât smintesc

Monastire, bine. Iar de nu vor voi desăvârşit să se gonească de prin polítii, şi să se ducă să locuiască în pustietăţi, de unde mincinos, şi nu cu adevărat, s-au numit pe sineşi pustnici.

CANON 43

Cu putinţă este Creştinului a alege viaţa asceticească (nevoitoare), şi pe ameţeala cea mult tulburătoare a lucrurilor vieţii lepădându-o să intre în Monastire, şi după chipul Monahicesc să se tundă, măcar în ori ce fel de greşeală s-ar prinde; că Mântuitorul nostru Dumnezeu a zis: «Pe cel ce vine către mine, nu-l voi scoate afară» [Ioan 6: 37] fiind dar că Monahiceasca petrecere, ne închipuieşte nouă pe viaţa cea întru pocăinţă, împreună binevoim celui ce cu adevărat se adaogă către aceasta. Şi nici un chip îl va opri pe el despre împlinirea scopului său. [Sinod 1 şi 2: 2]

TÂLCUIRE

Precum se vede, voind unii a se face Monahi, se opreau de către oarecare, poate pentru păcatele ce ar fi făcut. Pentru aceasta Canonul rânduieşte, că are voie fiecare Creştin (de sineşi stăpân fiind adică, şi nu sub stăpân. După cel Apostolesc 82) a se lepăda de lume, şi a se duce în Monastire spre a se tunde[195], măcar de ar fi făcut şi păcatul cel mai mare. Fiindcă şi Domnul a zis: că «pe cel ce vine către Mine nu-l voi scoate afară». Deci de vreme ce viaţa Monahilor închipuieşte pe pocăinţă, precum şi stâlpul închipuieşte pe lucrul cel ce se scrie pe el. Pentru aceasta şi noi ne mulţumim, şi împreună ne bucurăm cu cei ce o procinstesc pe ea, şi nici o pricínă (de păcat adică, nu şi de sub stăpânire) nu-i va opri pe unii ca aceştia de la împlinirea ţintirei lor. Zice însă

şi cu pletele lor cele lungi şi pieptănate. De acestea dar se cade a se păzi cei ce păzi cei ce se află prin cetăţi, şi mai ales în Constantinopol.

[195] Tunderea aici Canonul zice pe chipul cel mare şi Îngeresc, fiindcă, după Valsamón (la tâlcuirea Canonului al 2-lea al Sinodului din sfânta Sofia), chiar tunderea este îmbrăcarea cea în chipul cel mare şi Îngeresc. Trebuie însă a şti, că din început chipul Monahicesc a fost unul şi singur, cel mare adică, precum scrie sfântul Teódor Studitul în Testamentul său. Nu vei da cuiva chipul cel ce-i zic mic, apoi pe cel mare; pentru că chipul unul este, precum şi Botezul, în ce chip l-au întrebuinţat sfinţii Părinţi. Şi Dumnezeiscul Grigorie Palamá întru o Epistolíe către Pavel Ieromonahul zice, acesta este marele şi Monahicescul chip. Iar chip mic al Monahilor Părinţii nu ştiu, ci oarecare dintre cei mai noi, s-a arătat, că l-au întrebuinţat în două, fiind însă că fac aceleaşi întrebări şi răspunsuri, şi făgăduinţe atât la cel mic, cât şi la cel mare, iarăşi un chip îl socotesc. Şi Simeon al Tesalonícului (Cap 20) zice, că precum Botezul este unul şi singur, aşa şi chipul Monahilor. Că chipul cel mic este arravónă şi început al celui mare, şi s-au izvodit de oarecare urmaşi Părinţi pentru neputinţa (sau şi lenevirea) oamenilor. Şi Cartea Evhológhiul (Adică a Rugăciunilor), încă şi Valsamón, chipul cel mic îl numesc arravonă al celui mare. Iar Iov, cel ce se numeşte păcătos, în Cartea cea pentru Taine (la Sintagmátion a lui Hrísant al Ierusalimului) şi al 3-lea chip adaogă zicând, aşa. Monahicescul chip de la cel mai mic spre cel mai deplinit sporeşte, de la chipul cel mic purtător de rasă numit, la sfântul chip cel al tunderii. Şi de la acesta iarăşi la cel mare Îngeresc numit; asemeni dar şi Cartea Rugăciunilor în trei împarte rânduielile chipului, în rânduiala purtătorilor de rasă, a chipului celui mic, şi a chipului celui mare. Şi nu numeşte chip mic pe ce purtător de rasă ca Iov, ci pe cel ce se numeşte de către noi de Obşte purtător de Cruce, pe care Iov mai sus l-a numit chip al tunderii. Acestea aşa fiind zise, câţi vor apuca a se face purtători de rase, numai pot a lepăda rasa şi a se însura (ferească Dumnezeu). Căci cum vor îndrăzni aceasta, de vreme ce şi perii capului l-au tuns, care însemnează că au lepădat toată cugetarea lumească, şi au afierosit viaţa lor lui Dumnezeu. Cum, când şi rasă Monahicească Blagoslovită a îmbrăcat, şi Camilafcă, şi numele ş-au schimbat, şi două Rugăciuni de Preot li s-au citit, prin care mulţumeşte lui Dumnezeu, pentru că fu slobozit din viaţa cea deşartă şi lumească. Şi i-a chemat la cinstitul Cin al Monahilor, şi roagă pe Dumnezeu să-i primească întru mântuitorul său jug? Şi dacă cel ce făgăduieşte numai a se face Monah, fără a îmbrăca rasă, nu trebuie a călca, ci a-şi împlini făgăduinţa sa; după ceea ce scrie: „Rugăciunile mele voi da Domnului." Cu cât mai vârtos cel ce rasa o a îmbrăcat? Pentru aceasta şi Valsamón (tâlcuirea Canonului 5 al Sinodului 1 şi 2) zice, cel ce a îmbrăcat rasa nu are voie de aici a se face mirean, ci va fi silit a-şi împlini întâiul său scop. Adică, să ia chipul cel desăvârşit, iar de nu va voi, se va pedepsi, precum legea porunceşte la titlul 1 al Cărţii a patra. Şi iarăşi câţi purtători de Cruce se află (adică îmbrăcaţi în mantie) se îndoiesc că nu ar fi datori a păzi scumpătatea chipului celui mare (megaloshimós adică a schimnicilor), nu se amăgească, ci aducă-şi aminte că aceleaşi făgăduinţe au dat, şi pentru aceea sunt datori a păzi aceeaşi asprime de viaţă; şi sârguiască-se dar, a lua chipul cel mare şi desăvârşit.

şi Canonul 25 al lui Nichífor, că dacă fiind cineva bólnav, ar cere Monahicescul chip, se cade a i-l da, fără întârziere de vreme, şi darul să nu i se oprească. Tot aceasta o zice şi Valsamón, şi Simeón al Tesalonicului; însă fără de bătrân, care urmează al primi pe el spre supunere, nici un Monah să se facă, după Canonul al doilea al Sinodului întâi şi al doilea

CANON 44

Monahul prinzându-se în curvie, sau luând femeie spre împărtăşirea nunţii, şi spre împreună petrecerea, certărilor celor ce curvesc după Canoane se va supune. [Sinod 4: 16; Anghira: 19; Vasilie: 6, 18, 19, 20, 60]

TÂLCUIRE

Monahul de se va dovedi că a curvit, ori că s-a însurat, ca un curvar, şapte ani să se certe după Canoane, mai întâi desfăcându-se şi nelegiuita nuntă, hotărăşte Canonul acesta[196].

CANON 45

Fiindcă ne-am înştiiţat, că în oarecare femeieşti Monastiri cele ce voiesc a se învrednici sfinţitului chipului aceluia, cu haine de mătase, şi în tot felul de înveşmântări, încă şi cu podoabe cu aur, şi cu pietre scumpe împestrite, se împodobesc de către cei ce le aduc pe ele, şi aşa apropiindu-se la Jertfelnic, se dezbracă din îmbrăcămintea atâtei materii, şi că îndată se face asupra lor binecuvântarea chipului, şi se îmbracă ele cu îmbrăcămintea cea neagră. Hotărâm, ca de acum să nu se mai facă aceasta; că nici este lucru cuvios, ceea ce acum prin a sa voie a lepădat toată desfătarea vieţii, şi au înbrăţişat petrecerea cea după Dumnezeu, şi o au adeverit aceasta cu cugetări neclintite, şi aşa au venit în Monastire, ca iarăşi să-şi aducă aminte prin podoaba aceasta stricăcioasă şi curgătoare, de cele ce au uitat. Şi dintru aceasta să rămână cu îndoială, şi sufletul să se tulbure, ca valurile cele ce se învăluiesc, şi încoace şi încolo se întorc; încât nici lacrămă, este, cu putinţă a mai slobozi oarecând, nici a arăta cu trupul umilinţa cea din inimă. Ci deşi puţină oarece s-ar ivi lacrămă, precum se întâmplă, nu este mai mult pentru aşezarea nevoinţei cei Monahiceşti, decât pentru că părăseşte lumea, şi cele din lume, să se socotească de către cei ce o văd pe aceasta că se apropie.

TÂLCUIRE

Opreşte Canonul acesta pe cele ce vin spre a se face Monahii, de a veni cu haine de mătase şi cu podoabe scumpe, şi a se îmbrăca îndată în cele Monahiceşti. Că nu este de cuviinţă, ceea ce de bună voie au lepădat dulceaţa vieţii, şi a iubit petrecerea cea după Dumnezeu, a veni iarăşi întru pomenirea, celor ce le-au defăimat, şi le-au uitat prin acest fel de podoabe[197]. Încă şi a se tulbura sufletul ei ridicându-se asupră-i

---

[196] Valsamón văzând că curvarul Monah însurându-se se canoniseşte, de Canonul acesta, ca şi un mirean, zice, că aceasta compogorâre se face pentru Monahii aceia, care de sineşi, şi de bună voie se despart de nelegiuita lor nuntă, şi care vor năzui la mărturisire, şi al pocăinţă, nu şi de cei ce în silă sunt trimişi la pocăinţă.

[197] Din cuvintele acestea ale Canonului încheiem, că uitarea aceasta prin oarecare îndelungată vreme în Monastire, şi prin ispitire se face, şi prin urmare. Că şi atunci Monahii, şi Monahiile, cu hainele cele lumeşti făceau cercare, şi nu cu îmbrăcăminte de rase. Că cu îmbrăcămintea cea neagră, zice, după ce veneau în Monastire se îmbrăcau; iar mai arătat se face aceasta din Canonul 135 al celui din Cartaghén. Vezi şi 1 a lui Nicolae. Şi însemnează după Pahímer la tălmăcirea ce face la sfântul Dionisie, că îmbrăcămintea neagră a Monahilor însemna, că ei petrec Monahiceşte, strânşi întru sineşi, precum şi colorul cel negru se strânge întru sine. Monahiceasca rânduială este a petrece Monahiceşte; că aceasta însemnează îmbrăcămintea cea neagră. Pentru aceasta şi marele Atanasie în cuvântul cel pentru feciorie zice, îmbrăcămintea ta este neagră, nu cu

năluciri lumeşti, ca nişte valuri, încât nici lacrămă a o mai lăsa să scoaţă, când se tunde, cu care să-şi arate umilinţa inimii. Iar deşi ar scoate puţină lacrimă, poate, că se socoteşte de cei ce privesc, că o au scos, nu pentru că s-a învrednicit Îngerescului chip, ci pentru că a lăsat lumea, şi cele din lume.

CANON 46

Cele ce aleg viaţa asceticescă, şi se aşează în Monastire, nicidecum să iasă, iar dacă vreo nevoie neapărată pe ele le-ar trage spre aceasta, cu binecuvântare, şi cu învoirea preostóasei facă-o aceasta. Şi atunci nu singure de sineşi ci cu oarecare bătrâne, şi proestóase, în Monastire cu porunca Iguméniei, iar a dormi afară ele nicidecum le este slóbod. Dar şi bărbaţii cei ce urmează viaţă Monahicească, trebuinţa silind, şi ei cu bine cuvântarea celui ce i s-au încredinţat Igumenía să iasă. Drept aceea, cei ce calcă hotărârea cea acum de noi poruncită, ori bărbat ar fi, ori femeie, cuvenitelor certări să se supună. [Sinod 6: 46]

---

vopsea boită, ci însăşi firească. Însă nu numai cele negre sunt însuşite Monahilor. Ci şi cele láe, adică nici desăvârşit negre, nici albe; pentru aceasta şi Hrisostom zice în cel pentru Feciorie, nu în hainele cele láe, şi în culori este feciorie. Iar negrul color, însemnează încă şi plângerea, şi întristarea ce trebuie să aibă Monahul. Că cei ce se întristează şi plâng pentru moartea oarecăror rudenii ale lor, obişnuiesc a se cerni. Fiind însă că am pomenit pentru îmbrăcămintea Monahicească, bine este să tâlcuim aici şi ce însemnează fiecare. Deci cămaşa, însemnează pe haina veseliei, şi Dumnezeiasca dreptate, cu care se îmbracă Monahul în locul hainelor celor de piele, şi în locul goliciunii lui Adam, după Evhológion, şi după Simeón al Tesalonicului. Páliul (care era o haină şi o îmbrăcăminte ca în chipul rasei celei ce se poartă pe deasupra, sau amândouărasei, precum şi Simeon al Tesalonicului îmbrăcăminte pe deasupra o numeşte, şi Avvá Isaác zicând, învăşură-ţi palíolul tău), îmbrăcăminte voieşte să fi fost, şi nu ca Monahii de acum Palíolul luându-l, în locul acestuia întrebuinţează pe cel ce se numeşte Paramánd, în vreme ce numele paramandíului însemnează îmbrăcăminte, ca o a doua mandie <mantie> (pentru aceasta, precum se vede în Evhológhion mandie numeşte pe chipul cel mic şi nu bucăţica aceasta în patru cornuri, ce o poartă acum cei îmbrăcaţi în chipul cel mic dinapoi la spate) Palíon acestea zic, însemnează pe podoaba nestricăciunii şi a cinstirii, şi pe Dumnezeiescul acoperământ şi învelire, după Evhológhion, şi după Simeón al Tesalonicului. Brâul de curea fiind, şi mijlocul strângând, unde sunt rărunchii partea cea poftitoare, însemnează pe omorârea trupeştilor pofte, şi pe întreaga înţelepciune, şi a fi gata întru slujbe Monahul, după Evhológhion, şi Simeon, şi Chiríl al Ierusalimului şi Dorotei, şi Sozómen. (Cartea 3, 13). Sandalii sau papucii, însemnează că se cade Monahul gata a alerga în calea Evangheliei păcii, fără a se poticni, ci a călca peste şerpii cei gândiţi. Şi că precum sandalii sunt supuşi celuilalt trup, aşa şi trupul se cade a fi supus sufletului, după Evhológhion, Simeón, şi Chiríl al Ierusalimului. Acestea sunt Veşmintele celui mic şi stavrofór (purtătorul de Cruce); iar cel îmbrăcat în megalóschimos (adică chipul cel mare Shimnicul) are şi aceste trei îmbrăcăminte mai mult, Cucúlion, Analávul, şi Mándia. Însă cucúliul însemnează, pe coiful mântuirii, după Evhológhion, şi pe umbrirea Dumnezeiescului Har, care leapădă înţelegerile lumii, după Simeón, şi după Chiríl al Ierusalimului, pe nerăutate, şi pe Smerenie. Că şi pruncii cei fără de răutate acest fel de cucúliu (tichii) poartă, după Sozómen şi Dorotéi. Iar Analávul (care şi Anavolévs, adică slujitor se numeşte de Sozómen, este de piei după Simeón, iar acum se numeşte nolistávrion) însemnează că Monahul ia asuprăşi Crucea Domnului, şi urmează lui, după aceleaşi mărturii. Având însă şi dinainte şi dinapoi Cruci, însemnează că şi lumea s-a răstignit Monahului, cu depărtarea de dânsa, şi Monahul lumii, cu neîmpătimirea cea către dânsa, după zicerea: «Mie lumea s-a răstignit, şi eu lumii». Iar Sozómen zice că strângând aceasta amândouă spetele, însemnează că Monahul este gata spre slujbă. Iar Mandia (care este îmbrăcăminte fără mâneci Sozómen o numeşte Colóviu şi Dorotéi iarăşi), cuprinzătoare fiind a tuturor celorlalte, însemnează că Monahul este înfăşurat în ea, ca în mormânt după Simeón. Iar Sozómen, şi Dorotéi zic, că aceasta neavând mâneci, însemnează că Monahul nu se cade a ridica mâna asupra cuiva, nici a face ceva de ale omului celui vechi. Iar întinderea Mandiei, însemnează pe întraripareaÎngerilor, după Chiríl al Ierusalimului. Că Îngeresc se cheamă chipul Monahilor, iar cele patru cornuri ale Mandiei, însemnează pe cele patru Generalnice bunătăţi, înţelegerea, întreaga înţelepciune, dreptatea, şi bărbăţia; are adică şi semn roşu Mandia, care însemnează după Avvá Dorotéi, că Monahii prin acela se cunosc, şi sunt Ostaşi ai Cerescului Împărat. Iar că aceasta se dă numai celui cu chipul cel mare, se înţelege din zicerea lui Simeón Tesalonicul. Iar în sfârşit, ca o cuprinzătoare a tuturor se îmbracă mandia. (Cap 273 când şi mai cu glas zice Preotul: „Fratele nostru cutarele a luat marele şi Îngerescul chip” măcare că Evhológhiul pentru mandia Shimnicului nici ca cum pomeneşte. Iar Camilávhiul, şi Epanocamilávhul binecuvântare osebită nu au. Unii însă buna cuvântare cuculíului o zic şi la Camilávhul purtătorului de Cruce; acestea aşa fiind zise, se cade Preotul în locul acelui mic Paramánd, să binecuvinteze rasa cea de deasupra, şi să o dea Monahului să o îmbrace; ca nu când îi dă rasa cea pe deasupra să nu aibă rugăciune şi bunacuvântare a zice. Iar dacă cineva ar voi a purta Paramándul acel mic, peste dulamă în loc de Cruce, mi se pare că nici o necuviinţă urmează.

TÂLCUIRE

Nu vor Părinţii aceştia cât de puţin a ieşi din Monastirile lor Monahíile; iar deşi vreo neapărată nevoie le-ar sili spre aceasta, cu binecuvântarea, şi voia proestóasei să iasă, şi atunci, nu singure, ci împreună cu alte bătrâne cu vârsta, şi cu înţelepciunea. Iar a dormi poartă afară din Monastirea lor, cu totul nu este iertat. Ci şi Monahii aşişderea, nevoia silind, iasă cu binecuvântarea Egúmenului. Iar câţi vor face într-alt chip, să se certe cu potrivitele certări, ce va socoti Egúmenul, sau Eguménia, ori bărbaţi de ar fi.

CANON 47

Nici în Monastirea bărbătească femeie, nici în femeiască bărbat, să doarmă. Că afară de toată poticnirea, şi de scandelă se cade a fi Credincioşii, şi a-şi îndrepta viaţa lor, către buna cuviinţă, şi apropiată Domnului; iar de va face cineva aceasta, ori Cleric de ar fi, ori mirean, să se aforisească. [Sinod 7: 18, 20, 22]

TÂLCUIRE

Rânduieşte Canonul acesta, că nici o femeie de obşte, să doarmă noaptea în Monastire bărbătească, nici bărbat de obşte iarăşi, în Monastire femeiască. Pentru că de obşte Creştinii, se cuvine a nu pricinui vreo sminteală, şi prepus altora, ci să-şi petreacă viaţa lor cu bună cuviinţă, şi bineplăcută Domnului. Şi cu mult mai vârtos se cuvine a păzi despre aceasta Monahii, căci dimpotrivă, şi loruşi îşi pricinuiesc scandelă, aprinzând focul cel în fire sădit al poftei, şi bărbaţii, şi femeile; şi altora pricinuiesc scandelă, dându-le prepusuri necuviincioase pentru dânşii. Şi care o ar face aceasta, să se aforisească, ori Cleric de ar fi, ori mirean.

CANON 48

Femeia celui ce se ridică la proşederea Episcopiei, după învoirea cea între dânşii, mai-nainte despărţindu-se de bărbatul său, după hirotonia Episcopiei cea pusă asupra lui, să intre în Monastire, care va fi zidită departe de aşezarea Episcopului, şi purtarea de grijă de la Episcop aibă-o. Iar de se va arăta vrednică, înainteze-se şi la dregătoaria Diaconiţei.

TÂLCUIRE

Porunceşte Canonul acesta, ca femeia celui ce are a se face Arhiereu, mai-nainte să se despartă de el cu de obşte învoire, şi a ei şi a lui. După ce el se va Hirotonisi, ea să intre în Monastire depărtată de Epárhia lui, întru care să se Călugărească. Însă să i se poarte de grijă pentru cele de nevoie spre îndestularea vieţii, de către fostul ei bărbat (de va fi săracă adică), şi aceasta o au poruncit Canonul a se face, ca nu văzând unul pe altul, adeseori să-şi aducă aminte de petrecerea şi împreună vieţuirea lor cea mai dinainte, şi prin urmare să se aprindă spre trupească iubire. Iar de va fi vrednică, să se facă şi Diaconiţă; citeşte şi Apostolescul Canon 5 şi cel 12 al Sinodului 6 şi subînsemnarea Canonului 40 al aceluiaşi Sinod. Din acest Canon însă cu dreptate închei Vlástar, că nici femeile Preoţilor ce mor pot a doua oară a se mărita.

CANON 49

Reînnoind şi acesta sfinţit Canon, hotărâm, ca Monastirile cele odată consfinţite (catierosíte) după socotinţa Episcopului, să rămâie pentru totdeauna Monastiri, şi lucrurile cele cuvenite lor, să se păzească pentru Monastire, şi să nu mai poată a se face ele lumeşti locuinţe, şi nici de către oricare dintre toţi să se dea acestea la bărbaţi lumeşti. Ci deşi până acum s-a făcut aceasta, hotărâm ca

nicidecum să se urmeze; iar cei ce s-ar apuca a o face aceasta de acum înainte, să se supuie certărilor celor din Canoane. [Sinod 4: 24; Sinod 7: 13]

TÂLCUIRE

Acest Canon reînnoieşte pe cel al 24-lea al Sinodului 4 pe care îl şi aşterne anume, şi vezi tâlcuirea acolo. Adăogând aceasta numai mai mult decât acela, ca nici să se dea Monastirile de către oricine (adică de Cleric, nici de Monah, nici de mirean), la bărbaţi lumeşti, spre a le ocârmui adică, şi de s-a făcut aceasta până acum, de acum înainte însă să nu se facă.

CANON 50

Nimeni dintre toţi ori din mireni, ori din Clerici de acum să nu se mai joace în Chíve, iar de se va vădi cineva făcând una ca aceasta, de va fi Cleric, să se caterisească, iar de va fi mirean să se aforisească. [Apostolesc: 42, 43]

TÂLCUIRE

Opresc Părinţii aceştia de a se juca vreun mirean, sau Cleric în Chíve, adică în Ghióci, sau în Cărţi sau în Dame, sau într-alt jocuri de acest fel. Iar care după Canonul acesta, s-ar juca întru acestea, de va fi Cleric, să se caterisească, iar de va fi mirean să se aforisească.

CANON 51

Desăvârşit opreşte sfântul, şi Ecumenicul Sinod, pe cei ce se zic Mími, şi teatrele acestora, dar apoi şi privirile vânaturilor, şi jocurile cele de pe Scenă, a se face. Iar dacă cineva Canonul l-ar defăima, şi către ceva din aceste oprite pe sineşi s-ar da, de va fi Cleric, să se Caterisească, iar de va fi mirean să se aforisească. [Sinod 6: 24, 62, 66; Cartaghén: 17, 70]

TÂLCUIRE

Cu toată deplinătatea opreşte Canonul acesta de a se face cei ce se zici mími care, uneori urmează chipurile Arápilor, alteori ale Armenilor, şi alteori ale robilor. Şi uneori lovind cu palmele peste faţă, cu toate acestea îndeamnă pe privitori să se strice de râs. Iar privirea vânaturilor este[198] a privi cineva fiarele, lei, adică, sau urşi, sau altele, să se lupte unele cu altele, sau cu oamenii ce sunt osândiţi spre moarte. Că nemilostivire şi cruzime mare este a privi cineva sângele unora ca acestora vărsându-se, şi a râde. Opreşte încă pe lângă acestea şi jocurile, şi gingăşiturile cele necinstite ce fac, ori bărbaţii, ori femeile, la Teatre. Drept aceea Actori se numesc cei ce făţărnicesc, când că sunt împăraţi, alte ori domni, alte ori slugi, şi alteori altceva. Şi care va defăima Canonul ceva, şi va face dimpotrivă, Clericul să se caterisească, iar mireanul să se aforisească.

CANON 52

Întru toate zilele ajunării sfintei Păresimi, afară de Sâmbăta şi Duminica, şi de sfânta zi a Bunei Vestiri, să se facă sfinţita Liturghie a celor mai înainte sfinţite. [Apostolesc: 69; Laodiceea: 49, 51]

TÂLCUIRE

[198] Din acest Canon se înţelege, că toţi Clericii şi cei sfinţiţi, şi Monahii nu se cuvine a fi vânător, şi nici într-un fel. Că de vreme ce opreşte măcar a privi luptele fiarelor, cu mult mai vârtos îi opreşte despre a vâna însuşi. Şi cei sfinţiţi de nu vor înceta să se caterisească, iar Monahii să se aforisească, după Canonul acesta.

Zilele sfintei Patruzecimi sunt zile de plângere şi de umilinţă, iar a se proaduce Jertfă deplinită către Dumnezeu, şi mai ales întru pomenirile sfinţilor, de către mulţi se socoteşte pricină de serbare, de bucurie, şi de prăznuire. Pentru aceea şi obişnuiesc a împreună prânzi întru aceea; iar plângerea, şi serbarea, împotrivitoare sunt una alteia. Pentru aceasta porunceşte Canonul acesta, ca în celelalte zile ale marelui Post, să se facă Liturghia celor mai înainte sfinţite[199], adică a celei deplinite şi proaduse Dumnezeiasca Jertfă a doua Proaducere, adică Prosforá. Iar Sâmbetele, şi Duminicile, ca în nişte zile mai line, şi nu de Post, aşijderea şi în ziua Buneivestiri, ca una ce este început şi cap al Mântuirii noastre, şi prin urmare şi sărbătoare, şi Praznic, iartă a se săvârşi Jertfa, şi Liturghie deplinită.

CANON 53

Fiindcă mai mare este rudenia cea după Hristos decât legătura cea a trupurilor, ne-am înştiinţat însă că în oarecare locuri, unii primind copii din sfântul şi Mântuitorul Botez, şi după aceasta, văduvind maicile acelora, se învoiesc de fac împreună locuinţă prin nuntă; Hotărâm ca de acum nimic de acest fel să se facă. Iar dacă oarecare după Canonul acesta s-ar vădi făcându-o aceasta, mai întâi adică, unii ca aceştia să se despartă de această nelegiuită însoţire. Iar apoi, şi certărilor curvarilor să se supuie.

TÂLCUIRE

Canonul acesta opreşte de a lua cineva femeie pe cumătra sa văduvind, ai cărei fii i-a primit din sfântul Botez. Fiindcă rudenia cea după Hristos, după care se fac Duhovniceşti fraţi, nănaşul, şi cumătra sa, este mai mare decât cea trupească. (Mai

---

[199] Însemnează că Liturghia cea mai înainte sfinţită nu este a lui Grigorie Dialogului, căci acela nu ştia limba ellinească, după Epistolía 29 a cărţii a şasea a lui; şi căci în conscrierile lui aceasta nu se află; ci este din vremile moştenitorilor Apostolilor după răspunsul 56 al lui Simeón al Tesalonicului. Şi mai înainte de vremile Dialogului, precum se arată din Canonul 49 al Sinodului din Loadíchia şi mai ales din obiceiul ce era la Răsărit, precum zice Vasilie în cea către Chesária Patrichía, şi la Apus, precum zice Ieronim în cea către Pammáhie, să se împărtăşească Creştinii Miercurile şi Vinerile, cu Prosfinţita Pâine. Că arătat este că aceştia împărtăşindu-se zicea oarecare Rugăciuni şi mai înainte de împărtăşire, şi după ce se împărtăşeau, care în scurt a zice, era Liturghia celor mai înainte sfinţite de atunci, şi aceasta o zice Arghéntul. îNsă pomenim pe Dialogul la Apólisul (Otpustul) acestei Liturghii, sau pentru că acesta predându-o aceasta Romanilor în zilele marelui Post, după Mavríchie Ierodiaconul Bisericii celei mari care a scris Sinaxarele, şi după Máxim Margúnie tălmăcitorul lor, şi după Mihaíl Constantinopoliteanul, au dat sfat şi Răsăritenilor să o săvârşească în toate zilele marelui Post, precum vor unii; sau şi pentru că fiind mai înainte, s-a împodobit în urmă de către Dialogul, şi s-a adus în rânduiala care acum se vede. Însă s-a aflat de către Părinţi cea mai înainte sfinţită, pentru ca să se facă părtaş Cereştii vieţi şi a Darului celui din sfintele Taine şi în zilele cele de post. Că şi Vlástar în Capul al 5-lea al literei T zice: „Precum ostaşii cei ce se luptă, după ce încetează bătălia, seara se împărtăşesc din hrana cea pregătită, pentru a se întări cu ea, şi a doua zi iarăşi să bată pe vrăşmaşi, aşa şi noi Creştinii, luptându-ne împotriva patimilor şi a diavolului în zilele marelui Post, ne împărtăşim în de seară (cei vrednici adică şi pregătiţi) cu Trupul şi Sângele Domnului, cele mai înainte sfinţite de Sâmbătă, şi de Duminică, ca să ne întărim cu ele, şi mai cu vitejie iarăşi să batem pe gândiţii vrăşmaşi. (Aceasta însă nu de la sine o zice Vlástar, ci de la altă Sholie mai veche o a tălmăcit, care noi o am aflat) însăşi aceasta o pomenesc şi mai înainte sfinţitele Rugăciuni ale însuşi acesteia. Vezi însă că în de seară se cuvine a se săvârşi cea mai înainte sfinţită după Tipice, şi după Apusenescul Sinod cel în Cabilón. Drept aceea cei ce împreună dimineaţa o săvârşesc, greşesc, şi îndreptează-se. Căci cum pot a zice într-însa, „Să plinim rugăciunea noastră cea de seară Domnului" care nu este, nici de amiază zi? Şi nu numai Miercurea şi Vinerea, ci şi Lunea, şi Marţea, şi Joia neoprit după Canonul acesta de către cei ce voiesc se face mai înainte sfinţita Liturghie. Iar cei ce nu adapă pe sfânta Pâine cu Preacuratul Sânge, precum în Liturghii se rânduieşte, şi nici adăpată păzesc spre a se face cu ea cea mai înainte sfinţită, arătat este că sunt de o cugetarea cu Latinii. Că a relei cinstiri a Latinilor este şi aceasta, a împărtăşi pe mireni numai din Pâine, cu Taine Euharístiei, precum Apusenescul Sinod cel adunat în Constántia Ghermániei la anul 1414 fără de lege a legiuit. Iar pentru câte pricini se păstra Prosfinţita Pâine, vezi pe Evstrátie Arghéntul la foaia 284 şi subînsemnare Canon 14 al Sinodului Laodíchiei. Din vechime însă se păstra şi vin Posfinţit în Biserici, precum mărturiseşte şi Hrisostom în Epistolía 1 către Inochéntie, şi Ieronim Epistolía 4 către Rufín, şi Grigorie Teológul în cuvântul cel asupra îngropării către Gorgónia, şi localnicul Sinod cel în Tolít, şi alţii.

mare însă, nu după câtime, şi după trepte, că până la a treia treaptă numai aceasta se opreşte după adâncime. Ci după felurime şi relaţie, şi vezi la Canonul al 8-lea cel pentru nunţi.) Iar care ar îndrăzni a face aceasta, mai întâi să se despartă de această nelegiuită nuntă, apoi să se canonisească ca nişte curvari. Însă aceasta ce zice Canonul pentru primirea din Botez, trebuie a se ţine şi la înfiuirea ceea ce se face prin săvârşirea sfinţitelor Rugăciuni, după Nearaoa 24 a lui Léon înţeleptului.

CANON 54

Dumnezeiasca Scriptură pe noi aşa luminat învăţându-ne, nu vei intra la nici o rudenie ale trupului tău, spre a-i descoperi ruşinea lui [Levitic 18: 6]; de Dumnezeu purtătorul Vasilie pe oarecare din nunţile cele oprite le-a numărat în Canoanele sale, cu tăcere pe cele mai multe trecându-le, şi cu amândouă făcându-ne folos. Că mulţimea numelor celor de ruşine lăsându-le, ca să nu spurce cuvântul cu graiurile, în generalnice numiri a cuprins necurăţiile. Prin care cuprinzător a arătat nouă nunţile cele nelegiuite. Fiind însă că cu acest fel de tăcere, şi cu necunoştinţa opririi neiertatelor nunţi, pe sineşi firea se tulbura; am socotit împreună mai descoperit a arăta cele pentru aceasta, hotărând de acum înainte, cel ce se va împreuna prin împreunare de nuntă cu vara sa, sau tatăl, şi fiul, cu maică şi fiică, sau cu două fete surori, tătăl, şi fiul, sau doi fraţi, cu maică şi fiică, sau doi fraţi, cu două surori. Să cadă sub Canonul cel de şapte ani, arătat că despărţindu-se ei de nelegiuita însoţire.

TÂLCUIRE

Fiindcă Dumnezeiasca Scriptură arătat ne învaţă, zicând: O omule nu vei lua spre împărtăşire de nuntă pe nici o rudenie trupească a ta. Şi aceasta zicere marele Vasilie în Canonul 87j al său, unele nunţi oprite în Canoanele sale le-a numărat (precum în cel 76 pe nunta celui ce ia pe cumnata sa de femeie. În 78 pe cea a celui ce ar vrea să ia două surori, şi pe alţii întru altele) tăcând pe cele mai multe, fiind de ruşine. Ca nu cu numele acestora să spurce cuvântul; cuprinzător însă cu obştescul nume al necurăţiei, pe toate nelegiuitele nunţi cam întunecat le-a arătat. (Aceasta însă ce zice Sinodul, că o a zis Vasilie, Vasilie o zice, că o a zis Dumnezeiasca Scriptură, adică Dumnezeiescul Pavel, zicând: «Iar curvia şi necurăţia, nici să se numească întru voi», şi celelalte.) Iar din tăcerea aceasta firea oamenilor s-a tulburat de rudeştile sângiuri, pentru aceasta noi mai curat hotărâm despre aceasta prin Canonul acesta, că de acum înainte, cel ce va lua de femeie pe vara sa, sau tatăl şi fiul, de vor lua maică şi fiică, sau două surori, sau doi fraţi, de vor lua maică şi fiică, sau două surori; aceştia mai întâi să se despartă de nelegiuita însoţirea aceasta, şi apoi şapte ani să se canonisească. Iar marele Vasilie în 68 al său Canon de obşte hotărăşte să se canonisească cu certarea preacurvarilor, adică 15 ani, nunta ceea ce se va face cu rudenie oprită. Vezi învăţătura cea despre însoţiri.

CANON 55

Fiindcă am aflat că cei din cetatea Romanilor, în ajunările sfintei patruzecimi, în Sâmbetele acesteia ajunează, afară de urmarea Bisericii cea predată. Au socotit Sfântul Sinod, ca şi la Biserica Romanilor nestrămutat să se păzească Canonul, cel ce zice: „Dacă vreun Cleric s-ar afla ajunând în sfânta Duminică, sau Sâmbăta, afară de una, şi singură (Sâmbăta mare) să se caterisească. Iar mirean fiind, să se aforisească."

TÂLCUIRE

Sinodul acesta prin acest Canon opreşte de a posti vechii Romani (ori cu desăvârşită nemâncare, ori cu mâncare uscată întru al 9-lea ceas) în Sâmbetele marelui Post; (că se face dezlegare în ele la vin, la unt de lemn, la Ráci, şi al cele de acest fel),

şi rânduieşte că se cuvine a se păzi neclintit şi la Roma, Canonul 64 al sfinţilor Apostoli, pe care şi îl pune anume, a căruia tâlcuire citeşte-o.[200]

CANON 56

Asemeni ne-am înştiinţat că şi în ţara armenilor, şi întru alte locuri, în Sâmbetele, şi Duminicile sfintei Patruzecimi, unii mănâncă ouă şi brânză. Deci s-a socotit şi aceasta, ca Biserica lui Dumnezeu cea întru toată lumea, o orânduială urmând, ajunarea să o săvârşească, şi a se depărta, precum de tot felul de junghietură, aşa şi de ouă şi de brânză, care rod sunt şi naşteri acelora, despre care ne înfrânăm. Iar de n-ar păzi-o aceasta; de vor fi Clerici, să se caterisească; iar de vor fi mireni, să se aforisească.

TÂLCUIRE

Precum se vede: creştinii cei ce se aflau în Armenia, auzind Apostolescul Canon că opreşte de a posti cineva Sâmbăta, şi Duminica, şi ne înţelegând bine aceasta, mâncau brânză, şi ouă, în Sâmbetele şi Duminicile marelui Post. Pentru aceasta Sinodul acesta, prin acest Canon, hotărăşte, ca toată Biserica lui Hristos, care se află în toată lumea, să păzească una şi aceeaşi rânduială, şi să postească zilele acestea (dezlegând numai în ele la vin, la unt de lemn, şi la cele cu pielea ca de hârb [ostracóderma]) şi precum se depărtează de vietăţile cele ce se junghie, în marele Post, aşa să se ferească şi de brânză, şi de ouă. Care sunt roduri, şi naşteri acestor fel de vietăţi.[201]

CANON 57

Că nu trebuie la Jertfelnic a se proaduce miere, şi lapte. [Apostolesc: 3]

TÂLCUIRE

Rânduieşte Canonul acesta să nu se aducă în sfântul Altar pe sfânta Masă lapte, şi miere, într-un glas cu cel al 3-lea Apostolesc, a căruia tâlcuire citeşte-o. Îmbunătăţeşte însă acesta şi îndreptează pe cel al 44-lea al celui din Cartaghén, care rânduieşt a se proaduce cele de acest fel, după oarecare localnic obicei.

CANON 58

Nimeni din cei rânduiţi între mireni să-şi dea luişi din Dumnezeieştile Taine, fiind de faţă Episcop, sau Presbíter, sau Diacon. Iar cel ce ar îndrăzni ceva de acest fel, ca unul ce face afară din cele rânduite, o săptămână să se afurisească; de aici învăţându-se, a nu cugeta afară de ceea ce se cuvine a cugeta. [Romani 12: 3]

TÂLCUIRE

A se împărtăşi vreun mirean însuşi pe sineşi cu Dumnezeieştile Taine, fără de nevoie. (Când nu este adică de faţă Episcop, sau Presbíter, sau Diacon, după Zonará) este lucru de mândrie, şi cel ce face aceasta îşi însuşeşte luişi cu nelegiuire dregătoria Preoţiei. Că acest lucru este însuşi al Preoţilor, nu al mirenilor. Pentru aceasta dar Canonul acesta, pe cel ce ar îndrăzni a face aceasta, fiind de faţă Preot, îl desparte de

---

200 Fiindcă acest Canon, ca o sabie cu două ascuţişuri pătrunde inimile Papíştilor, pentru aceasta preasumeţii prihănesc pe Sinodul acesta Ecumenic, că nu bine a rânduit aceasta, dar prihănirea lor se ridică asupra însuşi Apostolilor, căci acesta Canonului lor urmând, a rânduit aceasta.

201 De se zic şi peştii junghieturi (că poate ar zice cine, că Dumnezeiescul glas a zis lui Petru: «Sculându-te Petre, junghie şi mănâncă»; ce să junghie? Cele câte cu patru picioare şi fiară, şi cele târâtoare. Iar târâtoare şi peştii se zic, după cea scrisă: «Să scoată Apele târâtoare de suflete vii» [Facerea 1: 20], trebuie a ne feri şi de ouăle peştilor, adică de icre în marele post. Iar de nu se zic acestea junghieturi, ci numai cele de uscat, şi zburătoare, nu greşim mâncând icre în Sâmbetele şi Duminicile marelui Post. Iar cei ce nu mănâncă, mai bine fac.

Biserică o săptămână, ca să se înveţe a nu cugeta mai presus de ceea ce se cade a cugeta, după Apostolul.[202]

CANON 59

Nici într-un chip în casă de rugăciune care se află în casă, Botez să nu se săvârşească, ci cei ce voiesc a se învrednici de preacurata Luminare, la Catoliceştile Biserici vă vină, şi acolo să dobândească Darul acesta. Iar de se a prinde vreunul nepăzind aceste hotărâte de noi; de va fi Cleric, să se caterisească; iar de va fi mirean, să se aforisească.

TÂLCUIRE

Porunceşte Canonul acesta, a nu se face Botez în case de Rugăciuni, care se cuprinde în case locuite, ci în Bisericile cele Catoliceşti, şi prin urmare în cele înscăunate. Iar cel ce nu va păzi aceasta; de va fi Cleric, să se caterisească; iar de va fi mirean, să se aforisească.[203]

CANON 60

Apostolul strigă, că cel ce se lipeşte de Domnul, un Duh este [1 Corinteni 6: 17], arătat este că şi cel ce se împrieteneşte pe sineşi cu împotrivnicul, una se face prin legătura cea către dânsul. Deci cei ce se făţărnicesc că se îndrăcesc, şi cu făţărie se schimonosesc cu răutatea chipurilor ca nişte îndrăciţi, s-a socotit cu tot chipul a se certa, şi a-i supune pe ei unor acest fel de aspre vieţuiri, şi osteneli, cărora după cuviinţă s-ar supune cei cu adevărat îndrăciţi, pentru a se izbăvi de lucrarea dracului.

TÂLCUIRE

Unii pentru răutatea socotinţei lor, şi pentru adunarea câştigului, se făţărnicesc că au drac, şi fac schimonisiturile celor îndrăciţi, şi în mişcările lor cele fără de rânduială şi cu făţărnicie, înconjurând cetăţile, pricinuitori de tulburare şi de privelişte făcându-se oamenilor. Drept aceea Canonul acesta porunceşte să se certe unii ca aceştia după tot chipul, şi întru acest fel, şi la aşa de mari asprimi de vieţuire, şi osteneli să se supună, în acel fel, şi în care se supun cei ce cu adevărat sunt îndrăciţi, ca cu acestea să se slobozească de dracul. Cu care şi aceştia ce cu făţărnicie se îndrăcesc s-au împrietenit, şi una s-au făcut cu ei; precum şi cel ce se lipeşte, şi se împrieteneşte cu Domnul, un Duh se face cu el, precum zice Pavel. Iar Valsamón zice, că unii ca aceştia în osebite vremi se legau cu lanţuri, şi se închideau prin închisori de către mulţi Patriarhi, şi Arhierei.

CANON 61

---

[202] Iar Monahii cei de prin pustii, pentru că nu se află Presbíteri de faţă, să ia voie de al Arhiereu, precum zice Simeón al Tesalonicului (Întrebarea 41) să păzească într-un Chívot curat prosfinţitele Taine, şi să se împărtăşească din ele cu multă evlavie, întru acest chip; pe un loc curat întinzând o sfinţită poală, şi peste ea punând un acoperământ (pocrovăţ), peste care punând linguriţa întru care să ia Părticica Preasfântului Trup, şi punându-o pe Acoperământ, după ce mai înainte va rosti Psalmi, şi Rugăciuni, sau Trisaghion, şi tămâind, şi închinându-se de trei ori, aşa să se împărtăşească de acolo, nu cu mâna, ci cu gura; apoi având într-un pahar pus vin şi apă, să-şi clătească gura. Întocmai este scris în viaţa Cuviosului Lucá ce s-a nevoit în muntele Stiríul. Că întrebând el pe Mitropolitul Corintului (cel de atunci), de se cuvine cel ce se află în pustii a se împărtăşi însuşi, în lipsă de Preot, a luat voie de la el a se împărtăşi, numai cu însuşi acestaşi chip.

[203] Aici cu dreptate trebuie a se nedumeri cineva. Pentru ce Sinodul acesta în Canonul 31 al său a ierta a se face Botez în case de Rugăciune cu voia Arhiereului; iar în Canonul acesta desăvârşit opreşte aceasta? Deci după Zonará, nici desăvârşit este iertat a se face Botez în casă de rugăciune, nici desăvârşit este oprit a nu se face. Ci se cuvine, zice, a fi Preoţii cunoscuţi şi nu străini, şi cu voia Arhiereului a lucra.

Cei ce se dau pe sineşi fermecătorilor, sau celor ce se zic sutaşi, sau altora oarecărora de acest fel, ca cum de la aceia să afle, orice ar voi să li se descopere. După cele ce mai înainte s-au hotărât de către Părinţi pentru dânşii, să cadă sub Canonul Exaetíei (cel de şase ani); sub aceastaşi certare însă trebuie a se supune şi cei ce trag uşi după sine, sau dobitoace de acest fel spre jocul şi spre vătămarea celor mai proşti, şi cei ce spun norocul, şi menirea, şi genealogía (de tragerea neamului), şi o mulţime de nişte graiuri ca acestea, după bârfirile rătăcirii. Şi cei ce se zic gonitori de nori, şi vrăjitori, şi străjuitori, şi fermecători. Rămânând întru acestea însă, şi neschimbându-se, şi neferindu-se de aceste pierzătoare, şi elineşti meşteşuguri, cu totul hotărâm să se lepede de la Biserică. Precum şi sfinţitele Canoane învaţă. «Că ce împărtăşire este luminii cu întunericul», precum zice Apostolul? «Sau ce învoire Bisericii lui Dumnezeu cu idolii? Sau ce parte are credinciosul cu cel necredincios? Şi ce învoire este lui Hristos cu veliar?» [2 Corinteni 6: 14-16]

TÂLCUIRE

Creştinul nu se cuvine a întrebuinţa nici un lucru, din cele ce Elinii le întrebuinţau, fermecătorii adică, şi vrăjitorii, şi altele asemenea; pentru aceasta Canonul acesta şase ani rânduieşte să se depărteze de sfintele Taine Creştinii cei ce se dau pe sineşi vrăjitorilor[204], şi celor ce se numesc sutaşi[205] sau altora asemeni, cu socoteală ca să afle de la dânşii lucrurile cele ce voiesc (ca să găsească adică banii, sau alte oarecare ce au pierdut) precum şi Părinţii cei mai dinainte asemeni au canonisit. Întocmai însă cu cei mai de sus în şase ani canoniseşte, şi pe cei ce poartă urşi după sine, sau alte dobitoace de acest fel pentru joc, şi vătămare a multor oameni, şi pe cei ce spun noroacele oamenilor, şi ce au să pătimească în viaţa lor, şi că s-au născut în zi bună, sau rea, şi alte cuvinte amăgitoarea de acest fel. Aşijderea canoniseşte şi pe cei ce se numesc gonaci de nori şi pândesc închipuirile norilor, mai ales când apune Soarele, şi după închipuirile lor spun cele fiitoare. Şi pe vrăjitori (aceştia sunt cei ce amestecă cu chemările demonilor, Psalmi ai lui David, nume de ale sfinţilor, şi a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, pentru care zice Dumnezeiescul Hrisostom: Că măcar Numele Preasfintei Treimi de l-ar chema, sau semnul Crucii, de ar face, să se ferească Creştinii şi să fugă de la dânşii). Şi străjuitori (adică cei ce fac baiere, legându-le cu mătase şi scriind într-însele chemări de draci), aşijderea şi cel ce le poartă. Şi vrăjitorii, toţi cu acest Canon să se canonisească, de se vor pocăi, şi se vor părăsi de acestea. Iar de vor rămâne în răutatea şi rătăcirea aceasta, desăvârşit să se lepede de la Biserica lui Hristos, şi să se despartă din adunarea Creştinilor, precum şi Dumnezeieştile Canoane hotărăsc. Se cuvine însă să însemnăm, că certarea aceasta ce o dă Canonul, o dă numai mirenilor, atât celor ce fac drăciile acestea, cât şi celor ce le primesc. Căci Clericii cei ce ar face unele ca acestea, negreşit urmează a se caterisi, după Valsamón şi Zonará.[206]

---

[204] Fermecători se zic cei ce se afierosesc pe sineşi dracilor, şi socotesc că prin palmă, sau prin lighean, sau prin jertfe, sau prin alte amăgitoare plăzmuiri, şi închipuiri, provăd cele ce vor să fie; pentru aceasta aşezământul 13 al Legii legiuieşte, ca un ucigaş să se muncească cel ce face jertfe oprite, adică vrăjeşte cu acestea. Încă şi cel ce va plăti sau va îndemna pe el să le facă, să se izgonească. Şi averile lor să se răpească după capul 23 al cărţii a 9-a din Códică.

[205] Sutaşi se ziceau cei mai procopsiţi (după socoteala lor) şi mai bătrâni dintre vrăjitori, şi mai cu ştiinţă decât ceilalţi.

[206] Pentru aceasta se cuvine a se caterisi şi Preoţii aceia ce citesc la bólnavi hârtia ce se numeşte a Ghéalei (precum în limba noastră Sámca). Şi cei ce iau lumânări de smoală, şi mergând prin locuri ascunse, le aprind, şi citesc carte solomonicească, sau mai bine a zice drăcească, sau alte oarecare chemări, şi numiri drăceşti, şi afurisesc cu acelea pe vrăjmaşii lor, cerând sau să moară ei, sau să piară dobitoacele lor, sau să li se facă o altă pagubă. Pentru aceasta toate cărţile acelea vrăjitoreşti şi de acest fel, trebuie a se strica de către judecătorul locului, precum rânduieşte cartea 18 a Legii titlul 1 rânduirea 35 (la Fótie titlu 9 cap 25) şi să se ardă, precum au ars în Efés cărţile cele vrăjitoreşti cei ce au crezut, care erau de preţ de cincizeci de mii de arginţi [Faptele 19: 19]. Sub certările acestui Canon se cuvine a se supune şi babornițele acelea, ce vrăjesc cu bobi, sau toarnă cărbuni, sau descântă, sau sugrumă prunci, sau se răpesc în aer de draci, şi se poartă din loc în loc ca Símon vrăjitorul, şi ca alţii de asemenea. Asemenea şi păstorii cei ce leagă oarecare osişor la

CANON 62

Cele ce aşa se zic calánde, şi cele ce se zic Votá, şi cele ce se numesc Vrumália, şi prăznuirea ceea ce se săvârşeşte în ziua dintâi a lui Martie, deodată voim cu totul a se ridica din petrecera Credincioşilor. Dar însă şi săltările muierilor cele în arătarea publicului, care pot a face multă vătămare şi pierzare. Încă şi săltările, şi slujbele cele ce se fac în numele dumnezeilor celor ce mincinos se numeau de către Elini, sau de bărbaţi, sau de muieri, după oarecare vechi obicei, şi străin de viaţa Creştinilor, le lepădăm, hotărâm ca nici un bărbat să se îmbrace cu podoabă muierească, sau muierea cu cea cuvenită bărbaţilor. Dar nici cu măşti comiceşti, sau satiriceşti, sau traghiceşti, să se îmbrace. Nici să chiuie în numele urâtului Dionísie [Bahus] când tescuiesc strugurii în linuri. Nici storcând vinul în vase, cu chip de a porni râsul neştiinţei, sau al deşertăciunii, lucrând cele ale drăceştii rătăciri. Deci cei ce de acum înainte ceva din cele mai înainte zise s-ar apuca să facă, după ce s-au înştiinţat de acestea, aceştia de vor fi Clerici, poruncim să se caterisească, iar de vor fi mireni, să se aforisească.

TÂLCUIRE

Calénde se numesc întâiele zile ale fiecărei luni, în care obişnuiau elinii a prăznui, ca când să petreacă toată luna întru veselie[207]. Iar Botá, şi Brumália erau sărbători elineşti; Botá, adică păscătoare şi oi, întru cinstea zeului Pan, care se socotea de elini, că este éforul oilor, şi al celorlalte dobitaoce; iar Brumália întru cinstea lui Dionísie [Báhus]; că Brómie era porecla lui Dionísie la elini de la Vrómos care însemnează vuietul sau trăsnetul, de la care se numeşte. Aceasta însă Romanii Brumália o numea adică pe Vrómos; şi sărbătoare, în număr multoratic Brumália; care de asemenea sunt cu cele ce elinii le zicea Dionísia. Deci porunceşte Canonul acesta, ca aceste elineşti sărbători, încă şi prăznuirea ceea ce se săvârşea în ziua dintâi a lui martie, ca când pentru buna întocmirea aerului, desăvârşit să se ridice de la petrecerea Creştinilor. Nici jocuri obşteşti măcar de femei să se facă, nici sărbători, şi jocuri de bărbaţi, sau de muieri în numele mincinoşilor dumnezei ai Elinilor. Hotărăşte însă pe lângă acestea, ca nici vreun bărbat să îmbrace haină muierească, nici muierea haină bărbătească; nici să se măscărească cu obrăzare comiceşti, adică pricinuitoare de râs. Sau traghiceşti, adică pricinuitoare de plâns, şi de lacrimi. Sau satiriceşti, adică cuviincioase Satírilor, şi Báchilor, care în cinstea lui Dionísie, jucau ca nişte uimiţi, şi îndrăciţi[208]; şi ca să nu cheme cineva numele urâtului Dionísie (care se socotea că este

---

picioarele oilor, sau a ţapilor, ca să li se înmulţească turma; şi în scurt toţi vrăjitorii şi vrăjitoriţele, şi cei ce merg la dânşii, pocăindu-se, cu acest Canon să se canonisească, iar rămânând întru aceste drăcii, cu totul să se lepede din adunarea Creştinilor, ca pe o parte a lui satană şi nu lui Hristos.

[207] Şi Valsamón şi alţii zic, că Calándos, Nónos, şi Idós fraţi fiind avuţi, în vreme de război, şi de foamete au hrănit pe Roma. Calánd 12 zile, iar Nónos 10 zile şi Idós 8 zile, câte trei împreună într-o întreagă lună. Pentru aceasta Romanii ca să rămână facerea de bine a acestora pururea pomenită, şi să veşnicească datoria mulţumirii cea către dânşii, au numit întâi pe cele 12 zile Calánde, de la Calánd; iar cele 10 după acestea, Nóne, de la Nónos; iar pe ce cele 8 din urmă, Idús, de la Idós, şi întru acele zile serbau, şi multe necinstite fapte făceau. Acestora urmând şi Creştinii aceia, ce fac în ziua dintâi a lui Ianuarie care se numesc Colindări, cântece cântând şi jucând pe la uşile caselor, umblând, şi făcând şi bârfituri, şi istorii de râs, şi versuri oarecare ca când în numele marelui Vasilie cântând, care se cuvine a se opri de către Arhierei, şi de către Părinţii Duhovniceşti, şi să se canosisească Credincioşii a nu face lucrurile acestea păgâneşti, şi elineşti, precum Canonul acesta zice.

[208] Însăşi acestea le fac Creştinii şi în ziua de astăzi, de multe ori şi cei sfinţiţi, şi Clericii, în săptămânile lăsatului de carne, şi de brânză, şi într-alte multe locuri, iar mai ales la ostroave, unde locuiesc latinii; zic adică, purtând măşti, şi barbúnte, şi haine muiereşti îmbrăcând bărbaţii, uneori şi muierile purtând haine bărbăteşti, şi jucând în privelişte. Pentru care zice Dumnezeu: «Nu vor fi haine de bărbat pe femeie; nici se va îmbrăca bărbatul cu podoabă muierească; că urâciune este Domnului Dumnezeului tău tot cel ce face acestea.» [A doua lege 22: 5] Şi cu adevărat urâte sunt lui Dumnezeu acestea, şi elineşti meşteşugiri, şi străine de Creştini; care se cuvin Arhiereii a se sili cu toată puterea lor, să le oprească, ca pe unele ce sunt prihană Creştinismului, cu certare de aforisire.

dătătorul şi éforul vinului), când se calcă strugurii în teascuri, nici să râdă, şi să ciuiască, când se toarnă vinul nou în vase. Deci oricare de acum înainte, după ce s-a înştiinţat de acestea, s-ar apuca întru ştiinţă a face ceva din drăciile şi elineştile faptele acestea, de va fi Cleric, să se caterisească, iar mireanul, să se aforisească.

CANON 63

Martirológiile [istoriile mucenicilor] cele mincinos plăsmuite de vrăjmaşii adevărului, că doar ar necinsti pe Mucenicii lui Hristos, şi ar aduce la necredinţă pe cei ce le aud, poruncim, a nu se publica prin Biserici, ci să se dea focului acestea. Iar pe cei ce le primesc, sau ca la nişte adevărate iau aminte la acestea, îi anatematisim.

TÂLCUIRE

Necredincioşii, şi vrăşmaşii Adevărului, vrând să prihănească pe cele ale Creştinilor, precum se vede, au scris oarecare de râs şi străine, ca cum le-ar fi zis, şi le-ar fi făcut Mucenicii lui Hristos; ca şi Mucenicii din acestea să se ocărească, şi Credinţa Dreptslăvitorilor să se batjocorească. Drept aceea Canonul acesta porunceşte a nu se citi în Biserică acest fel de cuvinte mincinoase, ci să se ardă, iar cei ce le plinesc pe acestea ca pe nişte adevărate să se anatematisească[209].

CANON 64

Cum că nu se cuvine mireanului a porni cuvânt în public, sau a învăţa, însuşindu-şi de aici luişi dregătorie dăscălească, ci a urma rânduirii celei predate de Domnul, şi a deschide urechea, la cei ce au luat Darul învăţărescului cuvânt, şi a se învăţa de la dânşii cele Dumnezeieşti. Că într-o Biserică osebite mădulare a făcut Dumnezeu, după glasul Apostolului [1 Corinteni 12: 27]. Pe care Teológul Grigorie arătat tâlcuind pe rânduiala cea întru acestea o arată zicând: „Pe această rânduială să o cinstim fraţilor, aceasta să o păzim. Unul oricare fie ureche. Iar altul limbă; unul mână; iar celălalt altceva. Acela înveţe; iar acesta învaţă-se; şi după puţine; şi cel ce se învaţă (fie) întru bună supunere, şi cel ce dă întru blândeţe; şi cel ce slujeşte întru osârdie; să nu fim toţi limbă, parte cea preagata; că, au doar toţi sunt Apostoli? Au doar toţi Prooroci; Au doar toţi tâlcuitori? Şi după oarecare: Ce te faci pe tine Păstor oaie fiind? Ce te face cap, picior fiind? Ce te apuci a comendui oşti, fiind rânduit între soldaţi? Şi aiurea înţelepciunea porunceşte; nu fi grabnic în cuvinte, nu te întinde împreună cu bogatul sărac fiind; nici căuta a fi mai înţelept decât cei înţelepţi.” (În cuvântul pentru buna rânduială în grăiri) Iar de se va prinde cineva strămutând Canonul acesta, patruzeci de zile să aforisească.

TÂLCUIRE

Opreşte Canonul acesta pe tot mireanul a nu învăţa ca un Dascăl în arătare, şi în Biserică, ci mai vârtos el învaţă-se de la cei ce au luat darul învăţăturii. Căci precum într-un trup se află osebite mădulare, precum zice Pavel, aşa şi într-o Biserică se află osebiţi oameni, după rânduiala ce Dumnezeu o dat fiecăruia. Precum Teológul Grigorie tâlcuind cuvântul Apostolului zice, că altul este în Biserică ureche, altul limbă, altul mână, şi altul altceva mădular, nici toţi sunt limbă, adică învăţători, nici toţi Apostoli, nici toţi Prooroci. Deci, omule, tu oaie fiind, ce te face păstor? Picior fiind, ce te faci cap? Soldat fiind, ce te apuci a te face General de oşti? Zice şi Solomón: Nu fii

[209] Pentru aceasta mari haruri suntem datori să mărturisim noi Răsăritenii (precum şi Apusenii, cum aud aceste haruri, asemeni le mărturisesc) sfântului Simeón Metafrástului (adică tălmăcitorului); care cu multă osteneală a scris vieţile sfinţilor Mucenici, şi ale Cuvioşilor Părinţi, curăţindu-le de toată minciuna, şi singur mergând pe la multe locuri, şi pe altele din însuşi vederea, iar altele din încredinţare sigură adunându-le.

lesnicios a vorbi, nici sărac fiind, să te întreci cu cei bogaţi, nici căuta a te face mai înţelept între cei înţelepţi. Iar care va face afară de Canonul acesta, să se aforisească pe 40 de zile. De va fi însă vreun mirean iscusit în cuvânt, şi cu chip cucernic, nu se opreşte de a răspunde şi a învăţa îndeosebi pe cei ce îl întreabă, precum zice Zonará, şi capul 32 a Cărţii a 8-a din Apostoleştile aşezământuri; că vor fi zice toţi învăţaţi de Dumnezeu; în ce chip grăia şi Apolós, şi învăţa cele pentru Domnul, cu toate că numai Botezul lui Ioan ştia [Fapte 18, 25] şi Achíla, şi Priscíla, cei ce au învăţat pe acestaşi Apolós mai cu scumpătate calea lui Dumnezeu (acolo).

CANON 65

Focurile de la luni noi ce se aprind de către unii înaintea prăvăliilor, şi a caselor sale, care le săreau unii, după oarecare vechi obicei, bârfesc, de acum poruncim a nu se mai lucra. Deci oricare va face ceva de acest fel, de va fi Cleric, să se caterisească. Iar de va fi mirean să se aforisească. Că scris este în Cartea 4 a Împăraţilor: «Şi a zidit Manasi Jertfelnic tuturor Oştilor Cereşti, în cele două curţi ale Casei Domnului, şi au trecut prin foc pe fiii săi, şi se descânta şi se vrăjea, şi au făcut Engastrimíti (bârfitori din pântece), şi au înmulţit cunoscători, şi au înmulţit a face răutate înaintea Domnului, ca să-l mânie pe el.» [21: 5-6]

TÂLCUIRE

Fiindcă după urmarea elinilor, şi a păgânilor, oarecare Creştini aprindeau focuri înaintea prăvăliilor, şi a caselor sale, peste care săreau. Sinodul acesta pe Clericii care ar face una ca aceasta de aici înainte, îi cateriseşte, iar pe mireni, îi aforiseşte. Şi vrând a arăta, că dacă nişte obiceiuri elineşti ca acestea făcându-se de către Iudeii cei nedepliniţi, porneau pe Dumnezeu spre mânie, şi spre urgie, cu cât mai vârtos pe El îl mânie, când se fac de noi Creştinii cei depliniţi, şi ucenicii Evangheliei, zice: „Că împăratul Manase a făcut Jertfelnic, adică aducea jertfe Oştii şi puterii Cerului, adică Stélelor (şi mai ales Lunii; precum este scris la Ieremía. A tămâia împărătesei Cerului şi a jertfi ei jertfe, adică Lunii) într-amândouă curţile casei Domnului; şi treceau pe fiii săi prin foc, şi se descânta, şi se vrăjea, şi au făcut grăitori din pântece, şi ghicitori şi au înmulţit a face ce este rău întru Ochii Domnului, ca să-l întărâte pe El. Însemnează însă, că aceasta ce se zice, a trecut prin foc pe fiii săi, Sinodul aici o au înţeles, în loc de, că au făcut Manasi pe fiii săi să sară prin foc; iar Chiríl al Alexandríei la tâlcuirea lui Isaía, o a tâlcuit în loc de, că de tot au ars pe fiii săi în foc, proaducându-i pe ei jertfă dracilor.

CANON 66

Din Sfânta zi a Învierii lui Hristos Dumnezeului nostru, până la Duminica nouă, toată săptămâna se cuvine a se zăbovi Credincioşii nelipsit în Sfintele Biserici, cu Psalmi şi cu laude, şi cu Cântări Duhovniceşti, veselindu-se şi serbând întru Hristos, şi luând aminte la citirea Dumnezeieştilor Scripturi, şi desfătându-se cu sfintele Taine. Că aşa vom fi cu Hristos împreună înviaţi, şi împreună înălţaţi. Nicidecum dar în proarătatele zile să se săvârşească alergare de cai, sau vreo altă privelişte de norod.

TÂLCUIRE

Fiindcă toată săptămâna cea luminată, ca o zi cu Numele Domnului numită se socoteşte, pentru aceasta Canonul acesta rânduieşte, că toţi Creştinii în săptămâna aceasta se cuvine a îngădui înlăuntru în Biserici, veselindu-se şi serbând Învierea Domnului cu Psalmi, şi cu laude, şi cu cântări Duhovniceşti, luând aminte la cuvintele Dumnezeieştilor Scripturi, şi împărtăşindu-se cu Dumnezeieştile Taine. Pentru că cu un

chip ca acesta împreună vom învia, şi împreună ne vom înălţa cu Hristos[210]. Drept aceea în zilele acestea alergături de cai să nu se facă, nici vreo altă privelişte de norod, necuviincioasă adică, de jucărei, sau de jocuri, sau de luptări, sau de altă banchetuire de acest fel.

CANON 67

Dumnezeiasca Scriptură ne-a poruncit, a ne depărta de sânge, de <animal> sugrumat şi de curvie. Deci pe cei ce pentru lacomul pântece, sângele de orice fel de vită cu oarecare meşteşug îl fac de mâncare, şi aşa îl mănâncă, potrivit îi certăm. Deci, de acum înainte oricine se va apuca sânge de vită, cu orice fel de chip, de va fi Cleric să se caterisească, iar de va fi mirean să se aforisească. [Fapte 9: 3, 4; Levitic 17: 13; Fapte 15: 28, 29]

TÂLCUIRE

Acestea fiind oprite de Dumnezeiasca Scriptură cea veche, şi mai ales s-au oprit şi de cea nouă ca nişte desfrânătoare şi nu de nevoie.

CANON 68

Pentru a nu fi iertat nimănui Cărţi de ale Testamentului vechi, şi ale celui nou, şi ale sfinţilor şi aleşilor propovăduitorilor şi învăţătorilor noştri, ale strica, sau a le rupe, sau vânzătorilor de cărţi, sau celor ce se zic făcători de miruri, sau altcuiva dintre toţi a le da spre pierzare; fără numai de cumva desăvârşit, ori de Cári, ori de apă, ori cu vreun alt chip, s-ar netrebnici; iar cel ce se va prinde de acum înainte făcând ceva de acest fel, pe un an să se aforisească; asemeni şi cel ce cumpără acest fel de cărţi, dacă nici el le ţine pe acestea spre folosul său, nici altuia de le dă spre facerea de bine şi spre a se păzi, ci de se va apuca a le strica pe acestea să se aforisească.

TÂLCUIRE

Nu este slobod, zice Canonul acesta, nimănui a strica, sau a rupe cărţi de ale Testamentului vechi şi ale celui nou, şi de ale învăţătorilor celor aleşi, care cu cercetare au fost primite (că mulţi au scris, şi s-au lepădat), ori a le da cârciumarilor de cărţi, adică celor ce le strică, ori celor ce vând mirodenii, sau altcuiva spre stricăciune, fără numai de s-au mâncat desăvârşit de viermi, sau de au putrezit şi s-au şters literele pentru vechime, încât nu se poate citi, ci şi atunci acest fel de hârtii, nu se cuvine a se întrebuinţa în lucrări necinstite, şi a se arde, sau a se îngropa în loc necălcat, pentru ca să nu se spurce cele sfinte, şi care cuprind cuvinte sfinţite. Că se potriveşte şi la aceasta zicerea Proorocului Isaía, aceasta: «Şi va fi odihna lui (Hristos adică şi Dumnezeu) cinstită» [11: 16]

CANON 69

---

[210] Din Canonul acesta învaţă-se şi Creştinii cei de acum, care sfântă viaţă întrebuinţau Credincioşii cei vechi, întru aceste sfinte zile ale Învierii! Şi dimpotrivă care necuviincioasă viaţă vieţuiesc aceştia acum, şi îndrepteze-se, părăsindu-se de banchetuiri, de jocuri, de comédii, de cântece, şi alte necuviinţe ce fac întru acestea. La Moscova aud, că Creştinii în fiecare zi a săptămânii acesteia merg de la o Biserică la alta, şi fac Litánii, ca să nu găsească vreme de a face altă vreo necuviinţă; care aceasta se cuvine a se face şi de Creştinii noştri, ca să nu se abată la nerânduieli şi la necuviinţe. Este cunoscut la mulţi, şi celălalt preasfânt obicei, care se ţine în Moscova, a nu se culca cu muierile lor bărbaţii cei mai evlavioşi în toată Luminată săptămâna aceasta, şi după urmare nici nunţi a face întru aceasta. Cu adevărat preasfânt obicei, care se cuvine a-l urma Creştinii noştri. Căci, precum am zis, toată săptămâna aceasta, se socoteşte ca luminată ziua aceea cu Numele Domnului numită.

Să nu fie iertat cuiva dintre mireni săvârşind, a intra în lăuntru în Sfinţitul Altar, că împărăteştii stăpâniri şi domniri îi este iertat aceasta, când ar vrea să aducă daruri Ziditorului său, după oarecare preaveche predare.

TÂLCUIRE
Sfântul Altar afierosit fiind celor Preoţiţi; pentru aceasta Canonul acesta opreşte a intra într-însul pe oricare mirean, afară numai de Împăratul; şi acesta încă, nu ca un mirean, ci ca unul ce are stăpânie, şi Domnie, şi este Unsul Domnului[211]. Căruia s-a iertat a intra după veche tradiţie, când voieşte a aduce Daruri Ziditorului său Dumnezeu şi să se cuminece.

CANON 70

Să nu fie iertat femeilor în vremea Dumnezeieştii Liturghii a vorbi, ci după glasul Apostolului Pavel, tacă [1 Corinteni 14, 34]. Că nu li s-a dat voie lor a grăi, ci a se supune, precum şi Legea zice [Facerea 3, 16]. Iar de voiesc a se învăţa ceva, în case întrebe-şi pe bărbaţii lor.

TÂLCUIRE
Porunceşte Canonul acesta, să nu grăiască femeile în vremea Dumnezeieştii Liturghii (încă şi întru toate adunările Credincioşilor ce se face în Biserică).[212]

CANON 71

Cei ce se învaţă legile politiceşti, nu trebuie a întrebuinţa obiceiuri elineşti, nici prin teatre a se judeca, sau a săvârşi cele ce se zic restogoliri, sau a se îmbrăca cu haine afară de obşteasca întrebuinţare, nici în vremea când încep învăţăturile, sau când ajung către sfârşitul lor, sau, peste tot să zicem, pe la mijlocul acestui fel de învăţături. Iar dacă cineva de acum înainte va îndrăzni a face aceasta să se aforisească.

TÂLCUIRE
Precum cei mai fără de socoteală dintre cei învăţaţi ai Atenienilor, obişnuiau precum scrie Teológul Grigorie în Cuvântul asupra îngropării marelui Vasilie, a se lupta cu împotrivnicii lor, şi a apuca cetăţile, şi căile, şi altele asemeni ca acestea obiceiuri a face sofiştilor celor tineri; întru acest chip şi Creştinii cei ce se învăţau

[211] Însemnează, că după Teodorit Bisericeasca Istorie Cartea 5 cap 17, deşi Credinciosul Împăratul Teodósie s-a dezlegat de către sfântul Ambrósie din legătura vărsării de sânge căreia i-a fost pricinuitor, cu toate acestea, aducând lui Dumnezeu Darurile la Sfântul Altar, şi aşteptând acolo ca să se împărtăşească, nu s-au lăsat de Ambrósie, zicându-i, că cele din lăuntru o Împărate, sunt umblate de singuri Presbiterii; ci i s-au poruncit să stea afară de Altar; şi de atunci Împăratul, şi în Constantinopol venind îşi aducea darurile lui Dumnezeu în lăuntru în Altar, şi îndată ieşea, neîmpărtăşindu-se în lăuntru, după obicei. Şi arătând prea Credinciosul Împărat cu pilda sa, că nu se cuvine a se împărtăşi în lăuntru Împăraţii cei ce au făcut vărsare de sânge. De aici îndeamnă-se Preoţii, şi Duhovnicii să taie obiceiul cele nelegiuit, care prin multe locuri urmează, de intra lumenii în Sfântul Altar, şi-i face să cadă sub pedeapsa împăratului Aház, care fiind lumean, s-a apucat să lucreze cele ale Iereilor; căci, după oarecare chip şi aceştia îşi însuşesc cele ale Preoţilor, intrând în locul cel rânduit pentru Ierei. Şi de este lucru nelegiuit numai a intra mirenii în Altar, oarecât mai nelegiuit este ceea ce fac oarecare Preoţi neînvăţaţi, de pun mireni, sau Citeţi în Joia cea mare şi potrivesc Sfintele la Sfânta Proscomídie în Altar (care lucru la noi cu darul lui Dumnezeu nici s-a auzit). Părăsească-se pentru dragostea lui Dumnezeu, ca să nu cadă sub caterisirea Preoţiei lor. Iar Simeón al Tesalonicului zice (cap 143) că Împăratul se împărtăşeşte în Altar, numai în vremea când se ungea Împărat, şi după Diaconi, şi nu la sfânta Masă; ci de laturi pe o măsuţă aşternându-se Antimis.
[212] Pentru aceasta şi Dumnezeiescul Hrisostom zice aşa: „Odată a învăţat femeia (adică pe Adam în Rai) şi pe toate le-a răsturnat, pentru aceasta zice, să nu înveţe. Şi iarăşi, că atâta trebuie a fi ea tăcută, zice, încât nu numai pentru cele ale vieţii, ci nici pentru cele Duhovniceşti să grăiască în Biserică. Aceasta este podoaba ei, aceasta cinstea, aceasta mai mult pe ea o poate împodobi decât hainele cele scumpe." (Voroava 9 la cea 1 către Timotei, faţa 283 Tom 4)

legile politiceşti, întrebuinţau aceste elineşti obişnuinţe, şi se judecau în Teatre, pentru cine dintre ei să se facă mai întâi, făcea încă şi cele ce se ziceau rostogoliri, adică arunca oarecare semne, când se prigoneau învăţătorii, care dintre ei să ia pe cutare ucenic, şi care pe cutare (precum am zice, ca nişte sorţi). Sau purtau îmbrăcăminte afară de ceea ce se obişnuia la mulţi. Şi acestea toate porunceşte Canonul să nu se facă, nici când încep învăţătura Legilor, nici când ajung la mijlocul ei, nici când o sfârşesc. Iar care de aici ar mai face aceasta, să se afurisească.

CANON 72

Să nu iertat bărbatul dreptslăvitor a se împreuna cu muiere eretică, nici iarăşi bărbat eretic a se însoţi cu femeie dreptslăvitoare, ci deşi s-ar afla ceva de acest fel că s-a făcut de vreunul dintre toţi, nunta să se socotească neîntărită, şi nelegiuita însoţire să se deslege, că nu trebuie cele neamesteacate a se amesteca, nici cu oaia lupul a se împletici, şi cu partea lui Hristos soarta păcătoşilor. Iar de va călca cineva acestea de noi hotărâte, să se aforisească. Iar dacă unii încă întru necredinţă aflându-se, şi încă nu sunt număraţi în turma celor dreptslăvitori, s-au însoţit cu legiuită nuntă, între sineşi, apoi, o parte adică binele alegându-l, a alergat la lumina Adevărului; iar cealaltă, se ţine încă de legătura rătăcirii, nealegând a căutat către Dumnezeieştile Raze ale adevărului (însă de binevoieşte cea necredincioasă a locui împreună cu cel credincios, sau dimpotrivă cel necredincios cu cea necredincioasă) să nu se despartă, după Dumnezeiescul Apostol: «Că se sfinţeşte bărbatul necredincios prin femeia credincioasă, şi se sfinţeşte femeia necredincioasă prin bărbatul credincios.» [1 Corinteni 7: 14] [Sinod 4: 14]

TÂLCUIRE

Poate că din învoirea aceasta, şi din împreună locuinţa, se va povăţui şi cealaltă parte către buna cinstire; după zicerea a însuşi acestui Dumnezeiesc Apostol, că ce ştii femeie de-ţi vei mântui bărbatul? Şi ce ştii bărbate de-ţi vei mântui femiea? [1 Corinteni 7: 16] Teamă-se de certarea acestui Sfânt Sinod Arhiereii cei ce slobod nişte asemenea însoţiri, şi nici întru un chip să ierte nişte nunţi ca acestea.

CANON 73

Crucea cea făcătoare de viaţă arătându-se nouă Mântuire, trebuie să punem toată silinţa, spre a da cinstea ce cuviincioasă aceea prin care ne-am mântuit din greşala cea veche. Drept aceea şi cu gândul, şi cu cuvântul, şi cu simţirea dându-i ei închinăciune, închipurile Crucii cele ce se fac de oarecare pe faţa pământului, a se şterge cu tot chipul poruncim, ca nu cu călcarea celor ce umblă, semnul Biruinţei noastre, să se ocărască. Deci, de acum înainte cei ce fac chipul Crucii pe faţa pământului, poruncim să se aforisească.

TÂLCUIRE

Hotărăşte Canonul acesta ca să ne sârguim cu tot chipul a da cuviincioasa cinste Sfintei Cruci, prin care ne-am mântuit, şi din robia păcatului ne-am slobozit, şi cu gândul aducându-ne aminte adică, de câte bunătăţi printr-însa ne-am norocit; şi cu cuvântul, povestind acestea şi la alţii, şi mulţumind lui Hristos celui ce s-a răstignit pe ea. Şi cu simţire, sărutându-o, cinstindu-o, ori unde o vom vedea. Şi fiindcă unii, mai proşti, însemnează pretutindeni închipuirea cinstitei Cruci, până şi pe faţa pământului, poate pentru evlavie, pentru aceasta porunceşte Sinodul, oriunde s-ar afla semnul Sfintei Cruci, jos închipuit, să se şteargă, şi să se strice, pentru a nu se călca, şi a nu se necinsti de cei ce umblă, semnul cel biruitor al Mântuirii noastre. Şi cei ce de acum

înainte ar face semnul sfintei Cruci pe locul unde s-ar călca în picioare, să se aforisească.

CANON 74

Că nu se cuvine întru cele Domneşti [locurile consfinţite Domnului], sau în Biserici, a face cele ce se zic agápe, şi în lăuntru în casă a mânca, şi a aşterne acúbita. Iar cei ce îndrăznesc a face aceasta, ori să înceteze, ori să se aforisească.

TÂLCUIRE

Canonul acesta, este întocmai cu cel 28 din Laodíchia, care opreşte a face Creştinii agápe adică ospeţe din dragoste, care aduc spre unire pe cei ce împreună mănâncă, în Domnitoarele Biserici. Şi a nu aşterne aşternuturi moi, şi înalte, pe care le numesc cu cuvânt latineşte acúbite, că pe unele ca aceastea şezând Creştinii mâncau[213]. Iar câţi ar îndrăzni a face aceasta, ori să se părăsească, ori să se aforisească. Trebuie a însemna, că Valsamón, Chiriacá (Domneşti) voieşte să înţeleagă aici Canonul, fiecare loc afierosit Domnului, precum Nártica, adică şi Tinda Bisericii.

SIMFONIE

„Întocmai cu acesta şi cel 49 al celui din Cartghén, opreşte pe Episcopi şi pe Clerici, şi pe mireni în Biserici să nu facă ospeţe, afară numai, dacă după nevoie după nevoie vor mânca oarecare străini ce călătoresc. Însemnează că, deşi opresc Canoanele acestea la Biserici a se face Agápe [dragoste], nu opresc însă a se face şi în casele obşteşti. Pentru că cel 27 al acestuiaşi Sinod al Laodichiei porunceşte să nu ia cei sfinţiţi, şi mirenii, părticele oarecare din bucate cu nesaţiu, când se cheamă la acest fel de Agápe. Iar cel 11 din Gángra anatematiseşte pe care defaimă pe cei ce fac acest fel de Agápe (afară din Biserică adică) şi întru cinstea Domnului chemând pe fraţi, şi dispreţuite făcându-le, nu voiesc să meargă la acestea. Iar cel 76 al acestuia al 6-lea aforiseşte pe cei ce vând vin, şi mâncări, sau alte oarecare înlăuntrul sfinţitelor Curţi. Însă şi cel 97 al acestuiaşi, pe Clerici îi caterisеşte, iar pe mireni îi aforiseşte, pe care vor poposi în lăuntrul locurilor celor sfinţite. Dar cel 88 al acestuiaşi, pe Clerici îi caterisеşte, iar pe mireni aforiseşte, care bagă dobitoace în sfinţitul Locaş, afară însă dacă numai de mare nevoie. Vezi şi subînsemnarea celui 83 al acestuaişi al 6-lea Sinod.

CANON 76

Cei ce vin în Biserică spre a cânta, voim nici strigări necuviincioase a întrebuinţa, şi firea spre răcnire a o sili, nici a zice ceva din cele nepotrivite neînsuşite Bisericii; ci cu multă luare aminte, şi cu umilinţă a aduce lui Dumnezeu Privitorului celor ascunse acest fel de Psalmodii. Că sfinţitul Cuvânt a învăţat evlavişti a fi fiii lui Israil. [Levit 15: 30]

---

[213] obiceiul de a face Creştinii ospăţuri în Biserică, s-au început din vremurile sfinţilor Apostoli, care în ziua Duminicii mai vârtos, când vrea să se împărtăşească, aduceau la Biserică pâine şi vin cei mai avuţi, ca după împărtăşirea Dumnezeieştilor Taine, precum zice Zonará, şi Hrisostóm la voroava 27 a celei 1 către Corinteni pofteau pe cei mai săraci, şi toţi împreună şezând mâncau. Fiind însă că Corintenii au stricat rânduiala aceasta, şi fiecare din cei mai avuţi îşi mâncau singuri bucatele sale, şi nu dădea celor săraci, încât de aici urma, altul adică a flămânzi, iar altul a se îmbăta; pentru aceasta Dumnezeiescul Pavel, în capul 11 al celui 1 către Corinteni îi mustra, şi pentru că defaimă cu aceasta pe Biserica lui Dumnezeu, şi că ruşinează oarecum pe cei săraci, neavând să mănânce la acest fel de obşteşti ospăţuri; deci aceste cuvinte ale Apostolului propunându-le marele Vasilie, din acestea încheie că, obşteasca Cină nu se cuvine a o mânca în Biserică cineva, unit cu Canonul 28 al celui din Laodíchia, şi cu acest 74. Iar Domnitoarele ce le pomeneşte Canonul acesta aşa se numeau; fiindcă în cele mai de multe ori Duminicile se săvârşea întru ele Dumnezeiasca Liturghie. Fiind ele afierosite lui Dumnezeu Împăratului a toate, nu de la oameni dobândindu-şi ele numirea, ci de la însuşi Domnul tuturor, de la care şi Domnitoare sau Domneşti s-au învrednicit a se numi.

TÂLCUIRE

Cântarea Psalmilor ceea ce se face în Biserică, rugăciune este către Dumnezeu, pentru a se milostivi asupra păcatelor noastre. Şi cel ce se roagă, şi se tânguieşte, trebuie a avea Moral cucerit, şi umilit, iar răcni cineva, arată moral sumeţ şi neevlavist. Pentru aceasta porunceşte Canonul acesta, ca cei ce cântă în Biserică, să nu-şi silească firea lor pentru a striga puternic. Nici să zică altele necuviincioase în Biserică. Care însă ar fi cele neîncuviinţate în Biserică? Răspunde Zonará tâlcuitorul, a fi cântecele femeieşti, cele jalnice (prin aceasta zice şi multele tereremuri, şi cea peste măsură pestriţime a cântării, sau cele ce pleacă spre curvie). Însă porunceşte Canonul acesta ca toate acestea să lipsească din Biserică, şi Cântăreţii să proaducă lui Dumnezeu, Cântările cu multă luare aminte, ca celui ce vede ascunsele inimii adică, şi mai ales cugetele inimii celui ce cântă şi se roagă, căci strigările sunt a celor din afară. Pentru că şi sfinţitul cuvânt al Leviticónului învaţă, a fi către Dumnezeu cucernici fiii lui Israíl.[214]

SIMFONIE

Zice şi Proorocul Davíd „cântaţi cu înţelegere”. Acest grai tâlcuindu-l marele Vasilie (în adunarea în scurt 279) zice: Înţelegerea cuvintelor sfintei Scripturi se aseamănă cu felurimea bucatelor ce mănâncă gura. Fiindcă după Iov [cap 12: 11] «Gâtlejul gustă bucatele.» Iar mintea judecă cuvintele. Aşa dar dacă sufletul cuiva judecă puterea fiecărui cuvânt, precum şi gustul pe felurimea bucatelor, acesta plineşte Daviticeasca această poruncă. Adaugă acelaşi Vasilie iarăşi (vezi adunarea în scurt 281) că oricare nu merge în Biserică să cânte cu dorinţă, acela ori să se îndrepteze, ori să se izgonească. Iar dacă sunt Psalţi mulţi, zice, (vezi adunarea în scurt 307) aceştia, să întrebuinţeze Psalmodiile [cîntare de Psalmi], cu rândul (efimería), adică după săptămână. Iar cel din Laodíchia al 15-lea Canon porunceşte să nu cânte în Biserică altul careva, afară de cei canonici, şi din Cărţile cele de piele Psalţii să cânte. Adică numai de pe cele de membrană, cântând însă şi de pe alte Cărţi de psaltichíe. Dar şi cel 23 al acestuiaşi, zice, că nu pot Psalţii când cântă Orariu. Se cuvine însă ca printre cântări să fie şi citire (şi rugăciune) după cel 17 al acestuiaşi.

CANON 76

Cum că nu trebuie în lăuntru în sfinţitele Curţi, a se aşeza cârciumă, sau a se pune înainte felurile cele de aromsévasul [cucernicia] către Biserici. Că Mântuitorul nostru şi Dumnezeu prin petrecerea cea în trup învăţându-ne pe noi, poruncea a nu face Casa Părintelui său casă de neguţătorie [Ioan 2: 16]. Care şi

[214] Pentru că şi Dumnezeiescul Hrisostom (în voroava „Am văzut pe Domnul şezând pe scaun” faţa 120 Tomul 5) opreşte mult pe cântările cele din hóruri, şi neîncuviiţatele săltări, şi răcnetele cele neobişnuite, şi strigările cele fără rânduială. Tâlcuind psalmicescul acela (cuvânt), „slujiţi Domnului cu frică”, şi foarte tare mustrând pe aceia, care amestecă cu Duhovniceştile cântări, shimile din afară cele teatriceşti, şi strigările cele fără înţeles (care sunt şi acum tereremurile, şi nenanelile, şi alte fără înţeles) cuvinte, şi zice, că acestea sunt însuşite, nu celor ce slavoslovesc pe Dumnezeu, ci celor ce joacă şi amestecă drăceştile jocuri cu Îngereasca Slavoslovie; învaţă pentru aceasta prin multe, că se cuvine cu frică, şi cu inimă înfrântă să înălţăm Slavosloviile către Dumnezeu, ca să fie acestea primite, ca o tămâie cu bun miros. Cu totul vrednică de laudă şi de adevăr este şi cuvântul acela care îl zice preaînţeleptul Melétie Pigá în a 3-a scrisoare cea pentru Creştinism. Pentru aceasta dar numai glasurile cele omeneşti sunt primite în Biserică, care sunt împărtăşite firii şi simple, iar organiceştile sunete cele luminate ca pe cele cu totul oprite le izgonesc Dumnezeieştii Părinţi. Pe care cântări musiceşti şi organiceşti. S-au nevoit oarecare din aceşti de acum a le băga iarăşi în Biserică. Iar tereremurile şi nenanelele ce se cântă nu se arată a fi vechi, ci noi. Pentru că în scrierile lui Ioan Damaschin, şi în facerile altor vechi cântăreţi, nu se află aceste neînţelese cuvinte şi cratimi. Se arată a fi începute din timpul lui Ioan Cucuzél. Iar cratimile pe care Psalţii de astăzi le cântă la privegheri, cu toate că sunt îndoite, de multe ori şi întreite cu chímenul, se fac în adevăr fără dulceaţă şi îngreoitoare evlavioşilor ascultători; pentru aceasta rugăm pe canoniceştii Psalţi, ca să cânte síntoma (în scurt), pentru a fi acestea mai frumoase, şi să rămână vreme de a se face şi citire, şi Canoanele a se cânta mai rar, în care stă tot sufletescul rod al privegherii. Zic oarecare, că, neînţelesele aceste tereremuri s-au primit în Biserică, pentru plăcerea şi îndemnarea norodului celui prost.

[215] Se află mâncări la alţii, precum şi Zonará tâlcuieşte.

mesele schimbătorilor de bani le-a răsturnat, şi pe cei ce făceau Biserica locaş mirenesc i-a izgonit. Deci de se va prinde vreunul în greşeala aceasta de faţă, să se aforisească.

TÂLCUIRE

„A zis Domnul Iudeilor [Luca 19, 46] scris este: Casa mea, casă de Rugăciune se va chema [Isaia 56, 7]. Iar o aţi făcut pe ea peşteră de tâlhari [Ieremia 7, 10].» Drept aceea ca să nu se zică şi celor Credincioşi acest înfricoşat cuvânt, opresc sfinţii Părinţi prin Canonul acesta, a nu se pune cârciume, adică a nu se vinde vin, sau rachiu, sau alte feluri de mâncări, după Zonará; sau şi oarecare feluri de aromatică, după Valsamón, sau alte oarecare neguţătorii a se face, în lăuntru în curţile sfinţitelor Lăcaşuri, şi ale Dumnezeieştilor Biserici, pentru a se păzi cinstea lor. Pentru că şi Domnul Legiuind nouă, zice, să nu facem Casa Tatălui lui, casă de neguţătorie, care şi banii celor ce vindeau monedele, sau banii cei răi i-a risipit, şi pe cei ce făcuseră pe Biserică casă obştească cu bici de frânghie i-a izgonit. Iar care va îndrăzni a face aceasta, să se aforisească[216]. Citeşte şi cel 74 al acestuiaşi al 6-lea Sinod.

CANON 77

Că nu se cuvine cei sfinţiţi, sau Clericii, sau aschitíii, a se scălda în baie, cu muieri; nici tot Creştinul mirean; că această prihănire este întâia la păgâni. Iar de se va vădi cineva întru aceasta, de va fi Cleric, să se caterisească, iar de va fi mirean să se aforisească.

TÂLCUIRE

Canonul acesta, este întocmai cu cel 30 al Sinodului din Laodíchia, afară însă de certări numai, căci zice că nu se cuvine cei sfinţiţi ce sunt în lăuntrul Altarului, cum şi ceilalţi Clerici ce sunt afară de Altar, adică Monahii şi aschitíii, şi de obşte fiecare Creştin, a se scălda în băi împreună cu muierile; fiindcă această necuviinţă la păgâni se vede a fi cea întâia prihănire, şi cea mai mare sminteală împotriva Creştinilor. Iar Apostolul porunceşte «a nu ne face sminteală Iudeilor, şi Ellinilor, şi Bisericii lui Dumnezeu» [1 Corinteni 10: 32]. Şi dacă, precum zice Zonará, şi numai chiar a întâmpina cineva muiere în cale, sau în casă, îi tulbură gândul, cum dar nu se afunda, şi nu se va porni spre poftă mintea bărbaţilor acelora, care se scaldă împreună cu muierile? Dar nici cei însoţiţi după Lege se cuvine a se scălda împreună, după Valsamón, sau în baie, sau în mare, sau în Râu; că îşi stăpânesc trupurile sale pentru naşteri de copii, şi nu pentru a se dezgoli, şi a-şi vedea ruşinea lor.

CANON 78

Că se cuvine celor ce se luminează a se învăţa Credinţa, şi în joia săptămânii a o spune Episcopului, sau Presbíterilor.

TÂLCUIRE

---

[216] Pe lângă acestea şi marele Vasilie categoriseşte (vezi după Pláton 40) vânzările şi cumpărăturile care se fac la Bisericile Mucenicilor şi ale sfinţilor, la sărbătorile lor, zicând: „Că Creştinii pentru alt nu se adună la Biserici, şi împrejurul Bisericilor, fără numai să se roage, şi să vină întru aducerea aminte a celor ce până la moarte au stătut şi s-au nevoit pe care nevoinţe le-au arătat sfinţii pentru buna cinstire, şi să se îndemne şi ei către aceeaşi râvnă, şi nu ca să facă serbare, şi pe Biserica lor, bâlci şi neguţătorie. Adăugând el şi aceasta, că foarte se mânie Dumnezeu asupra celor ce vând şi cumpără în Biserici, ori împrejurul Bisericilor, precum aceasta (o au arătat) Iisus Hristos. Care totdeaunaşi pretutindeni blând fiind şi smerit cu inima, şi numai asupra celor ce în Biserică vinde şi cumpără, au ridicat frânghia să-i lovească. Fiindcă neguţătorii aceştia prefac pe Casa Rugăciunii, în peşteră furilor şi tâlharilor. Şi vezi, că tâlhari şi furi numeşte Domnul pe vânzători, şi de obşte pe neguţători, pentru nedreptăţile, şi minciunile, pe care le întrebuinţează la neguţătoria lor.

Şi Canonul acesta, este întocmai cu cel din Laodíchia 46 care zice că cei ce se catehisesc şi se gătesc spre luminare, şi spre Botez, se cuvine în toată vremea catehisirii lor (iar câtă este aceasta? Vezi sub însemnarea Canonului al 2-lea al Sinodului întâi), pentru ca să se înveţe bine Dogmele Ortodoxei Credinţe, şi în fiecare Joi a săptămânii, după Zonará, să le zice de rost Arhiereului, sau Presbíterilor celor ce-i catehisesc pe ei. Ca nu neştiind Taina noastră să se boteze, şi neînvăţaţi şi neîntăriţi fiind, cu lesnire să se amăgească de către eretici.

CANON 79

Nelehusítă pe Dumnezeiasca Naştere cea din Fecioară mărturisind, precum şi fără de sământă s-a făcut, şi al toată turma propovăduind, pe cei ce din neştiinţă fac ceva din cele ce nu se cuvin, îndreptării îi supunem. Drept aceea fiindcă unii după Ziua sfintei Naşteri a lui Hristos Dumnezeului nostru, arată fierbând semidále, şi aceasta unii altora împărţindu-o, cu pricinuire adică de cinstea lehusírii a Preacuratei Fecioarei Maici. Poruncim nimic de acest fel a se săvârşi de cei Credincioşi, că aceasta nu cinste Fecioarei celei ce mai presus de minte şi de cuvânt, a Născut cu Trup pe Cuvântul cel neîncăput, din cele obşteşti, şi ale noastre a hotărî, şi a însemna pe cele după negrăita sa Naştere. Deci de se va vădi cineva de acum înainte, făcând una ca aceasta, de va fi Cleric, să se caterisească; iar de va fi mirean, să se aforisescă.

TÂLCUIRE

Fiindcă oarecare Creştini, de la neştiinţă pornindu-se a doua zi după Naşterea lui Hristos fierbe semidale (adică făină de grâu curată), şi alte feluri oarecare, care împărţindu-le unii altora le mănâncă, făcându-o aceasta ca când întru cinstea Lehusirii Născătoarei de Dumnezeu (Precum se obişnuieşte a se face şi la celelalte femei, care după natură nasc); pentru aceasta opreşte Canonul acesta de a face Creştinii acest lucru. Fiindcă a asemăna noi prin acest fel de obicei, cu obşteasca, şi smerita naşterea noastră a oamenilor, pe Naşterea cea negrăită a pururea Fecioarei, aceasta nu i se socoteşte cinste, celei ce mai presus de minte şi de cuvânt a Născut cu Trup pe Dumnezeu Cuvântul cel întru toate neîncăput, ci mai vârtos necinste. Că precum fără de sământă, şi din Duhul Sfânt, mărturisim pe Zămislirea de Dumnezeu Născătoarei, aşa asemeni şi pe Naşterea acesteia, o mărturisim mai presus de toată moşirea şi lehusirea, care este naşterea de prunc cea cu dureri, şi următoare curgere a sângiurilor după Zonară[217]. Iar care va voi a o face aceasta, de va fi Cleric, să se caterisească, iar mireanul să se aforisească.

CANON 80

Dacă vreun Episcop, au Presbíter, sau Diacon, sau din cei ce se numără în Cler, sau mirean, nici o nevoie grea având, sau lucru greu încât a lipsi de Biserica sa mai mult; ci în oraş petrecând, în trei zile de Duminici, şi în trei săptămâni nu

---

[217] Pentru aceasta nu trebuie să închipuiască zugravii pe Născătoarea de Dumnezeu la sărbătoarea Naşterii lui Hristos, culcată pe pa, ca cum cuprinsă de dureri. Dar nici se cuvine să se scrie în Minee a doua zi după Naşterea lui Hristos, zicerea acestea. Lehusírea Născătoarei de Dumnezeu, ci numai, Soborul Născătoarei de Dumnezeu; căci după Grigorie Nissis, ce se conglăsuieşte cu Sinodul acesta, Naşterea lui Hristos, fără lehusíre a fost. Căci zicând numele lehusírei nu este mai presus de nestricăciune şi neispitită de Nuntă; iar a închipui oarecare femei spălând pe Hristos în lighean precum se vede la multe Icoane ale Naşterii lui Hristos, aceasta este cu totul necuviincios, şi aflare a oamenilor trupeşti. Şi care cu tot chipul trebuie a se lepăda. Fiindcă şi Dumnezeieştii Cântăreţi şi făcători de Cântări, numesc de multe ori pe Naşterea Născătoarei de Dumnezeu lehusíe, zică-se cu rea întrebuinţare şi numele acesta despre nelehusía Naşterii acestei lehusíi, fără de durere, şi în loc de simplă naştere înţelegându-se.

s-ar împreună aduna. De va fi Cleric să se caterisească, iar de va fi mirean să se îndepărteze de la împărtăşire.

TÂLCUIRE

Canonul acesta rânduieşte, dacă vreun Episcop, sau Presbíter, sau de Diacon, şi de obşte oricare Cleric, sau mirean, fără de mare nevoie, şi grea silă, a nu lipsi de la Biserica sa, ci aflându-se în lăuntru în oraş, în trei Duminici nu va merge împreună cu ceilalţi Credincioşi la Biserică. De va fi Cleric să se caterisească; iar de va fi mirean, să se aforisească. Că, din două una este, ori unul ca acesta nu este Credincios, ori Credincios fiind, defaimă obşteasca cântarea de laudă cea către Dumnezeu, şi rugăciunea.

CANON 81

Deoarece am aflat că în oarecare cetăţi, în Tresfinţita Cântare, împarte cu adăogire se glăsuieşte, după Sfinte fără de moarte, aceasta, cel ce te-ai răstignit pentru noi, miluieşte-ne pe noi. Şi aceasta de sfinţii Părinţi cei vechi, ca o străină de Evsévie (buna cinstire), dintr-un imn [laudă] ca acesta s-au lepădat, împreună cu nelegiuitul eretic cel ce a aflat acest fel de glas. Şi noi întărind cele mai dinainte cu bună cinstire legiuite de către sfinţii Părinţii noştri, anatematisim pe cei ce încă după hotărârea aceasta primesc acest fel de glas în Biserică, sau întru alt chip oarecum îl împreunează cu Tresfinţita Cântare. Şi de ar fi Ieraticesc călcătorul celor hotărâte, poruncim să se dezbrace acesta de vrednicia Ieraticească, iar de va fi mirean, să se aforisească.

TÂLCUIRE

Cel întâi Petru Cnaféul (adică nălbitorul), şi următorii lui care slăveau (că Mântuitorul Hristos cu Dumnezeirea a pătimit), au îndrăznit să adauge în Tresfinţitul Imn [Laudă], după, Sfinte fără de moarte, aceasta, Cel ce te-ai Răstignit pentru noi[218]. Deci ereticii aceştia împreună cu acest fel de adăogire, s-au osândit de către Sinodul, ce s-a făcut în Roma în vremea lui Félix, mai înainte de Sinodul al 5-lea. Şi mai ales nălbitorul acesta s-a anatematisit (vezi dar procuvântarea Sinodului al 5-lea). Dar fiindcă se află încă oarecare moştenitor al eresului nălbitorului, zicând Tresfinţitul Imn împreună cu hulitoarea adăogirea aceasta, Sinodul acesta anatematiseşte pe cei ce o primesc pe ea, şi ori făţiş în Biserică, ori îndeosebi o unesc la întreit Sfânta cătnare, şi Clerici fiind aceştia îi cateriseşte, iar mirenii fiind îi aforiseşte.

CANON 82

[218] De la Dumnezeu a luat Biserica lauda cea întreit Sfântă. Că Istoriceşte sfinţitul Teofan, cum că, cutremure făcându-se în Constantinopol, şi înfricoşându-se cetăţenii, au ieşit la câmp, făcând Litanie (împreună cu Împăratul Teodosie cel mic, şi Próclu Patriarhul desculţi, după Glicá) deci întru o zi s-a răpit un copil în aer, şi a auzit Dumnezeiesc Glas care zicea, să spună Episcopului, şi poporului, să Litanisească cu aceste cuvinte: Sfinte Dumnezeule, Sfinte Tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi; zice însă Nichífor, că locul unde s-a înălţat copilul s-a numit înălţare Dumnezeiască, iar acum se numeşte Psomatiá. Deci de atunci a poruncit Împăratul pretutindenea a se cânta Imnul acesta în limba elinească. Pentru aceasta şi din vechi marele Sávva a iertat armenilor Creştinii să cânte slujba Bisericească a lor în limba armenească, iar cântarea cea întreit Sfântă, nu armeneşte; ci Elineşte. Şi până acum Latinii la Litania îngropării lor, elineşte cântă lauda cea întreit Sfântă, şi nu Latineşte, pentru cinstea limbii, întru care s-a glăsuit de la Dumnezeu. Şi se înalţă lauda aceasta Sfintei Treimi. Că, Sfinte Dumnezeule, însemnează pe Tatăl, care este Izvorul cel Dumnezeieşte Născător, al Dumnezeirii Fiului, şi al Sfântului Duh. Iar, Sfinte Tare, însemnează pe Fiul, care este şi Tare, şi Putere, şi Braţ al Părintelui, prin care toate s-au făcut. Iar fără de moarte, însemnează pe Sfântul Duh, care se zice Dătărul de viaţă. Iar miluieşte-ne pe noi, unit singuratic, zicându-se, însemnează, pe o Domnie şi o Dumnezeire a tustrele feţelor. Iar ieşitul din minte nălbitorul, adăogând, pe, cel ce te-ai răstignit pentru noi, nu numai împreună cu împreună cu Fiul răstigneşte pe Tatăl, şi pe Duhul cel Sfânt, precum zice Damaschin în Cartea 3 cap 57. Ci şi a patra faţă bagă în Sfânta Treime, şi osebit pune pe Dumnezeu Fiul, şi osebit pe Hristos cel ce s-a răstignit, după Valsamón.

Întru unele zugrăviri din sfinţitele Icoane, se închipuieşte miel arătat cu degetul de înainte Mergătorul, care s-a luat spre închipuirea Darului, în loc de adevatul Miel Hristos Dumnezeul nostru cel ce mai înainte s-a arătat nouă prin lege. Deci figurile cele vechi, şi umbrele, ca pe nişte Símboluri ale adevărului, şi mai înainte însemnări, predat Bisericii îmbrăţişându-le, Darul cinstim, şi adevărul, ca plinirea Legii, aceasta primindu-o. Deci ca deplin şi întru Zugrăvituri, feţele tuturor să se închipuiască, poruncim ca chipul Mielului Hristos Dumnezeului nostru, celui ce a ridicat păcatul lumii, de acum înainte, după omenire, să se închipuiască şi pe Icoane, în locul mielului celui vechi. Prin aceasta înţelegând noi smerirea lui Dumnezeu Cuvântului, şi povăţuindu-ne spre pomenirea petrecerii lui cu Trup, şi a pătimirii sale, şi a Mântuitoarei morţii sale, şi a izbăvirii lumii celei ce din aceasta s-a făcut.

TÂLCUIRE

Fiindcă oarecare zugrăvesc, pe Hristos, ca Oaie, şi Miel, iar pe Înaintemergătorul arătându-l pe el cu degetul său şi zicând: «Iată Mielul lui Dumnezeu cel ce ridică păcatul lumii.» [Ioan 1: 29] Pentru aceasta porunceşte Canonul acesta, ca de aici înainte să nu se facă una ca aceasta, ci să se zugrăvească Hristos ca un om desăvârşit, după chipul omenesc. Ca prin aceasta să ne aducem aminte de petrecerea cea cu trup, şi de Pătimire, şi de Moartea lui, şi de mântuirea lumii ceea ce prin acesta s-a făcut. Căci, pe închipuirile cele vechi ale Legii le cinstim, pentru că însemna pe adevărul Evangheliei, şi al Darului, dintre care una era şi mielul cel ce se junghia la Paşti, spre închipuirea lui Hristos luându-se, a Adevăratului Miel celui ce a ridicat păcatul lumii. Acum însă după ce a venit însuşi Adevărul şi lucrurile, mai mult decât pe închipuri le cinstim şi le primim[219].

CANON 83

Nimeni să dea Euharístia trupurilor celor moarte, că scris este: «Luaţi, mâncaţi» [Matei 26: 26]. Iar trupurile morţilor, nici a lua pot, nici a mânca.

TÂLCUIRE

Fiindcă, după Zonará, obicei vechi era a împărtăşi cu Euharístia, adică cu Dumnezeieştile Taine trupurile cele moarte; pentru aceasta sfinţii Părinţi opresc a nu se mai urma aceasta. De unde se înţelege că nici a Boteza cineva pe morţi se cuvine.

CANON 84

Canoniceştilor legiuri ale Părinţilor urmând, Hotărâm şi pentru prunci, de câte ori nu se află martori adevăraţi, care fără îndoială să zică că aceştia sunt Botezaţi, şi nici ei pentru nevârstnicia, nu vor putea a răspunde cu îndestularea pentru sfinţita Taină cea dată lor, fără de vreo sminteală a fi dator a se boteza aceştia. Ca nu cumva acest fel de îndoire să-i lipsească pe ei de curăţirea cea de acest fel a sfinţeniei. [Cartagina: 80]

TÂLCUIRE

[219] Acest Canon îl pomeneşte pe Gheorghe Chedrinul, drept aceea şi de aici se astupă gurile Papistaşilor, care clevetesc pe Canoanele acestui Sinod, zicând, că nici un Istornic, l-a pomenit pe acesta, căci şi Papa Adrian îl primeşte pe acest Canon, scriind către Tarasie. Însemnează încă, că după Canonul acesta, nu se cuvine zugravii a închipui, ori pe Crucea lui Hristos, ori pe alte sfinte Icoane vitele cele patru singure, care în legea veche mai înainte închipuiau pe cei patru Evanghelişti, ci mai vârtos cinstind mai întâi Adevărul, să zugrăvească pe Evanghelişti cu chip omenesc. Şi împreună de vor zugrăvi cu Evangheliştii şi pe cele patru vite socotesc că nu vor păcătui.

De câte ori nu se vor afla martori vrednici de credinţă, pentru oarecare prunci, să adeverească că sunt botezaţi (pentru că poate robindu-se ei de către barbari, s-au dus în locuri depărtate[220] după aceea s-au răscumpărat de Creştini), şi nici ei înşişi sunt îndestulaţi a încredinţa, că sunt botezaţi, pentru nevrednicia lor, întru care s-ar fi botezat. Unii ca aceştia hotărăşte sfântul Sinod, fără de nici o oprire a se Boteza; ca nu pentru îndoirea aceasta, să se lipsească de curăţirea cea prin Botez. Vezi şi subînsemnarea a celui 47 Apostolesc.

CANON 85

Pe gura a doi, sau a trei martori a se adeveri tot graiul, scriptoriceşte am luat [2 Lege 17: 5]. Deci robii cei sloboziţi de către stăpânii lor, asupra a trei martori rânduim să-şi dobândească acest fel de cinste. Cei ce au fost de faţă la întăritură, vor da şi încredinţare slobozeniei de la sine şi pentru cele ce s-au făcut.

TÂLCUIRE

Fiindcă după legile politiceşti, slobozenia robilor este un lucru ce nu are preţ, pentru aceasta când urma a se face mărturisire pentru ea, trebuia a se înfăţişa cinci sau şi mai mulţi martori pentru ca să se adeverească dovada. Aceasta însă o surpă Sfântul Sinod, şi hotărăşte că şi singuri trei martori sunt îndestul spre a întări slobozenia aceasta a robilor. Fiindcă şi Dumnezeiasca Scriptură zice, că tot cuvântul va sta, adică se va întări, şi se va adeveri, şi de doi, şi de trei martori. Vezi şi cel 82 Apostolesc.

CANON 46

Cei ce adună curve spre vătămarea sufletelor, şi le hrănesc. De ar fi Clerici, să se aforisească, şi să se caterisească hotărâm; iar de ar fi mireni să se aforisească.

TÂLCUIRE

A fi cineva păstor de curve, adică a aduna, şi a hrăni curve spre vătămarea sufletelor, pentru ca să câştige plata cea pentru curvie, şi legile cele politiceşti opresc, şi pedepsesc[221] cu cât mai vârtos Canoanele Bisericeşti. Pentru aceasta şi Canonul acesta totodată aforiseşte, şi cateriseşte pe Clericii aceia ce o fac aceasta (care este o pedeapsă prea grea, şi îndoită. Fiindcă Clericilor îndestulă le este singură caterisirea), iar pe mireni îi aforiseşte.

CANON 87

Ceea ce pe bărbatul său îşi părăseşte este preacurvă, de a venit către altul, după sfinţitul şi Dumnezeiescul Vasilie, din Proorocia lui Ieremia prea bine aceasta luându-o, că muiere de se va face a altui bărbat, nu se va întoarce la bărbatul său, ci spurcându-se se va spurca [Ieremia 3: 1]. Şi iarăşi: Cel ce are preacurvă, nebun şi păgân este [Pilde 18: 23 Ediţia 1688]. Deci de se va vădi că au fugit fără cuvânt de la bărbatul său, el adică este vrednic de iertare, iar ea de certare. Iertare însă i se va da lui spre a se împărtăşi cu Biserica. Cel ce-şi va părăsi însă pe muierea sa ceea ce legiuit i s-a împreunat lui, şi va lua pe alta, după

---

220 Precum aceasta o zic Practicalele Sinodului din Cartaghén, sau de s-au găsit lepădaţi la drumuri, sau la uşile Bisericilor, precum se aceasta se întâmplă la pruncii cei născuţi din curvii, şi nu se ştie de sunt botezaţi.

221 Pentru aceasta şi Cartea 60 din Vasilicale titlu 38 Cap 1. Porunceşte să se slobozească fiica de sub stăpânirea tatălui său, şi roaba din a stăpânului său, dacă ei caută să le facă curve. Iar de nu vor voi ele a se slobozi, să se izgonească, şi averile lor să se răpească. Asemenea încă şi cap al 2-lea pedepseşte şi pe păstorii de curve de vor fi din proşti, cu izgonire; iar de vor fi ostaşi, cu răpirea averilor. Iar Fotie titlu 13 cap 21 zice, că hrănitor de curve se zice şi bărbatul acela, ce ştie pe muierea sa că curveşte, şi tace, după carte 24 din Vasilicale titlu 2 cap 14.

Hotărârea Domnului, este supus judecăţii preacurviei [Matei 5: 32; 19: 7; Marcu 10: 11; Luca 16: 18]. Şi s-au canonisit de Părinţii noştri, unii ca aceştia un an să se tânguiască, doi ani să asculte, trei ani să cadă, şi întru al şaptelea să stea împreună cu cei Credincioşi, şi aşa să se învrednicească proaducerii, de se vor pocăi însă cu lacrimi. [Apostolesc: 48; Agchira: 20; Cartaghén: 113; Vasilie: 9, 35, 27, 77]

TÂLCUIRE

Acest Canon este alcătuit din trei Canoane ale marelui Vasilie, şi începutul acestuia este luat din cel al 9-lea al lui Vasilie, ce zice, muierea ceea ce va lăsa pe bărbatul său, şi va lua pe altul, este preacurvă, precum şi Dumnezeiescul Vasilie înţelepţeşte a încheiat aceasta, şi din Proorocia lui Ieremia, care zice: «De va lua muierea alt bărbat, nu poate mai mult a se întoarce la bărbatul ei cel dintâi» (fără a o voi el adică după Zonará) fiindcă a preacurvit. Şi din pildele lui Solomon, care zice: «Că este păgân, şi fără cunoştinţă bărbatul acela ce-şi ţine pe muierea sa ceea a preacurvit cu alt bărbat». Iar cel de aici înainte (a Canonului acestuia, este luat din al 35-lea al marelui Vasilie; şi zice) Deci, de se va vădi, că fără cuvânt, şi fără pricină au fugit de la bărbatul său (fără cuvânt de curvie adică; încât, din aceasta se înţelege din deosebire, că cu drept cuvânt poate femeia a fugi de la bărbatul său. Că nici o altă pricinuire este binecuvântată, fără numai cuvântul curviei şi al preacurviei) bărbatul adică este vrednic de iertare, ca unul ce n-a dat pricină acestei depărtări fără cuvânt, şi poate lua pe alta. Iar muierea dimpotrivă, este vrednică de certările preacurviei, ca una ce s-a făcut pricinuitoare depărtării acesteia. Iertarea însă ce va lua bărbatul ei, este, a sta împreună cu cei credincioşi în Biserică, şi a nu se aforisi, nu însă şi a se împărtăşi cu Dumnezeieştile Taine. (Iar cealaltă parte a Canonului acestuia este chiar Canonul cel 77 al marelui Vasilie, care zice) Acela însă ce îşi lasă pe femeia sa cea legiuită, (fără cuvânt de curvie), şi ia pe alta, se supune certării preacurviei, după hotărârea Domnului, care zice: «Cel ce îşi va lepăda pe muierea sa, şi va lua pe alta, preacurveşte cu ea.» Însă după conpogorâre, de se va pocăi cu lacrimi, se canoniseşte unul ca acesta şi cei asemeni cu dânsul de către Părinţii (cei din Agchíra adică după Canonul 20 şi de marele Vasilie după Canonul 77) şapte ani a nu se împărtăşi, petrecând 2 ani tânguindu-se, iar 2 împreună cu ascultătorii, iar 3 cu cei ce cad (cu feţele la pământ înaintea uşilor Bisericii, cerând mijlocire de la cei ce intră şi ies din sfânta Biserică) şi întru al 7-lea să stea împreună cu cei ce stau în Biserică, şi aşa să se împărtăşească.

CANON 88

Nimeni în lăuntru în Biserică să bage dobitoc ori de ce fel; afară numai, dacă călătorind cineva, prea mare nevoie întâmpinându-l, Casă, şi sălăşluire negăsind, va poposi într-o Biserică ca aceasta. Pentru că nebăgând pe dobitoc în lăuntru, poate să se întâmple a se strica cumva dobitocul. Şi el cu pierzarea dobitocului, de acolea neputând a întâmpina călătoria, să se dea în primejdie de moarte. «Că Sâmbăta pentru om s-a făcut» [Marcu 2: 27] ne învăţăm, încât prin toate să socotim că este mai de preţuit mântuirea, şi nepătimirea omului. Iar de se va vădi cineva, fără nevoie, precum s-a zis, că a băgat dobitoc, de va fi Cleric, să se caterisească; iar de va fi mirean să se aforisească.

TÂLCUIRE

Opreşte Canonul acesta de a băga cineva dobitoc în Biserică. Că, cele sfinţite de evlávie şi de cinstire sunt vrednice, afară numai aflându-se cineva în călătorie, de mare nevoie, vifor mare întâmplându-se, şi neavând unde năzui, ar băga dobitocul într-însa. Ca nu el rămânând afară să se strice, şi omul să se primejduiască de moarte, neputând lupta în călătoria sa. Şi aduce Canonul mărturie din Scriptură, din care se înţelege, că precum Sâmbăta s-a rânduit de Lege pentru a se odihni robul, şi dobitocul omului, ca din aceasta să mai poată a sluji pe stăpânul său. Asemeni şi odihna aceasta a

dobitocului în Biserică, nu se face pentru dobitoc, ci pentru om. Iar fără de o mare nevoie ca aceasta de va îndrăzni a băga pe dobitoc în Biserică, Cleric fiind, hotărăşte Canonul să se caterisească, iar de va fi mirean să se aforisească.

CANON 89

Zilele Mântuitoarei Patimi în post, şi în rugăciune şi întru umilinţa inimii petrecându-le, trebuie Credincioşii în ceasurile cele de mijloc ale nopţii celei după Sâmbăta cea mare a se desposti, Dumnezeiştii Evanghelişti, Matéi, şi Lucá, cel dintâi adică, prin zicerea dimineaţa Sâmbetelor, iar cel de pe urmă, prin (zicerea) dimineaţă adâncă, arătându-ne nouă adâncimea nopţii. [Dionisie: 1]

TÂLCUIRE

Canonul acesta hotărăşte, ca credincioşii să petreacă toată săptămâna mare a sfintelor Patimi cu Post şi Rugăciune, şi cu umilinţa inimii, adevărată adică, şi nu făţărnicită (iar mai ales Vinerea mare, şi Sâmbăta mare, în care zile trebuie a se sili spre a petrece fără mâncare) iar după miezul nopţii a Sâmbetei mari trecute, şi a Duminicii mari celei viitoare, să înceteze Postul[222] fiindcă acum au Înviat Domnul, precum se arată de Dumnezeieştii Evanghelişti. Că Matei, zicând: că dimineaţa Sâmbetelor au venit femeile să cerceteze Mormântul, au arătat cu aceasta că trecuse Sâmbăta, şi multă parte din noaptea cea după Sâmbătă. Iar Lucá zicând iarăşi: Că venind ele în dimineaţă adâncă, au arătat că rămăsese multă parte din noapte, până a se face ziua Duminică; încât din amândouă acestea se încheie, că, pe la miezul nopţii a Înviat Domnul, trecând ceasul al şaselea, şi începându-se al şaptelea[223].

CANON 90

În Duminici a nu pleca genunchile canoniceşte am luat, de la purtătorii de Dumnezeu Părinţii noştri, Învierea lui Hristos cinstindu-o; deci ca nu neştiută să fie nouă chiaritatea luării aminte aceteia, facem cunoscut Credincioşilor, ca, după intrarea Preoţilor în Altar la vecernia Sâmbetei, după obiceiul ce stăpâneşte,

---

[222] Încetarea Postului ce o zice Canonul a se face după miezul nopţii, Valsamón zice, că în vremea de atunci într-alt chip se obişnuia a se face de Creştinii cei vechi, care chip în vremile de acum cu totul este netrebnic. Alţii însă pe încetarea postului, o zic; că este mâncare de brânză şi de ouă, adică a Paştilor. Luându-o aceasta din Capul 19 al cărţii 5 a Apostoleştilor aşezământuri. Însă, ori aceasta de este, ori aceea, Creştinii se cade după miezul nopţii, mai întâi să asculte toată slujba de dimineaţă a Învierii, şi aşteptând până se va săvârşi Dumnezeiasca Liturghie, apoi să înceteze postul, şi să mănânce Paşti cu veselie şi bucurie. Că zic Apostoleştile aşezământuri (la acelaşi loc) „Pentru aceasta şi voi Înviind Domnul, aduceţi Jertfa voastră, pentru care a poruncit vouă prin noi zicând, aceasta faceţi-o întru pomenirea mea, şi de aici lăsaţi postul veselindu-vă. Vezi că zic întâi să se facă Liturghia, şi apoi să mâncăm Paşti? Drept aceea să cuteze a strica postul, până a nu se săvârşi Dumnezeiasca Liturghie; nici Părinţii să lase pe copii ca să facă o necuviinţă ca aceasta.

[223] Că pentru aceasta şi zicem că Domnul a Înviat în ziua Duminică, fiindcă după Vlástar (la litera 8 cap 3) şi după Hrísant al Ierusalimului (în Gheográfie) ziua la cei bisericeşti se începe de la al 7-lea ceas la nopţii, şi se sfârşeşte la al 6-lea ceas al următoarei nopţi, şi orice lucru se face în aceste 24 de ceasuri ale acestei zile şi nopţi, se vede că se face întru o zi. Însemnează însă aici, că întru aceasta zi a Învierii, de două ori se făcea sărutare: una de Dimineaţă, în împărătescul palat, şi osebit în Biserici, cântându-se: „Ziua Învierii” la sfârşitul slujbei de dimineaţă. Şi alta, seara la slujba Vecerniei mari în Biserica cea mare a sfintei Sofiei, când se făcea sărutarea Împăratului cu toţi boierii lui, precum povesteşte Curopalátul zicând: „Şede Împăratul în Tron, domesticul cel mare ţinând sabia, şi toţi boierii, intrând fiecare până la cel mai de pe urmă, mai întâi sărută piciorul lui cel drept (pentru avtocratoría împărăţiei) apoi mâna cea dreaptă (pentru că este Unsul Domnului Împăratul şi apărătorul Bisericii, precum tâlcuieşte Simeón al Tesalonicului) şi cu dreapta sa aceasta (pentru că este Împărat şi Ostaş, bogat şi sărac, întru Hristos, deopotrivă). Pentru aceasta pe această a doua sărutare mulţi din neştiinţă o numesc a doua Înviere. Iar despre ouăle cele roşii ce se mănâncă în zilele Învierii, mulţi multe zic neîncredinţate. Iar Paísie al Gázei bărbat înţelept, dezlegând oarecare întrebări către Împăratul Rusíei îi zicea, că, când au zis Evreii (către Pilat): «Sângele lui asupra noastră şi asupra fiilor noştri», îndată s-au roşit toate lucrurile ce aveau ei prin casele lor, şi prin urmare şi ouăle încă. Drept aceea spre pomenirea minunii, roşim şi noi ouăle la ziua Învierii. Şi aceasta minune, o avem din vechi predanisiri.

nimeni să plece genunchile până la vecernia Duminicii viitoare. Întru care, după intrarea în Altar ce se face în slujba cea de seara, iarăşi plecând genunchile, aşa aducem Domnului rugăciunile. Că a Învierii Mântuitorului nostru, înainte mergătoare luând noi pe noaptea cea după Sâmbătă, laudele de aici Duhovniceşte le înţelegem, sărbătoarea împlinindu-o din întuneric la lumină, ca de aici întru o întreagă noapte şi zi, să prăznuim noi Învierea.

TÂLCUIRE

Fiindcă am luat (zice Canonul) să nu plecăm genunchi Duminicile, de la purtătorii de Dumnezeu Părinţi, ai Sinodului întâi adică, de la Dumnezeiescul Petru, şi de la marele Vasilie, pentru Învierea Domnului, facem cunoscut Credincioşilor, ca, să înceteze plecarea genunchilor după intrarea în sfântul Altar, ce fac Iereii la Vecernia Sâmbetei, şi să o înceapă iarăşi după intrarea în Altar a Iereilor (adică după Vohódul) care se face la Vecernia Duminicii; adică dintr-o seară până în cealaltă seară; că înainte mergătoare şi începătoare a Învierii Domnului, luând noi pe noaptea cea după Sâmbătă, de atunci începem cântările cele de Înviere, şi de la întunericul nopţii celei după Sâmbătă (care se socoteşte a Duminicii) începem prăznuirea. Şi până ce ţine lumina zilei Duminicii, o săvârşim pe ea. Ca cu chipul acesta, întru o noapte şi zi întreagă, să prăznuim Învierea[224].

CANON 91

Muierile cele ce dau buruieni otrăvitoare şi pierzătoare, şi cele ce primesc otrăvile cele omorâtoare de prunci, pedepsei ucigaşului să se supună.

TÂLCUIRE

Canonul acesta supune certării uciderii pe muierile (sau pe bărbaţii) ce dau băuturi omorâtoare de prunci, asemeni şi pe muierile cele ce le primesc ca să piardă pe nevinovaţii prunci fiind îngrecate <îngreuiate>.

CANON 92

Cei ce răpesc femei cu nume de împreună căsătorie, sau cei ce împreună lucrează, sau împreună voiesc cu cei ce le răpesc, sau hotărât sfântul Sinod, de ar fi Clerici, să cadă din treapta lor; iar de ar fi mireni, să se anatematisească.

TÂLCUIRE

Canonul acesta este întocmai cu Canonul 47 al Sinodului al 4-lea şi citeşte tâlcuirea acolo.

CANON 93

Muierea a cărei bărbat este dus, şi nearătat unde s-ar afla, mai înainte de a se încredinţa pentru moartea lui, cu altul căsătorindu-se, prea curveşte. Aşişderea şi ostăşiţele, a cărora bărbaţii nearătaţi fiind unde s-ar afla, măritându-se, aceluiaşi cuvânt se supun. Precum şi cele ce pentru ducerea bărbatului nu aşteaptă întoarcerea, însă are oarecare iertare lucrul aici, pentru că este prepusul mai mult

[224] Dar când, şi de cine s-a ridicat din Biserica noastră Răsăriteană, acest Evanghelicesc, Apostolesc, şi Părintesc obicei al îngenuncherii? Cu scumpătate nu ştim să spunem. Că chibzuire însă socotim, că să se fi ridicat aceasta, după desbinare, poate de oarecare ai noştri, cu covârşire râvnitori, ci se împotriveau obişnuirilor Bisericii Apuseneşti, prin urmare încă şi acestui canonicesc obicei. Şi că această socotinţă a noastră este adevărată, vezi pe Melétie Pigá al nostru la sfârşitul cărţii a 3-a cea despre Creştini, unde vorbeşte despre plecările de genunchi (faţa 210 a tipăririi în Bucureşti). Pentru că şi Papalítra ce se numeşte la Apuseni, adică cununa cea de pe cap a Clericilor, obicei canonicesc fiind, s-a ridicat de către ai noştri. Asemenea şi altele, precum şi deasa împărtăşire, care la Apuseni se urmează.

de moarte. Iar ceea ce s-a măritat cu cel părăsit la o vreme de muierea sa, după neştiinţă, apoi lăsându-se ea, pentru că s-a întors către dânsul cea mai dinainte; a curvit cu adevărat, însă întru neştiinţă. Deci de nuntă nu se va opri, mai bine însă ar fi de ar rămâne aşa. Iar de s-ar întoarce oarecând la o vreme ostaşul, a căruia muierea pentru îndelungata lipsirea aceluia, s-ar fi măritat cu alt bărbat, acesta de va voi, să-şi ia iarăşi pe muierea sa, iertare dându-se ei pentru neştiinţă, şi bărbatului celui ce s-a fost căsătorit cu dânsa, către a doua nuntă.

TÂLCUIRE

Canonul acesta este alcătuit din trei Canoane, ale marelui Vasilie; (că începutul lui, este anume Canonul 31 al aceluiaşi) zicând, de se va duce bărbatul al vreunei muieri, şi multă vreme nu va veni, iar ea mai înainte de a auzi şi a se încredinţa că a murit bărbatul său, va lua pe altul său, preacurvă este[225] (iar partea cea următoare este Canonul 36 al aceluia); aşişderea şi muierile ostaşilor, de se vor mărita a doua oară, ne auzind că vin bărbaţii lor, preacurve sunt. Însă acestea a doua oară măritându-se, au oarecare iertare (mai multă adică decât ale celor ce nu sunt ostaşi şi în lipsa lor se mărită a doua oară). Căci bărbaţii acestora, ostaşi fiind, şi în războaie petrecând, mai mult se prepun că au murit, decât că sunt vii[226]. Iar muierea aceea, care (partea aceasta a Canonului este anume din cel 46 al aceluiaşi Părinte) va lua de bărbat pe cel lăsat o vreme de muierea lui, neştiind că a fost însurat, apoi se va lăsa de dânsul, pentru că s-a întors la dânsul muierea cea mai dinainte, de a curvit cu adevărat, întru neştiinţă însă; dar nu se şi osândeşte ca o preacurvă. Drept aceea nu se va opri de a-şi lua legiuit bărbat, de va voi; mai bine însă este şi mai fără sminteală de nu se va mărita. Iar rămăşiţa de aici a Canonului, este însuşită rânduire a Sinodului acestuia; iar de se va întoarce ostaşul de la război după câţiva ani, a căruia muierea a doua oară s-a măritat pentru înstrăinarea lui cea de mulţi ani, acesta de va voi, îşi ia iarăşi pe muierea sa, iertându-se atât ei, cât şi bărbatului celui al doilea ce o luase. Pentru că neştiind că acela este viu, s-a fost căsătorit[227].

CANON 94

Pe cei ce se jură cu jurăminturi elineşti [păgâneşti] Canonul îi supune certărilor; şi noi acestora le hotărâm aforisire.

TÂLCUIRE

Obiceiurile elinilor se cuvine a se urî de către Creştini, şi a nu se jura Creştinii cu numele mincinoşilor dumnezei ai acelora, zicând zeu (unul din dumnezei lor). Şi nu numai jurămînturile cele după obiceiul elinilor sunt oprite de noi, ci şi tot felul jurămînturi. Că zice Domnul: «Să nu ne jurăm nici pe Cer, nici pe pământ, nici pe Ierusalim, nici pe capul nostru» [Matei 5: 34]. Ci în loc de tot jurământul să zicem

---

[225] „Pentru aceasta şi Nichíta al Irácliei zice, că de se va duce bărbatul femeii într-alt loc, şi acolo va lua ţiitoare, şi muierea lui va aştepta 3 ani, şi nu va veni, apoi bărbatul ei se va despărţi de ţiitoare, dar nu şi de muierea sa. Muierea lui însă nu poate lua alt bărbat, ci să rămână aşa. Că a se mărita a doua oară, este slobodă numai, când va muri bărbatul ei, după Apostolul (faţa 300 a lui Ghiur Grecórum). Dar nu şi când este viu. Iar Neraoa lui Léon rânduieşte că de se va robi o faţă din cei căsătoriţi, nu poate cea slobodă a se căsători cu altul. Căci slobozindu-se din robie, are voie a-şi lua pe soţia sa, măcar de va fi căsătorit cu alta.

[226] „Într-un glas cu Canonul acesta rânduieşte şi Nearaoa 117 a lui Iusinián Titlul 7 Cartea 28 din Vasilicale (la Fótie Tiltlu 13 cap 3) zice: de se va afla ostaşul sau alt oarecare în armat la război ori în câţi ani, muierea lui este datoare a-l aştepta, măcar deşi nu ar lua scrisori de la el. Iar de va auzi că a murit, să nu se mărite, până nu se va încredinţa de la mai marii cetei în care a fost bărbatul ei, care înaintea Evangheliei în scris să adevereze, să cu adevărat bărbatul ei a murit, şi aşa încă un an să aştepte, şi apoi este slobodă; iar într-alt chip măritându-se, ca o preacurvă se ceartă şi ea, şi bărbatul ce o a luat, şi zece litre de aur să dea adevăratului bărbat, de s-ar întoarce de la război, care şi voie are de va vrea să-şi ia iarăşi muierea.

[227] Zice însă Vlastar că Părinţii aceştia au hotărât să aibă iertare pentru a doua însoţire muierile acelea, care sunt gata a se lepăda bărbatul al doilea, şi nu stăruiesc întru păcătuirea cea din neştiinţă a nunţii a doua; nu să se ierte şi cele ce se împotrivesc, şi nu vor a se despărţi de bărbaţii cei al doilea ai lor (cap 5. stih 3)

numai, pe aşa, aşa, şi pe nu, nu. Că orice vom zice mai mult decât acestea este de la diavolul. Însăşi aceastaşi o adeverează şi Iacov fratele Domnului [Iacov 5: 12], dar şi însuşi Osié Proorocul Legii vechi opreşte jurământurile zicând: «Nu vă juraţi pe Dumnezeul cel viu» [Osié 4: 16]. Pentru aceasta şi marele Vasilie Canonul 29 zice, că jurământul de odată este oprit, şi cu mult mai vârtos cel ce se face de către cineva pentru a face răul altuia.

CANON 95

Pe cei ce dintre eretici se adaugă la Ortodoxie, şi în partea celor ce se mântuiesc îi primim după aşezata urmare, rânduială şi obicei. Pe Ariáni adică şi Machedoniáni, şi Navatiáni, pe cei ce se zic pe sineşi curaţi[228], şi Ariséri[229] (Stângaci), şi pe Patrusprezeciáni, adică Mercuriáni şi Apolinárişti îi primim, dând ei Libéle (mărturisirea Credinţei în scris), şi anatematisind pe tot eresul ce nu cugetă, precum cugetă sfânta lui Dumnezeu Catoliceasca şi Apostoleasca Biserică, pecetluindu-se ei, adică ungându-se ei mai întâi cu sfântul Mir la frunte, şi la ochi, şi la nări, şi la gură, şi la urechi. Şi pecetluindu-i pe ei zicem: Pecetea Darului Duhului Sfânt. Iar pentru Pavlianístii, ce apoi năzuiesc la Catolicasca Biserică, Hotărâre s-a aşezat, a se Boteza negreşit. Pe Evnomiáni însă care se botează într-o afundare şi pe Montanístii cei ce aici se zic Grigi, şi pe Saveliáni cei ce slăvesc iopatoríe (fiu-părintime), şi fac alte oarecare cumplite, şi pe toate celelalte eresuri, fiindcă multe sunt aici, mai ales cei ce vin din ţara Galaténilor, pe toţi cei ce dintre aceştia voiesc a se adăuga la Ortodoxíe, ca pe ellini îi primim. Şi în ziua dintâi, îi facem pe ei Creştini, ia întru a doua, catihumeni; apoi în a treia, îi jurăm pe ei însuflându-i de trei ori în faţă, şi în urechi. Şi aşa îi catehisim pe ei, şi îi facem să zăbovească în Biserică şi să asculte Scripturile, şi atunci îi botezăm. Încă şi Manihéii, şi Valentiniánii, şi Marchioníştii, şi cei din eresurile cele asemenea. Nestoriánii trebuie a face Libéluri, şi a anatematisi eresule, pe Nestórie, şi pe Evtíhie, şi pe Dioscór, şi pe Sevir, şi pe ceilalţi Exárhi ai acestor fel de eresuri, şi pe cei ce cugetă cele ale lor, şi pe toate eresurile cele ce mai înainte s-au pomenit. Şi aşa a se împărtăşi cu sfânta Cuminecătură.

TÂLCUIRE

Canonul acesta, de la început şi până la aceasta, „şi atunci pe ei îi botezăm”, este chiar Canonul 7 al Sinodului 2. Iar partea cea din mijloc, ce zice: „Iar pentru Pavlianíşti”, până la aceasta, „a se boteza ei negreşit”, este chiar din Canonul 19 al Sinodului 1, pentru aceasta nici le mai tâlcuim, ci vezi tâlcuirea lor acolo. Iar rămăşiţa Canonului acestuia, este chiar rânduire a Sinodului acestuia, zicân: Că şi Manihéii[230], şi Valentinianii[231], şi Marchionístii[232], venind la Dreaptaslăvire se cuvine a se boteza, ca

[228] În altele: Cei ce se zic curaţi şi preacuraţi.
[229] În altele: Preabuni.
[230] Mánis Persul, rob fiind în multă vreme, Schiticesc s-a numit după Teódor; eretic, Cacomit; Cartea 1 cap 26. Numit fiind şi Cuvríchie după Epifánie eresul 66. Manihéu s-a numit în urmă de către următorii săi, şi reaua slăvire a lui Vasilíd, şi Marchíon în al 3-lea veac au semănat, după Augustín în cea pentru eresuri cap 46, zicea către altele, că, sufletele în păsări, şi dobitoace şi în târâtoare, intră după moarte, după Teódor (acoloşi).
[231] Válent care pe al 2-lea veac a fost, zicea, că Hristos Trupul din Cer luându-l, ca printr-un Canal prin Fecioară a trecut, nimic luând dintr-însa. Tertulián cartea împotriva lui Válent, Cap 15. Valentiniánii tăgăduiau învierea trupurilor, pe Testamentul vechi îl lepădau, citind Proorocii, replăzmuiau oarecare basme la tâlcuirile lor. Încă şi altele bârfind răucredincioşii, după Anonimul (nenumitul) tâlcuitor al Canoanelor.
[232] Marchíon ucenic a fost oarecăruia Chérdon ucenicului lui Vasilíd şi Satornín următorii lui Símon vrăjitorul, după Tertulián cartea, Pentru Trupul lui Hristos. Acest Marchíon întrebând oarecând pe sfântul Policárp, de-l cunoaşte pe el cine este? A răspuns sfântul, că foarte bine îl cunoaşte, a fi întâi născut fiu al diavolului. (Irinéu Cartea 3, Cap 3) a zis acesta a fi trei începătorii, întâi nevăzutul Dumnezeu, a doua cel văzut şi Făcător al lumii, şi al treilea diavolul. Botezau nu numai odată, ci de trei ori, iertând şi pe femei să

şi Evnomiánii, şi Montaníştii, după tâlcuirea lui Valsamon. Iar Nestoriánii[233], şi Evtihiánii, Dioscoríţii, şi Seveliánii[234] trebuie să anatematisească în scris eresul lor, şi pe eresiárhii lor, şi pe toţi cei ce cugetă eresul lor, cu care se numără şi Monotelíţii; ca şi Navatiánii adică, şi Machedoniánii, şi aşa să se împărtăşească cu Dumnezeieştilr Taine.

CANON 66

Cei ce întru Hristos prin botez s-au îmbrăcat, au mărturisit a urma petrecerea lui cea în Trup. deci pe cei ce părul Capului spre vătămarea celor ce îi văd cu aflări de împletire îl împodobesc şi îl gătesc, şi amăgitură din aceasta propun sufletelor celor neîntărite, cu certare potrivită părinteşte îi vindecăm, povăţuindu-i pe ei şi înţelepceşte a vieţui înăţându-i, către a ceasta, lăsând amăgirea, şi deşertăciunea cea din materie, către fericita şi nepierzătoarea viaţă, mintea neîncetat să-şi mute, şi cu frică să aibă curată petrecere, şi să se apropie de Dumnezeu cu curăţia cea în viaţă după dorinţă. Şi pe omul cel din lăuntru, mai mult decât pe cel dinafară, să-l împodobească cu fapte bune, şi cu neprihănite năravuir, încât o rămăşiţă de amăgirea celui potrivnic să poarte în sineşi. Iar dacă cineva afară de Canonul acesta ar face, să se aforisească.

TÂLCUIRE
Câţi în Hristos v-aţi boteza, în Hristos v-aţi îmbrăcat, zice marele Pavel [Galateni 3: 27]. Drept aceea adaugă Canonul acesta, că cei ce s-au îmbrăcat întru Hristos, se cuvine şi a petrece după Dânsul, şi a întrebuinţa toată curăţia, şi neîntinarea, şi nu a-şi împodobi trupul cu prisosinţă şi cu dinadinsul. Şi aforiseşte pe Creştinii, cei ce-şi împletesc părul capului lor, pieptănându-l şi netezindu-l, şi propunându-l ca pe o amăgire sufletelor celor neîntărite, şi lesne întoarse spre păcat, atât pe ale bărbaţilor, cât şi pe ale femeilor[235], cu certarea aceasta de aforisirii povăţuind pe unii ca aceştia, îi învaţă să lase toată amăgirea, şi deşertăciunea, şi împodobirea trupului acestui materialnic şi stricăcios, şi să-şi înalţe mintea lor către Viaţa cea fericită şi nestricăcioasă, apropiindu-se după putere de Dumnezeu, cu curăţirea vieţii, şi împodobind mai mult pe omul cel din lăuntru cu Moraluri bune, şi cu bunătăţi, adică pe suflet, mai ales decât pe omul cel din afară, adică pe trup, cu aceste amăgitoare şi zadarnice împodobiri. Încât să nu aibă asupră şi nici un semn al răutăţii diavolului, de care prin sfântul Botez s-au lepădat.

CANON 97

Pe cei ce împreună cu muierile lor locuiesc, sau într-alt chip cu nebăgare de seamă sfintele Locuri obşteşti le fac, şi cu defăimare se arată către ele, şi aşa şed într-însele, şi din vrednicele de cinstire Case ale celor ce se catehisesc, poruncim a

---

boteze. Acesta după Canonul 47 al marelui Vasilie, ocăra Nunta şi Vinul. Zicea pe făptură a fi necurată, şi pe Dumnezeu îl zicea făcătorul relelor, s-a arătat aceasta în al 2-lea veac.
[233] Pentru aceştia am zis în Prológul Sinodului al 3-lea.
[234] Pentru aceştia vezi în Prológul Sinodului al 4-lea.
[235] Sub această aforisire a Canonului acestuia cad, după Zonará, şi cei ce nicicum nu pun brici pe capul lor, nici îşi taie perii capului, ci înadins îi lasă ca să se facă lungi până la brâu, ca ai muierilor. Asemenea şi cei ce îşi vopsesc pletele ca să se facă roşii, sau ca aurul, sau îi leagă cu trestii ca să se facă creţi. Sau pun peruci, şi străin păr pe capul lor. Aceştei aforisiri se supun şi cei ce-şi rad bărbile, ca să se facă drepte, şi frumoasă în urmă, şi nu creţe, sau pentru ca să se arate totdeauna ca nişte tineri fără de bărbi. Şi cei ce cu cărămidă înfocată îşi ard perii bărbii câţi sunt mai lungi decât ceilalţi, sau mai strâmbi, sau cu ţinbistre îşi smulg perii feţei ca să se arate frumoşi. Sau îşi vopsesc bărbile, ca să nu se arate bătrâni. Aşişderea şi muierile cele sulimenesc, şi pun dresuri pe faţa lor ca să se arate frumoase, şi să tragă pe bărbaţi spre sataniceasca iubirea lor. O şi cum ticăloasele îndráznesc a necinsti chipul ce le-a dat Dumnezeu, cu aceste mici împodobiri? Ah! Şi cum le va cunoaşte Dumnezeu de sunt făpturi, şi chipuri ale sale, când ele poartă altă faţă diavolească! Şi alt chip satanicesc.

se scoate. Iar de nu va păzi cineva aceasta, de va fi Cleric, să se caterisească, iar de va fi mirean, să se aforisească.

TÂLCUIRE

Sfinţite locuri nu numeşte Canonul aici pe Dumnezeieştile Biserici, ci pe locuinţele de prin prejurul Dumnezeieştilor Biserici, precum sunt cele ce se zic catehúmena; în care locuiau unii cu muierile lor, şi le întrebuinţau ca pe celelalte obşteşti locuri, fără a face osebire între Locul sfânt, şi între cel de obşte. Şi porunceşte să se izgonească unii ca aceştia dintr-însele. Iar care nu va voi a păzi aceasta, Cleric fiind să se caterisească, iar mireanul, să se aforisească.

CANON 98

Cel ce va lua întru împărtăşire de nuntă muiere, pe cea logodită cu altul, încă viu fiind logodnicul ei, să se supună vinovăţiei preacurviei.

TÂLCUIRE

Logodna ce se va face după lege, în vârstă legiuită adică a bărbatului, şi a femeii, cu darea inelelor, şi cu sfinţită cuvântare, şi cu obişnuită sărutarea celor ce se logodesc, o logodnă ca aceasta, zic, are aceeaşi putere cu nunta cea deplinită (şi vezi subînsemnarea Canonului 17 Apostolesc). Pentru aceasta Canonul acum porunceşte, că cel ce va lua pe cea asemeni logodită, viu încă fiind logodnicul ei, să se certe întocmai, ca şi cel ce ar lua pe cea măritată cu altul încă trăind acela, unul ca acela să se certe ca un preacurvar, adică precum şi pe acela care a voit a lua de femei pe cea măritată cu altul. Pentru că şi soţie numeşte logodnicul pe logodnica sa, precum şi dreptul Iosif logodnicul, se numeşte de către Evanghelişti bărbat al Preasfintei Fecioare, şi de asemeni şi Preasfânta Fecioară, Femeie lui Iosif. Fiindcă şi de către Legea cea veche, putere de nuntă avea şi logodna.[236]

CANON 99

Încă şi aceasta ne-am înştiinţat că în ţara Armenilor se face, încât oarecare în lăuntru în sfinţitele Altare, fierbând părţi de cărnuri, le proaduc, rămăşiţuri Iudaiceşte împărţind Preoţilor. Drept aceea noi păzind neîntinarea Bisericii, poruncim, a nu fi slobod cuiva din cei sfinţiţi să ia părţi deosebite de cărnuri de la cei ce le proaduc, ci cu cele ce s-ar mulţumi cel ce proaduce, cu acelea îndestulează-se, afară din Biserică acest fel de proaducere făcându-se. Iar dacă cineva aceasta nu o ar face aşa, să se aforisească.

TÂLCUIRE

Şi Zonará, şi Valsamón, şi Aristín, şi Anonímul tâlcuitor, toţi de obşte tâlcuiesc, precum că în lăuntru Altarelor Arménii fierbeau cărnurile. Mie mi se pare însă că tâlcuitorii aceştia, ne însemnând cu cómă, împreunând pe părţile cărnurilor cele fierbea, cu, în lăuntrul Altarelor, au rătăcit. Însă nu este aşa; căci în Altare nu se împreună, cu părţile cărnurilor ce le fierbea, ci despărţindu-se cu cóma, le împreuna cu, aduc prinoasele. Pentru că este foarte cu neputinţă a crede pentru necuviinţă, ca să fiarbă carnea în lăuntrul sfântului Altar, şi să-l facă pe acesta bucătărie. Canonul acesta zice, că acest obicei ce se făcea în Armenia, a fierbe cărnuri la casele lor adică, şi apoi a proaduce părţi dintr-însele în lăuntrul în sfântul Altar, Iereilor (precum proaduceau şi Iudeii Iereilor părţi din dobitoacele cele ce se jertfeau) acest obicei, zic, de aici înainte. Să nu se mai facă. Dar nici Preoţii să aibă slobozenie a lua părţile dobitocului acele ce

[236] Conglăsuindu-se cu Canonul acesta hotărăşte şi în Capul al 2-lea Titlul al 58-lea Cartea 6 din Vasilicale şi Tema 3 Cap 12 Titlu 37 a acestei Cărţi 60 că ca un preacurvar să se judece care va lua de femeie pe cea logodită cu altul. Vezi şi în capul 11 cel despre învăţătura nunţilor.

vor, şi să se mulţumească cu cele ce va da Creştinul cel ce le aduce, şi proaducerea acestora însă să o facă afară din Biserică, şi nu în sfântul Altar. (Într-aceasta se face arătată noima noastră cea mai de sus.) Dacă se fierbeau cărnurile acestea în Altar, trebuia Canonul să o oprească şi aceasta, ca pe o cu totul necuviincioasă, precum au oprit şi proaducerea lor. (Căci care nu va voi a se părăsi de aceasta, să se aforisească.) Iar Valsamón zice (la tâlcuirea Canonului 3 Apostolesc), că au văzut Egumen Preot caterisit, şi gonit din Egumenie, pentru că a băgat în sfântul Altar carne, şi brânză. Vezi şi tâlcuirea celui al 3-lea Apostolesc.

CANON 100

Ochii tăi drepte să vază, şi, cu toată paza ţineţi inima ta, porunceşte Înţelpciunea [Pilde 4: 22, 25]. Că lesne introduc simţirile trupului în suflet pe cele ale loruşi. Deci, zugrăviturile cele ce ademenesc pe vedere, ori pe table, ori într-alt chip cumva puse înainte, şi strică pe minte, şi pornesc spre aprinderile îndulcirilor celor de ruşine, poruncim de acum nici într-un chip şi orice fel a se însemna. Iar dacă cineva s-ar apuca a face aceasta, să se aforisească.

TÂLCUIRE

Fiindcă unii zugrăveau pe pereţi , şi pe scânduri, oarecare zugrăviri necinstite, adică, muieri goale, sau scăldându-se, sau de bărbaţi sărutându-se, sau alte urâciuni ca acestea, care amăgesc ochii celor ce le văd, şi mintea, şi inima lor pornesc spre pofte trupeşti; pentru aceasta Canonul acesta porunceşte, ca chipurile cele de acest fel nicidecum să se mai zugrăvească; iar de le-ar zugrăvi cineva, să se aforisească. Căci cele cinci simţiri ale trupului, şi mai ales cea mai întâi, şi împărăteasa vedere, cu lenire bagă chipurile acelora ce le vede în lăuntru în suflet. Pentru aceasta şi Solomon sfătuieşte, ochii fiecăruia să vadă drepte, şi lucruri bune, şi fieştecare să-şi păzească mintea şi inima sa cu toată paza, despre toate cele de ruşine potrivnice simţurilor sale.

CANON 101

«Trup al lui Hristos, şi Biserică, pe omul cel zidit după Chipul lui Dumnezeu» [1 Corinteni 12: 27; 2 Corinteni 6: 16], Dumnezeiescul Apostol cu mare glas îl numeşte, fiind dar mai presus de toată simţita zidire cel ce s-a norocit de cereasca vrednicie cu mântuitoarea Patimă, mâncând şi bând pe Hristos, deapururea se uneşte cu Viaţa cea pururea vecuitoare, şi sufletul, şi trupul îşi sfinţeşte cu împărtăşirea Dumnezeiescului Dar. Drept aceea, de voieşte cineva a se împărtăşi cu preacuratul Trup în vremea adunării, şi una cu acela a se face cu împărtăşirea, mâinile închipuindu-şi în chipul Crucii, aşa apropie-se, şi primească împărtăşirea Darului. Că pe cei ce cinstesc mai mult pe oarecare vase de aur, sau de altă materie, făcându-le spre primirea Dumnezeiescului Dar, mai mult decât pe mână, şi printr-însele se învrednicesc preacuratei Împărtăşiri, nici întru un chip îi apropiem, ca pe unii ce mai mult cinstesc decât pe Icoana lui Dumnezeu pe materia cea neînsufleţită, şi omului supusă. Iar de s-ar vădi cineva că dă preacurata Împărtăşire celor ce aduc nişte vase ca acestea, să se aforisească, şi însuşi, şi cel ce le aduce.

TÂLCUIRE

În timpul acela era obicei a se împărtăşi şi mirenii, ca şi cei sfinţiţi, luând în mâini sfântul Trup; precum în ziua de astăzi o iau Anafora. Şi fiindcă unii, poate că pentru evlavie, şi cinste mai multă către Dumnezeieştile Daruri, făceau vase de aur, sau de altă materie de mult preţ, şi întru acelea primind Preacuratul Trupul Domnului, aşa se împărtăşeau cu el. Pentru aceasta Canonul acesta nu primeşte această urmare, de se şi făceau pentru evlávie; căci omul, şi pentru că s-a făcut după Chipul lui Dumnezeu, şi

pentru că mănâncă Trupul, şi bea Sângele lui Hristos, prin acestea sfinţindu-se, şi pentru că fiind trup, şi Biserică a lui Hristos, după Apostolul, covârşeşte pe toate zidirile cele simţite, şi neînsufleţite, şi prin urmare, mâinile lui sunt mai cinstite, decât tot vasul. Drept aceea cine voia a se împărtăşi cu Trupul Domnului, trebuia să-şi închipuiască mâinile în chipul Crucii, şi să-l primească. Iar care din mireni l-ar fi primit în vas, şi oricare Preot l-ar fi dat întru acest chip, amândoi hotărăşte Canonul să se aforisească, adică să se oprească de Dumnezeiasca Împărtăşire.

CANON 102

Trebuie dar cei ce au luat de la Dumnezeu stăpânire a dezlega, şi a lega, să ia aminte felurimea păcatului, şi gătirea către întoarcerea celui ce a păcătuit, şi aşa potrivită boalei pe vindecare să o aducă. Ca nu pe ne măsurarea întru amândouă întrebuinţându-o să greşească către mântuirea celui ce boleşte. Că nu simplă [proastă] este boala păcatului, ci de multe feluri, şi multe odrasle de vătămare odrăsleşte, din care răul mult se revarsă, şi înainte sporeşte, până să stea împotriva puterii celui ce vindecă. Drept aceea cel ce se arată ştiutor de doftoria cea întru duhul, mai întâi se cade a cerceta dispoziţia [aşezarea sufletească] celui ce a păcătuit, şi de se înduplecă spre sănătate, sau dimpotrivă prin chipurile sale cheamă asuprăşi pe boală, să privească în ce chip poartă grijă de întoarcerea sa în vremea pocăinţei; şi de nu stă împotriva doftorului, şi de nu creşte rana sufletului prin aducerea leacurilor celor ce se pun asupra ei, şi aşa milostivirea să o măsoare după vrednicie. Că tot cuvântul lui Dumnezeu şi celui ce i s-a încredinţat păstoreasca ighemonie, este, a întoarce pe oaia cea rătăcită, şi de şarpe rănită a o tămădui. Şi nici către prăpastia deznădăjduirii a o împinge, nici frâiele a le slăbi spre abaterea şi defăimarea vieţii. Ci cu un chip numaidecât, ori prin doftoriile cele mai aspre şi mai pietroase, ori prin cele mai moi şi mai blânde, să stea împotriva patimii, şi să se nevoiască spre închiderea rănii, ispitind rodurile pocăinţei, şi înţelpţeşte iconomisind pe omul cel chemat către strălucirea cea de sus. Deci amândouă se cuvine a le şti noi, şi cele ale scumpătăţii, şi cele ale obiceiului. Şi a urma, la cei ce nu primesc mărginirea, cu chipul cel predat, precum ne învaţă pe noi Sfinţitul Vasilie.

TÂLCUIRE

După ce Sinodul acesta a rânduit despre multe, şi osebite certări, în sfârşit prin Canonul acesta lasă totul la judecata Episcopilor, şi a Duhovniceştilor Părinţi, stăpânirea de a lega şi a deslega. Zicând, că ei se cuvine a socoti şi felurimea păcatului, adică de este de iertare, sau de este de moarte, şi plecarea ce are păcătosul spre pocăinţă, şi aşa să aducă potrivită lecuirea cu boala lui. Nu cumva dând ei celor mari de suflet, şi osârdnici spre pocăinţă, certări compogorâtoare, şi uşoare, iar celor mai leneşi, şi mici de suflet, dimpotrivă să le dea Canoane aspre, că nici pe unul vor îndrepta, nici pe altul, ci mai vârtos îi vor pierde. Pentru că atât de mult în felurit este păcatul, şi atât de tare creşte, încât stă împotrivă, adică biruieşte şi puterea, şi meşteşugul Duhovnicescului doftor. (Ori şi aşa mult înfelurit este păcatul, şi foarte creşte, până ce ajunge a veşteji şi pe meşteşugul Duhovnicescului doftor). Deci pentru aceasta doftorul sufletelor mai întâi de toate trebuie să socotească aşezarea [dispoziţia] şi plecarea păcătosului, deşi iubeşte sănătatea sufletului său cu fierbinte pocăinţă, sau dimpotrivă, deşi creşte păcatul său asuprăşi. Şi cu ce chip se poartă cu păcatul. De nu se împotriveşte mântuitoarelor doftorii ce-i dă (precum o fac aceasta cei stricaţi de minte, împotrivindu-se doftoriilor ce le dau doftorii cei trupeşti). Şi de nu creşte mai mult cu acestea rana păcatului. Acestea toate, zic, trebuie mai întâi Duhovnicul a le socoti, şi aşa după analoghie [proporţie] să măsoare milostivirea. Uşurând certările la cel leneş, şi mic de suflet, îngreunându-le la cel osârdnic şi mare de suflet. Şi amândouă făcându-le pentru milostivire. Ca pe cel mare de suflet să-l curăţească de păcat, iar la cel mic de

suflet să nu facă rana mai rea. Şi în scurt a zice, tot scopul, şi lui Dumnezeu, şi Duhovnicului aceasta este, a întoarce oaia cea rătăcită, adică pe păcătosul (la pocăinţă), să-l vindece rănit fiind de şarpele cel gândit, şi nici să-l împingă în prăpastia dejnădăjduirii cu grelele canonisiri, nici iarăşi să slăbească frâul lui, cu uşoarele Canoane, şi cu aceasta să-l arunce în defăimare, şi în lenevire. Ci cu tot chipul, ori cu cele aspre şi iuţi leacuri, ori cu cele uşoare şi blânde, să se silească a-l face sănătos; cercând rodurile pocăinţei lui, şi cu înţelepciune iconomisindu-l către strălucirea cea de sus a Sfintei Treimi (care este împărăţia Cerurilor, după Teologul Grigorie). Deci Duhovnicul, pe amândouă trebuie a le şti (precum în Canonul al 3-lea al marelui Vasilie anume se zice aceasta) adică şi scumpătatea a o şti, şi obiceiul. Şi dacă păcătoşii nu vor a păzi scumpătate, pentru care se face compogorământ, şi de ani, şi de canonisirea păcatelor lor, măcar să le poruncească să păzească obiceiul. Adică întregi anii cei rânduiţi de Canoane, şi certările.

PROLEGÓMENA

DESPRE SFÂNTUL ŞI ECUMÉNICUL AL ŞAPTELEA SINOD

Sfântul şi Ecumenicul [a toată lumea] al 7-lea Sinod [Sobór] s-a adunat în Niceea Vetíniei a doua oară în timpul lui Constantin, şi a Irinei maicii lui, în anul de la Hristos 783. Iar Părinţi au fost la acesta, Dreptslăvitori adică trei sute cinzeci, s-au adăugăt însă şi alţi şaptesprezece, care mai întâi erau luptători de Icoane, în urmă însă căindu-se s-au primit de Sinodul acesta. Încât toţi au fost trei sute şaizeci şi şapte. Iar covârşitori şi mai însemnaţi între ei era Tarasie al Constantinopolului, Petru Arhipresbiterul Romei, şi alt Petru Presbiter şi acesta şi Egumen al Monastirii sfântului Sávva din Róma, ţiind locul lui Papa Adrian. Toma Sínghelul şi Ieromonahul, şi Ioan Ieromonahul, plinind locul Apostolescului Scaun, adică în locul lui Apolinárie al Alexandríei, al lui Teodorít al Antiohíei, şi al lui Ilie al Ierusalimului. Aveau însă multă putere în Sinodul acesta şi Monahii, fiindcă era de faţă întru acesta 135 Arhimandriţi ai Monastirilor. Şi s-au adunat Sinodul acesta, împotriva păgânilor, şi prihănitorilor de Creştini luptători [iconomáhi] ai sfintelor Icoane, pe care anatematisindu-i, şi mai ales pe Anastásie, pe Constantin, şi pe Nichíta, care în vremea luptătorilor de Icoane au stătut minciuno-patriarhi [pseudo-patriarhi] ai Constantinopolului, ca unii ce sfintele Icoane, nu numai nu le sărutau, şi nu li se închinau, ci şi idoli le numeau, şi le ardeau, şi le călcau, şi pe drumuri le târa, şi în tot chipul le batjocoreau. Acest Sinod stricând însă (în Práxa a 6-a) şi hotărârea cea minciuno-numită şi dată de mincinosul Sinodul cel adunat în Vlahérna în timpul lui Constantin Copronim, Epifánie şi Ioan Diaconii citindu-l. Şi pe sfântul Ghermanó, şi pe Ioan Damaschinul, şi pe Gheorghe Cipriánul din nou propovăduindu-i de Dreptslăvitori şi sfinţi, au dat hotărâre în a şaptea Práxă a sa, aşa fiind anume: „Hotărâm împreună cu toată scumpătatea, şi stăruirea, ca întocmai după chipul cinstitei şi de viaţă făcătoarei Cruci, să se înalţe şi cinstitele şi sfintele Icoane, cele zugrăvite cu vopsele, sau cu mozaíc, sau cu altă materie cu iscusinţă aşezată, în sfintele lui Dumnezeu Biserici, pe sfintele Vase, şi pe veşminte, pe pereţi, şi pe scânduri, în Case şi în căi, atât Icoana Domnului

şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos şi a Preacuratei Stăpânei noastre sfintei Născătoare de Dumnezeu, cât şi ale cinstiţilor Îngeri[237], şi ale tuturor sfinţilor. Că cu cât mai adeseori prin Iconicească însemnare se privesc, cu atâta mai mult şi cei ce le privesc pe acestea se deşteaptă către aducerea aminte, şi dorirea prototipilor celor întâi. Şi acestora a le da sărutare, şi cinstitoare închinăciune. Nu însă adevărata slujirea cea după Credinţa noastră, care se cuvine singurei Dumnezeieştii Firi. (Că slujirea se hotărăşte de către marele Vasilie, că este slujirea cea întinsă şi necurmată, şi neräspândită către Dumnezeirea căreia slujim; Hotărârea cea în scurt 230) ci după chipul ce ne închinăm cinstitei şi de viaţă făcătoarei Cruci, şi sfintelor Evanghelii, şi celorlalte sfinţite lucruri." Şi a le face proaducerea de tămâieri, şi de lumini, spre cinste acestora, precum cu bună cinstire se obişnuiau şi cei vechi. Că cinstea Icoanei trece la Chipul cel întâi[238], şi cel ce se închină Icoanei, se închină întru ea Ipostasului celui scris în ea[239]. Că aşa se întăreşte învăţătura sfinţilor

---

[237] Deci în Práxa a 5-a a acestui Sinod, citindu-se cuvântul lui Ioan al Tesalonicului, întru care dovedeşte, că se cuvine a se închipui îngerii precum s-au văzut de mulţi simţitoreşte de multe ori, cu chipul trupurilor lor. Au răspuns Tarásie, că a dovedit Părintele acesta că se cuvine a se zugrăvi îngerii, pentru că sunt scrişi împrejur, şi pentru că s-au arătat la mulţi ca oameni. Iar cu socotinţa lui Tarásie s-a unit şi Sinodul. Însă trupuri însuşite ale Îngerilor tâlcuiesc oarecare mai noi Teologi, că sunt trupurile cele vremelnice, pe care le-au luat ca să se facă cu ele văzuţi ochilor, lipite către ei din fiinţa aerului. Iar numitul Ioan zice în Práxa a 5-a, că pentru aceasta se închipuiesc Îngerii, pentru că au trupuri subţiri. Aducând şi martori la aceasta pe marele Vasilie, pe marele Atanásie, şi pe Dumnezeiescul Metódie. Că cu subţiri trupuri după aceştia sunt şi Îngerii, dar nu cu totul desăvârşit fără trupuri ca Dumnezeu. Că zice marele Vasilie în capul 16 al cuvintelor celor pentru Sfântul Duh, despre Îngeri: „Pentru aceasta şi în loc sunt, şi văzuţi se fac, în felul trupurilor lor arătându-se celor vrednici." Încă şi Dumnezeiescul Ilárie zice, că tot cel zidit, este şi trupesc. (Cap 2 la Matei) ci şi Origen cu trupuri subţiri a înţeles pe Îngeri (despre începătorii cartea 1 cap 7, şi cartea 2) şi Tertulian în multe locuri, şi mai ales în Voroava cea pentru Trupul lui Hristos (Cap 6) şi Iustin, şi Clément Stromateul (cartea 3) şi Atinagóra în Apologie (adică desvinovăţire); şi Ciprián (pentru haina fecioorească), şi Ambrosie (în Cartea pentru Noe şi pentru corabie) şi Eusébie (în cartea 5 pentru Evanghelicească progătire), şi Sulpíchie Sevírul (pentru Bisericească Istorie), şi Lactántie (Cartea 2 a introducerilor) şi Augustín. Iar pe lângă toţi aceştia şi marele Macárie Egipteanul. Şi vezi capul 67 al lui Simeón Metafrástului în Filocalíe, Faţa 270.

238 Zicerea aceasta este a marelui Vasilie, precum însuşi Sinodul acesta în a 6-a Práxă a sa zice aceasta: Şi însuşi Vasilie în Canonul 18 pentru Sfântul Duh. Zice însă şi Atanásie „Deci cel ce se închin Icoanei, prin ea se închină Împăratului." Asemenea însă şi Hrisostom: „Nu ştii, că de vei ocărî Icoana Împăratului în faţa dregătoriei lui aduci ocara?" (Foaia 859 al tomului al 2-lea al Sinodicalelor). Cinstea aceasta însă, alt fel se face chipului celui întâi (adică însuşi persoanei) şi alt fel Icoanei (după Vlástar) că aceluia adică se face slujitoreşte, iar Icoanei, cu chip relativ.

[239] Icoană se zice, (greceşte adică de la eikéne) de la asemănarea ce are cu prototipul (întâiul chip). Şi alta se zice firească, precum este fiecare firesc fiu, către firescul său tată (pentru aceasta şi Dumnezeiescul Vasilie; pe zicerea cea mai de sus, adică, cinstea Icoanei (a chipului adică) o au luat la firescul chip al Fiului şi Cuvântului către Dumnezeu şi Tatăl). Iar alta următorească şi meşteşugească, precum este ceea ce cu vopsele se face, şi cu altă materie lesnicioasă, despre care este cuvântul aici. Şi firescul chip adică se osebeşte cu adevărat după Ipostas de pricinuitorul său, fiindcă, Tatăl şi Fiul sunt două Ipostasuri. Nu se osebeşte după fire, fiindcă ei una sunt după firea omenirii. Iar cel meşteşugesc este dimpotrivă, după fiinţă adică se osebeşte de întâiul chip, căci întâiul chip este însufleţit şi viu om, iar chipul lui este neînsufleţit şi materie moartă. Pentru care şi acest al 7-lea Sinod a zis în a 6-a Práxă a sa: Că Icoana nu este după fiinţa întâiului chip, iar după Ipostas, adică după urmarea Ipostasului este una cu întâiul chip. Că un Ipostas este a închipui, şi a-l întâiului chip; fiindcă întâi chip se vede în Icoană, şi Icoana se înfiinţează întru întâiul chip, că umbra de la trup, şi a se despărţi de el este cu neputinţă. Fiindcă Ipostasul se închipuieşte, şi nu firea. Şi fiindcă la fiecare Icoană se scrie nu numele firii, adică acesta este chiar chip de om, ci Numele Ipostasului, adică cum că este a lui Hristos; sau a lui Ioan, sau a altuia. Pentru aceasta şi Sinodul în Práxa mai de sus zice, că Icoana se aseamănă cu întâiul chip numai cu numele, şi după aşezarea mădularelor celor ce-l caracterizează. Este însă şi al treilea chip, care se zice înţeles şi însemnător. Precum erau întâiele închipuiri ale Tainelor Darului Evangheliei şi al adevărului. Iar închipuirile acestora erau semnele [símbolurile] legii vechi şi ale Proorocilor; după care, şi la Slava Vecerniei a Duminicii Ortodoxiei se zice (adică a întâiei Duminici a

marelui post), că Darul Evangheliei, şi Biserica, mai înainte au însemnat pe chipul Cortului mărturiei. Fiindcă acesta, ca un întâi chip şi nepricinuit, mai înainte era de chipul Cortului; iar chipul acestuia, în urma Darului a fost făcut, nu după vreme, ci după aceasta, că a fost chip şi pricinuit; şi iarăşi întâi chipuri sunt lucrurile cele din viitorul veac, iar închipuirea ale acelora sunt Tainele Darului Evangheliei. (Pentru aceea atât Dumnezeiescul Pavel a zis, că umbra având Legea, nu pe însuşi chipul lucrurilor. Unde chip adică înţelege pe Darul, iar lucruri pe cele ale viitorului veac; cât şi marele Vasilie în Canonul 91 chip al viitorului veac a numit pe Duminică. Drept aceea şi unii Părinţi au zis antítipon (în loc de chip) al Trupului şi al Sângelui Domnului, pe Dumnezeiasca Euharístie după Sfinţenie, către lucrurile cele ce se vor descoperi gol şi arătat în viitorul veac potrivindu-l pe el, acoperite fiind acum de întâmplările Pâinii şi a Vinului, precum tâlcuieşte sfântul Maxim.) La Sfintele Icoane una şi aceeaşi este şi închinăciunea şi sărutarea; Pentru aceasta şi sfântul Sinod în a 7-a Práxă a zis, după toate a se primi cinstitele Icoane, şi a ne închina lor, şi a le săruta; că amândouă aceeaşi însemnează; precum în hotărârea cea mai de sus zice: Şi a le da lor sărutare, şi cinstitoare închinăciune. Iar mai pe larg luându-se închinăciunea, însemnează pe toată cinstea şi închinăciunea ce cu cădere ce se face înaintea sfintelor Icoane, precum a zis Dumnezeiescul Damaschin în cel pentru Icoane. Alta este închinăciunea cea slujitorească, alta cea fără atârnarea şi ţinere, alta cu atârnarea şi ţinere. Că închinăciunea cea slujitorească numai lui Dumnezeu, şi lui Hristos însuşi se dă, şi Pâinii şi Vinului celor ce s-au prefăcut la Dumnezeiasca Euharístie, în Trupul şi Sângele lui Hristos; că cel ce se închină lui Hristos, după Vlástar, însuşi Tatălui şi Duhului celui Sfânt împreună se închină, Firii celei una în Treime, şi închinându-se lui Hristos ca lui Dumnezeu şi Stăpânului se închină lui, pentru sine şi nu pentru altul, după Sinodul cel ce s-a făcut în vremea Patriarhului Nicolae şi a Împăratului Aléxie Comninó pentru Icoane la anul 1085. (Foaia 961 a Tomului 2 a Sinodicalelor) Fiindcă slujirea chiar robirea însemnează, după Augustín (Cap 45 pentru adevărata Pelághie) Şi cuprinde Credinţa şi nădejdea mântuirii noastre. Iar sfintei Icoanei lui Hristos, nu slujitoreşte ne închinăm, întocmai adică Icoanei ca întâiului prototip celui însemnat într-însa; nici ca unora Dumnezei slujim Sfintelor Icoane, precum ne prihăneau luptătorii de Icoane, să nu fie; că acest lucru este străin de Bisericeasca predanie. Pentru care şi Sinodul acesta în hotărârea sa a zis. Şi acestora sărutare şi cinstitoare închinăciune să le dăm, nu însă slujirea cea adevărată după Credinţa noastră, care se cuvine numai Dumnezeieştii Firi. Şi însuşi Dumnezeu încă a zis, «Domnului Dumnezeului tău te vei închina, şi lui unuia vei sluji» [a doua Lege 6: 13; Matei 4: 10; Luca 4: 8]. Vezi că închinăciunea o au lăsat a se da şi altuia, iar slujirea nu o au iertat altuia cuiva, decât numai luişi unuia. Precum şi Anastásie al Teúpolei preabine a tâlcuit zicerea aceasta. Că ori la care altul se zice slujirea, după întâmplare se înţelege, şi nu chiar, şi însemnează pe singură cinstea. Precum este ceea ce pentru Vasilie se zice în oarecare Tropar: „O Vasilie înţelepte şi slujitorule al Născătoarei de Dumnezeu”. (Pentru aceasta şi închinăciunea ce se face către Dumnezeieştile Taine după prefacere, fiindcă este slujitorească, se cuvine a se face cu osebire de ceea ce li se face mai înainte de prefacere, adică cu robească şi până la pământ închinăciune.) Iar închinăciune fără împărtăşire a Icoanei este, când se închină cineva la Icoană numai celui ce se închipuieşte, şi nu şi Icoanei şi celui închipuit. Dar aceasta închinăciune nu se dă sfintelor Icoane; căci după Chipul acesta, şi alte multe pot a fi Icoane şi închipuiri neînchinate, fiindcă numai se înţeleg ca nişte pomeniri a oarecărora (precum pot a se înţelge toate zidirile, închipuiri ale Ziditorului). Iar închinăciunea cea cu atârnare şi cu ţinere, de mijloc fiind, între cea slujitorească şi între cea fără împărtăşire, aceasta chiar se dă sfintelor Icoane, se zice însă cu atârnare, fiindcă Icoana (adică Chipul), nu se zice de sineşi, ci către oarece, şi cu atârnare; că Chipul este chip al celui ce se închipuieşte. Drept aceea pentru atârnarea aceasta şi ţinerea ce are către cel ce se închipuieşte după asemănarea Ipostasului adică, şi după numele cel scris pe ea, împreună se cinsteşte şi împreună se închină cu cel închipuit, cu o închinăciune adică, de acelaşi nume însă şi împărtăşitoare, şi aceasta nu după toate şi fără schimbare, precum zice Teódor Studítul în Epistolía cea către Atanásie. Că lui Hristos celui Închipuit slujitoreşte precum am zis ne închinăm, iar Chipului lui cu atârnare pentru ţinerea cea către acela; asemeni şi însuşi sfinţilor şi Trupurilor lor, ca unor slujitori şi robi ai lui Hristos ne închinăm cu închinăciune cuviincioasă slugii, pentru apropierea lor cea către Hristos, iar Icoanelor lor cu atârnare ne închinăm pentru ţinerea ce au ele către dânşii, din asemănarea Ipostasului lor, şi din numele lor cel scris pe ele, precum Sinodul cel mai de sus din vremea lui Nicólae Patriarhul au rânduit; aşişderea, şi însăşi Născătoarei de Dumnezeu; cu prea slujitorească cinste ne închinăm, ca presfintei Maicii lui Dumnezeu, iar Chipului ei, cu atârnătoare închinăciune. Însemnează însă că deşi se zice în Práxa a 4-a a acestui Sinod, că cinstitele Icoane sunt deopotrivă la cinste cu Evanghelia, şi cu cinstita Cruce, fiindcă adică toate acestea se închină cu atârnătoarea închinăciune, cu toate acestea după rânduiala închinăciunii, mai întâi ne închinăm sfintei Evangheliі (poate precum zice Hrisostom, pentru că cele zise de sfinţi, sunt închipuiri ale sufletelor lor; şi prin urmare pentru că şi cuvintele sfintei Evangheliei sunt închipuiri ale Sufletului şi a Inimii Domnului. Pentru aceasta şi se protimisesc <a da întâietate>) apoi Crucea, apoi Icoana lui Hristos, Icoana Născătoarei de Dumnezeu; şi prin urmare Icoanele sfinţilor, precum se arată aceasta în aceeaşi Práxă; din cuvântul sfântului Máxim, şi de obşte a zice, după rânduiala şi vrednicia Prototipurilor; aşa urmează şi rânduiala închinării Chipurilor lor. Sfintelor Icoane nu se închină oamenii pentru materie, ci pentru asemănarea ce au cu cel închipuit pe ele. Drept aceea Părinţii acestui sfânt Sinod în oarecare voroave a lor, au zis, că lemnele închipuirii Crucii, când se vor strica se ard. Şi zugrăveala Icoanelor şi chipul când se va strica desăvârşit, scândura se arde ca un lemn prost; unii însă pentru evlavie le îngroapă. Sfintele Icoane nu trebuie a se unge cu sfântul Mir, sau a se sfinţi cu Rugăciuni de Preot: 1. Pentru că noi nu ne închinăm lor pentru că sunt miruite, sau pentru că sunt sfinţite cu Rugăciuni, ci îndată ce vedem Chip sfânt, fără a cerceta măcar despre

Mir şi Rugăciune, ne închinăm lui, şi pentru Numele sfântului, şi pentru asemănarea ce are cu acela a căruia este chipul. Pentru aceasta în a 6-a Práxă a Sinodului acestuia, Sinodul luptătorilor de Icoane cel din vremea lui Coproním au prihănit pe sfintele Icoane zicând, că numirea Icoanelor nici sfinţită Rugăciune au, care să le sfinţească; ca din aceasta către sfinţenie să se mute din lucru obştesc, ci rămâne o obştească şi necinstită, precum o a făcut zugravul. Iar către acestea sfântul al 7-lea Sinod răspunzând prin Epifánie Diaconul, nu a zise că s-a făcut Rugăciune asupra Icoanelor, ci a zis că, precum multe sfinţite lucruri, rugăciune sfinţită nu primesc, ci de la însuşi numele lor sunt pline de dar şi de sfinţenie, precum este Chipul sfintei Cruci, car este vrednică de cinste şi de închinăciune la noi, cu toate că se face fără de vreo Rugăciune, şi noi cu singură închipuirea ei credem că luăm sfinţenie, şi cu închinăciunea ce-i facem, şi cu însemnarea ei pe frunte, şi cu pecetluirea ei ce în aer se face cu degetul (vezi că nu cu trei degete se făcea din învechime semnul Crucii, ca acum, ci cu un deget, care zice şi Hrisostóm în oarecare cuvânt al său, şi vezi despre aceasta în a 2-a însemnare a Canonului 91 al lui Vasilie) nădăjduim să izgonim pe draci. Asemeni precum şi multe vase sfinţite avem, şi le sărutăm, şi nădăjduim că vom lua de la ele sfinţenie, măcar că sfinţită rugăciune nu au. Asemeni şi sfânta Icoană, ce nu are Rugăciune, închinându-ne ei şi sărutându-o, ne împărtăşim de sfinţenie, înălţând cinstea la cel închipuit pe ea. Iar de nu pot luptătorii de Icoane să zică că sfintele Vase sunt necinstite şi de obşte, fiindcă nu au rugăciune, ci sunt precum le-au făcut, ţesătorul, zugravul, şi argintarul, şi le au pe ele sfinte şi cinstite. Asemeni dar se cuvine să aibă şi pe cinstitele Icoane ca sfinte şi cinstite şi sfinţite, deşi nu au rugăciune. 2. Nu au trebuinţă sfintele Icoane de Rugăciune şi miruire; pentru că după Dosítei foaia 658 din Dodecávivlon numai singur Papistaşilor nelegiuire este de a face Icoane prin Rugăciuni şi prin oarecare alcătuiri. Că ei se fălesc, că Papa alcătuieşte Icoane din ceară curată, din sfântul Mir şi din Apa sfinţeniei (adică din Aghiasmă), şi că citeşte asupra lor rugăciuni minunate, şi că pentru aceasta Icoanele acelea fac minuni. (Precum mint ei, că Léon al 3-lea a trimis o Icoană ca aceasta lui Caról Regele Franţei, şi acela o avea la evlavie. Şi că Papa Urbán altă una a trimis lui Ioan Paleológului, şi că aceasat s-a cinstit cu litanii în Biserică.) <u>Vezi că Rugăciunea cea pentru sfintele Icoane este Papistăşească, şi nu Dreptslăvitoare</u>? Şi din nou izvodită şi nu veche? Pentru aceasta nici într-un Evhológhion (Molitfelnic) din cele vechi manuscrise aceasta nu se află. Şi am luat aminte că această Rugăciune nici în cele Tipărite mai-nainte de 100 de ani nu se află. 3. Se face cunoscut că Sfintele Icoane de Rugăciune şi de miruire nu au trebuinţă. Pentru că şi pe pereţii Bisericii se zugrăvesc, şi în nártice, şi în curţile lor, şi de obşte pe căi, şi pe uşi, şi pe sfintele Vase; şi nici se miruiesc cândva, nici Rugăciuni li se citesc, şi cu toate acestea se cinstesc şi se închină. Pentru asemănarea ce au cu aceia ale cărora sunt. Se cuvine să însemnăm, că şi Părintele cel fără de început se cuvine a se zugrăvi precum s-a arătat lui Daniil Proorocului ca un vechi de zile. Iar deşi Papa Grigorie în Epistolía cea către Léon Isávrul (foaia 712 a Tomului al 2-lea din Sinodicale) zice că nu închipuim pe Tatăl Domnului Iisus Hristos; dar aceasta nu prost a zice, ci că nu-l zugrăvim după Dumnezeiască fire; că aceasta cu neputinţă zice, este a se zugrăvi, şi a se închipui Firea lui Dumnezeu. Care şi Sinodul acesta face, şi toată Catoliceasca Biserică, şi nu că nu-l zugrăvea pe el precum s-a arătat proorocului; că de nu l-am zugrăvi pe el nicidecum, pentru ce să zugrăvim atât pe Tatăl, cât şi pe Duhul Sfânt, în chip de Îngeri, de Bărbaţi tineri, precum s-au arătat lui Avraam? Apoi deşi, să zicem, că Grigorie zice aceasta, dar socoteala unui Sinod de mulţi oameni şi Ecumenic mai mult se protimiséşte decât socoteala unuia. Iar deşi Sfântul Duh se cuvine a se zugrăvi în chip de Porumb, precum s-a arătat, zicem: Că, de vreme ce un Pers cu numele Xenaías, zicea pe lângă altele, că este de minte copilărească a se zugrăvi sfântul Duh precum s-a arătat în chip de Porumb. Iar acest al 7-lea sfânt Sinod l-au anatematisit pe el împreună cu ceilalţi luptători de Icoane. Din aceasta se socoteşte că după Sinodul acesta trebuie a se zugrăvi în chip de Porumb precum s-a arătat. Aceasta adeverează şi însuşi Dosítei (Faţa 655 din Dodecávivlon). Că prea înţeleptul Pláton Arhiepiscopul Moscovei însemnează la a 2-a din cele 10 Porunci în drepslăvitorul să Catehisis, că nu se cuvine cineva a socoti pe o Icoană mai sfântă decât alta, nici să nădăjduiască întru una mai mult decât întru alta. Iar Dosítei al Ierusalimului zice, că sfintele Icoane fac minuni, ori pentru că s-au zugrăvit de vreun sfânt (însă aceasta mulţi nu o primesc), sau pentru altă pricină (poate pentru evlavia închinătorilor), şi pentru Dumnezeiasca Iconomie; şi că a scobi Drepslăvitorii scândurile sfintelor Icoane, şi a pune în lăuntru părţi din cinstitul Lemn, şi din Sfinte moaşte, şi a se închina lor împreună şi Icoanelor, aceasta nu se opreşte. Deci cu cutremur se cuvine a ne închina sfintelor Icoane, şi să credem că darul Dumnezeiesc vine asupra lor, care ne împarte sfinţenie nouă, după Vlástar; şi se cuvine să ne facem vrednici de închinarea sfintelor Icoane, păzind noi curate cele cinci simţiri, şi aşa să ne închinăm lor. După Práxa a 6-a a acestui al 7-lea Sinod. Iar câţi au sfintele Icoane numai spre aducerea aminte, şi nu şi spre a le săruta, sunt jumătate răi şi minciuno-adevăraţi, după aceeaşi a 6-a Práxă a Sinoduiu. Pentru şase oarecare pricini se închipuiesc şi se închină sfintele Icoane: 1. Că împodobesc Bisericile; 2. Că învaţă pe cei ce nu ştiu carte, proorociile Proorocilor, nevoinţele Cuvioşilor, chinurile Mucenicilor, şi patimile şi minunile lui Hristos, după sfântul Nil, în a patra Práxă a acestui Sinod; 3. Că aduc aminte celor ştiutori de carte cele ce poate le-au uitat. De unde şi Cărţi se zic Icoanele ale înţelepţilor şi ale neînvăţaţilor, precum zice sfântul Dialog în cartea cea către Secúnd. 4. Că cresc dorul Creştinilor celor ce le privesc. Pentru aceasta a zis Sinodul, că cei ce le privesc pe ele se deşteaptă spre pomenirea şi dorirea celor scrişi pe ele. 5. Că îndeamnă pe cei ce le văd spre urmarea faptelor sfinţilor, după sfântul Nil, şi după marele Vasilie în Oráţia cea către Górdie, şi după acesta al 7-lea Sinod. 6. Pentru că îndeamnă pe cei ce le văd a chema cu Credinţă şi cu nădejde pe Dumnezeu ca Mântuitor, iar pe sfinţi ca mijlocitori către Dumnezeu, ca prin solia lor să li se dea toate cererile cele către mântuire. Şi luptători de Icoane [Iconomahi] au stătut nu numai cei ce au fost în vremea împăraţilor celor luptători de Icoane, ci şi Ariénii mai înainte, şi în urmă toţi cei ce slăveau o fie în

Părinţilor noştri, adică predanisirea Catoliceştii Biserici, ceea ce de la marginile Pământului până la marginile lui au primit Evanghelia. Şi pe lângă toate acestea, Sinodul acesta au dat întru a opta Práxă a sa şi acestea 22 de Canoane, de nevoie fiind la buna rânduială şi aşezarea Bisericii. Cu care s-au adeverit, împreună şi tot sfântul şi Ecumenicul Sinodul acesta al 7-lea de Sinodul cel ce după acesta s-a adunat în sfânta Sofía, şi de toţi tâlcuitorii Canoanelor. Iar Practicalele Sinodului acestuia, care în opt lucrări se cuprind, se află în Tomul al 2-lea al Sinodicalelor, la foaia 719, iar împreună cu Practicalele se află, şi osebite Epistolíi ce se întind către Sinodul acesta.

Hristos, şi acum toţi Lutero-calvinii. Din aceste zise se dovedeşte că rău fac latinii, cei ce nu scriu numele sfinţilor tuturor pe Icoanele lor, căci după cele hotărâte de acest Sinod, Icoana, adică Chipul, se aseamănă cu acela al căruia este chipul, ci şi se sfinţeşte, atât de la caracter, cât şi de la numele cel închipuit. Dumnezeiescul Grigorie al Tesalonicului zice, că se cade a se scrie Numele lui Iisus Hristos încă şi pe Crucile cele nezugrăvite, ce se înfig pe la căi, sau pe la uşi, sau şi la alte părţi. Ca de la nume să se cunoască că sunt ale lui Hristos, şi nu ale tâlharilor celor ce s-au răstignit împreună cu Hristos. De nevoie este însă, să adăugăm şi aceasta aici, că cei ce ţin Icoane sfinte la Praznicile oarecăror sfinţi, şi se poartă cu ele încolo şi încoace, sărind cu necuviinţă ca nişte îndrăciţi, şi spunând ca când cele viitoare, şi arătând lucruri ascunse, şi alte mincinoase proziceri, şi vrăji făcând, aceştia zic, se cuvine prea greu a se canonisi de către Arhierei şi Duhovnici, pentru că înnoiesc superstiţiile (disidemoníile) Elinilor şi ale păgânilor, şi trebuie a se îndrepta aspre pedepse de către sfânta Biserică. Trebuie a şti şi aceasta: că de vreme ce sfântul Sinodul acesta la multe locuri zice, că ceea ce arată Scriptura, şi Evanghelia prin graiuri, aceea înfăţişează zugravul prin Icoane; pentru această pricină zugravii trebuie bine a lua aminte, şi şti mai întâi ce zice Scriptura şi Evanghelia, ca să zugrăvească Icoanele după înţelegerea sfintei Scripturi. Sau de nu ştiu ei, să întrebe pe cei ce ştiu ca să se înveţe, şi să nu zugrăvească unele în loc de altele, şi de multe ori încă prea necuviincioase şi împotriva Evangheliei. Precum a zugrăvit pe Domnul la înjumătăţirea Praznicului Cincizecimii Copil tânăr, şi fără de barbă învăţând, de vreme ce Domnul atunci era Bărbat desăvârşit după Botez. A zugrăvi pe Apostolul Pavel la Înălţare, şi la Pogorârea Duhului Sfânt, de vreme ce el s-a făcut Ucenic al lui Hristos după acestea, şi după uciderea cu pietre a lui Ştefan. A zugrăvi Învierea lui Hristos, nu din Mormânt ieşind, şi pe ostaşi împrejurul Mormântului fiind şi străjuind, şi pe Îngeri pe piatră şezând, precum zice Evanghelia; ci zugrăvind, pe Hristos în iad pogorându-se, şi pe Adam şi pe Eva de Mâinile lui ţiindu-se, şi uşile şi încuietorile iadului zăvorâte; şi mulţi draci întunecaţi fiind acolo, şi pe toţi Patriarhii şi Proorocii; Care nu sunt Icoana a Învierii, ci închipuire a pogorârii Domnului în iad, fiind Sufletul despărţit de Trup; că Sufletul singur cu puterea cea Dumnezeiască ce avea s-a pogorât în iad, iar Trupul zăcea în Mormânt mort; iar la Înviere iarăşi s-a unit Sufletul cu Trupul, şi aceasta este învierea. Pe lângă acestea, nu se cuvine a zugrăvi la Icoana Pogorârii Duhului Sfânt un om dedesubtul Apostolilor, şi al însemna lumea, ci în locul acestuia, se cade a Proorocul Ioíl, ce zice: „Voi turna din Duhul meu peste tot trupul”, precum aşa au oarecare vechi Icoane. Acestea şi alte asemeni necuviinţe închipuiesc zugravii din neştiinţă şi din rău obicei, ci îndrepteze-se, silindu-se încă a se face buni şi iscusiţi zugravi, ca Icoanele cele ce se fac de ei, să aibă asemănare cu aceia ale cărora sunt chipurile, precum porunceşte sfântul Sinod acesta, şi nu a fi oarecare grozăvii neasemănate.

CELE 22 DE CANOANE ALE SFÂNTULUI ŞI ECUMENICULUI AL 7-LEA SINOD TÂLCUITE

CANON 1

Celor ce s-au norocit de vrednicia Ieraticească, mărturiile şi isprăvile le sunt însemnările [descrierile] cele ale canoniceştilor aşezământuri, pe care cu bucurie primindu-le, împreună cu apărătorul de cele Dumnezeieşti Davíd cântăm către Stăpânul Dumnezeu zicând: «În calea mărturiilor tale m-am desfătat ca întru toată bogăţia» şi «Ai poruncit dreptate a fi mărturiile tale în veac»; «Înţelepţeşte-mă şi voi fi viu» [Psalm 118: 14, 138, 144]. Şi dacă Proorocescul glas porunceşte nouă în veac să păzim poruncile lui Dumnezeu, şi să vieţuim întru ele, arătat este că ele rămân deapururea neclătite, şi nemişcate. Că şi văzătorul de Dumnezeu Moisí aşa zice: «Întru ele nu este cu putinţă a se adăogi, şi din ele nu este cu putinţă a se scădea» [A 2-a Lege 12: 32]. Şi Dumnezeiescul Apostol Petru întru acestea lăudându-se strigă: «La care doresc Îngerii a privi». Şi Pavel zice: «Sau noi, sau Înger din Cer, de va vesti vouă afară de ceea ce aţi primit, anátema fie» [Galateni 1: 8]. Deci acestea aşa fiind şi mărturisindu-ne nouă, bucurându-ne de ele, ca cum ar afla cineva dobânzi multe [Psalm 118, 162], cu îmbrăţişare primind Dumnezeieştile Canoane, şi întreg Aşezământul lor şi neclătit îl întărim, care s-a aşezat de către trâmbiţele Duhului prealăudaţii Apostoli, şi de către sfintele Ecumenice Sinoade, şi de către cele ce s-au adunat pe alocuri, spre predarea unor Aşezăminturi ca acestea, şi de către sfinţii Părinţii noştri, că de unul şi acelaşi Sfânt Duh luminându-se, au hotărât cele folositoare, şi pe cei ce ei îi dau anátemei, şi noi îi anatematisim, iar pe cei ce îi caterisesc, şi noi îi caterisim, iar pe cei ce îi aforisesc, şi noi îi aforisim; iar pe cei ce îi dau certării, şi noi aşişderea îi supunem. «Că neiubitor de argint este chipul; îndestulându-ne cu acestea» [Evrei 13: 5]; arătat strigă Dumnezeiescul Apostol Pavel cel ce s-a suit întru al treilea Cer şi a auzit graiuri nespuse. [Sinod 4: 1; Sinod 6: 2]

TÂLCUIRE

Dumnezeieştile Canoane, sunt mărturii celor sfinţiţi, fiindcă mărturisesc şi arată lor cum se cuvine a petrece. Iar isprăvile lor sunt, pentru că păzindu-se de către dânşii, isprăvesc şi îşi îndreptează viaţa lor. Pe acestea dar Canoane Sinodul acesta cu bucurie primindu-le prin Canonul acesta, Prooroceştile cuvintele acelea ale lui Davíd, le înalţă către Dumnezeu, care aşa zic: M-am bucurat Doamne întru mărturiile tale, precum m-aş fi bucurat de aşi fi avut toate bogăţiile lumii. Şi tu ai poruncit să păzesc mărturiile tale în veac, cu care înţelpţeşte-mă şi voi fi viu în ele. Şi dacă glasul acesta al Proorocului ne porunceşte să păzim mărturiile lui Dumnezeu deapururea, şi să fim vii într-însele; arătat este, că şi ele rămân

deapururea şi neclătite. Pentru aceea şi Moisí zice: Nici să adaogă cineva în cele Legii, nici să scoată. Şi Corifeul (Vârfelnicul) Petru se laudă întru acestea zicând, că şi Îngerii doresc a privi, întru acelea adică ce au arătat nouă Apostolii cei ce bine au vestit cu Duhul lui Dumnezeu. Şi Pavel anatematiséşte, măcar de Înger de ar fi, cel ce bine vesteşte, afară de cele predanisite. Pentru aceasta şi noi (zic sfinţii Părinţi) bucurându-ne de Dumnezeieştile Canoane, precum se bucură ostaşii, când găsesc prăzi multe la vrăşmaşii lor cei biruiţi, precum şi aceasta o zice Davíd, le îmbrăţişăm pe ele cu bucurie, şi le ţinem, şi le întărim, atât pe cele aşezate de sfinţii Apostoli, cât şi pe cele ale celor 6 Ecumenice Sinoade, şi ale celor localnice, şi ale Părinţilor celor din parte. Anatematisínd adică pe cei ce şi ei îi anatematisésc, caterisind însă pe cei ce şi ei îi caterisesc, şi aforisind pe cei ce şi ei îi aforisesc; şi de obşte a zice, certând şi noi pe cei ce şi ei îi ceartă. Căci, precum aici, neavând socoteală iubitoarea de argint, se îndestulează în avuţiile acestea, ce le au, precum zice Pavel, aşa şi noi nici adăogim, nici scădem, ci ne îndestulăm în Canoanele cele hotărâte de sfinţii Părinţi[240]. Vezi şi pe cel 1 la Sinodului 4 şi Prolegómena Canoanelor cea de la începutul Cărţii.

CANON 2

De vreme ce cântând ne împreunăm cu Dumnezeu. «Întru îndreptările tale voi cugeta, nu voi uita cuvintele tale» [Psalm 118, 16], toţi Creştinii (sunt datori) a păzi lucrul acesta mântuitor, iar mai ales, cei îmbrăcaţi cu Ieraticeasca vrednicie. Pentru aceasta hotărâm, ca tot cel ce urmează a se înainta la treapta Episcopiei, desăvârşit să ştie Psaltirea, ca dintru aceasta şi pe tot Clerul lui aşa să sfătuiască a-l învăţa; să se cerceteze însă cu încredinţare de Mitropolitul, de are osârdie a citi, cu luare aminte, şi nu în treacăt, atât sfintele Canoane, cât şi sfânta Evanghelie, şi Cartea Dumnezeiescului Apostol, şi toată Dumnezeiasca Scriptură. Şi a petrece după Dumnezeieştile Porunci, şi a învăţa pe norodul său; că fiinţă a Ierarhiei noastre sunt Cuvintele cele de Dumnezeu predanisite. Adică, adevărata ştiinţă a Dumnezeieştilor Scripturi, precum marele Dionisie a zis. Iar de s-ar îndoi, şi nu ar pofti aşa să facă şi să înveţe, să nu se hirotonisească. Că Prooroceşte a zis Dumnezeu: «Tu cunoştinţa o ai depărtat; şi eu te voi depărta pe tine a nu Ieratevsi mie» [Oséa 4: 6]. [Cartagina: 24]

TÂLCUIRE

Şi toţi Creştinii mireni trebuie a cugeta, şi a se îndeletnici de dreptăţile lui Dumnezeu, şi a nu uita cuvintele lui, precum cântă ei şi se făgăduiesc împreună cu Proorocul în toate zilele, iar mai ales şi mai cu deosebire cei

---

[240] Vezi aici cât de vrednice de cinstire şi de cucernicie sunt Dumnezeieştile Canoane, pentru că cu titlurile şi numirile acelea cu care se cinsteşte Scriptura cea de Dumnezeu insuflată, şi sfântă, cu acelea însuşi cinsteşte pe Dumnezeieştile Canoane sfântul acesta Sinod, mărturie, şi dreptăţi, şi altele ca acestea numindu-le.

Ierosiţi. Pentru aceasta hotărăşte Canonul acesta, ca negreşit, să ştie noimele Psaltirii, cel ce urmează a se face Episcop, pentru ca să înveţe din ele pe norodul său, ca şi ei să se înveţe. Aşişderea să se înveţe unul ca acela cu încredinţare de Mitropolitul, de are dorinţă a citi, nu pe deasupra şi numai zicerile, ci după adâncime, şi cu înţelegerea noimelor, sfinţitele Canoane, ce mai sus le-am pomenit, Sfânta Evanghelie, Apostolul, şi toată Dumnezeiasca Scriptură, şi nu numai a le citi, ci şi a petrece precum acestea poruncesc, şi a învăţa pe turma sa după acestea. Fiindcă, precum hotărâtor zice Dionísie Areopagítul[241], Fiinţă şi întărire a Bisericeştii Ierarhii sunt cuvintele cele de Dumnezeu predanisite, adică adevărata înţelegere, şi scumpătăţita cunoştinţă a Dumnezeieştilor Scripturi. Iar de se îndoieşte, şi nu are dorinţă a le face acestea el, şi a învăţa şi pe ceilalţi, să nu se facă Episcop. că zice Dumnezeu prin Proorocul Osié: «Tu cunoştinţa Legilor mele o ai gonit de la tine, şi eu pe tine te voi goni de a nu fi Preot al meu.»

CANON 3

Toată alegerea făcută de către boieri, pentru Episcop, sau pentru Presbiter, sau pentru Diacon, neîntărită să rămână după Canonul ce zice. Dacă vreun Episcop lumeşti stăpânitori întrebuinţând, prin aceştia ar lua Biserică, să se caterisească şi să se aforisească, şi toţi cei ce se împărtăşesc cu dânsul. Că trebuie cel ce urmează a se înainta la Episcopie, de Episcopi a se alege, precum de către sfinţii Părinţi cei din Niceea sa hotărât, în Canonul ce zice. Episcopul se cuvine, mai ales de toţi cei ce sunt în Epárhie a se aşeza; iar dacă una ca aceasta ar fi cu anevoie, ori pentru vreo neapărată nevoie, ori pentru lungimea căii, negreşit trei la un loc adunându-se, împreună alegători făcându-se şi cei ce nu vor fi faţă, şi conglăsuindu-se prin scrisori, atunci hirotonia să se facă. Iar întărirea celor ce se fac, să se dea Mitropolitului în fiecare Epárhie. [Apostolesc: 1, 2, 30, 61; Sinod 1: 4; Laodiceea: 5, 13; Cartagina: 59; Timotei: 7]

[241] Însemnează că de acest Ecumenic Sinod se întăresc Scripturile Areopagítului Dionísie de adevărate, şi se astupă gurile celor ce zic să sunt străine, sau cu îndoială. Că zicerea aceasta este luată din Capul 1 al Bisericeştii Ierarhii, precum şi aceea ce o arată următorul al 4-lea Canon acestuiaşi, pentru Petru care zice: „Petru Vârfelnicul, şi căpetenia Apostolilor," zicerea este a acestuiaşi Dionisie, care se ia din Capul al 3-lea al Dumnezeieştilor Numiri. Sunt Cărţi adică amândouă, din care mai ales iau materie de împotrivă zicere cei ce nu drept clevetesc pe ale lui Dionísie. Şi nu numai acest de faţă Sinod, dar încă şi cel al 6-lea Ecumenic conscriptele lui Dionisie le întăreşte, în Praxa a 6-a întru care pomeneşte despre lucrarea cea Dumnezeiască bărbătească, luând Sinodul zicerea aceasta din a 4-a Epistolíe a sfântului către Gáie. Încă şi Sinodul cel în Roma adunat în vremea lui Martín asupra celor ce slăveau o voie întru Hristos. Şi Sofrónie în Sinodul cel în Ierusalim adunat. Şi Andréi al Critului tâlcuieşte cele în Capul al 3-lea din cele despre Dumnezeieştile numiri, unde se zice despre Adormirea Născătoarei de Dumnezeu. Şi Dumnezeiescul Maxim îl tâlcuieşte, şi Damaschin de el pomeneşte în Cartea 1 Cap 12 din cele dogmaticeşti. Şi Papa Agatón în Epistolía 15 cea către Împăratul Constantin. Iar de nu pomenesc sfinţii cei vechi de conscríptele lui Dionisie, aceasta o fac după Corésie, fiindcă voia să dovedească cuvintele lor din singure mărturiile Scripturii. Şi măcar că şi Petru Lanséliul, şi Cordériul Iisuíţii dovedesc, că ceea ce zice Teologul Grigorie în Cuvântul cel la Naşterea lui Hristos: „Care şi de altul oarecare din cei mai înainte de noi prea bine şi preaînalt s-a filosofit", o zice pentru Dionísie unde tâlcuia lauda Serafimilor, care a fost mai înainte de Grigorie. Şi nu pentru Atanasie, precum zice Nichita. Că Atanasie trăia, când trăia şi Grigorie, şi nu mai înainte de el. Şi dar două Ecumenice Sinoade, şi două localnice, şi atâţia alţi sfinţi, sunt mai de crezut decât mulţi nenumăraţi împotrivă grăitori.

TÂLCUIREA

Canonul acesta împreună se alcătuieşte din al 30-lea Canon, al Apostolilor, şi din cel al 4-lea al Sinodului 1 care fiindcă le-am tâlcuit, vezi a lor tâlcuire acolo. Numai aceasta însă cu deosebire are Canonul acesta, ca toată alegerea de Episcop, sau de Presbiter, sau de Diacon, ce s-ar face cu stăpânirea şi silnicia stăpânitorilor, să rămână fără tărie. Şi ca Episcopii să se aleagă de către Episcopi, după chipul cel mai întâi adică. Iar cum că şi Presbiterii, şi Diaconii se aleg, se arată mai ales de Canonul acesta, despre care vezi subînsemnarea celui al 2-lea Apostolesc. Iar cum că şi Creştinii se cuvine după urmare a alege împreună cu Arhiereii, pe cei ce au se Hirotonisi, arată tâlcuirea celui 61 Apostolesc. Vezi şi pe cel întâi, şi al 2-lea Apostolesc, şi subînsemnarea celui al 5-lea din Laodiceea.

CANON 4

Propovăduitorul adevărului Dumnezeiescul Apostol Pavel, oarecum ca un Canon punând Presbiterilor Efesénilro, iar mai ales şi toatei Ieraticeştii pliniri, aşa a cutezat a zice: «Argintul, sau aurul, sau îmbrăcămintea, a nici unuia nu am poftit; toate le-am arătat vouă, că aşa ostenind trebuie a sprijini pe cei neputincioşi, mai fericit socotind că este a da, decât a lua.» [Fapte 20: 33, 35] Pentru aceasta şi noi de la acesta învăţându-ne, hotărâm nicidecum Episcopul a fi rău câştigător, pricinuind pricinuiri întru păcate, a cere aur, sau argint, sau altceva, de la Episcopii cei supuşi lui, sau de la Clerici, sau de la Monahi. Că zice Apostolul «Nedrepţii Împărăţia lui Dumnezeu nu o vor moşteni» [1 Corinteni 6: 9]; şi «nu sunt datori fiii a învistierí născătorilor lor, ci născătorii fiilor lor» [2 Corinteni 12: 14]. Deci dacă vreunul pentru cererea de aur, de vreun alt fel oarecare, ori pentru oarecare a sa împătimire, s-ar afla oprind de Liturghie, şi aforisind pe vreunul din Clericii cei de sub el, sau Biserică cinstită închizând, a nu se face întru ea slujbele lui Dumnezeu, întru cele nesimţite îndelungându-şi nebunia sa, negreşit nesimţitor este, şi aceleiaşi pătimiri se va supune: «Şi se va întoarece durerea lui pe capul lui» [Psalm 7: 17 <16>], ca un călcător de Porunca lui Dumnezeu, şi de Apostoleştile Aşezământuri. Că porunceşte şi Petru Coriféul (Vârfelnicul) Apostolilor şi Căpetenia: «Păstoriţi turma lui Dumnezeu cea dintre voi, nu cu silnicie, ci cu voie după Dumnezeu, nu cu mârşav câştig, ci cu osârdie. Nu ca cum stăpânind pe Clerici, ci chip făcându-vă turmei; şi arătându-se Arhipăstorul, veţi lua cununa slavei cea neveştejită» [1 Petru 5: 2-4]

TÂLCUIRE

Fiindcă marele Pavel, şi prin cuvânt, şi prin faptă îndatoreşte pe Arhiereii Efesénilor, şi printr-înşii pe toţi Arhiereii cei din urmă, să nu

poftească argintul, sau aurul, sau haine, ci prin osteneala mâinilor să ajute pe cei neputincioşi şi care au trebuinţă, şi că mai fericit este a da cineva decât a lua. Pentru aceasta Canonul acesta porunceşte, ca nici un Arhiereu să nu ceară cu îndatorire, şi după mârşavul câştig, aur sau argint, sau vreun alt lucru, de la Episcopii cei supuşi lui, dau de la Clerici, sau de la Monahi, fiindcă nedreaptă este cererea aceasta, şi nedrepţii Împărăţia lui Dumnezeu nu o moştenesc, după acestaşi Apostol. Şi pentru că fiii nu-s datori a aduna ca să dea născătorilor, ci născătorii să dea fiilor. Deci, oricare Arhiereu s-ar afla, să facă árgos, sau să aforisească pe vreun Preot, sau Cleric, sau să închidă Biserica pentru ca să ia bani, sau pentru vreo altă împătimire a sa. Unul ca acesta să pătimească ceea ce face, adică să se facă árgos, şi să se aforisească, de va fi Episcop de Mitropolitul său, de va fi Mitropolit de Patriarhul său. Că şi Verhovnicul Petru acestea îndatorește pe Arhiereii, ca să pască turma lui Dumnezeu, nu silniceşte şi tiraniceşte, ci cu blândeţe şi de voie, după Dumnezeu; nu pentru urâtul câştig, ci cu osârdie; nu ca cum stăpânind pe Cler, ci ca chip şi pildă făcându-se turmei, ca, când se va arăta Arhipăstorul Hristos întru a doua sa venire, să ia de la dânsul Cununa cea neveştejită a Slavei. Citeşte şi pe cel 24 Apostolesc.

CANON 5

Păcat de moarte este, când oarecare păcătuind neîndreptaţi vor rămâne. Iar decât aceasta mai rău este, când cei ce au căzut se ridică împotriva Evséviei (bunei cinstiri), şi Adevărului, cinstind mai mult pe mamoná decât pe ascultare lui Dumnezeu, şi Canoniceştile lui Aşezământuri nesuferindu-le. «Întru aceştia nu este Domnul Dumnezeu, de nu cumva smerindu-se, se vor deştepta din greşeala lor» [A 3-a Împăraţilor]. Că trebuie ei mai mult a se apropia de Dumnezeu, şi cu inimă zdrobită, a cere lăsare şi iertare păcatului acestuia, iar nu a se făli cu nelegiuita dar. «Că aproape este Domnul de cei zdrobiţi cu inima» [Psalm 33: 18], deci, pe cei ce se fălesc, că prin darea de aur s-au rânduit în Biserică, şi întru acest rău obicei nădăjduindu-se, care înstrăinează de la Dumnezeu, şi de toată Preoţia, şi din aceasta cu faţă neruşinată, şi cu gură deschisă, şi cu cuvinte ocărâtoare pe cei aleşi de Sfântul Duh, pentru fapta bună a vieţii, şi rânduiţi fără dare de aur, necinstindu-i, mai întâi făcându-o aceasta, să ia treapta Cetei loruşi cea mai de pe urmă. Iar de vor stărui, prin certare să se îndrepteze. Iar de se va arăta vreunul că o au făcut aceasta cândva pentru hirotonie, facă-se după Apostolescul Canon ce zice: „Dacă vreun Episcop prin bani ar dobândi cinstea aceasta, sau Presbiter, sau Diacon, să se caterisească şi el, şi cel ce l-a hirotonit, şi desăvârşit să se taie de la împărtăşire, ca Símon de mine Petru." Aşişderea şi după Canonul al 2-lea al cuvioşilor Părinţilor noştri celor din Calcedon, ce zice: „Dacă vreun Episcop pentru bani ar face hirotonie, şi la vânzare ar pogorî pe nevândutul Dar, şi va hirotonisi pentru bani

Episcop, sau Horepiscop, sau Presbiter, sau Diacon, sau pe vreunul din cei ce în Cler se numără, sau ar înainta pentru bani Iconom, sau Defénsor [Avocat], sau Paramonár, sau ori pe care din cei canoniceşti, pentru mârşava agonisirea sa, cel ce ar face aceasta, vădindu-se, să se primejduiască în treapta sa. Şi cel ce s-a hirotonisit nimic să se folosească din hirotonie, sau din înaintarea (cea după neguţătorie), ci fie străin de vrednicia, sau de purtarea de grijă, care pentru bani o au dobândit. Iar de se va arăta vreunul şi mijlocind pentru relele şi nelegiuitele vătămări, şi acesta, de va fi Cleric, din treapta sa să cadă, iar de va fi mirean, sau monah să se aforisească.” [Apostolesc: 29; Sinod 4: 2; Ioan 5: 16]

TÂLCUIRE

Oarecare, vrând a se împreună număra în clerul vreunei Biserici, de bună voie aducea bani la ea, cu socoteală iubitoare de Dumnezeu, nu ca prin aceştia să dobândească soarta, ci ca cum afierosindu-i lui Dumnezeu, după Valsamón. Iar la urmă fălindu-se cu darea de bani, şi cinstind mai mult pe mamoná, şi avuţia, decât pe sfintele Canoane, cerea şederile mai sus, şi cu obrăznicie, ocăra pe Clericii aceia, care de Sfântul Duh fiind aleşi, pentru îmbunătăţita lor petrecere, se împreună numărau în Cler fără de dare de bani. Pentru aceasta dar porunceşte Canonul acesta, ca unii ca aceştia să se pogoare în treapta cea mai de jos a Clericatului lor. Iar de stărui încă întru aceasta, să se certe de către Arhierei mai cu grea certare. Aducând însă Părinţii aceştia şi zicerea aceea a lui Ioan, păcat de moarte numesc pe fălirea cea neîndreptată a unor Clerici ca aceştia[242], iar mai rău păcat decât acel de moarte numesc, pe obrăznicia lor şi neruşinarea asupra celorlalţi Clerici. Şi că, întru aceştia nu este Domnul Dumnezeu, după Scriptură, iar nelegiuită faptă numesc, pe darea lor cea de bani, nu însă de sine, căci ea este bună, la început şi iubitoare de Dumnezeu; ci pentru fala lor cea din urmă şi obrăznicia. Deci ia aminte să nu iei darea banilor aceasta spre Hirotonie. Căci Canonul se vede, că cuprinde două părţi: cea dintâi opreşte a nu da, nu, spre a se Hirotonisi, că aceasta este în urmă, ci spre a se împreună număra şi ei în parohia vreunei Biserici, şi apoi se obrăznicesc, şi defaimă pe Clericii cei săraci şi evlavioşi. Deci această faptă o opresc ca pe o nelegiuită. Apoi adaogă şi pe a doua, că de ar aduce banii aceştia, pentru Hirotonie, să se caterisească, după Canoanele cele mai dinainte. Adaugă iarăşi Canonul, că cine a voit a da bani pentru a se Hirotonisi Cleric, sau Preot, să ia certările Canonului 29 Apostolesc, şi ale Canonului al 2-lea al

[242] Mitrofán al Smírnei tâlcuind Catoliceştile Epistolíi, zice, că păcat de moarte, despre care zice Ioan, este tot păcatul, care se pedepsea de legea cea veche, cu pedeapsa de moarte. Precum este hula asupra lui Dumnezeu, uciderea de bună voie, păcătuirea cu dobitoc, preacurvia, şi celelalte. Iar păcat ne de moarte, este acela ce nu se pedepsea cu moartea, precum uciderea cea nu de voie, şi altele. Iar Anastásie Sinaitul (la întrebarea 54) zice, că păcat de moarte este cel ce se face întru cunoştinţă. Iar nu de moarte cel ce se face întru necunoştinţă. Şi hula cea asupra Dumnezeu este păcat de moarte, ci şi cel întru cunoştinţă mare păcat, precum uciderea, preacurvia, şi celelalte. Fiindcă acestea omoară pe suflet. Iar Sinodul acesta păcat de moarte zice, pe cel neîndreptat şi nepocăit. Şi unit cu Sinodul acesta zice şi Icuménie, că, păcat de moarte este cel ce nu se îndreptează prin întoarcere. Ca cel al lui Iuda, şi al pomenitorilor de rău. Despre care s-a zis: Căile pomenitorilor de rău sunt spre moarte [Pilde 12: 28].

Sinodului al 4-lea care şi zic să se scoată din dregătorie; şi vezi şi tâlcuirea lor acolo.

CANON 6

Fiindcă este Canon ce zice, de două ori pe an în fiecare Epárhie trebuie a se face, prin adunarea Episcopilor Canoniceştile întrebări [cvéstii]. Pentru zdrobire, şi pentru că cu anevoie le este în călătorie celor ce se adună, au hotărât Cuvioşii Părinţii Sinodului al 6-lea, numaidecât şi fără de nici o pricinuire, odată în an să se facă, şi cele greşite să se îndrepteze. Deci pe acest Canon şi noi îl reînnoim; şi de s-ar afla vreun stăpânitor oprind acesta lucru, să se aforisească. Iar dacă vreunul dintre Mitropoliţi s-ar lenevi a face aceasta, fără de vreo nevoie şi silă, şi fără de vreo oarecare bine cuvântată pricinuire, să se supună certărilor. Iar Sinodul făcându-se pentru canoniceşti şi Evangheliceşti lucrări, se cuvine Episcopii cei adunaţi a fi în cugetarea şi întru purtarea de grijă de a se păzi Dumnezeiştile şi de Viaţă făcătoarele Poruncile lui Dumnezeu: «Că întru a le păzi acestea, răsplătire multă este» [Psalm 18: 12], «pentru că şi făclie este porunca, iar Legea lumină, şi calea vieţii este mustrarea şi pedepsirea» [Pilde 6: 23]; şi «Porunca Domnului este strălucită luminând ochii» [Psalm 18: 9]; să nu aibă voie însă Mitropolitul, din cele ce aduce Episcopul cu sineşi a-i cere, ori dobitoc, ori altceva. Iar de s-ar vădi că a făcut aceasta, va da înapoi împătrit. [Apostolesc: 37: Sinod 1: 5; Sinod 4: 19; Sinod 6: 8]

TÂLCUIRE

Acest Canon reînnoieşte pe cel al 8-lea al Sinodului al 6-lea ca odată pe an negreşit să se adune Episcopii, pentru Bisericeşti şi Canoniceşti întrebări, nefiind cu putinţă a se face de două ori pe an aceasta. Adaugă însă aceasta, că oricare stăpânitor va opri acest fel de adunare, să se aforisească. Şi oricare Mitropolit, se va lenevi despre aceasta, fără de vreo mare nevoie şi binecuvântată pricină, să fie supus certării.

CANON 7

Dumnezeiescul Apostol Pavel a zis că: «Ale oarecăror oameni păcatele sunt mai înainte arătate, iar ale unora după aceea urmează» [1 Timote 5: 24]. Deci păcatelor mai înainte venite, urmează şi alte păcate (acestora). Drept aceea păgânescului eres al prihănitorilor de Creştini, i-a urmat împreună şi alte păgânătăţi. Că precum chipurile cinstitelor Icoane le-a ridicat din Biserică, şi alte oarecare obiceiuri le-au părăsit, care trebuie a se reînnoi, şi după legiuirea cea înscrisă şi nescrisă, aşa a se ţine. Deci câte cinstite s-au consfinţit fără de sfintele Moaşte ale Mucenicilor, Poruncim să se facă punere de Moaşte într-însele cu obişnuita rugăciune,

iar cel ce va consfinţi Biserici fără de sfintele Moaşte, să se caterisească, ca unul ce a călcat Bisericeştile Tradiţii. [Cartagina: 91]

TÂLCUIRE

Zicerea aceasta Apostolească, marele Vasilie altfel o a tâlcuit, iar Sinodul acesta mai simplu o a luat, zicând, că la întâmplatele păcate ce a făcut cineva mai înainte, urmează şi alte păcate. Precum s-a întâmplat şi defăimătorilor de Creştini Iconomáhi (luptătorilor de Icoane); care după ce au dezbrăcat sfintele Biserici de sfintele Icoane, au defăimat şi alte oarecare ale Bisericii, şi le-au lepădat. Acelea dar Canoniceşti obişnuinţe sfântul Sinod reînnoindu-le, atât pe cele în scris cât şi pe cele nescrise legiuiri şi predări, le întăreşte. Deci, câte Dumnezeieşti Biserici s-au sfinţit fără de Moaşte Muceniceşti, să se aşeze de dânşii întru acelea, Muceniceşti Moaşte, citindu-se şi Rugăciunea ceea ce pomeneşte de ele[243]. Iar care Arhiereu de aici înainte, fără de sfintele Muceniceşti Moaşte, ar sfinţi Biserică, acela, ca un călcător de Bisericeştile predanisiri, să se caterisească.

CANON 8

[243] Sfintele Muceniceşti Moaşte se aşează după aşezământul vechiului Evhológhion [Molitfelnic] după sfinţita lucrare a Catierosírei [sfinţirii] Bisericii, într-acest chip. Luând Arhiereul cele trei părţi de Muceniceşti Moaşte, şi punându-le în Cutie, şi turnând peste ele sfântul Mir, închide Cutia. Şi de stă sfânta Masă pe cinci stâlpi (după vechea urmare), aşează cutia aceea pe stâlpul cel din mijloc; iar de stă numai pe un stâlp, în mijlocul aceluia deasupra le aşează. Iar de sunt părţile Muceniceştilor Moaşte mari (unii zic, fiindcă nu se pot pune deasupra stâlpului, să se îngroape dedesubtul sfintei Mese); iar după aceasta toarnă deasupra stâlpilor Aromatele cele topite cu ceară şi se pune deasupra lor sfânta Masă. Însă patru lucruri sunt vrednice de însemnat la pricina aceasta a Sfinţirii Bisericilor. 1. Că sfinţirea fiecărei Biserici, trebuie a se face de Arhiereu, după aşezământul şi închipuirea Evhológhiului,. Drept aceea de iartă la multe locuri Arhiereii a face înnoiri de Biserici (adică sfinţiri) precum la Moscova Arhiereii dau voie Arhimandriţilor să sfinţească Dumnezeieştile Lăcaşuri care este afară de rânduiala Evhológhiului. Că pretutindeni şi Evhológhiul, şi Simeón al Tesalonicului, care vorbeşte despre acestea, Arhiereu zic să facă, iar nu Preot. Iar sfinţiri mici, nici Evhológhiul arată, zice pomenitul Simeón; că se văd acestea a fi mai noi aflări precum în ziua de astăzi se urmează de către Protoierei cu voia Arhiereilor a se face cu sfinţit Antimis. (Care şi de acela de Arhiereu este sfinţit având în el muceniceşti moaşte). 2. Că Moaştele ce urmează a se învistieri în Biserică, trebuie a fi Muceniceşti, iar nu Cuvioşeşti, nici Arhiereşti. Pentru aceasta este lăudat obiceiul ce se păzeşte în Rusia: că acolo Muceniceştile Moaşte se păzesc la Arhiepiscopi, şi când urmează trebuinţa a se sfinţi vreo Biserică, de acolo le ia singur Arhiereul, pentru a nu se face greşeală, ca în loc de Muceniceşti Moaşte, să se învistierească alte oarecare sfinte Moaşte. 3. Că şi aceste Muceniceşti Moaşte trebuie a se învistieri sub sfânta Masă, şi nu în vreo altă parte a Bisericii, ca să se plinească cuvântul acela: Dumnezeiască horă a Mucenicilor, Temelia Bisericii. Precum rânduieşte slujba înnoirilor. Iar câţi le pun acestea în vreo altă parte, foarte greşesc. 4. Şi cea mai de pe urmă, că la înnoirea fiecărei Biserici, ori mici, ori mari, este nevoie şi fără apărare trebuie a se învistieri Muceniceşti Moaşte, cub sfânta Masa. Drept aceea, câţi Arhierei săvârşesc înnoiri mari, ori câţi Arhierei, ori Preoţi, săvârşesc înnoiri mici şi mai scurte numite fără de Muceniceşti Moaşte, trebuie a se caterisi, după hotărârea Canonului acestuia. Că recomenduitoarea şi fiinţelnica osebire a înnoirilor (adică a sfinţirilor) Bisericii este învistierirea Muceniceştilor Moaşte, şi fără de acestea, cu neputinţă este a se face. Iar Antimisele fiindcă au sfinţitoarea putere, care o dăruieşte lor sfinţirea vreunei Biserici; ori şi cu săvârşirea sfinţirii Rugăciunilor, încă şi starea cea de şapte zile pe sfânta Masă în sfinţita Biserică, şi săvârşirea în acele şapte zile asupra lor a Dumnezeieştii Liturghii, plinind locul sfinţirii sfintei Mese. Că pentru aceasta şi fără oprire acestea se dau, unde ar cere trebuinţa de ele, şi nu se îngrădesc numai enoria aceea, unde s-au sfinţit, precum nu se îngrădeşte sfântul Mir nici celelalte sfinte. Ci se pun deasupra Meselor acelor care nu s-au sfinţit după întâiul răspuns al lui Petru, şi a Patriarhului Manuíl Haritónul (faţa 239 a lui Ghiur); iar Simeón Tesalonicul la Cap 127 între altele zice, cu toate că rânduiala Consfinţirii se cuvine a se săvârşi de Arhiereu, însă de nevoie se poate face şi de Preot învăţat.

Fiindcă rătăcirindu-se oarecare din religia evreilor, li s-a părut că amăgesc pe Hristos Dumnezeul nostru, făţărnicindu-se a fi Creştini, însă întru ascuns lepădându-se de Hristos, şi întru nearătare serbând Sâmbetele, şi alte Iudaiceşti făcând. Hotărâm, ca aceştia, nici la împărtăşire, nici la rugăciune, nici în Biserică să se primească, ci arătat a fi după a loruşi religie Evrei, şi nici pe copiii lor ai Boteza, nici robi a cumpăra, sau a câştiga. Iar dacă cu curată Credinţă se va întoarce vreunul dintr-înşii, şi va mărturisi din toată inima, defăimând obişnuirile şi lucrările cele ale loruşi, întru atâta încât şi alţii să se mustre şi să se îndrepteze. Acesta să se primească, şi copiii lui să se Boteze. Şi să se asigure ei a se depărta de evreieştile meşteşugiri. Iar de nu vor urma aşa, nici cum să se primească.

TÂLCUIRE

Hotărăşte Canonul acesta, a nu se împărtăşi cineva, nici a se ruga împreună, nici în Biserică a primi pe evreii aceia, ce cu făţărnicie numai s-au făcut Creştini, şi au venit la adevărata Credinţă, iar într-ascuns se leapădă, şi batjocoresc pe Hristos Dumnezeul nostru, păzind Sâmbetele, şi altele Iudaiceşti obiceiuri (adică a-şi tăia împrejur pe fiii lor, a numi necurat pe cel ce se atinge de mort, sau de lepros, şi altele asemenea), spre a fi aceştia iarăşi evrei ca şi mai înainte, şi nici a boteza pe fiii lor, nici să-i lase pe aceştia a cumpăra rob, sau prin schimb, sau prin daruri, spre a-l omorî pe dânsul. Iar dacă cu curată şi neîndoită Credinţă s-ar întoarce oarecare evreu, şi din toată inima ar mărturisi Creştineasca Ortodoxie, defăimând la arătare necredinţa evreiască, ca să se înveţe şi alţi evrei şi să se îndrepteze, pe unul ca acesta se cuvine a-l primi, şi pe copiii lui a-i boteza, poruncindu-i cu tărie a se depărta de evreieştile desidemonii. Iar care nu se întorc în aşa chip, nicidecum să se primească.

CANON 9

Toate copilăreştile jucării şi furioasele bakhesmuri, mincinoasele conscripte, cele ce s-au făcut împotriva cinstitelor Icoane, de trebuinţă este a se da în Episcopia celui al Constantinopolului, ca să se pună cu celelalte cărţi ale ereticilor. Iar de s-ar afla vreunul ascunzându-le acestea, de ar fi Episcop, sau Presbiter, sau Diacon, să se caterisească; iar de ar fi mirean, sau Monah, să se aforisească. [Apostolesc: 60; Sinod 6: 2, 63; Laodiceea: 51]

TÂLCUIRE

Rânduieşte Canonul acesta, că, toate mincinoasele cărţi, ce au alcătuit Iconomahii (luptătorii de Icoane), împotriva sfintelor Icoane, care sunt atât de stricăcioase, ca şi jucăriile cele copilăreşti, şi atât de nebuneşti, precum turbatele şi nebunele bakhe ale muierilor acelora, care jucau bete la serbarea

lui Dionísie eforului beţiei (care şi bahos se numea). Toate acelea zic să se dea la Patriarhia Constantinopolului, ca să se pună cu ale altor eretici, la un loc ca acela, de unde să nu poată a lua cineva din ele ca să le citească, nici odinioară. Iar de le-ar ascunde cineva pentru a le citi, sau altora a le da, de va fi Ierosit să se caterisească, iar mirean sau Monah, să se aforisească. Vezi şi cel 60 Apostolesc.

CANON 10

Fiindcă unii din Clerici amăgindu-se calcă Canonicescul Aşezământ, lăsându-şi a lor Paróhie, la altă Paróhie aleargă, şi mai mult la însăşi Cetatea cea de Dumnezeu păzită şi împărătească, năzuiesc la boieri, făcând Liturghiile în Casele de rugăciuni ale lor. Deci aceştia fără de slobozenia Episcopului lor, şi voia Patriarhului Constantinopolului, nu este iertat a se primi în orice Casă sau Biserică. Iar de o va face aceasta vreunul, stăruind, să se caterisească. Iar câţi cu ştirea mai înainte zişilor Ierei o ar face aceasta, nu este lor ierta a primi asuprăşi purtări de grijă politiceşti şi lumeşti, ca unii ce sunt opriţi de a face aceasta de Dumnezeieştile Canoane. Iar de s-ar vădi vreunul, ţinând vreo purtare de grijă mai mare decât cele zise, ori să înceteze, ori să se caterisească. Mai vârtos însă să fie spre învăţătura, şi a Copiilor şi a Casnicilor, citindu-le Dumnezeieştile Scripturi. Că spre aceasta şi Preoţia li s-a sortit. [Apostoleşti: 6, 15, 81, 83; Sinod 4: 3, 5, 10, 23; Sinod 1 şi 2: 11; Cartagina: 18, 63, 98; Sinod 1: 15, 16; Sinod 7: 17, 18; Antiohia: 3; Sardichia: 15, 16, 19]

TÂLCUIRE

Două nelegiuri deodată opreşte Canonul acesta, şi a nu se mutat Clericii de la o cetate la alta, şi mai ales la Constantinopol (sau la orişicare Capitálie), şi a nu năzui la boieri, şi a Liturghisi în Casele de Rugăciuni ale lor, fără de voia Episcopului lor, şi a Patriarhului, întru a căruia Epárhie au năzuit, amândouă fiind afară de aşezământul Dumnezeieştilor Canoane. Deci porunceşte, ca, Clericul, de ar îndrăzni a o face una ca aceasta fără de voia amânduror Ierarhilor, şi ar stărui întru aceasta, să se caterisească. Iar şi cei ce vor fi primiţi cu voia amânduror, să nu ia asuprăşi purtări de griji lumeşti, ci să înveţe pe copii şi pe slugile Creştinilor. Iar care Cleric ar primi epistasíe (adică inspecţie), de moşii boiereşti, ale cărora epistáţi se ziceau mai mari, poate ca unii ce mai boiereşte epiestiséa şi mai mult câştigătoare lucruri, ori să înceteze despre aceasta, ori neîncetând, să se caterisească.

CANON 11

Îndatoriţi fiind toţi a păzi Dumnezeieştile Canoane, şi pe cel ce zice, a fi iconomi la toate Bisericile, cu tot chipul suntem datori nestrămutat, a-l ţine. Şi dacă fiecare Mitropolit la Biserica sa va pune Iconom, bine ar fi. Iar de nu, din însăşi stăpânirea este voie Episcopului Constantinopolului a prohirisí iconom la acea Biserică. Aşişderea şi Mitropoliţilor, dacă Episcopii cei supuşi lor, nu voiesc a aşeza iconomi la ale loruşi Biserici. Şi însăşi aceasta să se păzească şi al Monastiri. [Apostoleşti: 38, 41; Sinod 4: 26; Sinod 7: 12; Sinod 1 şi 2: 7; Anghira: 15; Gangra: 7; Antiohia: 24, 25; Cartagina: 34, 41; Teófil: 10; Chiril: 2]

TÂLCUIRE

Fiindcă Canonul 26 al Sinodului al 4-lea porunceşte ca toată Biserica să aibă Iconom, Iconomisind cu voia şi ştirea Arhiereului lucrurile aceleia, pentru aceasta şi Canonul acesta pe însuşi acela îl întăreşte, adăugând, că, de nu va voi Mitropolitul a aşeza Iconom la Mitropolia sa, are voie Patriarhul său cu stăpânire a-i aşeza Iconom, aşişderea şi Mitropolitul la Episcopii săi. Şi însuşi aceasta să se facă şi la Monastiri.

CANON 12

Dacă vreun Episcop, sau Egumen, s-ar afla din ţarinile Episcopiei, sau ale Monastirii, dând al mână boierească, sau oricărei alte feţe dându-le, fără tărie fie darea, după Canonul sfinţilor Apostoli ce zice, purtarea de grijă a tuturor Bisericeştilor lucruri Episcopul aibă-o, şi ocârmuiască-le pe ele ca cum Dumnezeu priveşte. Să nu-i fie iertat lui însă a reşlui [sfeterisi] întru acelea, sau rudelor sale a dărui cele ale lui Dumenezeu. Iar de ar fi săraci, să le dea ca unor săraci, dar nu cu pricinuirea acestora să le vândă. Iar de ar pune pricină că aduce pagubă, şi nimic este spre folos ţarina, nici aşa să dea locul boierilor celor de loc, ci Clericilor, sau lucrătorilor de pământ, iar de ar întrebuinţa vicleşug rău, şi de la Cleric, sau de la lucrător de pământ, ar cumpăra vreun boier ţarina, şi aşa fără tărie fie vânzarea, şi întoarcă-se la Episcopie, sau la Monastire, şi Episcopul, sau Egumenul cel ce a făcut aceasta, să se izgonească. Episcopul din Episcopie, şi Egumenul din Monastire, ca unii ce risipesc rău, cele ce nu au adunat. [Apostoleşti: 38, 41; Sinod 4: 26; Sinod 7: 11; Sinod 1 şi 2: 7; Anghira: 15; Gangra: 7; Antiohía: 24, 25; Cartaghén: 34: 41; Teófil: 10; Chiríl: 2]

TÂLCUIRE

Ţarine [avtúrghii] sau proprietăţi se numesc, toate lucrurile cele ce aduc venit, şi mai ales cele nemişcătoare. Precum moşii, vii, pomete, şi altele; pentru acestea dar hotărăşte Canonul acesta, zicând, că oricine le-ar înstrăina, şi le-ar da la boieri, sau cu vânzare, sau cu schimb, să rămână fără tărie, şi lucrurile să se întoarcă, de au fost Episcopeşti, la Episcopie, iar de au fost Monastireşti, la Monastire, precum şi Canonul 38 al sfinţilor Apostoli rânduieşte. Iar de ar pune pricínă Arhiereul, sau Egumenul, că

cutare ţarină sau vie nu aduce câştig şi venit, ci mai mult pagubă, vândă-le pe ele, nu la boieri şi al puternici însă, ci la Clerici, sau la lucrători de pământ[244], la oameni adică smeriţi şi proşti. Iar dacă cu vicleşug le-ar da mai întâi la Clerici sau la lucrători de pământ, cu socoteala ca în urmă să le ia vreun boier de la ei. Vânzarea aceasta să rămână fără tărie, iar vânzătorul Episcop, să se izgonească din Episcopie, şi Egumenul din Monastire; pentru că afierosirile acelea ce alţii le-au afierosit, şi bine le-au adunat, aceştia rău le-au risipit, şi le-au vândut. Vezi şi tâlcuirea celui 38 Apostolesc.

CANON 13

Fiindcă pentru nenorocirea ce a fost pentru păcatele noastre în Biserici, s-au răpit oarecare sfinte Case de oarecare bărbaţi, Episcopii adică, şi Monastiri, şi s-au făcut obşteşti sălăşluiri. Dacă cei ce le ţin pe acestea, vor binevoi a le da înapoi, precum din vechi să se statornicească, bine este, iar de nu, de vor fi din catalogul cel Ieraticesc, aceştia poruncim să se caterisească, iar de vor fi Monahi sau mireni, să se aforisească; ca unii ce sunt osândiţi de Tatăl, şi de Fiul, şi de Sfântul Duh, şi să se aşeze, unde viermele nu se sfârşeşte, şi focul nu se stinge [Isaia 66: 24; Marcu 9]. Că Glasului Domnului se împotrivesc, celui ce zice. «Nu faceţi Casa Părintelui meu, Casă de neguţătorie» [Ioan 2: 16] [Sinod 4: 4, 24; Sinod 6: 49; Sinod 7: 12, 19; Sinod 1 şi 2: 1; Chiríl: 2]

TÂLCUIRE

În vremea luptătorilor de Icoane, pe lângă alte rele ce s-au făcut, sau izgonit pentru sfintele Icoane de dânşii, şi mulţi Arhierei din Episcopiile, şi din Mitropoliile lor, şi mulţi Monahi din Monastirile lor. Şi fiind ele pustii, le-au răpit oarecare mireni, şi le-au făcut lăcaşuri lumeşti. Pentru aceasta dar Canonul acesta porunceşte, că dacă cei ce stăpânesc Episcopiile acestea, şi Monastirile, vor voi a le da înapoi, pentru ca să se facă iarăşi precum au fost mai înainte Episcopii şi Monastiri, bine este. Iar de nu vor voi, Clerici fiind, să se caterisească, iar Monahi, ori mireni, să se aforisească, ca nişte osândiţi pentru aceasta de Sfânta Treime, şi să se aşeze în locul acela, unde viermele nu se sfârşeşte, şi focul nu se stinge, după Isaía, şi după Glasul Evangheliei, fiindcă se împotrivesc Cuvântului Domnului, pe care îl zice: Nu faceţi Casa Tatălui meu... şi celelalte; citeşte şi pe cel al 4-lea şi al 24-lea al Sinodului al 4-lea.

---

[244] Pricína de care nu vrea Canonul a se vinde lucruri Bisericeşti sau Monastireşti la boieri, ci, sau la Clerici sau la lucrătorii de pământ, ni se pare a fi aceasta, că ele fiind afierosite lui Dumnezeu, iar cele afierosite se numesc sfinţite şi sărăceşti. Deci ca nişte sfinţite, se cuvine a se da celor sfinţiţi şi lui Dumnezeu afierosiţi, precum sunt Clericii. Iar ca nişte sărăceşti, se cuvine a se da săracilor, precum sunt lucrătorii de pământ. Drept aceea darea cea de acest fel este potrivită cu cei ce o iau, precum dimpotrivă, de s-ar da la boieri, ar fi cu totul nepotrivită, ca unii ce nu sunt sfinţiţi, şi ca unii ce nu sunt săraci. Însă poate zice Canonul, să se vândă la plugari şi săraci, pentru ca de la aceştia să poată iarăşi a le cumpăra, de va avea chip în urmă Biserica sau Monastirea aceea, care lucru nu poate cu lesnire a-l face de le-ar vinde la cei bogaţi.

CANON 14

Cum că rânduială urmează în Preoţie, tuturor este bine arătat. Şi cu scumpătate a se păzi încredinţările Preoţiei, este lucru bine plăcut lui Dumnezeu. Deci, fiindcă vedem, că fără de Hirotesíe din pruncie unii iau tunderea Clericatului, neluând încă de la Episcop hirotesia; şi citesc pe Ámvon în adunare, afară de Canon făcându-o aceasta, poruncim de acum înainte a nu se face aceasta. Aceasta însă a se păzi şi la Monahi. Că hirotesíe de Anagnóst, este slobod fiecărui Egumen, a face numai în însăşi Monastirea sa. Dacă şi însuşi Egumenului i s-a făcut Hirotesie de Episcop spre şederea întâi Egumenească; adică fiind el Presbíter. Aşişderea şi după obiceiul vechi, Horepíscopii după voia dată de Episcopul, se cuvine a proherisí Anagnóşti. [Sinod 6: 33; Cartaghén: 22]

TÂLCUIRE

Fiindcă unii din pruncie s-au fost afierosit lui Dumnezeu, şi îmbrăcând haine cuviincioase Clericilor, primeau şi tundere de la însuşi născătorii lor, după oarecare obicei, ca când ar fi afierosiţi, şi aceştia viind în vârstă, îndrăzneau şi citeau Dumnezeieştile Cărţi înaintea poporului (nădăjduindu-se poate în tunderea cea din pruncie) fără a se hirotesí, şi fără a lua pecetluirea şi tundera Citeţului de la Arhiereu. Pentru aceasta porunceşte Canonul acesta, că una ca aceasta să nu se mai facă, ca un lucru necuviincios şi ne canonisit. Şi nu numai mirenii să nu citească fără pecetluirea Arhiereului, dar nici Monahii. Însă Egumenul Monastirii, Preot fiind, şi cu hirotesia Arhierească fiind făcut Egumen, are voie în Monastirea sa numai a hirotesí Citeţi. Aşişderea Horepíscopii cu voia Episcopului Epárhiei, a hirotonosi Citeţi, după învechit obicei[245] (pentru care vezi şi subînsemnarea Canonului al 8-lea al Sinodului 1). Citeşte şi pe 35 al celui al 6-lea.

CANON 15

Clericul de acum înainte să nu se aşeze la două Biserici. Că aceasta este însuşire de neguţătorie şi de rău câştig, şi străin de Bisericescul obicei. Că am auzit din însuşi Glasul Domnului, că «nu poate cineva la doi Domni a sluji; că ori pe unul va urî, şi pe altul va iubi, sau pe unul va îmbrăţişa, şi pe celălalt va defăima» [Matei 6: 24]. Deci «fiecare, după Apostolescul Glas, întru ceea ce s-a chemat, întru aceea este dator a rămâne» [1 Corinteni 7: 20] şi a sluji într-o Biserică. Că cele ce pentru

[245] Încă şi Canonul al 6-lea al sfântului Nichífor iartă asemenea pe Egumenul Presbiter, a hirotoni şi Ipodiacon. Iar Dumnezeieştile Legi ale Ortodocşilor Împăraţi, deplinind sfintele Canoane întru aceasta, aşează şi cum trebuie a se face Egumenul. Adică Episcopul nu trebuie să facă Egumen în Monastire după treaptă, dar să-l facă pe acela pe care, ori toţi Monahii, ori cei mai îmbunătăţiţi îl vor alege, mărturisind că în ştiinţă adevărată l-au ales pe dânsul, şi nu pentru prieteşug, ori har; dar pentru că-l ştiu pe dânsul că este Ortodox şi întreg înţelept, şi vrednic a ocârmui pe Monahi, şi pe Monastire. Cu asemenea chip să se facă şi Eguménia Monastirilor femeieşti.

răul câştig se fac în Bisericeştile lucruri, sunt străine de Dumnezeu. Iar cât pentru trebuinţa vieţii acesteia, feluri de meşteşuguri sunt. Dintru acestea dar cel ce ar voi, agonisească-şi cele de trebuinţa trupului, că a zis Apostolul: «Trebuinţelor mele, şi celor ce sunt împreună cu mine, mâinile acestea au slujit» [Fapte 20: 34]; şi mai ales întru de Dumnezeu păzită Cetatea aceasta. Iar în satele cele din afară, pentru lipsa oamenilor, să se sloboaze. [Apostolesc: 15; Sinod 1: 15, 16; Sinod 4: 10, 20, 23; Sinod 6: 17, 18; Sinod 7: 10, 15; Antiohía: 3; Sardichia: 15, 16, 19; Cartaghén: 63, 98]

TÂLCUIRE

Opreşte Canonul acesta, a nu se număra vreun Cleric în Clerul a două Biserici, ce se află ori într-o cetate, ori în două. Făcându-o aceasta pentru răul câştig, care este străin şi de Dumnezeu, şi de cei Bisericeşti. Iar în satele cele pe dinafară, să se ierte a se face aceasta, pentru lipsa Preoţilor şi a Clericilor. Vezi şi pe cel 15 Apostolesc.

CANON 16

Tot Luxul, şi împodobirea trupului, străine sunt de Ieraticeasca rânduială. Deci, Episcopii, sau Clericii, cei ce se împodobesc pe sineşi, cu haine strălucite şi luminate, aceştia trebuie a se îndrepta. Iar de ar stărui, să se dea certării. Aşişderea şi cei ce se ung cu mirodenii. Şi fiindcă eresul prihănitorilor de Creştini, rădăcina amărăciunii în sus odrăslind, spurcăciune s-a făcut Catoliceştii Biserici, şi cei ce l-a primit pe acesta, nu numai zugrăviturile Icoanelor le-au urât, ci şi toată evlavia o au lepădat, de cei ce vieţuiesc cu cucernicie şi cu evlavie îngreuindu-se. Şi s-a plinit la ei cea scrisă: «Urâciune este păcătosului, cinstirea de Dumnezeu» [Sirah 1: 24]. Deci de se vor afla oarecare bătându-şi joc de cei îmbrăcaţi cu îmbrăcăminte proastă şi cucernică, prin certare îndreptează-se. Că din învechitele vremi, tot bărbatul Ieraticesc cu măsurtică şi cucernică îmbrăcăminte petrecea. Că tot ceea ce nu este pentru trebuinţă, ci pentru împodobire, are prihănire de deşertăciune, precum a zis marele Vasilie; ci nici cu îmbrăcăminte de ţesături cu mătăşi împiestrită se îmbracă; nici adăogeau oarecare fimbrii [singéfuri] cu străină floare la marginile hainelor lor. Că au auzit de la limba cea de Dumnezeu grăitoare, că cei ce poartă cele moi, în casele împăraţilor sunt. [Sinod 6: 27; Gangra: 12, 21]

TÂLCUIRE

Canonul acesta opreşte pe Episcopi şi pe Clerici, şi pe toţi cei Bisericeşti de a purta haine strălucite, fiind aceasta lucru străin de bărbaţii cei sfinţiţi, aşişderea şi ungerea cu mirodenii.

CANON 17

Unii din Monahi părăsindu-şi Monastirile lor poftind a stăpâni, şi lepădându-se de a asculta, se apucă a zidi Case de rugăciuni, neavând cele spre gătire. Deci de se va apuca vreunul a face aceasta, să se oprească de Episcopul locului; iar de va avea cele spre gătire, cele sfătuite de dânsul, aducă-se întru împlinire. Şi aceastaşi să se păzească şi la mireni, şi la Clerici. [Sinod 4: 24; Sinod 7: 21; Sinod 1 şi 2: 1]

TÂLCUIRE

Unii din Monahi iubitori de stăpânire fiind, şi ne voind însuşi a asculta de alţii, ci alţii de dânşii, lăsându-şi Monastirile, se apucă să zidească Case de rugăciuni, fără să aibă cheltuială ca să isprăvească lucrul. Pentru aceasta Canonul porunceşte, ca unii ca aceştia să se oprească de către Episcopul locului. Iar de vor avea trebuincioasa cheltuială, să urmeze lucrul. Aceasta însă să se facă şi dacă mireni sau Clerici s-ar apuca să zidească Case de rugăciuni. Vezi şi pe al 4-lea Canon al Sinodului al 4-lea şi pe cel 21 al acestuiaşi.

CANON 18

Ne smintitori faceţi-vă şi celor din afară [2 Corinteni 6: 3], zice Dumnezeiescul Apostol. Iar a petrece muieri în Episcopii, sau şi în Monastiri, este lucru pricinuitor de toată sminteala. Deci de se va vădi vreunul că a dobândit roabă, sau slobodă în Episcopie, sau în Monastire, spre încredinţarea vreunei slujbe, să se certe. Iar stăruind să se caterisească. Iar de s-ar întâmpla prin satele lor a fi muieri, şi ar voi Episcopul, sau Egumenul, a merge întru acelea, de faţă fiind Episcopul, sau Egumenul, nicidecum să se încredinţeze vreo slujbă vreunei muieri întru acea vreme, să petreacă întru alt loc deosebi, până ce se va duce Episcopul sau Egumenul de acolo, pentru neprihănirea.

TÂLCUIRE

Dumnezeiescul Apostol Pavel porunceşte să nu dăm sminteală, nici celor din afară, adică celor ce nu sunt de o credinţă cu noi. Pentru aceasta sfinţii Părinţi prin Canonul acesta opresc de a se afla muieri prin Episcopii, şi Monastiri, pricinuind aceasta mare sminteală şi prihană Arhiereilor, şi Egumenilor, înaintea Creştinilor, şi acelor de străină credinţă. Iar dacă pe la metoacele Episcopiilor, sau a Monastirilor s-ar întâmpla a fi muieri, şi a merge Arhiereul, sau Egumenul acolo, în câtă vreme vor fi ei acolo, ele să fie depărtate.

CANON 19

Atât s-au împărţit spurcăciunea iubirii de argint la povăţuitorii Bisericilor, încât şi unii din bărbaţii şi femeile ce se zic Evlavişti, uitând Porunca Domnului, se amăgesc, şi prin aur fac primirile celor ce vin în tagma Ieraticească, şi în viaţa Monahicească. Şi se face, a celor ce începutul nu este bun, şi totul a fi de lepădat, precum zice marele Vasilie: Că nici este cu putinţă lui Dumnezeu, şi lui mamoná a sluji [Matei 6: 24]. Deci, de se va afla vreunul aceasta făcând, de va fi Episcop, sau Egumen, sau cineva din ceata Ieraticească, ori înceteze, ori să se caterisească, după Canonul al doilea al Sfântului Sinod celui din Calcedón. Iar de va fi Egumen, să se izgonească din Monastire, şi să se dea întru altă Monastire spre supunere. Aşişderea şi Egumenul cel ce n-are hirotonie de Presbiter. Iar la cele ce se dau de către născători, cu cuvânt de zestre fiilor, sau lucrurile cele câştigate de ei, aducându-le, şi mărturisind cei ce le aduc că acestea sunt afierosite lui Dumnezeu; am hotărât, ori de ar rămâne, ori de ar ieşi din Monastire, acestea să rămână în Monastire, după făgăduinţa celui ce le-a adus; de nu va fi pricína a întâiului stătător. [Apostolesc: 29; Sinod 4: 2; Sinod 6: 22, 23; Vasilie: 91; Epistolía lui Ghenadie şi Tarasie]

TÂLCUIRE

Povăţuitorii Bisericilor se numesc, Arhiereii, Preoţii, şi Egumenii Monastirilor. Fiindcă aceştia s-au rânduit a sta înainte mirenilor, şi după dreapta Credinţă, şi după fapta bună. Deci zice Canonul, că de vreme ce aceştia atât s-au stăpânit de iubirea de argint, încât, prin bani primesc pe cei ce vin la tagma Ieraticească, şi la viaţa Monahicească. Şi se plineşte la dânşii zicerea marelui Vasilie ce zice: că, aceluia, a cărui începutul este rău, şi toate în urmă sunt rele. Pentru aceasta după Canonul al 2-lea al Sinodului Ecumenic al 4-lea hotărăşte şi Sinodul acesta, ca cei ce vor face una ca aceasta, hirotonisiţi fiind, să se caterisească, iar cei nehirotonisiţi să se dea sub povăţuirea altor povăţuitori. Iar lucrurile (ori mişcătoare, ori nemişcătoare) care avându-le cineva, ori date de născători, ori de sineşi câştigate aducându-le la Monastire unde se face Monah, şi afierosindu-le, hotărăşte Canonul să rămână ale Monastirii, după făgăduinţa dată de el, ori de va rămâne el în Monastire, ori de se va duce de voia sa; fără de vreo pricínă (despre Egumenul); că din pricína Egumenului ducându-se, poate şi a le lua . însă şi aşa ducându-se, este dator a le afierosi la altă Monastire.

CANON 20

De acum înainte hotărâm, a nu se face îndoită Monastire, că sminteală, şi poticnire multora se face aceasta. Iar dacă oarecare împreună cu rudeniile voiesc a se lepăda de lume, şi a urma vieţii Monahiceşti, bărbaţii adică, de trebuinţă este a se duce în Monastire bărbătească, şi femeile a intra în Monastire femeiască. Că acest lucru este bine plăcut lui Dumnezeu. Iar cele ce până acum sunt îndoite, ţie-se,

după Canonul Sfântului Părintelui nostru Vasilie, şi după Aşezământul lui, aşa închipuiască-se. Nu petreacă într-o Monastire Monahi, şi Monahíi; că preacurvie mijloceşte împreuna petrecere. Nu aibă vreun Monah îndrăzneală către Moanhíe, sau Monahía către Monah, îndeosebire a vorovi. Nu se culce Monah în Monastire femeiască. Nici împreună să mănânce îndeosebi cu Monahía. Şi când se aduc cele de trebuinţă, de la bărbăteasca parte către cele împărtăşitoare [canonice], afară de poartă să le ia Egumenia Monastirii femeieşti, cu oarecare bătrână Monahie. Iar de s-ar întâmpla, vreo rudenie Monah a veni să vadă pe ruda sa, în fiinţa Eguméniei, vorbească cu aceea, prin puţine şi scurte cuvinte. [Sinod 6: 46, 47; Sinod 7: 20, 22]

TÂLCUIRE

Monastire îndoită Zonará zice, că ar fi fost două Monastiri învecinate, şi atât de apropiate, încât se auzeau glasurile de la una la alta. Iar alţii oarecare, cu care se uneşte şi Valsamón, zic că ar fi fost una şi aceeaşi Monastire, întru care petreceau bărbaţi şi femei împreună, însă nu străini după trup, ci rudenii unii cu alţii. Eu a-şi zice că mai adevărată se vede a fi, a doua socotinţă, după voroava cea din început, şi după conglăsuirea Canonului acestuia adeverindu-se. Dar rânduirea, pe care mai jos o pomeneşte Canonul marelui Vasilie, despre îndoitele Monastiri, prea adevărată şi neîmpotrivă zisă dovedeşte pe întâia socotinţă. Deci ori într-un chip, ori întru altul Canonul acesta porunceşte a nu se mai face de acum acest fel de îndoite Monastiri, ca nişte pricinuitoare de sminteală. Iar câte au apucat a se face acest fel, să petreacă după aşezământul, şi legiuirea marelui Vasilie, care este aceasta, adică: Monahi şi Monahii, să nu împreună locuiască într-o Monastire, fiindcă preacurvie urmează acestei împreună locuinţe. Să nu aibă îndrăzneală Monahul îndeosebi a vorbi cu Monahia, sau Monahia cu Monahul. Să rămână Monahul în Monastire femeiască, nici să mănânce împreună cu Monahie. Şi când aduc Monahii din Monastire bărbătească cele de trebuinţă spre îndestularea vieţii Monahiilor, să le lase afară de poarta Monastirii, şi de acolo Egumćnia cu alta oarecare Monahie bătrână să le ia în lăuntru. Iar dacă vreun Monah ar voi să vadă pe o Monahie rudenia a sa, de faţă fiind Eguménia s-o vază, şi să vorbească cu ea puţine cuvinte, şi în grabă să se ducă[246].

---

[246] Aceastaşi marele Vasilie, în hotărârile cele pe larg 33 zice, că la voroavele ce este trebuinţă a face Monah cu Monahie, trebuie a se alege, şi feţele care au să vorbească împreună, şi vremea, şi locul cel potrivit, şi nevoia, încât toate să fie cucernice, şi afară de tot prepusul. Şi feţele să fie, dintre Călugări cei mai bătrâni şi cucernici, şi evlavişti, şi înţelepţi, spre a face toată întrebarea şi răspunderea. Iar din Monahíi asemenea cele mai bătrâne, şi mai înţelepte. Iar când vorbesc împreună, să fie două de faţă, sau şi trei, atât din Monahi, cât şi din Monahíi. Iar numai doi, unul şi una îndeosebi, să nu vorbească, pentru prepus, şi pentru că nu este de crezare vrednic spre adeverirea celor ce se zic. Iar câţi alţi fraţi au trebuinţă a vorbi cu vreo Monahie, să vorbească prin mijlocirea bătrânelor acelora, şi aleselor Monahíi, şi acelea să spună surorilor acelora care sunt cercetându-se de dânşii. Ci şi Monahii cei ce aduc la Monahíi cele de trebuinţă şi slujesc, trebuie a fi cercaţi, şi cucernici, şi în vârstă sporiţi, spre a nu pricinui cuiva rău prepus; însăşi aceasta se rânduieşte de aceastaşi marele Vasilie, într-alt loc, că de vor fi două Monastiri aproape vecinate, şi una ar fi săracă, iar cealaltă îndestulată, trebuie cea îndestulată, a ajuta pe cea săracă, ca una ce este datoare, şi sufletul a-şi pune unii pentru alţii, după poruncă. Iar de nu ajută se cade cea săracă a răbda îndelung, şi urmând lui Lazăr a se

CANON 21

Monahul sau Monahia, nu trebuie a-şi lăsa Monastirea sa, şi a se duce întru alta. Iar de s-ar întâmpla aceasta, a se ospăta ei, de nevoie este; iar a se primi fără de socotinţa Egumenului său, nu se cuvine. [Sinod 4: 4; Sinod 7: 19; Sinod 1 şi 2: 3, 4, 5; Cartaghén: 88]

TÂLCUIRE

Canonul acesta rânduieşte, că nu se cuvine Monahul, sau Monahia a lăsa Monastirea, întru care s-a tuns, şi a se duce întru alta. Iar de ar face aceasta vreunul, se cuvine a se primi ca un străin şi a se ospăta de Părinţii Monastirii celei străine câteva zile (ca nu cumva neprimindu-se, să fie silit a se duce în lume, şi a petrece cu feluri de oameni), nu însă şi a se ţine, şi a se număra împreună cu fraţii Monastirii celei străine, fără de voia, şi slobozitoare scrisoare a Egumenului său[247].

CANON 22

Lui Dumnezeu toate a le da, şi nu voinţelor noastre a ne robi, mare avuţie este. Că «ori de mâncaţi, ori de beţi, Dumnezeiescul Apostol zice, toate întru slava lui Dumnezeu faceţi-le» [1 Corinteni 10: 31]. Deci Hristos Dumnezeul nostru în Evangheliile sale începuturile păcatelor a poruncit a le tăia. Că nu numai preacurvia de dânsul se munceşte, ci şi pornirea cugetului spre apucare de preacurvie s-a osândit, zicând el: «Cel ce caută la muiere spre a o pofti pe ea, iată a preacurvit cu ea în inimia sa» [Matei 5:

---

bucura pentru nădejdea veacului celui viitor, de sărăcia aceasta, rămânându-le lor mângâiere şi bucurie. Zice şi sfântul Nichífor în Canonul său 22: că dacă Ieromonahul, tânăr cu vârsta, slujeşte la Monahíi, nu se cade cineva a se împărtăşi de la el cu Sfintele Taine. Precum se vede, ca din aceasta să se ruşineze, şi să se îndrepteze.

[247] Fiindcă Canonul acesta nehotărâtor s-a pus, nehotărând pricínile pentru care poate cineva a se duce din Monastirea sa. Noi după putinţă cercetând, am aflat acestea de aici înainte. 1. A se duce Monahul din Monastirea sa dacă Egumenul este eretic, după Canonul 17 al lui Nichífor. 2. De intră muieri în Monastire, după acelaşi al lui Nichífor. 3. De vor fi copii mireni învăţând carte în Monastire. Fiindcă prin acestea se prihăneşte Monastirea, şi se pricinuieşte sminteală. Iar marele Vasilie pentru o singură pricină iartă a se duce cineva din Monastirea sa. Adică, de i se pricinuieşte vătămarea de suflet. Care zice, că trebuie mai întâi a arăta celor ce au putere a o îndrepta. Şi de nu o vor îndrepta, atunci să se despartă de ei nu ca de nişte fraţi, ci ca de străini. Iar dacă vreun Monah pentru nestatornicia sa, şi nu pentru vătămare sufletească s-ar duce din Monastirea sa, acesta, ori trebuie a se îndrepta, cu statornicia sa în Monastire, ori nevrând să nu se primească întru altă Monastire. Iar altă pricínă binecuvântată de despărţire, şi de ieşire, adaoge însuşi sfântul, să cuvântul şi învăţătura nu primeşte, afară de vătămarea sufletului. (Dacă însă pentru porunca Domnului, un frate s-ar duce întru altă parte, aceştia nu se despart unul de altul, ci plinesc iconomia.) Asemenea şi Canonul 6 al lui Nicólae rânduieşte, că de se vatămă cineva sufleteşte, se cade spună vătămarea sa Proestosului. Şi de nu o va îndrepta el, şi primejdia este vederată, ducă-se din Monastire, şi dacă Egumenul îl va lega ca să nu se ducă, el nu bage samă de această legătură, ci ducă-se. Unii pun şi altă pricínă binecuvântată, că, aflându-se vreun Monah vrednic de liniştire, cu voia Egumenului poate acesta a se duce, ca singur cu singur Dumnezeu să vorbească, după Cuviosul Ioan al Scării. Însă bine trebuie a lua aminte la aceasta. Că nu pentru fiecare este depărtarea şi liniştirea. Şi mai ales pentru depărtarea cea de voie. Că fără voie şi Egumenul se izgoneşte din Monastirea sa, şi întru alta se bagă, de primeşte cu bani pe cei ce vor a se face monahi, după Canonul 19 al acestuiaşi, şi cel ce fără Stareţ s-a tuns se dă la altă Monastire, după Canonul 2 al Sinodului 1 şi 2. Şi cel ce fără ispitire de 3 ani s-a tuns, după al 5-lea al acestuiaşi. Şi pentru îmbunătăţire şi îndreptare, Arhiereul mută pe Monahii cei îmbunătăţiţi, după al 4-lea al acestuiaşi.

29]. Deci de aici învăţându-ne, datori suntem a curăţi gândurile. Că «deşi toate sunt slobode, dar nu toate folosesc» [1 Corinteni 10: 23], ne învăţăm din Apostolescul glas. De nevoie dar este fiecărui bărbat să mănânce pentru ca să vieze, şi la cei ce viaţa le este cu nuntă, şi cu fii, şi cu aşezarea mirenească, a mânca împreună bărbaţii cu femeile, este lucru din cele neprihănite, numai să aducă mulţumirea celuia ce dă hrana, şi nu prin oarecare meşteşugiri muiereşti, adică prin sataniceşti cântece, de alăute, şi curveşti răsfrângeri. Asupra cărora vine Proorocescul blestem, cel ce zice aşa: «Vai celor ce cu alăute şi cu cântări beau vinul, iar la lucrurile Domnului nu se uită, şi la lucrul Mâinilor lui nu gândesc» [Isaía 5: 13]. Şi dacă cândva ar fi unii ca aceştia între Creştini, îndreptează-se. Iar de nu, să se ţină pentru dânşii cele canoniceşti aşezate de cei mai înainte de noi. Iar celor ce viaţa le este liniştită şi singuratică. Cel ce s-a împreunat cu Domnul Dumnezeu a ridica jugul Monahicesc, «va şedea cu singurătate şi tăcere» [Plângerile lui Ieremia 3: 27]. Dar însă şi celor ce au ales Ieraticeasca viaţă, nicidecum le este iertat îndeosebi a mânca împreună cu muieri. Fără numai oareunde cu oarecare temători de Dumnezeu şi evlavioşi bărbaţi, şi femei. Ca şi aceasta împreună mâncare să aducă spre isprava Duhovnicească. Şi cu rudenii încă aceasta facă-o. Şi iarăşi, dacă în călătorie se va întâmpla cele ale trebuinţei de nevoie a nu le purta cu sineşi Monahul, sau bărbatul Ieraticesc, şi de nevoie ar voie să poposească, ori în Case de obşte, ori în Casa oarecăruia, să aibă voie el a o face aceasta, fiindcă trebuinţa îl sileşte. [Apostoleşti: 42, 43; Sinod 1: 3; Sinod 6: 5, 46, 47; Sinod 7: 18, 20; Cartaghén: 45, 69; Anghira: 19; Laodiceea: 24; Vasilie: 89]

TÂLCUIRE

Rânduieşte acest Canon, că mirenii cei ce au femei şi copii, a mânca şi împreună a bea cu femeia şi alţi bărbaţi, nu este lucru de prihană, însă şi aceştia nu se cade a bea vinul cu giucărei şi sataniceşti cântece, şi cu răsfrângeri curveşti de jocuri, ori cu răcnete, ca să nu moştenească blestemul, şi vaiul acela cel aduce Isaía asupra celor ce fac unele ca acestea, şi care nu cercetează lucrurile Domnului. Ci trebuie să mulţumească lui Dumnezeu, celui ce-i hrăneşte. Iar de nu se vor îndrepta şi nu vor înceta de unele ca acestea, să primească certările, a aforisirii adică, cele ce Canoanele Sinoadelor celor mai dinainte le-au rânduit asupra unor Creştini ca aceştia. Şi mirenii adică acest fel. Iar Monahii cei ce s-au făgăduit lui Dumnezeu a se linişti cu singurătate şi a tăcea, ridicând jugul nevoinţei asupra lor, după aceea a lui Ieremia. Dar încă şi toţi cei Ierosiţi, nicidecum au voie a mânca împreună cu femei, îndeosebi, singuri cu singure, măcar rudenii de le-ar fi, decât fiind împreună bărbaţi şi femei evlavioşi şi temători de Dumnezeu. Şi dacă de mare nevoie ar fi silit în călătorie poposind să intre în Case de obşte, sau în Casa cuiva. Şi atunci însă cu evlavie şi cu frica lui Dumnezeu, ca nu Monahii, şi cei Ierosiţi, văzând femeile cu poftă şi cu patimă, să

preacurvească în inima lor, care lucru îl osândeşte Domnul. Ci şi măcar de nu s-ar sminti ei de a lor privire (care lucru este foarte rar), ci ca să nu smintească pe ceilalţi, nu se cuvine a face aceasta.

PROLEGÓMENA

DESPRE CEL CE SE ZICE ÎNTÂIUL ŞI AL DOILEA SINOD

Sinodul [Soborul] acesta se numeşte aşa de Zonará, de Valsamón, de Vlástar, şi de alţii. Sfântul şi marele întâiul şi al doilea Sinod, cel în Constantinopol adunat în preacinstita Biserică a sfinţilor Apostoli. S-a adunat însă acesta în timpul Împăratului Mihail fiul lui Teófil, şi a Cezarului Várda unchiului lui de pe maică. În anul 861. Iar Părinţi au fost la acesta trei sute optsprezece, dintre care covârşitor era Preasfinţitul Fotie al Constantinopolului, care decurând atunci după ce s-a izgonit Dumnezeiescul Ignatie la Mitilíni, a fost înălţat cu sila şi fără de voie de Cesarul Várda la scaunul Constantinopolului. Şi locoţiitorii lui Papa Nicólae, Rodóald al Portului, şi Zaharía al Anagníei, care era atunci în Constantinopol trimişi împotriva Iconomahilor [luptătorilor de Icoane][248]. Iar pricína pentru care se numeşte întâiul şi al doilea, eset după Zonará, Valasmón, Vlástar, şi Mílie (faţa 920 al Tomului a 2-a a Sinodicalelor) aceasta. Sau făcut întâia adunare a Sinodului acestuia[249], şi după ce cei Ortodocşi au vorbit cu cei eterodocşi [de străină slăvire] (poate aceştia să fi fost rămăşiţele ce ar fi rămas dintre iconomahi, precum am zis) şi au învins Ortodocşi, iar cei eterodocşi s-au învins, s-au hotărât a se scrie câte s-au vorbit în Sinod, ca să rămână adevărate şi sigure. Iar ereticii nesuferind a se scrie acestea, pentru ca să nu se arate că s-au biruit, şi prin urmare ca să nu se izgonească din Biserica şi adunarea Credincioşilor, atât tulburare şi război au făcut, încât şi cuţite au scos, şi ucideri au făcut. Şi cu un chip ca acesta s-a stricat adunarea cea întâi, fără a se face vreo înscrisă hotărâre şi ispravă [rezultat]. Iar după trecere de timp, iarăşi s-a făcut a doua adunare a acestuiaşi Sinod, şi iarăşi vorbire s-a făcut a celor Ortodocşi cu ereticii pentru aceleaşi. Şi atunci s-au scris

[248] Două pricini zice Dosítei (în Dodecavivlon al său foaia 702) că au stătut, pentru care s-a făcut Sinodul acesta, sau (precum vor alţii) că, după ce Várda a izgonit pe Dumnezeiscul Ignatie, pentru că n-a voit a-l împărtăşi pe el în ziua Dumnezeieştii Arătări (adică a Botezului Domnului) ca pe unul ce-şi lepădase pe femeia sa, şi se prepunea că preacurveşte cu nora sa, şi a suit cu silnicie şi fără voie în scaunul Constantinopolului pe prea înţeleptul Fotie Protasicrít fiind, au înduplecat cei de lângă Várda pe locţiitori lui Papa Nicólae cei trimişi împotriva luptătorilor de Icoane, şi au adunat acest Sinod, şi aducând de la Mitilín pe Ignatie, l-au caterisit în arătare. De unde şi Valsamón zice, că Sinodul acesta s-a purtat împotriva lui Ignatie. Şi Nichíta Davíd al Paflagónilor care a scris viaţa lui Ignatie. Sau (precum alţii vor) că împăratul Mihail pentru ca desăvârşit să stingă pe luptătorii de Icoane, şi pentru ca să contenească dezbinarea ce se făcuse în Biserică pentru amândoi Patriarhii Ignatie şi Fotie, au trimis la Roma boieri cu daruri, şi au adus pe locţiitorii Papei. Iar săvârşindu-se Sinodul, Monarhul Mihail a trimis două Tomuri lui Papa Nicólae, unul cuprinzând cele lucrate pentru sfintele Icoane, iar altul, ce cuprindea caterisirea lui Ignatie. Au mai trimis însă şi Epistolia prin Léon Asicrítul, precum aceasta se vede din Epistolía a 10-a lui Nicólae, întru al 6-lea Tom al Practicalelor celor de Víniul date la lumină; la foaia 486 şi Cáve nu zice bine însă, că la acest Sinod au fost Papa Adrian. Că era Nicólae, precum se vede aceasta din a doua Epistolie a sa către Mihail.

[249] Iar întru întâia adunare a sa se cateriseşte Ignatie în arătare, şi se întăreşte scaunul Canstantinopolului lui Fótie, precum zice Chedrino în Tomul 6 al Practicalelor, şi Zonará (în Tomul 2 al Hronícilor), şi Papa Nicolae (în a 10 Epistolie cea către Patriarhii Răsăritului).

Dogmele cele vorbite pentru Credinţă. Drept aceea pentru aceasta Sinodul acesta, unul fiind chiar şi cu adevărat, întâi şi al doilea s-a numit pentru întâmplarea întâi şi a doua a lui adunare. Iar întru a doua adunare a lui s-au dat şi aceste 17 Canoane ale lui, de nevoie fiind la buna împodobire şi starea Bisericii, care se adeveresc, şi se întăresc şi de Nomocanonul lui Fótie, şi de tâlcuitorii Canoanelor, şi de toată Biserica. Însemnează însă că în oarecare Códici manuscrise 30 de Canoane se află în numele acestui Sinod numite. Dar noi numai pe cele cunoscute de Biserică, şi de tâlcuitori tâlcuite, le-am tâlcuit, iar pe celelalte, ca necunoscute Bisericii le-am lăsat. Şi s-a rânduit mai întâi Sinodul acesta de către toţi tâlcuitorii, decât celelalte localnice Sinoade ce s-au făcut mai înainte de acesta; sau pentru că a stătut mare şi mai de mulţi Părinţi decât acelea, sau mai bine, pentru că îndată a urmat după cel al 7-lea Ecumenic Sinod, şi după ani, şi pentru că s-au adunat împotriva aceloraşi Iconomáhi, împotriva cărora şi acel al 7-lea s-au fost adunat; şi după oarecare chip, cu aceasta acesta s-a făcut îndeplinirea aceluia.

CELE 17 CANOANE ALE SINODULUI CELUI ÎN BISERICA SFINŢILOR APOSTOLI ADUNAT, CE SE ZICE 1 ŞI AL 2-LEA TÂLCUITE

CANON 1

Zidirea Monastirilor, lucru aşa de respectat şi cinstit, şi de fericiţii şi Cuvioşii Părinţii noştri din vechi bine socotit, astăzi se vede rău făcându-se. Că oarecare punând nume de Monastire averilor sale, şi făgăduindu-se că lui Dumnezeu afierosesc pe ele, domni pe sineşi ale celor afierosite se înscriu, şi cu singură numirea, socotesc meşteşugind a amăgi pe Dumnezeu. Că aceeaşi stăpânire şi după afierosire, nu se ruşinează a o răpi, pe care mai înainte nu se opreau a o avea. Şi atât precupie fac lucrului, încât multe din cele afierosite, de însuşi cei ce le-au afierosit, se văd vânzându-se, mirare şi urâciune pricinuind celor ce le văd. Şi nu numai că căinţă nu le este lor, pentru cele odată afierosite lui Dumnezeu, că îşi slobod loruşi stăpânire, ci şi altora pe aceasta fără sfială o dau. Deci pentru acestea a hotărât sfântul Sinod, nimănui a fi iertat să zidească Monastire, fără de socotinţa şi sfatul Episcopului. Acela însă stăruind, şi dând voie, şi îndatorita Rugăciune săvârşind, precum de cei din vechi cu iubire de Dumnezeu s-a legiut, să zidească adică Monastire, şi cu toate cele potrivite ei întru aceeaşi Brévie [Códică] să se scrie, şi în Arhivele cele Episcopeşti să se păstreze. Nicidecum având voie cel ce le-a afierosit, fără de socotinţa Episcopului, a se aşeza pe sineşi Egumen, sau în locul său, a pune pe altul. Că dacă cele ce cineva dăruieşte unui om, peste acestea nu poate a fi stăpân, cum se va lăsa să răpească stăpânirea acestora, ce cineva lui Dumnezeu le consfinţeşte şi le afieroseşte? [Sinod 4: 4, 24; Sinod 6: 49; Sinod 7: 12, 13, 17, 19; Chiríl: 2]

TÂLCUIRE

Fiindcă unii zidind Monastiri şi afierosind lucrurile lor la ele, iarăşi după afierosire, nu numai le stăpâneau, şi le vindeau, şi pe alţii puneau stăpânitori peste ele. Pentru aceasta Canonul acesta rânduieşte. Ca fiecare Monastire să se zidească cu voia şi ştirea Arhiereului celui localnic, care să săvârşească şi obişnuita Rugăciune, când se pune temelia. Şi să se scrie în Brébie [Códică] atât Monastirea cea din nou zidită, cât şi toate lucrurile şi averile cele afierosite ei, sau de cel ce o a zidit, sau de alţi Creştini. Şi această Brévie să se păzească cu singuranţie în Episcopie, sau în Mitropolie. Pentru a nu putea de aici înainte cel ce le-a afierosit a reşlui ceva dintr-însele. Şi atât de înstrăinat să fie de ea Ctitorul şi afierositorul, încât nici el să se facă Egumen al ei, fără de voia Episcopului, nici pe altul a aşeza într-însa. Ca cum aceasta ar fi însuşită lui[250]. Fiindcă dacă peste acelea ce dăruieşte

[250] Aceasta asemeni să o păzească şi aceia care zidesc Schituri, ori afierosesc lucruri la acelea, ori Dumnezeieşti lăcaşuri, ori alte oarecare afierosind lui Dumnezeu, după ce însă le-au afierosit, numai pot şi aceştia toţi a mai stăpâni cele afierosite.

cineva omului nu mai poate a porunci mai mult, cum acela pe cele afierosite odată lui Dumnezeu, poate a le stăpâni iarăşi? Unul ca acesta se socoteşte ca un fur de cele sfinte, şi osândei luiAnanía şi Sapfíra se supune.

CANON 2

Fiindcă unii se formăluiesc a se îmbrăca cu viaţa Monahicească, nu ca să slujească lui Dumnezeu cu curăţenie, ci ca cu cucernicia Chipului să dobândească nume de evlávie, şi de aici să afle înbelşugată dobândire îndulcirilor sale, şi numai lepădarea părului făcându-o, în casele lor locuiesc, nici o urmare sau aşezare a Monahilor împlinind; au hotărât sfântul Sinod ca nimeni să se învrednicească Monahiceştei Schime, fără de fiinţa de faţă a celui îndatori a-l primi pe el întru supunere, şi întru povăţuirea cea asupră-şi, şi care să făgăduiască purtare de grijă, pentru mântuirea sufletului lui. Bărbat fiind adică, iubitor de Dumnezeu, şi Proiestos de Monastire, şi îndestulat a mântui suflet, adus de curând la Hristos. Iar de se va vădi vreunul tunzând pe oarecare, fără de fiinţa de faţă a povăţuitorului celui îndatorit a-l lua pe el sub ascultare, acesta caterisirii să se supună, ca un nesupus Canoanelor, şi stricător al Monahiceştii bune rânduieli. Iar cel ce fără cuvânt şi fără rânduială s-a tuns, să se dea în ascultarea şi în Monastirea, ce localnicul Episcop va socoti. Că tunderile cele fără judecată şi greşite, şi pe Schima cea Monahicească o necinstesc, şi numele lui Hristos au făcut a se huli.

TÂLCUIRE

Unii vrând ca să-i evlavisească lumea (sau şi pentru vreo boală oarecare, sau de întristare îndemnându-se); cu făţărnicie se călugăresc, apoi iarăşi şed ca mai înainte în Casele lor în lume, fără a păzi vreo rânduială şi canon călugăresc; această nerânduială dar oprindu-o sfântul Sinod, rânduieşte, ca nici un Preot, sau şi Arhiereu, să nu tundă călugăr fără a fi de faţă Stareţ şi nănaş Duhovnicesc, care are a primi purtare de grijă a sufleteştii mântuirii lui; care să fie om iubitor de Dumnezeu, şi Proestos de Monastire, şi de ajuns întru a iconomisi către mântuire pe cei de curând, şi începători Monahi. Iar de ar face cineva aceasta (ce opreşte Canonul) să se caterisească, ca un călcător de Canoane, şi acel tuns fără Stareţ, să se bage întru altă Monastire, în care va socoti Episcopul, spre ascultare şi supunere. Căci de acest fel de necuviinţă, nu numai chipul cel preacinstit al Monahilor s-a necinstit, ci şi pe cei necredincioşi îi fac să hulească numele lui Hristos, văzându-i pe Monahi vieţuind fără rânduială şi nebăgare de seamă[251]. Şi

[251] Însemnează că după Canonul acesta nu se cuvine unul şi acelaşi şi a tunde, şi Stareţ primitor a fi, că se învinovăţeşte certării acesteia, decât mare nevoie, nefiind altul. Iar a avea acelaşi chip, al Mantiei adică, sau a schimnicului, cel ce vrea să-l ia Monahul, atât Stareţul lui, cât şi Preotul cel ce-l tunde, măcar că de la vreun canon nu am luat, dar însă fiindcă obiceiul acesta din predanisire se păzeşte, trebuie a se urma. Că zice despre aceasta şi Preasfinţitul Patriarh Lucá împreună cu Sinodul cel de pe lângă sine; dezlegând oarecare întrebări, ce în manuscrise se păzesc: „Pentru tunderea în schima cea mare ce se face de cel în Mantie (adică de purtătorul de Cruce Preot) totdeauna este îndoială. Iar mai vârtos mi s-a întâmplat a vedea un Canon, care se

vezi, că, şi cel ce a apucat a se călugări fără de Stareţ primitor, nu mai poate a lepăda Chipul, ci purtându-l se dă în ascultarea altei Monastiri. Vezi şi sub însemnarea Canonului 21 al Sinodului 7.

CANON 3

Şi aceasta rău făcându-se, iar cu mult mai rău, dându-se trecerii cu vederea şi lenevirii, s-a judecat a dobândi îndreptare. Că dacă fiind vreunul Proiestos de Monastire, pe Monahii cei rânduiţi sub dânsul fugând ei, nu i-ar căuta cu multă silinţă, sau aflându-i, nu-i va lua la sine, şi nu s-ar nevoi a-i câştiga şi a-i însănătoşi cu potrivita şi cuviincioasa doftorie a greşalei. Aceasta a hotărât sfântul Sinod, să se supună aforisirii. Că dacă cel ce i s-au încredinţat purtare de grijă a dobitoacelor celor necuvântătoare, ne îngrijindu-se de turmă, nu se lasă necertat. Acela căruia i s-a încredinţat păstoreasca începătorie a Oilor lui Hristos, vănzând mântuirea lor cu trândăvia şi lenevirea, cum nu va lua pedeapsa îndrăznirii? Iar nesupunându-se Monahul fiind chemat înapoi, de către Episcopul se va aforisi. [Sinod 4: 4; Sinod 7: 19, 21; Cartaghén: 88]

TÂLCUIRE

Opreşte Canonul acesta de a fugi Monahul din Monastirea lor, la alta, sau a se rătăci încoace şi încolo. Iar dacă oarecare fără rânduială vor face aceasta, pe Egumenul Monastirii îl supune certării, de nu-i va căuta cu multă silinţă. Şi după ce-i va găsi, de nu se va nevoi a-i întoarce înapoi, şi a vindeca pe fiecare, după sufleteasca boală ce are. Căci, dacă cel ce naşte şi păzeşte necuvântătoarele dobitoace, se pedepseşte de se va lenevi şi nu va purta grijă de ele, cu mult mai vârtos se va pedepsi Păscătorul Oilor lui Hristos, cel ce din lenevire vinde mântuirea lor, pe care Hristos i-a răscumpărat cu Sângele său. Iar dacă căutat fiind Monahul şi rugat de a se întoarce, s-ar arăta nesupus, se aforiseşte de Arhiereu.

CANON 4

În multe chipuri vicleanul sau nevoit cu ocară a bate cinstea Monahiceştii Schime, şi a aflat ajutor spre aceasta, timpul eresului celui mai dinainte. Că Monahii lăsându-şi Monastirile lor de sila eresului, unii adică, la altele, iar alţii în casele bărbaţilor celor lumeşti cădeau. Dar însă, ceea ce de dânşii, pentru buna cinstire de Dumnezeu atunci se făcea îi arăta fericiţi, iar în nărav dobitocesc căzând îi face de râs. Că acum pretutindeni buna cinstire întinzându-se, şi de sminteli Biserica

---

zice a fi al Patriarhului Nichífor; întru care se zice anume, schimnicul să se tundă de Preot schimnic. Că ce are cineva, aceea dă. La noi însă se vede că lucru al Preotului este a tunde, nu căci este Monah, ci căci este Preot, ori de ce chip ar fi; însă dacă gândul celui ce se va face Monah se clăteşte, pentru îndoire, tundă-se schimnicul de Preot schimnic (afară de cumva va fi vreo nevoie sau împiedicare) pentru neîndoirea, şi nu pentru nevoie.

izbăvindu-se, încă oarecare din Monastirile ducându-se, şi ca un râu cu anevoie oprit, încoace şi încolo învârtindu-se şi strămutându-se, de multă nepodoabă umplu Monastirile, şi întru sineşi multă nerânduială îşi adună, şi cinstea supunerii o rup şi o strică. Ci pe nestatornicia pornirii acestora şi pe nesupunere sfântul Sinod curmându-o, au hotărât. Că dacă vreun Monah fugând din Monastirea sa, s-ar pleca altei Monastiri, sau va intra în lumeasca locuinţă, şi el şi cel ce l-a primit, aforisit să fie, până ce fugarul s-ar întoarce din Monastirea aceea din care rău a ieşit. Însă dacă Episcopul pe oarecare din Monahii cei mărturisiţi în evlávie şi în cinstea vieţii, va voi a-i muta întru altă Monastire pentru buna statornicie a Monastirii. Sau şi în casă lumească va socoti a-i aşeza pentru mântuirea celor ce locuiesc într-însa. Sau aiurea va binevoi a-i pune să epistatisească, aceasta, nici pe cei ce-i primesc, nici pe Monahi îi face vinovaţi. [Sinod 4: 4; Sinod 7: 13, 19, 21; Cartaghén: 88]

TÂLCUIRE

Fiindcă în vremea luptării sfintelor Icoane, se izgoneau de eretici Monahii, şi îşi lăsau Monastirile. Şi ori se duceau întru altele, sau năzuiau în casele mireneşti. Şi de atunci obişnuindu-se, şi în vremea dreptei cinstiri de Dumnezeu şi a păcii o făceau aceasta. Încât cu nestatornicia aceasta, lăsându-şi Monastirile lor le despodobeau (că podoaba Monastirii este a rămânea totdeauna Monahii într-însa cu linişte, şi a nu ieşi adeseori), ci şi multe nerânduieli, şi năravuri stricate şi osebite cu dulceaţă le aduceau într-însele. Acest rău oprindu-l Sinodul, aforiseşte şi pe Monahii fugari, şi pe cei ce i-ar primi, până ce se vor întoarce la a loruşi Monastire. Însă de va voi Arhiereul locului pentru folos a-i muta dintr-una într-alta, sau în case lumeşti pentru mântuirea celor ce locuiesc, atunci nici Monahii aceia, nici cei ce îi primesc sunt vinovaţi aforisirii.

CANON 5

Lepădările cele fără judecată şi fără ispitire, aflăm că mult strică Monahiceasca buna rânduială. Că cu semeţie aruncându-se oarecare pe sineşi în Monahiceasca viaţă, şi de către asprimea şi osteneala nevoinţei împuţinându-se, iarăşi ticăloşeşte se întorc, la viaţa cea iubitoare de trup şi îndulcitoare. Pentru aceasta a hotărât sfântul Sinod nici unul a se învrednici Monahiceştii Schime, mai înainte de a-i face pe ei ispitiţi şi vrednici ai acestui fel de viaţă, prin timpul cel de trei ani rânduit lor spre cercare. Şi acesta a se ţine cu tot chipul au poruncit. Afară numai de cumva vreo grea boală căzând asupră-i va sili a împuţina timpul cercării. Sau de cumva ar fi vreun bărbat evlavist, care şi în lumescul chip a petrecut viaţa Monahicească. Că la un bărbat ca acesta spre deplinita ispitire, va fi destul şi timpul de şase luni. Iar de va face cineva afară de acestea, Egumenul adică căzând din Egumenie, să-şi afle pedeapsa

nerânduielii prin petrecerea întru supunere; iar cel ce s-a făcut Monah, să se dea întru altă Monastire care păzeşte Monahiceasca scumpătate.

TÂLCUIRE

Fiindcă unii fără a face vreo cercare, ci aşa fiecum, sau mai bine a zice, cu obrăznicie şi nerânduială, se fac călugări, apoi nesuferind ostenelile vieţii Monahiceşti, se întorc iarăşi la cea dintâi a lor iubire de trup şi viaţă mirenească. Pentru aceasta, Canonul acesta rânduieşti, ca nimeni să se facă Călugăr, dacă nu negreşit mai întâi să se ispitească trei ani. Afară numai, atunci se scurtează vremea de trei ani, când acela de vreo grea boală ar ajunge în primejdie de moarte. Sau de va fi vreunul atât de evlavist, încât şi când se afla în lume, petrecea viaţă Monahicească. Că pentru acesta destulă este şi vremea de şase luni spre cercare. Iar de ar îndrăzni vreun Egúmen a face Monah mai înainte de vremea rânduită, acela să fie scos din Egumeníe, şi să se dea sub ascultarea altui Egumen; iar Monahul cel el tuns să se dea într-o altă Monastire, care păzeşte Monahiceasca scumpătate. Însemnează, că nici cel ce fără ispitire de trei ani a apucat a se face Monah, nu poate a se dezbrăca de chipul Monahicesc, ci numai se dă în altă Monastire, pentru deprinderea vieţii Monahiceşti.

CANON 6

Monahii nimic al lor propriu sunt datori a avea. Ci toate ale lor a le afierosi Monastirii. Că zice fericitul Lucá pentru cei ce credeau în Hristos, şi care închipuiau vieţuirea Monahilor: «Că nici unul zicea că din averile sale ceva este al său, ci era lor toate obşteşti» [Fapte 4: 32]. Pentru aceea celor ce vor a fi Monahi, li se dă voie pentru averilor lor, mai întâi a testălui, şi oricăror feţe vor voi, celor neoprite de Lege, a da pe ale lor. Căci după ce se vor face Monahi, peste toate cele cuvenite lor, Monastirea are stăpânire, şi nimic pentru a lor a purta grijă sau a testălui [despozarisi], li se dă voie. Iar de se va vădi vreunul însuşindu-şi oarecare avere, care nu s-a afierosit Monastirii, şi robindu-se patimii iubirii de câştig, aceasta de către Egumenul, sau de către Episcopul să se ia, şi în fiinţa a multora vânzându-se, săracilor şi lipsiţilor să se împartă. Iar cel ce a cugetat a răpi un câştig ca acesta, după vechiul Ananía, cu potrivita certare sfântul Sinod a hotărât a se înţelepţi. Şi arătat este că cel ce pentru Monahii bărbaţi sfântul Sinod a Canonisit, aceleaşi şi pentru Monahíile femei au îndreptuit a se ţinea.

TÂLCUIRE

Rânduieşte Canonul aceasta, că Monahii ca unii ce sunt morţi lumii, nu se cuvine a avea vreun lucru lor însuşit, ci toată avuţia lor să o afierosească Monastirii, unde s-a tuns, aşişderea şi femeile Monahíi. Ca să se plinească şi la ei ceea ce zice Evanghelistul Lucá la Faptele Apostolilor,

pentru Creştinii cei ce din început crezuseră în Evanghelie, şi care închipuiau petrecerea Monahilor cea Chinovicească. Pentru aceasta, câţi şi câte vor a se călugări, mai înainte au voie a împărţi averile lor la câte feţe nu opresc politiceştile Legi. (Însă nu şi la eretici după Canonul 30 şi 89 al Sinodului din Cartaghén, nici la fii neadevăraţi, cărora numai a 12-a parte din averea lor pot a le da, când au şi adevăraţi fii, după Zonará); iar după ce se vor călugări, numai au voie a purta grijă, sau a le împărţi, ci toate le stăpâneşte Monastirea. Iar dacă vreunul se va vădi că după ce s-a făcut Monah, a oprit vreun lucru pentru sineşi, şi nu l-a afierosit Monastirii, lucrul, orice fel ar fi, să-l ia Egúmenul, sau localnicul Arhiereu. Şi vânzându-l înaintea a multora pentru ne prepunere, să-l împartă săracilor; iar Monahul cel ce l-a tăgăduit, asemănându-se lui Ananía, să se înţelepţească cu potrivită certare.

CANON 7

Multe din Episcopii le vedem căzând, şi primejduindu-se a se da pierzării cu totul. Pentru că cei ce Proiestoşesc peste acestea purtarea de grijă şi silinţa cea pentru ele, o cheltuiesc întru a face din nou Monastiri. Şi pe acestea smulgându-le, şi răşluirea veniturilor meşteşugindu-o, pe creşterea acelora o neguţătoresc. Deci a hotărât pentru aceasta sfântul Sinod nici unuia din Episcopi a-i fi iertat, din nou a-şi zidi Monastire a sa spre risipirea Episcopiei sale. Iar de se va vădi vreunul aceasta îndrăznindu-o, el adică cuviincioasei certări să se supună. Iar Monastirea cea de nou zidită de el, ca cum din început nici ar fi câştigat drept de Monastire, să se întărească Episcopatului ca un drept de sineşi câştigat, că nimic din cele ce afară de lege, şi fără cuviinţă înfiinţate, poate a aduce sminteală celor înfiinţate Canoniceşte. [Apostolesc: 38; Sinod 4: 26; Sinod 7: 11, 12; Antiohía: 24, 25; Agchira: 15; Gangra: 7; Cartaghén: 34, 41; Teófil: 10; Chiríl: 2]

TÂLCUIRE

Opreşte Canonul acesta de a trece cu vederea Episcopii pe Episcopiile lor cele ce primejduiesc a se pierde, şi a zidi Monastiri loruşi cu cheltuiala lucrurilor Episcopiilor. Căci, precum Monastirile nu este drept a se lipsi de lucrurile lor. Aşa nici Episcopiile, şi mai ales când se primejduiesc. Iar de va îndrăzni vreun Episcop a face una ca aceasta, să-şi ia cuviincioasa certare. Iar Monastirea cea din nou zidită de el, să rămână ca o avuţie dreaptă a Episcopiei. Fiindcă cele ce se fac fără de lege, nu vatămă, nici surpă pe cele ce legiuit şi Canoniceşte se fac.

CANON 8

Dumnezeiscul şi sfinţitul Canon al Apostolilor, pe cei ce se taie pe sineşi ucigaşi de sineşi se judecă, şi Preoţi fiind îi caterisesşte, iar nefiind, şi de înaintarea cea la Preoţie îi opreşte. Făcând de aici cunoscut, că, dacă cel ce pe sineşi se taie este ucigaşi de sineşi, cel ce altul taie negreşit ucigaş este. Că cu dreptate l-ar pune cineva pe unul ca acesta ocărâtor şi al însăşi făpturii; pentru aceasta a hotărât sfântul Sinod: Că, dacă vreun Episcop, sau Presbiter, sau Diacon, s-ar pârî că scopeşte pe cineva, sau cu mâna sa, sau din poruncă, acesta caterisirii să se supună. Iar de ar fi mirean, să se aforisească. Afară de nu cumva căzând în vreo boală, ar fi silit spre tăierea părţii ce pătimeşte. Că precum Canonul cel 1 al Sinodului din Niceea, pe cei ce în boală s-au scopit nu-i pedepseşte pentru boală, aşa şi noi, nici pe Preoţii cei ce poruncesc a se scopi cei bolnavi, îi osândim, nici iarăşi pe mirenii, cei ce întrebuinţează lucrarea mâinilor lor spre tăiere, îi învinovăţim. Că aceasta o socotim vindecare bolii, iar nu vrăjmăşuire a făpturii, sau ocară a zidirii. [Apostoleşti: 21, 22, 23, 24; Sinod 1: 1]

TÂLCUIRE

Precum Apostolescul Canon 22 porunceşte a nu se face Cleric cel ce se scopeşte pe sineşi. Iar cel 23 cateriseşte pe cei ce Clerici fiind se scopesc pe sineşi, ca pe nişte ucigaşi de sineşi, şi ocărâtori ai făpturii lui Dumnezeu. Aşa şi acest Canon, cateriseşte pe Clericii acei, ce, ori cu mâinile lor, ori cu porunca lor, vor scopi pe vreunul; iar pe mirenii cei ce ar face aceasta îi aforiseşte. Iar de va cădea cineva întru o patimă ca aceasta, pentru care este silit a se scopi, atunci, nici Preoţii cei ce au poruncit scopirea aceasta, se caterisesc. Nici mirenii cei ce au scopit pe un bolnav aşa cu mâinile lor, se aforisesc.

CANON 9

Apostolescul şi Dumnezeiescul Canon, rânduind pe Iereii cei ce se apucă a bate pe Credincioşii cei ce au păcătuit, sau pe necredincioşii cei ce au nedreptăţit, caterisirii să se supună, care meşteşugind a-şi vindeca mânia lor, şi Apostoleştile Aşezăminturi rău însemnându-le, au înţeles pe cei bat cu mâinile lor, nici Canonul ceva de acest fel însemnând, nici dreptul cuvânt aceasta a o înţelege slobozind. Că zadarnic lucru cu adevărat şi foarte greşit ar fi, să caterisească, pe cel ce de trei ori, sau de patru ori bătând ar lovi cu mâna sa. Iar voie dându-se a bate din poruncă, ar trece necertat pe cel ce cu nemilostivire şi până la moarte adaoge pedeapsa. Pentru aceasta Canonul oprind, chiar de a bate. Şi noi aşa împreună hotărâm. Că trebuieşte Preotul lui Dumnezeu, şi cu învăţături, şi cu sfătuiri, câteodată însă, şi cu Bisericeştile certări, pe cel ce face necuviinţă a-l povăţui, iar nu cu bice şi cu lovituri a sări asupra trupurilor oamenilor. Iar de ar fi unii cu totul nesupunându-se, şi înţelepţirii canonisirilor ne dând ascultare. Pe aceştia prin arătarea cea

către stăpânitorii locului, nimeni opreşte ai înţelepţi. Că şi Canonul cel al 5-lea al Sinodului din Antiohía, pe cei ce bagă în Biserică gâlcevi şi tulburări, au canonisit a-i întoarce prin mâna din afară. [Apostolesc: 27; Antiohía: 5; Cartaghén: 57, 62, 76, 83, 99, 100, 106, 107]

TÂLCUIRE

Fiindcă unii din cei Ierosiţi rău tălmăcind Apostolescul Canon 27 care caterisește pe aceştia, ce lovesc pe credincioşi, sau pe necredincioşi, zic: Că Canonul caterisește numai pe cei ce lovesc cu însăşi mâna lor, şi nu pe aceia care cu porunca lor pun pe alţii şi bat pe cineva, vrând cu reaua tălmăcirea aceasta să-şi vindece mânia lor cea necuvântătoare. Că cu necuviinţă este, zice Canonul acesta, să socotim, că Dumnezeieştii Apostoli au poruncit, a se caterisi Preotul cel ce cu mâna sa ar lovi pe cineva de trei sau de patru ori, iar a nu se pedepsi cel ce va pune pe alţii să bată pe cineva foarte aspru, şi până la moarte. Drept aceea, fiindcă Apostolescul Canon curat şi nehotărâtor zice să se caterisească, Preotul cel ce va bate pe cineva, sau cu mâna sa, sau prin alţii, şi (sfinţii Părinţi ai Sinodului acestuia zic) noi asemenea hotărâm. Căci Preoţii lui Dumnezeu se cuvine a pedepsi pe cei ce fac necuviinţă cu învăţături şi sfătuiri, iar câteodată şi cu Bisericeşti certări, adică cu aforisiri, sau cu anatematisiri, când nu se supun cu sfătuirile, şi nu a sări asupra oamenilor cu bătăile. Iar dacă nici cu Bisericeştile certări unii nu se înţelepţesc, au voie cei Bisericeşti a da la stăpânitorii cei din afară ca să-i pedepsească.

CANON 10

Cei ce s-au arătat pe sineşi daţi patimilor, nu numai de certarea cea de la sfintele Canoane nu se înfricoşează, ci şi de însăşi acelea îndrăznesc a-şi bate joc. Că le strâmbă pe ele, şi către împătimirea lor le minciunoşează din ceea ce voiesc ele. Ca cu filotimia împătimirii după Teologul Grigorie, nu numai fără învinovăţire să le fie lor răul, ci şi Dumnezeiesc să se socotească. Că Apostolescul Canon cel ce zice, vasul de aur, sau de argint sfinţindu-se, sau pânză, nimeni de aici să le ia spre a sa întrebuinţare. Că fără de lege lucru este. Iar de se va vădi cineva (că o a făcut aceasta) să se certe cu aforisire; pe acesta dar (Canon) spre ajutorul nelegiuirilor lor înţelegându-l, zic că nu trebuie a se judeca vrednici de caterisire, cei ce cinstita îmbrăcăminte a sfintei Mese, sau vreun alt Veşmânt le întrebuinţează spre îmbrăcămintea lor. Încă nici cei ce pe sfântul Potir, O ce păgânătate! Sau cinstitul Disc, sau cele asemenea acestora, cheltuindu-le în trebuinţa lor, le mânjesc. Că Canonul zice cei ce cad întru acesta, aforisirii să se supuie, dar nu caterisirii au îndreptuit. Şi cine ar putea suferi mărimea stricăciunii [notevsírii] celei de acest fel, şi a păgânătăţii? Căci Canonul trimiţând aforisirii asupra celor ce numai cât spre întrebuinţarea loruşi ar lua lucrul cel sfinţit, iar nu şi întru

desăvârşită răpire, ei pe cei ce răpesc, şi Ierosilesc [fură cel sfinte] cele sfinte al Sfintelor îi slobód de caterisire, şi pe cei ce spre slujba mâncărilor, cât după judecata lor, cinstitele Discuri, şi sfinţitele Postire le molipsesc [întină] îi fac necaterisiţi. Cu toate că arătată se face spurcăciunea, şi vederat fiind, că cei ce fac unele ca acestea, nu numai în caterisire, ci cad şi în învinovăţirea păgânătăţii celei mai de pe urmă. Pentru aceasta a poruncit sfântul Sinod ca cei ce (pe sfântul Postir, sau Discul, sau Lingura, sau cinstita Îmbrăcăminte, şi cel ce se zice Aer, şi de Obşte) ori şi ce din cele sfinţite ce sunt în Altar, şi din sfintele Vase, sau din Veştminte, spre câştigul lor le răpesc, sau spre nesfinţită întrebuinţare le uneltesc, caterisirii cei desăvârşit să se supună. Că una este a spurca, iar alta, a fura pe cele sfinte. Şi dar pe cei ce iau vasele cele din afară de Altar afierosite, sau veştminte, spre nesfinţită întrebuinţarea lor, sau altuia le dau, pe aceştia Canonul îi aforiseşte, şi noi împreună îi aforisim. Iar pe cei ce desăvârşit le răpesc, osândirii Ierosiliei le supunem. [Apostoleşti: 72, 73; Nisis: 8]

TÂLCUIRE

Şi pe Canonul 73 al Apostolilor, ce aforiseşte pe cei ce vor întrebuinţa în obştească şi nesfinţită slujire, Vas sfinţit, sau Veştmânt, unii rău tâlcuindu-l ziceau: Că nu sunt vrednici de caterisire cei ce îmbrăcămintea sfintei Mese, cămaşă, sau alt veştmânt o fac lor, sau sfântul Potir, şi cinstitul Disc şi celelalte Prea Dumnezeieşti Vase ce sunt în Altar, spre trebuinţa lor le cheltuiesc, sau le spurcă cu nesfinţita întrebuinţare. Fiindcă Apostolii aforisesc numai, pe cei ce fac unele ca acestea, şi nu-i caterisesc. Deci rânduieşte Canonul acesta, că cei ce zic acestea, strâmbă pe Apostolescul Canon, şi după patimile lor rău îl tălmăcesc. Căci dacă Canonul aforiseşte pe acei ce nu le răpesc, ci numai le întrebuinţează la slujba de obşte, pe Vasele cele afară de Altar sfinţite numai cu afierosirea la Biserică, cum nu sunt vinovaţi, nu numai de caterisire, ci şi de păgânătatea cea mai de pe urmă, cei ce şi le răpesc, şi spurcă pe însăşi sfintele sfinţilor cu întrebuinţările cele obşteşti şi necurate, pe sfintele şi Dumnezeieştile Potire zic, şi Discuri, şi pe cele asemenea, prin care se săvârşesc sfintele şi înfricoşatele Taine? Deci oricare Ierosit [sfinţit] va răpi cele ce se află în sfântul Altar, sfintele Vase, sau Veştminte, sau le va întrebuinţa la slujbă nesfinţită, acesta desăvârşit să se caterisească. Fiindcă răpirea aceasta (ca să zicem aşa) este furare de cele sfinte (şi este mai mare decât simpla Ierosilie). Iar nesfinţita slujbă cea de acest fel, este spurcare, şi întinare celor sfinte. Iar pe cei ce întrebuinţează Vasele sau veştmintele cele ce se află afară de sfântul Altar la trebuinţe obşteşti ale lor, sau le dau la alţii; şi Apostolescul Canon îi aforiseşte, şi noi asemeni; iar pe cei ce desăvârşit le răpesc îi supunem osândirii furătorilor de cele sfinte.

CANON 11

Pe Presbíterii, sau Diaconii cei ce iau asuprăşi lumeşti dregătorii, sau purtări de grijă, sau cele ce se zic curatorii în casele boierilor, Dumnezeieştile şi sfinţitele Canoane caterisirii îi supun. Deci aceasta şi noi întărindu-o, şi despre ceilalţi ce în Cler se numără rânduim, ca dacă vreunul dintre ei ar întrebuinţa lumeşti dregătorii, sau ar lua asuprăşi cele ce se zice curatorii în casele boierilor, sau pe la moşii, acesta să se izgonească din Clerul său. Că «nimeni poate a sluji la doi Domni»[Matei 6: 24; Luca 16: 13], după nemincinosul Glas cel însuşi grăit al lui Hristos, adevăratului Dumnezeului nostru. [Apostoleşti: 6, 81, 83; Sinod 4: 3, 7; Sinod 7: 10; Cartaghén: 18]

TÂLCUIRE

Canonul acesta nu numai pe cei dinlăuntrul Altarului sfinţiţi, precum celelalte Canoane rânduiesc, ci şi pe toţi Clericii cei de afară de Altar, îi opreşte de a lua asuprăşi lumeşti dregătorii, şi curatorii, adică epistasîi şi purtări de grijă, ori în case boiereşti, ori pe la moşiile lor. Iar cei ce ar cuteza din aceştia a face împotrivă, porunceşte a se lepăda din Clerul lor. Fiindcă după Cuvântul Domnului nimeni poate a sluji la doi Domni. Vezi şi pe cel al 6-lea Apostolesc.

CANON 12

Sfântul şi Ecumenicul al 6-lea Sinod, pe Clericii cei ce în casele de rugăciune, ce sunt în lăuntru în casă, Liturghisesc, sau botează fără de ştirea Episcopului, caterisirii îi supune, şi noi aceasta împreună o hotărâm. Că Sfânta Biserică drept îndreptând, şi cuvântul cel adevărat solindu-l şi apărându-l, şi cinstirea petrecerii păzindu-o, şi învăţând a se depărta de lucrul cel urât şi necuvios, cei ce vieţuiesc cu neînvăţătură, şi sunt supuşi pe la case, spre a rupe buna rânduială a ei, şi spre a o umble de multă tulburare şi sminteli. Pentru aceasta sfinţitul şi de Dumnezeu ajutatul Sinod de acum, conglăsuindu-se cu sfântul şi Ecumenicul al 6-lea Sinod, a rânduit, să fie însemnaţi sau rânduiţi cei ce Liturghisesc în casele de rugăciune ce sunt prin case. Lepădarea din Clericat adică făcându-li-se lor de către Episcopul locului. Iar dacă oarecare afară de aceştia ne bine voind Episcopul, intrând prin case, vor îndrăzni a se atinge de Liturghie, aceştia să se caterisească. Iar cei ce se vor cumineca din împărtăşirea acestora, aforisirii să se supună. [Apostolesc: 31; Sinod 4: 18; Sinod 6: 59: Sinod 1 şi 2: 13, 14, 15; Gangra: 6; Cartaghén: 10, 62; Antiohía: 5; Laodiceea: 58]

TÂLCUIRE

Unit este Canonul acesta cu cel 31 al Sinodului al 6-lea pe care l-am tâlcuit, şi vezi acolo. Numai aceasta însă adaugă Părinţii Sinodului acestuia,

că cei ce vor să Liturghisească în Casele de Rugăciune cele nesfinţite (cu sfinte Moaşte adică) ce sunt prin case, se cuvine a fi rânduiţi, şi osebiţi spre aceasta de Arhiereul locului. Iar alţii de vor îndrăzni, nerânduiţi de Arhiereu, să se caterisească; iar mirenii cei ce se vor împărtăşi cu dânşii la aceasta, să se aforisească.

CANON 13

Semănăturile ereticeştilor zâzanii (neghine) aruncându-le în Biserica lui Hristos (diavolul) cel cu totul rău, şi acestea văzându-le din rădăcină tăiate cu sabia Duhului, au venit pe altă Cale de meşteşugire, apucându-se a despărţi Trupul lui Hristos cu manía [turbăciunea] schismaticilor. Ci şi pe aceasta vrăşmăşia a lui sfântul Sinod zăticnindu-o, au hotărât de acum înainte: *ca, ori Presbiter, ori Diacon, ca cum osândindu-l pe Episcopul său pentru oarecare vinovăţii, mai înainte de Sinodiceasca judecată şi cercetare, şi de osândirea cea deplinită asupra lui ar îndrăzni a se depărta de împărtăşirea lui, şi numele lui nu-l va pomeni în sfinţitele rugăciuni a Liturghiilor, după obiceiul predat Bisericii, acesta să se supună caterisirii,* şi de toată Ieraticeasca cinste să se lipsească. Că cel rânduit în ceata Presbiteriei, şi judecata Mitropoliţilor o răpeşte, şi mai înainte de judecată el osândeşte, încât după socoteala sa, pe Părintele şi Episcopul său. Acesta nu este vrednic, nici de cinstea Presbiterului nici de numire. Iar cei ce vor urma acestuia, de ar fi oarecare din cei Ierosiţi, şi ei să cadă din cinstea lor, iar de ar fi Monahi, sau mireni, desăvârşit să se aforisească de Biserică, până când scuipând legătura cea către schismatici, se vor întoarce către Episcopul său. [Apostolesc: 31; Sinod 4: 18; Sinod 6: 31, 34: Sinod 1 şi 2: 12, 14, 15; Gangra: 6; Cartaghén: 10, 11, 62; Antiohía: 5]

TÂLCUIRE

Atât cu ereticii, cât şi cu schismaticii, se apucă diavolul să rupă Trupul lui Hristos, adică pe Biserica lui. Pentru aceasta Canonul acesta rânduieşte, că oricare Presbiter, sau Diacon s-ar despărţi de împărtăşirea Episcopului lor, şi numele lui nu-l vor pomeni, după obicei, mai înainte de a cerceta Sinodul vinovăţiile lui, şi de a-l osândi. Unii ca aceştia să se caterisească; pentru că nu sunt vrednici a avea vrednicia, şi numele Presbiterului, sau al Diaconului, cel ce osândeşte pe Duhovnicescul Părinte şi Episcopul lor, şi mai înainte răpesc judecata Mitropoliţilor. Că Mitropoliţii iar nu Clericii judecă pe Episcopi. Iar cei ce împreună urmează unor apostaţi ca aceştia, de ar fi Ierosiţi să se caterisească, iar de ar fi Monahi sau mireni să se aforisească (adică să se despartă), şi nu numai de Dumnezeieştile Taine, ci şi de Biserică, până când îi vor pe aceia, şi se vor uni cu Episcopul lor.

CANON 14

Dacă vreun Episcop pricinuire de vinovăţie făcând asupra Mitropolitului său, mai înainte de Sinodiceasca cercetare s-ar depărta pe sineşi de împărtăşirea cea cu el, şi nu ar pomeni numele lui după obicei, întru Dumnezeisca Mistagoghíe [Dumnezeieştile Taine]. Acesta a hotărât sfântul Sinod, a fi caterisit. Dacă numai apostatisind de Mitropolitul său va face schimă. Că se cuvine fiecare a-şi cunoaşte măsurile sale, şi nici Presbiterul a defăima pe Episcopul său, nici Episcopul pe Mitropolitul său. [Apostolesc: 31; Sinod 4: 18; Sinod 6: 31, 34: Sinod 1 şi 2: 12, 13, 15; Gangra: 6; Cartaghén: 10, 11, 62; Antiohía: 5]

CANON 15

Cele rânduite pentru Presbitere, şi Episcopi, şi Mitropoliţi, cu mult mai vârtos pentru Patriarhi se potrivesc. Drept aceea dacă vreun Presbiter, sau Episcop, sau Mitropolit ar îndrăzni a se depărta de împărtăşirea cea către Patriarhul său, şi n-ar pomeni numele lui, precum este hotărât şi rânduit, întru Dumnezeiasca Mistagoghíe, ci mai înainte de Sinodiceasca înfăţoşare, şi de deplinita lui osândire, ar face schismă. Acesta a hotărât sfântul Sinod, cu totul a fi străin de toată Ieratía [Preoţia], dacă numai se va vădi că a nelegiuit acest lucru. Şi mai ales s-au pecetluit şi s-au hotărât acestea pentru cei ce cu pricinuire de oarecare vinovăţie se depărtează de ai lor întâi şezători, şi fac schismă, şi rup unirea Bisericii. *Că cei ce se despart pe sineşi de împărtăşirea cea către întâiul şezător al lor, pentru oarecare eres osândit de sfintele Sinoade, sau de sfinţii Părinţi, de acela adică care eresul în public îl propovăduia, şi cu capul descoperit îl învăţá. Unii ca aceştia nu numai Canoniceştii certări nu sunt supuşi, îngrădindu-se pe sineşi, despre împărtăşirea numitului Episcop, mai înainte de Sinodiceasca cercetare, ci şi de cinstea cea cuvenită celor Dreptslăvitori se vor învrednici. Că nu au osândit Episcopi, ci minciuno-episcopi, şi minciuno- învăţători. Şi nu cu schismă au rupt unirea Bisericii, ci s-au silit a izbăvi Biserica de schisme şi de împărţiri.* [Apostolesc: 31; Sinod 4: 18; Sinod 6: 10, 31, 34: Sinod 1 şi 2: 12, 13, 15; Gangra: 6; Cartaghén: 10, 11, 62; Antiohía: 5]

TÂLCUIRE

Cele ce Canoanele cele mai de sus au rânduit pentru Episcopi, şi Mitropoliţi, acesteaşi le rânduieşte şi cu mult mai vârtos, Canonul acesta, pentru Patriarhi, zicând: Însă acestea să se facă, dacă pentru oarecare vinovăţii, curvii să zicem, sau Ierosilii (adică furare de cele sfinte) şi altele ca acestea, s-ar despărţi de împărtăşirea cu întâiul şezător al lor; *iar dacă întâi şezători cei numiţi ar fi eretici, şi eresul lor l-ar propovădui întru arătare, şi supuşii lor pentru aceasta se despart de ei, şi mai înainte încă de Sinodiceasca judecată pentru eresul acela. Unii ca aceştia despărţindu-se de aceia nu numai nu se*

osândesc, ci şi de cinstea cea cuvenită, ca nişte Dreptslăvitori, sunt vrednici. Că nu pricinuit schismă Bisericii cu osândirea aceasta, ci mai ales o au slobozit de schisma şi eresul minciuno-episcopilor acelora.

CANON 16

Pentru gâlcevile şi tulburările cele ce în Biserica lui Dumnezeu se întâmplă, şi aceasta de nevoie este a se hotărî. Că cu nici un chip să se aşeze Episcop în Biserica, al căreia întâiul şezător este viu, şi se află în cinstea sa, fără numai dacă el de bună voie se va paretisi de Episcopie. Că trebuie mai întâi pricina celui ce urmează a se izgoni din Episcopie, Canoniceşte cercetându-se, să se aducă întru împlinire, apoi aşa după a lui Caterisire, altul în locul lui să se provivasască la Episopie. Iar dacă vreunul din Episcopi întru cinstea sa aflându-se, nici a se paretisi ar voi, nici norodul său a-l păstori, ci depărtându-se de Episcopia sa, mai mult de şase luni întru alt loc va zăbovi, nici împărăteştii porunci supunându-se, nici slujbele Patriarhului său slujindu-le, nici însă, de oarecare cumplită boală, ce îi face desăvârşită nemişcare stăpânindu-se. Unul ca acesta dar ce nici după una din pricínile zise se opreşte, depărtându-se de Episcopia sa, şi peste vreme de şase luni întru alt loc zăbovindu-se, de cinstea, şi de vrednicia Episcopului desăvârşit se va înstrăina. Că cel ce se lenevеşte despre purtarea de grijă a turmei celei încredinţate lui, şi se zăboveşte întru alt loc peste vreme de şase luni, au hotărât sfântul Sinod, de Arhieria, prin care s-au rânduit a păstori, desăvârşit să se facă străin, şi în locul Episcopiei lui altul să se rânduiască. [Apostolesc: 58; Sinod 6: 19, 80; Sardichia: 22; Cartaghen: 79, 82, 86, 131, 132, 133; Petru 10; Nisis: 16; Chiril: 1]

TÂLCUIRE

Acest Canon rânduieşte, să nu se Hirotonisească Episcop la vreo Epárhie, a cărei Episcop încă se află viu şi încă îşi are Arhiereasca vrednicie. Fără numai de se va paretisí de bună voie; sau de va zăbovi într-alt loc neîngrijindu-se de Epárhia sa, vreme mai multă de şase luni.

CANON 17

Întru toate de Bisericeasca buna rânduială îngrijindu-ne. Şi aceasta a o hotărî am socotit că este de nevoie. Că de acum înainte nici unul din mireni, sau din Monahi, deodată să se ridice la înălţimea Episcopiei, ci în Bisericeştile trepte mai înainte cercetându-se, aşa să primească Hirotonia Episcopiei. Că deşi până acum din mireni sau Monahi oarecare trebuinţa cerând, îndată s-au făcut vrednici de cinstea Episcopiei, cu fapta bună strălucind, şi Bisericile lor înălţându-le, dar însă rara întâmplare ne punându-o lege Bisericii, hotărâm de acum înainte aceasta să nu se mai

facă. De nu cel ce se hirotoniseşte ar trece după cuvânt prin Ieraticeştile trepte, în fiecare tagmă plinind legiuita vreme. [Apostolesc: 80; Sinod 1: 2; Laodiceea: 3; Sard: 10; Neocesareea: 12; Chiríl: 4]

TÂLCUIRE

Canonul acesta opreşte a se ridica cineva la înălţimea Arhieriei. Adică a nu se Hirotonisi cineva Arhiereu, din mireni, sau din Monahi, îndată. Ci mai întâi să se Hirotonisească după rânduială în fiecare treaptă a Ierosínei, adică Citeţ, Ipodiacon, Diacon, şi Presbiter. Iar al doilea să rămână destulă vreme şi în fiecare treaptă, şi după acestea vrednic aflându-se, să se Hirotonisească Episcop. Că deşi până acum în vreme de nevoie, s-au făcut din mireni, şi din Monahi îndată Episcopi (adică fără a face mai întâi obişnuita şi rânduita vreme în fiecare treaptă a Ierosínei) care s-au arătat vrednici, şi cu fapta bună au strălucit, şi Epárhiile lor le-au slăvit; însă, întâmplarea aceea în parte, şi rară, ce se face în vreme de nevoie, nu se face lege Catolicească Bisericii. (Precum aceasta o zice şi Teologul Grigorie, şi Práxa a doua a Sinodului cel făcut în sfânta Sofía, zicând: Bunătăţile cele rare nu pot a fi lege la cei mai mulţi); pentru aceasta de astăzi înainte aceasta să nu se mai facă.